

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: пошуки і знахідки

ЧАСТИНА 2

2023 рік

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

Педагогічний факультет

За підтримки ГО «Українська асоціація педагогів та психологів»

ПДПО

**НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА:
ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ
(ЧАСТИНА 2)**

2023

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

УДК 37.04(477.86)

*Друкується за рішенням Вченої ради факультет педагогіки і психології
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(протокол №8 від 04.05.2022)*

Редакційна колегія:

Олефіренко Т. О., кандидат педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету імені Михайла Драгоманова.

Матвієнко О. В., доктор педагогічних наук, професор, заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків педагогічного факультету, завідувач кафедри педагогіки та методики початкового навчання УДУ імені Михайла Драгоманова.

Дем'яненко Н. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки УДУ імені Михайла Драгоманова.

Шевнюк О. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва УДУ імені Михайла Драгоманова.

Митник О. Я., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології імені Михайла Драгоманова.

Цвєткова Г. Г., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова.

Коханко О. Г., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і методики початкового навчання УДУ імені Михайла Драгоманова.

Золотаренко Т. О., аспірантка 1-го року навчання, голова НТСА Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова.

Науковий простір студента: пошуки і знахідки (ч. 2): матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції (31 березня 2023 року): збірник тез. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова. 2023. 1365 с.

До збірника увійшли матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції «Науковий простір студента: пошуки і знахідки». Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, викладачів, студентів. За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

- **УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023**
- **Автори статей, 2023**

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 4-5

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА В ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ.
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ

1. *Демчак Ірина* ІНТЕГРАЦІЯ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ДО ІСТОРІЇ ПИТАННЯ
2. *Масюк Тетяна* МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ К.Д. УШИНСЬКОГО
3. *Антонюк Олена* КОУЧИНГОВИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
4. *Антосієва Ірина* ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІННЯ СПІВПРАЦЮВАТИ В ГРУПІ ЗАСОБАМИ ДІЛОВОЇ ГРИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ
5. *Бадаєва Алла* ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КОЛЕКТИВНОГО СПОСОБУ НАВЧАННЯ ТА ГРУПОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ У НИХ УМІННЯ СПІВПРАЦЮВАТИ В КОМАНДІ
6. *Базалій Андрій* ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СИТУАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОСВІДОМОГО І ЗДОРОВОГО ЖИТТЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
7. *Байрачний Костянтин* ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ
8. *Банзерук Діна* АКВАРІУМІСТИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
9. *Бардадим Олег* СКРІНШОТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК
10. *Безнощенко Аліна* РОЗВИТОК ОБДАРОВАНOSTІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ГРУПІ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ
11. *Блищук Антоніна* ЗМІСТ ТА ПРИНЦИПИ ШКІЛЬНОЇ МЕДІАОСВІТИ
12. *Васильків Дар'я* ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕНТАЛЬНОЇ АРИФМЕТИКИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ, ЩО МАЮТЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПОРУШЕННЯ
13. *Ведмідь Наталія* ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ШЛЯХОМ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ
14. *Вінярчук-Матюк Юлія* ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ

15. [Гарбарчук Віта ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ](#)
16. [Гаркавенко Руслана ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ГРУПІ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ](#)
17. [Гірняк Марія ЦЕГЛИНКИ LEGO ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ](#)
18. [Гладиш Діана, Явірська Тетяна, Сірик Христина ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ](#)
19. [Глуценко Марина ЗАСТОСУВАННЯ ІКТ У КОНТЕКСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ](#)
20. [Головіна Юлія ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА ФОРМУВАННЯ ПСИХІКИ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ](#)
21. [Город Світлана ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ СХЕМ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕМИ ДОДАВАННЯ І МНОЖЕННЯ ЙМОВІРНОСТЕЙ](#)
22. [Город Світлана ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ](#)
23. [Грінер Володимир ВИКОРИСТАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ](#)
24. [Грушецька Олександра ВИХОВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ПРИРОДИ ЗАСОБАМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ КАЗКИ](#)
25. [Гудименко Світлана ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ОНЛАЙН-ДОШКИ JAMBOARD НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ](#)
26. [Давидова Софія ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ](#)
27. [Жарук Ольга, Жарук Дарина МОЖЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ](#)
28. [Жигadlo Олег QR-КОД ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ](#)
29. [Жук Анастасія ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ](#)
30. [Загон Оксана ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ](#)

31. [Іващенко Віта](#) ПОТЕНЦІАЛ КОНСТРУКТОРІВ LEGO У ФОРМУВАННІ SOFT SKILLS У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
32. [Ільях Ольга](#) ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАНЯТЬ У ЗВО
33. [Каращук Мирослава](#) ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»
34. [Книш Вікторія](#) КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТОДИЧНИХ КАБІNETІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ – ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ
35. [Козуб Інеса](#) ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ІНФОГРАФІКИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
36. [Козянчук Марія](#) СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ
37. [Коржан Оксана](#) КУРС «ОСНОВИ ХІМІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ» - ЯК ПРИКЛАД ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
38. [Котеленець Євгенія](#) ДИДАКТИЧНА ГРА, ЯК ЗАСІБ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ
39. [Котлярова Катерина](#) STEM-ПРОЄКТ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
40. [Криворучко Софія](#) НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
41. [Крупніченко Марина](#) СТИМУЛЮВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ГРИ
42. [Кузьменко Ірина](#) ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
43. [Кузьмишина Вікторія](#) ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ УПРАВЛІНЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБОМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
44. [Куліш Марія](#) ДІДЖИТЕЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ – КОМПЕТЕНЦІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ
45. [Кумпан Яна](#) ТЕХНОЛОГІЯ ВUOD ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НУШ
46. [Лацяця Олександра](#) СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ
47. [Лідіч Альона](#) МОЖЛИВОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ CHATGPT ДЛЯ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

48. [Лісничук Надія](#) ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ
49. [Лукашева Вікторія](#) НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ
50. [Любченко Лілія](#) ІНТЕГРОВАННИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НУШ
51. [Макарова Валентина](#) СУТНІСТЬ ІДЕЙ ПРО ВІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ М. МОНТЕССОРІ (1870 – 1952 р.р.)
52. [Малевиц Анастасія](#) ЕКОЛОГІЧНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ГУРТКА «ОСНОВИ АКВАДИЗАЙНУ»
53. [Махновець Світлана](#) ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»
54. [Мельниченко Дмитро](#) ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ З МЕТОДИКОЮ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ
55. [Мирон Наталія, Ярошецька Ярина](#) ЗМІСТОВЕ НАПОВНЕННЯ УРОКІВ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ В ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗНАНЬ ПРО РАЦІОНАЛЬНЕ І БЕЗПЕЧНЕ ХАРЧУВАННЯ
56. [Мирошниченко Катерина](#) ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДИКИ LEGO У ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ
57. [Михальова Марина](#) САМОРОЗВИТОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
58. [Невдачина Каріна](#) ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНИХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ МАТЕМАТИКИ
59. [Новосад Ірина](#) ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
60. [Орел Дарина](#) ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ JAMBOARD ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УРОКУ
61. [Павленко Антон](#) ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
62. [Павлушко Ганна](#) ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ ПІД ЧАС УРОКІВ ДИЗАЙНУ Й ТЕХНОЛОГІЙ
63. [Покотило Анастасія](#) МОБІЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ

64. [Романенко Ірина](#) ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ІГОР
65. [Романець Анна](#) СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ
66. [Романова Вікторія](#) LEGO-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
67. [Руденок Марія](#) ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
68. [Савич Аліна](#) ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ
69. [Сенюк Олександра](#) ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ ПРИРОДНИЧИХ УМІНЬ В УЧНІВ 1-ГО КЛАСУ ЗАСОБОМ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ
70. [Силка Юлія](#) ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ
71. [Сітарчук Тетяна](#) ЦІННІСТЬ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В УСПІШНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА
72. [Скрипка Тетяна](#) ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ
73. [Скрипничук Ілля](#) ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
74. [Ставицька Анастасія](#) ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР
75. [Столяренко Юрій](#) ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ "МАТЕМАТИКА" В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ
76. [Стрільчук Ірина](#) ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ
77. [Ткаченко Анна](#) АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
78. [Устимович Марія](#) ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОНЛАЙН-ДОЩОК НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В НУШ
79. [Федорова Тетяна](#) РОЛЬ ІГРОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

80. [Фелюк Анна ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ](#)
81. [Філімонова Ірина АВА-ТЕРАПІЯ ЯК ОДИН З КОРЕКЦІЙНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ З АУТИЗМОМ](#)
82. [Ханенко Світлана ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ](#)
83. [Хмельова Анастасія МУЗИЧНА ІМПРОВІЗАЦІЯ ЯК ОДНА З ФАХОВИХ КОМПЕНТЕНТОСТЕЙ СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТА-МУЗИКАНТА](#)
84. [Холод Софія ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ](#)
85. [Царюк Марія СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ](#)
86. [Шевченко Ганна LEGO- ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ](#)
87. [Шолудько Христина ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ТЕХНОЛОГІЇ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ](#)
88. [Шубіна Олександра РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАЛЬНІЙ І ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБОМ СТОРІТЕЛЛІНГУ](#)
89. [Юрченко А. О. НАВЧАЛЬНІ ПРОЄКТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ](#)

СЕКЦІЯ 6

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ТА ПСИХОЛОГІВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

1. [Адамюк Діана ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ](#)
2. [Байрацька Аліна ПРОБЛЕМА СИМВОЛУ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ](#)
3. [Бондарчук Інна ПРОВІДНІ ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩЕ КОЛЕДЖУ УНІВЕРСИТЕТУ](#)
4. [Галета Олена ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ](#)
5. [Город Світлана МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ](#)
6. [Зволінська Олександра ОПТИМІЗАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ](#)

7. *Іващук Александра* ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: АПГРЕЙД ІНСТРУМЕНТАРІЮ СУЧАСНОГО УЧИТЕЛЯ З ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
8. *Корзун Олеся* ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ УЧНІВ НУШ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
9. *Кошик Вікторія* ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НУШ ДО УПРАВЛІННЯ МОВЛЕННЄВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
10. *Лисенко Ганна* НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ, ВИХОВАТЕЛЯМИ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ, ПСИХОЛОГАМИ СИСТЕМИ ОСВІТИ
11. *Невірець Оксана* ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ЗАДАЧ З МАТЕМАТИКИ ДЛЯ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ
12. *Новітченко Віталій Олександрович* ВИМОГИ ДО ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ФУТБОЛІ
13. *Панченко Тетяна* ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
14. *Познякова Александра* РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ
15. *Савченко Віра* ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ
16. *Синягівський Давід* ВИКОРИСТАННЯ ТЬЮТОРСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗВО (АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ)
17. *Тимченко Вікторія* ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКУ САМООЦІНКИ З МОТИВАЦІЄЮ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЩІ
18. *Шкюдун Дар'я* ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ САМОРОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ
19. *Яковенко Юлія* ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

СЕКЦІЯ 7

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО: ЗРІСТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

1. *Гавриліна Ганна* ДОПОМІЖНІ ІНСТРУМЕНТИ РОБОТИ З ADOBE ILLUSTRATOR У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕКТОРНІЙ ГРАФІЦІ

2. *Галкіна Меланія* ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
3. *Герасименко Світлана* ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
4. *Зелінська Анастасія* ОМАЖ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ АПРОПІАЦІЇ ХУДОЖНЬОЇ МАНЕРИ ПОРТРЕТІВ ПОЛЯ СЕЗАННА
5. *Карпенко Олександра* ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА СТУДЕНТІВ З ВАДАМИ СЛУХУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
6. *Коток Олеся* ВИХОВАННЯ ОСНОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКИ
7. *Скринник Анастасія* ВЗАЄМОДІЯ ХУДОЖНИКА ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
8. *Соколова Євгенія* РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ НА ЗАНЯТТЯ З МАЛЮВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИМИ ТЕХНІКАМИ
9. *Юхновська Катерина* ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЛЬВІВЩИНИ У ТВОРЧОСТІ МИСТКИНІ ДАРІЇ АЛЬОШКІНОЇ

СЕКЦІЯ 4 ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА В ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ

ІНТЕГРАЦІЯ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ДО ІСТОРІЇ ПИТАННЯ

Ірина Демчак
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
м. Вінниця
Науковий керівник: Дровозюк Л.М.,
Кандидат педагогічних наук,
доцент

Анотація. *Вказано на історичні етапи, способи і шляхи інтеграції змісту шкільної освіти. Звертається увага на впровадження комплексного методу навчання, міжпредметної інтеграції, способів інтеграції шляхом інтегрованих курсів та інтегрованих уроків.*

Ключові слова: *інтеграція змісту освіти, комплексний метод, інтегровані курси і уроки.*

У історико-педагогічному ключі проблему інтеграції змісту освіти досліджували А. Бабенко, Н. Березенко, С. Бричок, А. Завітренко, Ж. Завітренко, О. Коханко, Т. Мантула, Г. Поліщук, О. Сухомлинська та ін..

Ідея інтеграції знань бере свій початок у античні часи. Ще у школах Давньої Греції поєднували вивчення поезії з музикою, гімнастики музикою та філософією, риторики з літературою тощо.

Формування у ХУІІ ст.. самостійних наук призвело до диференціації змісту освіти за предметним принципом. Однак уже у той час Ян Амос Коменський створив свою теорію пансофії, яка передбачала досягнення універсального, цілісного та системного знання і донесення цього узагальненого знання через школу на рідній мові до усіх дітей з метою подолання кризи цілісного світосприйняття і порозуміння між людьми.

Діячі епохи Просвітництва запропонували принцип енциклопедизму, тобто вивчення різних галузей знання в упорядкованій системі, для чого створили серію книг під назвою «Енциклопедія, або Тлумачний словник науки, мистецтва, й ремесел».

Однак принцип енциклопедизму у тому вигляді як його уявляли автори «Енциклопедії», не вдалося втілити у життя, відтак предметна система залишилася і наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. вона вступила у протиріччя з можливостями учнів свідомо засвоювати великий об'єм знань. Розпочався пошук нових способів формування змісту освіти.

Так з'явився комплексний метод, який був апробований О. Декролі у його «Школі для життя, школі через життя». Метод базувалася на ідеї «глобальності дитячого мислення», коли діти «увласнюють собі предмети в

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

загальному уявленні без деталей, якими дитина щойно поволі доповнює загальний образ» [2, 126].

Пізнання дітьми світу у школі О. Декролі відбувалося шляхом спостереження, діяльності (догляду за рослинами, тваринами, екскурсій), самовираження (малювання, читання, письмо, лічба, слухання, розповіді дітей). Комплексний метод у 1924р. запроваджено у нашій країні. Навчальний матеріал включав три основних блоки: 1) природа; 2) праця, 3) суспільство. Теми пов'язувалися із сезонними роботами і характером місцевого виробництва. Матеріал розташовувався відповідно до принципу «від дитини до світу», тобто концентрично.

До прикладу, за посібником з математики О. Астряба вивчалася комплексна тема «Осінь на дворі». Учні виконували практичну роботу «Облік городини». Пропонувалося вибрати на городі найкращий, найгірший і звичайний кущ, зібрати окремо з кожного врожай, зважити його і записати результати в таблицю, а потім порівняти їх і зробити висновки. [1, 40].

Прихильник комплексності О. Музиченко, хоча й вітав активність дитини у процесі навчання, застерігав від надмірного захоплення різними видами трудової діяльності дітей та зневаженням словесного методу. [4, 399].

Психолог І. Соколянський також вказував на недоліки комплексного методу: нехтування закріпленням нового матеріалу; надмірне зловживання дитячою самодіяльністю й самотворчістю; непродуманий штучний підбір навчального матеріалу. Для того, щоб виробити навички письма, читання, лічби він рекомендував проводити окремі заняття з вправами.

Якщо спочатку комплекс у нас розглядався як відбиття інтегрованого сприйняття дитиною оточуючого її світу і в центр навчального процесу була поставлена вона сама, то через кілька років основна увага зосередилася на вивченні соціальних процесів, життя вождів, партії, комсомолу, дитячого руху, а також допомозі дітей у сільському господарстві, виробництві.

Наприкінці 20-х рр. комплексний метод замінили методом проєктів, а згодом – бригадно-лабораторним методом. Однак на початку 30-х років школа знову повернулася до предметного навчання.

У другій половині ХХ століття інтеграція набула форми міжпредметних зв'язків, що передбачало використання законів, теорій, методів однієї навчальної дисципліни при вивченні іншої. При цьому один предмет вважався основним, а відомості з інших викладалися лише в допоміжній ролі з метою повторення, закріплення знань, умінь і навичок.

Дослідниця О. Коханко відносить до способів інтеграції змісту освіти такі інновації як: «метод занурення» М. Щетиніна, «навчання епохами» у Вальдорфській педагогіці, уроки на природі В. Сухомлинського, організацію навчального процесу педагогами-новаторами (Ш. Амонашвілі, С. Лисенкова, В. Шаталов) та ін. [3, 97-98].

У 80-ті роки ХХ ст. запроваджуються «інтегровані курси», «інтегровані уроки», опанування знаннями відбувається дослідницьким шляхом.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Отже, історичний досвід інтеграції змісту освіти свідчить, що вона відбувається різними шляхами і у різних формах і що до неї слід ставитися виважено і раціонально, дотримуючись принципів науковості, систематичності та послідовності навчання.

Список використаних джерел:

1. Астряб О. Математичні вправи на комплексні теми. Другий рік навчання. Київ: Державне видавництво України, 1925. 144 с.
2. Джус О. Творча спадщина Софії Русової періоду еміграції. Монографія. Івано-Франківськ, Плай, 2002.- 260 с.
3. Коханко О. Історичні аспекти розвитку інтегрованого підходу в освіті. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання і виховання.* Київ, 2019. С. 93 -100.
4. Музиченко А. Чтение и культура слова в современной школе (Методический очерк обучения родному языку). *Антология педагогической мысли Украинской ССР.* М: Педагогика, 1988. С. 399-400.

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ К.Д. УШИНСЬКОГО

Тетяна Масюк

Комунальний заклад вищої освіти

«Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

м. Луцьк

Науковий керівник: Савчук С.В.,

викладач циклової комісії шкільної,

дошкільної педагогіки, психології та методик

Анотація. *Розкрито поняття моральності та морального виховання. Обґрунтовано завдання та зміст моральності як мети виховання. Проаналізовано педагогічну спадщину морального виховання особистості за К.Д. Ушинським.*

Ключові слова: *моральне виховання, особистість, мораль, виховання.*

Моральне виховання особистості є одним із найважливіших елементів гармонійного становлення й розвитку дитини і передбачає оволодіння нею моральними цінностями, принципами, закономірностями, ідеалами тощо. Завданнями морального виховання є оволодіння нормами і правилами моральної поведінки, формування почуттів та переконань, вироблення умінь і навичок моральної поведінки у процесі суспільних відносин [1, 6].

Слід зазначити, що моральні якості формуються у процесі виховання дитини в соціумі, тому зміст морального виховання напряму залежить від

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

потреб та цінностей суспільства в певний момент розвитку і в різні періоди його існування не є однаковим, а постійно змінюється.

Виняткової значущості моральному вихованню надає К. Ушинський [4]. У своїй багатій педагогічній спадщині він широко описував це поняття та надавав йому особливу роль.

Костянтин Дмитрович Ушинський казав, що моральність і свобода є явищами, які не можуть існувати окремо, адже дія є моральною тільки в тому випадку, коли їй передують вільні рішення, а якщо цього не відбулось, то вона є аморальною. Основними моральними рисами особистості він вважав, насамперед, любов до Батьківщини та народу, доброту, вміння співпереживати людям в горі й радості, любов до праці, чесність, прагнення до самовдосконалення, стійкий характер, почуття обов'язку та багато інших якостей.

Моральне виховання К.Д.Ушинський розглядав як складову частину гармонійного розвитку людини, як важливий засіб патріотичного виховання та підготовки людини до життя [4]. Він вважав, що саме цей напрям виховання має більше значення від фізичного та розумового і тому його необхідно систематично здійснювати ще з самого дитинства. У вихованні є цікава закономірність: чим молодша людина, тим легше вона може засвоїти корисну звичку у своєму житті та навпаки.

Виховання і навчання мають бути взаємопов'язаними між собою, адже лише за такої умови можна створити цілісний моральний вплив на вихованців. Це допоможе сформувати гармонійну особистість, яка зможе протистояти викликам життя та зайняти своє місце в суспільстві. Він наголошував, що перший моральний досвід дитина здобуває у процесі взаємодії з дорослими, які добирають педагогічно доцільний зміст і засоби спілкування [4]. Праця, а також приклад дорослих, зокрема вихователів, також є важливим чинником формування моралі.

Також педагог великого значення у моральному вихованні дітей надавав сім'ї, зокрема, матері. Він написав підручники «Дитячий світ» і «Рідне слово», у яких представлені оповідання, казки, білини на морально-етичні теми, які рекомендував використовувати не тільки у навчально-виховному процесі, а й у сімейному вихованні. К. Ушинський вважав, що насамперед, турбота та увага батьків до дитини має бути спрямована не так на передачу досвіду та знань, як на формування основних високих якостей моральності: патріотичності, працелюбності, скромності.

Дитина може отримувати всебічний розвиток лише за активної діяльності. Педагог наголошував: «Природа є одним з наймогутніших агентів у вихованні людини. Бідолашна дитина, якщо вона зросла, не зірвавши польової квітки, не прим'явши на привіллї трави» [5]. Ушинський вважав, що навчання без участі природи неможливе, бо саме застосування наочних методів формує уявлення молодших школярів про барви, відчуття, різні звуки тощо.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Особливого значення для формування моральності, чіткої громадянської позиції та патріотизму він надавав вивченню рідної мови, адже вона не тільки багато чому може навчити, а й робить це дуже легко. Важливо при навчанні дітей рідної мови використовувати книжки та народну творчість. Це сприяє формуванню світогляду, мовлення, мислення та спонукає до самоосвіти.

Педагог дуже цікаво висловлювався про вплив фізичної діяльності та праці на розвиток моральних здібностей, вважав, що вони є нерозривно пов'язаними. Дитина зможе полюбити працю лише тоді, коли знатиме її роль у своєму житті. У зв'язку з цим він зауважує, що сила праці має служити джерелом людського достоїнства, разом з тим моральності і щастя [2, 5].

У педагогічній спадщині К.Д. Ушинського залишився дуже цінний засіб виховання – унікальна література, яка має глибокий моральний зміст, які однозначно слід використовувати не тільки вчителям, а й батькам у процесі формування особистості дітей. Вони розкривають справжні ідеали морального виховання та є актуальними й у наш час.

Отже, педагогічна спадщина К.Д. Ушинського дуже багата поглядами щодо виховання особистості. Моральне виховання готує дитину до життя, і, як зазначав педагог, воно є найблагодійнішим, найніжнішим паростком людської душі та потребує великого догляду і нагляду, щоб вирости і зміцнити [3, 5].

Список використаних джерел:

1. Верхоляк М. Р. Моральне виховання особистості : методичні рекомендації для самостійної роботи студентів I курсу спеціальності 231 «Соціальна робота» з курсу «Педагогіка». Львів : «Растр-7» , 2019. 82 с.
2. Дослідження проблеми морального виховання дитини у педагогічній спадщині К.Д. Ушинського. URL: <http://surl.li/fsjez> (Дата звернення: 22.03.2023).
3. Калита Н. К.Д. Ушинський про моральне виховання особистості. Молодь і ринок. 2010. № 7-8, С. 141-146.
4. К.Д. Ушинський про моральне виховання дітей дошкільного віку. URL: <http://surl.li/fsjdj> (Дата звернення: 23.03.2023).
5. К.Д. Ушинський про моральне виховання. URL: <http://surl.li/fsjen> (Дата звернення: 23.03.2023).

СЕКЦІЯ 5

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ

КОУЧИНГОВИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Олена Антонюк

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ*

*Науковий керівник: Войналович О. О.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки*

Анотація: *Тези присвячено аналізу технології коучингу як інновації у процесі викладання різних дисциплін. Обґрунтовано необхідність впровадження методу коучингу як технології освіти.*

Ключові слова: *коучингові технології, педагогічний коучинг, коучинг, коучингова компетентність.*

Навчання – процес взаємний, без активної участі в ньому самих здобувачів досягти їх високого рівня підготовки практично неможливо, яку б високу майстерність і знання не мав викладач. Це накладає певні обмеження на впровадження інноваційних методик викладання, які далеко не завжди можуть виявитися успішними (результативними). Отже, чималу роль успішності здобувача освіти відіграє його особиста мотивація до навчання і здатність мобілізувати сили задля досягнення результату.

Одним із сучасних та швидко розвиваються напрямів в освіті (особливо в бізнес-освіті) є «коучинг». Це новий підхід у педагогічній науці та практиці, основна ідея якого полягає у розкритті внутрішнього потенціалу учня.

Основна мета коучинга полягає не в тому, щоб передати здобувачу знання, а в тому, щоб стимулювати самонавчання. Перед викладачем стоїть завдання показати майбутнім фахівцям потрібність інформації, що вивчається, її обґрунтованість і застосовність, навчити знаходити, перевіряти та інтерпретувати отримані знання.

Коучинг в освіті характеризується особистісним підходом до кожного здобувача, підтримкою, усвідомленою участю в процесі і досягненні конкретних результатів, у виявленні сильних та слабких сторін кожного з учасників освітнього процесу. Найголовніший акцент коучингу у вищій освіті – індивідуальний підхід для підвищення ефективності та результативності в процесі навчання.

У свою чергу коуч-технології передбачають певні вимоги до педагогів: дотримання етичних норм, дотримання коуч-позиції, відсутність оціночного судження, вміння довести здобувачів до певного результату, вміння слухати і

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

чути, а також вміння встановлювати відносини, що базуються на довірі та взаєморозумінні.

Використання коучингу в системі вищої освіти України є особливо важливим, оскільки сьогодні сучасний ефективний викладач вищої школи – це фахівець, що поєднує в собі безліч ролей, таких як: консультант, наставник, тьютор, фасилітатор, коуч, дослідник, мотиватор, експерт, методолог, який вибирає зміст навчання, підбирає і розробляє технології навчання й організації навчального процесу тощо.

Використання коучингу в системі вищої освіти України може бути використано як універсальний інструмент, який дає можливість ефективно працювати на суб'єкт-суб'єктному рівні, тобто вміти керувати собою, допомагати іншим у розвитку особистісного потенціалу, у підвищенні особистої ефективності, розвивати ефективні комунікації, будувати конструктивні взаємини з колегами, створювати і розвивати систему вищої освіти, що максимально ефективно працює на результат розв'язання актуальних завдань тощо [6, с. 144].

Одним з напрямів коучингу, який активно розвивається і ґрунтується на коучингових підходах Тімоті Голві, Майлза Дауні, є педагогічний коучинг.

Педагогічний коучинг (від англ. *coaching* – наставляти, надихати, тренувати для спеціальних цілей, підготовляти до вирішення певних завдань) – це різновид освітньої технології, що сприяє розвитку потенціалу особистості та групи людей (команди, організації), що забезпечує ефективну реалізацію цього потенціалу [8].

Педагогічний коучинг стимулює зміну ролі викладача як партнера, який допомагає навчатися й коригує знання здобувачів, забезпечує високий рівень їх мотивування та професійно-особистісного супроводу. Це ефективна система взаємодії, у якій коуч визначає всі стадії процесу розвитку особистості, пов'язані з ними потреби в навчанні, стимулює інтерес до навчання й бажання вчитися [8].

Коучинг як педагогічна технологія ґрунтується на організації викладачем у ВНЗ ефективної міжособистісної комунікації у форматах індивідуальних занять, консультацій, науково-освітніх проєктів для: 1) мотивування та визначення мети; 2) планування для здійснення ефективних дій; 3) реалізації плану; 4) завершення (рефлексії).

За допомогою чітких, логічно побудованих питань, спрямованих на актуалізацію внутрішніх ресурсів, викладач мотивує здобувачів, налаштовує на учіння, організовує на самостійне вирішення завдань і досягнення результату.

Щодо впровадження коучингу у навчання, слід зазначити, що вчитель-коуч дотримується визначення Міжнародної Федерації Коучів (ICF), яке визнає особистий та професійний досвід учня і відноситься до кожного учня як до цінного творчого ресурсу та цілісного особи.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Впровадження коучингового підходу в освітній процес відбувається за допомогою зміни принципів педагогічної взаємодії. Це дозволяє створити професійні стандарти освіти та вимоги до компетенцій викладачів.

Таким чином, враховуючи вищезазначене, можна сформулювати наступні професійні навички та компетенції викладачів:

- компетентність у сфері особистісних якостей (уміння бачити сильні сторони та перспективи розвитку кожного учня, вміння створити довірчі відносини, вміння організувати діяльність на досягнення результатів, здатність зберігати самовладання в ситуаціях з високим рівнем стресу, розвивати почуття професіоналізму та індивідуальності) [2];

- компетентність у постановці навчальних цілей і завдань (здатність залучати учнів до постановлення цілей і завдань навчання, створення бачення найкращого результату навчання та шляхів його досягнення);

- компетентність у сфері мотивації (уміння створити умови для успіху кожного учня, уміння активізувати творчі можливості, заохочувати вихід за межі вимог програми, надавати можливості для постановки та вирішення проблем, пов'язаних з високим ступенем свободи та відповідальності за створення умов для розширення горизонтів знань);

- компетентність в організації навчального процесу (враховувати та прислухатися до думок кожного учня, уміння встановлювати відносини співпраці з учнями та колегами та наділяти їх позитивними емоціями та почуттями, надавати психологічну та педагогічну підтримку навчального процесу через коучинговий підхід, створювати та змінювати можливості для навчання).

Отже, щоб навчання було успішним, необхідно, щоб його зміст відповідав потребам, вимогам та інтересам учнів. Для цього нам необхідно формувати у майбутніх педагогів коучингові компетенції та опановувати коучингові технології в освіті.

Коучингові технології в освіті вже впроваджуються в ВНЗ України, але це носить поодинокий характер. А для якісної трансформації освіти України, потрібно комплексний підхід, який необхідно починати з формування необхідних коучингових компетенцій та навичок, які слід включати в освітню програму підготовки викладачів та вчителів.

Список використаних джерел:

1. Аткинсон Мэрилин, Чойс Т. Рэй. *Пошаговая система: Наука и искусство коучинга*. Companion Group, 2010. 256 с.
2. Голви У. Тимоти. *Работа как внутренняя игра: фокус, обучение и мобильность на рабочем месте*. Москва, 2005. С. 194–233.
3. Голіяд І.С., Чернова Т.Ю. *Філософія педагогічного коучингу*. Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал.-№№3 (134) березень 2016, 106-112.
4. Дауни М. *Эффективный коучинг: Уроки коуча коучей*. Москва, 2008. 288 с.

5. Ківшик А. І., Чернова Т.Ю. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників професійно-технічного навчального закладу: коучинговий підхід : метод. Рекомендації*. Хмельницький, 2015. 254 с.
6. Нежинська, О. О., Тименко, В. М. (2017). Коучинг як інструмент соціально-психологічної допомоги клієнту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2017. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка, 23.С. 182-187.
7. Парслоу Э., Рэй М. *Коучинг в обучении: практические методы и техники*. Санкт-Петербург, 2003. 204 с.
8. *Педагогічний коучинг: навч.-метод. посіб./* Т. Ю. Чернова, І. С. Голяд, О. А. Тищук // [за заг. редакцією Д. Е. Кільдерова]. Київ, 2016. 166 с.
9. Тищук А. *Коучинг. Это так просто?* Киев, 2013. 52 с.
10. Уитмор Дж. *Внутренняя сила лидера: Коучинг как метод управления персоналом*. Москва, 2012. 309 с.
11. Чепіль М. М. *Педагогічні технології : навч. посіб.* Київ, 2012. 224 с.

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІННЯ СПІВПРАЦЮВАТИ В ГРУПІ ЗАСОБАМИ ДІЛОВОЇ ГРИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Ірина Антосієва
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Кондратюк О. М.,
кандидат педагогічних наук

Анотація. *Розвиток в учнів навичок співпраці може бути важливою складовою у формуванні їхньої майбутньої громадянської свідомості та успіху в подальшому житті. У статті розкрито вміння співпрацювати в групі, як ключову компетентність згідно з Державним стандартом початкової освіти. Висвітлено актуальність використання для цього ділової гри. Розглянуто особливості формування у молодших школярів вміння співпрацювати в умовах змішаного навчання.*

Ключові слова: *уміння співпрацювати в групах, молодші школярі, ділова гра, змішане навчання.*

Сьогоднішній світ все більше стає глобальним та інтерактивним, і важливою здатністю для успішної реалізації особистості в різних сферах життя стає співпраця. Саме тому у Державному стандарті початкової освіти вміння співпрацювати в групі визначено однією з ключових компетентностей. У зв'язку з пандемією COVID-19 та війною навчання у змішаному форматі

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

стало нормою, що суттєво обмежило засоби формування в учнів умінь співпрацювати. В цих умовах особливого значення набуває використання ділової гри.

Мета статті висвітлити актуальні проблеми формування у молодших школярів уміння співпрацювати в групі засобами ділової гри в умовах змішаного навчання.

Співпрацю в широкому сенсі розуміють, як взаємодію людей або організацій, спрямовану на досягнення спільної мети або розв'язання проблеми спільноти, яка є важливою для кожного з учасників процесу. Уміння співпрацювати передбачає здатність до спільної роботи, до розв'язання конфліктів, уміння слухати інших та приймати рішення разом.

У педагогічній літературі висвітлено чимало кількості досліджень, що присвячені проблемі формування умінь співпрацювати в групі у молодших школярів. Зокрема, В. Маруненко, О. Попова, О. Миропольська та інші дослідники відзначають важливість розвитку комунікативних умінь у молодших школярів, зокрема, уміння співпрацювати в групі [1].

За результатами досліджень було встановлено, що формування вміння співпрацювати в групі у молодших школярів є складним процесом, який повинен бути забезпечений відповідними педагогічними технологіями та методиками. Однією з таких технологій, на думку науковців, є ділова гра [4].

Багато українських та іноземних педагогів, таких як А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський, а також К. Бюлер, Дж. Дьюї, В. Штейн та інші, підкреслювали важливість використання ігрової діяльності в процесі навчання та обґрунтовували ефективність даного підходу.

З-поміж сучасних досліджень виділимо роботу польських науковців В. Плітки та К. Поповської, у якій вони описали вплив використання ділових ігор на процес навчання молодших школярів [7].

Також дослідження використання ділових ігор у навчанні молодших школярів проводили українські вчені, зокрема О. Ковальова, О. Мартинова, І. Гончаренко та інші.

Дослідники визначають ділова гру, як імітаційну гру, що сприяє розвитку навичок комунікації, роботі в команді, планування, управління часом та ресурсами, прийняття рішень та співпраці в групі.

В основі ділової гри лежить принцип ролевої гри, коли кожен учасник гри виконує певну роль та співпрацює з іншими учасниками з метою досягнення спільної мети [3].

Згідно з концепцією ділової гри, вона повинна бути розроблена з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, містити елементи конкуренції та співпраці, а також бути диференційованою за складністю завдань та рівнем розвитку учнів. Доцільно використовувати ділову гру в початковій школі з метою формування умінь співпрацювати в групі, оскільки саме на цьому етапі розвитку особистості формуються основи соціалізації та комунікації [2].

Ділова гра у змішаному навчанні може стати дієвим способом підвищення мотивації учнів до навчання та розвитку їхніх творчих здібностей. Важливо враховувати особливості формування умінь співпрацювати в групі засобами ділової гри в цих умовах. Наприклад, необхідно забезпечувати учнів доступом до онлайн-інструментів для спільної роботи над проєктами, використовувати відеоконференції для координації роботи групи, а також забезпечувати можливість взаємодії та зворотного зв'язку між учнями та вчителем [6].

Одним з прикладів ефективного застосування ділової гри в умовах змішаного навчання є проєкт «Острів знань». У рамках цього проєкту учні працюють у групах над створенням власного острова та розробляють план його розвитку. Учні використовують онлайн-інструменти для спільної роботи та обміну ідеями, вчать співпрацювати та ділитися ресурсами, а також розвивають навички презентації своїх ідей та переконання інших [5].

Отже, формування у молодших школярів умінь співпрацювати в групі є важливим елементом розвитку особистості та її соціальної компетентності. Концептуальні засади технології ділової гри в початковій школі повинні бути спрямовані на розвиток навичок співпраці, комунікації та взаємодопомоги, а також забезпечувати диференційований підхід до учнів з різним рівнем розвитку. При застосуванні ділової гри в умовах змішаного навчання необхідно забезпечувати учням доступ до онлайн-інструментів для спільної роботи, розвивати навички взаємодії та зворотного зв'язку між учнями та вчителем.

Список використаних джерел:

1. Бойко О. Розвиток умінь співпраці та співробітництва учнів у процесі навчання в школі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. № 31. С. 44–47.
2. Гончаренко І. Технологія ділової гри в початковій школі. Інноваційна педагогіка. 2016. 1(6). С. 19–23.
3. Ковальова О.В. Ділова гра як засіб формування комунікативної компетентності молодших школярів. Наукові записки Інституту педагогіки НАПН України. 2018. № 7. С. 171–179.
4. Мартинова О. Використання ділової гри як засобу формування комунікативних умінь учнів початкової школи в умовах змішаного навчання. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. № 3(2). С. 56–60.
5. Осьмак О.І. Застосування ділової гри в умовах змішаного навчання. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія: Педагогічні науки. 2020. № 57. С. 111–117.
6. Шугай О. Особливості формування умінь співпраці у молодших школярів. Початкова освіта. 2015. № 5. С. 48–52.
7. Плітка, В., & Поповська, К. Gry edukacyjne i ich wpływ na proces dydaktyczny. Edukacja – Technika – Informatyka. 2017. № 2. С. 47–51.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КОЛЕКТИВНОГО СПОСОБУ НАВЧАННЯ ТА ГРУПОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ У НИХ УМІННЯ СПІВПРАЦЮВАТИ В КОМАНДІ

Алла Бадаєва
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Лозенко А. П.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. У статті розглядаються питання впровадження технологій колективного способу навчання та групової діяльності в процес навчання учнів початкових класів як засобу розвитку у них умінь співпрацювати в команді. Характеризуються теоретичні та практичні засади застосування цього виду педагогічних технологій з метою розвитку у молодших школярів умінь співпрацювати в команді в умовах НУШ.

Ключові слова: початкові класи, колективний спосіб навчання у початкових класах, групова діяльність у початкових класах, розвиток умінь співпрацювати в команді.

Актуальність впровадження технологій колективного способу навчання полягає у важливості для кожного молодшого школяра бути частиною команди, оскільки класна система навчання передбачає як індивідуальність у навчанні, так і колективну роботу, у якій беруть участь вчитель та кожен з учнів.

Важкі часи, які випали на долю нашої країни у цей період, а особливо на долю дітей, коректують і ще далі коректуватимуть і вид навчання, і спосіб, і інструментарій. Але, попри всі складнощі буття, дитині необхідний колектив. Сьогоднішньому учню важливо не замикатися у собі зі своїми переживаннями та одночасним намаганням отримати базові шкільні знання. Усім, а дитині особливо, важливо бути в команді однодумців, однокласників, мати спільну мету і одночасно йти до успіху, маючи можливість порівняти свої сходинки до нього і шлях товаришів. Це неабияк надихає, підтримує, мотивує, надає позитивної динаміки процесу навчання, у яких би умовах він не відбувався.

В Україні активно проводяться дослідження на тему командної роботи у початкових класах. Наприклад, дослідження, яке проводить Український державний університет імені Михайла Драгоманова показує, що командна робота має конкретний позитивний вплив на учнів, які працюють у групах. Дослідження показують, що командна робота у командах по 2-7 чоловік у перших класах дозволяє учням відчувати себе, свою силу, здібності, побачити свої сторони та свій вплив і голос у колективі, допомагає навчатися розуміти і приймати різні погляди та позиції.

Дослідження групової роботи в початкових класах в Україні було здійснено О. Федоровою, О. Мальченком, В. Касьяном. Дослідження надання

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

підтримки школярам з дисфункцією читання та з проблемами у математиці було здійснено О. Мальченком, А. Ребровим, І. Мартинюк.

Метою дослідження групову роботу у початкових класах сьогодні стали нові реалії навчання. Робота класу тепер може бути як офлайн, так і онлайн, уроки можуть бути зірвані повітряною тривоною і перенесені на інший час, діти вибиваються із чіткого графіка, системи, це їх трохи «розхолоджує», «вибиває з колії», перенесені у часі заняття часто вже не йдуть «у потоці». Дітям початкових класів нелегко себе тримати у таких випадках зібраними, зосередженими, пам'ятати все що їм треба запам'ятати.

Вчителі вишуковують все нові і нові способи, методи, інструменти, щоб пристосувати навчальний процес до реалій сьогодення, дати дитині знання і досягти того, щоб ці знання стали їй зрозумілими, важливими, корисними. Надважливо досягати щоденних цілей і надавати процесу навчання тієї важливої і прекрасної цілі, якій він підпорядкований завжди – плекання особистості, вміння працювати в колективі і через збереження колективного навчання зберігати єдність усього українського народу, гармонію його життя, нашу незалежність та незламне функціонування усіх інституцій в країні, а також виховання нового покоління сильних українців.

Співпрацювати у команді є досить суттєвим вмінням для сучасної людини, і створити педагогічні умови для розвитку цих умінь у дитини з перших років навчання у школі – важливе і необхідне завдання для педагога.

Державний стандарт початкової освіти передбачає формування в учнів соціальну компетентність. Це означає, що людина повинна вчитись жити в соціумі, відповідати правилам співжиття, співпраці. Такі уміння закладаються першопочатково в сім'ї, а надалі дитина отримує все більш і більш складні завдання співпраці в соціумі – вміння позиціонувати себе серед однолітків на дитячому майданчику, у дитсадку, а згодом у школі. Колектив, команда стають невід'ємною частиною життя дитини.

Держстандартом освіти передбачене формування в особистості продуктивно працювати у команді, виконуючи різні ролі, функції, збагачуючи свій життєвий досвід і активно отримуючи нові знання зі шкільної програми та поза нею, адже клас – це той колектив, у якому щодня буде перебувати учень. Тому так важливо створити педагогічні умови для розвитку в учнів початкових класів вміння співпрацювати в команді.

Успішність навчання визначається оволодінням загально-навчальними вміннями і навичками, серед яких – навчально-організаційні, якими передбачено досягнення вміння працювати в парі у 1 класі, а починаючи з другого – вміння працювати в групі.

Нова українська школа як ключова реформа Міністерства освіти і науки прагне до навчання, яке давало б учню практичні навички для життя, і вміння працювати в колективі, в групі – одна з таких необхідних у житті навичок. Саме педагог повинен сформувавати в учня правильне розуміння значення колективу, значення рішень, яке приймає колектив, як ці рішення приймаються і чому та на якій основі.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Реформа початкової школи націлює на використання всіх можливостей та ресурсів для підвищення ефективності освітнього процесу, і активно впровадження технологій колективного способу навчання якнайповніше сприяє цьому.

Так, на думку передової сучасної педагогічної думки, командні та групова робота має незаперечні переваги у навчанні та загалом у майбутньому житті учнів, а саме:

- активізується і гармонізується найголовніше для учнів початкових класів – їх соціальний, емоційний і фізичний розвиток;
- участь у групових заходах допомагає дітям навчитися якісно і продуктивно спілкуватися між собою, досягаючи компромісів замість загострення конфліктних ситуацій;
- робота в команді здатна вирішувати психологічні «зажими», долати внутрішні страхи перед публічними виступами, перед старшими та/або авторитетними особами (лідером класу, вчителем), якщо такі проблеми є;
- виховує лідерські якості в учня;
- участь в групових заходах створює сприятливе середовище, яке допомагає дітям набутти впевненості в собі і стійкості у відстоюванні своїх думок безпечним і креативним способом;
- колективні заняття, такі як спорт, ігри, драма, мистецтво і музика, допомагають виховувати почуття спільності і єдності в школі, а також дають дітям можливість досліджувати і виражати свої творчі нахили і здібності.

Через впровадження групової форми роботи п початкових класах НУШ відбувається слідування компетентностям, передбаченим Державним стандартом початкової загальної освіти:

- комунікативна компетентність: індивідуум отримує теоретичні і практичні навички застосовувати при спілкуванні найоптимальніші способи комунікацій для досягнення найкращого для обох (усіх) сторін результату;
- соціальна компетентність: дитина вчиться розуміти основні принципи функціонування соціуму і себе у соціумі на прикладі роботи над проблемою у своїй групі, своєму колективі; розвивається здатність індивідуума продуктивно працювати з різними партнерами у різних командах і ситуаціях;
- громадянська компетентність: знання про свою значимість, знання свого права голосу, своєї думки, що виховує результативність групової роботи, дасть людині міцний фундамент для побудови свого життя не з набору випадковостей, а з усвідомленням своєї відповідальності за свої рішення, свої вчинки, свій вибір, що дасть громадянину країни свободу відстоювати свої права як людини, як члена соціуму, як громадянина вільної держави.

Висновком дослідження є доведення важливості і актуальності колективної, командної, групової роботи у початкових класах. Проведено практичне дослідження із використанням новітнього інструментарію, методів і методик групової роботи у перших класах однієї з київських шкіл, де було з метою експерименту у одному класі запроваджено вивчення і закріплення

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

теми на протязі місяця методом групової діяльності і командної роботи, а у іншому навчання йшло за стандартною процедурою без використання групових методів. Такий експеримент і дав можливість з повною упевненістю говорити про неабиякий вплив групи, команди, колективу на мотивацію кожного учня до запам'ятовування і оволодіння потрібними знаннями, що додатковий стимул і правильно організована, цікава, неординарна групова робота як в онлайн-, так і в офлайн-класі здатна зацікавити в у учінні і пізнанні будь-якого учня.

Список використаних джерел:

1. Концепція Нової української школи. Л. Гриневич. 2016. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>
2. Державний стандарт базової середньої стандарт освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
3. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про освіту» (Редакція від 21.11.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ СИТУАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОСВІДОМОГО І ЗДОРОВОГО ЖИТТЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Андрій Базалій

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка*

м. Полтава

*Науковий керівник: Власенко Н. О.,
кандидат біологічних наук,
доцент кафедри початкової освіти*

Анотація. У статті розглянуто поняття «екологічна свідомість» та висвітлено питання синтезу екологічної та здоров'язбережувальної освіти учнів початкової школи. На основі дослідно-експериментальної роботи перевірено ефективність формування екологічного та здорового життя молодших школярів засобами ситуативного моделювання.

Ключові слова: *початкова школа, екологічна і здоров'язбережувальна освіта, екологічна свідомість, зорове життя, ситуативне моделювання.*

Сьогодні екологічна криза, спричинена людською діяльністю, посилюється, і екологічні проблеми потребують вирішення. Навколишнє

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

середовище є невід'ємною частиною нашого життя, і тому ми несемо відповідальність за його захист і збереження для майбутніх поколінь. Початкова школа відіграє вирішальну роль у навчанні дітей важливості екологічної обізнаності та заохочення відповідальних екологічних практик спрямованих на збереження здоров'я нації. Важливим принципом цієї системи є безперервність екологічної та здоров'язбережувальної освіти, що означає взаємопов'язаний процес навчання, виховання та розвитку людини протягом усього життя. Розв'язувати цю проблему потрібно шляхом формування індивідуальної та колективної екосвідомості, спрямованої на збереження здоров'я, починаючи ще з початкової школи.

Питанням дослідження проблем екологічної та здоров'язбережувальної освіти та екосвідомості молодших школярів займалася українські та зарубіжні науковці: Т. Байбара, Н. Бібік, І. Бузенко, Т. Гільберт, О. Ващенко, Л. Романенко, І. Горобець, Б. Йоганзен, О. Захлібний, Т. Машарова, Д. Мельник, І. Павленко, О. Плешаков, Н. Пустовітта, О. Савченко, Г. Тарасенко, Н. Власенко, Є. Починок та інші [2-4].

Розкрити важливість екологічної та здоров'язбережувальної освіти в початкових класах, її переваги та стратегії, які реалізуються в школах для формування екологічно свідомого та здорового покоління засобами освітніх технологій ситуативного моделювання, визначило основну мету публікації.

У сучасній українській освіті відбулися зміни, пов'язані з модернізацією змісту і структури початкової освіти – «Нова українська школа», в рамках якої екологічна компетентність розглядається як основа формування екологічної культури й свідомості учнів. Разом з тим екологічна освіта (навчання, виховання і розвиток) учнів є однією з динамічних складових освіти, що розвиваються в наші часи й розглядається у світовій практиці (й українській зокрема) як найважливіший захід для подолання екологічної небезпеки [5].

Інтеграція екологічної складової з базовими предметами розширює сферу природничих знань, показує їх зв'язок з життям, що підвищує інтерес школярів до навчання, адже формування відповідального ставлення до природи можливо тільки в умовах постійної взаємодії з природою, її усвідомлення. Б. Андрієвський вважає, що формування екологічної і здоров'язбережувальної компетентностей спрямовано на сприяння інтелектуального й культурного розвитку особистості, формування в неї здатності швидко реагувати на запити часу. Компетентнісний підхід до освіти учнів початкових класів орієнтує не на поінформованість щодо екологічних і валеологічних проблем, а на вміння раціонального розв'язання актуальних еколого-здоров'язбережувальних проблем [1].

На основі опрацьованої літератури, Н. Власенко прийшла до висновку, що «екологічна свідомість» є «вищим рівнем психічного відображення природного, штучного, соціального середовища та свого внутрішнього світу; рефлексія місця та ролі людини в екологічному світі, а також саморегуляція цього відображення» [2]. Екологічна свідомість як важлива частина світогляду школярів формується в процесі екологічного виховання. Воно являє собою

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

систематичну педагогічну діяльність, спрямовану на розвиток екологічної освіченості і вихованості дітей; накопичення екологічних знань, формування вмінь і навичок діяльності в природі, морально-естетичного світогляду, високоморальних особистісних якостей і твердої волі у здійсненні природоохоронної роботи.

Групою вчених (Габріель Ванн Ній Тей, Мей Джун Чан, Мері Фунг-Фонг Чонг та ін.) було доведено, що впровадження здорового способу життя у дітей молодшого шкільного віку є важливим, оскільки така поведінка, ймовірно, збережеться у дорослому віці. Було вивчено фактори, що впливають на фізичну активність у дітей молодшого шкільного віку. Увагу акцентовано на індивідуальному рівні сприйняття дітьми саме екологічної ситуації та обізнаності вцілому [7].

Використання рольових ігор, моделювання життєвих ситуацій, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації передбачає організація інтерактивного навчання. Технологія ситуативного моделювання є одним із видів інтерактивних технологій (інакше висловлюючи – навчання у грі). Модель навчання у грі – це побудова навчального процесу за допомогою включення у гру (передусім ігрове моделювання явищ, що вивчаються). Спираючись на дослідження науковців, що розглядали технології ситуативного моделювання, передусім належать інтерактивні технології, зокрема імітація, симуляція, рольова гра [6].

Одним з найбільш ефективних і цікавих засобів екологічної і здоров'язбережувальної освіти для дітей, на думку К. М. Волохатої, є ігрова форма. «Гра викликає позитивні емоції у дітей і сприяє їх всебічному розвитку. У грі формуються знання про навколишній світ, виховуються пізнавальні інтереси, любов до природи, дбайливе ставлення до власного здоров'я» [4].

Використовуючи певні імітаційні ігри, вдаючись до поступового ускладнення ігрового матеріалу, вчитель досягає формування твердих, свідомих знань, навичок і здібностей, моделей поведінки в певних ситуаціях. При цьому знання і навички учня стають його особистим досвідом.

В ході дослідження ми реалізували програму експериментальної роботи з перевірки ефективності формування екосвідомого і здорового життя молодших школярів за допомогою освітніх технологій ситуативного моделювання. З метою підвищення рівня екологічної і здоров'язбережувальної компетентностей учням експериментального класу був запланований формувальний етап, в процесі якого під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» були застосовані освітні технології ситуативного моделювання. Ця робота була побудована на основі підручника «Я досліджую світ» та запропонованих імітаційних ігор та симуляцій, що були тісно пов'язані з екологічною та здоров'язбережувальною тематикою.

За результатами проведених методик було виявлено, що в учнів в основному переважає середній і низький рівень сформованості екологічної свідомого і здорового життя. В експериментальному класі більше учнів мають високий рівень, ніж у контрольному класі. У контрольному класі середній

рівень за кількістю відсотків перевищує цей показник в експериментальному класі. Це свідчить про необхідність організації цілеспрямованої роботи з підвищення рівня екологічної і здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів. Така робота має бути плановою системою в формуванні екологічної свідомості та збереження здоров'я засобами ситуативного моделювання (імітаційні гри, симуляції, драматизація) в початковій школі.

Таким чином, організована діяльність передбачає цілеспрямовану роботу з формування екологічної і здоров'язбережувальної компетентностей учнів, дає простір для творчого мислення вчителя. Використовуючи імітаційні та рольові ігри в класі, створюємо емоційну атмосферу, формуємо позитивне ставлення до всього живого і до природи в цілому, підвищуємо інтелектуальний рівень дітей, формуємо значення здорового способу життя. Використовуючи симуляційні ігри в роботі, ми тим самим стимулюємо бажання і необхідність здобувачів освіти працювати самостійно, виражати себе в різних видах роботи й творчості, демонструвати екологічну свідомість і мотивацію на здоровий спосіб життя.

Список використаних джерел:

1. Андрієвський Б. М. Професійна компетентність сучасного педагога. *Педагогічні науки* [зб. наук. праць; ред. Є. С. Барбіна]. Вид-во ХДУ, Херсон. 2014. С. 216-220.
2. Ващенко О.М. Організація і методика здоров'язбережувальної діяльності молодших школярів. Другий цикл навчання: 3-4 класи: навч.-метод. посіб. / Уклад. О.М. Ващенко, Л.В. Романенко, К.А. Романенко; за заг. ред. О.М. Докукіної. К.: Літера, 2017. 80 с.
3. Власенко Н. О. Екологічна свідомість молодших школярів. Інноваційні педагогічні рішення у початковій освіті: зб. наук. праць. Полтава: Видавець Шевченко Р. В., 2018. С. 45–54.
4. Волохата К. М. Екологічні ігри на уроках природознавства як засіб формування екологічної культури молодших школярів. *Наукові записки Вінницького педагогічного університету імені М. Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія, Вінниця. 2013. Вип. 39. С. 360–362.
5. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою КМУ від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
6. Шендерук О. Б., Пермінова В. А. Технології ситуативного моделювання. Симуляції або імітаційні ігри. URL: http://www.rusnauka.com/26_SSN_2010/Philologia/71388.doc.htm
7. Gabrielle Wann Nii Tay, Mei Jun Chan, Gayatri Kembhavi, Jubilee Lim, Salome A. Rebello, (2021). Children's perceptions of factors influencing their physical activity: a focus group study on primary school children, *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 16:1, URL: <https://doi.org/10.1080/17482631.2021.1980279>

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Костянтин Байрачний
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Кушнірук С. А.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. У статті розглянуто питання використання інноваційних методів навчання в освітньому процесі ЗВО в умовах воєнного часу. Визначено основні проблеми, з якими зіткнулися ЗВО у часи війни. Досліджено особливості дистанційного використання інноваційних методів навчання, здійснено аналіз позитивних та негативних аспектів їх використання.

Ключові слова: інноваційні методи навчання, воєнний час, освіта в ЗВО, вебінар, інтерактивні вправи, підхід «перевернутого класу», інтерактивні методи навчання, дистанційна освіта.

Умови війни, як правило, негативно впливають на всі сфери життя, включаючи освіту. Конфлікти можуть призвести до зниження фінансування, погіршення умов для навчання та зменшення доступу до освіти. На фоні кризи та змін у суспільстві з'являється потреба у нових методах навчання, що відповідають вимогам часу та можуть успішно впроваджуватися на дистанції. Використання інноваційних методів навчання в умовах війни може зробити освітній процес більш ефективним та доступним.

Використання дистанційних інноваційних методів навчання має кілька переваг в умовах війни. Перша перевага - це зниження залежності від фізичного присутності в університеті. Умови війни можуть створювати труднощі з переміщенням та забезпеченням безпеки, що змушує студентів залишатися вдома. Використання дистанційних інноваційних методів навчання дозволяє студентам здобувати освіту, не виходячи з дому та робить освіту досяжною для студентів, які живуть далеко від університету або були вимушені змінити місце проживання через бойові дії у регіоні. Такий підхід також дозволяє університетам охопити ширшу аудиторію, включаючи студентів з інших регіонів, позбавляє необхідності їх їздити до університету, заощаджуючи час і гроші [1; 8].

Друга перевага - це збільшення доступності навчання. Війна може зменшити фінансування закладів вищої освіти, що робить освіту менш доступною. Використання дистанційних інноваційних методів навчання дозволяє знизити витрати на навчання та зробити його більш доступним для ширшого кола студентів.

Третя перевага - це збільшення ефективності навчання. Дистанційне навчання дозволяє студентам навчатися у власному темпі та за власним розкладом, забезпечуючи гнучкість і зручність. Дистанційні інноваційні

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

методи навчання можуть допомогти студентам краще засвоювати матеріал та збільшувати їхню мотивацію до навчання. Наприклад, використання онлайн-квізів, віртуальних лекцій та інтерактивних завдань може сприяти більш ефективному засвоєнню матеріалу студентами. Крім того, дистанційні інноваційні методи навчання допомагають студентам розвивати цифрові навички, які стають все більш важливими в сучасному світі.

Дистанційне використання інноваційних методів навчання може бути використане в різних формах. Один з таких способів - це відеолекції. Відеолекції можуть бути записані та збережені в онлайн-системі навчання, де студенти можуть переглядати їх у зручний для себе час [2]. Це забезпечує гнучкість навчання та збільшує доступність.

Інший спосіб - це вебіари. Вебіари дозволяють студентам зустрітися онлайн з викладачем та іншими студентами, де вони можуть задавати запитання та обговорювати матеріал. Це забезпечує інтерактивність та підтримує співпрацю між студентами та викладачами.

Ще один спосіб - це використання інтерактивних вправ. Ці вправи можуть включати в себе візуалізацію матеріалу, інтерактивні завдання, групову роботу та інше. Це забезпечує більш ефективне засвоєння матеріалу та підвищує мотивацію студентів до навчання [5].

Підхід перевернутого класу допомагає використовувати час занять максимально ефективно та дозволяє студентам підготуватися до теми заняття у зручний для цього час. Цей метод передбачає, що студенти дивляться або слухають попередньо записані лекції перед заняттям, а потім використовують час заняття для інтерактивних навчальних дій, таких як обговорення, вирішення проблем і групові проекти. Цей метод покращує залучення студентів, критичне мислення та співпрацю, що робить його ідеальним підходом для дистанційного навчання [7]. Попередньо записані лекції можна завантажити на онлайн-платформу, таку як Moodle або Blackboard, і студенти зможуть отримати до них доступ, коли їм буде зручно.

Хоча використання дистанційних інноваційних методів навчання може мати багато переваг в умовах війни, є деякі виклики, які можуть виникнути. Один з найбільших викликів - це забезпечення доступу до необхідних технічних засобів та інтернет-з'єднання. У разі війни, коли зв'язок може бути обмежений або відсутній, це може стати перешкодою для здійснення дистанційного навчання. Відсутність інтернет з'єднання та електроенергії може призвести до розриву зв'язку під час занять, відсутності можливості завантажувати необхідні матеріали, переривання трансляції відеоконференцій тощо. Для подолання цієї проблеми можуть застосовуватися такі методи, як запис відеолекцій, надання можливості завантаження матеріалів для перегляду офлайн або надання студентам доступу до Інтернету на території університету. Тому важливо забезпечити наявність технічних засобів та інтернет-з'єднання для студентів та викладачів.

Значний виклик - це забезпечення якості навчання. Дистанційне навчання може бути менш ефективним, якщо студенти не мають можливості

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

задавати запитання та отримувати на них відповіді в режимі реального часу [3]. Також може бути відсутність мотивації у студентів до навчання через відсутність живої комунікації з викладачами та іншими студентами.

Інший виклик - це відсутність особистого контакту між студентами та викладачами. Особистий контакт може бути важливим для створення сприятливої навчальної атмосфери та для підтримки студентів у навчанні. Відсутність цього контакту може призвести до втрати мотивації та падіння результативності навчання [3]. Одним із рішень даної проблеми є створення спеціальних інтерактивних платформ, де студенти можуть обговорювати матеріал з викладачами і один з одним. Такі платформи можуть забезпечити додаткову підтримку і сприяти партнерській взаємодії між студентами, що позитивно вплине на освітній процес.

Крім того, важливим чинником є психологічний стан студентів та викладачів. В умовах воєнного часу, коли загроза небезпеки та нестабільність національної безпеки можуть вплинути на стан психіки, дистанційне навчання може стати додатковим джерелом стресу та незручності. Студентам складно зосередитися на навчанні, а викладачам - підтримувати мотивацію та ефективність навчальної діяльності.

Дистанційне навчання також може не підходити для деяких типів освітніх компонентів, які вимагають більшого особистого контакту та практичних навичок. Наприклад, дисципліни з медицини, інженерії та інші можуть вимагати практичної роботи з матеріалами, що може бути важко здійснити в дистанційному форматі [6].

Також важливо навчитися ефективно використовувати інноваційні методи навчання в дистанційному форматі. Викладачі та учасники освітнього процесу повинні мати необхідні навички та знання щодо використання технологій та інноваційних методів навчання в онлайн-середовищі. Важливо також забезпечити достатній рівень підтримки та комунікації між викладачами та студентами, щоб забезпечити ефективність навчання [4].

Отже, використання інноваційних методів навчання в дистанційному освітньому процесі в умовах війни може стати важливим інструментом для забезпечення якісної та доступної освіти для студентів, хоча може бути складним завданням, але водночас воно є необхідним для забезпечення продовження освітнього процесу та розвитку студентів. Незважаючи на виклики (відсутність особистого контакту та технічних засобів), використання інноваційних методів навчання дозволяє забезпечити ефективність навчання в дистанційному форматі. Забезпечення доступу до необхідних ресурсів та розробка необхідних навичок та знань стануть ключовими чинниками успішного використання інноваційних методів навчання в дистанційному форматі в умовах війни. Тому для успішного впровадження інноваційних методів навчання університети повинні інвестувати в надійну технологічну інфраструктуру, забезпечувати навчання та підтримку викладачів і студентів, а також створювати можливості для суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Васько, О. О. Дистанційне навчання: досвід використання, проблеми, перспективи. *Вісн. Глухів. нац. пед. ун-ту ім. Олександра Довженка. Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Глухів, 2020. Вип. 2. С. 59–67.
2. Гаврилук, Н. М. Огляд моделей, принципів, форм і методів дистанційного навчання. *Інновац. педагогіка*. 2020. Вип. 30, т. 2. С. 127–130.
3. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. *Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва* : навч.-метод. посіб. / [упоряд.: І. П. Воротникова, Н.В. Чайковська]; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 456 с.
4. Зеленов, Є. А. Проблеми дистанційного навчання: досвід та перші висновки. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, Н.-д. ін-т духовного розвитку людини, каф. «ЮНЕСКО» «Духовно-культурні цінності виховання та освіти». Сєвєродонецьк, 2021. Вип. 1. С. 83–92.
5. Конограй, І. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у забезпеченні дистанційного навчання. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Суми, 12–13 листоп. 2020 р. / Сум. держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С. 145–148.
6. Пономарьова Г. Ф. Досвід використання дистанційних технологій в організації виховної роботи педагогічних закладів вищої освіти в умовах карантину. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2020. Вип. 2. С. 149-159.
7. Приходькіна Н. Використання технології «переверненого навчання» у професійній діяльності викладачів вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Педагогіка. Соціальна робота», 30, 2014. С.141-144.
8. Kushniruk S.A. Formation of readiness for research activity of students in the process of general-pedagogical preparation. *Science and practice: Collection of scientific articles*. Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. P. 262-267. <http://elibrary.ru/item.asp?id=28413122>.

АКВАРІУМІСТИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Діна Банзерук
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк
Науковий керівник : Буднік С. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,

Анотація. Статтю присвячено актуальній на сьогодні проблемі – формуванню дослідницької компетентності молодших школярів. У дослідженні наголошується що навчальне значення акваріума полягає в тому, що він забезпечує формування реалістичних уявлень про представників рослинного і тваринного світу через постійний і дієвий безпосередній контакт учнів із ними. Висвітлено важливість акваріумної справи у формуванні дослідницької компетентності здобувачів початкової освіти.

Ключові слова: акваріум, акваріумістика, дослідницька компетентність, здобувачі початкової освіти.

Формування дослідницької компетентності – одне з найважливіших завдань сучасної школи. Адже під час дослідницької діяльності кожному учню надається можливість реалізації інтелектуальних і творчих здібностей, формується потреба в безперервній самоосвіті, активна громадянська позиція, здатність до соціальної адаптації і творчого самовираження.

Актуальність дослідження полягає у необхідності залучення молодших школярів у дослідницьку діяльність, що спонукає учня мислити та пов'язана з відкриттям для себе нового знання, пошуком у собі нових можливостей, докладанням зусиль, спрямованих на подолання труднощів, що виникають; у вихованні в школярів любові до акваріумних видів тварин, інтересу до їхнього походження; у формуванні прагнення глибше вивчати і пізнавати світ акваріумних мешканців; у виробленні в учнів умінь і навичок пошукової роботи; морально-етичному та естетичному вихованні школярів. Дослідженнями в сфері акваріумістики займалися такі вчені-натуралісти, як : В. Білявцева, С. Буднік, А. Колосок, С. Мушит, М. Рудь, К. Сироватко, та ін. [1].

Мета статті полягає у визначенні місця і ролі акваріумістики як засобу формування дослідницької компетентності здобувачів початкової освіти.

Слід зауважити, що прикрашати свою домівку акваріумом стало сьогодні досить популярним явищем серед людей, оскільки видовий склад мешканців акваріума значно розширився [4]. У багатьох містах Європи діють щорічні і постійні акваріумні виставки. На сьогодні найбільшими акваріумними центрами в Україні є Київ, Харків, Одеса, Львів.

В умовах школи акваріум використовується переважно на уроках ботаніки, зоології, загальної біології, а також під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі [1].

Навчальне значення акваріума полягає в тому, що він забезпечує формування реалістичних уявлень про представників рослинного і тваринного світу через постійний і дієвий безпосередній контакт учнів із ними. Адже спостереження дітей у природі є короткочасними. У куточку живої природи акваріум доступний для спостережень протягом всього навчального року. Спостереження сприяє формуванню в дітей пізнавальних інтересів, активності та самостійності. При цьому акваріум є своєрідною

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

дослідницькою лабораторією. Наприклад, орієнтовні теми дослідів з акваріумними рибами: дослідження різноманітності породних форм гупі; дослідження поведінки американських цихлід та формування умовних рефлексів; вплив освітлення на розмноження риб, ріст і розвиток мальків; залежність росту риб від об'єму акваріума (на прикладі золотої рибки); вплив температури води на ріст і розвиток риб.

Варто зазначити, цікавим є дослід, що з'ясовує здатність риб реагувати на кольори. На зовнішній стінці акваріума прилаштовують дві лампочки з рефлекторами. Одну з них заздалегідь фарбують у червоний колір, іншу – у синій. Спочатку в риб виробляють умовний рефлекс на червону лампочку, потім по черзі вмикають синю й червону лампочки, причому при увімкненій синій корм не дають. Спочатку риби реагують на одну й другу лампочки, а потім – лише на червону. На синю лампочку, що вмикається, виробляється гальмування.

На ріст риб впливає кількість корму у водоймі. Щоб переконатись у цьому, варто взяти три однакових за об'ємом акваріуми та впустити туди однакову кількість риб. У перший акваріум корм кладуть щодня з надлишком, у другий – у два-три рази менше, у третій – потроху й не щодня. Розміри риб можна порівняти через один-два місяці.

Варто погодитись з міркуванням, що усі види і форми урочної, позаурочної та позакласної роботи можна використати в ході підготовки та реалізації проекту «Акваріумні риби. Які вони?» [2]. Його презентація допоможе учням сформуванню адекватну самооцінку, оволодіти методами пошукової діяльності, досліджень, умінню висувати гіпотези, шукати розв'язання проблем, удосконалити вміння працювати в групах на колективний результат.

Отже, акваріумістика є важливим засобом формування дослідницької компетентності здобувачів початкової освіти. Завдяки акваріуму в учнів формуються пізнавальні інтереси, екологічна культура, відповідальне ставлення до навколишнього середовища, загальнолюдські цінності. Акваріум сприяє розвитку особистих здібностей, вдосконаленню навичок дослідницької роботи, розширенню знань про взаємозв'язок живої і неживої природи та екологічні зв'язки в природі.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. У подальшому актуальним є теоретичне обґрунтування дослідницької компетентності здобувача початкової освіти та розробка методики її формування на уроках «Я досліджую світ».

Список використаних джерел:

1. Білявцева В. В., Мушит С. О., Сироватко К. М. Основи акваріумістики: навчальний посібник. Вінниця: Вінницький національний аграрний університет, 2020. 233 с. [in Ukrainian].
2. Буднік С. В., Колосок А. М. Акваріуміст-початківець : навч. посіб. Вид. 2-ге, випр. та доповн. Луцьк: Вежа – Друк, 2016. 156 с. [in Ukrainian].

3. Глушковецька Л. Як потрібно доглядати домашніх улюбленців – тварин *Початкова школа*. 2018. №1. С. 64.
4. Шейкіна К. О. Рибки – екзотика підводного світу. Харків: Ранок, 2012. 112 с. [in Ukrainian].
5. Школьник Ю. Підводний світ. Мешканці морів і океанів. Х.: Вид-во «Книжковий клуб Клуб сімейного дозвілля», 2015. 64 с. [in Ukrainian].

СКРІНШОТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Олег Бардадим
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси
Науковий керівник: Шпак В.П.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. Використання засобів для охоплення екрану надає можливість швидко фіксувати зображення. Тому з дидактичного погляду скріншоти є важливим методичним інструментом. Доведено, що скріншоти – це корисний інструмент для створення навчальних посібників, які заощаджують час для пояснення, ефективно ілюструють пізнавальну проблему і дозволяють швидко створювати покрокові інструкції для вирішення певного кола питань. Тому вчителям природничих наук важливо оволодіти компетенціями створення скріншотів, їх редагування для вдосконалення професійної діяльності.

Ключові слова: скріншот, інформаційно-цифрова компетентність, інструкція, покрокова інструкція, майбутні вчителі природничих наук.

В освітньому процесі вищої школи впроваджується широкий діапазон сервісів (онлайн-інструментів), що роблять використання програмових засобів навчання більш ефективними [1].

Скріншот (*screenshot* від англ. «*screen*» – екран, «*shot*» – кадр) – це зображення, що відображає вміст екрану в певний момент часу. Дидактичним призначенням слід уважати [2, 139]: забезпечення зворотного зв'язку зі студентами, тобто зрозумілої та короткої форми ілюстрування пізнавальних проблем, що виникли при виконанні завдання; демонстрація виконання завдання («як це зробити?») і підготовка покрокових інструкцій, використовуючи виділення головних елементів на екрані для пояснення матеріалу при створенні інструкції; збереження інформації (вироблення відповідальності за сказане); перевірка якості виконання навчальних завдань.

Учителі природничих наук отримують можливість [3, 234] ілюструвати пояснення при виконанні певного завдання, наприклад, під час роботи з онлайн-сервісом. Для того, щоб скріншот був ефективним і мав дидактичну цінність, необхідно зроблене з екрану зображення редагувати за допомогою

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

інструментів: кольору, стрілок, областей виділення та тексту для анотування. Тому створення скріншоту передбачає такі етапи:

1. Вибрати програмний засіб.
2. Відкрити програму.
3. Зробити знімок екрану.
4. Редагувати зроблене зображення (виділити важливі деталі).
5. Зберегти дане зображення (табл. 1):

Таблиця 1

Завдання, що формують інформаційно-цифрову компетентність

Завдання	Рівень	Які компетенції формуються
Завдання 1. Створити інструкцію до користування ресурсом НАУРОК (https://naurok.com.ua/) за допомогою: а) засобів Windows 10; б) Google Chrome, FireFox, Edge; в) онлайн-сервісів	Репродуктивний	Студенти навчаються створювати самостійно інструкції, використовуючи різні програмні засоби
Завдання 2. Як зробити скріншот веб сторінки? Як зробити скріншот у веббраузері?	Дослідницький	Студенти здійснюють пошук альтернативних програмних засобів для створення скріншотів
Завдання 3. Порівняйте альтернативні засоби, зокрема, програмні сервіси за допомогою яких можна зробити скріншот	Аналітичний	Студенти порівнюють різні програмні засоби, бачать їх переваги і недоліки

I. За допомогою засобів Windows 10 скріншот можна створити декількома способами:

1. Спосіб 1. За допомогою PrtSc і Paint. Натиснути кнопку PrtSc, після чого зображення збережеться до буферу; відкрити програму Paint: виділити за допомогою геометричних фігур області, коментувати у Windows і натиснути Ctrl+V для того, щоб зображення вставити; зберегти зображення.

2. Спосіб 2. За допомогою програми «охоплення та ескіз». 1. Відкрити програму ножиці (пуск-всі програми-ножиці) або натиснути на комбінацію клавіш Win+Shift+S. Обрати область виділення скріншота (див. Рис. 1) зліва направо можливі функції: прямокутну, довільну область екрану, вікно, весь екран:

Рис. 1. Области виділення скріншота

2. Виділити необхідний фрагмент екрану. 3. Відкрити на панелі завдань (праворуч у кутку) останнє повідомлення від програми «ножиці» (оскільки фрагмент скопійовано). 4. Відредагувати зображення за допомогою інструментів (див. Рис. 2):

Рис. 2. Інструменти для редагування скріншота

Можливі інструменти: вводу тексту – коментування текстом; ручки, олівця, маркера – виділення головного, гумки; обтинання – обрізання області зображення. 5. Після редагування зберегти зображення (натиснути на Ctrl+S).

II. За допомогою Google Chrome захоплення всієї сторінки. Відкрити Google Chrome і сайт, з якого необхідно зробити скріншот. Після цього зайти в налаштування – додаткові налаштування. У відкритому вікні розробника натиснути на кнопку customize and control Dev Tool-run command (див. Рис. 3.):

Рис. 3. Вибір команд

Ввести одну з команд:

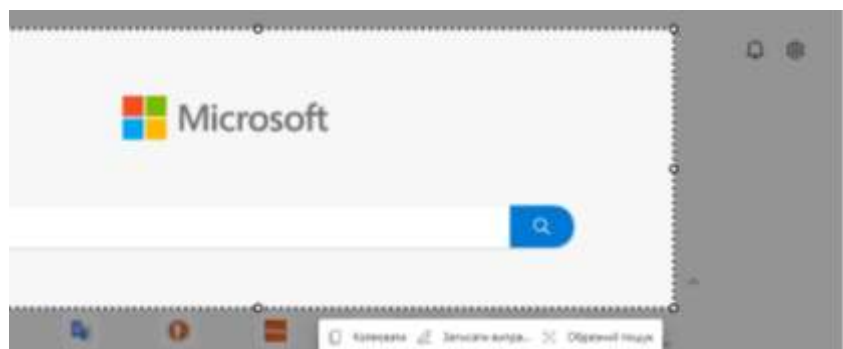
- capture full size screenshot – буде зроблено скріншот усієї сторінки;
- capture area screenshot – буде зроблено скріншот певної області;
- capture note screenshot – буде зроблено скріншот усіх сторінок сайту.

Для того, щоб зробити скріншот усієї сторінки, слід обрати команду capture full size screenshot і натиснути на кнопку screenshot. Після цього файл збережеться.

II. За допомогою веббраузера Firefox. Відкрити необхідний сайт (натиснути на праву кнопку миші), натиснути на screenshot (зробити знімок екрану) і обрати потрібну опцію: самостійно задати параметри знімку екрану, всієї сторінки, фрагменту екрану. Натиснути на «зберегти сторінку». Після цього можна редагувати в Paint або іншому редакторі зображення.

III. За допомогою веббраузера Edge. Відкрити необхідний сайт, натиснути на налаштування – вебзаписування (або натиснути на комбінацію клавіш CTRL+Shift+S) область знімку екрану (самому налаштувати робочу область) чи всю сторінку, якщо самостійно задати параметри, після чого створиться зображення (див. Рис. 4):

Рис. 4. Зразок скріншоту

Програма дозволяє: скопіювати, редагувати зображення, здійснити пошук. Якщо натиснути на редагування, то за допомогою інструменту редагування можна виділити необхідну область і після чого зберегти зображення.

III. Швидкий запис покрокових дій у Windows 10. Для цього необхідно запустити програму «засіб записування дій користувача». Для цього слід виконати команду «пуск – стандартні – засіб записування дій користувача». Для початку роботи необхідно натиснути «почати записування».

Для зупинки запису використовується команда «зупинити записування». Також під час запису можна додавати коментарі. Після збереження файлу можна передивитися збережені кроки і коментарі та зберегти зображення. У такий спосіб можна швидко і покроково пояснювати майбутнім учителям природничих наук роботу з певними програмними засобами.

Отже, використання скріншотів дозволяє вчителям природничих наук створювати покрокові інструкції, коментувати виконання дії, зберігати інформацію та зручно демонструвати можливі пізнавальні проблеми при використанні ресурсів.

Список використаних джерел:

1. The Most Important Thing on the Internet Is the Screenshot. URL: <https://www.wired.com/2015/03/clive-thompson-6/> (дата звернення: 23.03.2023)
2. Бардадим О. Формування інформаційно-цифрової компетентності викладачів природничих наук : інтегрований підхід. *Молодь і ринок.* № 7 (205). С. 138-144 DOI:10.24919/2308-4634.2022.264031.
3. Бардадим О. В. Можливості використання освітніх онлайн-сервісів в процесі підготовки вчителів природничого напрямку. *Актуальні задачі хімії: дослідження та перспективи* : матеріали Всеукр. наук. конф., м. Житомир, 29 квіт. 2020 р. Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2020. С. 234–235. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/4514/> (дата звернення: 24.03.2023)

РОЗВИТОК ОБДАРОВАНOSTІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ГРУПІ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ

Аліна Безнощенко
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів

Науковий керівник: Коновальчук М. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. В статті висвітлено питання особливостей виявлення, розвитку навчання і виховання обдарованості молодших школярів в групі продовженого дня. Вивчено поняття «обдарованість», її характеристика, особливості розвитку різних видів обдарованості у молодшому шкільному віці. Проаналізовано роль та психолого-педагогічні форми й методи роботи з вихованцями ГПД, запропоновано методичні рекомендації учасникам освітнього процесу щодо роботи з обдарованими дітьми у ГПД.

Ключові слова: обдарованість, види обдарованості, обдаровані діти, вихователь групи продовженого дня, діяльність вихователя групи продовженого дня.

Проблема розвитку дітей молодшого шкільного віку являється актуальною в будь-якому соціумі на кожному етапі його розвитку, тому що від вирішення цієї проблеми залежить майбутнє даного суспільства. Тому, незважаючи на наявність досить великого емпіричного матеріалу, на даний час недостатньо робіт, що стосуються дослідження діяльності вихователів ГПД щодо розвитку творчих здібностей дітей [5].

Адже на сучасному етапі розвитку суспільства вкрай необхідно є потреба створення сприятливого простору для формування успішних, конкурентоздатних особистостей, спроможних ефективно працювати та навчатися протягом усього життя [4].

Одним із важливих аспектів діяльності вихователя ГПД є не лише формування фахової креативності як працівника в галузі початкової освіти, але й уміння розкрити власний творчий потенціал, розвинути креативність, зняти психологічні перешкоди до самовираження, допомогти в успішній соціалізації, сформуванню знання, уміння та навички щодо створення продуктів власної творчості тощо.

Раннє виявлення, виховання і розвиток обдарованих дітей складає одне з головних завдань вдосконалення системи освіти. Доволі перспективним, на наш погляд, в цьому напрямку є групи продовженого дня для молодших школярів.

Метою даної роботи є: аналітичний огляд літературних джерел, які знайомлять з особливостями виявлення, розвитку навчання і виховання обдарованості молодших школярів.

Обдарованість – це сукупність індивідуальних психологічних ресурсів особистості, які мають спадкову природу та виступають як інтегральний прояв різних здібностей у конкретній діяльності. Визначають: за широтою прояву -

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

загальну і спеціальну; за типом діяльності - інтелектуальну, академічну, творчу, організаторську, соціальну, технічну, художню, спортивну; за інтенсивністю прояву – обдаровані, високо обдаровані, винятково (особливо) обдаровані; за видом прояву – явна та прихована обдарованість; за темпоральними характеристиками – обдаровані з нормальним темпом розвитку або випереджальним; за віковими особливостями прояву – стабільна або епізодична [1,3].

Треба вказати, що фактично обдаровані діти є нсіями таланту. Вивчивши особливості особистості обдарованої дитини, можна побудувати її психологічний облік, включивши до його структури: надзвичайно розвинене сприйняття; дуже розвинену мотивацію до пізнання навколишнього світу; велику зосередженість уваги; швидке та міцне запам'ятовування; інтенсивний мовний розвиток; наявність великих можливостей до навчання; швидке оволодіння інтелектуальним процесом формування понять та узагальнень; продуктивне й творче мислення; схильність до творчої праці [2,7].

Варто зауважити, що вихователь групи продовженого дня повинен намагатися вирішувати завдання розвитку різноманітними способами, використовуючи наступні види діяльності: ігри, конкурси, свята, вікторини, виховні заходи, клубний годинник тощо. Завдання вихователя ГПД - організація цікавих й корисних школяреві відповідного віку заходів, які були б сприяли його інтелектуальному і фізичному розвитку, збагачували його емоційно. Зокрема, організація самопідготовки, яка вимагає активної розумової діяльності, ігрової діяльності, рухливих, сюжетних, пізнавальних, інтелектуальних ігор. Діяльність виховної роботи в ГПД реалізується за напрямками: естетичним, патріотичним, екологічним, пізнавальним, спортивно-оздоровчим.

ГПД дає дітям: всебічний розвиток творчих здібностей, набуття навичок самостійного навчання, гармонійно спланований дозвілля, здоров'язберігаючий режим, формування соціально-значущих навичок, спілкування з однолітками.

В ході дослідження, спрямованому на виявлення обдарованих дітей серед вихованців ГПД були використані тест Торренса для дослідження творчого мислення, методики Хаана і Кааффа, Равена [6]. Для проведення дослідження були залучені учні 3-х класів віком 8-9 років (у кількості 30 учасників), батьки.

За підсумками тесту Торренса виявлено рівень розвитку у дітей спостережливості, володіння елементами аналогізування, узагальнення, класифікації, тобто на скільки проявляється творчість, фантазія, уява.

У ході дослідження творчого мислення обдарованих дітей за методикою Торренса, було виділено два показники: «Легкість» та «Оригінальність». За показником «Легкість» - 36,00% дітей мають низький рівень розвитку творчих здібностей, 59,00% дітей - середній рівень, 5,00% дітей - високий рівень. Показником «Оригінальність» засвідчує, що 62,00% дітей мають низький

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

рівень розвитку творчих здібностей, 30,00% дітей - середній рівень, 8,00% - високий рівень.

Отже, дітей даної групи превалює середній і низький рівень розвитку творчих здібностей. Більша кількість відповідей на тест була однаковою, що свідчить про недостатньо розвинену уяву та фантазію, гнучкість мислення.

Працюючи за методикою Хаана і Каффа мали можливість кількісно оцінити ступінь вираженості у дитини різних видів обдарованості і визначити, який вид обдарованості переважає в даний час. За допомогою тестування за методикою Хаана і Каффа було виділено 10 показників оцінки ступеня розвитку у дитини наступних видів обдарованості: інтелектуальна, творча, академічна, художньо-образотворча, музична, літературна, артистична, технічна, лідерська, спортивна.

Підсумок аналізу тестування показав, що найбільша кількість учнів має спортивну (45%), творчу (42%) та інтелектуальну (39%) обдарованість, на другому місці – музична обдарованість (30%) і артистична (29%), на третьому – художньо-образотворча (23%) та лідерська обдарованість (18%). Найменший відсоток (6%) дітей з академічною обдарованістю. Низький відсоток дітей з технічною (8%) та літературною обдарованістю (11%).

Методика Равена направлена на визначення рівня розвитку інтелекту та наочно-образного мислення дітей молодшого шкільного віку. Аналізуючи результати діагностування за методикою Равена, можна сказати, що більшість дітей мають дуже низький (28,00%) і низький (23,00%) рівні наочно-образного мислення, третина учнів має середній рівень (25,00%), високий (15,00%) і найменший відсоток дітей мають дуже високий рівень (9,00%).

У процесі роботи запропоновано методичні рекомендації учасникам освітнього процесу щодо роботи з обдарованими дітьми у ГПД, а також розвивальні вправи, ігри, завдання, які варто використовувати вихователям ГПД з метою розвитку обдарованості. Рекомендації психологам спрямовані на практичне застосування досягнень сучасної психологічної науки, забезпечення «психологізації» всього навчально-виховного процесу: всебічне вивчення обдарованих дітей, діагностування, розробка корекційно-розвивальних програм.

Педагогам рекомендовано організовувати спостереження, стимулювати творчу уяву, розвивати потребу творчості, підтримувати позитивні емоції, виховувати вольові риси характеру. Навчально-виховний процес повинен передбачати органічне поєднання професійної діяльності педагогів і психологів з творчими намірами і діями дітей в єдиному пізнавально-творчому процесі.

У вихованні обдарованих дітей надзвичайно важлива роль належить батькам, які повинні створити умови для їхнього гармонійного розвитку.

Виходячи з вищезазначеного, вважаємо за необхідне відзначити, що талановиті діти – це інтелектуальна еліта будь-якого народу, творчі, яскраві, мислячі особистості. Раннє виявлення, навчання і виховання обдарованих і талановитих дітей складає одне з головних завдань вдосконалення системи

освіти. В умовах групи продовженого дня однією з головних цілей виховної роботи стає формування дитячого інтелекту, а основою розвитку розумових здібностей у молодшому шкільному віці є цілеспрямований розвиток пізнавальних психічних процесів: уваги, уяви, сприйняття, пам'яті, мислення.

Список використаних джерел:

1. Буров О. Ю. Критерії та модель академічної обдарованості / Буров Олександр Юрійович // Інтелектуальна, академічна та творча обдарованість: спільне і відмінне: матеріали круглого столу, 2012. С. 6–9.
2. Диференціальна психологія: Підручник / А.А. Палій. К. Академвидав, 2010. 432 с.
3. Заброцька С.Г. «Обдарованість» – риса тільки обдарованих?/С.Г. Заброцька // Обдарована дитина, 2007. № 5. С. 48-54.
4. Неделевич В.Ю. Психологічний супровід обдарованих учнів/В.Ю. Неделевич//Обдарована дитина, 2010. № 6. С. 30 – 33.
5. Онищук Л. Я – унікальна і неповторна особистість / Л.Онищук // Обдарована дитина, 2007. №6. С.17 – 25
6. Роздатковий матеріал: Виявлення творчих здібностей дітей (тест Торенса)/ Упоряд. Т. Шаповал, Т. Гончаренко. К.: Вид. дім «Шкіл. Світ»: Вид. Л. Галіцина, 200. С.5
7. Щорс В.В. Розвиток обдарованої дитини /В.В. Щорс// Позашкільна освіта, 2012. №11 С.7-14.

ЗМІСТ ТА ПРИНЦИПИ ШКІЛЬНОЇ МЕДІАОСВІТИ

*Антоніна Блищук
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя*

м. Ніжин

*Науковий керівник: Бобро А. А.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,*

початкової освіти та освітнього менеджменту

Анотація. *В статті розглядається зміст шкільної медіаосвіти, визначено її основні завдання, напрямки та форми. Розкрито значення формування медіакомпетентності в процесі шкільної освіти. Сформульовано принципи медіаосвіти.*

Ключові слова: *медіаосвіта, медіакомпетентність, принципи медіаосвіти.*

Актуальність. Педагогічна наука сьогодні покликана розробляти нові підходи до створення освітніх програм та вирішення навчальних завдань з урахуванням об'єктивних тенденцій розвитку сучасного суспільства. Становлення нової української школи, орієнтація на інтегрування у світовий

освітній простір, якісне оновлення початкової освіти визначають нові шляхи розвитку педагогічної теорії та практики освітнього процесу, зокрема формування медіакомпетентності молодших школярів. Адже навчання – це не просто накопичення дедалі більшої кількості фактів. Навчання - це розуміння сутності нових явищ і набуття навичок робити що-небудь найкращим способом. Іншими словами, передані учневі відомості лише тоді стануть знанням, коли відбудеться зміна якості та глибини сприйняття навколишнього світу. Тому дуже важливо, щоб сучасна освіта враховувала зміни, які відбулися у суспільстві, необхідність підготовки нового покоління у нинішньому інформаційному середовищі. Величезне значення у зв'язку з цим набуває така предметна педагогічна область, як медіаосвіта, покликана допомогти школярам краще адаптуватися у світі медіакультури, освоїти мову технічних засобів, вміти аналізувати медіатексти тощо.

Для з'ясування особливостей медіаосвіти в Україні на сучасному етапі розвитку важливе значення мають: Концепція Нової української школи [6] Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [2], теоретичні розробки та практичні дослідження українських педагогів Н. Приходькіної [7], Л. Найдьонової [2;5], Н. Череповської [5], Г. Онковича, та інших. У цьому напрямі існують декларації на міжнародному рівні: Грюнвальдська декларація ЮНЕСКО з медіаосвіти (1982), декларації ЮНЕСКО (1999, 2002) та Ради Європи (2002), міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО з медіаосвіти в Парижі (2007) та ін.

Мета цієї статті - з'ясувати зміст та принципи медіаосвіти у освітньому процесі школи.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні медіаосвіта в Україні знаходиться на початковому етапі становлення. В українській педагогіці медіаосвіта здійснюється у формах елективних курсів, медіагуртків при організаціях додаткової освіти, інтеграції до різних навчальних предметів шкільного курсу. Медіаосвіта застосовується до всіх видів медіа незалежно від використовуваних технологій та покликана допомогти учням краще адаптуватися у світі медіакультури, освоювати мову засобів масової інформації, навчитися аналізувати медіатексти тощо.

Аналізуючи рекомендації Паризького симпозіуму [1], можна виділити наступні три основні завдання концепції медіаосвіти:

- надавати доступ до всіх видів медіа, що є потенційним інструментарієм для розуміння суспільства та участі у демократичному житті
- розвивати вміння критичного аналізу одержуваних повідомлень для розвитку здатності бути незалежними та активними користувачами;
- заохочувати виробництво, творчість та інтерактивність у різних сферах медійної комунікації.

Медіаосвіта постає як компонент загальнокультурної підготовки учнів, це педагогічний процес, спрямований на розвиток, формування особистості за допомогою мас-медіа [3, 17].

Основні напрями шкільної медіаосвіти:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- складова загальної середньої освіти
- медіаосвіта в установах додаткової освіти;
- дистанційна медіаосвіта за допомогою інформаційних технологій;
- самостійна медіаосвіта [7, 163-164].

Шкільна медіаосвіта реалізується в наступних формах:

- інтегрована медіаосвіта, що передбачає використання дидактичних медіазасобів під час викладання предметів шкільного курсу;
- спеціальні навчальні курси, які мають на меті навчання медіаграмотності;
- позаурочні та позашкільні форми (групові, індивідуальні, факультативи, гуртки, студії тощо).

При цьому важливе значення у розвитку медіаграмотності відіграють бібліотеки, бібліохаби та інформаційно-просвітницькі центри, які є насправді в потужними цифровізованими центрами, в яких зосереджується інформаційно-пошукова діяльність учнів [2, 14].

Становлення медіаграмотності учня як процес, що потребує врахування психологічних та фізіологічних особливостей, передбачає розвиток інформаційної компетентності. В Державному стандарті початкової освіти серед основних компетентностей виокремлюється інформаційно-комунікаційна компетентність [6,129], що полягає у засвоєнні основ цифрової (медіа-) грамотності учнями початкових класів, навчанні їх безпечно використовувати засоби медіакомпетентності у спілкуванні, навчанні та побуті з урахуванням етичного аспекту, формуванні здатності розв'язувати різноманітні завдання та вирішувати проблеми за допомогою використання цифрових інформаційно-комунікаційних технологій та критичного мислення [6, 131].

Інформаційна компетентність сприймається як одна з складових цілісної дослідницької компетентності випускника школи, основи якої набувають розвитку у початковій школі.

Високий рівень сформованості медіакомпетентності дозволить учню:

- приймати усвідомлені рішення на основі критичної осмисленої інформації;
- самостійно знаходити, аналізувати, проводити відбір, перетворювати, зберігати, інтерпретувати та здійснювати перенесення інформації, у тому числі за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- обробляти інформацію, застосовуючи логічні операції (аналізу, синтезу, узагальнення, структурування, прямого та непрямого доказів за аналогією, моделювання, уявного експерименту, систематизації матеріалів);
- використовувати інформацію для планування та здійснення своєї діяльності [5].

У процесі розвитку медіакомпетентності учнів слід особливу увагу звернути на те, що медіаосвіта – це складний, різнобічний процес. Управління цим процесом має спиратись на загальнодидактичні та специфічні принципи

та підходи [4, 20].

Проаналізувавши ряд праць [1; 7; 4] щодо особливостей медіаосвіти як за кордоном, так і в нашій країні ми сформулювали принципи медіаосвіти учнів загальноосвітніх шкіл.

1. Принцип культурологічного підходу, що є методологічною основою сучасної педагогічної науки та досліджує освіту та її процеси як культурні явища. З позицій культурологічного підходу метою інформаційної освіти є формування інформаційної культури сучасної людини. Інформаційна культура закладає світоглядні установки особистості, формує її ціннісні пріоритети відносно інформації, що є складовою культури, перешкоджає дегуманізації та заміні духовних цінностей досягненнями, викликаними до життя науково-технічним прогресом та безпрецедентним зростанням та розвитком нових інформаційних технологій в інформаційному суспільстві.

2. Принцип системного підходу дозволяє забезпечити цілісність медіаосвіти; єдність уявлень про феномени інформації, інформатизації, інформаційного суспільства; покликаний сформувати єдину інформаційну картину світу; спрямований на інтеграцію інформаційної грамотності, медіаграмотності, традиційної (книжкової) та нової (електронної) інформаційної культури.

3. Принцип діяльнісного підходу пов'язаний з підпорядкованістю медіаосвіти вирішенню тих інформаційних завдань, які породжуються домінуючим видом діяльності людей (ігровою, навчальною, тощо), яка притаманна певній віковій категорії. Зокрема, інформаційна освіта дітей (дошкільнята, молодші школярі, учні середнього шкільного віку, старші школярі) має бути нерозривно пов'язана з адекватними віку видами діяльності: ігрова, навчальна, науково-дослідна, дозвіллева, творча та ін. Інформаційна освіта дітей має забезпечувати їх плідну навчальну діяльність, інтелектуальний, духовно-моральний та творчий розвиток.

4. Принцип технологічного підходу дозволяє розглядати медіаосвіту з позицій педагогічної технології, що включає певну сукупність методів та засобів, що забезпечують досягнення заданого результату. Розповсюдження технологічного підходу на інформаційну освіту сприяє формуванню чітко вираженого уявлення про сутність інформаційних процесів; передбачає детальне визначення шляху досягнення кінцевого результату і обов'язковий контроль його якості, як основи отримання інформаційних продуктів із заданими параметрами. Учень у ході своєї навчальної, науково-дослідної, дозвільної та ін. діяльності не створює нового знання, проте на основі вивчення та аналізу відповідної літератури він також готує інформаційні продукти – навчальні реферати, доповіді, презентації тощо, у яких знайдена у різних джерелах інформація переробляється та підпорядковується логіці автора, підлягає зіставленню та критичній оцінці.

5. Принцип формалізації спрямований на використання формалізованих методів роботи з інформацією у системі медіаосвіти; дозволяє зменшити рівень емпірично-описових методів роботи з інформацією; веде до зниження

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

суб'єктивізму дій людини, сприяє підвищенню продуктивності та якості її праці; забезпечує можливість алгоритмізації процесів, які виконуються за допомогою персонального комп'ютера.

6. Принцип інтегративності дає можливість побудови єдиної стратегії та тактики медіаосвіти та формування інформаційної культури особистості за рахунок максимального використання потенціалу різних організацій, бібліотек, ЗМІ, соціальних інститутів: освітніх громадських організацій та професійних асоціацій, пов'язаних з інформаційною діяльністю та розвитком інформаційного суспільства. Він дозволяє об'єднати зусилля фахівців різних галузей знання (вчителів, медіапедагогів, психологів, бібліотекарів, фахівців з інформаційних технологій, журналістів та ін.) на розвиток інформаційної освіти.

7. Принцип безперервності передбачає використання можливостей усіх рівнів системи безперервної освіти (загальної, професійної та додаткової) для формування медіакомпетентності та інформаційної культури особистості. Необхідність реалізації принципу безперервності медіаосвіти обумовлена двома факторами: по-перше, постійним зростанням обсягів суперечливої та різнорідної інформації, що впливає на сучасну людину через традиційні та нові ЗМІ; по-друге, типами персональних комп'ютерів, засобів мобільного зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій, що стрімко змінюють один одного. Принцип безперервності інформаційної освіти дозволяє забезпечувати надійну орієнтацію людини в сучасному інформаційному середовищі, що динамічно змінюється.

Отже, медіаосвіта являє собою процес розвитку особистості за допомогою та на матеріалі засобів масової комунікації, спрямований на досягнення цілей розвитку медіакомпетентності, як інструменту пізнання навколишнього світу та реконструкції об'єктів та явищ за допомогою медіа. Вона має на меті розвиток умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати інформацію, одержувану по каналам засобів масової інформації та комунікації, та створювати власну медіапродукцію, що відповідає певним цілям та завданням індивіда.

Список використаних джерел:

1. Paris Agenda or 12 Recommendations for Media Education, 2007. URL: https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/Parisagendaфин_en.pdf
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
4. Медіаосвіта як інструмент розвитку громадянського суспільства в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Маріуполь, 29 листопада 2019 р., ДонДУУ). Маріуполь: ДонДУУ, 2019. 181 с.
5. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього

просторів: монографія / [О. Т. Баришполець, О. Л. Вознесенська, О. Є. Голубєва, Г. В. Мироненко, Л. А. Найдьонова, Н. О. Обухова Н. І. Череповська] ; за наук. ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К. : Міленіум, 2014. 348 с.

6. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.

7. Приходькіна Н. О. Медіаосвіта учнів у шкільництві англомовних країн : монографія. Київ; Тернопіль : Крок, 2020. 412 с.

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕНТАЛЬНОЇ АРИФМЕТИКИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ, ЩО МАЮТЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПОРУШЕННЯ

Дар'я Васильків
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ

Науковий керівник: Бондар Н. В.,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
психокорекційної педагогіки та реабілітології

Анотація. *Визначено можливості ментальної арифметики у роботі з дітьми, що мають інтелектуальні порушення. Виявлена ефективність застосування ментальної арифметики в роботі з молодшими школярами з інтелектуальними порушеннями відносно покращення пізнавальної діяльності. Застосовувати ментальну арифметику слід з обережністю, з урахуванням особливостей зворотного зв'язку від тих, хто навчається.*

Ключові слова: *ментальна арифметика, молодші школярі, пізнавальна діяльність, інтелектуальні порушення.*

Вступ. Формування математичних знань дітей з обмеженими можливостями здоров'я в умовах інклюзивної освіти є важливим фактором у прогресивній соціалізації даного контингенту, тих хто навчається. Математична підготовка дітей з інтелектуальними порушеннями (ІП) має виняткову практичну важливість, оскільки людині в буденному житті постійно доводиться оперувати арифметичними виразами, здійснювати рахунок та різні операції з числовими величинами. При цьому, поетапне формування математичних знань надає коригуючий вплив на найбільш слабкі сторони психічної діяльності дітей, сприяє розвитку різних сторін сприйняття і мислення, а, отже, всієї пізнавальної системи в цілому. Відтак, виникає необхідність пошуку найбільш ефективного шляху корекційної роботи щодо розвитку розумових здібностей дітей, які мають обмежені інтелектуальні порушення, в контексті формування математичних здібностей.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Аналіз останніх досліджень. В даний час особливої популярності набуває ментальна арифметика (МА), оскільки вона спрямована на розвиток всіх пізнавальних психічних процесів, а зокрема увагу. Як показує практика, дана методика ефективна при роботі з молодшими школярами з ІІІ [2, 267]. Заняття з МА сприяють поліпшенню математичних здібностей, збільшують мозкову активність дітей, що мають інтелектуальні порушення, роблячи їх мозок не ледачим [1, 9]. МА сприяє розвитку логіки, концентрації уваги та пам'яті [3, 209-210]. Данна методика – є ефективний інструмент щодо інтелектуального розвитку дітей, які мають інтелектуальні порушення [4, 3]. Встановлено, що методика викладання математики за допомогою МА покращує когнітивний розвиток не тільки у звичайних дітей, а й у дітей з обмеженими можливостями здоров'я [5, 198]. Таким чином, у корекційній педагогіці накопичено певний досвід роботи з формування елементарних математичних уявлень у дітей молодшого шкільного віку, але бракує досліджень щодо ефективності адаптованих до потреб дітей з ІІІ методик МА.

Мета – виявити ефективність застосування ментальної арифметики в розвитку пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями.

Матеріал і методи дослідження. *Об'єкти.* У послідовному педагогічному дослідженні брали участь 10 дітей ($n = 10$) з ІІІ віком $10,60 \pm 1,40$ років, які навчалися у 3 та 4 класах закладу середньої освіти. Діти попередньо були ознайомлені з процедурою дослідження та методами навчання. Батьки дітей та педагоги, що з ними працюють, також були ознайомлені з процедурою дослідження та дали письмову згоду на участь у ньому. Дослідження відповідало положенням Гельсінської декларації.

Втручання. Впроваджена корекційна програма використання МА для покращення ступенів та рівнів розвитку математичної компетенції в учнів з ІІІ 3 та 4 класів була модифікацією програми UCMAS. Програма була реалізована протягом 21 дня і включала наступні інструменти: рахунки (абакус); таблиця Шульте «Знайди числа»; тести Струпа; інформаційно-комунікаційні технології та електронні математичні тренажери.

Тестування. Для діагностики математичних вмінь випробуваних дітей перед початком застосування корекційної програми та по її закінченні використовували програму Delphi для вирішення двох задач: «Виріши приклад письмово» та «Виріши приклад усно».

Результати дослідження та їх обговорення. На рисунку 1 представлено порівняння рівня сформованості математичних вмінь досліджуваних дітей з ІІІ на початку та в кінці педагогічного дослідження.

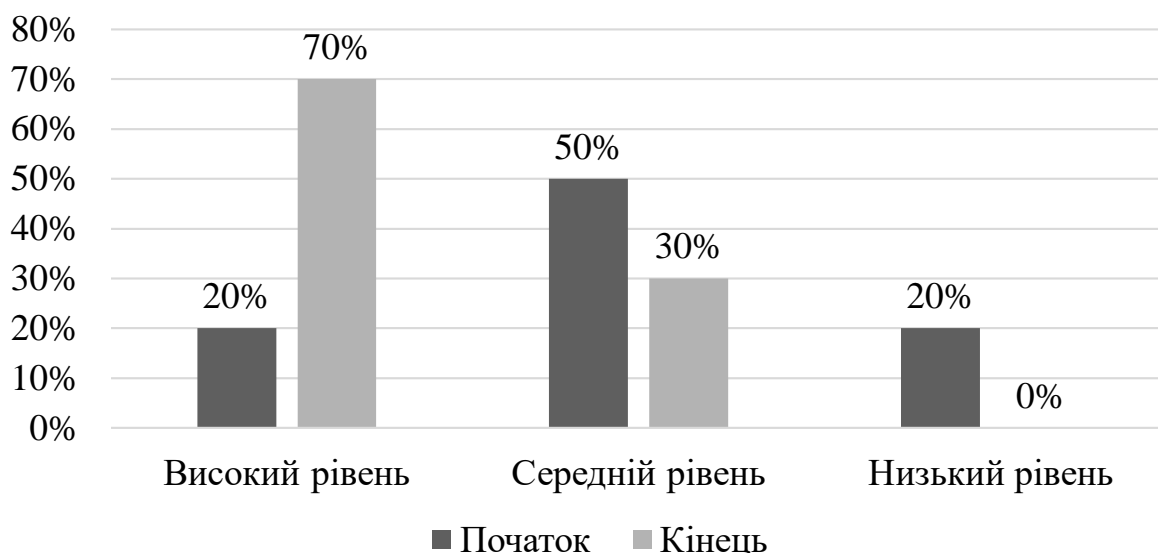

Рис. 1 Порівняння результатів аналізу розвитку математичної компетенції дітей на початку та в кінці дослідження (%)

Виявлено, що у сімох учнів з ІІІ встановлено високий рівень розвитку математичної компетенції в кінці дослідження, а на початковому етапі таких було двоє. На початковому етапі експерименту у п'ятох учнів з ІІІ було встановлено середній рівень математичної компетенції, а в кінці дослідження середній рівень розвитку математичної компетенції виявлено тільки у 3 дітей. Показник низького рівня розвитку математичної компетенції на початковому етапі було зафіксовано у трьох учнів з ІІІ, тоді як після проведення дослідження даний показник становив 0%. Отримані дані свідчать, що застосування МА у роботі з учнями, що мають ІІІ, сприяють прогресивному розвитку розумових здібностей, адже більшість учасників дослідження оволоділи на високому рівні усним та письмовим рахунком. При реалізації даної методики варто зважати, що завдання, пов'язані з усним рахунком, викликали у учнів найбільші труднощі. Відтак, рекомендувати застосування МА не слід дітям початкових класів, у яких тільки формуються дані вміння.

Висновки. Встановлено, що навчання МА за розробленою нами корекційною програмою на основі програми UCMAS, яка базується на системі усного рахунку за допомогою арифметичних обчислень на абакусі, може стати ефективним засобом розвитку інтелектуальних здібностей дітей 3 та 4 класів з ІІІ в рамках додаткової освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці модифікованої методики використання МА для учнів 1 та 2 класів.

Список використаних джерел:

1. Вихор С. Т., Колінець, Г. Г. Психолого-педагогічні проблеми вивчення ментальної арифметики. *PEDAGOGICAL SCIENCES*. 2019. № 4(45). С. 8-10.

2. Порядченко Л. А., Олексюк Т. Розвиток пізнавальних інтересів молодших школярів. *Молодий вчений*. 2021. № 10(98). С. 266-270.
3. Романишин Р. Формування обчислювальної навички в учнів початкової школи в умовах розвивального навчання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. Вип. 4. 2020. С. 207-212.
4. Brooks N. B. et al. The role of gesture in supporting mental representations: The case of mental abacus arithmetic. *Cognitive science*. 2018. Vol. 42(2). P. 554-575.
5. Gholami S., Rashidfar F. The Impact of UCMAS Classes on Cognitive Proficiency, Processing Speed and Working Memory of kids. *Thinking and Children*. 2019. № 10(1). P. 195-211.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ШЛЯХОМ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ

Наталія Ведмідь

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

м. Київ

Науковий керівник: Бабійчук С. М.,

кандидат філософських наук,

докторант кафедри соціальної філософії,

філософії освіти та освітньої політики

Анотація. У тезах визначено актуальність дослідження проблеми інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку шляхом LEGO-технологій у дослідженнях науковців. Акцентовано увагу на Законі України «Про дошкільну освіту». Визначено, що використання LEGO-технологій у вихованні і розвитку дітей дошкільного віку дозволяє досягти кращих результатів інтелектуального розвитку в порівнянні із застосуванням класичних методик. Окреслено освітньо-розвивальний потенціал LEGO-технології в інтелектуальному розвитку дитини дошкільного віку.

Ключові слова: *інтелект, розвиток, інтелектуальний розвиток, дитина старшого дошкільного віку, LEGO-технології.*

Концептуальні положення, спрямовані на вирішення досліджуваної проблеми визначаються вимогами нормативно-правових документів: Законів України «Про дошкільну освіту» (2001р.) із змінами та доповненнями, «Про інноваційну діяльність» (2002 р.) із змінами та доповненнями; «Про освіту» (2017 р.) із змінами і доповненнями від 13 грудня 2022 року, «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку» (2020 р.), Базовим компонентом дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) 12.01.2021р., та програмами розвитку дітей дошкільного віку.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Закон України «Про дошкільну освіту» наголошує, що педагогічна діяльність повинна спрямовуватися на забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, інших індивідуальних компонентів Українського народу.

Згідно з основними положеннями Закону та інших нормативних документів розроблено Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Засадами його нової редакції від 2021 року виступили, зокрема, визнання самоцінності дошкільного дитинства.

Теоретичні основи вирішення проблеми формування інтелектуальних умінь широко представлені психолого-педагогічними дослідженнями Л. Виготського, Ж. Піаже, П. Гальперіна, К.С.Рубінштейна, Т.Шамової, І.Якиманської, Н.Менчинська, В.Паламарчук, та ін. Дослідниками аспектів інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку є такі науковці, як В. Крутецький, З. Калмикова, А. Хинчин, Ю. Колягін, І. Дубровіна, Цветкова Г.Г., Гальченко В.М., Шулигіна Р.А. У свою чергу, останні дослідження здійснені В. Горяїною, Л.Комаровою, Т.Кузьминим, Т. Лусс, Л.Парамоновою, Т.Пеккер, Г. Ульянець, К.Фешиною та ін., у галузі дошкільної педагогіки свідчать про те, що LEGO-технології є ефективним засобом усебічного розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Інтелект - це інтегроване поняття, яке охоплює: розумові властивості (теоретичні, увага, увага), вплив навколишнього середовища створення умов для формування інтелекту). Поняття «інтелект», це здатність мислення, розуміння, вивчення, розв'язання проблем, прийняття рішень і адаптації до змін. Ця здатність включає в себе такі психологічні процеси, як сприйняття, увагу, пам'ять, мислення, уявлення, мовлення, мотивацію.

Таким чином, можемо дійти висновку, що розвиток – це сталий процес який веде до якісно нових утворень і має відбуватися відповідно до певних умов. Розвиток, має свої особливості в кожному віковому періоді, причому різні фактори, що впливають на його динаміку, в тому або іншому періоді, можуть набувати первинного значення, проте період активного розвитку припадає на дошкільня.

У дошкільному віці розвиток дрібної моторики становить фундамент інтелектуального розвитку, так як вони починають формуватися рано і знаходяться в тісному зв'язку. Саме дошкільний період найважливіший період для розвитку дрібної моторики рук, а отже і для інтелектуального розвитку. LEGO-конструювання впливає на формування дрібної моторики в цілому, на розвиток мовлення, на формування навички письма, на розвиток значущих функцій і непрямим чином на загальний інтелектуальний розвиток дитини.

Переваги використання «LEGO»-технологій перед іншими розвиваючими дрібною моторику іграми: виробами з конструктора можна грати і обмацувати, не ризикуючи зіпсувати; при використанні LEGO-конструктора виходять барвисті і привабливі вироби; не залежно від придбаних раніше навичок дитина вже відчуває психічний стан успіху. П'ятирічна дитина зводить досить складні конструкції з різних за формою і розміром деталей. Все

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

це вимагає активної роботи рук. Розвиток дрібної моторики безпосередньо пов'язаний з розвитком образного мислення.

Виходячи з цілей з розвитку інтелектуальних здібностей старших дошкільнят, в процесі оволодіння прийомами конструювання з деталей конструктора LEGO, ми вирішуємо навчальні, розвиваючі і виховні завдання:

1. Формувати вміння аналізувати конструкцію об'єкта, її основні частини, встановлювати функціональне призначення кожної з них, визначати відповідність форм, розмірів, розташування цих частин тих умов, в яких конструкція буде використовуватися.

2. Формувати конструктивні вміння та навички дітей на основі ознайомлення з основними способами конструювання з деталей конструктора LEGO;

3. Розвиваючі: - сприяють розвитку інтелектуальних здібностей дітей;

4. Розвиток образотворчого й просторове мислення, моторику рук, послідовність у виконанні дій вміння висловити свій задум;

5. Стимулювати інтерес до експериментування і конструювання як змістовної пошуково-пізнавальної діяльності.

Дитина, яка вміє конструювати, вигідно відрізняється від однолітків: може аналізувати об'єкти, вміє поетапно планувати свої дії, у нього розвинені увага і уява, він прагне досліджувати. Діти також вчать вчитися на власному досвіді. Завдяки можливостям, які надають дитячі конструктори, у дитини розвивається дрібна моторика, просторова уява, стимулюється логічне та образне мислення, тренуються пам'ять і увага. Вони привчаються до посидючості й акуратності, у дітей поліпшується координація рухів і розширюється кругозір.

Виявлено, що існують різні види конструктора LEGO. Але всі вони поєднуються між собою, і підходять дітям різного віку, як дівчаткам так і хлопчикам. Вони дають простір безмежної уяви конструювати все що побажаєш, як самотійно так і в компанії друзів, як на занятті так і в вільний час діяльності.

Розвиток дрібної моторики і уяви дітей старшого дошкільного віку за допомогою LEGO-технологій в освітній практиці вихователів, це справжнє відкриття, адже коли діти будують, розбирають цеглинки, тим самим сприятливо впливають на розвиток моторики рук, яка на пряму зв'язана з розвитком мови дитини, розвитком інтелектуальних здібностей старших дошкільників.

Список використаних джерел:

1. Васьківська Г., О.Конструювання і реалізація змісту профільного навчання: особистісно орієнтований підхід: практ. посіб. Київ: КОНВШПІНТ, 2019. 96 с.

2. Велика дитяча енциклопедія: пер. з англ. К.: Махаон-Україна, 2010. 336 с.

3. Використання гри для активізації навчально-виховного процесу: посіб. для студ. пед. вузу та викладачів / Уклад .: Мішкурова В. Ф .; Пащенко М. І. К.: Наук. світ, 2001. С. 43 - 47.

4. Державний стандарт початкової освіти (2018р.). Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. №87. Початкове навчання та виховання. 2018. №28-29.

5. LEGO-система в освітньому просторі нової початкової школи. URL: <https://www.schoollife.org.ua/586-2018/>

6. Лурія А.Р. Розвиток конструктивної діяльності дошкільника. Питання психології. 2005.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ

Юлія Вінярчук-Матюк
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк
Науковий керівник : Буднік С. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії
і методики початкової освіти

Анотація. У статті досліджено актуальну проблему екологічного виховання школярів та студентів під час проектної діяльності. Висвітлено важливість формування екологічної компетентності молодших школярів у процесі реалізації творчо-дослідницьких проєктів. В роботі подано опис проєкту «Трав'яничок. Хто це?».

Ключові слова: проєкт, екологічна компетентність, здобувачі початкової освіти.

В умовах сучасної екологічної ситуації, що склалася в Україні та на планеті в цілому, стає актуальним включення в структуру як професійної компетентності спеціаліста будь-якої галузі, так і громадянської компетентності людини екологічної складової [4, с. 103]. Новітні стандарти до випускників шкіл визначили основні ключові компетенції. Однією з них є екологічна грамотність і здорове життя, що передбачає «уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя» [8].

Метою статті є обґрунтування значення проектної діяльності для формування екологічної компетентності молодших школярів у процесі реалізації творчо-дослідницьких проєктів.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Нова українська школа – це школа, де вчать критично мислити, бути відповідальними громадянами, не боятись висловлювати власну думку, отримані знання застосовувати в житті.

В умовах реалізації положень Концепції «Нова українська школа», першочергова увага приділяється тим формам, методам і засобам і технологіям навчання, які забезпечать формування 10 компетентностей в сучасних молодших школярів та розвиток їхніх дослідницьких умінь [2]. Однією з таких технологій є проєктна, суть і методика організації якої достатньо повно представлена у педагогічній літературі.

У сучасній теорії і практиці проєктній технології приділяється значна увага, оскільки, працюючи за нею, учні здобувають знання, у них формуються екологічна компетентність дослідницькі уміння в процесі планування та виконання практичних завдань, які поступово ускладнюються.

Варто зауважити, що поняття «метод проєктів» у психолого-педагогічній літературі розглядається як система навчання, при якій учні здобувають знання та вміння у процесі планування і виконання проєктів. Уміння знаходити щось нове й цікаве приносить дітям радість, породжує творчість та креативність, розвиває уяву, що особливо важливо для розвитку здібностей дитини.

Хочемо запропонувати приклад творчо-дослідницького проєкту «Трав'яничок. Хто це?». Слід довести дітям важливість і цікавість запропонованого дослідження. Вони мають зрозуміти проблемність і складність розв'язання питання. У ході створення проєктної роботи «Трав'яничок. Хто це?» вчитель спостерігає за діями учнів, виступає у ролі консультанта та порадики.

Зелена шевелюра трав'яничка забезпечує весняний настрій, навіть якщо гарної зелені на вулиці ще не видно. Щоб зробити трав'яничок своїми руками вам буде потрібно: шматок капронової тканини (панчохи), субстрат (тирса), насіння трави, ємність з водою. Фурнітура для зовнішності трав'яничка: гудзики для очей, сережки, різки тощо. Відріжте шматок панчохи, заповніть субстратом і сформуєте зовнішність майбутнього трав'яничка. Перетягніть невеликі ділянки панчохи в районі носика і вух. На верхівку, звідки повинно рости волосся, насипте насіння трави. Робіть це обережно, щоб рослинність не проросла на вухах і носі вашого трав'яничка. Перев'яжіть верхівку міцним вузлом. Наклейте фурнітуру, намалюйте усмішку і рум'янець. Поставте іграшку в миску з водою. Не занурюйте його глибоко, досить пари сантиметрів – пухкий субстрат просочиться водою, і її цілком вистачить для насіння. Ставте вашого трав'яничка в тепле місце, де достатньо сонячного світла. Через пару тижнів вашу саморобку-трав'яничка буде не впізнати. В нього буде пишна зелена шевелюра і аромат свіжої трави.

Після завершення роботи кожен учасник проєкту презентує свій «трав'яничок» і за спільним рішенням учителя та учнів обирається найкраще виконаний творчо-дослідницький проєкт «Трав'яничок. Хто це?».

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Під час виконання такого творчо-дослідницького проєкту учні підвищили зацікавленість предметом, навчилися співпрацювати в групах та досягати мети у виконанні завдань. Залучення у проєктну діяльність дає змогу учасникам проєкту проявити себе індивідуально або в групі, спробувати власні сили, застосувати набуті знання у новій ситуації, відчувати свою причетність до вирішення практичних і важливих задач, вчитися презентувати результат своєї роботи.

Отже, аналіз педагогічної літератури та практики повсякдення свідчить про те, що дані завдання пропонуються для розв'язання екологічних завдань під час виконання творчо-дослідницьких проєктів, які позиціонуються як організований педагогом комплекс дій, що самостійно виконуються учнями і завершуються створенням нового творчого продукту. Застосування проєктної діяльності у навчальному процесі відіграє значну роль у формуванні екологічної компетентності молодших школярів та надає можливості здобувачам початкової освіти не тільки збагатитися конкретними знаннями, а одержати вміння та навички здобувати нові знання.

Проведене дослідження не претендує на вичерпний розгляд усіх аспектів означеної проблеми, а відкриває перспективи подальшого вивчення теоретико-методичних засад формування екологічної компетентності засобами проєктної діяльності з елементами STEAM-технологій.

Список використаних джерел:

1. Джам О. А. Екологічна компетентність як показник якості екологічної освіти та екологічної безпеки у системі принципів і стратегій сталого. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна серія «Екологія»*, 2016. Вип. 14. С. 102 – 105.

2. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://osvita.ua> > Середня освіта > Реформа середньої освіти (дата звернення: 25.03.2023).

3. Нова українська школа URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf> (дата звернення: 24.03.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ

Гарбарчук Віта
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Харламенко В.Б.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри технологічної освіти,
інженерно-педагогічного факультету

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Анотація. У роботі розкрито поняття LEGO. Визначено основні переваги використання LEGO-технологій для інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку. Встановлено критерії та показники визначення інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: діти, дошкільний вік, діти старшого дошкільного віку, інтелектуальний розвиток, LEGO, LEGO-технології.

Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку є актуальною науковою проблемою, яка потребує вирішення сьогодні. Одним із першочергових завдань сучасної дошкільної освіти є забезпечення їм умов та засобів для якісного інтелектуального розвитку.

Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку охоплюють дослідження науковців К. Фешиної, Г. Ульянець, Т. Пеккер, Л. Парамоновой, Т. Лусс, Т. Кузьміна, Л. Комаровой, В. Горяїнової та ін. Теоретичні підґрунтя проблеми формування інтелектуальних навичок знайшли широке відображення в багатьох психолого-педагогічних дослідженнях (Л. Виготський, П. Гальперін, К. Кабанова-Меллер, Н. Менчинська, В. Паламарчук, Ж. Піаже, С. Рубінштейн). При цьому, враховуючи вік дитини та зміст навчального матеріалу, особлива увага приділяється висвітленню психічної моделі інтелектуального розвитку особистості та методам її мотивації [5].

Засоби LEGO-технології можуть бути ефективним інструментом для стимулювання інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Особливість LEGO-технологій полягає в тому, що вони дозволяють дітям створювати різні моделі, що допомагає розвивати їх творчість та фантазію, а також вчити логічно мислити та розв'язувати проблеми [1, с. 88].

Гра з LEGO-конструктором – це засіб вивчення та знаходження дітей у реальному світі. LEGO – це не тільки розумна іграшка, а методичний комплекс, що надає широкі можливості вчителям та батькам використовувати її у навчально-виховному процесі. Він широко використовується при розробці курсів і розвитку розумових процесів, таких як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення тощо. Проектування за моделями, схемами, кресленнями, схемами, зразками та спогадами є дуже ефективним засобом активізації мислення [3, с. 137].

Також встановлено критерії та показники визначення інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку, які наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Критерії та показники визначення інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку

Критерії	Показники
Сприймання інформації	швидкості усвідомлення інформації; навички обробки та відтворення отриманої інформації; використання отриманих знань для вирішення поставлених завдань;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Мислення	здатності логічно мислити та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, створення абстрактних образів та до критичного мислення;
Пізнавальної діяльності	розвитку уваги, уваги, зв'язного мовлення, пам'яті, активності та допитливості;
Мотивації	наявності інтересу до виконуваної діяльності; здатності до самостійного виконання завдань.

На основі визначених у ході експерименту критеріїв та показників визначено рівень сформованості інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку.

Основні переваги використання LEGO-технологій для інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку [4]:

1) Розвиток творчості та фантазії. Засоби LEGO-технології дозволяють дітям створювати свої власні моделі та експериментувати з різними деталями, що сприяє розвитку їх творчих здібностей та фантазії.

2) Розвиток логічного мислення. Використання LEGO-технологій допомагає дітям розвивати логічне мислення та навички розв'язування проблем, оскільки вони повинні знаходити оптимальні способи складання деталей та створення моделі.

3) Розвиток моторики. Робота з LEGO-деталлями допомагає дітям розвивати моторику рук та координацію рухів, що є важливим для їх фізичного розвитку.

4) Розвиток комунікативних навичок. Робота в команді над спільним проектом з використанням LEGO-технологій допомагає дітям розвивати навички спілкування та співпраці з іншими людьми [4, с. 38].

Загалом, засоби LEGO-технології можуть бути дуже корисним інструментом для інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Вони допомагають дітям розвивати комплекс різних навичок, таких як творчість, логічне мислення, моторика, комунікативність та співпрацю.

Використання цих засобів може стимулювати дитину до самостійності та розвивати її здатність до розв'язування проблем. Крім того, робота з LEGO-технологіями може бути цікавою та захоплюючою для дітей, що допомагає підвищити їх мотивацію до навчання. В цілому, використання LEGO-технологій може бути дуже корисним для інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку, і є ефективним інструментом для підготовки їх до майбутнього навчання та життя.

Список використаних джерел:

1. Інтеграція Lego-технологій в освітньо-виховний процес в ДНЗ. Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2018. №2. С.87-90.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

2. Коваленко О. STEM-освіта: досвід упровадження в країнах ЄС та США. Рідна школа. 2016. №4. С. 46-49.
3. Міхеєва О.В. Набори LEGO в освіті, або LEGO + педагогіка = LEGO ДАСТА. Інформатика і освіта. 2016. № 3. С.137-140.
4. Стеценко І.Б. Лего-конструювання як компонент stream-освіти для дошкільників. Комп'ютер в школі та сім'ї. 2016. №5. С. 37-41.
5. STEM-програми. URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/programi-stem/>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ГРУПІ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ

Руслана Гаркавенко
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
Черкаси
Науковий керівник:
Степанова Н.М.,
кандидат філософських наук, доцент

Анотація. *Робота присвячена дослідженню методичних особливостей організації освітнього процесу здобувачів освіти молодшого шкільного віку в групі продовженого дня. Обґрунтовано важливість даної форми освіти та її загальна характеристика. Описано завдання та обов'язки вчителя, а також вимоги до сучасного освітнього середовища.*

Ключові слова: *група продовженого дня, освітнє середовище, здобувачів освіти молодшого шкільного віку.*

Група продовженого (подовженого) дня є особливою формою організації освітньої діяльності здобувачів освіти молодшого шкільного віку в їх позаурочний час, на базі освітнього закладу (школи).

Відповідно до нового Порядку, затвердженого Міністерством освіти і науки України, група продовженого дня (ГПД) створюється для: організації навчальної й пізнавальної діяльності учнів; організації дозвілля учнів; надання допомоги учням у підготовці до уроку; зміцнення здоров'я учнів, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя; формування в учнів ключових компетентностей, забезпечення виконання індивідуальної освітньої програми розвитку особи з особливими освітніми потребами (за наявності) [1]. ГПД може мати на меті виявлення прихованих здібностей дитини, а також для подальшого їх розвитку.

Група подовженого дня – це, переважно, форма, яка відноситься до виховання, а ніж навчання дітей. Саме тому важливо залучати дітей із молодшого шкільного віку до таких видів роботи, адже в цей період закладаються ціннісні орієнтири особистості. Також й перед педагогом стоять важливі завдання, серед яких: виховання організованості, працьовитості, наполегливості, і звичайно, моральних та етичних якостей дитини,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

патріотизму, колективної співпраці тощо. Й це важливо розуміти, тому що досить часто роботу групи продовженого дня «перетворюють» на «майстерню репетиторства».

Педагог має продумати весь позаурочний час учнів, із виділенням годин на активний відпочинок, їжу, екскурсії, фізичні вправи та гуртки та ін. Про гуртки дирекція освітнього закладу уточнює зарані й ГПД узгоджується з графіками відповідних занять.

Не менш важливим завданням вчителя ГПД є створення атмосфери довіри, поваги, любові та щирості, щоб діти відчували себе вільно в такому середовищі. Таке середовище може створити лише той педагог, який бачить у кожній дитині багатогранну особистість. Він повинен керуватися принципом «кожна дитина неповторна» та всіляко заохочувати її діяльність. Педагог ГПД має навчитися мотивувати діяльність усіх учнів, налаштовувати їх на сумлінну та продуктивну працю. Для цього, перед початком занять вони проводять своєрідний аналог «ранкових зустрічей», який можна назвати «корисні зустрічі» [2, 262]. У групі продовженого дня діти беруть активну участь у житті групи. Вони разом із вчителем, можливо із залученням батьків чи представників шкільного активу, оформляють приміщення класної кімнати, тематичних куточків тощо.

Окрім того, вчитель організовує дидактичні ігри, виховні заходи та бесіди, колективне складання плану майбутніх робіт та завдань. Сьогодні велика увага при організації освітнього процесу приділяється ІКТ. Тому для роботи в ГПД можуть цікавими стати воркшопи, веб-квести, інтерактивні навчальні ігри та ін.

Важливо, аби діти із наймолодшого віку навчалися самостійної роботи. Вчитель ГПД має також звертати увагу на організацію такого навчання: індивідуальні завдання, виконання завдань під тьюторством учителя й взагалі самостійне. Такі навички стануть у пригоді під час виконання домашнього завдання чи проєктної діяльності, де діти мають вміти самостійно організувати власний час, брати ініціативу, працювати на результат.

Основною особливістю сучасного навчання є кількість партнерів під час освітнього процесу: «вчитель – вихователь – учні – батьки» [2, 264]. Учитель ГПД повинен узгоджувати свою роботу з вчителем початкової школи для цілісного, а не фрагментарного, розвитку дитини. Потрібно надавати допомогу дитині вчасно, враховуючи її особливості, тому що, якщо педагог допоможе дитині «наперед», то вона демобілізується, а якщо допоможе запізно, то дитина втратить інтерес до навчання. В обох випадках діти не зможуть продуктивно працювати.

Отже, група продовженого дня – це особлива форма навчання, яка полягає в оптимальній організації вільного часу здобувачів освіти молодшого шкільного віку. Головне завдання вчителя – це вміння організувати роботу учнів, конструктивно, продуктивно, де б була атмосфера затишку, взаємоповаги та довіри. Така співпраця базується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії й при правильній організації, забезпечує, з однієї сторони,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

гармонійний та всебічний розвиток особистості учня, а з іншої – задоволення вчителя від педагогічної праці.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження порядку створення груп продовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 25 червня 2018 р. № 677. URL : [file:///D:/system/Downloads/5b866febee075678478912%20\(2\).pdf](file:///D:/system/Downloads/5b866febee075678478912%20(2).pdf) (дата звернення: 24.03.2023)

2. Талюш Т. М. (2019). Організація групи продовженого дня у Новій українській школі. *Парадигмальна модель керівника сфери освіти у контексті євроінтеграційних процесів : матеріали Міжнародного форуму управлінської діяльності* (18-19 травня 2019 року, м. Тернопіль). Тернопіль : Крок, 2019. С. 261–266. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/15681> (дата звернення: 24.03.2023)

ЦЕГЛИНКИ LEGO ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

*Марія Гірняк
Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
м. Чернігів*

*Науковий керівник: Турчина Ірина Станіславівна,
кандидатка педагогічних наук, доцент*

Анотація. У статті проаналізовано теоретичні основи використання цеглинок LEGO. Виділено корекційні складові практичного застосування технології в інклюзивному класі. Розглянуто основні переваги цеглинок LEGO як засобу навчання дітей з особливими освітніми потребами. Наведено приклади вправ для використання у роботі з дітьми.

Ключові слова: інклюзивна освіта, засоби навчання, цеглинки LEGO, діти з особливими освітніми потребами.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства значна увага фахівців приділена навчанню дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах Нової української школи. Підвищення ефективності освіти дітей з різними потенційними можливостями залежить від використання різноманітних засобів навчання, пошук яких є необхідним та закономірним. Незважаючи на те, що провідною діяльністю дітей молодшого шкільного віку є навчальна, ігрова діяльність має фундаментальне значення. Адже під час гри дитина пізнає світ, сприймає інформацію, засвоює її та аналізує. Чудовим елементом ігрової діяльності є LEGO-конструювання. Воно

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

удосконалює сприйняття колірного спектру, розвиток концентрації уваги, гнучкості мислення, дрібної моторики, закріплює знання про форми, величини і деталі предметів, формує навички планування, самоконтролю, самостійність, прагнення довести розпочату справу до кінця, розвиває творче мислення.

Аналіз досліджень. Використання LEGO-конструювання в роботі з учнями в інклюзивному класі займає провідне місце в сучасній педагогіці. Цю проблему досліджували багато науковців, психологів, педагогів, зокрема Новосельська Т. Н., Лусюк Т. В., Марковська І. Ф., Герасимчук Л. Ф., Лапін А. В., Деркач М. Г., Бондаренко Т. С. та інші.

Л. Романенко і Н. Воловенко [1, 430] розглядають LEGO-технологію як сукупність методів інтерактивного та ігрового навчання, яка спонукає здобувачів освіти до моделюючої творчо-продуктивної діяльності в освітньому предметно-ігровому середовищі та розвиває їхнє критичне мислення.

Метою роботи є дослідження можливостей LEGO-конструювання для дітей молодшого шкільного віку в інклюзивному класі.

Виклад основного матеріалу. Сучасна школа має на меті виховати творчих, відповідальних, самостійних та компетентних особистостей. Для успішної реалізації цієї мети в освітньому процесі використовують різноманітні технології, методи та засоби навчання. Однією з найвідоміших і поширених технологій для формування вмінь і навичок конструювання є використання цеглинок LEGO. Конструювання розвиває у дитини образне й елементи наочно-схематичного мислення, формує системні уявлення про предмети навколишнього світу. Адже під час створення конструкції, тобто моделі певного реального об'єкта, якість його сприйняття у дитини значно підвищується.

Діти генерують нові ідеї, втілюючи в реальність те, що могло б бути насправді. І допомагають їм у цьому різноманітні набори LEGO, які створюють поживний ґрунт для гри, навчання, творчості, фантазії. Основним видом діяльності школярів є гра. Робота з цеглинками LEGO дозволяє молодшим школярам у формі пізнавальної гри дізнатися багато важливих ідей і розвинути необхідні в подальшому житті навички. Відбувається знайомство з навколишнім світом за допомогою гри та творчості. Для розвитку мислення, мовлення, уваги, пам'яті – доцільно використовувати методику «Шість цеглинок». Перспективність застосування LEGO-технології обумовлюється її високими освітніми можливостями: багатофункціональністю, технічними та естетичними характеристиками, використанням у різних ігрових і навчальних зонах [2]. Ця технологія навчання сприяє розвитку творчості, комунікативних вмінь, вирішує пізнавально-дослідні завдання.

Метою використання цеглинок LEGO у роботі з дітьми в інклюзивному класі є оволодіння навичками початкового технічного конструювання, вдосконалення гостроти зору, точності зорового сприйняття, тактильних якостей, розвиток дрібної моторики, сприйняття форми та розмірів об'єкта, простору, пізнавальні навички, абстрактне мислення, вміння аналізувати,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

координація «очі-рука» та інші навички та вміння [3]. Розвиваючи конструктивні здібності учням необхідно розв'язати чимало проблемних запитань – як будувати, чому так, а не інакше, у якій послідовності виконувати завдання тощо. Коли дитина їх виконує, в неї формуються початкові уявлення про простір, про переміщення, що спричиняють зміни в розташуванні об'єктів тощо.

Першим і важливим завданням для навчання дітей з особливими освітніми потребами конструюванню цеглинками LEGO є формування у них інтересу до відповідної діяльності. Воно може здійснюватися двома шляхами. Перший полягає в формуванні інтересу до кінцевого продукту діяльності, другий – у створенні умов для того, щоб зробити цікавим сам процес діяльності.

Можна виділити такі корекційні складові практичної роботи з конструктором LEGO:

1. Специфічна особливість практичної роботи з конструктором LEGO полягає в тому, що вона, як і гра, відповідає інтересам і потребам дитини, а те, що цікаво, добре засвоюється (принцип мотивації).

2. Практична діяльність з геометричними тілами дозволяє пізнавати їхній колір, форму, розмір, удосконалювати сприйняття просторових відносин, тому, що практична робота з конструктором LEGO – це процес спорудження таких об'єктів, в яких використовуються різні форми, по-різному розташовані елементи, і вони по-різному з'єднуються разом.

3. Практична робота з конструктором LEGO відбувається на основі сприймань, головну роль тут відіграють рухи руки й ока. У процесі такої предметно – практичної діяльності формується єдина система «око-рука». Розвивається адекватна взаємодія очей і руки, точність руху руки під зоровим контролем, тобто формується зорова сенсомоторна координація, а також зв'язок між оком і руховою пам'яттю [3].

Особливість LEGO-конструювання в інклюзивному класі полягає в тому, що діти із задоволенням займаються цією діяльністю, але також виконують певні маніпуляції за вказівками педагога та з його допомогою. Варто враховувати, що діти з особливими освітніми потребами повільніше сприймають та переробляють інформацію, що надходить через органи чуття. А отже, така дитина сприймає за певний час менший обсяг матеріалу, ніж її одноліток, що нормально розвивається. Таким дітям потрібно більше часу для прийому та переробки зорового, слухового та інших вражень. Відхилення у розвитку сенсорних стандартів пов'язане, зазвичай, з тим, що це зразки є предметними, а не узагальненими.

Маніпулювання з цеглинками LEGO тісно пов'язане з чуттєвим та інтелектуальним розвитком. Діти пробують установити на що схожий предмет, створювати історії про нього, групувати за кольорами, опановують вміння порівнювати ширину, довжину, висоту предметів; починають вирішувати конструктивні завдання «на око»; розвивають образне мислення; навчаються представляти предмети у різних просторових положеннях,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

подумки змінювати їхнє взаємне розташування. Також цеглинки можна використовувати для ранкових зустрічей, цікавих фізкультхвилинок тощо.

Для роботи з дитиною з особливими освітніми потребами необхідно добирати завдання відповідно до її потреб. Наведемо деякі приклади вправ:

- «Склади слово». На цеглинках написані літери або склади і потрібно їх скласти так, щоб утворилось слово. (Розвиток мовлення)

- «Чарівний мішечок». У мішечок з тонкої тканини складаємо деталі LEGO-конструктора. Дитині потрібно за допомогою тактильних відчуттів розпізнати форму цеглинки. (Розвиток тактильних відчуттів)

- «Кольори». Посортувати цеглинки відповідно до кольору. (Розвиток зорового спектру)

- «Де цеглинка?». Діти складають цеглинки будь-яким способом. Пізніше мають сказати, де розташована кожна з них. Наприклад, синя цеглинка над червоною і під жовтою. (Розвиток мовлення)

У процесі занять триває робота над розвитком інтелекту, уяви, дрібної моторики, творчих задатків, розвиток мови, розширення словникового запасу.

Висновок. Простота та доступність цеглинок LEGO робить доцільними їх використання у корекційно-розвивальній роботі з дітьми в інклюзивному класі. У процесі конструювання педагог активізує пізнавальну діяльність дітей, коригує та розвиває сенсорно-тактильну та рухову сферу, інтерес до навчання. Питання використання цеглинок LEGO у інклюзивному класі є дуже актуальним і потребує подальшого його вивчення.

Список використаних джерел:

1. Романенко Л. В., Воловенко Н. П. *Застосування LEGO- технології на уроках математики в початковій школі: теоретичний вимір.* Молодий вчений. 2020. № 86. С. 429–434. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/10/88.pdf> (дата звернення: 18.03.2023)

2. Використання LEGO-технології в освітньому просторі НУШ. Всеосвіта: веб-сайт. URL: <https://dzen.school.org.ua/news/10-22-10-13-05-2021/> (дата звернення: 18.03.2023)

3. Лапін А. В. *Корекційні можливості LEGO-конструювання в умовах ДНЗ з інклюзивною формою навчання.* URL: <https://lib.iitta.gov.ua/708349/1КОРЕКЦІЙНІ%20МОЖЛИВОСТІ%20ЛЕГОКО%20НСТРУЮВАННЯ%20В%20УМОВАХ%20ДНЗ%20ІНКЛЮЗИВНОЮ%20ФОРМОЮ%20НАВЧАННЯ.pdf> (дата звернення: 20.03.2023)

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Діана Гладиш,
Тетяна Явірська,
Христина Сірик*

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ*

*Науковий керівник: Сливка Л. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти*

Анотація. *Актуалізовано проблему формування безпечної поведінки в українському педагогічному просторі. Представлено класифікацію небезпек. Констатовано, що на зміну інформаційно-просвітницькому підходу в освіті прийшов компетентнісний підхід, який базується на основі формування та розвитку життєвих навичок.*

Ключові слова: *здоров'я, безпечна поведінка, формування безпечної поведінки, інноваційні технології, життєві навички.*

Нині механізми взаємодії людини й природи, людини й техніки, індивіда й суспільства усе частіше відбуваються із значними порушеннями, що, своєю чергою, призводить до появи нових небезпек, які становлять загрозу для нормальної життєдіяльності людини. Відтак, суспільство зазнає значних втрат у вигляді людських жертв, збитків від аварій, катастроф, стихійних лих і ін. Забезпечення екологічної, техногенної, соціальної безпеки тощо є однією з головних проблем будь-якої держави [1, с. 5].

Будь-яка діяльність людини характеризується певною імовірністю прояву небезпеки, отже, можемо говорити про те, що абсолютної безпеки не існує. В процесі життєдіяльності людину постійно супроводжують ті чи інші небезпеки. Небезпека – це явища, процеси, об'єкти, які, за певних умов, здатні завдавати шкоди здоров'ю людини як відразу, так і в майбутньому, тобто викликати небажані наслідки. Номенклатура небезпек налічує понад 150 назв, чіткого поділу небезпек за відповідними ознаками не існує, загалом їх класифікують так:

- за джерелом походження: природні, техногенні, соціальні;
- за часом прояву: імпульсні, кумулятивні;
- за локалізацією: пов'язані з космосом, атмосферою, гідросферою, літосферою;
- за збитками: соціальні, екологічні, технічні тощо;
- за сферою прояву побутові, виробничі, спортивні та ін.;
- за структурою: прості, складні, похідні;
- за характером дії на людину: активні та пасивні [1, с. 9].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Здоров'я людини тісно пов'язане з її безпекою. Для вивчення проблем безпеки оперують такими поняттями, як гомеостаз, особиста та громадська безпека, безпека життя, безпека життєдіяльності, сфери життєдіяльності людини. *Гомеостаз* – відносна сталість функцій організму в умовах нестабільності зовнішніх і внутрішніх подразників. Саме стан здоров'я людини віддзеркалює динамічну рівновагу між навколишнім середовищем та її організмом. Зрозуміло, що людина, як і будь-яка жива істота, зацікавлена у збереженні свого гомеостазу, який є умовою її існування і розвитку. Тому не дивно, що безпека належить до базових людських потреб. Потреба у безпеці в багатьох випадках є мотивом поведінки людини або джерелом її внутрішніх психологічних проблем (якщо, наприклад, дитина росте і розвивається у нестабільному і ворожому середовищі). У навчанні основам здоров'я виділяють *особисту безпеку* людини (те, що вона має забезпечувати самостійно: наприклад, бути обережною при контактах з кров'ю інших людей) і *громадську безпеку* (те, що має забезпечуватися на державному рівні: наприклад, контроль донорської крові). Розрізняють також категорії *безпеки життя* (дії людини щодо збереження власного гомеостазу – життя і здоров'я) і *безпеки життєдіяльності* (дії людини з метою збереження гомеостазу екосистем).

Змістовий контент щодо формування навичок безпечної поведінки для учнів початкових класів включає тематику про: безпеку на дорогах; безпеку у побуті; пожежну безпеку; безпеку на природі; соціальну безпеку; захист у екстремальних і надзвичайних ситуаціях; навички першої невідкладної допомоги [2, с. 30–31].

Сьогодні, на зміну інформаційно-просвітницькому підходу прийшов, так званий, компетентнісний підхід, який базується на основі формування та розвитку життєвих навичок. Навчання здійснюється на ситуаціях, близьких до реального життя. Метод розвитку життєвих навичок враховує не лише актуальні потреби і проблеми, а й ті, що незабаром виникнуть у зоні їх найближчого розвитку. Перевага надається інтерактивним, а не інформативним формам навчання: на відміну від звичайних уроків, коли вчитель переважно говорить, а учні слухають, широко застосовують тренінги, які передбачають активну участь кожного, творчу співпрацю здобувачів освіти між собою і з учителем.

Список використаних джерел:

1. Безпека життєдіяльності: Навчально-методичний посібник для студентів педагогічних вищих навчальних закладів / укладачі: Г. П. Сав'юк, Л. В. Степанова. Івано-Франківськ, 2010. 120 с.
2. Сливка Л. Методика викладання основ здоров'я в початкових класах: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2014. 204 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ІКТ У КОНТЕКСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Марина Глущенко

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

м. Полтава

*Науковий керівник: Чуб К. Ф.,
кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри початкової освіти*

Еволюція та інформатизація сучасної освіти, масова комп'ютеризація навчання, постійна модернізація комп'ютерної техніки, розвиток комп'ютерних мереж, перехід на дистанційний формат освітньої взаємодії – умови, які створюють новий інформаційно-едукативний простір. В цьому сенсі вибудовуються трисуб'єктні відносини, які включають трьох повноправних суб'єктів навчання – учня, вчителя та Е-середовище. Таке оновлення освітніх парадигм характеризується зміною концепції освіти: від «освіти на все життя» до освіти «впродовж життя», що переважно здійснюється на засадах самодіяльності й активності особистості. Внаслідок таких освітніх трансформацій великої значущості набуває проблема організації самостійної навчальної діяльності учнів молодшого шкільного віку засобами ІКТ.

Проблема організації самостійної навчальної діяльності учнів має давню історію та розглядається в численній кількості наукових публікацій провідних учених минулого та сьогодення (А. Алексюк, В. Бондар, Г. Васьківська, Н. Волкова, В. Євдокимов, В. Козаков, П. Підкасистий, М. Солдатенко, М. Чайка, О. Цись, С. Шаров, О. Янкович та ін). Переважна більшість досліджень цього феномену ґрунтується на думці, що самостійна навчальна діяльність може перебувати на різному рівні (репродуктивному, продуктивному чи творчому), відбуватися в навчальний та позакласний час, але обов'язково за умови опосередкованого керівництва цим процесом вчителем [4]. Ця обставина вимагає вивчення особливостей планування, нормо-часових витрат, логіки запровадження організаційних форм і методів активізації самостійної навчальної діяльності, а також розробки дидактичних засобів та критеріїв оцінки її ефективності з урахуванням специфіки навчання учнів молодшого шкільного віку [там само].

В науковій літературі виокремлюють низку синонімічних понять, як «інформаційно-комунікаційні технології», «інформаційні технології», «комп'ютерні технології», «хмарні технології», а також мережеві, інтернет-технології тощо, які досить часто вживаються вченими декларативно та синонімічно. З одного боку, це підкреслює значущість ІКТ як інструменту науково-технічного й соціального прогресу, а з іншого – свідчить про необхідність уточнення й конкретизації термінології в цій сфері. Тож,

здійснивши семантичний аналіз вхідних до досліджуваної нами категорії дефініцій, визначаємо інформаційно-комунікаційні технології як узагальнюючий термін, який включає в себе всі технології для передачі інформації, які раціонально використовуються в інформаційному просторі з метою цілеспрямованого поширення та обміну інформацією задля впливу на визначену аудиторію [2; 3].

Вивчення стану та аналіз проблеми організації самостійної навчальної діяльності молодших школярів із застосуванням ІКТ має низку труднощів у досліджуваному напрямі. З-поміж них вирізняють труднощі об'єктивні (зумовлені недостатнім рівнем матеріально-технічного й програмного забезпечення освітнього процесу), концептуальні (спричинені низьким станом теоретичної розробки змісту, обсягу й нормо-часових витрат на самостійну навчальну діяльність школярів та методики застосування ІКТ в її організації), змістові (пов'язані з недосконалим рівнем ергономічності інформаційного освітнього середовища, яке не враховує специфіку навчальної діяльності учнів молодшого шкільного віку), процесуальні (ілюструють недостатній рівень володіння ІКТ окремими вчителями, перевагу керівництва й контролю перед управлінням самостійною навчальною діяльністю вихованців) [1; 4]. Логічним наслідком освітньої взаємодії, ускладненої зазначеними труднощами, є критичний рівень застосування ІКТ в організації самостійної навчальної діяльності молодших школярів.

Таким чином, використання засобів ІКТ у процесі організації самостійної роботи учнів початкової школи дає можливість забезпечити відповідний рівень зацікавленості школярів в освітній взаємодії, підсилити самостійну пізнавально-пошукову діяльність учнів на заняттях та в позакласний час, підвищити мотивацію до засвоєння нових знань.

Список використаних джерел:

1. Деркач Ю. О. Рекомендації щодо організації самостійної роботи учнів в умовах дистанційного навчання. Концепції, реалії та нові стратегії: матер. наук.-практ. конф. Луцьк: Центр Прогресивної Освіти «Генезум», 2020. URL: <https://genezum.org/library/rekomendacii-shchodo-organizacii-samostiynoi-roboty-uchniv-v-umovah-dystanciynogo-navchannya>.
2. Климанська Л.Д. Комунікативні технології моделювання освітнього простору в демократичному суспільстві, 2015. URL: www.democracy.kiev.ua/publications/collections/conference_2015
3. Украинский IT-рынок: итоги 2016 и перспективы 2017 года, 2017. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/2016-summary>
4. Цись О. О. Організація самостійної навчальної діяльності студентів технолого-педагогічних спеціальностей засобами інформаційно-комунікаційних технологій: навч. посібн. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 150 с.

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА ФОРМУВАННЯ ПСИХІКИ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Юлія Головіна

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

м. Умань

*Науковий керівник: Солтусенко М. М.,
викладач-стажист кафедри фахових методик
та інноваційних технологій у початковій школі*

Анотація. Комп'ютерні технології нині є необхідною складовою освітнього процесу в початковій школі. Вони надають безліч можливостей для розвитку та вдосконалення різних навичок і знань. У цій роботі розглянуто вплив комп'ютерної технології на формування психіки дітей молодшого шкільного віку, оскільки використання комп'ютерів має як позитивні, так і негативні наслідки.

Ключові слова: початкова школа, комп'ютерні технології, психіка, навчальна діяльність.

Сучасний світ безумовно підкорений комп'ютерним технологіям. І наразі у більшості країн комп'ютери стали невід'ємною частиною освіти, в тому числі й у початкових класах.

У молодшому шкільному віці навчальна діяльність є переважним видом діяльності. Домінування інформаційних технологій в освітніх програмах зриває процес навчання, оскільки діти вважають за краще звертати увагу на комп'ютерні елементи ігор, а не на змістовні аспекти. Уся свідомо діяльність спрямована на результат, а емоційні стани викликані страхом перед складністю завдання, що постає, або розслабленням після успішного вирішення. Постійні цілеспрямовані стрибки призводять до підвищення напруги і тривоги. У молодших школярів відзначаються різні види відхилень нервово-психічного та мовного розвитку. Це пов'язано з гіперінформацією та підвищеною роллю соціального стресу, що призводить до таких розладів: емоційна нестійкість, дитяче збудження, тривожність, напруженість, підвищена конфліктність і агресивність, зниження здатності до навчання [2].

Безумовно, стресові стани та хронічна тривога не тільки знижують загальну ефективність навчальної діяльності, а й впливають на розвиток і прогресування пізнавальних процесів, що може призвести до відставання у розвитку дітей та вплинути на формування їх індивідуальних стилів діяльності.

Низька адаптаційна здатність центральної нервової системи, яка не здатна адекватно реагувати та обробляти інформацію, що надходить у мозок, погіршує весь процес навчання.

Будь-яка освітня програма повинна керувати навчальним процесом не тільки з точки зору результатів засвоєння знань, але і з точки зору характеристик стану функціональної системи і її впливу в усіх її каналах,

враховуючи не тільки сенсорну, а й рухову активацію. Однак, якщо вимоги, які висуваються під час навчального процесу, перевищують можливості функціональних систем учня, вони будуть загальмовані [3].

Насичення комп'ютерними технологіями, все більш активно впливає на формування психічних процесів. Навчання за допомогою ПК безумовно має і позитивний ефект, адже воно підвищує когнітивні здібності, кмітливість і увагу. В результаті такого навчання у дітей, більш високі показники мотивації досягнень і саморозвитку, але у той же час, як правило, більш низькі показники інтересів у гуманітарній області (музика, мистецтво, література), вони менше майструють та читають [1].

Використання комп'ютера часто розглядається як форма залежності, нездатність переключитися на інше дозвілля, відчуття переваги над іншими, бідність в емоційній сфері, агресія. Це проявляється у вигляді психопатологічних симптомів, таких як агресивна поведінка, звуження кола. Бажання створити свій світ, втеча від реальності. Цей негативний образ доповнюється такими фізичними вадами, як поганий зір, швидка стомлюваність і сонливість [4].

Комп'ютерна залежність може бути серйозною проблемою для учнів молодшого шкільного віку. Профілактика комп'ютерної залежності має бути спрямована на те, щоб забезпечити здоровий баланс між часом, проведеним за комп'ютером, та іншими активностями.

Отже, можна зробити висновок, що комп'ютерна технологія може мати як позитивний, так і негативний вплив на формування психіки дітей молодшого шкільного віку. Щоб вона були корисним інструментом для розвитку різноманітних навичок дитини необхідно батькам та вчителям контролювати час, який діти проводять за комп'ютером та встановлювати необхідні обмеження.

Список використаних джерел:

1. Ветрова І., Вербенко В. Використання комп'ютерів у навчання молодших школярів і його вплив на формування їхньої психіки. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2001. № 2. С. 22–25.
2. Заброцький М. М. Основи вікової психології: навч. посібник. Тернопіль : навчальна книга «Богдан», 2004. 112 с.
3. Пономаренко Л. Мультимедійна підтримка навчального процесу. *Початкова освіта*. 2012. № 1–2. С. 16
4. Прийменко В. Діти, які грають в ігри, або комп'ютерна залежність. *Інформатика*. 2007. № 5–7. С. 16–18

ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ СХЕМ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕМИ ДОДАВАННЯ І МНОЖЕННЯ ЙМОВІРНОСТЕЙ

*Світлана Город
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк*

Анотація. У даній роботі використано важливість використання наочних схем при вивченні теореми додавання і множення ймовірностей. Визначено актуальність на наведений приклад використання наочних схем.

Успішна організація засвоєння навчального матеріалу учнями на уроках математики залежить від багатьох чинників, таких як для прикладу є форми, методи і засоби навчання. Сучасна шкільна практика показує, що при вивченні навчального матеріалу з математики необхідно підвищувати інтерес до вивчення і кращого запам'ятовування різними методами.

Одним з таких методів є використання на уроках математики схематичної наочності. До схематичної наочності належать опорні схеми, це такі як оформлення у вигляді таблиць, карток, креслень і малюнків. Дивлячись на ці схеми учні формують свою відповідь. В результаті правила запам'ятовуються дуже свідомо, міцно та майже без зусиль.

Під час складання опорних схем конспектів, необхідно орієнтувати учнів на загальновідомі дидактичні принципи:

- Лаконічність (загальна кількість знаків у конспекті має не перевищувати 180-200 знаків, так як при сприйнятті та запам'ятовуванні обсяг короткочасної оперативної пам'яті обмежений, конспект повинен мати якнайменше слів, букв, знаків, малюнків тощо);
- Виділення головного (використовують різні способи виділення більш потрібної і головної інформації, наприклад використання різних геометричних фігур, розміщення слів по вертикалі та інші способи розміщення хаотичним, але тим самим логічним чином слів, використання з'єднання слів і речень стрілками, різні шрифти);
- Уніфікація (виражається у вигляді абревіатур, умовних знаків, малюнків);
- Оригінальність (опорні конспекти необхідні бути різноманітними за формою та структурою);
- Компактність;
- Доступність;
- Конспект має виражати закінчену думку;

Наприклад, для розв'язування простих задач на обчислення ймовірності події, що є результатом додавання або множення двох чи інших подій, можна використовувати таку схему-підказку:

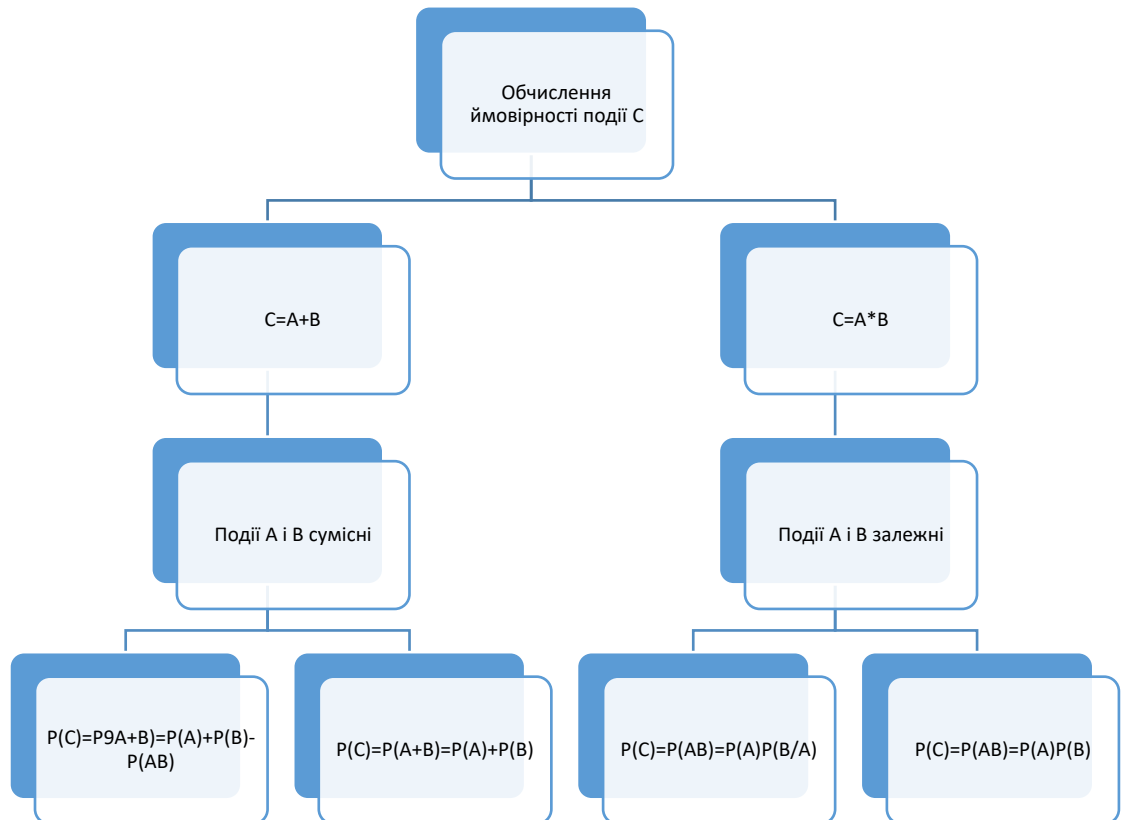

Рис. 1 Схема-підказка обчислення задач на ймовірності

Для прикладу оформлення конспекту розглянемо задачу:

Три стрільці незалежно один від одного стріляють по цілі. Ймовірність влучення в ціль першого стрільця дорівнює 0,75, для другого – 0,8, для третього – 0,9. Визначити ймовірність того, що:

- всі три стрільці одночасно влучать в ціль;
- в ціль влучить хоча б один стрілок.

Розв'язання.

А) Позначимо через $P(A)$ ймовірність влучення в ціль для першого стрільця, через $P(B)$ – для другого стрільця, через $P(C)$ – для третього стрільця. За умовою $P(A) = 0,75$; $P(B) = 0,8$; $P(C) = 0,9$.

За теоремою добутку ймовірностей три стрільці одночасно влучать в ціль з ймовірністю

$$P(ABC) = P(A) * P(B) * P(C) = 0,75 * 0,8 * 0,9 = 0,54$$

Б) Ймовірність промаху першого стрільця $P(\bar{A}) = 1 - 0,75 = 0,25$, для другого стрільця - $P(\bar{B}) = 1 - 0,8 = 0,2$, для третього - $P(\bar{C}) = 1 - 0,9 = 0,1$, тоді ймовірність промаху всіх стрільців одночасно

$$P(\bar{A}\bar{B}\bar{C}) = P(\bar{A}) * P(\bar{B}) * P(\bar{C}) = 0,25 * 0,2 * 0,1 = 0,005$$

Подія, що заключається у влучанні в ціль хоча б одного стрільця, протилежна події $P(\bar{A}\bar{B}\bar{C})$, тому $P = 1 - P(\bar{A}\bar{B}\bar{C}) = 1 - 0,005 = 0,995$.

Відповідь: а) 0,54 б) 0,995.

Як ми бачимо, розв'язування складних задач на обчислення ймовірності події, що є результатом додавання або множення декількох подій, які в свою

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

чергу теж є результатом додавання або множення 2-3 елементарних подій, полегшується, якщо до задачі складаються логічні схеми. Геометричне зображення змісту задачі наочно ілюструє зв'язок між даними, допомагає правильно визначити дії над подіями. Як правило послідовне з'єднання елементів передбачає використання теореми множення, а паралельне – теореми додавання ймовірностей подій.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Методологічні характеристики педагогічних досліджень // Вісник АПН України. 1993.
2. Марк Вайнтрауб. Алгоритм побудови таблиці // Початкова освіта.
3. Хмара Т.М. Роль системи зразків виконання базових алгоритмів та задач в реалізації дидактичних функцій підручника з математики / Проблеми сучасного підручника. Київ: Педагогічна думка, 2003.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ

Світлана Город

Волинський національний університет імені Лесі Українки

М. Луцьк

Анотація. У даній роботі наведено актуальність використання інноваційних технологій на уроках математики. Наведені інноваційні технології, які можуть бути ефективно використані на уроках математики.

Актуальність теми пов'язана із сучасними тенденціями в педагогіці. В наш час як теоретична так і практична педагогіка характеризується переосмисленням і зміною багатьох поглядів і підходів, відмовою від деяких застарілих традицій і стереотипів. Вводяться нові стандарти, формуються нові системи оцінювання результатів навчання. Прискорення темпу життя, великий потік знань, що впливає на сучасну людину, потребує від неї вміння швидко знаходити необхідне рішення, використовуючи для нього пошукові методи, користуючись великою кількістю різноманітних джерел інформації. Сьогодні потребує від педагога практику високого професіоналізму, володіння сучасними технологіями навчання та виховання, бажання та вміння постійно вчитися та самовдосконалюватися. Не можна вчити людину всупереч її волі, тому єдиний вихід для нас, вчителів, - пробудити інтерес до навчання, зацікавити учнів. Тому актуальним питанням сьогодення є використання інформаційних технологій на уроках математики.

Наголосимо, що інновації – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних завдань і задач.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Інноваційні технології – цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, дій і засобів, що охоплюють цілісних навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів.

Введення нових технологій вносить радикальні зміни в систему освіти: раніше її центром був вчитель, а тепер – учень. Це дає можливість кожному учневі навчатися в подібному для нього темпі і на тому рівні, який відповідає його здібностям.

Можна виділити наступні сучасні інноваційні освітні технології, які можуть бути ефективно застосовані при викладанні математики:

- Інформаційно-комунікаційні технології допомагають вчителю підвищувати мотивацію до предмету; психологічно полегшують процес засвоєння матеріалу учнями; підвищують інтерес до предмету пізнання; розширюють загальний кругозір дітей; підвищують рівень наочності матеріалу на уроці. При використанні інформаційно-комунікаційних технологій спостерігається більш повне засвоєння теоретичного матеріалу; підвищується рівень вміння знаходити інформацію з різноманітних джерел, обробляти її за допомогою комп'ютерних технологій; формується вміння чітко і коротко формулювати свою точку зору; підвищується продуктивність праці вчителя і учнів на уроці.

- Технології рівневої диференціації та індивідуалізації. Диференціація сприяє більш глибокому засвоєнню знань, розвитку індивідуальних здібностей, розвитку самостійного творчого мислення. Різноманітні завдання полегшують організацію навчання в класі, створюють умови для просування учнів у навчанні відповідно до їх можливостей, увага учнів на уроці не знижується, так як кожен учень має завдання, яке може виконати. Сильні учні стверджуються в своїх здібностях, слабкі – отримують можливість відчувати навчальних успіх, який підвищує рівень їхньої мотивації.

- Інтерактивні технології (проектний метод, що включає проблемне навчання і дослідницьку діяльність). Самореалізація учнів у навчальній діяльності можлива при наявності групової роботи, взаємодії учнів між собою, з вчителем, з навчальною інформацією, з комп'ютером. Цим умовам відповідає використання в навчальній діяльності інтерактивних технологій. Це система правил організації продуктивної взаємодії учнів між собою, з вчителем, з комп'ютером, з навчальною літературою, при якому відбувається освоєння нового досвіду, отримання нових знань і надається можливість для самореалізації особистості учнів, виявлення і розкриття їх здібностей. Використання проектної діяльності учнів дозволяє: розвивати комунікативні та організаційні навички роботи з інформацією; удосконалювати і тренувати розумову діяльність учнів; створювати стійкі установки на активне сприйняття інформації; стимулювати ініціативу і зростання творчих можливостей.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- Ігрові технології. Використання на уроках ігрових технологій забезпечує досягнення єдності емоційного і раціонального в навчанні. Так, включення в урок ігрових моментів робить процес навчання більш цікавим, створює в учнів гарний настрій, полегшує процес подолання труднощів у навчанні. Даний вид технологій можна використовувати на різних етапах уроку.

- Особистісно-орієнтовані технології навчання. При використанні даного виду технологій особливого значення набуває включення об'єкта впливу учня в структуру технологічного процесу. При проектуванні особистісно-орієнтованої технології бажано враховувати особливості кожного учня. Навчання, що враховує задатки, здібності і можливості кожної дитини, сприяє не тільки оволодінню певною сумою знань і умінь, а й особистісному розвитку.- Тестові технології. Завдання на тестовій основі набули широкого поширення в практиці викладання. Вони можуть застосовуватися на різних етапах уроку, при проведенні занять різних типів, в ході індивідуальної, групової та фронтальної роботи. Використання тестових завдань дозволяє здійснити диференціацію та індивідуалізацію навчання учнів з урахуванням рівня їх пізнавальних здібностей.

- Здоров'язберігаючі технології. При підготовці і проведенні уроку потрібно враховувати обсяги навчального навантаження; розробляти урок з урахуванням динамічності учнів, їх працездатності; дотримуватись гігієнічних вимог (свіже повітря, хороша освітленість, чистота); створювати сприятливий емоційний настрій; впроваджувати різні заходи, що сприятимуть профілактиці стресу (робота в парах, групах, стимулювання учнів); впроваджувати оздоровчі моменти і зміну видів діяльності на уроці, що допомагають подолати втому, смуток, незадоволеність; дотримуватись відповідних організаційних моментів проведення уроку (підготовка дошки, чіткі записи на дошці, застосування ІКТ)

Таким чином, можна зазначити, що сучасний вчитель покликаний не лише навчати, передавати знання учням, а також формувати світ образів та уявлень, почуттів та емоційних ставлень. Також важливою складовою є привчити дітей як до самостійної, так і до згуртованої роботи. Використання інноваційних технологій є складовою творчого підходу вчителя до справи.

Список використаних джерел:

1. Маркова І. С. Інтерактивні технології на уроках математики / І. С. Маркова. Харків: Основа, 2009.
2. Паламарчук В. Ф. Інноваційні процеси в педагогіці. Освіта, 1994.
3. Презентація " Інноваційні технології в освітньому процесі". Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-innovaciyuni-tehnologi-v-osvitnomu-procesi-219880.html>
4. Химинець В. В. Інновації в сучасній школі / В. В. Химинець. Ужгород, 2004. 168 с.

ВИКОРИСТАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Володимир Грінер
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Кондратюк О.М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та
методики початкового навчання

Анотація. У тезах порушено проблему пошуку ефективних методів вивчення математики в початковій школі. Акцентовано увагу на актуальності та передумовах формування компетентностей та розвитку критичного мислення молодших школярів.

Ключові слова: інтеграція, критичне мислення, міжпредметні завдання на уроках математики в початковій школі.

У сучасному світі актуалізується потреба у вихованні особистості, яка вміє мислити гнучко, динамічно і самостійно. Ці завдання актуальні на кожному етапі шкільної освіти, а її початкова ланка є фундаментом формування критичного мислення [1]. Знання вже не є самоціллю під час навчання і система освіти повинна крокувати в ногу з часом. Програми навчання НУШ базуються на розв'язанні проблемних ситуацій і практико-орієнтованих завдань, спрямованих на аналіз та оцінювання інформації.

У Державному стандарті *початкової освіти* визначено спільні для всіх ключових компетентностей молодших школярів вміння, а саме: читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами [3].

Згідно Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), реалізація якої передбачена до 2027 року, навчальні методики та навчальні програми STEM-освіти спрямовуються на формування компетентностей, актуальних на ринку праці. Серед яких є критичне, інженерне і алгоритмічне мислення, цифрова грамотність, креативні якості та інноваційність, навички комунікації, навички оброблення інформації й аналізу даних, а саме: навички пошуку, співставлення, упорядкування та відбору валідних даних для задоволення конкретних потреб; створення, розуміння, інтерпретації, аналізу та екстраполяції емпіричних даних, перевірки їх достовірності, надійності; відображення результатів ефективними способами, прийняття рішень на основі наукових даних [4].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Таким чином, можна сказати, що організаційні засади функціонування сучасного освітнього середовища в Україні є. Отже, на сучасному етапі, особливу увагу слід приділити розвитку методологічних аспектів та раціонального впровадження їх на практиці. В цьому контексті, на особливу увагу заслуговують результати психолого-педагогічних досліджень, наукові праці і розробки видатних діячів освіти.

Інтерес до розвитку критичного мислення як освітньої технології з'явився в Україні на початку 2000-х, у той час, як в освіті США та Канади цей напрям сучасної освіти розвивається вже майже півстоліття [5, 104].

З-поміж методів розвитку критичного мислення в межах нашого дослідження виділимо такі: сенкан – дає можливість ефективно розвивати навички аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, перевірити за короткий час розуміння учнем теми/тексту, виявити прогалини; есе – спосіб з'ясувати думку учня стосовно того чи того художнього твору, ситуації, приказки чи прислів'я, формувати вміння висловлювати власну думку, аргументувати її; прогнозування за ілюстрацією – створює умови для розвитку навички висловлення власної думки; ромашка Блума – на засадах використання питань таксономії Бенджаміна Блума, американського психолога, можна встановити інформацію на шести рівнях: знання – розуміння – застосування – аналіз – синтез – оцінка, що містять свою систему питань відповідно до кожного з названих рівнів [2, 50].

Систематичне використання міжпредметних завдань у формі проблемних питань, кількісних і практичних завдань і вправ забезпечує інтеграцію знань учнів із різних предметів [6]. У цьому полягає найважливіша розвивальна функція навчання математики.

Список використаних джерел:

1. Демченко Н.М. Педагогічні умови розвитку критичного мислення в учнів початкових класів на уроках математики. The I International Scientific and Practical Conference «Modern methods for the development of science», January 09 – 11, 2023, Haifa, Israel. С. 216-221.

2. Демчук С.А., Самчук Л.С. Розвиток критичного мислення молодших школярів як одне з основних завдань сучасної освіти. Матеріали X Інтернет-конференції «Освіта та соціалізація особистості» (Одеса, 22-23 квітня 2022 року). С. 49–51.

3. Постанова Кабінету міністрів України від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти».

4. Розпорядження Кабінету міністрів України від 05.08.2020 № 960-р «Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти)».

5. Тамбовська К. В. Розвиток критичного мислення як засіб формування інтелектуальної культури учнів початкової школи. Директор школи. 2019. № 8. С. 100–105.

6. Хом'юк І. В. Математичне моделювання в контексті здійснення міжпредметних зв'язків курсу вищої математики у ВНЗ / В. В. Хом'юк, І. В. Хом'юк. Актуальні питання природничо-математичної освіти» : зб. наук. праць Суми : Сумський держ. педагогічний університет ім. А. С. Макаренка, 2017. Вип. 2(10). С. 43–50.

ВИХОВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ПРИРОДИ ЗАСОБАМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ КАЗКИ

Олександра Грушецька
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Науковий керівник: Т.М. Сняткова
доктор філософії,
викладач кафедри дошкільної освіти

Анотація. *Важливість виховання емоційно-ціннісного ставлення дітей до природи зумовлюється їх подальшою екологічною поведінкою у дорослому віці, дбайливим використанням природних ресурсів. Одним з ефективних засобів виховання емоційно-ціннісного ставлення дітей до природи є екологічна казка, яка у метафоричній формі знайомить дошкільників із природними об'єктами і явищами, взаємозв'язками у природі, залежністю людини від природи. Впливаючи на емоційну сферу дітей, екологічні казки ознайомлюють з природними об'єктами, дають змогу узагальнити отримані знання, формують ціннісне ставлення до природи.*

Ключові слова: *виховання, дошкільники, емоційно-ціннісне ставлення до природи, екологічна казка.*

Постановка проблеми. Пошук шляхів вирішення глобальних екологічних проблем сьогодення та запобігання виникненню нових надзвичайних ситуацій, оптимізації взаємодії суспільства та природи, бережливого ставлення людини до природи – визначають актуальними питання екологічного виховання та культури, формування емоційно-ціннісного ставлення до природи у населення. Саме тому постає потреба виховання екологічної свідомості підростаючого покоління, що передбачає стійке позитивне ставлення до природних багатств, ощадну поведінку з ресурсами рідної землі.

Важливість виховання екологічно-ціннісного ставлення до природи у дітей дошкільного віку прописана в основних документах з дошкільної освіти: Законі України «Про дошкільну освіту», в Базовому компоненті дошкільної освіти та ін. Зокрема, у Базовому компоненті дошкільної освіти [1] відображений обсяг знань та вмінь дитини, пов'язаних з освоєнням природи.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Відповідно до освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» у дошкільника мають бути сформовані уявлення про природу планети Земля та Всесвіт, має бути розвиненим емоційно-ціннісне та відповідальне екологічне ставлення до довкілля.

Завдяки приділенню уваги цілеспрямованому вихованню емоційно-ціннісного ставлення дошкільників до природи у процесі екологічного виховання вихователі ЗДО мають змогу активізувати інтелектуальний розвиток дітей, розвивати їх естетичні емоції, виховувати патріотичні почуття та ін. Відтак, виховання емоційно-ціннісного ставлення дітей до природи має не тільки особистісне значення для всебічного розвитку дитини, а й суспільне, оскільки ґрунтуючись на краєзнавчому матеріалі, допомагає виховувати національні та екологічні цінності, засвоювати еталони народного ставлення до природи рідного краю, повагу до матінки-землі, пошану до її родючості, ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливим аспектом розглянутої проблеми є пошук ефективних методів і засобів, які забезпечують успішність процесу виховання емоційно-ціннісного ставлення дошкільників до природи. Аналізуючи наукові праці О. Бутенко, М. Городиської, В. Маршицької, В. Реус, М. Силенко та ін., можемо зробити висновок, що дієвими методами виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи у дітей вчені вважають спостереження у природі, екскурсії, досліди, а також роботу з художніми творами – казками, оповіданнями, легендами та ін.

Г. Беленька, Т. Науменко та інші науковці зазначають, що найефективнішим засобом виховання емоційно-ціннісного ставлення дітей до природи виступає екологічна казка. На їх думку, використання засобів екологічної казки в процесі виховання дошкільників допоможуть педагогу не тільки закріпити у дітей необхідні знання, а й сформувані еколого-природничу компетентність, емоційно-ціннісне ставлення до природи.

У працях Г. Беленької, Н. Вахняк і А. Божко, Т. Дуки, Т. Науменко та інших екологічна казка розглядається як важливий засіб виховання ціннісного ставлення до природи у дошкільників. Вчені вважають, що завдяки доступній для розуміння дітей формі екологічна інформація краще сприймається дошкільниками, виявляється в їх позитивних емоціях і переживаннях, закріплює правила дбайливої поведінки у природі. Водночас проблема виховання екологічно-ціннісного ставлення до природи у дітей дошкільного віку є недостатньо вивченою, зокрема щодо теоретичних і практичних аспектів виховання у старших дошкільників емоційно-ціннісного ставлення до природи засобами екологічної казки.

Метою статті є теоретичний аналіз сутності емоційно-ціннісного ставлення старших дошкільників до природи засобами екологічної казки.

Виклад основного матеріалу. Нині відсутній єдиний погляд на сутність емоційно-ціннісного ставлення дітей до природи. Н. Притулик, В. Реус вважають, що «ціннісне ставлення до природи – це стійке особистісне

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

прийняття природи як суб'єкта непрагматичної взаємодії і характеризується позитивним ставленням до природних об'єктів і явищ» [5, с. 14].

Емоційно-ціннісне ставлення до природи у дітей дошкільного віку передбачає: розуміння ними природи як найвищої цінності незалежно від корисності для людини; відчуття власної причетності до збереження ресурсів, ощадного використання природних багатств, відповідальності за це; подальше формування екологічної культури особистості [3].

Оскільки вважаємо казку одним з найважливіших методів виховання ціннісного ставлення дітей до природи, перейдемо до детальнішого розгляду особливостей використання її потенціалу у виховній роботі педагогів ЗДО з дітьми старших груп. Значущість екологічної казки у процесі виховання ціннісного ставлення дошкільників до природи зумовлюється тим, що вона має освітній характер і дає змогу формувати реалістичні уявлення дітей про природні об'єкти та явища природи, потреби живих організмів, зв'язки та залежності у природі в багатоступеневій єдності. За ствердженням А. Божко, Н. Вахняк, екологічна казка «вчить дітей відчувати красу природи рідного краю, радіти спілкуванню з нею, вболівати за її долю. Вона насамперед впливає на поведінку у природному середовищі, розвиває екологічне мислення, виховує екологічну культуру, екологічну свідомість, позначається на формуванні екологічно-доцільної поведінки особистості дошкільника; дає змогу формувати реалістичні уявлення про окремі об'єкти та явища природи» [4, с. 236].

За ствердженням Г. Беленької, екологічні казки можуть бути поділені на такі групи: 1) ті, які дають дітям знання про певний об'єкт чи явище природи («Весняна казочка». Г. Беленької); 2) ті, що дають знання відразу про декілька об'єктів чи явищ природи («Той, хто прийшов захищати від дощу» Д. Чередниченка); 3) ті, що дають змогу узагальнити отримані раніше знання про природу («Що таке ліс?». Ю. Дмитрієва); 4) ті, де розкривається вплив людини на природу, взаємозв'язки між світом людей і світом природи («Камінь» В. Сухомлинського) [2, с. 15].

У праці Г. Беленької розглянуто особливості використання екологічних казок, які ознайомлюють дітей із жителями лісу, парку, із перелітними і зимуючими пташками (казка «Чому горобці на південь не літають?» О. Зими; «Лісовий календар» Т. Крюкової; «Синичка» і «Куди літав журавлик» О. Іваненко та ін.). Ще Г. Беленька рекомендує перелік екологічних казок українських авторів [2, с. 17], який пропонує доповнити відповідно до потреб кожної групи вихованців іншими методичними напрацюваннями і розробками.

Ефективними методами роботи з екологічними казками є читання й розповідання казок, бесіди за змістом, театралізовані ігри, використання змісту казки під час спілкування, спостереження, праці у природі; аналізування казки з позиції різних персонажів, складання продовження чи подібних казкових історій. Водночас зазначимо, що втілені у казкових формах екологічні правила поведінки засвоюються дітьми значно краще, оскільки

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

сприймаються через емоційний канал розуміння інформації, співчуття і співпереживання головним героям. Саме так, звертаючись до емоційного світу дітей за допомогою екологічних казок, можна глибше доторкнутися до їх душі, сформувати емоційно-ціннісне ставлення до природи, бажання їх зберігати та охороняти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Важливість виховання емоційно-ціннісного ставлення дітей до природи обумовлюється необхідністю збереження екології нашої країни та всієї планети для наступних поколінь, дотримання правил раціонального і щадного користування природними багатствами, підтримання балансу у взаємозв'язку світу природи і людини. Ефективним засобом виховання емоційно-ціннісного ставлення дітей до природи є екологічні казки, що мають освітній характер і дають змогу формувати реалістичні уявлення про світ природи, зв'язки та залежності у природі; впливати на формування природодоцільної поведінки дітей.

Перспективним напрямом дослідження є вивчення впливу екологічних казок на виховання емоційно-ціннісного ставлення дошкільників до природи.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу / авт. кол: Т. Піроженко та ін. Київ: Видавництво, 2021. 37 с.

2. Беленька Г. В. Казка як засіб екологічної освіти. *Освіта та розвиток особистості*. 2015. №5 (36). С. 14–18.

3. Беленька Г. В., Гапченко В. А. Формування емоційно-ціннісного ставлення до природи у дітей п'ятого року життя засобом художнього слова. *«Молодий вчений»*. 2018. № 8.1 (60.1). С. 7–11.

4. Вахняк Н., Божко А. Формування екологічної культури у дітей дошкільного віку засобами казки. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2014. Вип. 2 (13). С. 232–237.

5. Реус В. О., Притулик Н. В. Формування емоційно-ціннісного ставлення до природного довкілля у старших дошкільників. Чернігів, 2016. 64 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ОНЛАЙН-ДОШКИ JAMBOARD НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Світлана Гудименко
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів
Науковий керівник: Стрілецька Н. М.,
кандидат педагогічних наук, доцент

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Анотація. *Труднощі, яких зазнає вчитель початкових класів на уроках математики під час дистанційного навчання, змушують його до пошуку ефективних і зручних у користуванні ресурсів. Інтерактивна онлайн-дошка Jamboard – дієвий засіб на уроках математики. Віртуальна дошка дозволяє замінити звичайну класну дошку, має необхідний набір інструментів, сприяє активній взаємодії всіх учасників навчального процесу. Її використання суттєво полегшить роботу вчителя та дозволить учням краще сприйняти та засвоїти навчальний матеріал.*

Ключові слова: *інтерактивні технології, інтерактивне навчання, онлайн-ресурси, інтерактивна дошка Jamboard, дистанційне навчання, урок математики у початкових класах*

Карантинні обмеження, спричинені пандемією коронавірусу та війна сприяли масовому переході шкіл на онлайн-навчання. Перед учителями початкових класів, як і перед іншими викладачами, постала нагальна проблема, які технології застосувати, щоб дистанційне навчання було якісним та ефективним.

Засвоєння курсу «Математики» є важливою складовою змісту початкової освіти, про що зазначається у Державному стандарті, Концепції Нової української школи та інших документах [1; 2]. Адже засвоєння «Математики» дозволяє учням не тільки оволодіти навиками лічби, орієнтуванні у просторі та ін., а й розвиває у школярів логічне мислення, увагу, пам'ять, допомагає у повсякденному житті. Тому вивченню даного предмета педагоги приділяють особливої уваги.

Щоб уроки математики були плідними і дистанційне навчання не позначилося на успішності молодших школярів, викладачам потрібно було задіяти такі сучасні технології, які б не дозволили учням бути пасивними слухачами, а сприяли б активній взаємодії між усіма учасниками навчального процесу, підтримували стійкий інтерес до вивчення математики та допомогли ефективно засвоїти навчальний матеріал.

Таким дієвим інструментом стали інтерактивні технології.

Слово «інтерактив» походить від англійського слова «interact», де «inter» - взаємний і «act» - діяти. Отже, інтерактивний – здатний до діалогу, до взаємодії. Це співпраця із застосуванням групових чи колективних форм навчальної діяльності, де учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання [3, 161].

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [4, 7].

Дослідження, які були проведені Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд), доводять ефективність використання інтерактивного навчання, що відображається у збільшенні відсотка засвоєння навчального матеріалу, активній діяльності учнів на уроці.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Ефективне впровадження елементів інтерактивного навчання знаходимо у видатних педагогів: В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі, В. Шаталова та ін.

Застосування інтерактивних технологій навчання на уроках математики досліджували В. Дьяченко, Г. Коберник, О. Комар, Л. Пироженко, О. Пометун, С. Сисоєва, М. Скрипник, В. Химинець та ін.

Результати їх досліджень дозволяють зробити висновок, що інтерактивні технології в умілих руках педагога сприяють підвищенню результативності навчальної діяльності, допомагають залучити всіх учнів класу до активної роботи, покращують комунікативні навички, навчають взаємодіяти між собою, роблять навчальний процес цікавим та захоплюючим [5, 3].

Значний розвиток інформаційних технологій, який вніс кардинальні зміни в освіту, допоміг використати комп'ютер та мережу Інтернет для ефективного продовження освітнього процесу онлайн. Це дозволило вчителю початкових класів для вивчення математики використовувати інтерактивні онлайн-ресурси.

Онлайн (від англ. *on line* – «на зв'язку», « у мережі»), що означає здійснення дій в Інтернеті в режимі реального часу.

Одним із ефективних онлайн-ресурсів є інтерактивна віртуальна дошка Jamboard, яка є безкоштовним додатком Google. Вона дозволила не просто замінити звичайну шкільну дошку, а надала великий спектр додаткових можливостей, які стали незамінними під час дистанційного навчання. Для вчителя – це дієвий інструмент перевірки раніше вивченого матеріалу та пояснення нового, контролю за якістю засвоєння знань, організації колективної та групової форм роботи, можливість взаємодії з усіма учнями класу в умовах реального часу. Для школярів – це знаряддя для активної навчальної діяльності в нетрадиційній цікавій формі [6].

Ефективно працювати на уроці дозволяє необхідний та досить зручний у користуванні набір інструментів. Даний сервіс надає можливості вчителю вибирати потрібний для уроку фон, серед яких є тло у клітинку, що дуже полегшує створення та виконання завдань з математики. Можливість збільшувати масштаб тла сприяє кращому сприйманню, а отже і засвоєнню навчального матеріалу.

Здійснювати свої записи учасники навчального процесу можуть не тільки пером, а й маркером, текстовим маркером та пензлем різних кольорів та при потребі стирати написане. Крім цього, інструментарій дозволяє створювати друковані тексти з різними варіантами стилів, які надають можливість змінювати розміри текстових символів. До того ж учитель може вибирати колір тексту, що допоможе виділити важливу інформацію та зосередити на ній увагу школярів.

Для роботи з геометричним матеріалом онлайн-дошка має заготовки необхідних фігур, які за необхідності можна збільшувати, зменшувати, обертати, перефарбовувати, копіювати, видаляти, переміщувати в потрібне

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

місце. Це дозволяє максимально зекономити час на уроці, який педагог (учні), зазвичай, витрачають на побудову потрібної фігури.

Щоб активізувати навчальну діяльність школярів, знизити їх втому, мотивувати на подальшу роботу, фігури можна використати для усного рахунку, опанування просторових уявлень, для математичної гри та ін. Під час виконання прикладів фігурами можна прикрити відповідь або ж один із компонентів дії. Усе буде залежати від фантазії та професіоналізму педагога.

При поясненні нового матеріалу вчителю стане в пригоді лазерний вказівник, який дозволить акцентувати погляд учнів на необхідній інформації. Слід від нього швидко зникає і тому не буде відволікати дітей від подальшого сприймання матеріалу.

Наочний матеріал завжди приваблює молодших школярів та сприяє кращому запам'ятовуванню нового. Не даремно ще Я. А. Коменський називав принцип наочності «золотим правилом дидактики». Тож ті, хто створював дошку Jamboard, не оминули це поза своєї уваги та надали можливість вчителю додавати потрібні зображення з різних носіїв. Усі зображення легко видозмінювати та при потребі можна копіювати і видаляти.

Інтерактивні технології передбачають проведення колективної та групової форм роботи. Таку діяльність швидко організувати та ефективно провести допоможуть кольорові нотатки, на яких можна написати завдання для кожної групи, щоб не повторювати його в ході уроку і цим самим не відволікати дітей від роботи.

Кольорові нотатки стануть своєрідним інструментом під час формульовального оцінювання. Вони допоможуть креативно здійснити самооцінювання, взаємооцінювання, визначити рівень засвоєння знань та ін.

Готуючись до уроку, вчитель може завчасно створити на дошці потрібні записи та прикріпити необхідний матеріал, зберігши його. Це дозволить витратити зекономлений час на виконання практичних завдань.

Математика передбачає виконання достатньої кількості завдань різного характеру. Тому, коли на дошці не вистачає місця, можна скористатися функцією «очистити фрейм». Але якщо до певного матеріалу потрібно буде повернутися і його на даний час не можна видаляти, то даний ресурс дозволяє відкривати нові фрейми (до 20) для подальших записів. Це суттєво полегшує роботу, задає темп уроку, надає можливість в будь-яку хвилину переглянути попередній матеріал, доопрацювати його, проаналізувати, зробити висновки.

Отже, не зважаючи на труднощі дистанційного навчання, у вчителя початкових класів, якого турбує якість освіти його учнів, є корисний та ефективний онлайн-ресурс – Google Jamboard, який забезпечить зворотній зв'язок, допоможе молодшим школярам не тільки зрозуміти навчальний матеріал, а й стати активним його учасником, цікаво та невимушено виконувати всі завдання, досягати бажаних результатів.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> ...
(дата звернення: 24.03.2023)

2. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/> ... (дата звернення: 24.03.2023)

3. Ковальова О. М. Використання інтерактивних методів навчання.
URL:
https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2015_1/59.pdf ... (дата звернення: 25.03.2023)

4. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / За ред. О. І. Пометун. – Київ: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

5. Аргірова Т. О. Інтерактивні технології: кооперативна форма організації діяльності учнів на уроках математики. *Математика в школах України*. 2010. № 7. С. 2–7.

6. Наливайко А. Ю. Google Jamboard: можливості для дистанційного навчання URL: <https://vseosvita.ua/news/google-jamboard-mozhlyvosti-dlia-dystantsiinoho-navchannia-36229.html> ... (дата звернення: 25.03.2023)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Софія Давидова
КЗ «Нікопольський фаховий педагогічний коледж» ДОР»
м. Нікополь

Науковий керівник: Борисьонко М.О., викладач фахових методик початкової освіти

Анотація. У тезах розкрито зміст понять «цифрові технології», «цифрові онлайн-платформи», «онлайн-ресурси». З'ясовано особливості використання цифрових онлайн-платформ в освітньому просторі Нової української початкової школи. Описано переваги використання цифрових технологій під час навчання молодших школярів.

Ключові слова: цифрові технології, цифрові онлайн платформи, онлайн-ресурси.

Бурхливий розвиток цифрових технологій, що охопив всі сфери людської діяльності, став поштовхом до трансформації та реформування освітньої системи України. Інноваційне суспільство вимагає від особистості вчителя пошуку нових методів і форм роботи з молодшими школярами. Тому, перед учителем постає завдання щодо впровадження цифрових онлайн-платформ в освітнє середовище Нової української початкової школи, що зумовлює його готовність до професійного самовдосконалення.

Сутність поняття «цифрові онлайн-платформи» досліджували вчені О. Блізнякова, О. Вовк, О. Онопрієнко, С. Скворцова, І. Теплицький та ін.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Психолого-педагогічні аспекти використання цифрових технологій розглядалися в дослідженнях І. Бежа, Т. Васютіної, О. Матвієнко, В. Моляко, Т. Олефіренка, І. Онищенко, С. Сисоевої та ін. Аналіз впровадження технологій цифрового навчання в освітній процес описано в зарубіжних дослідженнях Дж. Вавула (G. Vavoula), Д. Тракслера (J. Tranxler), Г. Рейнголда (H. Rheingold). Практичний досвід впровадження цифрових онлайн-платформ в освітній процес початкової школи представлено в роботах Г. Бучківської, Т. Гільберг, В. Греськової, Н. Павич, О. Пехоти та ін.

На думку О. Суховірського, цифрові технології, з одного боку, – це потужний та дієвий інструмент для отримання дитиною різноманітної інформації, з іншого – це ефективний засіб для підвищення інтересу до навчання, розвитку творчості молодшого школяра [5].

Впровадження комп'ютерного середовища для дітей молодшого шкільного віку є не лише джерелом позитивних емоцій, а й зацікавлює учнів до вивчення навчального матеріалу. Головне – забезпечити позитивний вплив комп'ютерного середовища на особистість дитини, щоб воно сприяло гармонійному розвитку творчої самореалізації, забезпечувало формування соціально адаптованої особистості.

На сьогодні існує безліч цифрових онлайн-платформ, які допомагають розвивати пізнавальну мотивацію молодшого школяра та допомагають за обмежений проміжок часу отримати необхідні знання, вміння, навичками.

Duolingo – цифрова онлайн-платформа, що призначена для вивчення іноземної (англійської) мови. Ресурс поєднує різні методи та прийоми роботи, а саме: прослуховування вимови, читання речень, розмова з мовними ботами та запис вимови учня, конструювання фраз, упорядкування та ілюстрування слів [2].

Сервіс «Duolingo» розроблено на засадах аналізу великої кількості статистичних даних. На кожному етапі система запам'ятовує, які питання викликали в користувачів труднощі та які помилки були виявлені. Потім система генерує ці дані та використовує їх для повторного вивчення. Duolingo стане позитивною знахідкою в методичному арсеналі вчителя початкової школи.

Проєкт «**Розумники**» (*Smart Kids*) [4]. Мета проєкту «Розумники» (*Smart Kids*) – полягає у створенні сучасного освітнього середовища початкової школи з використанням електронних освітніх платформ. Видавництво «Розумники» створило 16 000 інтерактивних завдань для початкової школи з предметів «Українська мова» та «Математика» для 1-4 класів. Завдання що містить проєкт відповідають принципам Концепції «Нова українська школа» [3] та подаються в ігровій формі. Електронні ресурси проєкту можна застосовувати як фронтально, так і індивідуально, а вчитель переглядає відповіді учнів в електронному журналі.

Цифрова онлайн-платформа «**Вивчаю – не чекаю**» [1]. Розробниками даного застосунку стали міжнародна організація War Child Holland та

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

громадська спілка «Освіторія» у партнерстві з Міністерством освіти і науки України. Контент додатка містить відео та ігри, які повністю адаптовано для України.

Даний застосунок містить відеоуроки, які було розроблено українськими вчителями. Переглянувши урок школяр може закріпити прослуханий навчальний матеріал через проходження інтерактивних міні-ігор. Ключова перевага застосунку – універсальність. Він підходить для навчання як офлайн у школі, так і онлайн.

Отже, використання цифрових онлайн-платформ в освітньому процесі молодших школярів є одним з пріоритетних напрямів реалізації Концепції «Нова українська школа». Навчання на онлайн-платформах підвищує мотивацію молодших школярів до навчання, зацікавлює їх та надає можливість поглиблено вивчати той чи інший навчальний предмет. Застосування цифрових технологій в освітньому середовищі початкової школи дозволяє диференціювати процес навчання молодших школярів з урахуванням їх індивідуальних особливостей, дає можливість творчо працювати вчителю та учню, розширити спектр способів представлення та запам'ятовування навчальної інформації, дозволяє здійснювати гнучке управління освітнім процесом.

Список використаних джерел:

1. Вивчаю – не чекаю. Застосунок для учнів та учениць 1-4 класу, з яким весело і цікаво навчатися. URL : <https://primary.org.ua/>
2. Duolingo. Безкоштовний та ефективний спосіб вивчення мови. URL : <https://uk.duolingo.com/>
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Проект «Розумники» Smart Kids URL : <https://edugames.rozumniki.ua/about.php>
5. Суховірський О. В. (2005) Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки АПН України. Київ: 303 с.

МОЖЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Жарук Ольга¹

Жарук Дарина²

*¹здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Вінницький державний*

*педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського
Вінниця*

*²здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»,
Державний податковий університет
Ірпінь*

*Науковий керівник: О. В. Шикиринська,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Анотація. У статті розглядається питання використання різних інформаційно-комунікаційних технологій у логіко-математичному розвитку дітей старшого дошкільного віку, а також їхні переваги та недоліки.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, логіко-математичний розвиток дітей старшого дошкільного віку, ігрова діяльність, цифрові ресурси.

В сучасних умовах збереження якісної дошкільної освіти є в пріоритеті. Поставлено безліч завдань щодо продовження, підтримки, розвитку та вдосконалення освітнього процесу. Освітня система вимагає ефективного реформування та пристосування до складної ситуації в Україні, що пов'язана з воєнним станом без втрати якості освіти. Кінцевим результатом дошкільної освіти мають стати базові компетентності, які акумулюють її емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань та вміння творчо використовувати їх у діяльності. Основним завданням, що стоїть перед сучасною системою освіти, особливо важливим є питання розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють важливу роль у навчанні та розвитку дітей. Це особливо стосується навчання математики для дітей старшого дошкільного віку. Використання ІКТ може допомогти дітям зрозуміти математичні поняття, розвинути логічне мислення та навички працювати в команді.

Використання ІКТ може значно поліпшити ефективність навчання математики у дітей старшого дошкільного віку. Використання відеоуроків, інтерактивних вправ та ігор допомагає збільшити зацікавленість дітей у навчанні математики. Наприклад, дитина може брати участь у математичних іграх на планшеті, таких як "Cut the Rope" або "Angry Birds", які сприяють розвитку навичок проблемного вирішення та логічного мислення. Окрім того, використання ІКТ може зробити навчання математики більш доступним та зручним, особливо для дітей з особливими освітніми потребами [1].

Використання ІКТ також може покращити спілкування між дітьми та педагогом. Наприклад, використання відеоуроків та інтерактивних дошок дозволяє вихователю більш ефективно пояснювати матеріал та демонструвати його, а діти можуть більш ефективно засвоювати матеріал та задавати запитання у режимі реального часу. У такий спосіб, використання ІКТ сприяє розвитку навичок спілкування та колективної роботи в команді.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Окрім того, ІКТ можуть бути корисними у розвитку різних математичних навичок, таких як розв'язування проблем, логічне мислення, розуміння величини та кількості. Наприклад, інтерактивні додатки, які допомагають дітям розуміти поняття величини та порівнювати числа, можуть бути надзвичайно корисними. Крім того, інтерактивні додатки та відеоуроки можуть допомогти дітям зрозуміти складні математичні поняття, які можуть бути складними для пояснення традиційними методами навчання. Зокрема, сервіс для використання та створення інтерактивних вправ «LearningApps» може бути корисним вихователю у розвитку логіко-математичного мислення дітей старшого дошкільного віку та формування їх логіко-математичної компетентності [4].

Наведемо приклад використання ІКТ у навчанні математики дітей старшого дошкільного віку. Дослідження, проведене Кристофером Монтроуз та колегами, демонструє ефективність використання інтерактивної дошки у навчанні математики. У дослідженні брали участь діти віком від 4 до 6 років, які навчалися математиці за допомогою інтерактивної дошки. Результати показали, що використання інтерактивної дошки покращувало навчання математики та допомагало дітям зрозуміти складні математичні концепції. Діти, які використовували інтерактивну дошку, демонстрували більші досягнення у математиці, порівняно з дітьми, які навчалися традиційними методами. [2, с.1-20.]

Узагальнюючи, можна сказати, що використання ІКТ в розвитку дітей старшого дошкільного віку є важливим інструментом, який може значно полегшити процес навчання та розвитку дитини. Проте, необхідно пам'ятати про те, що використання ІКТ має свої обмеження та важливо балансувати час, який дитина проводить за екраном та активним рухом.

Згідно з Національною доповіддю про стан освіти в Україні, опублікованою Міністерством освіти і науки України, показники використання ІКТ у навчальному процесі в Україні покращуються. Проте, використання ІКТ у педагогіці залишається недостатнім [3].

Список використаних джерел:

- 1.Комп'ютерні ігри для дітей: користь чи шкода? 2016 – 2022 Академія Професій Майбутнього [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://academyua.com/stati/36-komp-yuterni-igri-dlya-ditej-korist-chi-shkoda>
- 2.Montrose, C. J., Matthews, M. S., & Swars, S. L. (2018). Інтеграція інтерактивної дошки в навчання математики з молодшими дітьми. *Журнал розвитку та обміну освітніми технологіями*, 11(1), 1-20.
- 3.Національна доповідь про стан освіти в Україні 2020: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/posibniki/Natsionalna-dopovid-2020.pdf>
4. Шикиринська О. В. Створення майбутніми вихователями інтерактивних вправ у сервісі Learningapps за умов дистанційного навчання. «*Science and*

Global Studies»: Abstracts of scientific papers of VII International Scientific Conference (Prague, Czech Republic, April 15, 2021) / Financial And Economic Scientific Union, 2021. p. 60–63.

QR-КОД ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

*Олег Жигадо
Коростишівський педагогічний
фаховий коледж імені І.Я. Франка*

Анотація. У статті розкриті особливості застосування QR-коду у процесі навчання студентів. Проаналізовано зміст технології мобільного навчання. Визначено переваги застосування QR-коду як сучасного методу подання інформації.

Ключові слова: QR-код, мобільне навчання, комп'ютерно-інформаційні технології.

Одним із пріоритетних напрямів державної політики в галузі освіти України є формування високого рівня інформаційної культури кожного члена суспільства, впровадження сучасних інформаційних технологій у практику освітнього процесу. В Україні упровадження комп'ютерно-інформаційні технологій в освітній процес розпочалося ще в 70-х рр. ХХ ст. Але проаналізувавши цю проблему, можна сказати, що в наш час недостатньо раціонально використовуються комп'ютерно-інформаційні технології, хоча їх і застосовують на практиці педагоги - ентузіасти.

Зниження ефективності застосування комп'ютерно-інформаційних технологій, на нашу думку, зумовлене декількома причинами, а саме: невідповідністю учителів і учнів, невеликою кількістю ґрунтовних наукових досліджень з методики застосування комп'ютерно-інформаційних технологій, зокрема у навчанні хімії, недостатньою кількістю якісних педагогічних програмних засобів з хімії у закладах середньої освіти.

Новітньою освітньою парадигмою поступово стає технологія мобільного навчання, на його основі постає нове середовище для навчання, де учні можуть одержати доступ до різноманітних навчальних матеріалів у будь-який час та у будь-якому місці, що робить сам хід навчання мотивуючим та всеохоплюючим, стає рушійною силою для безперервного здобуття освіти протягом життя. Основними перевагами мобільного навчання можна назвати: перспективу навчатися будь-де та будь-коли; зручність використання мобільних пристроїв; загальнодозволений доступ до навчальних матеріалів; інтерактивність навчання; зручність використання технологій мобільного навчання та його персоналізованість. Винятковими властивостями мобільного навчання є: застосування одночасно як з одним учнем, так і з групою; можливість рухливого генерування навчального матеріалу в залежності від

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

місця розташування учнів, змісту навчання та способу застосування мобільних пристроїв у зручний час і в зручному місці.

До складових частин інформаційно-освітнього кола відносяться інформаційно-комунікаційні технології і засоби мобільного навчання, до них відносяться технології генерування та розпізнавання QR-кодів (від англ. quick response - швидкий відгук). Використання QR-кодів поступово стає найбільш актуальною та затребуваною технологією, введення в освітній простір підходу BYOD (Bring Your Own Device - принеси свій власний пристрій) формує інформаційну складову навчального процесу. Практично кожний мобільний пристрій елементарно розрізняє і дешифрує інформацію, закодовану з використанням генератору QR-коду.

QR код - це наступна ступінь розвитку мобільної технології кодування інформації після штрих-коду. Задля того щоб зчитати QR-код необхідно встановити на мобільний пристрій спеціалізовану програму та запустити її. Потрібно почекати поки програмний продукт активує камеру, після чого навести мобільний пристрій на зображення коду і здійснювати дії запропоновані програмою. Програма автоматично дешифруватиме код, а потім порадить здійснити певну дію, передбачену вмістом коду [1].

Використання двовимірного штрих-коду в освітньому процесі можливе на різних етапах проведення уроку: опрацювання, пояснення, узагальнення і систематизації знань, перевірки засвоєння навчального матеріалу, оцінювання навчальних досягнень учнів тощо. Застосуванню таких підходів навчання дозволяє поєднувати традиційні та інтерактивні форми організації навчального процесу. Доцільно зазначити, що практичний термін роботи з QR-кодом може бути необмежений часовим простором, учень має змогу зберегти зчитаний QR-код та отримує можливість відновити роботу з ним на тому етапі на якому він спинився під час уроку.

Задля використання QR-кодів в освітньому процесі викладачу необхідно [2]:

1. Уміти знаходити допоміжні навчальні засоби в інтернет мережі та створювати з них QR-коди. Навчальний матеріал, доречно підбирати та пояснювати за допомогою міток, інформація яких характеризується високою якістю, точністю та достовірністю. Це можуть бути різноманітні матеріали, як вітчизняні так і міжнародні; урядові, виконавчі Інтернет-представництва державних установ та організацій; закладів вищої освіти; вітчизняних і закордонних бібліотек; новітні джерела розповсюдження офіційних даних. Для генерації вищезазначеної інформації можливо користуватися безкоштовними онлайн-сервісами, наприклад: <http://qrcodes.com.ua/>, <https://www.qr-code.com.ua/> та ін.

2. QR-коди можна генерувати на основі певної веб-адреси, тобто інформація яка повинна кодуватися має бути попередньо викладена в інтернет мережі. Вміння вчителя самотужки створювати свої навчальні ресурси та генерувати для них код стає невід'ємною частиною процесу застосування технології.

3. Вміти застосовувати ресурси, де розроблювачем передбачена автоматичне створення QR-кодів. Наприклад, такі освітні платформи як Learningapps та Всеосвіта дають можливість створювати інтерактивні онлайн-вправи для опрацювання усіляких завдань з різних предметів та їх автоматичну генерацію у QR-коди [3].

Отже, у зв'язку з означеним вище можна ствердити, що використання QR-кодів на заняттях у закладах освіти стимулює допитливість, інтерес студентів, активізує їх навчальну діяльність, даючи таким чином викладачу змогу використовувати нові види навчальних пошуково-пізнавальних завдань.

Список використаних джерел:

1. Єчкало Ю.В. Елементи мобільного навчального середовища. Новітні комп'ютерні технології. 2014. №12. С. 152-157
2. Бондаренко Т.В. Технологія створення та розпізнавання QR-кодів як ефективний інструмент підвищення навчальних досягнень студентської молоді. Information Technologies in Education. 2019. № 2 (39). С. 30-40
3. Бузько В. Л. Можливості використання QR-кодів у навчанні фізики / В. Л. Бузько, Ю. В. Єчкало // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. - 2016. - Вип. 10 (1). – С. 112–118.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Жук Анастасія

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т.Г. Шевченка

місто Чернігів

Науковий керівник: Кисла О.Ф.,

Кандидат педагогічних наук, доцент.

Анотація. *Стаття розкриває поняття сучасні технології і в педагогічній науці і практиці, педагогічна технологія. Чому, все ж таки, варто використовувати різного розу технології у педагогічній практиці, їх переваги та недоліки.*

Ключові слова: *технології, педагогіка, педагогічна наука, Державний стандарт, освітній процес.*

Тема використання різноманітних технологій у сучасній освіті дуже актуальна і поширена серед освітян і не тільки. Зважаючи на те, що інформаційні (і не тільки) технології не стоять на місці, світ розвивається, підходи до викладання і механізми сприймання інформації і навчального матеріалу змінюються, необхідно «йти в ногу» з часом і прогресом. Особливо що стосується освіти. Сьогодні вносить свої корективи в систему освіти.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Технологія – це сукупність прийомів, застосовуваних у будь-якій справі, майстерності, мистецтві. [2]

Важливо розуміти, що ж таке «сучасні технології в педагогічній науці та практиці».

Сучасні технології в педагогічній науці та практиці – це комплексний підхід до освітнього процесу, а також, безпосередньо, до самого уроку чи його частини без поділу на окремі предмети, що забезпечує більш повне і точне засвоєння учнями знань. [1]

Тобто це заходи, які поліпшують і роблять більш рухомим освітній процес, що позитивно впливає на засвоєння знань, удосконалення умінь і навичок учнів, що є пріоритетом сучасної освіти.

Варто зауважити, що саме поняття «педагогічні технології» має різні тлумачення і є поняттям, що змінюється, еволюціонує з часом.

Педагогічна технологія – це науково обґрунтована педагогічна (дидактична) модель діяльності, яка гарантує досягнення педагогом певних навчальних результатів через чітко визначену мету й послідовність дій, спроектованих на розв'язання проміжних цілей і наперед визначений кінцевий результат. [3]

Як на мене, це тлумачення найбільше розкриває суть поняття «педагогічні технології».

Загалом, педагогічні технології спрямовані на покращення і підвищення ефективності освітнього процесу, що, відповідно, гарантуватиме досягнення поставлених результатів.

Використання сучасних технологій значно об'легшує роботу педагогів, особливо, що стосується вчителів початкової школи. Сучасна педагогічна наука і практика ґрунтується на принципах комплексного підходу. У Державному стандарті початкової освіти зазначена важливість інтегрованого підходу у навчанні. Використання різноманітних сучасних технологій дає змогу інтегрувати, поєднувати знання, уміння і навички для вивчення того чи іншого процесу, явища.

Можна виділити такі *переваги* використання технологій у роботі вчителя:

- Заохочення дітей у освітній процес.
- Розвиток творчих здібностей.
- Перетворення школи з переважно просвітницького закладу на центр духовної, моральної та естетичної культурної.
- Увага вчителя до кожної дитини.
- Можливість співпраці з іншими вчителями.
- Доброзичлива атмосфера – діти не будуть закритими від вчителя, використання різноманітних методів і прийомів дозволить розкрити потенціал кожного учня.
- Довірливі стосунки між вчителем і дитиною – коли вчитель намагається урізноманітнити освітній процес, добирає цікаві методи, створює індивідуалізацію навчання, то діти відчують, що вчитель не просто старша

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

людина, чи провідник між ними і знаннями, а ще і їхній друг, до якого завжди можна звернутись.

Окрім переваг у використанні сучасних технологій у педагогічній практиці є ще і недоліки:

- Підготовка до таких уроків є дуже складною і займає багато часу.
- Вчитель може почати застосовувати технології різного характеру не маючи достатньої кількості досвіду і підготовки. Це може негативно вплинути на освітній процес.

- Вигорання. Підготовка є не легким процесом і вчитель може швидко «вигоріти». Тому що це не має бути одноманітним, має бути кожного разу щось нове.

- Не готовність дітей до впровадження новизни. Тому важливо підготувати дітей, найкраще привчати їх працювати з такому режимі з першого класу. А якщо ви новий вчитель для них не з першого класу, то обговорити це з попереднім вчителем для кращої якості та ефективності роботи в подальшому.

Висновок:

Отже, використання сучасних технологій у педагогічній практиці є великим плюсом, допоміжним інструментом у освітньому процесі. Особливо, зважаючи на те, що Концепція Нової української школи передбачає у своїй основі використання різноманітних технологій навчання і виховання, а також застосування передового педагогічного досвіду, - то сучасні технології ще одна сходинка у розвитку освіти в Україні. У сучасному світі це є необхідним, це запит суспільства.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс <https://osvita.ua/school/method/technol/358/>
2. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р.Т.Гром'яка, Ю.І.Коваліва, В.І.Теремка. К.: ВЦ «Академія», 2007
3. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. К.: Вид. центр «Просвіта»; Пошуково-видавн. агентство «Книга Пам'ять України», 2000. 368 с.

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Оксана Загон

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

м. Вінниця

Науковий керівник: Кириленко Н.М.,

к. пед. наук, викладач-методист

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Анотація. *Стаття містить короткий огляд основних аспектів імплементації технологій віртуальної реальності в освітній процес початкової школи. В тексті статті висвітлено переваги і недоліки означеної технології, а також проаналізовано представлені на ринку онлайн-ресурси з побудови доповненої реальності.*

Ключові слова: *віртуальна реальність, доповнена реальність, покоління Z, освітній процес, початкова освіта, НУШ.*

Постановка проблеми. Система освіти нині переживає низку перетворень, пов'язаних із глобальною діджиталізацією та цифровізацією освітнього процесу.

Використання цифрових технологій та сучасних гаджетів дозволяє здобувачам освіти не виходячи за рамки навчального процесу політати в космосі, подивитися на справжнього динозавра, провести хімічні досліди, відвідати найвідоміші музеї світу чи картинні галереї. І це все, за потреби, не виходячи з дому. За цих умов різко змінюються й вимоги до професійної компетентності сучасного вчителя, ключовими завданнями якого постають завдання зацікавити «цифрове покоління» вивченням того чи іншого предмету, утримувати увагу учнів під час уроку, а головне – сформувати в них стійкий інтерес до змісту навчального матеріалу.

У дитячих садочках, школах та університетах по всьому світу різноманітні технології використовують для забезпечення інтерактивного навчання. До таких інтерактивних інструментів належать й технології віртуальної та доповненої реальності (AR/VR). Нині, технології віртуальної реальності все частіше стають предметом дослідження педагогів-новаторів у всьому світі. Вчені довели, що сучасні школярі із раннього віку значно краще сприймають віртуальний простір, а тому інтеграція технологій віртуальної та доповненої реальності в освітній процес – перспективний напрямок розвитку початкової освіти.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідженням особливостей застосування технологій (AR/VR) займалися провідні зарубіжні та вітчизняні науковці, такі як В. Биков, В. Осадчий, К. Осадча, С. Семеріков, А. Стрюк й ін. У працях означених науковців наскрізною є ідея використання технологій (AR/VR) як сучасних дидактичних засобів для навчання «дітей покоління Z».

Виклад основного матеріалу. Розвиток засобів навчання в сучасній освіті визначається загальним розвитком цифрових технологій (ЦТ). Останні дослідження показали, що обсяг ринку освітнього програмного забезпечення невинно зростає. За прогнозами аналітиків, вже до 2025 року показник капіталовкладень в ринок освітнього програмного забезпечення з наявних на сьогодні \$2,3 млрд. зросте вдвічі [1]. Це свідчить про активне впровадження й використання програмного забезпечення в усіх сферах освіти. В дитячих садочках, школах та університетах у всьому світі безліч технологій використовують для забезпечення інтерактивного навчання здобувачів освіти усіх рівнів [1].

Як зауважують О. Бурков, С. Семеріков, М. Стрюк [2, с. 81] «...інтеграція технологій віртуальної реальності в освітній простір сприятиме

підвищенню якості освіти». За словами авторів це сприятиме досягненню «гнучкості процесу навчання», що відповідає вимогам сучасної освіти. Окрім того, у своїх працях науковці характеризують використання сучасних цифрових технологій в освітній сфері як можливість поліпшення доступності освіти для людей з обмеженими можливостями. Адже, «описані технології дозволяють мінімізувати прив'язку навчального процесу до певного місця чи часу, а також уможливають доступ до навчальних ресурсів у зручній, для здобувача освіти, формі...» (О. Бурков, С. Семеріков, М. Стрюк, 2020 [2, с. 81]).

Досліджуючи поняття і сутність віртуальної та доповненої реальності, звертаємося до означення С. Литвиної [3, с. 40], яка визначає VR-технології або технології віртуальної реальності як «...технології людино-машинної взаємодії, які забезпечують занурення користувача в тривимірне інтерактивне інформаційне середовище...» (С. Литвинова, 2012 [3, с. 40]). Дослідження сутності поняття «віртуальної» (VR) та «доповненої» (AR) реальності та можливостей їх використання в освітньому процесі дозволили виокремити ряд переваг означених технологій та окреслити інновації освітнього процесу, що забезпечуються технологіями віртуальної доповненої реальності.

Основною особливістю віртуальної реальності, як зауважують О. Лаврентева, О. Архіпов [4] є «...можливість моделювати різноманітні ситуації, брати в них безпосередню участь, імітувати вплив на різні фактори з боку учасника, а також спостерігати реакції на вплив...» (О. Лаврентева, О. Архіпов, 2019 [4]).

Суттєвою перевагою віртуальної реальності, на нашу думку, є те, що поведінка об'єктів у віртуальній реальності максимально наближена до аналогічних об'єктів матеріальної реальності. Це дозволяє сучасному вчителю створювати максимально інформативні та реалістичні дидактичні ресурси, які допоможуть оживити теоретичне навчання та провести чітку лінію зв'язку теорії з реальністю.

Актуальною для нашого дослідження вважаємо думку О. Юхвід, який зауважує, що суттєвою перевагою проведення занять з використанням технологій віртуальної реальності є «...підвищення ефективності навчання обумовлене також тим, що заняття з використанням сучасних технологій викликають великий інтерес, результатом чого стає підсилення навчальної мотивації та активності учнів...» (О. Юхвід, Електронний ресурс, 2021 [5]).

Як зауважував автор, «...всі звіти про реалізацію різних навчальних програм на основі VR-технологій повідомляють про підвищений інтерес учнів до подібної форми занять й ентузіазм, з яким вони готуються до кожного заняття, вивчаючи теоретичний матеріал, який потім зможуть пропрацювати у віртуальному середовищі...» (О. Юхвід, Електронний ресурс, 2021 [5]).

Проведені дослідження дозволили стверджувати, що навчальні програми, створені на основі технологій віртуальної (доповненої) реальності, є універсальними, легко «вбудовуються» в традиційний освітній процес і дають змогу замінити реальні об'єкти їх імітаційними моделями й

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

інтерактивними тренажерами, за допомогою яких здобувачі освіти можуть моделювати різні ситуації і знаходити оптимальні рішення.

Однак, попри очевидні переваги застосування технологій віртуальної реальності в освіті, на сьогодні є чимало потенційних проблем з технологічної точки зору. Насамперед, варто відзначити, що створення навчальних ресурсів на базі VR-технологій потребує наявності у вчителя спеціалізованого програмного забезпечення, яке, як правило, є платним; окрім того, у розпорядженні вчителя має бути низка спеціальних, як правило, дороговартісних технічних засобів. По-друге, навантаження з покупки пристрою віртуальної реальності «лягає» на користувача або ж, цим пристроєм може бути його телефон. Закладам загальної середньої освіти необхідно буде купувати комплекти обладнання для класів, в яких проходять заняття, що також вимагає істотних інвестицій. По-третє, віртуальна реальність, як і будь-яка технологія, вимагає використання своєї, специфічної мови, що відповідно потребує від вчителя володіння спеціальними навичками роботи з програмним забезпеченням та ПК для створення дидактичних ресурсів. Рушієм у вирішенні окреслених проблем, як показує практика, є використання онлайн-середовищ створення елементів віртуальної реальності. Розглянемо вітчизняний та світовий досвід інтеграції онлайн-середовищ віртуальної реальності в освітній процес.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень використання технологій віртуальної реальності в освітньому процесі дозволив виділити низку найвідоміших світових проєктів за технологією VR, що були створені та апробовані за підтримки провідних компаній світу таких, як корпорація Apple та компанія Google. Як показали дослідження, саме ці компанії є провідними у світі в питанні реалізації та впровадження проєктів інтеграції VR-технологій у світовий освітній простір (Електронний ресурс, 2019, [6]).

Серед кращих проєктів слід відзначити такі, як (Віртуальна реальність в освіті: формати, Електронний ресурс, 2019, [6]):

LABSTER – інтерактивний 3D-проєкт, розроблений у партнерстві з провідними університетами – MIT (Massachusetts Institute of Technology, Массачусетський технологічний інститут), Гарвардом і Стенфордом. За допомогою даного ресурсу здобувачі освіти можуть дистанційно здійснювати експерименти в наукових лабораторіях з повним комплексом обладнання;

LECTURE VR – проєкт, що пропонує серію знакових теоретичних курсів з наочною візуалізацією, які можна відвідати як індивідуально, так і в складі групи, наприклад, в якості доповнення до шкільного уроку.

Titans of Space – додаток, що дає можливість на шкільному уроці астрономії здійснити подорож до космосу, в якому кожне з космічних тіл зменшене в мільйон разів;

EligoVision – це варіант використання доповненої реальності в школі. Проєкт зроблений за типом конструктора, в який учитель може завантажити будь-які матеріали, необхідні йому для роботи. Перевага цього рішення в тому, що він підходить як дорослим, так і дітям. Учні, наприклад, можуть

модернізувати і змінювати вже існуючі проєкти: будувати моделі міст, візуалізувати формули і розібратися з рівняннями. Від вищенаведених проєктів даний конструктор відрізняється тим, що допомагає саме вчитися, а не перетворює пізнавальний процес на захоплюючу гру, як це роблять більшість VR-додатків (Електронний ресурс, 2019, [6]).

Як показав аналіз літературних джерел, світова практика застосування онлайн-сервісів доповненої реальності в освітньому процесі на сьогодні на декілька кроків попереду. А тому питання потребує глобального вивчення не лише прикладних, але й практичних аспектів застосування VR-додатків в освітньому процесі початкової школи. Але вже зараз ми можемо стверджувати, що через два-три роки віртуальний освітній простір стане постійним явищем вітчизняної педагогіки.

Висновки. Технології віртуальної та доповненої реальності в цілому та їх інтеграція в освітній простір сучасного закладу загальної середньої освіти – питання найближчого майбутнього вітчизняної педагогіки. Доступні на сьогодні онлайн-сервіси моделювання віртуальної реальності дозволять педагогам-новаторам апробувати практичні аспекти застосування означених технологій в освітньому процесі початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Віртуальна та доповнена реальність: як нові технології надихають вчитися / "Освіторія". 2020. URL: <https://osvitoria.media/opinions/virtualna-ta-dopovnena-realnist-yakoyu-mozhe-butysuchasna-osvita/>.

2. Burov O. Y., Semerikov S. O., Striuk M. I. et all. AREdu 2020 – How augmented reality helps during the coronavirus pandemic / Augmented Reality in Education 2020. 2020. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2731/paper00.pdf>.

3. Литвинова С. Г. Віртуальні предметні спільноти. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: досвід, інновації, технічне забезпечення: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (1-2 березня 2012 року м. Суми). Суми : РВВ СОІППО, 2012. С. 39-42.

4. Use of simulators together with virtual and augmented reality in the system of welders' vocational training: past, present, and future / О. О. Lavrentieva, І. О. Arkhypov, О. І. Kuchma, А. D. Uchitel // Augmented Reality in Education. 2019. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2547/paper15.pdf>.

5. Юхвид А. В. Философские проблемы виртуальной реальности в творчестве, искусстве и образовании. Правовые аспекты использования виртуальных технологий URL: http://www.yukhvid.narod.ru/Doklad_Ekaterinburg.htm. Дата звернення: березень, 25, 2023.

6. Виртуальная реальность в образовании: форматы. URL: <http://www.edutainme.ru/post/vr-formats>. Дата звернення: березень, 25, 2023.

ПОТЕНЦІАЛ КОНСТРУКТОРІВ LEGO У ФОРМУВАННІ SOFT SKILLS У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Віта Іващенко

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

м. Київ

*Науковий керівник: Лук'янченко М.О.,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Анотація. У тезах обґрунтовано необхідність формування *Soft skills*, як необхідної якості успішної особи в сучасному житті. Представлено потенціал конструкторів LEGO та зазначено базові підходи LEGO Foundation, щодо їхнього використання. Описано ряд практичних завдань для молодших школярів з використанням конструкторів LEGO.

Ключові слова: *Soft skills, конструктори LEGO, молодші школярі.*

Наше розуміння навчання не повинно обмежуватися загальноприйнятим в академічному світі визначенням. Відповідно до останніх досліджень соціальні взаємодії у ранньому віці закладають підґрунтя для навчання та розвитку впродовж всього життя, адже найпотужніший ресурс людини — інші люди. Одним із дієвих засобів, що дає змогу реалізувати соціальну функцію під час навчання через гру є конструктор LEGO. Впровадження в освітній процес діяльнісного підходу, що є наскрізним для фонду LEGO Foundation надає навчання значущу, активну, радісну, мотивуючу та соціальну характеристики.

Різнокольорові цеглинки конструктора LEGO дають змогу розвинути здатність молодшого школяра до співпраці, навички спілкування, навички міжособистісної взаємодії, вміння домовлятися, навички позитивної взаємодії з однолітками, соціальні зв'язки, вміння регулювати соціальну поведінку та інші компетентності *Soft skills*.

Термін «*soft skills*» є одним з трендів світу, що динамічно змінюється. Проте, незважаючи на його популярність, універсального розуміння доки не існує. З англійської «*soft skills*» дослівно перекладаються як "м'які" або "гнучкі" навички. У Оксфордському словнику знаходимо, що "м'які" навички – це "особисті якості, які дозволяють ефективно і гармонійно взаємодіяти з іншими людьми", наприклад, здійснювати продуктивну комунікацію. В той же час змістовна сторона поняття вимагає інтеграційного розуміння середовища і особистісного ресурсу. Іншими словами, це загальнолюдські якості й навички. Наявність *Soft skills* є необхідним атрибутом успішної особистості у будь-якій індустрії, будь-якої професії, будь-якому виді діяльності та взаємодії у соціумі. [1]

Зазначено, що переважно сучасні діти приходять до школи з бажанням успішно діяти. Їм подобається на уроках не просто слухати, а ставити запитання, обговорювати проблеми, брати інтерв'ю приймати рішення, придумувати, фантазувати тощо. Це є сприятливим підґрунтям для

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

формування таких необхідних умінь як Soft skills, які закладаються ще в дошкільному віці і розвиваються впродовж всієї активної навчальної і професійної діяльності особистості.

Відповідно сучасним педагогічним підходам, доведено, що Soft skills найкраще формується в процесі командної, дрібногрупової, в парах, під час виконань різного роду творчих та проектних робіт. Діяльнісний підхід передбачає формуванню робочих міні груп не примусово, а за різними способами.

Так нами було обрано наступний спосіб формування команд. Учням було дано завдання проаналізувати свої відчуття та емоційні стани від споглядання сцен дитячих ігор, шкільного життя, що зображені в творах живопису вітчизняних та зарубіжних художників (Ян Стен «Міська школа», Уїнслоу Гомер «Стисніть батіг») й за допомогою використання сигнальних цеглинок, визначити власні емоції, враження. Фіксуючи результати цієї справи, вчитель допомагає сформуванню команди дітей за однаковими почуттями для виконання наступної проектної роботи, а учні в свою чергу формують емпатію, готовність працювати в команді, встановлювати правила та вчитися прислухатися до думки інших та навпаки, вміти аргументовано відстоювати своє власне бачення.

В ході проведеного дослідження та практики використання конструкторів LEGO слід констатувати, що у молодших школярів такі складові Soft skills, як здатність до комунікативної взаємодії, готовність працювати в команді, поважати думки інших, креативність, здатність до адаптації, формуються під час проектних, творчих робіт у мікрогрупах. Так, прикладом виконання такого роду робіт, є мистецький проект «Художник». Діти в групах створювали будь-яку фігуру за заданою темою (тварини, рослини, будівлі). Далі вони прикладали створену модель до аркушу А4 та домальовували малюнок олівцями, фарбами тощо.

Наступним проектом, що викликав жвавий інтерес, є запропонований проект «Театр тіней». Основним завданням є створення фігури з цеглинок LEGO таким чином, щоб їхня тінь створювала якесь зображення, схоже на будівлю, замок, тварин чи людей. Тінь створювалася за допомогою штучного світла. Отже під час подібних форм організації діяльності, учні вчилися домовлятися, яку фігуру будуть створювати, її розміри; розподіляли ролі, хто створює фігуру, хто займається створенням штучного світла тощо; шукали спільні рішення, відстоювати свої ідеї.

Наступна робота спрямована на формування творчого компоненту Soft skills і розвиває креативність, терпимість до чужої думки, вміння співпрацювати у команді, що дозволяє формувати співпереживання за результат товариша, вміння пропонувати ідеї, обґрунтовувати їх. Одним зі способів підтримання і стимулювання креативних навичок в дітей молодшого шкільного віку, є справа «Музичні інструменти», яка несе як груповий чи парний, так й індивідуальний характер. Кожна група чи дитина, створювала одну конструкцію, яка відносилася до духових, ударних чи струнних

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

інструментів. Діти домовлялися між собою, який саме інструмент вона обрала, щоб не повторювалося з іншими учасниками, вчилися йти на компроміси, прислухатися до думки оточуючих – вчителя, своєї команди, однокласників.

Найцікавішою та найзахоплюючою роботою є проєкт «Зоопарк». Щоб виконати проєкт, діти добирали певні цеглинки, які є лише необхідним засобом для вирішення проблеми, поставленої вчителем, як необхідності обґрунтування власного вибору чи певного об'єкта живої природи, відтворення цеглинками умов для існування цієї тваринки (природне угруповання), а потім «уявного оживлення» створених дітьми витворів з LEGO. Гра з цеглинками LEGO дає можливість відчувати насолоду від власної самостійності, оволодівати нестандартними способами використання цеглинок LEGO, розвивати вміння взаємодіяти з партнерами по грі. Під час створення зоопарку діти домовлялися про свої обов'язки, розподіляли роль, одна група створювала свійських тварин, інші – диких, хтось створював будівлю та місце проживання тварин. Дискутували щодо розташування, вигляду тварин, їх кличок; сперечалися, знаходили компроміс. В цій формі роботи також був задіяний один із компонентів Soft skills, як вміння орієнтуватися в інформаційному просторі. Адже під час створення зоопарку, ми разом з дітьми дізнавалися, що повинно бути в зоопарку, хто що їсть, як доглядати за тваринами та про умови їх утримання, що таке вольєр чи тераріум.

Отже, навички Soft skills у молодших школярів, найкраще формуються під час проєктної чи групової роботи. Але беручи до уваги вікові особливості молодшого шкільного віку, важко організувати правильне виконання етапів та підбір теми, тому доцільним методом роботи може бути навчальна гра з використанням LEGO. Таким чином, дитина почувається комфортно, радісно, а головне - має можливість ініціювати діяльність і розвивати власну ідею, активно взаємодіяти з іншими учасниками гри і в такий спосіб навчатися. Таким чином, використання цеглинок LEGO, дотримуючись філософії LEGO Foundation, заснований на діяльнісному підході, навчанні через гру, надає багато можливостей формуванню Soft skills, а саме здатність співпрацювати у команді, співпереживати за результат товариша, команди, вміння вчитись у своїх однолітків, дослухаючись до їхніх ідей та пропозицій, вміння розподіляти ролі та обов'язки, вміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, вміння генерувати ідеї та здатність їх логічно обґрунтовувати.

Список використаних джерел:

1. Oxford English Dictionary

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАНЯТЬ У ЗВО

Ольга Ільши

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

м. Київ

*Науковий керівник: Войнолович О.О.,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Анотація. *Стаття присвячена дослідженню актуальної проблеми підвищення якості освіти за допомогою використання інтерактивних методів навчання. Розглянуто питання використання інтерактивних технологій як головної складової професійного зростання. В роботі наголошується, що підвищення ефективності традиційної системи відбувалося передусім шляхом впровадження нових підходів до методики проведення лекцій, семінарів, практичних занять.*

Ключові слова: *інтерактивні методи навчання, професійна освіта, ефективність занять, заклад вищої освіти.*

На сьогоднішній день постає питання підвищення ефективності процесу навчання у закладах вищої освіти, адже за сучасних умов навчання для студентів з кожним роком стає все менш цікавим. В цілому, сьогодні відбувається активний процес вдосконалення системи освіти в Україні та концепції освіти в цілому, у центрі якого – людиноцентризм та приділення уваги формуванню особистості кожного учня та студента, підвищення їхньої зацікавленості та мотивації, а також орієнтація саме на них, як активних учасників процесу навчання. Задля цього наразі широко використовуються інтерактивні методи навчання, які дають змогу підвищити ефективність навчання та загалом кожного окремого заняття, тож, в цілому, і покращити якість освіти у нашій країні.

Загалом інтерактивні методи навчання за визначенням являють собою спосіб активної взаємодії усіх учасників навчально-виховного процесу, під час якого слухачі (студенти) перестають грати пасивну ролі і активно залучаються до роботи [1, 89]. Також під інтерактивними методами навчання розуміють впорядкований спосіб активної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що виникає між усіма учасниками навчально-виховного процесу. Даний спосіб направлений на успішне досягнення цілей та завдань освіти, що допомагає накопичити в учасників соціальний досвід спілкування та освоїти соціальні концепції організації навчальної діяльності [2, 254].

Які інтерактивні методи навчання згадуються у контексті підвищення ефективності навчання у закладі вищої освіти? Насамперед, це метод «мозкового штурму», «мікрофон», «незакінчене речення», сенкан, метод дискусії, асоціативний куц або асоціативна квітка тощо. Також використовуються методи дискусії та групової і колективної роботи. В цілому, із використанням інтерактивних методів з'являється можливість пов'язати

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

навчання із життям, впровадити проблемні завдання, ігрові форми, а також різноманітні методи, які загалом покращують процес навчання та роблять його більш якісним. Усе це є корисним і для формування критичного мислення учнів. Окрім цього, одним із найбільш ефективних інтерактивних методів навчання у вищій школі є метод ділових ігор, який дає можливість змодельовати певну проблемну ситуацію, певну ситуацію з майбутньої професійної діяльності студентів, тим самим дасть змогу підвищити якість оволодіння професійними навичками, а також дасть змогу зробити зв'язок навчання із майбутньою професійною діяльністю ще більш цікавим [3, 121].

Слід зазначити, що підвищення ефективності навчання є можливим за умови активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Активізувати їх можна із допомогою звичайної дискусії, або ж відповідей після матеріалу заняття. Для того, щоб сформулювати питання, необхідно розумітися у змісті матеріалу, а також вміти перетворювати його на власну мову та спосіб розуміння. Проте активність при використанні інтерактивних методів під час навчання є ще більш глибокою. Тут має місце мистецтво аргументації, пошуку істини, самостійного розв'язання проблеми, подолання різноманітних труднощів у розумінні. Таким чином усі інтерактивні методи повинні передусім навчити студентів самостійно розв'язувати проблеми, засвоювати знання, тренувати вміння та формувати власну позицію [3, 164].

Також слід звернути увагу на те, що інтерактивні методи навчання не просто передбачають створення творчої атмосфери та атмосфери активної взаємодії, а все ж мають відповідати цілям заняття, тому їх використання має допомогти викладачу досягти очікуваних від уроку результатів. Таким чином результат заняття є і ефектом підготовки викладача, який при безпосередньому плануванні заняття розробив інтерактивні методи, так і наслідком впливу даних методів, тобто – цілої гами реакцій, які можуть виникати в студентів при впровадженні у процес навчання інтерактивних методів [4, 140].

Інтерактивні методи загалом дуже цікаві для студентів та напрочуд продуктивні. Вони допомагають розвивати творчі здібності та їхні пізнавальні інтереси. На заняттях із використанням інтерактивних методів викладач має можливість позбавити студентів, які мають невисокий рівень навчальних досягнень, закомплексованості. Можна зацікавити їх певним навчальним матеріалом і тим самим подарувати їм радість від власних успіхів. На таких заняттях студенти активно змагаються один з одним, спілкуються, намагаються довести свою думку [5, 62].

Аналіз педагогічної літератури свідчить, що одними з найбільш ефективних інтерактивних методів навчання у ЗВО, які дадуть змогу підвищити ефективність процесу навчання, є метод «мозкового штурму» та «асоціативний куш» (групування).

Метод мозкового штурму передбачає висловлення викладачем проблемного питання або проблемної ситуації, вирішення якої необхідно знайти. Тож студенти мають оперативно вирішити дану ситуацію, проявивши

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

свою творчість та активність. Саме так кожен зможе висловити власну думку та власну ідею. Викладач усіляким чином має стимулювати активність студентів, тож даний метод повинен містити у собі цікаву ситуацію, на яку кожен з учнів захоче дати відповідь. Таким чином існує можливість активізувати діяльність більшості студентів. Окрім цього, даний метод сприяє веденню дискусії, оскільки студенти висловлюють власну думку з приводу певного навчального питання або проблеми, і їхні думки можуть істотним чином відрізнятись [6, 37].

Метод «асоціативний куц» (гронування) є одним із найбільш ефективних методів формування критичного мислення студентів, який дозволяє навчити їх мислити вільно та відкрито, тим самим цей метод підвищить ефективність навчання у закладі вищої освіти. У процесі виконання завдань, що передбачені даним методом) учні мають можливість пов'язати попередньо вивчений матеріал з новою темою, встановити причинно-наслідкові зв'язки, актуалізувати попередньо отримані знання та, зокрема, і проаналізувати матеріал, вивчений на поточному занятті. У центрі «куца» викладач задає певне слово, до якого студенти мають підібрати асоціації, які пов'язані із даним словом. Необхідно підібрати максимальну кількість асоціацій, які викликає дане слово. Таким чином, даний метод сприятиме активізації пізнавальних та аналітичних процесів: студенти будуть застосовувати увесь комплекс знань, які отримали попередньо або на поточному занятті, тим самим покращують свої вміння встановлювати зв'язки між поняттями різних тем, а також причинно-наслідкові зв'язки між різними категоріями [7, 98].

Загалом потрібно відзначити, що в основні процесу навчання не має бути закладене автоматичне вкладання матеріалу в голову студента. Навпаки – від нього вимагають постійну напружену розумову роботу та його власну активність у навчально-виховному процесі. Пояснення та демонстрація, які використовуються більшістю викладачів та мали довгу історію у навчальних практиках, не можуть бути ефективно використані задля досягнення мети сучасної освіти, оскільки самостійно вони ніколи не дадуть по-справжньому стійких знань. Саме тому на допомогу викладачу приходять інтерактивні методи, використання яких справді сприятиме цьому.

Таким чином, результати дослідження доводять, що інтерактивні методи навчання мають усі можливості бути ефективно використаними у процесі навчання у закладах вищої освіти. Саме вони мають дійсно сприяти підвищенню ефективності процесу навчання, оскільки за їх використання навчання для студентів стане набагато цікавішим: зі звичного отримання теоретичного матеріалу та конспектування студенти стануть активними учасниками процесу навчання, тим самим їхні знання та вміння стануть більш стійкими, а, отже, підвищиться і якість освіти.

Список використаних джерел:

1. Варзацька Л.П. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади. Дивослово. № 2. 2005. С. 89–90.
2. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.П. Волкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
3. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ, 2002. 135 с.
4. Остапчук Д., Мирончук Н.М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах / Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 140-143.
5. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
6. Кочерга Є. В. Мозковий штурм як ефективний метод навчання / Вісник Науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту №27-2017. С. 35-38
7. Пометун О. І., Проженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник. Київ, 2006. 192 с.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

*Мирослава Карашук
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк
Науковий керівник : Буднік С. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії
і методики початкової освіти*

Анотація. У статті досліджено актуальну проблему формування пізнавальної активності здобувачів початкової освіти. Висвітлено важливість інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у формуванні пізнавальної активності школярів у початковій школі. Зроблено висновок що означена діяльність відбувається продуктивніше, якщо створювати дієві та ефективні умови.

Ключові слова: пізнавальна активність, формування пізнавальної активності, здобувачі початкової освіти.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Незважаючи на значну кількість наукових праць, які розкривають певні аспекти проблеми формування у молодших школярів пізнавальної активності на уроках «Я досліджую світ», вона потребує подальшого і всебічного обґрунтування у параметрах саме сучасного наукового знання.

Мета статті полягає у дослідженні теоретико-методичних аспектів формування пізнавальної активності здобувачів початкової освіти на уроках «Я досліджую світ».

Варто зазначити, що М. Єпіхіна пропонує навчання учнів на уроках «Я досліджую світ» здійснювати за допомогою американської стратегії навчання – Inquri-based learning – навчання-дослідження, під час використання якої молодші школярі конструюють знання на основі формулювання власних запитів та пошуку відповідей на них [2, с. 68].

Важливим у навчанні за стратегією Inquri-based learning є формування у молодших школярів здатності змінювати власну точку зору, дивитися на об'єкт дослідження з різних сторін. При навчанні учнів бачити дослідницькі задачі, використовуючи такі вправи: «Складіть розповідь від імені предмета, рослини, тварини», гра «Чарівні перетворення».

Саме такий інтегрований курс як «Я досліджую світ» у початковій школі є основою для формування пізнавальної активності молодших школярів.

Використання різних видів дидактичних завдань на уроках «Я досліджую світ» формують пізнавальну активність у молодших школярів. Дидактична сутність навчально-дидактичних завдань полягає в тому, що в процесі їх виконання відпрацьовуються пізнавальні універсальні навчальні дії, що забезпечують реалізацію пізнавальної активності учнів. Ефективність використання дидактичних матеріалів багато в чому залежить від підбору, оформлення, організації вправ [3].

Варто зазначити, що активність, як цілеспрямована, інтенсивна діяльність розглядається сучасними педагогами і психологами як головна, пріоритетна передумова творчого й повноцінного навчання. Цю роль виконує пізнавальна активність. Пильна увага до проблеми активності і пізнавальної самостійності школярів у процесі навчання, інтересу до знань характерна для сучасного періоду розвитку школи.

Варто погодитись з міркуванням, що дидактичні ігри та цікаві вправи систематизують і закріплюють знання молодших школярів про різні об'єкти, їх призначення, зв'язки між ними, активізують розумову діяльність: вчать аналізувати, порівнювати, узагальнювати, класифікувати, виділяти зайве. В учнів розвивається довольна увага, виробляється наполегливість, посидючість. Застосування на уроках «Я досліджую світ» ігор та ігрових моментів дозволяє зробити процес навчання більш цікавим, допомагає долати труднощі при вивченні нового матеріалу [1].

У процесі формування пізнавальної активності молодших школярів важливо враховувати їхні внутрішні, так і зовнішні прояви. Оскільки учитель не може повною мірою впливати на мотиви, потреби особистості, то необхідно зосередити увагу на засобах навчання а, отже, враховувати зовнішні умови.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Пріоритетним у системі формування пізнавальної активності молодших школярів є те, що навчальний процес має бути інтенсивним і захоплюючим, а стиль спілкування – доброзичливим.

Пізнавальна активність – це як мотив навчання забезпечує міцне й надійне підґрунтя засвоєння знань здобувачем початкової освіти. В учнів одного класу пізнавальна активність має різні рівні сформованості і характер прояву, зумовлена особистим досвідом та індивідуально-віковими особливостями молодших школярів.

На формування пізнавальної активності учнів початкової школи мають вплив різноманітні чинники, зокрема: *психологічні* (позитивна емоційна атмосфера, особистісно орієнтоване спілкування в навчально-виховному процесі; вольові зусилля школярів до подолання пізнавальних труднощів; вікові особливості учнів); *освітні* (зміст навчального матеріалу: цікава пізнавальна інформація, проблемні завдання); *процесуальні* (зміст, форми, методи і прийоми роботи педагога з молодшими школярами); *соціальні* (вплив учнів, батьків, друзів, засобів масової інформації тощо). До чинників, які негативно впливають на формування пізнавальної активності молодших школярів, відносимо: *психологічні* (невміння долати труднощі у пізнавальній діяльності; особистісні якості педагога); *освітні* (значний обсяг навчального матеріалу, необхідного для засвоєння учнями початкової школи); *процесуальні* (одноманітність навчально-виховного процесу; відірваність процесу пізнання від практичного застосування); *соціальні* (авторитарна позиція батьків).

Для нашого дослідження важливою є думка О. Савченко, яка зазначає, «щоб краще пізнати індивідуальні особливості учнів, учителю необхідно свої спостереження доповнювати бесідами з батьками, психологом, вихователем продовженого дня, аналізувати дитячі роботи, пропонувати тестові завдання» [4, с. 48].

Педагогічне спостереження за діяльністю здобувачів початкової освіти і педагога на уроках дало змогу нам стверджувати, що на формування пізнавальної активності впливає якість викладання вчителем навчального матеріалу, завдання, які виконують учні на уроці.

Отже, ми проаналізували основні теоретико-методичні аспекти формування пізнавальної активності здобувачів початкової освіти на уроках «Я досліджую світ» і зазначаємо, що означена діяльність відбувається продуктивніше, якщо створювати дієві та ефективні умови. Успішність молодших школярів забезпечується шляхом цілеспрямованого формування їхньої пізнавальної активності й самостійності (Н. Бібік, О. Савченко, Н. Скрипченко та інші вчені).

Подальшого науково-теоретичного й методичного дослідження потребують проблеми розробки моделі формування пізнавальної активності майбутніх учителів початкових класів у процесі вивчення освітніх компонентів «Основи природознавства», «Організація проєктно-дослідницької діяльності еколого-природничого спрямування в початковій школі», «Основи акваріумістики та аквадизайну».

Список використаних джерел:

1. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів : дис. д-ра пед. наук : 13.00.01 / Ін-т педагогіки АПН України. К., 1998. 380 с.
2. Бібік Н. М. Пізнавальний інтерес як умова суб'єктності навчання молодших школярів. *Педагогічний дискурс*. 2011. Вип. 10. С. 53–56.
4. Вікторенко І. Л. Формування пізнавальної активності молодших школярів у процесі організації їх спілкування з батьками : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.09 / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х., 2002. 20 с.
4. Савченко О. Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів. *Початкова школа*. 2000. № 7. С. 1–4.

КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТОДИЧНИХ КАБІNETІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ – ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Вікторія Книш
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ

Науковий керівник: Шевченко Андрій Федорович,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. У статті розкрито роль консультаційної роботи методичних кабінетів закладів освіти у професійному зростанні викладачів. Підкреслено актуальність консалтингу для освітньої галузі. Визначено взаємозв'язок між ефективністю функціонування закладів освіти та наданням консультативних послуг методичними кабінетами.

Ключові слова: методичні кабінети, консалтингова діяльність, професійна компетентність.

Сьогоднішня нашої держави диктує необхідність у постановці стратегічних задач з модернізації системи освіти, впровадження інноваційних методів викладання, пошуку нових педагогічних підходів, які будуть здатні забезпечити формування інтелектуально розвиненої, всебічно освіченої, здатної до самовдосконалення і саморозвитку особистості. Важливим компонентом розвитку такої особистості є формування лідерства та цінностей, які в подальшому стануть підґрунтям професійної діяльності.

Слід зазначити, що особистість педагога, його професіоналізм та система цінностей мають безпосередній вплив на тих, кого він навчає. Ціннісні орієнтації, мають принципове значення для формування індивідуального стилю педагогічної діяльності, визначаючи його гуманний, демократичний або авторитарний характер. На основі ціннісних орієнтацій формується

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

мотиваційно-ціннісне ставлення до педагогічної професії, цілей і засобів педагогічної діяльності [1, 57-61].

Безпосередню участь у формуванні ціннісних орієнтирів та професійного вдосконалення педагогів приймають методисти закладів освіти.

У закладах передвищої освіти навчальний процес можна охарактеризувати, як систему навчально-виховної діяльності, що спрямована на взаємодію та взаємозв'язок діяльності викладача та студента, результатом якої повинно стати опанування студентом знань та набуття навичок, необхідних для становлення його, як професіонала у обраній спеціальності. Досягти поставленої мети можливо лише завдяки високій компетентності та педагогічній майстерності викладачів, ефективній та злагодженій роботі всього педагогічного колективу закладу освіти. Велику роль у досягненні цих цілей відіграє саме консультативна діяльність методичних кабінетів навчальних закладів.

Зміст методичної роботи у навчальному закладі має комплексний характер і реалізується за такими напрямками діяльності:

- організація контролю та діагностики педагогічної діяльності викладачів;

- створення сприятливого морально-психологічного клімату в педагогічному колективі, формування творчих груп, схильних до запровадження інноваційних перетворень навчально-виховного процесу, реалізації досягнень кращого педагогічного досвіду;

- консалтингова діяльність методиста, яка полягає у вивченні потреб педагогічних працівників, у розробці змісту, методів і організаційних форм консультування [2].

Консалтинг як самостійна професійна діяльність своїм виникненням зобов'язаний менеджменту. Розвиток управлінської науки другої половини ХІХ ст. позначений іменами Фредеріка Тейлора, Генрі Ганта, Харрінгтона Емерсона, Френка і Ліліан Гілберт та іншими. Зміст поняття «консалтинг» (з англійської - консультування), що увійшло до нашої мови як спеціальний термін, означає здійснення економічного консультування будь-якого масштабу. Консалтинг, або економічне консультування, може стосуватися як локальних суто економічних питань (фінансовий аналіз, бухгалтерія, аудит, оподаткування), так і глобальних управлінських проблем (стратегічний розвиток, реорганізація, інноваційний процес). Таким чином, управлінське консультування (management consulting) є видом консалтингової діяльності, що спрямований на надання допомоги у вирішенні управлінських проблем [3].

Освітнє середовище завжди відзначалось прогресивністю мислення, відкритістю до інновацій, творчих ініціатив, креативності, завжди є чутливим до застосування передових надбань у різноманітних сферах.

Актуальність консалтингу для освітньої галузі зумовлена багатоманітністю функцій, які ним виконуються. Консультаційна функція полягає в наданні допомоги в розв'язанні певних управлінських проблем; виявленні й аналізі поставлених управлінських завдань; розробці пропозицій

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

щодо їх розв'язання; здійсненні необхідних практичних заходів; моніторингу ефективності реалізації пропозицій. Наукова функція полягає в розповсюдженні сучасних наукових досягнень та перспективного управлінського досвіду. Консалтинг в освіті виконує також дослідницьку (пошук чинників, тенденцій, закономірностей, котрі істотно впливають на результати роботи керівників закладів освіти) та посередницьку (добір ділових партнерів, виявлення перспективних об'єктів співпраці для інвестування в інноваційну діяльність закладів освіти) функції. Важливою є навчальна функція консалтингу, сутність якої полягає в підвищенні управлінської кваліфікації керівників закладів освіти, формування нових навичок та досвіду управління [4].

Робота методичних кабінетів закладів освіти, полягає, зокрема, в наданні консультативних послуг. Від систематичної, послідовної роботи методистів з викладачами, залежить ефективність функціонування закладу освіти в цілому. Для цього необхідне безперервне професійне зростання самих методистів, набуття ними професійних компетентностей, завдяки яким вони зможуть якісно забезпечувати професійне та особистісне зростання викладацького складу закладів освіти.

Під професійною компетентністю консультантів у галузі освіти розумітимемо інтегровану професійно-особистісну характеристику фахівця, яка включає цільові та мотиваційно-ціннісні орієнтації, фахові й функціональні знання, уміння і навички, здатності діяти у різних виробничих ситуаціях та особистісні якості, які спрямовані на досягнення ефективного результату у професійній діяльності. Однак звертаємо увагу і на те, що поняття "професійна компетентність консультанта у галузі освіти" є складним утворенням, оскільки включає в себе з одного боку, компоненти, які притаманні будь-якому виду компетентності (мотиваційно-цільовий, когнітивний, операційний і особистісний), а з другого, власне набір компетентностей, які визначають його фахову діяльність (види компетентностей). Тому можемо говорити про те, що професійна компетентність консультантів у галузі освіти – це інтегрована на функціональному рівні система, яка відображає змістову основу професійної діяльності фахівця [5].

Консалтингова діяльність здійснюється методистом із використанням різних видів консультування, які забезпечують розвиток індивідуальних потреб кожного викладача в професійному зростанні, а саме: організація та планування діяльності, організація навчально-виховного процесу, атестація та підвищення кваліфікації, особливості методики викладання, методичне забезпечення навчально-виховного процесу, позааудиторна робота, інновації, використання ІКТ у навчально-виховному процесі, моніторинг рівня знань студентів [3, 228].

Наразі, консультативна робота є однією з найбільш затребуваних ланок роботи методичного кабінету. Позаяк, розвиток педагогічної науки, швидкий науково-технічний прогрес, перехід на нові форми навчання вимагає від

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

педагогів постійного професійного вдосконалення і саме консультативна допомога методичних кабінетів дає можливість для подолання викликів сучасного педагогічного сьогодення.

В наш час, методичний кабінет з контролюючого органу, метою якого, найчастіше, була перевірка роботи педагогічних працівників та методичного забезпечення закладу освіти, перетворюється на дорадчий орган, який своєю головною ціллю ставить саме консультативну допомогу, можливість спонукати, направляти і реалізовувати творчий потенціал педагогів, сприяти їх професійному зростанню.

Отже, на основі викладеного, можна зробити висновки, що ефективна співпраця методичного кабінету з викладацьким складом закладу освіти здатна забезпечити високий професійний рівень педагогів, а це, в свою чергу, дасть позитивні результати в підготовці майбутніх фахівців у різних галузях, забезпечить їх конкурентоспроможність на ринку праці, стане поштовхом для подальшого розвитку, у тому числі і на наукових теренах. Особливо актуальною ця мета постає зараз, коли для відновлення і розбудови країни у поствоєнному періоді, будуть потрібні освічені, цілеспрямовані, з великим набором компетентностей, сформованими цінностями, відкриті до нового, але при цьому такі, що мають надійний фундамент зі знань та навичок професіонали.

Список використаних джерел:

1. Саюк В.І. Професійна компетентність як основа розвитку сучасного викладача в системі післядипломної педагогічної освіти / В.І.Саюк // Нова педагогічна думка. – 2012. – №3 (71). – С. 57-61

2. Андрейко С.С. Інноваційні форми методичної роботи у вищому медичному навчальному закладі <https://core.ac.uk/reader/200098240>

3. Верба В.А., Решетняк Т.І. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. —С. 228

4.Хоменко В.В., Консалтингові послуги в освіті, http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/25/part_1/30.pdf

5. Саюк В.І. Професійна компетентність консультантів галузі освіти як важливий чинник успішної фахової діяльності [https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25727/Saiuk.pdf?sequence=](https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25727/Saiuk.pdf?sequence=1)

1

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ІНФОГРАФІКИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Інеса Козуб
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка
М. Полтава

*Науковий керівник: Процай Л. П.,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Анотація. У статті висвітлено важливість використання інтерактивних інфографік як ефективного способу навчання учнів початкових класів інформатики. Детально аналізується позитивний вплив інтерактивних інфографік на процес навчання, розглядаються конкретні приклади використання цього інструменту та надається рекомендації для вчителів щодо його ефективного використання.

Ключові слова: інтерактивна інфографіка, навчання, інформатика, учні початкових класів.

Інформаційна насиченість сучасного дидактичного контенту вимагає спеціальну підготовку навчального матеріалу перед його презентацією в освітньому просторі, щоб у візуально-образному вигляді дати молодшим школярам основні або необхідні відомості. Візуалізація означає згортання інформації. Ефективним методом обробки і стиснення інформації буде і є інфографіка [1].

Використання інтерактивної інфографіки у процесі навчання інформатики є однією з найбільш ефективних інструментів для учнів початкових класів. Інтерактивна інфографіка дозволяє створити графічний образ, який з легкістю передає складну інформацію і допомагає учням зрозуміти теми, що вивчаються. Інтерактивна інфографіка – це графічне зображення інформації, яке може бути змінене або оновлене за допомогою взаємодії з користувачем. Це дає можливість учням зосередитися на певних аспектах теми і навіть самостійно експериментувати з матеріалом.

Однією з переваг використання інтерактивної інфографіки є те, що вона дозволяє учням досліджувати інформацію в різних форматах. Учні можуть змінювати кольори, форми, розміри, масштаби і т.д. Це дозволяє їм розглядати теми з різних точок зору, що полегшує їх розуміння. Інтерактивна інфографіка також дає можливість учням навчатися в своєму власному темпі. Вони можуть переглядати матеріал більше одного разу, а також повторювати деякі елементи, які здаються їм складними, доки вони повністю їх не зрозуміють. Це забезпечує глибоке розуміння теми та збільшує інтерес учнів до навчання.

Крім того, інтерактивна інфографіка є корисним інструментом для вчителів, які можуть створювати свої власні інфографіки для підтримки своїх уроків. Вони можуть використовувати цей інструмент для створення графічних ілюстрацій та діаграм, які допомагають пояснити складні поняття. Наприклад, інтерактивні інфографіки можуть допомогти пояснити такі поняття, як програмування, алгоритми та логіка. Інтерактивна інфографіка допомагає учням розвивати свої навички комп'ютерної грамотності, так як вони взаємодіють з інформацією на екрані, використовуючи мишу або клавіатуру. Це може покращити їхні навички використання комп'ютера та інтернету.

Сьогодні інфографіка є надзвичайно популярною в освітньому просторі Нової української школи, з кожним днем вона стає яскравішою і

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

різноманітнішою. Виділяють кілька видів інфографіки, які мають свої особливості і завдання (Рисунок 1). Використання інтерактивної інфографіки може зробити процес навчання більш цікавим та змістовним, допомогти вчителям створити більш мотивоване навчання [5]. Це може бути корисно для учнів з особливими потребами або для тих, хто вчиться на іншій мові. Інтерактивні інфографіки можуть бути перекладені на інші мови та мати звуковий супровід, що допоможе учням краще розуміти тему.

Рис. 1. Види інфографіки

Інтерактивні інфографіки можуть бути використані для навчання різних тем з інформатики, включаючи введення до комп'ютерів та інтернету, основ програмування та розробки веб-сайтів [2; 3]. Часто учні початкових класів не мають достатнього досвіду в роботі з комп'ютером та програмним забезпеченням, тому інтерактивна інфографіка може стати відмінним інструментом для введення їх у світ інформатики. Це може бути корисно не тільки для навчання окремих тем, але й для розвитку загальної комп'ютерної грамотності учнів.

Використання інтерактивної інфографіки в навчанні інформатики для учнів початкових класів є не тільки ефективним, але і захопливим способом навчання [4]. Це дозволяє учням зберігати інформацію краще, виявляти свої

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

таланти та покращувати навички. Наприклад, інтерактивні інфографіки можуть стати незамінними помічниками учням у вивченні мультимедійних презентацій, створенні власних проектів, а також виконанні тестів та завдань. Крім того, використання інтерактивних інфографік забезпечує доступність інформації та підвищує інтерес учнів до вивчення інформатики.

У процесі навчання молодших школярів інформатики використання інфографіки допомагає сформувати такі компетенції, що відображають зміст пропедевтичного курсу інформатики (Рисунок 2).

Рис. 2. Компетенції інфографіки

Отже, використання інтерактивної інфографіки є важливим елементом навчання інформатики для учнів початкових класів. Вона допомагає зрозуміти складні поняття та процеси, розвиває навички користування комп'ютером та програмним забезпеченням, а також забезпечує доступність та ефективність навчання. Таким чином, використання інтерактивної інфографіки є необхідною умовою успішного навчання інформатики учнів початкових класів.

Список використаних джерел:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

1. Вовк О. В. Інфографіка як ефективний засіб навчання. Електронний ресур. Системи оброб. інформації. 2017. Вип. 4. С. 199–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/soi_2017_4_43.
2. Копняк Н. Поняття інфографіки та можливості її використання з навчальною метою. Електронні інформаційні ресурси : зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. м. Вінниця, грудень 2014 р. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/eiron/2014/con1t/18>
3. Онофрійчук Л. О. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу в закладі вищої освіти. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6068
4. Освітній тренд: використання інтернет-мемів на уроках. URL: <https://naurok.com.ua/post/osvitniy-trend-vikoristannya-internet-memiv-na-urokakh>
5. Процай Л. П. Цифрова педагогіка в підготовці вчителя ХХІ століття. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: зб. тез доповідей учасників всеукр.наук.-практ.семінару (Київ, 28 лютого 2018 р.) / за заг.ред. О.Е Коневщинської, О.В.Овчарук. Київ.: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: Київ, 2018. С. 54-56.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ

Марія Козянчук
Коростишівський педагогічний
фаховий коледж імені І.Я. Франка
м. Коростишів
Науковий керівник: Левченко С. В.,
викладач психолого-педагогічних дисциплін

Анотація. У наш час важливим елементом в навчанні є сучасні технології. За допомогою яких навчання стає більш ефективним, цікавим та урізноманітненим. Педагоги стараються підійти більш креативно до проведення занять. Вивчають, ознайомлюються з новими онлайн-сервісами, адже діти краще сприймають інформацію, коли бачать до неї наочність. Тому, пропоную вам ознайомитися зі змістом статті, в якій ви зможете дізнатися більше про сучасні технології.

Ключові слова: сучасні технології, основні сучасні технології, педагогічна практика.

Сучасні технології в педагогічній науці і практиці є надзвичайно важливими, оскільки вони дозволяють покращувати процес навчання та забезпечувати більш ефективну передачу знань та навичок учням. Деякі з найбільш важливих технологій включають:

1. Віртуальні класи та навчальні платформи: вони дозволяють вчителям створювати онлайн-курси, де студенти можуть здобувати знання в зручний для них спосіб.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

2. Мультимедійні матеріали: такі як відео, аудіо, інтерактивні діаграми та інші засоби, які допомагають студентам краще зрозуміти матеріал.
3. Мобільні додатки: які забезпечують доступ до навчального матеріалу з будь-якого місця і в будь-який час.
4. Соціальні медіа: які використовуються для створення спільнот для обговорення та взаємодії зі студентами.
5. Гейміфікація: використання гри та ігрових елементів для збільшення мотивації та інтересу студентів до навчання.
6. Штучний інтелект: використовується для створення персоналізованого навчального досвіду та підвищення ефективності навчання.
7. Віртуальна реальність: яка дозволяє створювати іммерсивні навчальні середовища для забезпечення більш реалістичного досвіду.

Загалом, сучасні технології допомагають вчителям та студентам здійснювати навчання більш ефективно. Вони роблять навчання більш доступним та зручним для учнів з різними потребами та здібностями. Додатковою сучасною технологією, яка використовується в педагогічній науці та практиці, є блокчейн технологія. Вона дозволяє забезпечити безпеку та конфіденційність інформації, що використовується в процесі навчання, а також відстежувати успішність та прогрес студентів.

Також стеження за успішністю та прогресом студентів дозволяє використовувати аналітику даних та машинне навчання для створення персоналізованого навчального досвіду для кожного студента. Крім того, сучасні технології дозволяють вчителям та студентам спілкуватися та співпрацювати у режимі онлайн, що є особливо важливим в умовах пандемії COVID-19 та війни для віддаленого навчання. Нарешті, сучасні технології також можуть бути використані для забезпечення інклюзивного навчання та розвитку навичок 21 століття, таких як креативність, критичне мислення та співпраця.

Розвиток освітніх процесів в сучасному суспільстві, величезний досвід педагогічної інновації. Авторських шкіл і вчителів новаторів, результати психолого–педагогічних досліджень постійно вимагають узагальнення і систематизації. Одним із засобів розв'язання цієї проблеми є технологічний підхід, застосування поняття «технологія» до сфери освіти, до педагогічних процесів. **Основні сучасні педагогічні технології:**

1. Інформаційно-розвивальні;
2. Діяльнісні;
3. Розвивальні;
4. Особистісно орієнтовані;
5. Технологія критичного мислення;
6. Проектна технологія;
7. Ігрові технології;
8. Технологія модульного навчання.

Сучасні технології в педагогічній науці дозволяють вчителям та дослідникам проводити більш ефективно та точно дослідження, а також

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

розробляти більш інноваційні методи навчання та навчальні програми. Сучасні технології в педагогічній практиці допомагають вчителям покращувати якість навчання та створювати більш інтерактивні та зручні навчальні середовища. Ось кілька прикладів сучасних технологій, які використовуються в педагогічній практиці:

1. **Інтерактивні дошки (Interactive Whiteboards):** Інтерактивні дошки дозволяють вчителям створювати динамічні та змістовні уроки, де студенти можуть брати участь в навчальному процесі через свої смартфони або комп'ютери. Вчителі можуть також використовувати ці дошки для відображення зображень, відео та іншого матеріалу.

2. **Мобільні додатки (Mobile Apps):** Мобільні додатки стали дуже популярними в педагогічній практиці. Вони дозволяють студентам та вчителям отримувати доступ до навчальних матеріалів з будь-якого місця та в будь-який час. Мобільні додатки також дозволяють створювати персоналізовані навчальні програми та використовувати різноманітні інтерактивні вправи.

3. **Відеоконференції (Video Conferencing):** Відеоконференції дозволяють вчителям та студентам зв'язуватися та проводити навчання в реальному часі незалежно від місця перебування. Це особливо корисно для дистанційного навчання або коли студентам потрібно звернутися до вчителя за допомогою у позаурочний час.

4. **Електронні підручники (E-Textbooks):** Електронні підручники дозволяють студентам отримувати доступ до навчальних матеріалів в електронному вигляді.

5.

Список використаних джерел:

1. Інатенко В.В. Сучасні педагогічні технології та їх застосування в роботі педагогів закладу професійної (професійно-технологічної) освіти. Доступ до ресурсу: <http://surl.li/ftorz>.

2. Аніщенко О.В., Яковець Н.І. А 67 Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посібник / За заг. ред. Н.І. Яковець. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 199 с. Доступ до ресурсу: <http://surl.li/ftotj>.

3. Дичківська М.І. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с. Доступ до ресурсу: <http://surl.li/ftotx>.

КУРС «ОСНОВИ ХІМІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ» ЯК ПРИКЛАД ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Олена Коржан
Український держаний університет

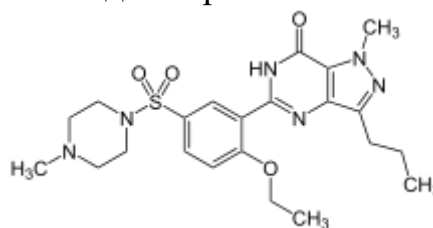
Анотація. Впровадження та контроль здоров'язберігаючих технологій в освітній процес є одним з основних завдань сучасних закладів освіти. З кожним роком кількість хвороб та смертей зростає. Курс «Основи хімії лікарських засобів» не лише передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування задач дослідницького та інноваційного характеру, а й сприяє формуванню компетенцій збереження та зміцнення здоров'я.

Ключові слова: здоров'язберігаючі технології, лікарські препарати, інноваційні методи навчання.

Аналізуючи визначення поняття «здоров'язберігаючі технології», можна зробити висновок, що однозначного тлумачення терміну – не існує. У всіх публікаціях за останні роки спостерігаємо великий перелік визначень, які видозмінюються. Пилипишин О.І. у своїй статті [1] пише, що «здоров'язберігаючі технології об'єднують в собі всі напрями діяльності закладу щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я студентів». Аналіз праць з даної теми показав, що немає точного підходу для вирішення проблеми формування здорового способу життя у освітньому процесі. Саме поняття здоров'я – на сьогоднішній день налічує понад 100 трактувань. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначає його як «стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки як відсутність хвороб і фізичних дефектів» [1].

Особливістю сучасних людей є залежність від соціальних мереж та телебачення, де все більше рекламують лікарські препарати, біологічно активні добавки і способи їх застосування, в рази перебільшуючи їх ефективність. Підлітки хочуть схуднути або підкачатися, покращити зовнішність при цьому завдають шкоди здоров'ю, через відсутність достовірних знань про застосування вище перелічених речовин.

Нещодавно провівши дослідження науковці визнали, що одна з небезпек харчових добавок, полягає як у незнанні складу препарату, так і у їх надмірному вживанні. Заборонені речовини виявлені в них, можуть викликати погіршення здоров'я та зниження активності, так як містять седативні препарати. З 750 заявлених біодобавок було відкликано близько 48% [2]. Багато з них містили силденафіл [3], що підвищує інтимний потяг, а також антидепресанти, вітаміни і засоби для втрати ваги.

Силденафіл

PubChem CID 5281023

DrugBank DB00203

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Також цікавим фактом є те, що все більша кількість ліків продається без рецептів лікарів, що відкриває доступ до препаратів всім бажаючим. Необізнаність людей сприяє збільшенню кількості захворювань та навіть смертності.

Тому важливим завданням закладів освіти є не тільки залучення молоді до фізичного навантаження, піклування про психологічний стан, а й надання інформації про лікарські препарати. Таким чином, сприяючи здобуванню здоров'язберігаючих компетентностей під час навчання. Закон «Про освіту» визначає компетентність, як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [4].

Ще з самого дитинства нам розповідають про здоров'я та його цінність. У дитячих садках проводять заняття з «Валеології», у школі – «Основи здоров'я» та «Фізичне виховання». Також проаналізувавши підручники з хімії за 9 та 10 клас закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) спостерігаємо наявність інформації про лікарські засоби, хоча переважно просто згадується про застосування деяких класів органічних сполук у медицині.

На відміну від ЗЗСО в більшості університетів відвідування фізичних занять є вже обов'язковим або й взагалі відсутня дана дисципліна. Хоча за статистикою близько 75% хвороб у людей старшого віку є наслідками умов життя у дитячі на молоді роки [5].

Основне завдання закладів вищої освіти полягає в розвитку індивідуальності методом формування в здобувачів освіти вмінь застосовувати отримані знання на практиці в сучасних реаліях, можливості встановити і обґрунтувати власну життєву позицію. Зважаючи на реалії сучасного світу, знання про першу медичну допомогу та лікарські засоби можуть знадобитися в будь-яку хвилину, а незнання даної інформації може призвести до летальних наслідків.

На мою думку, введення у навчальний процес закладів вищої освіти курсу «Основи хімії лікарських засобів» посприяє продовженню здобуття життєво необхідних знань у здобувачів освіти, які дозволять в майбутньому піклуватись про свій емоційний та фізичний стан.

Я також запропонувала б введення навчальних проєктів, які допоможуть більше заглибитись в матеріал та розвивати дослідницький характер. Наприклад такі теми: «Які народні засоби слід використовувати для лікування ГРВІ?», «Склад сиропів від кашлю та безпечність їх вживання в підлітковому віці», «Вміст гормональних компонентів у БАДах та можливості доведення їх наявності» і т. д.

Мета дослідження полягає в формуванні компетенцій у майбутнього вчителя хімії про лікарські засоби у контексті сучасних уявлень про їх класифікацію, будову, властивості та методи одержання.

Тож, здоров'язберігаючі технології – є не від'ємною частиною освітнього процесу. Вони передбачають комплекс напрямів щодо формування,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

збереження та зміцнення здоров'я учнів і охоплюють: програми, засоби, методи, спрямовані на виховання в учнів культури здоров'я, особистісних рис, які сприяють його збереженню та зміцненню; формування уявлень про здоров'я як цінність, а також мотивації на здоровий спосіб життя.

Список використаних джерел:

1. Пилипишин О. І. Здоров'язберігаючі технології в організації навчально-виховного процесу в закладах освіти: теоретичний аналіз. Науковий вісник Ужгородського національного університету. № 35. С. 147–151.

2. Лікарі розповіли, чим небезпечні харчові добавки. Pogliad.ua. URL: <https://pogliad.ua/news/health/likari-rozpovili-chim-nebezpechni-harchovi-dobavki-362350> (дата звернення: 22.03.2022).

3. Sildenafil. DrugBank. URL: <https://go.drugbank.com/drugs/DB00203> (дата звернення: 20.03.2022).

4. Про освіту : Закон від 5.01. 2017 року № 2145-VIII // відомості Верховної Ради (ВВР),. Київ: Міністерство Юстиції України, 2017. 380 с.

5. Стан здоров'я дітей і молоді України / О. Вакуленко та ін. Актуальні питання гігієни та екологічної безпеки України на рубежі століть : Зб. тез доп. науково-практ. конф., присвяч. пам'яті О.М. Марзеев., м. Київ. 1999. Електронний доступ:
<http://www.health.gov.ua/Publ/conf.nsf/dzbors3/148370412?opendocument>

ДИДАКТИЧНА ГРА, ЯК ЗАСІБ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Євгенія Котеленець
КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка»
м. Прилуки

Науковий керівник Пастушенко Н.Б.,
викладач вищої категорії, викладач-методист

Анотація. *Стаття актуалізує питання модернізації системи дошкільної освіти в Україні. Важливою складовою проблеми інтелектуального розвитку дітей і необхідною умовою її вирішення є прищеплення їм логічної грамотності.*

Ключові слова: *логіко-математичні здібності, логіко-математичний розвиток, дидактичні ігри, гра, навчання, знання, дитина, мислення.*

Розвиток логіко-математичних здібностей дітей дошкільного віку - це важлива сучасна методична проблема дошкільної освіти "Логіко-

математичний розвиток" "логіко-математична компетентність" є компонентами сучасної математичної освіти дошкільників.

Логіко-математичний розвиток передбачає пізнавальну активність у власному розвитку дошкільника, який цікавиться особливостями свого сприймання, пам'яті, уваги, мислення, здійснює елементарні мислительні дії (аналізує, порівнює, синтезує, узагальнює). Сьогодні вимагає створити умови для оволодіння дитиною початковими формами дослідництва, експериментування, винахідництва, щоб розвинути вміння формулювати запитальні речення, робити спроби самостійно вивчати навколишній світ, радіти з відкриття. На рубежі ХХ-ХХІ ст. дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців були зосереджені на розробці проблеми логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. На власному дослідницькому матеріалі О. Запорожець та П. Гальперін переконливо довели, що елементи логічного мислення у дитини можуть бути сформовані не в підлітковому віці, а набагато раніше. Розвиток "логічної бази" і математичного мислення у дошкільників було предметом досліджень вітчизняних науковців у 70-х рр. ХХ ст (Ю Водоп'янов, Г Гриневич, А. Конфорович, З. Лебедева).[6]

Аналіз сучасних досліджень (Д. Альтхауз., А. Зак, Ж Папі, А. Маркушевич, А. Столяр, Р. Соболевський, М. Фідлер) показав, що науковому інтересу підлягає новий аспект введення дошкільників у світ логіко-математичних уявлень, відношень, операцій над множинами (об'єднання, пересічення, доповнення), логічні операції, активні методи навчання за допомогою "граф", комбінаторики, наочного моделювання. Для розуміння дошкільниками даних понять пропонуються своєрідні засоби: моделі, схематичні малюнки і зображення, використання еквівалентів предметів, "граф", які суттєво відображають пізнавальний інтерес.

У наш час реалізується ідея найпростішої логічної підготовки дошкільників. Розроблена методика розвитку логічних операцій за допомогою спеціальної серії логіко-математичних ігор (Р Говорова, З. Михайлова, А. Столяр). Навчальні ігри А. Столяра моделюють важливі поняття не тільки з математики, а й з інформатики. В процесі гри розв'язуються завдання розвитку логічних структур мислення, і математичних уявлень.

Важливою складовою проблеми інтелектуального розвитку дітей і необхідною умовою її вирішення є прищеплення їм логічної грамотності. На думку К.Л. Крутій, під даним поняттям "розуміємо вільне володіння дитиною деяким комплексом елементарних логічних понять і дій, які становлять азбуку логічного мислення і необхідний базис для його розвитку. Закінчивши дошкільний заклад, така дитина володіє певною мірою логічними поняттями і діями (аналізу - синтезу, порівняння, класифікації, узагальнення, серіації, абстрагування), набуває вміння у галузі мови. Останні цілеспрямовано формуються і розвиваються протягом декількох років перебування дитини в дошкільному закладі".

Актуальність проблеми нашого дослідження визначається вимогами державних документів щодо модернізації системи дошкільної освіти в

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Україні, зокрема розвитком логіко-математичної компетенції дітей дошкільного віку. Вона зумовлена і тим, що й сьогодні частина батьків і вихователів ЗДО вважають, що математичні здібності у дитини або є або їх немає, і нічого тут не поробиш.

Оскільки і досі основним завданням педагогів залишається лише передача вихованцям знань, умінь та навичок і недооцінюється самостійна пізнавальна діяльність самої дитини, тому не забезпечується перехід до подальшого творчого використання дитиною математичних знань.

Чи є альтернативний підхід до розвитку логіко-математичних здібностей дитини? Так, важливою умовою власного розвитку дитини- дошкільника повинна стати самостійна діяльність, спостереження, активне експериментування, гра, для появи яких необхідні інші умови розвитку дітей в сім'ї та дошкільному закладі.

Це й надало В. Поздняковій поштовх розробити альтернативну технологію розвитку логіко-математичних здібностей дітей. Концептуальний аспект створення технології співзвучний з ключовими положеннями Базового компонента дошкільної освіти, а саме: пропонується технологія, яка здатна забезпечити активність особистості дитини у пізнанні математики через образи, форми, засвоєння елементарних математичних понять, інтеграцію математики з різними видами діяльності та способами навчання, які притаманні дошкільному періоду життя.

Тому навчання і розвиток дитини повинні бути невимушеними, здійснюватися через властиві конкретному віку види діяльності та педагогічні засоби. Таким розвивальним засобом для старших дошкільнят виступає гра.

Використання дидактичних ігор у освітньому процесі ЗДО має на меті оволодіння дітьми уявленнями та навичками застосування набутих знань у нових ситуаціях, розвиток уваги, мовлення та пам'яті поживлення творчої активності; винахідливості, виховання кмітливості.[7]

Незважаючи на те, що гра поступово перестає виступати в якості провідного виду діяльності у старшому дошкільному віці, вона не втрачає розвиваючих функцій, а саме:

- активізує інтерес та увагу дітей;
- розвиває пізнавальні здібності, кмітливість, уяву;
- закріплюються знання, вміння і навички;
- тренуються сенсорні вміння, навички, тощо. [5]

Правильно побудована цікава дидактична гра збагачує процес мислення індивідуальними почуттями, розвиває саморегуляцію, тренує вольові якості дитини. Не варто оцінювати дидактичну гру лише з позицій навченості дитини. Її цінність, передусім, у тому, що вона виконує роль емоційної розрядки, запобігає втомі дітей, знижує гіподинамію.

Дидактичними умовами використання гри є:

- органічне включення гри у структуру заняття;
- посилення розвивальної спрямованості дидактичних ігор;
- вміле керівництво педагогом процесом ігрової діяльності [5].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Логіко-математичний розвиток неможливий без використання захопливих логіко-математичних ігор, при цьому роль нескладного цікавого математичного матеріалу визначається з урахуванням вікових можливостей дітей та завдань всебічного розвитку й виховання, якими є:

- цілеспрямований розвиток пізнавальних процесів, які містять у собі вміння спостерігати й порівнювати, помічати спільне у відмінному, відрізнити головне від другорядного, знаходити закономірності й використовувати їх для виконання завдань:

-розвиток просторових уявлень (форма, розмір, взаємне розташування предметів), творчих здібностей, а також здатності до узагальнення й абстракції;

-навчання розкриття причинних зв'язків між явищами навколишньої дійсності;

-виховання самостійності, ініціативи, почуття відповідальності й наполегливості в подоланні труднощів.

Роль дидактичної гри в процесі формування елементарних математичних уявлень полягає в тому, що допомагає дошкільнятам опанувати знаннями та вміннями, розвинути нові пізнавальні мотиви. Система дидактичних ігор повинна бути побудована з урахуванням послідовності й ускладнення програмних завдань, заснована на практичному застосуванні математичних знань, освоєних дітьми на заняттях із математики, що забезпечує тісний взаємозв'язок двох основних видів діяльності — навчальної та ігрової.

Щоб гра стала дійсно навчальною, вихователь повинен дотримуватися принципів організації дидактичних ігор, які включають математичний зміст, враховувати особливості методики педагогічного керівництва ними і творчо ставитися до процесу навчання математики дітей дошкільного віку. У дидактичній грі знання дітей не тільки уточнюються і розширюються, а й у силу їх неодноразового, практично-дієвого відтворення перетворюються, якісно змінюються, набувають свідомого і узагальненого характеру. Тому науковці характеризують гру як форму практичного пізнання навколишньої дійсності, як спосіб переходу від незнання до знання [2]. Щоб зберегти саму природу гри і в той же час успішно здійснювати навчання дітей математичним основам необхідно, щоб ігри були організовані так, щоб у них: по-перше, виникала об'єктивна необхідність у практичному застосуванні рахунку, вимірювання, тощо, як способу виконання ігрових дій; по-друге, зміст гри і практичні дії були б цікавими і надавали можливість для прояву самостійності та ініціативи дітей [3]. Інакше кажучи, в такій грі певні ігрові завдання мають вирішуватися безпосередньо на, основі засвоєних на заняттях математичних знань і пропонуватися дитині у вигляді ігрових правил. [4]

Пояснення вихователя перед проведенням гри має бути лаконічним і зрозумілим, пробуджувати інтерес. І чим молодші діти, тим доцільніше не лише пояснювати, як грати, а й показувати, як це робити. Зрозуміло, що участь педагога залежить від змісту гри. Готуючись до занять, вихователь має

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

заздалегідь підготувати необхідний дидактичний матеріал, продумати послідовність ігрових дій, організацію дітей, тривалість гри, контроль, підведення підсумків і оцінювання.

Формуванню в дитини математичних уявлень сприяє використання різноманітних логіко-математичних ігор, які вчать розуміти деякі складні математичні поняття. Під час таких ігор широко застосовуються різні предмети й наочний матеріал, який сприяє тому, що заняття проходять у веселій, цікавій і доступній формі. Логіко-математичні ігри це ігри, в яких змодельовані математичні взаємозв'язки, закономірності, що передбачають виконання логічних операцій і дій.

Складність використання гри освітньому процесі пов'язана з її особливостями (двопланова поведінка, відсутність персонально відповідальності кожного за результат дій, спрощене уявлення про реальність), що потребує від дітей зусиль для входження у гру. Потрібно щоб діти зорієнтувалися на результати гри.

У логіко-математичних іграх і вправах використовується спеціальний структурований матеріал, що дозволяє наочно уявити абстрактні поняття і взаємозв'язок між ними, а саме:

- геометричні форми (обручі, геометричні блоки);
- схеми;
- схеми-правила (ланцюжки фігур);
- схеми функції (обчислювальні машини);
- схеми операції (шахова дошка).

Важливо сприяти закріпленню стійкого інтересу дітей до різноманітних ігор логіко-математичного змісту, забезпечувати умови для самостійного вибору, власних пошуків, відкриттів.

Творча вигадка і креативність усім причетним до виховання підростаючої особистості сприятимуть формуванню логіко-математичної компетентності.

Тому зазначаємо, що педагогічні можливості логіко-математичної гри надзвичайно великі. Гра всебічно розвиває особистість дитини, активізує її приховані інтелектуальні можливості.[1]

Список використаних джерел:

1. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку: методичні рекомендації / Лазарович Н.Б., Чупахіна С.В.- Івано-Франківськ, 2015-90 с
2. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України. - К. : Видавництво, 2012. - 26 с.
3. Щербакова Є. І.«Теорія і методика математичного розвитку дошкільників».-Режим доступу Їр://уу\уу/. {\uіфх.сот/Gіle/1600841/
4. Каракуц, Титаренко. Використання дидактичних ігор у процесі формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку
5. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Посібник/ О. Я. Савченко- К.: Абрис, 1997.- 215-221 с.

6. Плетенецька Л., Крутій К. Логіко-математичний розвиток Дошкільників. Запоріжжя, 2002. - С. 67-97.

7. Позднякова В. В. Логіко-математичний розвиток дошкільнят. інноваційні аспекти альтернативної технології математичної освіти / В. В. Позднякова, Н. В. Заплаткіна // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки» - 2006. - № 5. - С. 64-66.

STEM-ПРОЄКТ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Катерина Котлярова

*Харківський національний педагогічний
університет ім. Г. С. Сковороди
м. Харків*

*Науковий керівник: Масюк О. М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики викладання
природничо-математичних дисциплін у дошкільній,
початковій і спеціальній освіті*

Анотація. *Обґрунтовано важливість формування «м'яких» навичок в учнів, починаючи з початкової ланки освіти; розкрито сутність STEM-проектів та їх потенціалу для формування і розвитку у молодших школярів «м'яких» навичок, необхідних для успішності як у подальшому навчанні, так і у майбутній професійній діяльності.*

Ключові слова: *нова українська школа, «м'які» навички, учні початкової школи, проектна діяльність, STEM-проект.*

Сьогодні одним із трендів у розвитку навичок XXI століття стає STEM-освіта, під якою розуміємо цілісну систему природничої і математичної освітніх галузей, метою якої є розвиток особистості через формування компетентностей, природничо-наукової картини світу, світоглядних позицій і життєвих цінностей з використанням трансдисциплінарного підходу до навчання, що базується на практичному застосуванні наукових, математичних, технічних та інженерних знань для розв'язання практичних проблем для подальшого використання цих знань і вмінь у професійній діяльності [4]. Акронім STEM вживається для позначення інтеграції природничих наук (Science), технологій (Technology), технічної творчості (Engineering) та математики (Mathematics).

Для Нової української школи STEM-освіта, над впровадженням якої у навчальний процес сьогодні працює освітянська спільнота України, це - мотиваційна комунікація, нові можливості навчання, креативний та інтелектуальний розвиток учнів, сплав науки і життя, інтеграція і можливість бачити цілісну картину явищ. З цим процесом цілком співзвучним є

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

формування певного набору ключових компетентностей у Новій українській школі, зокрема «уміння читати і розуміти прочитане, уміння висловлювати думку усно і письмово; критичне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію; виявляти ініціативу; творити; уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення; уміння конструктивно керувати емоціями; застосовувати емоційний інтелект; здатність співпрацювати в команді» [3, 12]. Даний перелік не є єдиною класифікацією soft skills («м'яких» навичок), але визначає необхідні ключові навички для дитини молодшого шкільного віку.

Вивченню проблем формування у здобувачів освіти “soft skills” («м'яких» навичок), присвячені наукові праці О. Абашкіної, Є. Гайдученко, В. Давидової, Н. Жадько, Г. Івоніної, Ю. Портланд, О. Соснічкої та ін. Аналіз досліджень дозволяє зазначити, що в абсолютній більшості система освіти України не приділяє належної уваги розвитку в учнів їх «м'яких» навичок. Натомість навчальні шкільні програми перенавантажені дисциплінами, які розвивають у школярів «тверді» навички («hard skills»), що пов'язані зі знаннями та практичними вміннями з шкільних дисциплін.

Універсальні, «м'які» навички, soft skills – це ті вміння, навички та компетенції, які необхідні учню для спілкування, взаємодії не тільки у навчальній та професійній діяльності, а й у повсякденному житті. До soft skills відносять: а) комунікативні навички: здатність чітко висловлювати свою думку, толерантно спілкуватися, відстоювати свою позицію, адекватно доносити інформацію; б) творчі навички: здатність творчо переосмислювати дійсність, креативно підходити до вирішення завдань, здатність до інтерпретації, здатність нівелювати шаблони та стереотипи, творчо підходити до виконання кожного завдання; в) організаційні навички: здатність дотримуватися режиму дня, грамотно планувати свою діяльність; здатність організувати однолітків для справи; г) навички саморегуляції: здатність управляти своїм емоційним станом, працювати над розвитком власного емоційного інтелекту, здатність адекватно сприймати себе та оточуючих; д) управлінські навички: здатність брати на себе відповідальність як за свої дії, так і за дії команди, чітко та посильно розподіляти обов'язки, контролювати процес виконання завдань, мати внутрішнє бажання бути лідером команди, своєї групи чи класу [2, 91].

Великий потенціал для розвитку «soft skills» має STEM-проект - педагогічна технологія, що охоплює багато навичок в одному форматі діяльності. Основною родзинкою STEM-проектів є спільна дослідно-пізнавальна діяльність учнів, спрямована на певний результат – продукт діяльності. Особливостями STEM-проекту є те, що він: 1) завжди передбачає технічний напрям реалізації; завданням є щось сконструювати, зібрати, склеїти (побудувати модель) тощо, а навчальні предмети, які інтегрує проект, допомагають зробити це правильно та ефективно; 2) дозволяє органічно інтегрувати знання дітей з різних дисциплін під час розв'язання реальних проблем, обумовлює їх практичне використання, генерує при цьому нові ідеї,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

формує всі необхідні життєві компетенції, зокрема, полікультурні, мовленнєві, інформаційні, соціальні [1]; 3) розвиває уміння його учасників співпрацювати у команді.

Отже, STEM-проект акумулює можливості учнів в оволодінні низки «soft skills», а саме: умінням співпрацювати та спілкуватися, поважати думку іншого, генерувати ідеї, проходити шлях від ідеї до продукту, аргументувати власні переконання, приймати рішення, умінням презентувати та захищати свій проєкт, умінням шукати та обробляти інформацію, бути гнучкими та винахідливими.

Список використаних джерел:

1. Андрієвська В. М. Проєкт як засіб реалізації STEAM-освіти у початковій школі. Ужгород: Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота», 2017. Вип. 2 (41). С.11.
2. Демченко, О., Казьмірчук, Н., Стахова, І. Розвиток soft skills майбутніх учителів початкових класів як засіб акмеологічного зростання. *Professional Pedagogics*, 1(24), 2022. С. 91–101. URL: <https://jrnl.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/708>.
3. Концепція Нової української школи, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>.

НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Софія Криворучко
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І.Я. Франка
м. Коростишів
Науковий керівник: Шумінська Н.О.,
викладач англійської мови,
спеціаліст першої кваліфікаційної категорії

Анотація. Публікація активізує питання тренінгових технологій, висвітлює основні методи інтерактивного навчання тренінгу, розкриває перспективи застосування тренінгового навчання на уроках іноземної мови.

Ключові слова: Тренінг, навчальний тренінг, освітній тренінг, тренінгові технології, інтерактивні технології, інтерактивні методи навчання, інтерактивне навчання.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Концепція Нової української школи зазначає, що найбільш ефективними та успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. [7, 6].

Згідно Концепції відбувається переосмислення структури професійної підготовки фахівців сфери освіти, здійснюється оновлення й модернізація змісту та форм навчання сучасного спеціаліста. Тренінг як форма навчання має істотні переваги над іншими формами та видами навчання.

Тренінг – це форма соціально-педагогічної діяльності, спрямована на набуття життєвої компетентності шляхом збагачення як знаннями, так і життєвопрактичним та емоційно-особистісним досвідом завдяки використанню інтерактивних засобів навчання, які сприяють та поглиблюють процес підготовки спеціалістів. Освітній тренінг - це оптимальний спосіб створення суб'єктам освітнього процесу можливостей для надання й отримання соціально значимої інформації, поповнення та поновлення знань, формування ставлень, умінь і навичок, що забезпечується шляхом послідовної реалізації впорядкованих, взаємопов'язаних дій, які базуються на певних принципах, у спеціально створюваних умовах.

У тренінгу широко використовуються методи, спрямовані на стимуляцію взаємодії учасників. Усі вони об'єднуються під назвою «інтерактивні техніки» і забезпечують взаємодію та власну активність учасників під час динамічного навчального процесу. Такий вид роботи, як правило, застосовується: під час початкового привітання та вступної частини щоденних занять; коли треба вислухати одного або декількох промовців, зокрема під час проведення колективної презентації перед аудиторією; під час обміну результатами роботи, виконаної у складі малих груп; наприкінці тренінгу для підбиття підсумків і завершення заняття. Переваги групової роботи полягають у тому, що з інформацією та досвідом можуть ознайомитися всі члени групи. Окрім того, існує можливість легко давати інструкції одразу всім учасникам. Важливо також, що окремі учасники неспроможні відразу брати активну участь у навчанні, відчують обмеження можливостей засвоєння матеріалу, їм легше адаптуватися до умов тренінгу у великій групі.

На нашу думку, тренінги мають велику перспективу застосування в процесі навчання іноземної мови студентів. Серед переваг, які має тренінг як активна форма навчання, можна визначити такі: тренінг, побудований (повністю чи частково) на моделюванні ситуацій професійної діяльності учасників тренінгу та спрямований на формування умінь і навичок, необхідних у практичній роботі; тренінги передбачають виконання індивідуальних і групових практичних занять, проведення рольових ігор; тренінг дає можливість учням систематизувати набутий досвід, окреслити шляхи особистісного саморозвитку; тренінг сприяє встановленню демократичного стилю спілкування, забезпечує суб'єкт-суб'єктний процес

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

навчальної діяльності; тренінг формує у студентів практичні навички до виконання індивідуальних завдань і публічної презентації результатів своєї роботи, навчає ефективно працювати в команді; тренінг розвиває лідерські якості, ініціює активність студентів.

Застосування тренінгових технологій передбачає залучення студентів до навчального процесу, активізує міжособистісну комунікацію, яка забезпечує ефективний обмін інформацією у ході творчої дискусії. Своєю чергою, це сприяє розвитку у студентів аналітичного мислення і виробленню навичок прийняття рішень у ситуаціях, максимально наближених до реальності.

Тренінгові технології сприяють: розвитку сили волі, цілеспрямованості студентів, адаптації їх до напруженої праці та самовдосконалення; формуванню позитивного ставлення до професії вчителя; виявленню сильних та слабких боків кожної особистості; формуванню почуттів обов'язку та відповідальності; співставленню запланованих цілей із власними можливостями та навчанню способів поведінки, типових для людини з високорозвиненою мотивацією.

Найдоцільніше та найефективніше проводити тренінг з учнями\студентами старшої школи, адже у студентів\старшокласників вже складаються певні принципи поведінки, формується образ власного «Я», свої ціннісні орієнтації. Чітко виявляється диференціація інтересів. Ставлення до дисциплін стає більш вибіркоким. Оскільки у студентів\учнів старшої школи з особливою силою проявляється прагнення до самоствердження, самовираження, до можливості відстоювати свої погляди та переконання, то саме комунікативна спрямованість навчання ІМ і створення сприятливого психологічного клімату для спілкування є тими чинниками, які на цьому етапі мають особливу значущість. У старшій школі стає ще більш актуальним поєднання індивідуальної, парної та групової роботи, де вчитель виступає у ролі партнера, організатора, режисера, сценариста тощо.

У контексті впровадження компетентнісної парадигми освіти тренінгові технології є ефективними та перевіреними інструментами роботи викладача в умовах інтенсифікації та економії аудиторного часу. Тренінгові технології на заняттях з англійської мови розуміємо як такі, що дозволяють створити умови для саморозкриття особистості студента з метою реалізації його комунікативних компетентностей у змодельованих ситуаціях майбутньої професійної діяльності. Вивчення англійської мови за допомогою тренінгових технологій допомагає забезпечити набуття студентами комунікативних англомовних, загальнокультурних, навчально-пізнавальних компетентностей. При цьому роль і функції викладача можна визначити загальним поняттям коуч, що включає в себе широкий набір функцій та особистісних рис.

Тож перспективними напрямками подальших наукових розвідок вбачаємо висвітлення методичних питань щодо впровадження зазначеної технології в навчальний процес задля забезпечення комунікативної складової підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Безпалько О. В. Тренінг як інноваційна форма соціально-педагогічної роботи / Безпалько О. В. // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2004. № 1. С. 22–28.
2. Білик О.О., Пуга О.О. Використання інтерактивних технологій і методів навчання іноземних мов у контексті студентоцентризму. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи; 67-ме вид. Київ, 2019. С. 22–25. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27251> (дата звернення: 29.04.2021).
3. Бопко І.З. Роль інноваційних технологій у формуванні педагогічної техніки майбутніх учителів іноземних мов. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2015. Вип. 2. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3429> (дата звернення: 28.04.2021).
4. Золотько Ю. С. Засоби мотивації у навчанні англійської мови для спеціальних цілей/ Золотько Ю. С.// Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – Запоріжжя: КПУ, 2020. №69. С. 150 – 154.
5. Інтерактивні технології навчання : теорія, практика, досвід роботи / Уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. К. : А.П.Н., 2002. 136 с.
6. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Неперервна професійна освіта: теорія і практика . 2011. Вип. 21. С. 86–92.
7. Лещук Н. О., Зимівець Н. В. та ін. Методика освіти «рівний – рівному».– К.: Навч. кн., 2002. 132 с.;
8. Лещук Н.О. Вирішувати нам – відповідати нам : посібник з проведення тренінгу підлітками-інструкторами / Н. О. Лещук, З. А. Сивогракова, Ж. В. Савич. К. : Наш час, 2008:272 с.

СТИМУЛЮВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ГРИ

Марина Крупніченко
Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
м. Прилуки
Науковий керівник: Мельничук О. І.,
кандидат педагогічних наук, доцент

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Анотація. *Стаття присвячена питанням розвитку мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку. Висвітлено особливості театралізованих ігор дітей. Окреслено зміст педагогічного керівництва ними задля стимулювання дитячого мовлення в процесі підготовки та організації цього виду творчих ігор.*

Ключові слова: *розвиток мовлення, мовленнєва діяльність, театралізована діяльність, театралізована гра, педагогічне керівництво.*

Мовленнєва діяльність є одним із ключових здобутків дошкільного віку. Оволодіння нею сприяє розвитку дитячого інтелекту й самосвідомості, дозволяє дітям пізнавати навколишній світ, спілкуватися з оточуючими, висловлювати власні ідеї та брати участь у різних видах дитячої творчості.

Теоретичні основи розвитку мовленнєвої діяльності дітей на різних етапах дошкільного дитинства відображено в працях класиків педагогічної думки Я. Коменського, Й. Г. Песталоцці, Ф. Фребеля, М. Монтессорі, К. Ушинського, С. Русової, І. Огієнка, В. Сухомлинського та інших, розкрито на сторінках наукових робіт сучасних вітчизняних учених А. Аніщук, В. Бенери, А. Богуш, Н. Гавриш, В. Захарченко, Л. Калмикової, Т. Котик, Н. Луцан, І. Луценко, Н. Малиновської, О. Монке, Н. Орланової, Т. Пироженко, І. Товкач, О. Трифонової та інших.

Узагальнення висновків науковців дозволяє вважати, що мовленнєва діяльність – цілеспрямоване використання мовлення з метою передачі та отримання певної інформації в умовах спілкування і взаємодії з іншими людьми, є одним із фундаментальних видів людської діяльності. У її структурі виокремлюються всі компоненти, притаманні будь-якому виду діяльності. Мовленнєву діяльність визначають як висловлювання, пояснення, розповідь і умовивід. Вона потребує сформованості у людини умінь орієнтуватись у ситуації спілкування, знаходити адекватні його умовам і змісту мовленнєві засоби, забезпечувати зворотній зв'язок.

Учені доводять, що сенситивним періодом розвитку мовленнєвої діяльності є старший дошкільний вік. На цьому віковому етапі дитина на достатньо високому рівні засвоює рідну мовою, виявляє стійкий інтерес до мовлення і мовних явищ. Розвиток мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку полягає у формуванні у них навичок усного мовлення, навичок використання мовних одиниць для оформлення мислення і спілкування, розпізнавання знакової системи мови, спеціальних навичок читання та письма, вмінь аналізувати мовні явища. Завдання педагога полягає в тому, щоб навчити мовну особистість правильно користуватися мовою в різних ситуаціях з метою реалізації поставлених перед нею мовленнєвих завдань. На думку Л. Калмикової, формування мовленнєвої діяльності старших дошкільників має відбуватися із урахуванням генетичного, структурно-функціонального й динамічного аспектів. [3, 404] Протягом дошкільного віку діти оволодівають двома видами мовленнєвої діяльності: говоріння і слухання/розуміння.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Розвиток мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку відбувається безпосередньо в процесі цієї діяльності, що потребує обґрунтованого вибору і використання ефективних засобів її стимулювання і активізації.

Дослідження Л. Артемової, А. Богуш, Н. Водолаги, Н. Гавриш, Т. Караманенко, Н. Сиротич та інших дозволяють вважати, що одним із таких засобів є театралізовані ігри. Це один із видів творчої ігрової діяльності дітей, пов'язаний зі сприйняттям театрального або літературного твору та відтворенням у грі набутих уявлень, вражень, емоцій. Очевидною є певна спорідненість театралізованих ігор – різновиду ігрової діяльності дітей, та театралізованої діяльності. Остання характеризується приналежністю до театрального мистецтва – одного із видів мистецтва, сутність якого полягає у відображенні життя за допомогою сценічної дії акторів перед глядачами. [4, 288] Театральний жанр вбирає в себе інші види творчості, перш за все, літературної, що надає йому статусу синкретичного виду мистецтва.

Театралізована діяльність дітей дошкільного віку – це специфічний вид дитячої активності, власне, гра в театр «для себе», підготовка та показ вистав «для глядачів». У процесі театралізованої діяльності дошкільники знайомляться з особливим видом праці (актора, режисера та іншими), застосовують кращі літературні форми. Театралізована діяльність природно поєднується з літературною, адже дійсність літературного тексту, казковість образів, виразність мовлення спонукає дітей до інсценування, імпровізації й виконання творчих завдань. Це дозволило вченим А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик та іншим виокремити театральну-мовленнєву діяльність – «вид художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників, пов'язаний із сприйманням і відтворенням засобами театрального мистецтва художніх образів, навіяних літературними творами, складанням на цій основі власних сценаріїв і сюжетів». [2, 51]

Театралізовані ігри дітей дошкільного віку є здебільшого іграми за змістом літературних творів. Саме це надає їм схожості з театралізованою діяльністю. Проте на відміну від неї, такі ігри виникають з ініціативи дітей, їх приваблює і спонукає сам процес гри. Цим іграм властива довільність відтворення змісту казки чи оповідання, творчість у виборі засобів створенні образів дійових осіб (ігровий ролей), відсутність глядачів тощо.

Під час перегляду вистави, знайомства з літературними творами за допомогою театру діти отримують зразки правильного, емоційно забарвленого зв'язного мовлення, насиченого влучними образними виразами. Зміст вистави чи літературного твору, який зацікавлює дітей, надалі спонукає їх до театралізованих ігор. Під час цих ігор розвивається діалогічне і монологічне мовлення. Діти вживають різні типи зв'язних висловлювань для вирішення конкретних ігрових, комунікативних ситуацій (міркування, пояснення, відтворення казкових діалогів, складання власних сценаріїв тощо). Мовлення має емоційно забарвлений характер та передбачає широке вживання вербальних і невербальних засобів виразності. Безпосередньо під час театралізованих ігор, а також на етапі підготовки до них: планування, вибору

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

атрибутів, розподілу ролей тощо, створюються сприятливі умови для формування навичок мовленнєвої діяльності дітей. Проте важливо враховувати, що реалізувати потенціал театралізованої гри у ході вирішення завдань розвитку і вдосконалення мовленнєвої діяльності можливо лише за умови сформованості самої гри відповідно до вікових потреб і можливостей дітей.

У практиці закладів дошкільної освіти мають місце різні види театралізованих ігор. Л. Артемова класифікує їх на режисерські ігри та ігри-драматизації, відповідно до характеру ігрових дій, специфіки сюжету та змісту рольової гри. [1] У режисерській грі дитина є і режисером, і «оповідачем», організовуючи театр або арену, в якому ляльки стають акторами і виконавцями. Акторами, сценаристами і режисерами можуть бути самі діти, і вони вирішують, хто які ролі гратиме і що робитиме під час гри. В основі ігор-драматизацій лежить заздалегідь підготовлений сюжет з літературного твору або п'єси, визначений ігровий план і послідовність дій. Цей вид гри складніший для дітей, оскільки їм слід зрозуміти і відчутти образи, вчинки персонажів (послідовність дій і реплік). Особливе значення ігор-драматизацій полягає в тому, що вони сприяють розвитку виразної мови і рухів, допомагають дітям краще зрозуміти ідею вистави чи твору, відчутти їх художню досконалість.

Активізація мовленнєвої діяльності дітей засобами театралізованих ігор передбачає комплексне керівництво грою з боку вихователя. Воно охоплює два змістові напрями: розвиток театралізованої ігрової діяльності; стимулювання мовленнєвої активності дітей під час їхньої реальної та ігрової взаємодії.

Комплексне керівництво театралізованими іграми дітей старшого дошкільного віку полягає у вирішенні таких блоків завдань:

- ознайомлення з творами художньої літератури, усвідомлення дітьми їх змісту під час різних форм організації освітньої діяльності, ознайомлення з театральним мистецтвом під час переглядів вистав, відвідування театру тощо;

- збагачення ігрового досвіду дітей, формування у них ігрових дій, оволодіння засобами ігрового відтворення змісту літературного твору, навчання прийомам створення образів (вправи на розвиток емоційної виразності мовлення, творчі вправи, пантомімічні етюди, інтонаційні етюди, інсценування тощо);

- створення/оновлення ігрового середовища: облаштування осередку театралізованих ігор, розміщення в ньому атрибутів та матеріалів до різних видів дитячого театру: лялькового, пальчикового, тіньового, бібабо, театру маріонеток, театру картинок, театру на фланелеграфі, магнітній дошці тощо. Ознайомлення дітей з атрибутами та способами їх використання. Облаштування такого ігрового осередку забезпечуватиме вільний вибір іграшок та атрибутів, теми, сюжету гри, місця і часу гри, надаватиме можливість варіювати ігрові задуми, зміст, кругозір, підбираючи окремі

необхідні елементи гри Ігрове середовище для театралізованих ігор діти можуть готувати і змінювати разом з вихователем;

- активізація ігрового і мовленнєвого досвіду дітей безпосередньо під час театралізованої гри. Вихователь опосередковано впливає на підготовку та хід гри дітей з метою її спрямування на вирішення означених освітніх завдань. Задля активізації реального та ігрового спілкування доцільно запропонувати старшим дошкільникам вирішити, чим вони будуть займатися і як грати. Доречними запитання, поради та рекомендації, ігрове звертання тощо.

Таким чином, активізації мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку сприяє формування у них досвіду театралізованої ігрової діяльності та спеціально організоване педагогічне керівництво цим видом ігор.

Список використаних джерел:

1. Артемова Л. В. Театр і гра: вдома, у дитячому садку, в школі. К.: ТОВ «Томіріс», 2002. 292 с.

2. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах : підручник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 304 с.

3. Калмикова Л.О. Психологія формування мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку [монографія] / Лариса Олександрівна Калмикова. – К.: Фенікс, 2008. 497с.

4. Половіна О., Кондратець І. Артосвіта : навчально-методичний посібник. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 556 с.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ірина Кузьменко

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

м. Київ

Науковий керівник: Цвєткова Г. Г.,

доктор педагогічних наук, професор

Анотація. У репрезентованому дослідженні аналізуються методологічні підходи як базова ціннісна орієнтація, яка визначає позицію педагога. Розкрито загальнонаукові підходи: аксіологічний, особистіно-орієнтований, системно-цілісний. З'ясовано, методологічними основами формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку є загальнонаукові: аксіологічний, особистіно-орієнтований, системно-цілісний.

Ключові слова: критичне мислення, діти старшого дошкільного віку, загальнонаукові методологічні підходи: аксіологічний, особистіно-орієнтований, системно-цілісний.

Аналіз проблем формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку спирається на низку методологічних підходів, які взаємодоповнюють один одного, виділяючи в якості предмета дослідження різні сторони презентованого феномену. В аспекті нашого дослідження нам близька позиція Н. Міської, яка розуміє «термін «підхід» як базову ціннісну орієнтацію, яка визначає позицію педагога, вихователя» [3, с. 7]. Ми виокремлюємо дві групи підходів до формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку: загальнонаукові та конкретнонаукові. Так, до загальнонаукових ми відносимо: аксіологічний, особистісно-орієнтований, системно-цілісний. Зупинимося на них докладніше.

Аксіологічний підхід (І. Бех, А. Богуш, Т. Піроженко, С. Ладивір, Н. Ткачова) – передбачає сприйняття та інтеріоризацію дітьми старшого дошкільного віку загальнолюдських цінностей, формування цілісного світосприйняття, вироблення цілісної картини світу. Аксіологічний підхід дозволяє акцентувати увагу на ціннісному підґрунті формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку, «...сьогодні особливо важливим є гармонійний розвиток поряд з емоціями аналітичності та самостійності мислення дитини, максимальне збагачення активного спілкування та взаємодії дошкільника зі світом людей і природи, збагачення досвіду вільного вибору змісту і способу вирішення завдань» [3, с. 9].

Формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку з погляду педагогічної аксіології – неперервний процес становлення «...цілісного образного світосприйняття, в якому єднається образ, думка, і ціннісне ставлення, тобто зафіксований образ (зоровий, кінестетичний, слуховий тощо) [3, с. 7]. Фундаментальні положення теорії цінностей достатньо повно представлено в працях О. Донцова, А. Здравомислова, А. Ленгле, В. Тугаринова та ін.

Під поняттям «аксіологічний підхід» розуміємо спрямованість креативного освітнього простору ЗДО, освіти дітей старшого дошкільного віку на ціннісно-сміслову сферу, на ціннісне ставлення до освіти, до накопичення інформації, до вироблення цілісної картини світу, на провідні положення «...педагогічної аксіології, фундаментальними поняттями якої є цінність, значущість, ідеал...» [4, с. 115].

Особистісно-орієнтований підхід. Як вважає Г. Цветкова, «Вітчизняна педагогічна наука звертається до особистісно зорієнтованого підґрунтя освіти разом з розвитком дидактики, виховання та педагогічної психології» [4 с.138]. Сучасні вимоги до особистісно зорієнтованого підходу визначено в дослідженнях К. Абульханової-Славської, О. Асмолова, В. Бондаря, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Зданевич, В. Давидова, В. Моляко, Т. Піроженко, В. Татенко, І. Якіманської.

Не можна не підкреслити, що у 70-х роках ХХ століття питання необхідності особистісного підходу в педагогіці стало основою праць В. Сухомлинського.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Сучасна педагогічна наука у світлі останніх наукових досліджень презентує в цьому аспекті кілька напрямів: розкриття «парадигмальної формули» сучасного гуманістичного підходу (А. Богуш, І. Зязюн, А. Маслоу, С. Подмазін.); визначення засобів особистісно зорієнтованого навчання й виховання особистості (І. Бех, О. Бондаревська, В. Євдокимов, О. Падалка та ін.).

Особистісно зорієнтований підхід є особливо актуальним для дошкільної освіти, для якої характерна зміна: ставлення для дитинства; жорстко когнітивно зорієнтованої парадигми на особистісно зорієнтовану; зміна дисциплінарно-авторитарної моделі виховання дошкільника на модель, де цінується унікальність, рідкісність, самобутність дошкільного дитинства. та головним завданням якої є «..сприяння зростанню щасливих людей» [3, с. 6]. Підсумовуючи уявлення щодо особистісно зорієнтованого підходу у формуванні критичного мислення дітей старшого дошкільного віку, зазначимо, що останній – методологічна орієнтація в педагогічній діяльності, що розкриває можливості (за допомогою взаємозв'язаних впливів, ідей і способів дій) забезпечення орієнтації на розвиток та підтримку особистості дитини як на мету, суб'єкт, результат і головний критерій ефективності дошкільної освіти.

З позицій особистісно-орієнтованого підходу формування критичного мислення дитини йде на основі адекватної, пластичної і здорової „Я”-концепції дошкільника, надання допомоги в особистісному становленні дитини, взаємозбагачення в процесі педагогічної взаємодії „вихователь – дитина старшого дошкільного віку”. У цьому випадку вихователь – стимулятор інтелектуального зростання дитини. Головною умовою формування критичного мислення дитини є її прийняття, повага до неї, її прийняття.

Системно-цілісний підхід – ми розглядаємо разом з Г. Цветковою та В. Краєвським як постнекласичний тип наукової раціональності [4]. Цей аспект дозволяє враховувати співвідношення знань про об'єкт з ціннісно-цільовими структурами. Н. Луман [1] та наголошує на існуванні трьох видів систем: біологічної (живі організми), психологічної (свідомість індивідів) і соціальної.

Сутність системного підходу при розгляді процесу формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку полягає в тому, що такі відносно самостійні компоненти, як особистість дитини, процес її критичного мислення розглядаються не ізольовано, а в тісному взаємозв'язку, динамічному розвитку. Тобто вивчення формування критичного мислення особистості дитини відбувається в цілісності, неподільності й комплексності, на основі розроблення цілісної інтегративної моделі, що вивчає системи об'єктів, дозволяє виявити різноманітні сутнісні функції, елементи, компоненти, їхні зв'язки й відношення, системоутворювальні чинники й провідні умови

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

функціонування різноманітних педагогічних систем у їх статичному й динамічному аспектах.

Усвідомлення та розуміння дитини старшого дошкільного віку як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності та індивідуальності дає можливість розглянути її як цілісну систему яка «...збагачується досвідом життєдіяльності в гармонії з самим собою, атакуючим світом людей і природи» [3, с. 14].

Отже, формування критичного мислення з погляду системного підходу – код активної, системи «дитина старшого дошкільного віку», що розвивається, множина взаємозв'язаних елементів, (індивід, особистість, суб'єкт діяльності, індивідуальність), що в результаті веде до формування критичного мислення в означеній системі. Таким чином, системний підхід є орієнтиром до опису критичного мислення дітей старшого дошкільного віку. Системний підхід забезпечує усвідомлення формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку, як цілісної системи, що має змістові, структурні й функціональні зв'язки та дозволяє впровадити одержані результати в педагогічну практику.

Доходимо висновку, що методологічними основами формування критичного мислення дітей старшого дошкільного віку є загальнонаукові: аксіологічний, особистіно-орієнтований, системно-цілісний, які взаємодоповнюють один одного, виділяючи в якості предмета дослідження різні сторони презентованого феномену.

Список використаних джерел:

1. Луман Н. Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах. Київ: Дух і літера, 2011. 336 с.
2. Миськова Наталія Миколаївна. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток : Кандидат педагогічних наук : спец.. 13.00.04 - Теорія і методика професійної освіти : захищена 2018-11-02; . Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький.
3. Піроженко Т.О. Прийняття дитиною цінностей : посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2018.240 с.
4. Цветкова Г. Г. Професійне самовдосконалення викладачів гуманітарних дисциплін вищої школи : монографія. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2014. 478 с.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ УПРАВЛІНЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБОМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вікторія Кузьмишина
Український державний університет

*імені Михайла Драгоманова
м. Київ*

*Науковий керівник: Цветкова Ганна Георгіївна,
доктор педагогічних наук, професор.*

Анотація. *Актуальність тематики зумовлена сучасними реаліями суспільства, а саме модернізацією системи дошкільної освіти. У репрезентованій дослідженні уточнено поняття «культура управління»; розкрито особливості управлінської культури, з'ясовано, що ефективна управлінська культура забезпечує взаємодію між керівництвом та співробітниками на основі спільних цінностей; на основі теоретичного аналізу та літератури виокремлюємо компоненти управлінської культури: когнітивний, організаційно-діяльнiсний, мотиваційно-ціннісний комунікативний.*

Ключові слова: *інноваційна діяльність, управлінська культура, керівники закладів дошкільної освіти.*

У час наукового прогресу, значна кількість нововведень освіти, стосується саме закладів дошкільної освіти, а відтак – керівників. Дана новизна зорієнтована на формування нової системи освіти з орієнтиром на особливості соціокультурних та економічних умов, міжнародного досвіду, а відтак удосконалення структурних, змістових, організаційних умов.

Окрім вище зазначеного, варто пам'ятати, що наразі ми живемо у час війни, тому питання культури управління є важливим на порядку денному, оскільки саме від налагодженого процесу, підходу, стресостійкості та власне культури управління ЗДО, залежить низка чинників, а саме: якість навчання та порядок в освітньому процесі, відношення до прямих обов'язків та настроїв команда закладу, яка бере безпосередній приклад з керівника під час реалій сьогодення.

Пріоритетність формування культури управління закладу дошкільної освіти засобом інноваційної діяльності визначено у Законах України «Про освіту» (від 01.01.2023) і «Про дошкільну освіту» (від 01.01.2023), «Про інноваційну діяльність» (від 12.04.2022), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (від 05.02.2023), а також наказі Міністерства освіти та науки України «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності».

Теоретичний аналіз, розкриває поняття «управлінська діяльність» як складний динамічний процес, цілісну професійну та особистісну характеристику особистості, що розкривається у знаннях, вміннях, навичках прагненні, здатності та готовності долати освітні труднощі закладу, досконало виконувати управлінські та організаторські функції у ЗДО [1].

У нашому суспільстві особливої актуальності набуває питання культури управління, що поєднує в собі два аспекти – безпосереднього управління та виконання. Управлінська культура – «це сукупний показник управлінського досвіду, рівня управлінських знань і почуттів, зразків поведінки та функціонування суб'єктів управління, певна інтегральна характеристика стану управління в організації» [3, с. 105-106].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Управлінську культуру, варто трактувати та розглядати у взаємодії практичних та теоретичних домінантів, норм та принципів, що пов'язані з будь-якою діяльністю особистості, зокрема це є важливим елементом в управлінській діяльності, адже це істотна сфера впливу на свідомість, діянь колективу, їх бажань та помислів, тому вона є одним з вирішальних факторів успіху в управлінні. Основним завдання постає створити світогляд управлінця ЗДО, який дозволяє піднятися до найвищої, ключової точки сучасної професійної культури. Елементами такої культури є: морально-етичні норми, світогляд, уміння володіти собою, відношення до праці, розуміння власного колективу, досконалій та продуктивній роботі [4].

Серед особливостей управлінської культури, варто виділити наступні елементи:

- управлінська культура має загальні риси, внаслідок чого, ми маємо можливість її класифікувати;
- управлінська культура, наявна у будь-якій сфері та конкретній організації;
- управлінська культура характеризується мотивацією особистості, вона індивідуальна та неповторна;
- управлінську культуру неможливо виміряти кількісними показниками, не може бути формалізована чи декларована.

З розрахунку на погляди видатних учених, варто зазначити та навести наступний приклад – з точки зору І. Канта, управлінську діяльність варто розглядати, як результат культури соціуму, яка вимагає високого рівня майстерності та систематичного самовдосконалення особистості.

Управлінська культура може включати такі елементи, як цінності, стиль лідера, спосіб прийняття рішення, структуру організації, комунікаційні зв'язки, систему мотивації та навчання, а також спосіб взаємодії із зовнішнім середовищем.

Ефективна управлінська культура забезпечує взаємодію між керівництвом та співробітниками на основі спільних цінностей, стимулює розвиток креативності та інноваційності, ефективність роботи та забезпечує стійкість організації до змін у зовнішньому середовищі.

На основі теоретичного аналізу та літератури Р. Шаповал, Л. Кісельова та ін., ми доєднуємося до думки вчених та виокремлюємо компоненти управлінської культури. Розглянемо деякі з них:

✓ Когнітивний компонент – це знання щодо управлінської діяльності, що містять в собі: розуміння та значення управління у питанні виховання та розвитку дітей дошкільного віку, вміння керувати закладом дошкільної освіти та всіма структурними елементами, зокрема освітнім процесом ЗДО. Даний компонент проявляється на психолого-педагогічному рівні, мисленні та підготовці теоретико-методичної частини;

✓ Організаційно-діяльнісний компонент – це уміння та навички професійно-педагогічних та управлінських чинників. Даний компонент варто

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

розглядати з організаторського, планувально-прогностичного, професійно-особистісного та операційного вміння керівника;

✓ Мотиваційно-ціннісний компонент – представлений сформованість пріоритетних установок щодо реалізації управління, усіх наявних мотивів керівника, вагома необхідність у власному розвитку, навчанні та самовдосконаленні;

✓ Комунікативний компонент – здатність вирішувати професійні ситуації з допомогою комунікативних вмінь [2].

Отже, зазначаємо, що культура управлінця є різностороннім, багатоаспектним та складним процесом, що включає в себе форми реалізації загальнолюдським надбань та людської культури в загальному у сфері управління, яка має такі структурні компоненти: когнітивний, організаційно-діяльнісний, мотиваційно-ціннісний та комунікативний.

Список використаних джерел:

1. Вініченко А. А. Особливості формування «культури управління» в сучасному соціумі. Науковий вісник УМО «Педагогіка». Вип. 1, 2016. С. 1-11.
2. Кушнір В. Структура управлінської компетентності майбутніх магістрів дошкільної освіти. Збірник наукових праць. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Вип. 1 (5), 2021. С. 169-175.
3. Нижник Н. Управлінська культура: теоретичне поняття чи управлінська поведінка, 2005. №5. С. 103-113.
4. Пашко Л. А. Осучаснення управлінської культури як основа оновлення управлінських відносин. Статистика України, 2004. №2.

ДІДЖИТЕЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ – КОМПЕТЕНЦІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

*Марія Куліш
Коростишівський педагогічний
Фаховий коледж імені І.Я. Франка,
м. Коростишів,
науковий керівник: Левченко С.В.,
викладач психолого-педагогічних дисциплін*

Анотація. У статті актуалізовано проблему використання цифрових технологій у закладах освіти. Сучасний педагог не може здійснювати освітню діяльність без використання сучасних цифрових технологій, а такі сервіси як інтерактивні дошки Miro, Jamboard, Padlet тощо, стають незамінними й універсальними. Розкрито сутність поняття «діджиталізація». Описано сутнісні характеристики цифрових технологій, які активно використовуються у закладах освіти.

Ключові слова: діджиталізація, цифрові технології, інтерактивні дошки Miro, Jamboard, Padlet, здобувачі освіти.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

XXI століття – це час великих перетворень, становлення інформаційного суспільства, пришвидшеної інноватизації та мережових зв'язків. Високотехнологічні досягнення впроваджуються в наше життя нон-стоп. Відтак, педагогу необхідно вчитися постійно й паралельно з основною діяльністю. Чинниками даної сучасної освітньої взаємодії є процеси глобалізації, діджиталізація. Під цифровою трансформацією розуміємо процес діджиталізації, що спрощує доступ до інформації. Це поняття науковці тлумачать як способи приведення будь-якого різновиду інформації в цифрову форму з використанням цифрових технологій.

Інформаційні технології є невід'ємною частиною сучасного світу, вони значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства. У цих умовах революційних змін вимагає й система навчання. Звідси можна сказати, що актуальність даного питання має місце у сучасному освітньому середовищі, адже нині якісне викладання дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та Інтернет.

Діджиталізація являє собою усвідомлений підхід докорінного перетворення будь-яких процесів на основі використання цифрових технологій. У зв'язку з цим важливим завданням є прискорення залученості в процеси цифрової трансформації освіти педагогів освітніх закладів різних типів. Таким чином, одним з викликів діджиталізованого суспільства є готовність педагога до цифрової трансформації процесу навчання, проектування індивідуальної освітньої траєкторії.

Діджиталізація сприятиме розвитку освітніх послуг на зразок коротких освітніх програм для опанування обмеженої кількості професійних компетентностей, необхідних для виконання певної роботи або зайняття певної посади. Ефективність реалізації розвитку сучасної особистості передбачає оновлення способів взаємодії з використанням можливостей цифрових технологій. Необхідно розуміти, що цифрова трансформація – не модне тимчасове явище. Це глобальна тенденція і максимальну вигоду від якої отримають освітні заклади, що повною мірою стануть лідерами в області перетворення освітнього процесу на основі використання цифрових тенденцій.

Найчастіше, метою діджиталізації є задоволення потреб споживача, які змінюються разом з розвитком технологій, а саме - створення більш комфортної і оперативної взаємодії.

Як приклад діджиталізації в освіті можна назвати заміну звичних методів і форм навчання інтернет-технологіями: відеопрезентації, навчання через спеціальні портали, тестування та інше. На зміну класичним чорним дошкам прийшли цифрові або інтерактивні. Наприклад: Padlet, Jamboard та Miro. Переваги роботи з віртуальними дошками у тому, що, окрім записів, можна дивитися різноманітний контент, взаємодіяти з іншими користувачами, використовувати спеціальні програми, робить взаємодію з навчальним

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

матеріалом більш зручною, полегшує вчителям підготовку до уроку, підвищує рівень взаємодії між вчителями та учнями, дозволяє учням з обмеженими можливостями вчитися краще.

Унікальним інструментом для організації групової роботи, рефлексії є дошка Jamboard. Цей інструмент має зручний функціонал і створює ряд можливостей для організації ефективного навчального процесу у віртуальному просторі. Наприклад: фіксувати ідеї вчителя та учнів класу за допомогою різнокольорових стікерів; створювати записи та малювати за допомогою цілого набору функцій, у тому числі з допомогою розпізнання рукописного тексту і перетворення його у друкований; здійснювати опитування з використанням спеціальних шаблонів; завантажувати зображення та текст із Google Діску; привертати увагу учнів до окремих частин робочої поверхні за допомогою інструменту «лазерна вказівка»; зберігати усі напрацювання на Google Діску кожного учасника; експортувати проєкти у PDF чи PNG; інтегрувати віртуальну дошку з [Google Classroom](#). Незважаючи на багато переваг, що має дошка Jamboard, є також і деякі недоліки, серед яких можна виділити наступні: обмежені можливості редагування, невелика сумісність з іншими програмами.

Сервіс, що дає можливість усім учасникам освітнього процесу спільно працювати на веб- стіні - дошка Padlet. Це інструмент для спільної роботи, створений для обговорення ідей, проєктів і концепцій. Інтерактивна дошка активно використовується для проведення як онлайн так і офлайн-уроків та організації освітнього процесу, тому, що платформа має певну структуру, за якою створюються всі матеріали (це допоможе дітям бути організованішими під час складання конспекту), створення дошок з різними темами та шаблонами, які можна налаштувати за власними потребами; додавання контенту до дошки, такого як тексти, зображення, відео та інші файли; редагування та переміщення контенту на дошці; коментування та обговорення контенту з іншими користувачами; додавання співавторів до дошки для спільної роботи та співпраці; експорт дошки в різні формати файлів, такі як PDF, зображення та інші. Недоліками цієї дошки є: обмежена кількість безкоштовних дошок, відсутність можливості створювати підзавдання, небагато символів у кожній записці, відсутність інтеграції з іншими інструментами.

Зручний інструмент для організації освітнього процесу в форматі співпраці та впровадження елементів взаємного навчання - онлайн-дошка Miro. Забезпечує інтерактивний формат навчального процесу. Використання віртуальної дошки є функційним засобом упровадженні активних та інтерактивних методів навчання, заснованих на групових формах роботи учнів. Онлайн-дошка Miro є потужним інструментом, який має безліч переваг, зокрема: багатофункціональність, колаборація в режимі реального часу, можливість додавати коментарі та теги, інтеграція з іншими інструментами, зручний інтерфейс, висока безпека та конфіденційність.

Дошка Migo має такі недоліки: висока вартість, обмеження на безкоштовну версію

Підсумовуючи, варто зазначити, що цифровізація та впровадження нових цифрових технологій є лише поштовхом до подальшого сталого розвитку освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Діджиталізація – вимога сучасності! URL: <http://surl.li/fwfns>
2. Діджиталізація процесу педагогіки партнерства в умовах нової української школи. URL: <http://surl.li/fwfot>

ТЕХНОЛОГІЯ BYOD ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НУШ

Яна Кумпан
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг
Науковий керівник: Онищенко І. В.,
кандидат філологічних наук, доцент

Анотація. У статті розкрито сутність технології BYOD, виокремлено педагогічні умови формування інформаційної культури молодших школярів засобом технології BYOD, визначено особливості впровадження технології BYOD як засобу формування інформаційної культури молодших школярів в інформаційно-освітньому середовищі НУШ.

Ключові слова: інформаційна культура, технологія BYOD, Нова українська школа, молодший школяр.

В умовах Нової української школи питання формування інформаційної культури молодших школярів є одним із важливих і актуальних. Початкова школа ХХІ століття покликана формувати у здобувачів початкової освіти вміння швидко та ефективно шукати інформацію, критично та компетентно оцінювати та осмислювати інформацію, творчо та доцільно використовувати її. Значущість даної проблеми окреслена в таких державних документах, як Концепція «Нова українська школа» [4], Державний стандарт початкової освіти [1], де наголошується на необхідності формування й розвитку в учнів інформаційної культури, умінь аналізувати інформацію, критично до неї ставитися, робити обґрунтований вибір із декількох альтернатив.

Результати аналізу наукової літератури засвідчили, що загальнотеоретичні питання інформаційної культури розглянуто в працях таких відомих учених, як А. Атаян, В. Буторін, Н. Водоп'янова, К. Войханська, О. Гречахин, В. Давидов, Д. Ельконін, А. Єршов, А. Казаков, Т. Коваль, Б. Константинов, К. Овчиннікова, Ж. Піаже, Б. Смирнова та ін. Структура та функції інформаційної культури розглядалися в дослідженнях С. Антонової,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Е. Веліхова, Н. Макарової, Н. Морзе, М. Лапчика, В. Монахова, Руденко Ю. та ін.

Особливості формування основ інформаційної культури в молодшому шкільному віці розкрито у дослідженнях таких учених, як С. Бешенков, Л. Босова, В. Варченко, А. Вітухновська, Ю. Горвіц, А. Горячев, В. Дубініна, А. Дуванов, О. Кивлюк, А. Коломієць, А. Кузнецов, Г. Лаврентьєва, І. Онищенко, Ю. Первін, Л. Петухова, С. Салогуб, О. Суховірський, Б. Хантер та ін.

За переконанням С. Салогуб, інформаційна культура – це складова загальної культури особистості учня; інтегрована якісна характеристика особистості, що включає систему уявлень про інформаційну картину світу, знань та практичних умінь щодо застосування інформаційно-комунікаційних технологій і наявності потреби в їхньому використанні, а також самостійність й творчий підхід до здійснення інформаційної діяльності [5, с. 36].

Є. Медведєва розглядає інформаційну культуру як «рівень знань, що дозволяє людині вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати участь у його формуванні та сприяти інформаційній взаємодії» [3, с. 23].

О. Гречихин визначає поняття інформаційної культури через інформаційну діяльність. Він дає таке визначення: «Інформаційна культура – це інформаційна діяльність аксіологічного характеру, тобто обумовлена цінностями культури» [2, с. 13].

Таким чином, інноваційна культура – це сукупність інформаційної системи знань, умінь і навичок, що забезпечують самостійну діяльність людини з використанням інноваційних, традиційних інформаційних технологій.

Ефективним засобом формування інформаційної культури в молодших школярів є технологія BYOD (Bring your own device), за допомогою якої учні діють за певними правилами і використовують на практиці набуті знання.

BYOD – це технологія, при якій учні можуть принести свої власні персональні пристрої (смартфони, ноутбуки, планшети) до школи і використовувати їх для навчання. Суть цієї технології полягає в тому, що учителі та адміністрація шкіл не обмежують, а натомість дозволяють та стимулюють учнів використовувати свої електронні пристрої у навчанні.

Використання технології BYOD в інформаційно-освітньому середовищі НУШ має бути успішним, тому вчителям необхідно детально продумати як контролювати цей процес. Для цього можна використовувати різні сервіси, такі як Google Classroom, LearnBoost та Socrative, а також Google Drive. Вони ідеально підходять для організації та контролювання навчального процесу, а також для інтеграції додаткових аудіо, відео та інших візуальних матеріалів, що сприятиме полегшенню сприйняття теми.

На нашу думку, формування інформаційної культури засобом технології BYOD буде ефективним за таких педагогічних умов:

1) урахування вікових та індивідуальних особливостей молодшого шкільного віку;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

2) забезпечення поетапності процесу формування інформаційної культури в молодших школярів;

3) формування позитивної мотивації молодших школярів до інформаційної діяльності;

4) системного та цілеспрямованого використання технології BYOD на уроках в початкових класах.

Технологія BYOD під час навчання дозволяє:

– формувати вміння, пов'язані з пошуком і виділенням, переробкою і перетворенням, зіставленням інформації;

– формувати творче, критичне мислення;

– робити заняття різноманітним і цікавим;

– підвищувати навчальну мотивацію молодших школярів;

– збільшувати залученість учнів;

– підвищувати рівень технологічної грамотності;

– забезпечити гнучкість навчання.

За нашим переконанням, щоб використання технології BYOD на уроках у початковій школі було результативним, учителям важливо знати правила ефективного використання інтернет-технологій, забезпечувати сприятливі умови мобільного навчання, майстерно керувати процесом формування інформаційної культури молодших школярів, використовувати різні додатки на уроках.

Отже, проблема формування інформаційної культури молодших школярів в інформаційно-освітньому середовищі НУШ є актуальною. Інформаційна особистість отримує, обробляє, зберігає і використовує інформацію; до розв'язання проблем підходить з використанням різноманітних пристроїв. Використання на різних уроках у початковій школі технології BYOD сприяє формуванню таких якостей особистості, як самостійність, ініціативність, винахідливість, кмітливість, допитливість. Технологія BYOD викликає в здобувачів освіти позитивні емоції, підвищує мотивацію учіння, сприяє розвитку цифрової грамотності, виховує інтерес до предмету, що, в свою чергу, сприяє підвищенню якості знань учнів.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти. URL : <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/>

2. Джинчарадзе Н. Г. Інформаційна культура особистості Київ : Укр. Центр духов. культури: Тов. «МФА». 1996. 184 с.

3. Медведєва Є. А. Концептуальна модель інформаційного навчання користувачів. Бібліотечний вісник. 1997. № 2. С. 4–7.

4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

5. Салогуб С. А. Формування основ інформаційної культури учнів початкової школи на заняттях з технологій : дис. канд. пед. наук : 13.00.02; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 246 с.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ

Олександра Лацяця
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І.Я. Франка Житомирської обласної ради
м. Коростишів
Савіна М.В., викладач

Анотація. *Відхід від традиційного заняття через використання в процесі навчання нових технологій, дозволяє усунути одноманітність освітнього середовища і монотонність навчального процесу, створює умови для зміни виду діяльності здобувачів освіти. Саме ігрові технології зумовлюють новий тип відносин між педагогічною наукою і педагогічною практикою.*

Ключові слова: *технології, ігрові технології.*

Без навчання ми не можемо обійтись, не можемо досягти прогресу, бо кожна людина має володіти чималим багажем знань для досягнення певного успіху. Ми не навчаємось, якщо просто сидимо і слухаємо, дуже важливо бачити те, що ми вивчаємо, застосовувати свої знання на практиці, в цьому нам допомагають технології.

Білл Гейтс, засновник корпорації Microsoft, вважав, що технології всього лише інструмент. Тобто, технології виступають лише як допоміжний засіб для вчителя. Технологія педагогічної діяльності це поєднання теоретичного (об'єктивного) і особистісного (суб'єктивного) знання. [2] Дітям цікаво вивчати новий матеріал, однак і результати учнів помітно підвищуються. Успішне застосування сучасних інноваційних педагогічних технологій таких як технологія розвитку критичного мислення, проєктна технологія, технологія розвиваючого навчання, технологія проблемного навчання, кейс-технологія, технологія інтегрованого навчання, ігрові технології сприяють вирішенню поставлених освітніх завдань, формуванню необхідних життєвих компетентностей.

У дитячі роки гра є основним видом діяльності людини. За її допомогою діти пізнають світ. Гра дарує радість, задовольняє актуальні потреби, спрямована в майбутнє, бо під час гри у дітей формуються чи закріплюються властивості, вміння, здібності, необхідні їм для виконання соціальних, професійних, творчих функцій у майбутньому. І скрізь, де є гра, панує здоров'я, радість дитячого життя.

Видатний педагог Василь Олександрович Сухомлинський наголошував: "Навчайте граючись, а граючи навчайте». Саме у процесі гри дитина

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

навчається долати труднощі, пізнає навколишній світ, вирішує різного роду завдання. Гра виховує, навчає, розвиває.

Сутність поняття «ігрова технологія» можна визначити як сукупність способів, дій, форм та методів ігрової діяльності в умовах ситуацій, спрямованих на встановлення, збереження чи поліпшення соціального функціонування об'єкта, сприяння саморозвитку особистості, реалізації її творчого потенціалу, здібностей, задатків, а також на відтворення та засвоєння громадського досвіду.[3]

У процесі гри в дітей виробляється звичка зосереджуватися, працювати вдумливо, самостійно, розвивається увага, пам'ять, уява, бажання вчитися. Ігрові технології дають можливість дитині непомітно для себе вчитися – пізнавати нове, запам'ятовувати, поглиблювати раніше набутий досвід, розвивати фантазію. У грі найповніше проявляються індивідуальні особливості, нахили, здібності дітей. Гра – це творчість, гра – праця.

Використання на уроках ігрових методик є важливим засобом виховання і навчання. Введення в процес навчання ігрових технологій сприяє поглибленню пізнавального інтересу, підвищенню мотивації навчальної діяльності, розвитку комунікативних умінь. Важко уявити сучасний освітній процес без використання онлайн-ресурсів. Розвиток цифрової компетентності майбутніх вчителів дозволяє легко створювати, візуалізувати, грати у веселі навчальні ігри або вікторини разом з вихованцями під час уроку. Wordwall, LearningApps, Word Art, Rebus, Kahoot, Tiki-Toki та інші web-сервіси сприяють не лише формуванню пізнавального інтересу, а й розвитку критичного мислення, швидкому запам'ятовуванню інформації учнями, нестандартному виконанню домашніх завдань. А ще сприяють підвищенню статусу вчителя в очах вихованців.

Отже, використання ігрових технологій у початковій школі є ефективним засобом підвищення якості знань учнів з предмета. Тому, для досягнення успіху, вчителю слід пам'ятати, що звісно, технології дають можливість робити великі речі, проте, як підкреслювала головний виконавчий директор корпорації Microsoft Сатя Надела, "ви повинні бути оптимістично налаштовані щодо того, що технологія може зробити в руках людини".[1]

Список використаних джерел:

1. <https://vseosvita.ua/user/id10828/blog/20-tsytat-vidomykh-liudei-pro-tekhnohii-28710.html>
2. <https://op.ua/ru/pedclass/tezi-konferenciyi/osnovni-napryamki-rozvitku-suchasnih-pedagogichnih-tehnologiy-u-navchalnomu-procesi>
3. https://studwood.net/2379992/pedagogika/suchasni_igrovi_tehnologiy_i_osvitnomu_prostori

МОЖЛИВОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ CHATGPT ДЛЯ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Альона Лідіч
Український держаний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Васютіна Т.М.
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. У публікації охарактеризовано суть і значення штучного інтелекту ChatGPT, який позиціонується як нейромережа, що навчається та обробляє величезні масиви інформації, а потім видає відповіді на запити користувачів. Описано алгоритм роботи з чатом: створення запиту, його аналіз, генерація тексту, додаткове уточнення або новий запит. Наведено приклади використання штучного інтелекту GPT у навчанні молодших школярів: створення презентацій на будь-які теми, підготовка планів-конспектів уроків, компонування довідкових та аналітичних матеріалів, генерування питань до тексту, пропозиції для створення тестів, сторітелінг, сприяння формуванню елементарних навичок програмування, вивченню іноземних мов.

Ключові слова: штучний інтелект ChatGPT, компетентнісний підхід, молодші школярі.

Загальновідомо, що НУШ здійснює компетентнісний підхід у навчанні та вихованні дітей, готує учнів до успішного майбутнього, наповненого різноманітними новітніми технологіями та інструментами на основі штучного інтелекту. Їх розвиток відбувається досить стрімко, тому і школи повинні адаптуватися до ефективного їх застосування. Провідним серед найперспективніших напрямів є використання комп'ютерних програм, цифрових застосунків, освітніх платформ, які допомагають у навчанні здобувачам освіти різних рівнів [4].

Одним із таких інструментів, який нині викликає бурхливу реакцію користувачів, є штучний інтелект ChatGPT, який може стати потужним засобом для навчання молодших школярів, допомагаючи їм засвоювати нові знання та розвивати різноманітні життєво важливі уміння і навички, зокрема, і комп'ютерну грамотність.

ChatGPT – це нейромережа (створена компанією OpenAI), що навчається та обробляє величезні масиви інформації, а потім видає відповіді на запити користувачів. Він побудований на базі сімейства великих мовних моделей GPT-3.5 від OpenAI і вдосконалюється за допомогою методів керованого навчання та навчання з підкріпленням. [1; 2]

Розглянемо поетапність дій у роботі з чатом:

1. **Створення запиту:** користувач вводить текст в інтерфейс ChatGPT. Це може бути запитання, запит інформації або звичайне висловлювання.

2. **Аналіз запиту:** система ChatGPT аналізує введений текст і за допомогою алгоритмів машинного навчання генерує відповідь.

3. **Генерація тексту:** відповідь повертається користувачеві у вигляді тексту.

4. **Додаткове уточнення або новий запит:** потім користувач може ввести додатковий текст або запит, який система ChatGPT знову проаналізує та відповідь на нього. Цей процес триває до закінчення розмови. [2]

Можливості цього чату дійсно вражають, адже він може дати відповіді на запитання з різних сфер науки, виконати будь-які вправи, писати тексти різних стилів, створювати завдання, ігри, програми тощо. Його перевагою є те, що він може “спілкуватися” різними мовами, що дозволяє використовувати його в багатьох країнах. Також він стане у нагоді людям будь-яких професій, зокрема, педагогами. Тож, розглянемо його можливості використання вчителями у навчанні молодших школярів.

Аналіз публікацій з проблеми застосування ChatGPT користувачами різних професій, здобувачами середньої та вищої освіти показав, що штучний інтелект може допомогти вчителям ефективніше керувати класом та забезпечити кожного учня індивідуальними завданнями та вправами, що відповідають їхнім потребам та здібностям. У контексті компетентнісного навчання для мотивації учнів важливо показувати учням зв'язок теми з реальним життям і з цим також успішно впорається ChatGPT. Вчителю достатньо сформулювати запитання та надати тему для того, щоб отримати відповідь [3]. Методично значимим вважаємо те, що ресурс може пропонувати цікаві ідеї для навчання у формі гри та викликів, що дозволяє дітям засвоювати знання в приємній та цікавій формі. Його можна використовувати з метою розвитку та формування навичок програмування та розвивати інтерес до науки і технологій. Може допомогти у забезпеченні учням доступу до індивідуального навчання та підтримки, що дозволяє забезпечити оптимальний розвиток кожної дитини.

Вчителю може стати у нагоді під час створення інтерактивних тестів та завдань, що дозволяє визначити рівень засвоєння матеріалу та виявити проблемні місця. Наприклад, вчитель може надати текст, який він опрацьовує з учнями, а програма згенерує запитання за його змістом. Також ChatGPT може створювати презентації на будь-які теми, писати плани-конспекти уроків, нестандартних заходів, створювати дидактичні ігри, komponувати довідкові та аналітичні матеріали, допомогти в інтеграції навчального матеріалу та впровадженні проблемного навчання, що може значно зекономити час вчителя у підготовці до уроку.

Цінним, на нашу думку, є можливість застосування чату під час застосування загальновідомої технології навчання – сторітелінг. Вчитель задає параметри для створення художньої історії, пов'язаної з навчальною темою, мета якої – зацікавити навчальним матеріалом та допомогти опанувати чи підсумувати навчальний матеріал. Учні можуть просто читати й обговорювати історії або розігрувати сценки чи вигадувати свої історії за зразком. [3]

ChatGPT може стати індивідуальним репетитором з будь-якого предмету. Наприклад при вивченні англійської мови програма може запропонувати різні вправи: на з'ясування рівня володіння мовою, на відпрацювання мовлення та збагачення словникового запасу, на граматику тощо. Він може стати надійним “партнером” у вивченні різних предметів, може допомогти у формуванні вміння критичного мислення та аналізу, сприяти розвитку творчості та самостійності учнів.

Отже, використання новітніх технологій, зокрема чат-ботів, таких як GPT у навчанні є важливим кроком у розвитку освіти в цілому. Це дає можливість розширювати “границі” традиційного навчання та створювати нові, більш ефективні та захоплюючі форми та методи навчання, що сприятиме успішному процесу пізнання, збільшенню мотивації до навчання, формуванню ключових компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Як зареєструватися в ChatGPT в Україні: докладна покрокова інструкція. URL: <https://focus.ua/uk/digital/550550-kak-zaregistrirovatsya-v-chatgpt-v-ukraine-samaya-podrobnaya-poshagovaya-instrukciya>
2. Що таке ChatGPT, які його особливості та як він працює? URL: <https://rozkrutka.site/chatgpt/>
3. Чат GPT: 25 способів застосування штучного інтелекту в початковій школі. URL: <https://umity.in.ua/course/?id=913433>
4. Vasiutina T. ., Cherednyk L. ., Klymenko O. ., Sokur O. ., Shevchuk A., & Zatserkivna M. (2021). New Trends and Strategies For the Integration of Information and Communication Technologies in Educational Activities. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.9, September 2021.p. 169 – 172 <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.9.23> URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202109/20210923.pdf

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Надія Лісничук
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Лозенко А.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *Стаття присвячена актуальній проблемі розвитку критичного мислення у молодших школярів засобами ігрових технологій. У статті розглядається значення критичного мислення в навчанні та описуються особливості використання ігрових технологій, наведені приклади ігор та завдань, які сприяють розвитку критичного*

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

мислення у молодших школярів. Висновки статті доводять актуальність проблеми розвитку критичного мислення у молодших школярів та важливість використання ігрових технологій у навчанні для досягнення цієї мети

Ключові слова: критичне мислення, молодші школярі, ігрові технології навчання.

Проблема розвитку критичного мислення у молодших школярів є актуальною в педагогічній науці. В сучасному світі, де інформаційні технології швидко розвиваються і стають необхідними для повсякденного життя, важливо виховувати у молодших школярів критичне мислення, щоб вони могли розрізняти інформацію, аналізувати її та робити власні висновки.

Ігрові технології можуть бути ефективним засобом розвитку критичного мислення у молодших школярів. Граючи в різні ігри, діти можуть вчитися аналізувати ситуації, приймати рішення та оцінювати їх ефективність. Ігри можуть стимулювати дітей до пошуку нових знань та розвивати їх критичне мислення. Однак, для того, щоб ігрові технології були успішними в розвитку критичного мислення, вони повинні бути відповідно організовані та містити відповідні завдання. Важливо, щоб ігрові сценарії були просунуті, а гравці отримували відгук на свої дії, щоб вони могли розуміти наслідки своїх рішень [4, 183]. Для успішного вирішення цієї проблеми потрібно відповідне організування навчального процесу з використанням ігрових технологій, створення спеціальних навчальних програм та ігор, які сприяють розвитку критичного мислення, підвищення комп'ютерної грамотності учнів, налагодження відповідної інфраструктури для використання ігрових технологій у навчальному процесі. Також важливо залучати до цього процесу педагогів, які повинні бути готові до використання ігрових технологій у навчанні, та розвивати у них необхідні навички. В результаті успішної реалізації таких заходів можна досягти високої ефективності в розвитку критичного мислення у молодших школярів засобами ігрових технологій [1, 27].

Поняття «критичне мислення» є важливим для сучасної освіти. Критичне мислення - це процес, за допомогою якого людина оцінює, аналізує та розуміє інформацію, яку вона отримує. Це навичка вирішувати проблеми, робити висновки на основі обґрунтованої логіки, встановлювати зв'язки між фактами та думками, інтерпретувати інформацію і приймати рішення на основі дослідження та аналізу. Критичне мислення дозволяє людині дивитися на різні ситуації з різних точок зору та розуміти, як ці ситуації можуть впливати на різні аспекти життя. Люди, які мислять критично, більш схильні до самостійного мислення та прийняття обґрунтованих рішень [5, 94].

Також важливою складовою розвитку критичного мислення є використання ігрових технологій в навчальному процесі. Гра є прекрасним інструментом для розвитку критичного мислення, оскільки вона сприяє активному навчанню, співпраці та розвитку проблемного мислення. Граючись, діти вчаться приймати рішення, вирішувати проблеми, розвивати творчість та придумувати нові ідеї.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Існує багато методів та стратегій розвитку критичного мислення у молодших школярів. Розглянемо декілька з них, включаючи використання ігрових технологій: 1) метод "4 С", який можна застосовувати під час вивчення різних тем, включаючи науку, історію та літературу; 2) метод "Я знаю, я хочу знати, я дізнався", який допомагає учням визначити свої знання та прогнозувати своє майбутнє навчання; 3) стратегія "Думаю-парою" допомагає учням розвивати навички співпраці та взаємодії, а також розвивати свої навички критичного мислення [2, 46].

Ігрові технології можуть бути дуже ефективним засобом розвитку критичного мислення у молодших школярів, але важливо враховувати особливості їх вікової групи та педагогічних умов. Ось кілька практичних прикладів застосування ігрових технологій для розвитку критичного мислення у молодших школярів у різних навчальних ситуаціях:

1. Використання ігор-головоломок для розвитку логічного мислення та проблемного мислення. Наприклад, «Шашки», «Хрестики-нулики», «Судоку», «Мінлива геометрія» та інші. Ці ігри допоможуть учням розвивати вміння аналізувати інформацію, знаходити рішення та здійснювати прогнози.

2. Використання ігор-квестів для розвитку критичного мислення та пошуку рішень. Наприклад, «Пошук скарбів», «Втеча з кімнати», «Відкриття таємниці» та інші. Ці ігри допоможуть учням розвивати вміння шукати інформацію, аналізувати її та знаходити рішення в нестандартних ситуаціях.

3. Використання ігор-симуляцій для розвитку критичного мислення та вміння приймати рішення в складних ситуаціях. Наприклад, «Місто-симулятор», «Бізнес-симулятор», «Екосистема» та інші. Ці ігри допоможуть учням розвивати вміння аналізувати складні ситуації, знаходити рішення та оцінювати їх наслідки.

4. Використання ігор-рольових для розвитку критичного мислення та соціальної компетентності. Наприклад, «Магазин», «Шкільна сім'я» та інші. Ці ігри допоможуть учням розвивати вміння розуміти інших людей, співпрацювати з ними та приймати адекватні рішення [3, 192].

Сучасні проблеми педагогічних умов розвитку критичного мислення молодших школярів засобами ігрових технологій навчання досліджували різні дослідники. Деякі з видатних дослідників у цій галузі включають: М.С. Безрук - проводила дослідження щодо використання ігрового навчання для розвитку навичок критичного мислення у молодших школярів; Н.В. Кравець - зосереджувалась на використанні цифрових ігор для розвитку навичок критичного мислення у молодших школярів.; І.О. Іванова - проводила дослідження щодо використання ігрового навчання для розвитку навичок критичного мислення в учнів початкової школи; Л.І. Самчик - провела дослідження щодо використання ігрового навчання для розвитку навичок критичного мислення у молодших школярів, зосередившись на сільськогосподарській освіті. Загалом ці та інші українські науковці сприяли зростанню кількості досліджень щодо використання ігрових технологій навчання для розвитку навичок критичного мислення молодших школярів.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Актуальні проблеми педагогічних умов розвитку критичного мислення молодших школярів засобами ігрових технологій навчання вирішують декілька українських документів і законів. Ось кілька прикладів: Концепція розвитку освіти в Україні до 2021 року, наголошує на важливості розвитку в учнів навичок критичного мислення та заохочує використання інноваційних методів навчання, зокрема ігрових технологій навчання. Закон України «Про освіту» наголошує на важливості розвитку пізнавальних і творчих здібностей учнів, у тому числі навичок критичного мислення, та заохочує використання сучасних технологій і методів навчання, наприклад, ігрове навчання. Національна навчальна програма для початкової освіти визначає навчальні цілі та зміст початкової освіти в Україні та наголошує на важливості розвитку навичок критичного мислення в учнів. Ці та інші українські документи та закони підкреслюють важливість розвитку навичок критичного мислення молодших школярів і заохочують використання ігрових технологій навчання як засобу досягнення цієї мети.

Отже, підсумовуючи результати дослідження, можна зробити наступні висновки: розвиток критичного мислення у молодших школярів є актуальною проблемою в сучасній педагогіці; використання ігрових технологій може бути ефективним засобом розвитку критичного мислення у молодших школярів; для успішного використання ігрових технологій в процесі навчання потрібні відповідні педагогічні умови, зокрема, створення належної ігрової ситуації, яка б стимулювала розвиток критичного мислення учнів; використання ігрових технологій має свої переваги та недоліки, які потрібно враховувати при їх впровадженні в процес навчання.

Для подальшого розвитку теми рекомендується проведення наступних досліджень: дослідження ефективності різних ігрових технологій для розвитку критичного мислення у молодших школярів; вивчення педагогічних умов, які сприяють ефективному використанню ігрових технологій для розвитку критичного мислення у молодших школярів; аналіз впливу використання ігрових технологій на мотивацію навчання та інтерес до предметів у молодших школярів; дослідження впливу ігрових технологій на розвиток соціальних та емоційних навичок у молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Безрук М.С. Ігрові технології у розвитку критичного мислення молодших школярів. Педагогіка і психологія, 2017. 21-28 с.
2. Іванова І.О. Ігрові технології навчання у розвитку критичного мислення молодших школярів. Початкова освіта, 2019. 42-50 с.
3. Кравець Н.В. Використання ігрових технологій у розвитку навичок критичного мислення учнів початкової школи. Інформаційні технології та засоби навчання, 2019. 190-200 с.
4. Макарова О.В. (2019). Розвиток критичного мислення молодших школярів засобами ігрових технологій. Науковий вісник Чернігівського

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, 2019.182-186 с.

5. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. URL: file:///C:/Users/Kit/Downloads/12.pdf.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ

Вікторія Лукашева
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Топіха В.А.,
кандидат філологічних наук,
доцент

Анотація. У статті подано аналіз наукових досліджень з проблеми розвитку творчих здібностей молодших школярів та шляхи їх вирішення в умовах НУШ.

Ключові слова: творчість, творчі здібності, творча діяльність, розумові здібності, креативність, обдарованість.

Розвиток творчості і творчих здібностей учнів хвилювала в різні часи не тільки відомих педагогів, але й дослідників, мислителів, філософів, науковців. Якщо говорити про творчість дитини, слід наголосити, що учні найчастіше не створюють щось зовсім нове, але створення, відкриття суб'єктивно нового для дитини вже є проявом творчості. Творчість є одним із засобів підвищення емоційного тону особистості, закріплення комплексу емоційно-вольової регуляції, а головне – актуалізації позитивної гами переживань, яка супроводжує ефективну працю, переживання радості від зробленого, досягнутого, почуття впевненості у своїх силах, у своєму творчому потенціалі й творчих здібностях. Розвиток творчості в учнів є важливим не лише тому, що завданням сучасної освіти є формування творчої особистості, а й тому, що людина, яка вміє творчо мислити, в нестандартних ситуаціях завжди знайде вихід, такій людині буде легше адаптуватися в житті. Лише творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Тому забезпечення кожній людині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань як загальноосвітніх, так і позашкільних закладів.

Новою для вчителів початкової школи є змістова лінія програми «Розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного». Досліджуючи засоби оптимізації розумового розвитку учнів, потрібно приділяти більше уваги створенню умов для своєчасного виявлення і розвитку їхніх здібностей,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

творчого потенціалу особистості, а також формування творчого ставлення до світу і себе. Творчі здібності – є синтезом властивостей та особливостей кожної особистості особистості, що характеризують рівень їх відповідності вимогам певного виду творчої діяльності, а також зумовлюють рівень їх результативності. Творчі здібності – це якості й властивості особистості, які виявляються у синтезі мотиваційної, інтелектуальної, організаційної та комунікативної сторін творчої діяльності, від яких залежить можливість та рівень її успіху [3].

В.В.Рагозіна у своєму дослідженні, творчі здібності ототожнює з особливим видом розумових здібностей. Підходи щодо дослідження творчих здібностей, які виділяє В.Дружинін розділяють загальні розумові здібності на пізнавальні й творчі. Серед компонентів творчих здібностей В. О. Моляко виділяє: оригінальність у рішеннях; пошуки нового; наполегливість у досягненні мети; самокритичність і критичність; гнучкість мислення; сміливість і міцність; енергійність. За твердженнями І. І. Демченко навчати потрібно на основі репродуктивної і творчої діяльності з метою самовираження. Проте на практиці початкової школи все ще досі перевагу надають репродуктивній (відтворювальній) діяльності. Репродуктивна діяльність є основою, на якій будується творча діяльність, а когнітивний компонент лежить в основі творчої діяльності та є умовою для творчості, реалізації творчих здібностей. Творча навчальна діяльність молодшого школяра – це процес створення нового орієнтованого на оригінальність продукту, в якому учень реалізує творчі здібності. Творчість, творчу діяльність, творчі здібності часто ототожнюють з креативністю, проте, ці поняття не є тотожними. Наукових праці Н. Д. Будій, М. О. Холодна, Н. Ю. Хрящева, М. М. Шуть демонструють, що творчість є системною якістю інтелекту і зумовлює здатність відмовлятися від стандартних способів мислення і дає можливість мислити ширше і креативно; креативність у широкому розумінні слова – це сукупність властивостей особистості, що забезпечує її входження у творчий процес.

Вітчизняні дослідники (Д. Б. Богоявленська, Л. Ф. Бурлачук, Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв, І. Я. Лернер, В. О. Моляко, Я. О. Пономарьов, С. Л. Рубінштейн, В. М. Ямницький) тлумачать креативність, як здібності (можливості), що виявляються в різних видах психічної діяльності людини. [1, с.6]. Однією з причин ототожнення цих понять, на нашу думку, є те, що термін «creativity» запозичений з англійської літератури, означає все, що має причетність до створення чогось нового, тобто креативність трактується як поняття, синонімічне до творчості. Однак, креативність правильніше визначити не стільки як певну творчу здібність або їх сукупність, скільки як здатність до творчості [2, с. 14-41]. Дослідженням Г.Щукіної було встановлено, що творчі здібності спираються на процеси пам'яті, які зв'язані певною мірою із попереднім досвідом. Проблема полягає у тому, яким чином потрібно спонукати ці процеси. У структурі естетичної свідомості для творчої діяльності особистості особливу роль відіграє специфічна пам'ять про

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

естетичне – про красу, яка містить досвід її споглядання, сприйняття, переживання, втілення у активну діяльність, але цей механізм діє беззаперечно під впливом зовнішніх сил, насамперед – характеру інформації. Підтверджуючи залежність стану пам'яті людини від змісту та характеру її діяльності, Г. Костюк зазначав, що тим продуктивніше запам'ятовується навчальний матеріал учнями, чим активніші способи роботи над його творчим змістом впроваджує вчитель різними засобами.

Поєднання здібностей, від яких залежить успішність різних діяльностей В. Шадриков називає загальною обдарованістю. Беручи за основу погляди на проблему обдарованості вітчизняних та зарубіжних учених (Г. Костюка, Н. Лейтеса, Т. Чудновського), визначаємо обдарованість як особистісне утворення людини, що характеризується підвищеним рівнем розвитку однієї чи декількох здібностей, на основі яких з'являється можливість досягнення високих результатів у певному виді діяльності. Творчість – це процес створення нового, що об'єктивно здійснюється у природі або людині. Продуктами творчості є відкриття, винаходи, нові художні образи, твори. В. Моляко, розкриваючи сутність творчості з позицій психології, зазначає, що «під творчістю розуміють процес створення чогось нового для даного суб'єкта» [5].

Аналіз літератури показав, що науковці по різному трактують поняття «творчі здібності». Т. Равлюк, Т. Москалець, С. Баган розглядають творчі здібності, як синтез властивостей особистості, які характеризуються ступенем відповідності певного виду творчої діяльності вимогам до нього та зумовлюють результативність такої діяльності. В. Рагозіна вважає, що творчі здібності є особливим видом розумових здібностей, які виражаються в умінні породжувати мислительну діяльність за межами вимог, відхилятися під час мислення від традиційних норм, генерувати різноманітні оригінальні ідеї та знаходити способи їх практичного вирішення [1]. Г. Іванова зазначає, що творчий потенціал людини визначається не лише мисленням, але й іншими психічними явищами: свідомістю, інтуїцією, уявою, мотивами, емоціями, пам'яттю, волею тощо. В.Кліменко складовою творчих здібностей вважає психомоторику, обумовлюючи свою думку єдністю руху, дій, думки та енергопотенціалу людини. Л.Г. Чорна виділяє якості людини, що визначають наявність творчих здібностей: спонтанність, фантазійність, багатоваріативність, хаотичність, гнучкість та оригінальність думки, інтуїтивність народження ідей, використання підсвідомого у розв'язанні проблем, несподіваність та раптовість виникнення ідей, іноді – наявність суперечностей, як результату необґрунтованих припущень.

Аналіз теоретичних досліджень творчих здібностей визначив розуміння їх інтегративного характеру, в якому переплітаються мотиваційні, когнітивні, евристичні, операційні та інші чинники. Творчі здібності самі по собі не гарантують творчих здобутків. Для їх досягнення необхідний «двигун», що запусить би механізм мислення, тобто необхідні бажання і воля, потрібна «мотиваційна основа».

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Розвиток творчих здібностей необхідно розпочинати з ранніх років, враховуючи наявні нахили дитини. Чим раніше починається розвиток здібностей, талантів, тим більше шансів на їх розкриття. У дитячому віці учень більше здібний до творчості, ніж у зрілому, тому що на нього не впливають різного виду стереотипи. Тому, перед вчителем стоїть завдання не тільки повідомити матеріал і перевірити знання, а виявити досвід учнів щодо викладеної вчителями інформації. Найголовніше завдання вчителя в будь-якій ситуації – створити творчу атмосферу, більше того, педагог повинен розуміти психологічну сутність цього процесу. Це насамперед не насильне навчання, а заохочення до пізнання, повага інтелектуальної сили дитини.

Список використаних джерел:

1. Біла І. М. Психологія дитячої творчості / І.М. Біла. К. : Фенікс, 2014. 136 с.
2. Будій Н. Д. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у роботі над текстом на уроках української мови / Автореферат дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. Д. Будій. Тернопіль, 2011. 225с.
3. Гуманізація процесу навчання в школі: Навчальний посібник / За ред. С. П. Бондаря. – 2-ге вид., доповн. К.: Стислос, 2001. 256 с.
4. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень: Колективна монографія / За ред. В. Моляко, О. Музики. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Моляко В. А. и др. Психология детской одаренности. /Укр. дом «Знание» Украины. К., 1995.

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НУШ

Ліля Любченко
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Тесленко Т. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти

Анотація. У тезах висвітлено навчально-методичні особливості інтегрованого підходу на уроках математики в початковій школі. З'ясовано сутність понять «інтеграція», «інтегрований підхід», «інтегроване навчання». Проаналізовано особливості сучасного інтегрованого уроку математики в початковій школі та розглянуто перспективні технології інтегрованого навчання. Акцентовано, що інтегроване навчання в

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Новій українській школі має тематичний і діяльнісний характер, характеризується комплексністю та інноваційністю і виступає широким простором для подальшої творчої активності педагогів.

Ключові слова: *інтеграція, інтегроване навчання, інтегрований підхід, технологія, урок, початкова школа, математика.*

Модернізація змісту освіти, упровадження інноваційних технологій в практику роботи початкової школи мотивує педагогів на формування всебічно розвиненої, творчої особистості молодшого школяра. Ефективність формування математичної компетентності молодших школярів залежить від використання у практичній діяльності вчителів інноваційних ідей, методик і технологій. Сучасні дослідники визначають інтегроване навчання важливим напрямком реформування початкової математичної освіти, оскільки таке навчання забезпечує засвоєння цілісних і діяльних знань, формування інтегративного мислення молодшого школяра.

Ідея інтеграції знань супроводжує увесь курс вивчення математики в початкових класах. Основною організаційно-педагогічною формою цього процесу виступають інтегровані уроки. Проблематика інтегрованого підходу на уроках математики в початковій школі останнім часом актуалізується серед педагогічного загалу.

Особливості теорії та практики інтегрованого навчання висвітлено в нормативних, наукових та навчально-методичних джерелах. Зокрема, основоположні питання інтеграції в освіті відображені в Законі України «Про освіту», Державних стандартах, навчальних програмах. Наукові основи інтегрованого навчання описано в працях класиків педагогіки Я. А. Коменського та К. Д. Ушинського. Проблематика інтегрованого навчання в системі інноваційних підходів до навчально-виховної діяльності досліджена вченими О. Г. Аніщенко, В. Г. Кременем, І. А. Зимньою, О. В. Онопрієнко, Я. Савченко, Н. В. Щубелкою та ін. Особливості інтегрованого підходу на уроках у початковій школі, у тому числі на уроках математики, розглянуто в наукових та навчально-методичних дослідженнях М. Я. Арцишевської, А. Л. Бабенка, В. П. Бондаренка, І. М. Дичківської, Л. В. Зайцевої, С. Д. Ілляш, М. Козловської, Н. А. Овчаренко та ін. Методика застосування інтегрованого навчання в Новій українській школі розробляється сучасними дослідниками І. О. Большаковою, Л. М. Гриневич, М. С. Пристінською, О. Л. Северенчук та ін.

Термін «інтеграція» (від лат. *integer* - «цілий», *integratio* - «поєднання, відновлення») не новий у педагогічній та методичній літературі, а сама ідея на основі інтегрованого навчання сягає витоків інтеграції [2]. Видатний педагог Я. А. Коменський поєднував ідею інтеграції з ідеєю міжпредметних зв'язків і розглядав освіту як «цілісну сукупність знань, які одне одного підтримують, підкріплюють і збагачують» [5]. Вітчизняний педагог К. Д. Ушинський трактував міжпредметні зв'язки як продуману систему пізнання, яка передбачає поступове поєднання знань різних дисциплін та координацію між елементами цих знань [1, 34-36].

Основними характеристиками інтеграції на думку дослідників є:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- інтеграція як синергетичний процес взаємодії, взаємовпливу, взаємопроникнення деяких частин з метою утворення цілісності, єдиної системи, причому утворена цілісність є більшою, ніж сума її частин;
- інтеграція як діяльність з вироблення спільного, для низки наук, підходу до вивчення, теоретичного опису й пояснення реальних явищ, процесів і об'єктів;
- інтеграція як результат інтеграційного процесу, тобто утворена зв'язана єдність;
- інтеграція як стан цілісної системи, як лояльність стосовно нових об'єктів процесу.

Організація освітнього процесу із застосуванням інтегрованого підходу на уроках математики в початковій школі передбачає реалізацію ключової ідеї інтеграції - забезпечення цілісності предметних знань. Під «інтегрованим навчанням» розуміють навчання, яке базується на комплексному підході до навчально-виховної діяльності та передбачає відбір і об'єднання навчального матеріалу з різних предметів з метою цілісного та всебічного вивчення важливих наскрізних тем [2].

Інтегроване навчання у педагогічній практиці реалізується в таких організаційно-педагогічних формах: інтегровані освітні галузі, інтегровані навчальні предмети, інтегровані уроки, міжпредметні та проблемні проєкти, позаурочні заходи, інтегровані тематичні місячники, тижні, дні тощо [2; 3; 4].

Найпоширенішою організаційно-педагогічною формою інтегрованого навчання у педагогічній практиці є інтегрований урок. Інтегрованим уроком називають будь-який структурований урок, для досягнення мети якого використовуються знання, вміння та висновки з різних предметних галузей [6].

Характерними ознаками інтегрованого уроку математики є: взаємопов'язаність конкретних і перспективних пізнавальних завдань; розв'язання окресленого кола завдань, які можна виконати тільки інтегруванням; органічне входження в структуру освітнього процесу.

В методичних джерелах існують різні класифікації інтегрованих уроків. На нашу думку, найпоширенішими формами інтегрованого уроку математики в початковій школі можна назвати: урок з використанням інтегративних схем, використання фрагментів інтегрованого навчання в структурі комбінованого уроку та міжпредметні зв'язки на різних етапах уроку; внутрішньопредметний та міжпредметний інтегрований урок.

Математика виступає утворюючою навчальною дисципліною міжпредметних інтегрованих уроків з природознавством, образотворчим мистецтвом, трудовим навчанням, інтегрованим курсом «Я досліджую світ» та ін.

У Новій українській школі інтегроване навчання розглядається з позицій тематичного та діяльнісного підходів. Методика діяльнісного підходу до реалізації інтегрованого навчання математики передбачає використання евристичних методів та методів продуктивного навчання, інтерактивних технологій та інтегрованих систем.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Розгляд особливостей інтегрованого підходу на уроках математики в початковій школі дозволяє зробити висновок про важливість і багатогранність процесу інтеграції, що передбачає об'єднання і впорядкування раніше роз'єднаних частин, виступає зручним та ефективним методом пізнавальної діяльності учнів та одним із засобів формування цілісного розуміння світу.

Отже, інтегроване навчання у процесі вивчення математики та інтегративна пізнавальна діяльність учнів займають важливе місце в компетентнісному розвитку школярів. Оптимальне поєднання різних типів уроків, методів і технологій навчання сприяє підвищенню ефективності процесу інтегрованого навчання та його результативності.

Список використаних джерел:

1. Бабенко А. Л. Генеза проблеми інтеграції знань в історико-філософському та психолого-педагогічному аспектах / Андрій Леонідович Бабенко // Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки / ред. В. В. Радул [та ін.]. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. Вип. 97. - С. 34-40.
2. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи. URL: <http://nus.org.ua/artides/integrovane-navchannya-tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-1/>
3. Інтегровані уроки. URL: <https://abetkaland.in.ua/taa/intearovani-uroky/>
4. Лист МОН від 03.07.2018 № 1/9-415 «Щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році». URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/61466/
5. Коменский Я. А. "Великая дидактика" (избр. главы по хрестоматии). М.: Просвещение, 1988 г.
6. Проскура О. І. Інтегроване навчання як засіб формування інтегративного мислення учнів // Оксана Іллівна Проскура URL: http://obolon9.ucoz.eom/shkilne_zhittja/onlajn_konfer/2.pdf

СУТНІСТЬ ІДЕЙ ПРО ВІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ М. МОНТЕССОРІ (1870 – 1952 р.р.)

Валентина Макарова
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
м. Чернігів
Науковий керівник: Стрілецька Н.М.,
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Анотація. *На основі теоретичного аналізу розкрито основні педагогічні ідеї вільного виховання видатного італійського педагога Марії Монтесорі. З'ясовано, що вчена прокламувала в своїй концепції принцип свободи, який передбачав особливе ставлення до дитини, визнання її індивідуальності, самопізнання своїх можливостей, вироблення самодисципліни та самоорганізації. Творче та критичне використання педагогічних ідей М. Монтесорі є актуальним та цінним в системі української дошкільної освіти.*

Ключові слова: *вільне виховання, педагогічне спостереження, індивідуальний підхід, Марія Монтесорі.*

Базовий компонент дошкільної освіти (2021) орієнтує сучасного педагога на збереження самоцінності дошкільного дитинства, на формування компетентностей дошкільника з урахуванням його задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психічних і фізичних можливостей в найбільш оптимальній для кожної дитини формі [1; 3].

Головним завданням закладу дошкільної освіти є побудова освітнього процесу на основі гуманістичної педагогіки, що спрямована на реалізацію гуманного ставлення до дитини, принципів природовідповідності, активної діяльності в пізнанні навколишнього світу, творчих задумів та мрій дитини. Це потребує в свою чергу збагачення виховних традиційних практик української педагогіки прогресивними світовими ідеями, підходами, технологіями особистісно-орієнтованого характеру у сфері дошкільної освіти, що довели свою значущість та ефективність.

У зв'язку з цим актуальною для сучасної дошкільної освіти є виховна система всесвітньо відомого філософа, психолога та педагога М. Монтесорі (1870 – 1952).

Дослідженням педагогічної спадщини М. Монтесорі займались відомі педагоги: Л. Андрушко, В. Бондар, А. І. Дичківська, А. Ільченко, М. Левківський, Н. Лубенець, Т. Поніманська, С. Русова, Ю. Фаусек, О. Хілтунен, М. Чепіль та ін. В їхніх працях найбільш повно представлено методичні аспекти реалізації Монтесорі-педагогіки в дошкільній освіті.

Питання організації освітнього процесу, практичний досвід роботи за системою М. Монтесорі у закладах освіти знайшли відображення у працях дослідників: В. Горюнової, Б. Жебровського, Т. Михальчук, Г. Міленіної, О. Надворної, Н. Прибильської та ін.

Марія Монтесорі — видатна італійська педагогиня, лікарка і філософиня, авторка педагогічної системи, заснованої на ідеях вільного виховання дитини. У 1896 р. вона отримала диплом лікаря, ставши однією з перших в Італії жінок-лікарів. Перша «школа Монтесорі» була відкрита 6 січня 1907 р. в Римі. Методи, засновані на досвіді роботи в цій школі, успішно працюють і користуються популярністю у більш ніж 120 країнах світу. Одним зі свідчень міжнародного визнання педагогічних ідей Марії Монтесорі стало рішення ЮНЕСКО в 1988 році, за яким її визнано однією з чотирьох великих педагогів ХХ століття. В Україні рішенням Головного управління освіти Київської міської державної адміністрації у 1992 році було вперше відкрито

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

державну «Школу Монтесорі від 3 до 7» під керівництвом Т. Михальчук [2, 169].

Провідна ідея вчення М. Монтесорі полягає у необхідності створення педагогом предметно-просторового середовища, в якому дитина могла б найповніше розкрити свій внутрішній потенціал у процесі вільної самостійної діяльності. Функції вихователя в такому середовищі — мотивуюча, стимулююча, підтримуюча та контролююча. Педагогиня зробила ряд відкриттів, які лягли в основу її методу, сутність якого в тому, що «дитина володіє унікальною здатністю до самобудівництва» [5, 86].

Розглянемо основні положення, що розкривають зміст педагогічної теорії М. Монтесорі [6, 108]:

- 1) виховання повинно бути вільним;
- 2) виховання повинно бути індивідуальне;
- 3) виховання повинно спиратися на дані спостережень за дитиною.

Так, вільне виховання пов'язане зі:

- свободою вибору (у роботі з дидактичними розвивальними матеріалами) - має на меті навчити дитину вільно обирати різноманітні види діяльності, що цікавлять її на даний час, навчити дитину стати самостійною;

- свободою дій - коли діти самостійно обирають робоче місце (де їм зручніше займатися) - за столами або ж на килимку, що є робочою зоною для дитини;

- свободою часу - дитина займається з матеріалом стільки часу, скільки це йому необхідно.

Марія Монтесорі, закликала надавати дитині стільки незалежності, скільки це можливо для опанування новим досвідом. Саме незалежність (самостійність дитини та повага до неї та її вибору) допомагає розвиватися відповідно до законів природи. Один із провідних принципів педагогіки М. Монтесорі: «Допоможи мені це зробити самому». Він ґрунтується на поєднанні свободи і самостійності, оскільки несамотійна людина не може бути вільною [6, 108].

Індивідуальне виховання передбачає індивідуальну взаємодію дітей з матеріалами з урахуванням рівня майстерності маніпулювання чи дій з ними. До того ж матеріали підібрані таким чином, щоб враховувались розумові та фізичні можливості дітей у відповідності до чутливих періодів їх розвитку.

Спостереження за дитиною є основним засобом оцінювання прогресу розвитку дошкільників, їх досягнень та поведінки. При цьому «завдання педагога полягає швидше в тому, щоб сприяти, заохочувати, спонукати, ніж утручатися, наказувати або обмежувати» [4, 43]. Таке спостереження лежить в основі подальшого вибору педагогом способів впливу, стимулювання, керування та підтримки активності дітей.

Отже, цінними для сучасного ЗДО є педагогічні ідеї М. Монтесорі, пов'язані насамперед зі створенням стимулюючого, мотивуючого, особистісно-орієнтованого навчально-просторового середовища, що базується на активізації сенсорної сфери й вільного вибору діяльності дитини.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Творче й критичне використання вихователем педагогічних підходів видатного науковця сприятиме саморозвитку, формуванню соціального, морального та пізнавального досвіду й незалежності дошкільника.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України (нова редакція). Дата оновлення: 12.01.2021. URL:<https://mon.gov.ua/ua/news/novij-bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-zabezpechit-pidvishennya-yiyi-yakosti-ta-vidpovidnist-mizhnarodnim-standartam-sergij-shkarlet>.

2. Бондар В.І., Ільченко А.М. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтесорі: Навчальний посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2009. 252 с.

3. Дичківська І. М. Педагогіка М. Монтесорі: виклики сучасності: монографія. Рівне: Волин. обереги, 2016. 384 с.

4. Дичківська І. М., Поніманська Т. І. М. Монтесорі: теорія і технологія: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2009. 304 с.

5. Дичківська І.М. «Будинок вільної дитини» М.Монтесорі// Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 (Альма-матер).

6. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: «Академвидав, 2004. 456 (Альма-матер).

ЕКОЛОГІЧНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ГУРТКА «ОСНОВИ АКВАДИЗАЙНУ»

*Анастасія Малевич
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк
Науковий керівник : Буднік С. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії
і методики початкової освіти*

Анотація. У статті досліджено актуальну проблему екологічного виховання школярів та студентів під час гурткової роботи. Висвітлено важливість акваріумної справи у формуванні екологічної культури вихованців гуртка з аквадизайну. В роботі подано опис акваріумної композиції на тему «Природа та людина, до й після». Зроблено висновок про екологічний напрям діяльності гуртка «Основи аквадизайну».

Ключові слова: екологічне виховання, гурток, акваріум, аквадизайн, гурткова робота.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Екологічна культура, що сформована на основі ціннісного ставлення до природи є обов'язковою умовою сталого розвитку суспільства.

Роль позакласної роботи, зокрема гуртка, розглянуто в статті Л.Бобильова [1]. Науковець підкреслює значення позакласної роботи в екологічному вихованні школярів.

Проблемою підвищення екологічної культури молоді займаються такі науковці, як Л. Курняк [3], Л.Морозова [4], Г. Науменко [5].

Мета статті – дослідити екологічний напрям гуртка «Основи аквадизайну».

Екологічне виховання – це організований і цілеспрямований процес формування сукупності наукових знань про природу й суспільство, поглядів і переконань, які забезпечують становлення відповідального ставлення молоді до природи, реальним показником якого є практичні дії учнів та студентів стосовно природного середовища, що відповідають нормам людської моральності [3, с. 32].

Слід відмітити, що екологічне виховання в школі потрібно починати з молодшого шкільного віку, оскільки в цей час набуті знання можуть надалі перетворитися в міцні переконання. Спочатку діти вчаться помічати прекрасне та незвичне навколо себе, навчаються спостерігати, милуватися природою, посилено охороняти їх, не шкодити, робити довкілля чистішим. Важливий аспект психологічної підготовки підростаючого покоління у сфері екологічного виховання – формування почуття співпричетності, відповідальності; розуміння необхідності піклування про природу; готовність жити в злагоді з нею й відповідно до її законів. Коли ці риси стануть властиві більшості молодших школярів, то на наступних етапах (5-9-ті, 9-11-ті класи) результативність роботи з екологічного виховання, маючи міцне підґрунтя, проводитиметься значно ефективніше.

Що стосується студентської молоді, то ця робота вже має більш глибоке духовне й практичне спрямування. Основа екологічного виховання студентів – екологічно зорієнтована педагогіка. Вона охоплює принцип природовідповідності, екологію соціального середовища, екологію внутрішнього світу людини, екологізацію навчання та виховання [2].

Визначну роль у формуванні знань, умінь і навичок з екології в навчальних закладах відіграє заохочення дітей до гурткової роботи еколого-натуралістичного спрямування та участі в різноманітних заходах як формах організації позашкільної освіти. Поширення гуртків екологічного спрямування має важливе значення для формування екологічного світогляду підростаючого покоління [6, с. 4].

Варто зазначити, що у школах, закладах вищої освіти, зокрема на факультеті педагогічної освіти та соціальної роботи велику увагу приділяють екологічній роботі та природоохоронній діяльності, однією з форм якої є робота гуртка «Основи аквадизайну».

Заняття гуртка з аквадизайну передбачають проведення дослідницької та природоохоронної роботи. Вихованці гуртка вчаться працювати з

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

літературою, планувати та проводити дослідження, оформляти одержані результати у вигляді повідомлень і рефератів.

Для пропаганди екологічної інформації вихованці гуртка «Основи аквадизайну» розробляють різноманітні екологічні проекти на тему «Наноакваріум: запуск і догляд», закладають підводні сади, проводять конкурси екологічних плакатів, організовують конкурси-виставки акваріумів з аквадизайну на екологічну тему, зокрема цьогогоріч організована виставка-конкурс «Волинська весна в акваріумі – 2023», на якій представлено 22 конкурсних акваріумів. Наприклад, подамо опис акваріумної композиції конкурсного акваріума «Природа та людина, до й після».

Площу акваріума 80 л ми розділили на дві частини. В правій представлено природний первісний стан водойми. Для цього нами використано лише натуральні декоративні елементи: каміння, шкаралупу кокоса та корягу. На передньому плані ростуть рослини які вирізняються невеликими розмірами або повільним ростом (анубіас карликовий); середній план представлено криптокориною Вендта й лобелією пурпуровою, що виділяється світло-салатовим кольором і контрастує з іншими зеленими рослинами. На корязі розміщено тайландські папороті, тут же росте папороть Бальбітіс. Для їх росту не обов'язкова наявність ґрунту – лише потрібна можливість прикріплення до субстрату. На відростковій корязі нами закріплено яванський мох, дуже невибагливий і декоративний, а в шкаралупі кокоса поселено річію та знову ж анубіасів. На задньому плані росте валіснерія спіральна – довголистова рослина, а також вільноплаваючий роголижник, за допомогою якого ми прикрили технічні засоби обслуговування акваріума. На поверхні водяного дзеркала росте пісція плаваюча з родини Ароїдних. Таким чином ми охопили всі групи рослин: від вільноплаваючих до вкорінених. Ліва частина акваріуму окреслює екологічні проблеми водойм, що виникли внаслідок дій людини й разом із тим є вільною зоною для плавання риб. Рослини підбирали червоно-бурого кольору, що імітує вплив на них отруйних речовин (нафта, гербіциди, пестициди та ін.), які викидаються або потрапляють у водойми внаслідок безгосподарності людей; червоний ґрунт символізує катастрофу на алюмінієвому заводі в Угорщині, що шокувала весь світ; тут же стилізована рибальська сітка, яка використовувалася бракон'єрами й забута ними, а також частина скляної пляшки, котра символізує забруднення сміттям і відходами. Із рослин ми використали ехінодорус ніжний із родини Частухових на передньому плані, посередині – ехінодорус Рубра. Солітером (одиначна посадка рослин) висаджено німфею. Підбираючи риб, ми користувалися такими критеріями: мирне та гармонійне співіснування; схожі умови утримання; декоративний або оригінальний вигляд. Із риб для оформлення акваріума (80 л) нами використано харацинових стайних рибок із Південної Америки, які невибагливі до умов утримання, але водночас і цікаві для спостереження. Це неон червоний – яскрава миролюбна рибка, яка дуже гарно виглядає в зграйках, пецилобрикон звичайний рибки плавають під кутом 45 головою ввверх, за що їх називають рибами-олівцями,

рухаються вони переважно у верхніх шарах й харчуються з поверхні води. В темноті забарвлення в цих рибок змінюється з поздовжньо-смугастого на поперечно-смугасте, це можна спостерігати, якщо раптово увімкнути вночі світло. Наностомус маргінатус – невеличка оригінальна рибка, вона як колібрі тріпоче плавцями залишаючись на одному місці. Іріатеріна Вернера з родини Райдужних рибок, на відміну від попередніх, походить з Австралії. В основному в декоративних акваріумах утримують лише самців, оскільки в них особливий спинний плавник – перша частина якого рожево-помаранчева, а друга – із 2–3 довгих чорних виростів, що дублюються на анальному плавцеві, самки ж зовсім непоказні. Зграйка расбор декоративна своїми чорними клиночками. Цим всім рибкам потрібні як місце для вільного плавання так і зарості рослин. Закінчуючи опис нашої композиції «Природа і людина, до і після» ми ще раз нагадуємо людям про те, що на планеті вони не одні, поряд існують інші живі організми – про це потрібно пам'ятати.

Отже, найдоцільніше, як на нашу думку, активізувати роботу гуртка «Основи аквадизайну» як у школі, так і у закладі вищої освіти. Це своєрідний творчий процес спілкування учнівської та студентської молоді з природою, що також навчає бережливого ставлення до всього живого на Землі.

Подальшого науково-теоретичного й методичного дослідження потребують проблеми розробки моделі формування екологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів на заняттях гуртка «Основи аквадизайну».

Список використаних джерел:

1. Бобильова Л. Д. Екологічне виховання молодших школярів. Гурткова робота. *Початкова школа*. 2003. №5. С.64-75.
2. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи. Київ : Знання, 2007. 495 с.
3. Курняк Л. Д. Екологічна культура: поняття і реальність Вища освіта України, 2006. № 3. С. 32-37.
4. Морозова Л. Виховання екологічної культури особистості Вища освіта України, 2001. № 2. С. 88-92.
5. Науменко Г. Освітня складова компонента екологічної культури. *Грані*, 2006. №3. С. 74–78.
6. Половинко Г. Шляхи підвищення ефективності екологічного виховання школярів *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2004. № 16. С. 4-5.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

*Світлана Махновець
Волинський національний університет
імені Лесі Українки*

м. Луцьк

*Науковий керівник : Буднік С. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії
і методики початкової освіти*

Анотація. У статті досліджено основні аспекти формування природничої компетентності під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Проаналізовано навчально-методичні комплекти з інтегрованого курсу «Я досліджую світ», які розроблені відповідно до Типової освітньої програми під керівництвом О.Савченко. Зроблено висновок що інтегрований курс «Я досліджую світ» є основою для формування природничої компетентності молодших школярів у початковій школі.

Ключові слова: природнича компетентність, інтегрований курс, початкова школа.

Природнича компетентність є основою формування системи знань молодших школярів про світ природи на уроках «Я досліджую світ».

З метою вивчення особливостей формування природничої компетентності молодших школярів нами обрано для аналізу навчально-методичні комплекти з інтегрованого курсу «Я досліджую світ», розроблені відповідно до Типової освітньої програми під керівництвом О. Савченко [5].

Відповідно до Типової освітньої програми для 1-2 класів НУШ (Наказ МОН України від 08.10.2019 року № 1272) і Типової освітньої програми для 3-4 класів НУШ (Наказ МОН України від 08.10.2019 року № 1273), розроблених під керівництвом О. Савченко, метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток учнів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу та суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності і соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність розв'язувати практичні завдання [5].

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники природничої, громадянської та історичної, соціальної і здоров'язбережувальної освітніх галузей в їх інтегрованій суті, а саме: «Людина», «Людина серед людей», «Людина в суспільстві», «Людина і світ», «Людина і природа» (1-2 класи); «Людина», «Людина серед людей», «Людина в суспільстві», «Людина і світ», «Природа», «Людина і природа» (3-4 класи).

Зміст і структура навчальних посібників курсу ґрунтуються на таких принципах: природовідповідність; науковість наступність; наочність; фундаментальність і прикладна спрямованість; єдність навчання і виховання; колективізм і рольова участь та ін. [3, с. 43].

У зміст інтегрованого курсу включено природничі, економічні, соціальні й історичні проблеми, спрямовані на розвиток в учнів знань, умінь, навичок, цінностей і досвіду, які вчать їх самостійно приймати рішення для поліпшення

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

якості життя без екологічної загрози для майбутнього планети, у тому числі країни, окремих її регіонів і своєї місцевості.

Навчальна програма, яка охоплює перший та другий роки навчання, побудована в логічному зв'язку з курсом третього та четвертого років навчання. Наступність і послідовність тем полягає у розширенні змісту модулів (розділів) та відповідних тем, які вивчали в попередні роки. Відповідно й вимоги до учнів враховують досягнення попереднього етапу їх розвитку. Особливістю цих комплектів є те, що вони втілюють ідеї, закладені в Концепції НУШ та Державному стандарті початкової освіти [2].

Кожний розділ підручника «Я досліджую світ» – це інтегративна сукупність низки логічно пов'язаних тем з таких галузей: природничої, соціальної та здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, технологічної, інформатичної та елементів математичної, мовно-літературної. Саме в інтеграції зазначених галузей і реалізується міжпредметна спрямованість НМК.

Міжпредметна спрямованість передбачає, що кожен учень опановує не тільки систему знань, а також універсальні способи дій, за допомогою яких зможе самостійно добувати інформацію про світ, набувати життєвого досвіду. Відповідно міжпредметними компетентностями є універсальні способи діяльності, які можна застосовувати як у рамках освітнього процесу, так і в реальних життєвих ситуаціях. Результатом метапредметного навчання є процес формування ключових компетентностей, які характеризуються доповненням учнівського досвіду з різних предметів [1, с. 51].

Варто зазначити, що наслідком сучасної реформи в освіті є суттєві зміни її змісту загалом і змісту освітньої галузі «Природознавство» зокрема. Відповідно до Державного стандарту освіти вводиться новий інтегрований курс «Я досліджую світ», що об'єднує навчальний зміст кількох освітніх галузей: природнича, громадянська та історична і соціальна та здоров'язбережувальна.

Отже, матеріал інтегрованого курсу «Я досліджую світ» охоплює систему знань про природу і суспільство, сприяє розвитку в молодших школярів навичок дослідницької діяльності, формуванню ціннісних орієнтацій і дбайливого ставлення до природи та розуміння значення життя як найвищої цінності. Тому саме цей курс є основою для формування природничої компетентності молодших школярів у початковій школі.

Список використаних джерел:

1. Вознюк О., Дубасеюк О. Сучасні наукові підходи як методологічні засади компетентного підходу в освіті. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 11–18.
2. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України від 05.09.2017.

3. Компетентнісна освіта: від теорії до практики. [Н. М. Бібік, І. Г. Єрмаков, О. В. Овчарук та ін.] К. : Пляди, 2015. 120 с.
4. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Проосновні компетенції для навчання протягом усього життя» (від 18 грудня 2006 р.). : веб. сайт. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975 (Дата звернення: 19.03.2023)
5. Савченко О. Я. Упровадження компетентнісного підходу в початковому освіту: здобутки і нерозв'язані проблеми. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 2 (83). С. 25-32.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ З МЕТОДИКОЮ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

*Мельниченко Дмитро
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
Науковий керівник: Білявська Л.П.,
викладач-методист вищої категорії*

Анотація. *Тези присвячені аналізу застосування сучасних педагогічних інноваційних технологій, мультимедійних і комп'ютерних засобів навчання. Розглянуто основи інноваційної технології навчання в професійній діяльності.*

Ключові слова: *підготовка висококваліфікованих компетентнісних працівників освіти, інноваційні технології.*

Сучасне суспільство потребує реформування освіти України. Зміст суспільних вимог задекларований Законами України «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність», Положення «Про порядок здійснення інноваційної діяльності в системі освіти України», Професійним стандартом за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», що спрямовані на врегулювання відносин в галузі мистецької освіти. Актуальним залишається запит суспільства на виховання творчої особистості, здатної самостійно мислити, генерувати ідеї, приймати неординарні рішення. Вирішення даного завдання є застосування різних видів сучасних освітніх технологій.

Технологія означає сукупність знань про способи та засоби здійснення різних виробничих процесів. Пізніше поняття почало застосовуватись в освітній галузі

Волкова Н.П. [1,с.403] в своєму посібнику з педагогіки дає наступне визначення інновації освіти - цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог.

На сьогоднішній день до основних інноваційних технологій відносяться : кабінетне, групове і додаткове навчання, нестандартні уроки, факультативи

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

за вибором здобувача освіти, проблемне навчання, модульне навчання, наукові експерименти на заняттях, запрошення видатних діячів певної галузі, вчених, економізація та екологізація освіти, індивідуальне навчання, застосування технічних засобів [2].

Головним завданням музичної освіти в педагогічному коледжі є вдосконалення методів, форм педагогічних технологій навчання здобувачів освіти. Сьогодні найбільш поширеними інноваційними методами є: метод портфоліо; метод проєктів; метод проблемного викладання; лекція-візуалізація; науково-дослідна робота здобувачів освіти. У педагогічному коледжі на практиці найбільшого поширення набули такі інноваційні технології навчання, як технології особистісно орієнтованого навчання: технології критичного мислення, проєктні технології, технології проблемного навчання, технології інтерактивного навчання; ігрові технології, інформаційно-комп'ютерні технології.

Хочу звернути увагу на застосування інформаційно-комунікативних технологій навчання, що дає можливість підвищити ефективність навчання, самоосвіти здобувачів освіти, отримати доступ до сучасної інформації з різних освітніх галузей знань, ефективної співпраці здобувачів освіти, викладачів, незалежно від місця знаходження.

Застосування в навчанні мультимедійних інформаційних технологій, які дають можливість опрацювати велику кількість інформації (відео, звукової, графічної, текстової), компонувати її в зручному вигляді.

Використання сучасних інноваційних технологій у навчальний процес дозволяє викладачам циклової комісії музичного виховання з методикою перекласти частину своєї роботи на комп'ютер. Навчання стає для здобувачів освіти більш цікавим, творчим, інтенсивним. Проведення оцінювання за допомогою комп'ютерного тестування дозволяє викладачам диференціювати рівень складності завдань, здійснювати індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти.

Надзвичайно ефективним для проведення занять музичного виховання з методикою є використання електронних підручників. В них сконцентрована велика кількість комп'ютерних форм супроводу занять. Інтегруються тексти, зображення, відео, інструментальна музика, спів. Закладена гра на віртуальній клавіатурі, довідкові веб-сайти, дидактичні ігри, онлайн-вправи, малювання на планшеті, підсумкові перевірні тести. Вони надають істотну методичну допомогу викладачам.

Використання інноваційних технологій навчання на заняттях музичного виховання з методикою ґрунтуються на сучасних підходах до мистецької освіти, сприяє ефективному становленню і розвитку творчої, саморозвиненої особистості здобувача освіти, дозволяє здійснювати особистісно орієнтоване навчання кожного здобувача освіти, формує прагнення здобувати знання і застосовувати на практиці.

Отже, упровадження інноваційних технологій потребує поглибленого вивчення які сприяють покращенню освітнього процесу, його оптимізації та

переходу на новий рівень, дають можливість підготувати конкурентоспроможних фахівців, висококваліфікованих компетентнісних працівників освіти.

Список використаних джерел:

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К : Видавничий центр «Академія»Ю, 2002. - 576 с.
2. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі. - Ужгород, 2004. - 168 с.
3. Андрейко О.І. Педагогічні перспективи акмеформування музиканта-виконавця у вищих навчальних мистецьких закладах. Наукові записки. Серія педагогічні та історичні науки, № 105. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. С. 3-10.

ЗМІСТОВЕ НАПОВНЕННЯ УРОКІВ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ В ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗНАНЬ ПРО РАЦІОНАЛЬНЕ І БЕЗПЕЧНЕ ХАРЧУВАННЯ

*Наталія Мирон, Ярина Ярошецька
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ
Науковий керівник: Сливка Л. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти*

Анотація. *Актуалізовано проблему формування навичок раціонального і безпечного харчування учнів. Конкретизовано знання і навички раціонального і безпечного харчування, які формуються під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Запропоновано низку методів, прийомів і форм навчання, які доцільно використати у формуванні в учнів культури харчування.*

Ключові слова: *здоров'я, раціональне і безпечне харчування, культура харчування, формування культури харчування, здобувачі початкової освіти.*

Проблема раціонального і безпечного харчування підрастаючого покоління належить до найактуальніших проблем в українській державі, вирішення якої обумовлює подальше існування здорової нації.

Ключовими причинами неправильно організованого харчування є недоцільне використання раціону і режиму харчування протягом всього дня, використання у власному раціоні неякісних продуктів харчування, «швидкої їжі», некоректна організація відповідної діяльності у закладах освіти.

Згідно із змістом соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі, під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» учні початкової школи мають змогу зосередитися на оволодінні навичками раціонального і

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

безпечного харчування (розуміння цінності харчування у житті людини, прагнення бути здоровим, наявність бажання, зацікавленості та потреби до опанування вміннями та навичками збалансованого харчування), зрозуміти сутність відповідних здорових та шкідливих звичок, набути знання про правильне харчування та його вплив на організм людини (уявлення про збалансоване харчування, фактори ризику вживання шкідливої їжі), зрозуміти необхідність раціонально і безпечно харчуватися, ухвалювати власні рішення з користю для здоров'я, робити аргументований вибір на користь раціонального і безпечного харчування, набути позитивний досвід щодо безпечного і раціонального харчування на практиці (активно оволодівати вміннями та навичками раціонального і безпечного харчування; бути самостійними у виборі якісних продуктів харчування і раціональної їжі) [3].

Під час опитування і використання інших методів навчання на уроках доцільно, на нашу думку, пропонувати учням такі запитання: «Чи знаєте Ви, що таке раціональне харчування?», «Які продукти є корисними для здоров'я?», «Які страви національної кухні ти знаєш?», «Чи корисним є переїдання?», «Серед перелічених визначте продукти, вживання яких потрібно обмежувати?», «Що б Ви обрали із запропонованого меню?», «Яку роль відіграє термін придатності та умови зберігання харчових продуктів?», «Чи вживаєте Ви чіпси та сухарики?», «Що оберете до чаю: цукор чи мед?», «Чи знаєте Ви, що їжа складається з білків, жирів і вуглеводів?», «Якщо в ідальні буде смажена і парена котлета, яку Ви оберете?», «Яке ставлення до раціонального і безпечного харчування у Вашій родині?». Доцільними є також вікторина «Для чого ми їмо?», низка виховних заходів, які допоможуть краще зрозуміти та засвоїти інформацію про повноцінне здорове харчування («Здорове харчування є свідомим вибором кожної людини», «Особливості роботи організму людини в різні пори року (харчування восени, взимку, навесні та влітку)») які дають змогу учням зрозуміти яким продуктам варто надавати перевагу у відповідний сезон, які корисні елементи необхідні і звідки їх можна отримати. Варто також запропонувати учням скласти власний режим харчування, щоб довідатися які продукти входять до їхнього раціону [2].

Важливим елементом відповідного освітнього і виховного впливу має бути використання різних методів, прийомів і форм щодо формування культури харчування в учнів, а саме. До таких форм можна віднести:

- бесіди щодо питань, які пов'язані зі здоровим харчуванням, а також з наданням інформації про шкідливість чи корисність тих чи інших продуктів харчування;
- відео-сюжети (фільми, мультфільми та інше), в яких міститься інформація про ведення здорового способу життя;
- п'ятихвилинки пов'язані зі здоров'ям;
- уроки у формі ігор;
- літературні вікторини [1].

Список використаних джерел:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

1. Бондар Т. Здоров'я школярів: практичні матеріали для повсякденної роботи педагога. Х. : Веста, 2009. С. 192.
2. Гриценчук О., Овчарук О., Оліфіра Л. Методичні рекомендації щодо впровадження навчального курсу за вибором «Здоров'я дитини – здорове харчування». 3–4 класи ЗНЗ. Київ : Друкарня ТОВ «Вольф», 2010. С. 28.
3. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. 62 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДИКИ LEGO У ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*Катерина Мирошниченко,
Тетяна Запорожченко
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів*

Анотація. *Методика LEGO – одна із найпоширеніших сучасних методик, яка органічно поєднує моделі реального навколишнього світу і предметно-ігрове освітнє середовище з метою навчання та розвитку дитини. До нагальних завдань сучасної освіти відносять створення середовища, що забезпечує і полегшує дитині можливість розкриття власного потенціалу. У такому середовищі дитина відчуває себе вільно, має можливість проявити власний потенціал через набуття навичок співпраці та комунікації з метою активної взаємодії з швидко змінним навколишнім світом.*

Ключові слова: *методика LEGO, учні початкової школи, нова українська школа.*

У сучасному суспільстві потрібна переорієнтація системи шкільної освіти на формування життєвих компетентностей учнів, що дозволяє їм орієнтуватися в сучасній соціумі, в інформаційному просторі, на ринку праці, виконувати соціально-важливі завдання та навчатися. Головне завдання сучасного вчителя відбувається у формуванні розумового розвитку та здібностей учнів, щоб вони могли вільно орієнтуватися в реальному житті, пізнавати та діяти відповідно до цього. Нова українська школа – це школа, в якій приємно навчатись і яка пропонує учням не тільки знання, а й доречні уміння застосовувати їх у повсякденному житті. Також потрібно зазначити, що питання адаптації дітей молодшого шкільного віку до умов освітньо-виховного простору закладу освіти є надзвичайно важливим [1] та передбачає зацікавлення учнів початкової школи різноманітними ігровими методами навчання. Використання в освітньому середовищі LEGO може допомогти досягти цих цілей, крім того, LEGO містить спеціально скомпоновані для розміщення в групах комплекти, систему завдань для дітей та має чітку освітню концепцію [4].

Метою дослідження було вивчити теоретичні засади впровадження елементів методики LEGO у освітньому просторі нової української школи.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Використання LEGO на уроках початкової школи є сучасною та ефективною технологією навчання, яка допомагає учням розвивати свій розум та фізичні здібності, соціальні навички та позитивне ставлення до математики, мови та навчального світу. Використання LEGO сприяє підвищенню інтересу до навчання та упевненості у власних здібностях, що є фактором освітньої взаємодії між вчителем та учнем. Багатофункціональність, технічні та естетичні характеристики LEGO дозволяє використовувати цю технологію в різних ігрових та навчальних зонах, що робить її перспективною для майбутнього застосування в освіті.

Дуже важливим питанням освіти у початковій школі є формування навчально-пізнавальної [3] та математичної компетентностей [2]. Використання конструктора LEGO у навчанні може допомогти не лише у розвитку дрібної моторики рук, орієнтуванні в просторі, а й навчанні математичних понять та розв'язанні математичних та логічних завдань; розширення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафт; розвиток уваги, пам'яті, творчого мислення; формування навички діалогічного мовлення, розширення словникового запасу; вміння працювати у групі, спілкуватися, бути толерантними один до одного [4].

LEGO -конструювання - це ігри для навчання та виховання дітей, створені дорослими. Для дітей значення гри очевидне і досягається через ігрові завдання, дії та правила. Ці ігри спрямовані на розвиток пізнавальної діяльності та інтелектуальних операцій, що є основою навчання. LEGO - конструювання об'єкта поєднує дві галузей - ігрову та пізнавальну. Використання конструктора LEGO на уроках допоможе покращити якість навчання, ефективність роботи на уроках, залучити дітей до системної діяльності та підвищити успішність. Конструктор LEGO є практичним інструментом, який дозволяє легко вирішувати типові задачі, що стосуються навчальних матеріалів учнів початкових класів. Використання конструктора LEGO допоможе засвоїти навчальний матеріал, розвиває навички підготовки та підтримки цілей та завдань освіти діяльності, містить ресурси для їх реалізації та допомогу розробці творчих та пошукових навичок. Конструктор LEGO є наочно-образною моделлю тих інтелектуальних операцій, які формуються під час освітньої діяльності.

Висновки. Використання LEGO-методики на уроках початкової школи сприяє формуванню в учнів навичок прогнозування, планування та критичного мислення, що дозволяє їм розвивати свої пізнавальні та емоційно-вольові здібності. Діти не тільки виявляють свою творчість та фантазію під час роботи з конструктором, але й навчаються співпрацювати з однолітками, допомагаючи одному, обмінюватися інформацією та приймати рішення. Така практика сприяє розвитку комунікативних навичок дітей та дозволяє їм адекватно оцінювати свою роботу.

Список використаних джерел:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

1. Кисла О. Ф., Кулажко М. А. Особливості адаптації дітей молодшого шкільного віку до умов освітньо-виховного простору. Інноваційна педагогіка. 2019. Вип.15. Т.1. С. 101-104.

2. Стрілець С. І., Запорожченко Т. П. Методика навчання освітньої галузі «Математика». Навчально-методичний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2014. 188 с.

3. Турчина І.С., Вахрушева Н.М. Формування навчально-пізнавальної компетентності учнів початкової школи як педагогічна проблема. Молодий учений. №2.1 (54.1), 2018. С. 13-16.

4. Шість цеглинок в освітньому просторі школи : Методичний посібник. The LEGO Foundation. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/LEGO/tseglinok-kviten-2018-web.pdf>

САМОРОЗВИТОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Марина Михальова
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Шевченко А. Ф.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. У даній роботі розглядаються питання сутності та механізмів саморозвитку особистості, особливостей впливу дистанційного навчання на саморозвиток здобувачів вищої освіти, структурно-компонентного аналізу саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання, константувального етапу експерименту з саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання та аналізу нормативно-правової бази організації дистанційного навчання в Україні. Також розглядається досвід процесу саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання на базі УДУ імені Михайла Драгоманова. Результати дослідження можуть бути корисні для вчителів, студентів, науковців та всіх, хто зацікавлений у питаннях саморозвитку та дистанційного навчання.

Ключові слова: саморозвиток, здобувач вищої освіти, дистанційне навчання, умови, механізми, структурно-компонентний аналіз, експеримент, нормативно-правова база.

Саморозвиток особистості - це процес постійного зростання та розвитку у всіх сферах життя, який відбувається за ініціативою самої людини.

Основні механізми саморозвитку особистості включають самоаналіз, самопізнання, самоорганізацію, самокерування та самооцінку. Ці механізми сприяють розумінню власних потреб, цілей та можливостей, а також допомагають у виборі шляхів досягнення бажаного результату.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Для досягнення успіху в саморозвитку особистості необхідна систематичність та наявність певного плану дій.

Успішний саморозвиток особистості передбачає також наявність позитивного мислення та вміння керувати своїми емоціями та ставленням до життя.

Для успішного саморозвитку в дистанційному навчанні необхідно мати доступ до різноманітних навчальних ресурсів та інтерактивних інструментів, які можуть сприяти розвитку здібностей та компетенцій.

Одним з можливих рішень для підвищення рівня саморозвитку здобувачів вищої освіти в дистанційному навчанні є впровадження інноваційних методів та форм навчання, які можуть сприяти стимулюванню інтересу та мотивації студентів до саморозвитку та професійного зростання. Такі методи можуть включати в себе віртуальні лабораторії, інтерактивні вправи, відеоконференції тощо.

Умовою успішного саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання є наявність відповідних інструментів для розвитку кожного з компонентів.

Окрім компонентів, що безпосередньо стосуються саморозвитку, важливими є також зовнішні фактори, що впливають на нього. Наприклад, доступ до ресурсів, розуміння мети навчання та задоволення від навчання можуть бути важливими факторами для стимулювання саморозвитку.

Структурно-компонентний аналіз саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання може допомогти визначити найбільш пріоритетні напрямки для розвитку та оптимізації цього процесу, а також для розробки ефективних інструментів та методів, що сприятимуть його підвищенню.

Константувальний етап експерименту з саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання передбачає використання різноманітних методів дослідження, зокрема анкетування та бесіду.

Нормативно-правова база організації дистанційного навчання в Україні включає ряд документів, серед яких основним є Закон України "Про вищу освіту", що визначає основні принципи та правила функціонування системи вищої освіти в Україні.

Закон України "Про освіту" передбачає можливість організації дистанційного навчання як одного зі способів здобуття освіти, що забезпечує гнучкість та доступність навчання.

УДУ імені Михайла Драгоманова відіграє важливу роль у розвитку дистанційної освіти в Україні та забезпеченні якості навчання здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання.

Процес саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання на базі УДУ імені Михайла Драгоманова передбачає систематичне вивчення навчального матеріалу, підвищення рівня мотивації та самодисципліни, взаємодію з викладачами та іншими здобувачами вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко, С.(1997). Український педагогічний словник. К.: Либідь, 376 с.
2. Дистанційне навчання у ЗВО: моделі, технології, перспективи: матеріали круглого столу за участю порадників академічних груп та викладачів факультету управління фінансами та бізнесу. – 28 квітня 2021 р. – Львів: ФУФБ, 2021. – 111 с. сторінка 8
3. Самойленко О. М. Створення нормативної бази навчального процесу ВНЗ як засіб забезпечення дистанційної форми навчання студентів // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. –Том 35. – №3. – С. 99–105.
4. Степко М. Світові тенденції розвитку систем вищої освіти та проблеми забезпечення якості й ефективності вищої освіти в Україні. Вища школа. 2013. С. 13–22.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ МАТЕМАТИКИ

Каріна Невдачина

Навчально-науковий інститут Педагогіки і психології

Глухівський НПУ ім. О.Довженка

м.Глухів

*Науковий керівник: Непомняца Галина,
кандидат педагогічних наук, старший викладач.*

Анотація. Ці тезисні висловлення вказують на досліджують використання електронних освітніх ресурсів у процесі навчання математики у початковій освіті. Яке показує, що використання цих ресурсів може покращити ефективність навчання та підвищити мотивацію учнів. Літературні джерела підтверджують, що застосування інформаційних технологій може забезпечити більш інтерактивний та зручний спосіб навчання, що допомагає учням зрозуміти матеріал та зберегти інтерес до навчання.

Ключові слова. Електронні освітні ресурси, навчання, здобувачі освіти, електронні джерела, інформаційна грамотність.

Використання електронних освітніх ресурсів у процесі навчання здобувачів початкової освіти математики: як це допомагає зробити процес навчання більш ефективним. У сучасному світі, де технології швидко розвиваються, електронні освітні ресурси стають все більш популярними використовувати для навчання здобувачів початкової освіти математики. Розглянемо декілька висловлень, які підтверджують ефективність використання електронних освітніх ресурсів у процесі навчання здобувачів початкової освіти математики.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Електронні освітні ресурси допомагають покращити якість навчання з математики у початковій освіті. Завдяки електронним освітнім ресурсам, здобувачі початкової освіти математики можуть отримувати більш детальну інформацію про певні теми та поняття. Електронні освітні ресурси забезпечують доступ до багатой бази даних з матеріалами для вивчення математики, які можуть використовуватися для уточнення знань і розуміння теми. [1,13]

Використання електронних освітніх ресурсів сприяє підвищенню мотивації здобувачів початкової освіти до вивчення математики. Електронні освітні ресурси дають можливість здобувачам початкової освіти вивчати матеріал у відповідності зі своїми індивідуальними потребами. [3,85] Завдяки цьому здобувачі початкової освіти математики можуть відчувати більшу самостійність і відчувати себе більш успішними в навчанні. Крім того, електронні освітні ресурси можуть бути представлені в різних форматах, що дозволяє здобувачам початкової освіти вибирати той, який найбільше відповідає їхньому способу навчання, що допомагає їм зосередитися на матеріалі і зрозуміти його краще.

Використання електронних освітніх ресурсів забезпечує більш швидкий та зручний доступ до інформації. У сучасному світі, коли ми маємо швидкий інтернет та доступ до багатьох електронних пристроїв, використання електронних освітніх ресурсів дозволяє отримати доступ до матеріалів для вивчення математики в будь-який зручний для здобувача час та місце. Більш того, використання електронних освітніх ресурсів дає здобувачам початкової освіти можливість взаємодіяти з іншими здобувачами, вчителями, або викладачами математики, що допомагає збільшити кількість джерел інформації, доступних для навчання.

Електронні освітні ресурси розширюють можливості викладачів та вчителів з розвитку інтерактивного та ефективного навчання. Завдяки електронним освітнім ресурсам, викладачі та вчителі математики можуть використовувати різноманітні інтерактивні інструменти, щоб допомогти здобувачам початкової освіти математики зрозуміти складні математичні концепції[2,45]. Наприклад, викладачі можуть використовувати відеоуроки, інтерактивні вправи та ігри, щоб допомогти здобувачам початкової освіти математики зрозуміти матеріал краще та запам'ятати його. Крім того, електронні освітні ресурси дозволяють вчителям та викладачам створювати індивідуальні завдання та вправи для кожного здобувача, що допомагає врахувати індивідуальні особливості кожного з них.

Використання електронних освітніх ресурсів дозволяє здобувачам початкової освіти математики розвивати навички інформаційної грамотності та технологічної компетентності. [3,15] Використання електронних освітніх ресурсів під час навчання математики допомагає здобувачам початкової освіти розвивати навички роботи з електронними джерелами інформації та комп'ютерними програмами. Це є важливим, оскільки інформаційна грамотність та технологічна компетентність є необхідними навичками для

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

успішного функціонування в сучасному світі. Використання електронних освітніх ресурсів допомагає здобувачам початкової освіти розвивати ці навички на практиці та збільшувати свою готовність до майбутньої роботи зі сучасними технологіями.

Використання електронних освітніх ресурсів може підвищити мотивацію здобувачів початкової освіти математики до навчання. Використання електронних освітніх ресурсів може бути більш захоплюючим та цікавим для здобувачів початкової освіти математики, що може підвищити їхню мотивацію до навчання математики. Електронні освітні ресурси дозволяють створювати інтерактивні та цікаві завдання, які допомагають залучити увагу здобувачів та зробити процес навчання більш захоплюючим. Крім того, електронні освітні ресурси можуть містити елементи гри, що є ефективним засобом мотивації до навчання. [5,98]

Використання електронних освітніх ресурсів дозволяє здобувачам початкової освіти математики отримати доступ до різноманітних джерел інформації. Використання електронних освітніх ресурсів дозволяє здобувачам початкової освіти математики отримати доступ до різноманітних джерел інформації, які можуть бути корисними для навчання математики. [1,26] Наприклад, здобувачі можуть використовувати електронні підручники, відеоуроки, вправи, тести та інші матеріали для отримання додаткових знань та розуміння матеріалу. Крім того, здобувачі можуть отримати доступ до актуальних інформаційних джерел та наукових ресурсів, що дозволяє їм розширювати свій кругозір та вивчати математику у контексті сучасних досягнень.

Використання електронних освітніх ресурсів є важливим елементом сучасного навчання математики для здобувачів початкової освіти. Електронні освітні ресурси дозволяють здобувачам отримати доступ до різноманітних матеріалів, розвивати навички інформаційної грамотності та технологічної компетентності, підвищувати мотивацію до навчання та зростати у професійному розвитку. [4,52] Електронні освітні ресурси також забезпечують можливість персоналізації навчання, що дозволяє здобувачам вивчати матеріал у своєму темпі та з використанням різноманітних методів навчання.

Однак, використання електронних освітніх ресурсів повинно бути здійснене з урахуванням особливостей здобувачів початкової освіти та застосовуватися як доповнення до традиційних методів навчання. Доцільним є використання інтерактивних та граничних завдань, які дозволяють здобувачам розвивати навички самостійності, творчості та критичного мислення.

Отже, використання електронних освітніх ресурсів в процесі навчання здобувачів початкової освіти математики є важливим кроком у забезпеченні якісної освіти та розвитку компетентностей майбутніх громадян.

Список використаних джерел:

1. Використання комп'ютерної техніки у процесі вивчення математики / А. І. Шеїн, В. П. Серба. К.: Вища школа, 1993. 240 с.
2. Електронні освітні ресурси у навчанні математики / О. В. Шепель, О. В. Коляда // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2017. Вип. 27. - С. 45-50.
3. Інформаційні технології в освіті: підручник / Шевченко Л.В., Шульга Г.В., Степаненко М.І. та ін.; К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. - 480 с.
4. Інформаційні технології в освіті: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / За заг. ред. В. М. Бичкова. К.: Академвидав, 2008. 479с.
5. Ткачук О. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні математики / О. А. Ткачук, Н. І. Кузнецова // Сучасні проблеми математики, інформатики та їх застосування: Зб. наук. праць. Донецьк: Вид-во Донецького національного університету ім. В. Стуса, 2013. Вип.44. С.98-102.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Ірина Новосад

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

м. Київ

*Науковий керівник: Кондратюк О.М. канд. пед. наук
доцент кафедри початкової освіти*

Анотація. Автор висвітлює проблему формування пізнавальної мотивації молодших школярів. Пошук сучасних ефективних шляхів її розв'язання лежить у площині надання пріоритету інтерактивним методам навчання, комп'ютерним інформаційним технологіям та методам розвитку критичного мислення. На основі аналізу теоретичного матеріалу розкрито актуальність використання для цього засобів критичного мислення.

Ключові слова: *мотивація, критичне мислення, педагогічні умови розвитку критичного мислення молодших школярів, стратегії розвитку критичного мислення.*

У Концепції Нової української школи наголошується на формуванні мотивації учнів початкової школи, активного пізнавального ставлення до дійсності, виховання в учнів інтересу до нових знань, бажання самостійно їх здобувати та створенні умов для ефективного навчання.

Окремі аспекти проблеми мотивації навчання досліджувалися як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Так, загальнотеоретичні положення навчальної мотивації розроблено у працях таких психологів та

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

педагогів, як: Б. Баєв, Г. Балл, Н. Бойко, М. Боришевський, Ю. Гільбух, С. Гончаренко, М. Дригус, О. Дусавицький, Г. Костюк, С. Максименко, В. Моляко, В. Моргун, Н. Побірченко, В. Рибалко, О. Савченко, В. Семиченко, І. Синиця, О. Скрипченко, Ю. Швалб..

Однією з умов виникнення пізнавальної мотивації є подолання труднощів у навчальній діяльності. Але трудність навчального матеріалу і навчального завдання призводить до підвищення інтересу тільки тоді, коли ця трудність для посильна, переборна, тобто є такою, що дитина в змозі самотійно її подолати, інакше інтерес швидко падає [2, с. 13].

Тому перед вчителями сучасної школи стоїть досить важливе завдання пошуку нових шляхів мотивації учнів до навчальної діяльності. У зв'язку з цим пріоритетними стають сучасні педагогічні технології, інтерактивні методи навчання, комп'ютерні інформаційні технології та методи розвитку критичного мислення, які забезпечують активні форми діяльності учнів, розширюють їхні пізнавальні здібності та інтерес.

Критичне мислення – одна з тенденцій сучасної освіти. У Концепції Нової української школи зафіксовано, що його розвиток є одним із наскрізних завдань освітнього процесу. Сучасна освітня практика демонструє використання чималої кількості прийомів критичного мислення, як умови розвитку особистості, здатної аналізувати, критично сприймати виклики сьогодення та робити власний свідомий вибір [4].

Феномен критичного мислення досліджували закордонні науковці: Дж. Брунер, Л. Виготський, Д. Дьюї, Д. Клустер, А. Кроуфорд, М. Ліпман, Д. Макінстер, С. Метьюз, Р. Пол, Ж. Піаже, Д. Халперн. Серед українських науковців значну увагу вивченню цієї теми приділяють І. Бондарчук, Т. Воропай, О. Пометун, С. Терно, О. Тягло, Л. Терлецька та інші. Науковці зазначають, що критичне мислення починається з постановки запитань або розв'язання проблем, які потребують вирішення.

У освітніх державних документах, а саме: Концепція Нової української школи, Державний стандарт початкової освіти наголошується, що розвиток критичного мислення є основою формування сучасного школяра як мислячої, творчої, креативної, освіченої особистості. Оскільки, критичне мислення постає однією з провідних цінностей демократичного суспільства, а відповідно – і системи освіти у такому суспільстві [3].

Деякі дослідники вважають, що критичне мислення слід розглядати як здатність особистості (природну чи сформовану) до розв'язання неординарних, практичних задач, яка включає загальне та предметне мислення, характеризується усвідомленістю, самостійністю, рефлексивністю, цілеспрямованістю, обґрунтованістю, контрольованістю та самоорганізованістю.

Сучасна освітня технологія розвитку критичного мислення учнів початкової школи сприяє освітній мотивації, інформаційній грамотності та соціальній компетентності особистості дитини. Здатність до критичного мислення є запорукою успішного навчання та «ефекту компетентності», який

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

розкривається у відповідних когнітивних стратегіях та підходах, які обумовлюють розуміння певної нової інформації. Здатність відкинути все нерелевантне та несуттєве створює умови для подальшого розвитку мотиваційного та знаннєвого компоненту успішного навчання.

Застосування технології розвитку критичного мислення – один із шляхів виховання активної особистості, що може взяти на себе ініціативу і діяти у межах правового поля. Це засіб формування критичного мислення і водночас розвитку творчих здібностей дитини. Сучасне суспільство змінюється досить швидко, важко прогнозувати навіть найближче майбутнє. Тому неможливо передбачити, які знання можуть знадобитися дитині в її позашкільному житті, а які — ні. Які б інноваційні технології ми не впроваджували в практику, досягти успіху можна лише зацікавивши учня на уроці, коли, розвиваючи свої здібності, він задовольняє пізнавальні потреби [1].

Таким чином, дослідження свідчать, що критичне мислення допомагає учням усвідомити і набути умінь: поваги до думок інших; уміння уважно слухати; уміння і навички викладати матеріал у формі повідомлення. Навчальна діяльність школярів із засобами критичного мислення на уроці в групах чи в парах заохочує до спілкування між собою, уважного ставлення один до одного, взаємодопомоги. Вищезазначене актуалізує подальші дослідження використання засобів освітньої технології розвитку критичного мислення учнів початкової школи в аспекті сприяння формуванню у них пізнавальної мотивації.

Список використаних джерел:

1. Алан Кроуфорд, Е. Вендс Саул, Самуел Метьюз, Джеймс Макінстер Технології розвитку критичного мислення учнів. Адаптований переклад з англ. за заг. ред. Олени Пометун. Київ, 2006. 303 с.
2. Джурак Г. Самостійна пізнавальна діяльність учнів: формування мотивації. *Психолог (Шкільний світ)*. 2011. №21. С. 12–14.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.
4. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посіб. Харків : Основа, 2008. 189 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ JAMBOARD ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УРОКУ

*Дарина Орел
Коростишівський педагогічний
фаховий коледж імені І. Я. Франка
м. Коростишів
Науковий керівник: Левченко С.В.,*

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

викладач психологічно-педагогічних дисциплін

Анотація. У статті окреслено теоретичне обґрунтування використання інтерактивної дошки у технології розвивального навчання в організації уроків. Розроблені інтерактивні вправи, які спрямовані на формування інтересу і підвищення пізнавальної активності учнів. Визначено дидактичний потенціал сервісу та запропоновано власні розробки інтерактивних завдань до етапів привернення уваги студентів

Ключові слова: інтерактивна дошка; дошка Jamboard; ефективне навчання; інноваційні технології.

Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання й соціалізація особистості, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності. У концепції Нової української школи окремо акцентовано увагу на упровадження особистісно орієнтованої моделі освіти, заснованої на ідеології дитиноцентризму. Дитиноцентризм розуміється як максимальне наближення навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів.

Досягти цього можливо через використання інтерактивного навчання, бо саме таке навчання змушує дитину постійно знаходитися у взаємодії з іншими учасниками навчально-виховного процесу, дозволяє моделювати реальні життєві ситуації, під час розв'язання яких діти навчаються поводитися в суспільстві залежно від обставин, які склалися. Домогтися поставлених цілей у навчанні, навчити дітей критично мислити, виховати особистість, здатну до життєтворчої діяльності можна завдяки використанню інтерактивної дошки Jamboard. Покоління, що виросло на мобільних телефонах і комп'ютерах, вимагає постійної зорової стимуляції, швидкого динамічного навчального процесу, який може насамперед зацікавити їх. І тоді на допомогу вчителю приходить інтерактивна дошка. Інтерактивна дошка (ІД) належить до спеціалізованих мультимедійних засобів, які використовують в освіті для підвищення ефективності навчання. Вона не тільки відповідає способу сприйняття інформації поколінням нинішніх школярів, але й дозволяє вчителю створити ситуацію успіху будь-якого учня, незалежно від його рівня знань і вмінь.

Інтерактивна дошка на уроках використовується як набір електронних інтерактивних інструментів – сучасних, потужних, які значно прискорюють доступ до необхідної інформації, що полегшують її сприйняття і неабиякою мірою сприяють формуванню творчої атмосфери спілкування у навчальному класі.

Google Jamboard – інтерактивна віртуальна дошка, яка дозволяє вчителю демонструвати ключову інформацію під час уроку в Zoom чи Google Meet, а також одночасно взаємодіяти з усім класом чи окремою групою школярів у режимі реального часу.

Використання інтерактивної дошки забезпечує:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

1. Ясне, ефективно і динамічне подання навчального матеріалу. Використовуючи інтерактивну дошку на уроці, викладачі можуть зробити свої заняття більш яскравими, можуть вибрати різні стилі навчання.

2. Істотне підвищення мотивації учнів. З інтерактивною дошкою заняття стають цікавішими і цікавішими. Навіть ті учні, які з небажанням ідуть на урок, моментально залучаються до навчального процесу, тому що самі чудово орієнтуються.

3. Активізацію пізнавальної діяльності учнів і комунікативних навичок. Інтерактивна дошка на уроці – це незамінний інструмент для організації самостійних і колективних форм роботи, дискусій, у яких розвивається вміння учнів аргументувати і пояснювати свою точку зору.

4. Одночасне використання самих різних матеріалів [2, с. 18]. Інтерактивна дошка дає змогу застосовувати у навчально-виховному процесі широкий спектр різноманітних ресурсів.

Інтерактивна дошка Jamboard має зручний функціонал і створює ряд можливостей для організації ефективного навчального процесу у віртуальному просторі. Наприклад: фіксувати ідеї вчителя та учнів класу за допомогою різнокольорових стікерів; створювати записи та малювати за допомогою цілого набору функцій, у тому числі з допомогою розпізнання рукописного тексту і перетворення його у друкований; здійснювати опитування з використанням спеціальних шаблонів; привертати увагу учнів до окремих частин робочої поверхні за допомогою інструменту «лазерна вказівка»; змінювати фон робочої поверхні, у тому числі завантажувати окремі шаблони для роботи; зберігати усі напрацювання на Google Диску кожного учасника; інтегрувати віртуальну дошку з Google Classroom тощо.

Виокремимо кілька типів уроків, які стануть для учнів значно цікавішими, якщо використати мультимедійну дошку: урок-лекція, урок-провокація, урок-конференція, урок узагальнення і систематизації знань, уроки-тестування, інтегровані уроки, ділові ігри тощо

За допомогою інтерактивної дошки можна не лише пояснювати навчальний матеріал, а й активізувати увагу школярів та запропонувати їм виконати індивідуальні завдання у групах з використанням готових шаблонів, запропонувавши декілька варіантів.

Інтерактивна дошка дає нам можливість організувати перевірку знань шляхом змагань між командами чи шляхом мозкового штурму. Тобто, можна запропонувати школярам записати на стікерах певні ідеї чи факти з теми вивчення та класифікувати їх відповідно до кольору. Також, ми можемо провести рефлексію уроку. Запропонувавши учням виділити вправи уроку, які їм сподобались найбільше чи не сподобались взагалі. Як варіація – саморефлексія: який матеріал був найлегший чи викликав найбільше труднощів при виконанні. Досить цікаво можна провести характеристику героя чи об'єкта. Запропонувавши учням у результаті групової роботи до портрету на робочій області дібрати характерні риси чи ознаки. Досить цікавим є командний проєкт. Учні можна об'єднати у групи та запропонуйте

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

кожній з груп підготувати невелику доповідь з теми вивчення, ілюструючи її влучними світлинами чи малюнками. Це лише декілька варіантів використання віртуальної дошки Google Jamboard. Насправді ви можете вигадати будь-які ідеї для урізноманітнення та доповнення дистанційних уроків з використанням цього зручного та багатофункціонального інструмента.

Отже, оволодівши технологією дошки Jamboard, учитель може з успіхом її застосовувати на будь-якому уроці. Сервіс можна застосовувати як для індивідуальної, так і для групової роботи на різних етапах заняття.

Список використаних джерел:

1. Засоби навчання, класифікація засобів навчання. URL: <http://surl.li/ftvgi>
2. Лабудько С. П. Теорія та методика застосування інтерактивних засобів навчання. Методичні вказівки. 2014. 48 с.
3. Центр навчальних та інноваційних технологій. URL: <http://surl.li/ftyef>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Антон Павленко
Сумський ДПУ імені А.С.Макаренка
м. Суми
Науковий керівник: Моцак С.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. У статті описано інноваційні технології викладання історії у закладах загальної середньої освіти: урок-суд історії (уроки з використанням гри які є пізнавальним інноваційним видом навчально-пізнавальної діяльності з використанням активних методів навчання); груповий метод, або кооперативне навчання (спосіб спільного вирішення проблем); використання блок-таблиць (систематизація та узагальнення навчального матеріалу та надання його учням за допомогою блок-таблиць, або структурно-логічних схем).

Ключові слова: *інноваційні технології, уроки історії, учні.*

В сучасних умовах інноваційне навчання орієнтоване на динамічні зміни у навколишньому світі та розвиток різних форм мислення, творчих здібностей. За своїм змістом, формами і методами, освіта весь час реагує на нові соціальні виклики, враховує тенденцію, перспективу розвитку суспільства. Інноваційні підходи до навчання історії діляться на два основних типи, які відповідають репродуктивній та проблемній орієнтації освітнього процесу [2].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Інновації модернізації, що модернізують освітній процес, спрямовані на досягнення гарантованих результатів у межах його традиційної репродуктивної орієнтації. Технологічний підхід до навчання історії, що лежить в їх основі, спрямований на повідомлення учням знань і формування способів дій за зразком та орієнтований на високо ефективне репродуктивне навчання.

Інновації трансформації, що перетворюють традиційний навчальний процес історії, спрямовують його на забезпечення дослідницького характеру, організацію пошукової навчально-пізнавальної діяльності. Відповідний пошуковий підхід до навчання спрямований, перш за все, на формування в учнів досвіду самостійного пошуку нових знань, їх застосування у змінних умовах, формування досвіду творчої діяльності.

Репродуктивна і проблемна орієнтація освітнього процесу історії, втілюється у двох основних інноваційних підходах до перетворення навчання історії: технологічному і пошуковому [1].

Технологічний підхід модернізує традиційне навчання історії на основі переважно репродуктивної діяльності учнів, визначає розробку моделей навчання історії, як організації досягнення учнів, чітко фіксованих еталонів засвоєння. У межах даного підходу, процес навчання історії, орієнтований на традиційно дидактичні завдання репродуктивного навчання історії з чітко фіксованими, детально описаними, очікуваними результатами [3].

Відповідно вимогами до процесу навчання історії є:

1. Спонукаати учнів формулювати наявні у них ідеї та уявлення, висловлювати їх.
2. Зіштовхувати учнів із явищами, які входять у протиріччя з наявними уявленнями.
3. Спонукаати учнів висувати альтернативні пояснення, припущення, здогадки.
4. Надавати учням можливість досліджувати свої припущення у вільній не напруженій атмосфері.
5. Надавати учням можливість застосовувати нові уявлення стосовно широкого кола явищ, ситуацій так, щоб вони змогли мати прикладне значення [5, с. 41].

Інноваційні технології інтенсивно впроваджуються в практику навчання закладів загальної середньої освіти [4], [6].

1. Одним із видів інноваційних навчальних занять є урок-суд історії. Урок-суд належить до ретроспективних ігор (їх ще називають сюжетно-рольові та інтерактивні ігри), які безпосередньо впливають на емоційно-вольову сферу учня. Уроки з використанням гри є пізнавальним інноваційним видом, навчально-пізнавальної діяльності з використанням активних методів навчання. Саме під час проведення таких занять, моделюється ситуація минулого або сьогодення, «оживають» деталі минулого.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Дидактичною особливістю уроку-суду, є те, що одночасно з процесом закріплення вивченого матеріалу, учні знайомляться з основними елементами судового процесу.

У центрі такого уроку – розгляд ідеї присвяченої історичній події, яка не однозначно оцінюється в історичній науці. При цьому важливо дотримуватися процесуальних норм. Важливо зберегти зовнішню форму судового процесу, основну увагу необхідно приділити вирішенню освітніх, розвивальних і виховних завдань уроку історії.

Практиці сучасних навчальних закладів використовується метод кооперативного навчання. Груповий метод, або кооперативне навчання – це спосіб спільного вирішення проблем.

Існують п'ять складових кооперативного навчання (групового методу), які стають засобами вирішення завдань даного методу. Варто виділити наступні:

1. Позитивні взаємовідносини – учні працюють разом у групі. Вся група має одну мету, досягти якої необхідно разом, покладаючись один на одного;

2. Індивідуальна відповідальність – кожен повинен допомогти іншим досягти мети;

3. Взаємне спілкування – кожен член групи повинен із повагою слухати інших;

4. Комунікативні вміння – у кожного учня важливо сформувати вміння слухати інших, допомагати, з'ясовувати, перевіряти, розуміти, розпитувати. Ці вміння допомагають вирішувати конфлікти і проблеми, посилюють комунікабельність, довіру, тощо;

5. Поступове формування умінь – загальне рішення того, як можна покращити процес кооперативного навчання.

Готуючись до уроків, учителю необхідно бачити весь загальний курс історії і чітко описувати зв'язки між темами. Для цього необхідно весь навчальний матеріал систематизувати і узагальнити, а потім надати учням за допомогою блок-таблиць, або структурно-логічних схем. Це допомагає бачити учням весь історичний процес, вільно орієнтуватися в історичному просторі, витратити менше часу на засвоєння знань, а вчителю дає можливість творчо опанувати нові методи викладання, виділити час на розв'язання творчих завдань разом із учнями.

Для кращого засвоєння матеріалу великими блоками, можна використовувати графічні зображення.

Графічні зображення навчальної інформації мають різні назви:

1) опорні конспекти – оформлення навчального матеріалу у вигляді системи опорних сигналів;

2) опорні портрети – схеми, наочні символи історичних дій групуються біля імені історичного діяча, створюючи цілісний образ історичного періоду;

3) «павучки» – вживаються для роботи над поняттями; учні записують назву поняття, обводячи його овалом, потім, підбирають ключові слова – так створюються – «ніжки»;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

4) структурно-логічні схеми – схеми, з своєрідним відображенням плану, вони складаються з таких же блоків, що і великі розділи плану – з елементів, які є підпунктами.

Зазвичай, такі схеми складаються з невеликої кількості (7±2) великих одиниць інформації, які відповідають психологічним законам короткочасної пам'яті. У схемі навчальний матеріал скомпонований так, що під час усної роботи можна багато разів оперувати окремими частинами схеми. Варіативне повторення дає можливість розкрити навчальний матеріал із різних сторін, одночасно зберігаючи його цілісність. Разом із тим, повинні бути виділені, як вербально, так і візуально головні і другорядні інформаційні одиниці.

Логічні схеми допомагають сформувати в учнів стійкі навички логічної побудови відповіді, скорочено аргументувати захист своєї думки, сприяти розвитку культури мовлення.

Дана методика є перспективною і корисною під час роботи над великими темами-блоками. Вона дає можливість бачити весь історичний процес, як цілісність, закладає в учнів початкові знання, на яких далі буде ґрунтуватись пізнавальний процес.

Підсумовуючи все сказане, відзначимо, що проведення нестандартних уроків викликає сильний інтерес учнів, зацікавлює своєю новизною, альтернативністю методичних прийомів, дозволяє розширити творчо-пошукові здібності учнів, розвиває альтернативність мислення і вміння знаходити способи вирішення проблемних ситуацій. Використання зазначених методичних прийомів навчає дискутувати, відстоювати свою точку зору, поважати думку і спосіб мислення опонента, давати об'єктивну оцінку відповідям інших учнів.

Список використаних джерел:

1. Використання інноваційних методик і технологій на уроках історії. URL: <http://www.kharkivosvita.net.ua/news/8911>
2. Впровадження інноваційних технологій на уроках історії як чинник створення оптимальних умов для розвитку особистості : <http://fel2005.dp.ua/docs/blog/09/028.pdf>
3. Гіренко Н.А. Особливості роботи з друкованим текстом на уроках історії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2015. № 6. С. 85-90.
4. Інтерактивні методи навчання: теорія і практика впровадження. URL: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-103F1AF92B958>.
5. Каплінський В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення : навч. посіб. для майбут. вчителів. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 80 с.
6. Сучасні інноваційні технології нв уроках історії. URL: <https://naurok.com.ua/suchasni-osvitni-innovaci-na-urokah-istori-yak-sposib-formuvannya-tvorchih-zdibnostey-uchniv>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ ПІД ЧАС УРОКІВ ДИЗАЙНУ Й ТЕХНОЛОГІЙ

Ганна Павлушко
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І.Я.Франка
м. Коростишів
Красовська Л.В.,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист

Анотація. Упровадження інтерактивних технологій у освіту створило умови для зміни її якості, орієнтованої на входження у світовий інформаційно-освітній простір. Цей процес переходу супроводжується суттєвими змінами в теорії та практиці викладання. Інформаційні технології покликані стати невід'ємною частиною освітнього процесу, підвищуючи його ефективність..

Ключові слова: *інтерактив, навчання, учитель, спілкування, інтерактивний підхід, квест, інтерактивні технології.*

Актуальним завданням сучасних навчальних закладів є реалізація компетентного підходу в освіті, а саме формування ключових компетенцій, узагальнених та прикладних предметних умінь, життєвих навичок. Сучасна ситуація, яка склалася в освіті, що вимагає оволодіння новими формами навчальних взаємодій між учасниками процесу навчання.

При цьому основні методичні інновації пов'язані із застосуванням активних чи інтерактивних методик навчання. «Інтерактив» (англ. Слово interact, inter – взаємний, akt – діяти). «Інтерактивний» – означає сприяти, взаємодіяти чи перебувати в режимі розмови, діалогу з чим (комп'ютером), або з будь-ким. Значить інтерактивне навчання – це насамперед діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача та учня.

Важливо підкреслити, що інтерактивне навчання вимагає від учителя необхідних методичних і психологічних знань та вмінь. Наприклад, уміння використовувати техніки, що дають змогу включити всіх учасників навчального заняття до процесу обговорення, уміння здійснювати психологічну підготовку учасників і правильно організувати простір для заняття, уміння регламентувати етапи роботи та візуалізувати ключові поняття тощо [1, с. 12-15].

Під інтерактивністю, перш за все, розуміють принцип побудови та функціонування педагогічного, психологічного, комп'ютерного спілкування у режимі діалогу. Реалізуючи технологічні принципи навчання, інтерактивна педагогічна технологія передбачає і інтерактивність комп'ютерних засобів навчання та інтерактивність організації педагогічного процесу, коли базовим концептуальним становищем визначено навчання з урахуванням інтерактивного спілкування.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Така модель передбачає і особливе розуміння заняття в освітніх організаціях як форми навчання, яке теж ґрунтується на технологічному підході.

Основна характеристика інтерактиву:

- спеціальна форма пізнавальної діяльності;
- навчальний процес організований так, що практично всі учні заохочені до процесу пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати щодо того, що вони знають і думають;
- має бути атмосфера доброзичливості, взаємодопомоги – форма кооперації та співробітництва;
- на занятті організується індивідуальна, парна, групова робота;
- застосовуються дослідні процеси, ділові ігри, робота з документами, різними джерелами інформації, використовуються творчі завдання [2, с. 204].

Завдання, що дозволяє вирішувати інтерактивне навчання:

- розвиток комунікативних умінь та навичок;
- емоційний контакт між учнями;
- розвивається вміння працювати у команді, прислухатися до думки свого товариша;
- зняття нервового навантаження слухачів, дає можливість міняти форми їхньої діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми.

Інтерактивний підхід у навчанні захоплює школярів, пробуджує в них інтерес та мотивацію, навчає самостійному мисленню та дій.

Розкриємо основний зміст інтерактивного навчання. Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, яке заперечує домінування як одного виступаючого, і однієї думки з іншого. Технологія інтерактивного навчання навчання, занурене у спілкування; при цьому «занурене» не означає «заміщене» (витіснене) спілкуванням. Таке навчання зберігає кінцеву мету та основний зміст освітнього процесу, але видозмінює форми: транслуючі (односторонні) на діалогові, тобто засновані на взаємодії, взаємодопомоги та взаємовідповідальності.

Цілі інтерактивного навчання:

- створення умов для залучення всіх учнів до процесу пізнання;
- надання можливості кожному слухачеві розуміти та рефлексувати з приводу того, що він знає та думає;
- вироблення життєвих цінностей;
- створення атмосфери співробітництва, взаємодії;
- розвиток комунікативних якостей та здібностей;
- створення комфортних умов навчання, які б викликали в кожного учня відчуття своєї успішності, інтелектуальної цінності, унікальності, значимості [3, с. 31].

Інтерактивні технології забезпечують інтенсивний обмін інформацією між усіма учасниками діяльності, що, безумовно, ефективніше при

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

формуванні інтелектуальної, комунікативної, рухової компетентності вихованців.

У роботі з учнями початкової школи на уроках дизайну та технологій найкращі інтерактивні технології самостійної діяльності – це такі, що створюють умови для саморозвитку, самонавчання, самовиховання.

Реалізація інтерактивних методів забезпечує також організацію комфортних умов навчання, моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, за яких усі діти активно взаємодіють між собою свідчить про високий професійний рівень педагога.

Враховуючи специфіку уроків дизайну й технологій, можна стверджувати, що при формуванні рухових умінь та навичок (особливо в ігровій діяльності), відбувається інтенсивний обмін інформацією та досвідом виконання рухів у різних поєднаннях і динамічно змінюються умовах, що саме собою є ознакою інтерактивної взаємодії.

Нами було поставлено завдання щодо впровадження інтерактивних форм у роботу з дітьми, які відповідали б молодшому шкільному віку. У роботі ми використовуємо такі форми організації:

- 1) Індивідуальна (кожен учасник виконує завдання самостійно).
- 2) Групова чи підгрупова (завдання виконується у підгрупах).
- 3) Колективна чи фронтальна (всі учасники виконують завдання одночасно).

З усього різноманіття інтерактивних вправ на уроках дизайну та технологій хотілось би звернути увагу на наступні:

- виготовлення Лепбука;
- квест гри;
- віртуальна чи інтерактивна екскурсія;
- мультимедійні розвиваючі ігри

Думаю, не треба докладно розповідати, що таке лепбук. Ця форма роботи широко використовується педагогами міста у різних напрямках розвитку вихованців.

Виготовлення тематичної папки використовується нами. У своїй роботі ми створювали лепбук «Книга здоров'я», метою його створення стало – залучення батьків до активної участі у спільній з дітьми творчої роботи з формування цінностей здорового життя.

Лепбук «Книга здоров'я» - форма організації освітньої діяльності для розвитку пізнавальної активності дітей та формування основ здорового способу життя. «Книга здоров'я» - це не засіб, а швидше за все особлива форма організації навчального матеріалу за напрямом пізнавальної практичної роботи з дітьми за підтримки батьків.

Наступна форма, яку ми використовуємо у роботі – це квест гри. Квест (англійське “quest”, пошук) – різновид ігор, у яких герой проходить за запланованим сюжетом, маршрутом, прагнучи виконати доручення, завдання (приклади: знайти скарб, врятувати когось, тощо).

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Для досягнення цієї головної мети героєві необхідно спочатку виконати кілька другорядних завдань, виконання яких призводить до досягнення поставленої мети.

У світі ігрових квестів є низка негласних правил:

1. Правило перше: побачивши якийсь предмет, обов'язково візьміть його – раптом знадобиться?
2. Правило друге: зустрівши нового персонажа, обов'язково поговоріть із ним - Раптом він скаже щось важливе?
3. Правило третє: опинившись на новому місці, уважно прочитайте його опис – раптом у тексті буде дана якась підказка?

Ігрові квести з дітьми можна будувати на сюжетах знайомих казок: «Колобок», «Теремок», «Заюшкіна хатинка» або за участю персонажів улюблених мультфільмів. Використання цієї форми дає можливість організувати груповий підсумковий захід, наприклад, розвага.

Можливості мультимедійних ігор незаперечні. Мультимедійні засоби навчання сприяють різнобічному розвитку вихованців, підвищують інтерес дитини до спортивних та оздоровчих заходів, роблять процес фізичного виховання більш привабливим та є ефективним.

Використання інтерактивних методів на уроках дизайну й технологій можуть бути застосовні під час уроків будь-яких типів й у будь-який момент уроку. Наведемо кілька прикладів:

Цілепокладання та мотивація: Учитель пропонує зібрати пазл і сформулювати тему уроку. У цьому допоможе сайт <https://www.jigsawplanet.com/>, де вже є готові тематичні пазли, а якщо пройти реєстрацію, то можна створити свій пазл (від легкого до складнішого, можна використати не лише тематичну картинку, а й текст) [4, с. 104-108].

Також налаштуватися на заняття та визначити тему уроку допоможе сайт <https://worditout.com/word-cloud/create>, де можна згенерувати хмару слів (від легкого до складнішого).

На етапі закріплення та первинного застосування знань можливе застосування платформи prezi.com. Дана онлайн платформа містить інструменти для створення інтерактивних презентацій з 3-D візуалізацією [5, с. 314-318].

Хвилинку творчості допоможе реалізувати сайт <https://quickdraw.withgoogle.com/> – де є вбудовані іноземні мови. Суть гри полягає в тому, що гравцеві називають будь-яке слово (робот), яке він має намалювати за 20 секунд. Можна розділити учнів на команди та перевірити знання ключових слів (термінів) визначень) і здатність їх образно зобразити [3, с. 135-139].

Підбиття підсумків уроку. На даному етапі можна використати інтерактивний навчальний ресурс **WORDWALL** (<https://wordwall.net>) – це багатофункціональний інструмент для створення як інтерактивних, так і друкованих матеріалів. Шаблони містять у собі знайомі дидактичні ігри, які

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

часто зустрічаються в педагогічній практиці (кросворд, вікторина, знайти пару, пропущене слово та ін.).

Padlet – мультимедійний ресурс, де можна безоплатно створювати, редагувати та зберігати інформацію. Це віртуальна стіна, на яку можна прикріплювати фото, файли, покликання на інтернет-сторінки та замітки.і

Kahoot – ігрова навчальна платформа, де ігри створені у форматі тестів із кількома варіантами відповідей. [2, с. 4].

Таким чином, освітній процес, в основі якого лежить інтерактивне навчання, організований таким чином, що практично всі діти виявляються залученими до процесу пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати щодо того, що вони знають і думають.

В процесі освоєння навчального матеріалу, що навчаються здійснюють спільну діяльність, це означає, що кожен робить свій внесок у роботу, відбувається обмін досвідом, знаннями та вміннями, тобто відбувається вітагенне навчання з опорою на життєвий досвід учнів.

Причому навчання відбувається у доброзичливій обстановці та за взаємної підтримки один одного. Отже, інтерактивне навчання - це освоєння реальних життєвих ситуацій, за допомогою взаємодії з оточуючими, спрямоване на вироблення вмінь, необхідні поліпшення якості самого життя.

Список використаних джерел:

1. Абрамова О., Горбань А., Терещук А. Особливості застосування нестандартних уроків у освітньому процесі. Інформаційні технології в освіті та науці. 2021. Вип. 5. С. 12–15.
2. Лиховид І.М. “Онлайн-урок – це не лекція”: 20 популярних освітніх платформ, які стануть в пригоді вчителям на дистанційці / І.М. Лиховид. – К., 2023.
3. Лісовська Т. Сутність інтерактивних технологій навчання та їх можливості в розвитку творчих здібностей особистості. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». 2021. Вип. 44. С. 135–139.
4. Савченко Л. Використання мультимедійних технологій у сучасному навчально-виховному процесі як умова якісної підготовки майбутнього вчителя. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2016. Вип. 3. С. 104–108.
5. Слабко. В. Дидактичні умови підготовки майбутніх учителів технологій з основ дизайну. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2018. Вип. 1. С. 314–318.

МОБІЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ

Анастасія Покотило

*Коростишівський педагогічний
фаховий коледж імені І.Я.Франка
м. Коростишів*

*Науковий керівник: Войналович О. В.,
викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист*

Анотація. У статті проаналізовані перспективи використання мобільних технологій у навчанні студентів фахового коледжу. Узагальнено підходи до організації мобільного навчання. Окреслено переваги та ризики даної форми навчання.

Ключові слова: мобільні технології, мобільне навчання, комп'ютерні мережі.

Поява нових технологій (телебачення, комп'ютери, комп'ютерні мережі, мобільні пристрої, мобільні мережі) викликають прагнення застосовувати їх у процесі навчання молодших школярів. Разом із тим виникає потреба у визначенні теоретичних і практичних засад використання мобільних технологій в освіті.

Підтвердженням уваги до проблем мобільного навчання є зростаюче число і періодичність присвячених йому конференцій, семінарів та практикумів за кордоном: MLEARN – 2002 року в Бірмінгемі, 2003 року в Лондоні, 2004 року в Римі, 2005 року в Кейптауні, 2006 року в Банфф, Альберта; WMTE – у Швеції в серпні 2002 року, у Тайвані в березні 2004 року, в Японії в 2005 році, в Афінах у 2006 році; у 2002, 2004 та 2005 роках національний семінар в Телфорді. Міжнародна асоціація з розвитку інформаційного суспільства (IADIS) з 2005 року проводить серії конференцій, присвячених мобільним технологіям навчання. Збільшується кількість питань щодо мобільного навчання на загальнонаукових конференціях, наприклад, конференціях Асоціації технологій навчання (ALT-C) у Великобританії [1].

М. Аллі (M. Ally) зазначає, що мобільне навчання з використанням бездротових мобільних технологій дозволяє будь-якому користувачу (учню, студенту, робітнику, викладачу, інструктору) отримати доступ до інформації та навчальних матеріалів з будь-якого місця і у будь-який час. На його думку, люди у всьому світі хочуть отримати доступ до навчальних матеріалів з наявних у них мобільних пристроїв, а основні переваги мобільної технології полягають у тому, що навчання можуть здійснювати люди, які живуть у віддалених місцях, де немає шкіл, вчителів або бібліотеки. Мобільна технологія може бути використана для навчання та надання інформації в ці віддалені регіони, де учень може вільно вчитися або отримувати доступ до інформації [1, с.1-2].

Дж. Тракслер (Traxler J.) зазначає, що поняття «мобільне навчання» не слід визначати з точки зору технологій і обладнання, а саме: що вона здійснюється віддалено і підтримується виключно чи переважно за рахунок портативних і мобільних технологій, таких як кишенькові персональні комп'ютери, смартфони і бездротові портативні ПК. Автор пропонує більш

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

широкий підхід до визначення терміну «мобільне навчання». Відповідно дослідник виділяє такі напрями мобільного навчання [2]:

1) технологія керованого мобільного навчання – деякі конкретні технологічні інновації розгорнуті в академічних колах, щоб продемонструвати технічну здійсненність та педагогічні можливості;

2) мініатюрний або портативний E-Learning (електронне навчання) – використовуються мобільні, бездротові і портативні технології чи рішення, які вже використовувалися у «звичайних» E-Learning, можливо, перенесення деяких E-Learning технологій, наприклад, таких як віртуальне навчальне середовище, на ці технології чи, можливо, лише за допомогою мобільних технологій;

3) спільне навчання в класі – ті ж технології, які використовуються в класі, але налаштовані для підтримки спільного навчання, можливо, пов'язані з іншими технологіями, такі як інтерактивні дошки;

4) неофіційне, персоналізоване, віддалене мобільне навчання – ті ж технології, але підсилені додатковими функціями, наприклад, отримання інформації про місце розташування або створення відеозаписів, і використовувані для доставки освітнього досвіду, що інакше було б важко або неможливо зробити;

5) мобільне навчання (здійснення підтримки) – технології використовуються для підвищення продуктивності та ефективності мобільних співробітників, надаючи інформацію і підтримку, точно в строк і в контексті їх негайних пріоритетів;

6) віддалене розвиваюче мобільне навчання – технології використовуються для вирішення екологічних та інфраструктурних проблем доставки і підтримки освіти, де «звичайні» E-Learning технології потерпіли невдачу, часто поширений недолік розвивальної або еволюційної парадигми.

З аналізу зарубіжних та вітчизняних літературних джерел ми робимо висновки, що мобільні технології навчання набувають поступового розвитку і можуть бути використані у процесі навчання студентів. Мобільне навчання – це використання зручних портативних мобільних пристроїв, доступних завжди з метою полегшення, підтримки, оптимізації та розширення процесів навчання та вивчення. Технологія M-навчання є наступною стадією розвитку технології електронного навчання (E-навчання).

Список використаних джерел:

1. Mobile Learning Transforming the Delivery of Education and Training / Edited by Mohamed Ally. Edmonton: Athabasca University Press, 2009. 298 p.
2. Traxler J. Defining, Discussing and Evaluating Mobile Learning: the moving finger writes and having writ.

URL: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/346/875>. - Загол. з назви статті.

3. Гуревич Р. С. Мобільне навчання – нова технологія професійної освіти XXI століття / Р. С. Гуревич // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. № 20 (255), 2012. 184 с. С. 113-119.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ІГОР

Ірина Романенко

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

м.Вінниця

*Науковий керівник: Імбер В.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Анотація. *Робота присвячена вивченню методик та механізмів діяльності дитячого мозку під час застосування математичних ігор.*

Визначення розвитку логічного мислення молодших школярів призведе до поглибленого розуміння проблематики дитячого навчання, швидкості вивчення представленого матеріалу та підвищеної зацікавленості учнів до математики як науки. Інформація про позитивний вплив математичних ігор на процес навчання, дозволяє узагальнити основні методики, необхідні для використання у процесі оформлення уроків з використанням ігрової системи навчання.

Ключові слова: *логічне мислення, математичні ігри, початкова школа, молодші школярі.*

В сучасних умовах, ведення навчальної діяльності застосовує ряд новітніх методик, кожна з яких відіграє важливу роль у формуванні навичок та умінь у школярів молодшого віку. Охопити їх усіх у рамках даної роботи — неможливо, тому варто зосередитись на конкретній методиці — застосування ігор під час уроку математики для розвитку логічного мислення учнів.

Для подальшого вивчення і обґрунтування методики, варто вказати, що в НУШ вона є досить вагомим показником на шляху успішності дітей у математиці. Тому, її вивчення покращує запам'ятовування дитиною матеріалу та полегшує викладання предмета вчителем.

У Державному стандарті початкової загальної освіти зазначено, що найголовнішою задачею у Новій Українській Школі є всебічний розвиток дитини, який, в подальшому, допоможе реалізуватися у різних сферах життя [1]. Тому у сучасній школі, логічне мислення, вагоме та важливе. Логічне мислення посідає важливу та головну роль у навчанні учнів. Якщо у початкових класах дитина не засвоїть навички логічного мислення, то у подальшому навчанні їй буде досить важко навчатися. Можна сказати, що логічне мислення, це фундамент у початковій школі.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Завдяки логічному мисленню дитина може, в подальшому, розвиватися всебічно, розкривати та показувати свої таланти і здібності, не лише у математиці, а у інших сферах діяльності. Логічне мислення допомагає дітям простіше та цікавіше сприймати новий матеріал та швидше його засвоїти та запам'ятати. Логічне мислення, також, допомагає розвивати когнітивні здібності дитині, які досить важливі у житті кожної людини [2].

Коли дитина іде до школи після дитячого садка її чуттєве сприймання світу навколо, змінюється на сприймання, вираженого в абстрактних поняттях. Наприклад, те що дитина раніше сприймала об'єкти у своєму мисленні, як предмет з певним набором ознак, що характерні саме тому предмету, що сприймається, тепер цей предмет отримує наукове осмислення.

На основі образного мислення формується логічне мислення, що є вищою стадією розвитку дитячого мислення. У першому класі дитина здатна володіти на досить елементарному рівні такими прийомами логічного мислення, як порівняння, систематизація, узагальнення, смислове співвідношення, класифікація.

Так, як у дітей здебільшого переважає наочно-образне мислення, то формування цих прийомів має здійснюватися з опорою на конкретний, наочний матеріал. Тому що, спочатку мислення дітей у дитячому садочку є іншим ніж дітей, які вже ходять до школи.

Тобто, розвиток мислення дітей у початковій школі будується так, спочатку діти аналізують певні предмети і явища, а потім вже здатні аналізувати зв'язок між цими предметами, щоб спільного і відмінного, тощо.

Для ефективного розвитку логічного мислення молодших школярів і для того, щоб зацікавити учнів до математичної логіки, необхідно включити цікаві та захоплюючі завдання в навчальний процес. Наприклад, математичні ігри. Це буде одним з проявів сучасного формування у них розумових здібностей.

Під час розвитку логічного мислення за допомогою математичної гри, діти навчаються:

- порівнювати об'єкти спостереження, знаходити в них спільні властивості та відмінності;
- виділяти головні властивості предметів і абстрагувати їх від несуттєвих;
- робити висновки, перевіряти ці висновки, узагальнювати їх;
- вміти працювати в команді;
- висловлювати думки чітко, послідовно й обґрунтовано.

Регулярне використання математичних ігор в розвитку логічного мислення має **деякі переваги**, а саме:

- гра привертає увагу кожного учня до пізнавальної діяльності окремо і всіх разом, завдяки цьому, є ефективним способом подання інформації;

- навчання під час математичної гри проходить за допомогою активної роботи учнів в процесі такого навчання засвоюється до 90% отриманого матеріалу на уроці;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- гра вимагає конкретного результату і таким чином стимулює учня до досягнення мети;

- математична гра, позитивно впливає на заохочення дітей, задоволення, отримане під час гри, формує комфортний стан на уроках і підкріплює хист до предмету.

Під час розвитку логічного мислення молодших школярів та організовуючи математичні ігри, слід враховувати різні особливості дітей. Особливу увагу слід звертати на такі аспекти:

1. Стимулювання уяву. Вона допомагає зрозуміти побачене, почуте, встановити зв'язки між явищами та предметами, і тим самим закласти основи творчого мислення.

2. Розвиток мислення. Спрямувати дітей на мислення та його процеси.

3. Позитивні емоції. Діти молодшого шкільного віку досить сильно цінують думку батьків та дорослих, радіють успіхам. Потрібно допомогти дітям отримати почуття радості від власних досягнень.

4. Також потрібно виховувати риси характеру. Під час процесу мислення важливу роль відіграють такі риси характеру як: сміливість, наполегливість, цілеспрямованість, рішучість.

5. Творче мислення. У дітей під час будь-якого виду діяльності повинні бути елементи творчого мислення. Таке мислення потрібне для того, щоб діти розвивалися та брали участь у конкурсах, олімпіадах.

Розвиваючи логічне мислення за допомогою математичних ігор, дітям краще і ефективніше будуть запам'ятовуватися отримані знання. Важливо, щоб діти самі дійшли до висновку, під час математичної гри, це стимулює до більш швидкого розвитку логічного мислення.

Отже, математичні ігри створюють позитивні емоції на уроці, що дає змогу дітям краще і швидше засвоїти отриманий матеріал. Позитивна атмосфера дозволяє розвивати логічне мислення дітей під час уроку, легко і цікаво.

Список використаних джерел:

1. Державного стандарту початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>

2. Заяць О. В. Психолого-педагогічні основи розвитку логічного мислення дітей молодшого шкільного віку на уроках математики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2014. Випуск 48. С. 64-69.

3. Опалько Т.В. Дидактичні ігри на уроках математики в 1 класі : навчально-методичний посібник. Сарни, 2018. 28 с.

4. Ящук О.М. Формування логічного мислення молодших школярів на уроках математики: проблеми та перспективи. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Умань, 2015. Вип. 52. С. 153–157.

Анна Романець
Український державний університет
імені М.П. Драгоманова
м. Київ

Анотація. *Сучасні технології змінили педагогічну науку і практику. Нові інструменти, програмне забезпечення, методики та підходи дозволяють вчителям та учням ефективніше взаємодіяти, забезпечують більш інтерактивне та індивідуалізоване навчання та допомагають покращити якість освіти.*

Ключові слова: *технології, наука, практика, методики, взаємодія, освіта.*

Поняття «технологія» у сучасному значенні використовується насамперед у виробництві, різних видах науково-виробничої діяльності і передбачає сукупність знань про способи і засоби здійснення виробничих процесів, що гарантують отримання повного результату.

Слово «технологія» складається з двох складових: 1) «техно», що одночасно означає і мистецтво (уміння, майстерність), і ремесло (професійне заняття, професія); 2) «логія» — наука, опис. Тобто пряме значення терміна «технологія» можна тлумачити як опис, з одного боку, майстерно здійсненої професійної діяльності, а з іншого — досконалої, оптимально організованої.

Відповідно до педагогічних наук поняття «технологія навчання» вперше було уведено відомим американським письменником та філософом Л. Хаббардом (1950). Зауважуючи на тому, що будь-яке навчання в своїй основі є діяльністю, що долає складності, науковець розробив точну технологію, яка дозволяє долати ці перешкоди й стати спроможним використати набуті знання у будь-якій життєвій галузі.(1;78)

Складові елементи педагогічної технології

Технологія пов'язана з навчальним процесом - діяльністю суб'єктів навчання, її структурою, засобами, методами і формами. Вона виступає як сукупність науково обґрунтованих способів організації педагогічної діяльності, здійснення яких приводить до оптимального розв'язання поставлених задач. Аналіз категорії «педагогічна технологія» показує, що до її структури входять:

1. Концептуальна частина (короткий опис ідей, гіпотез, принципів, які допомагають її розумінню).

2. Змістовна частина (цілі навчання, обсяг і характер змісту освіти).

3. Процесуальна частина - технологічний процес (організація навчального процесу, способи пізнавальної діяльності учнів, методи і форми роботи вчителя, діагностика навчального процесу).

4. Програмно - методичне забезпечення (навчальні плани і програми, навчальні і методичні посібники, засоби навчання і діагностики).

5. Професійний компонент (відображення залежності успішності функціонування і відтворення спроектованої педагогічної технології від рівня педагогічної майстерності вчителя).

Будь-яка педагогічна технологія спирається на певну наукову концепцію, що включає філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітніх цілей. Концептуальна частина розглядається з позиції інноваційності, альтернативності, гуманізму, демократизму, сучасності. Змістовна частина в рамках технології розглядається з позицій сучасних теорій загальної середньої освіти, принципів системності, ідей розвивального навчання і соціального замовлення.(1;84)

Виходячи з вищесказаного, визначимо сутність поняття «технологія педагогічної діяльності». Вона не буде зведена до набору методів і технік, а також не буде зведена до абстрактної теоретичної концепції. Технологія педагогічної діяльності дуже близька до організаційної форми навчання і виховання, але вони не тотожні.

Сучасні технології мають великий потенціал для застосування в педагогічній науці та практиці. Ось деякі з них:

- **Онлайн-навчання:** онлайн-навчання стає все більш популярним. Це дає можливість студентам та викладачам бути у різних частинах світу та навчатися безпосередньо вдома.
- **Віртуальна реальність:** ця технологія дозволяє студентам переживати віртуальні дослідження та симуляції, що дозволяє їм отримати більш глибокі знання в певній області.
- **Мобільні додатки:** мобільні додатки, такі як Quizlet, Duolingo та Kahoot, можуть допомогти студентам навчатися та практикувати свої навички навіть вдалину.
- **Блоги та відеоблоги:** блоги та відеоблоги дозволяють викладачам ділитися своїм досвідом та знаннями зі студентами та іншими викладачами з усього світу.
- **Соціальні мережі:** соціальні мережі, такі як Twitter та LinkedIn, дозволяють студентам та викладачам зв'язуватися з іншими людьми, які мають інтереси в певній галузі, та ділитися ідеями та ресурсами.
- **Штучний інтелект:** штучний інтелект може допомогти викладачам аналізувати та оцінювати роботу студентів, створювати персоналізовані плани навчання та надавати індивідуальну допомогу студентам.
- **Інтерактивні дошки:** інтерактивні дошки дозволяють викладачам демонструвати та навчати матеріал за допомогою технологій.

Список використаних джерел:

1. Беспалько В. П. Складові педагогічної технології. Москва, 1989.

LEGO-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Вікторія Романова
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Коннов О. Ф.,
кандидат філософських наук, доцент

Анотація. У тезах охарактеризовано значення використання LEGO-технології; визначено завдання, яке вирішує освітню діяльність дітей старшого дошкільного віку LEGO-технологія.

Ключові слова: технологія, LEGO-технологія, інтелектуальний розвиток, діти старшого дошкільного віку.

Проблема інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку завжди була актуальною. Це визначається, з одного боку, реформою загальноосвітньої школи, а з іншого унікальність періоду дошкільного дитинства. Для подальшого розвитку дитини дошкільний вік є дуже важливим. Тому постає проблема пошуку ефективних засобів для всестороннього розвитку дитини в цей період, в тому числі інтелектуального.

Питання інтелектуального розвитку дошкільника представлені широким спектром досліджень таких науковців як А. Валлон, Л. С. Виготський, Л. Л. Гурова та інші.

LEGO – одна з відомих і поширених педагогічних систем, що використовує моделі реального світу і предметно-ігрове середовище навчання та розвитку дитини. Основним принципом навчання є принцип «Навчання через дію» - діти отримують знання в процесі побудови та дослідження моделей з конструктора [1].

Навчально-розвивальне значення використання Lego в роботі з дошкільниками важко переоцінити. За допомогою цієї технології діти через ігрову діяльність формують здібності такі як розв'язувати проблемні завдання самостійно, знаходити вихід з будь-якої ситуації, адекватно оцінювати результати власних дій [3].

Завдяки LEGO-технології вирішуються завдання освітньої діяльності з дітьми старшого дошкільного віку[2, с. 33-34]:

1. Розвивати емоційну чутливість та сприймання, спонукати помічати красу у звичайних речах довкілля, милуватися ними та знаходити образні вираження своїх вражень від навколишнього світу;
2. Заохочувати до обстеження та аналізування властивостей предметів навколишнього світу, пошуку різноманітних варіантів створення однакових споруд;
3. Ознайомлювати із можливістю взаємозамінювати деталі одного типу або розміру на інші;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

4. Спонукає обмірковувати задуми ігрових споруд, обирати необхідний матеріал із запропонованого, помічати недоліки у вже створених конструкціях і шукати можливості їх усунути;
5. Спонукає до вдосконалення та зміни своєї моделі, з урахуванням конкретних умов, вигаданого сюжету, ігрової ситуації;
6. Заохочує створювати конструкції з LEGO, добираючи різні додаткові матеріали відповідно до власного задуму та призначення виробу;
7. Заохочує до поєднання кількох споруд в одну велику композицію, продумуючи при цьому їх просторове розміщення, додаткове оформлення або прикрашання;
8. Спонукає складати розповіді-описи про створені з LEGO моделі за запитаннями дорослого та самостійно;
9. Заохочує висловлювати свої думки, враження, переживання від спільної діяльності.

Отже, використання LEGO-технології з дітьми дошкільного віку має колосальне освітнє і розвивальне значення та вплив на інтелектуальний розвиток. Конструктивна діяльність сприяє формуванню таких якостей у дітей старшого дошкільного віку, як розв'язувати проблемні завдання самостійно, знаходити вихід з будь-якої ситуації, адекватно оцінювати результати власних дій. Ці якості необхідні для подальшого розвитку навичок вчитися цілеспрямовано і сприймати нове усвідомлено та з великим інтересом.

Список використаних джерел:

1. Шість цеглинок в освітньому просторі школи : Методичний посібник. The LEGO Foundation.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/LEGO/tseglinok-kviten-2018-web.pdf>
2. Рома, О. Ю., Близнюк, В. Ю., Борук, О. П., 2016. 'Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ гри з LEGO®»', The LEGO® Foundation, 140 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція): науковий керівник: Т. О. Піроженко / [авт. кол. : Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнева О. Г. та ін.]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf> (дата звернення 10.02.2023).

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

*Марія Руденко
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І.Я.Франка*

м. Коростишів

Науковий керівник: Кубицька О. А.,

викладач англійської мови,

вищої кваліфікаційної категорії, старший викладач

Анотація. У статті розглядається умови формування майбутнього педагога як компетентної особистості. Автор звертає увагу на важливість проходження практики у даному процесі, на моделювання можливих педагогічних ситуацій, як на важливі умови, які наближають студента до реальних обставин майбутньої діяльності.

Ключові слова: компетентність, умова, практика, педагогічна ситуація, моделювання.

У сучасному світі освіта обумовлює існування і розвиток суспільства. Суспільні, економічні і політичні зміни вимагають створення нових освітніх технологій, які функціонують у постійно змінній дійсності.

Провідним принципом реформування освіти в сучасних умовах визнається інтеграція освіти, яка веде до перегляду традиційних змісту, форм і методів навчання, виникнення гнучких освітніх структур, появи якісно нового підґрунтя розвитку особистості, формування професійної діяльності фахівців. Освіта повертається в контекст світової й національної культур з орієнтацією на загальнолюдські цінності, гуманізацію та гуманітаризацію змісту освіти.

Пріоритетними сферами в ХХІ ст. стають наука як сфера, що продукує нові знання, і освіта як сфера, що олюднює знання і насамперед забезпечує індивідуальний розвиток особистості. Для вирішення таких освітніх важливих завдань обов'язковою умовою є формування компетентного педагога, формування якого відбувається за певних педагогічних умов.

Великий тлумачний словник сучасної української мови за редакцією В.Бусел подає два значення терміну «умова». Перше: умова є необхідною обставиною, передумовою, яка робить можливим здійснення чого-небудь [1; 920].

Друге: «умови – це правила, вимоги, використання яких забезпечує щонебудь». [1; 920].

Філософська енциклопедія дає таке визначення умови: це «сукупність об'єктів (мовлень, процесів, відношень), які необхідні для виникнення, існування та зміни даного об'єкту».

Тлумачний словник української мови за редакцією В.С.Калашника дає таке визначення: умова – це правило, встановлене в якійсь галузі для забезпечення нормальної роботи. [6;732]

Відсутність єдиного підходу до обґрунтування сутності поняття «умова» говорить про багатозначність та багатоаспектність даного явища.

Поняття компетентності є значно ширше за поняття знання, уміння, навички, бо концентрує у собі спрямованість особистості (мотивацію, ціннісні орієнтири та ін.), її здатність долати стереотипи, передбачати проблеми,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

гнучкість мислення; характер – самостійність, цілеспрямованість, вольові якості.

Тлумачний словник української мови дає таке визначення компетентності: «Компетентний – це такий, який має достатні знання в якійсь галузі, який з чим – небудь добре обізнаний, кваліфікований». [6;732]

В англійській мові у терміну competence домінує значення якості особистості : компетентність трактується як здатність.

Європейські педагоги, такі як Ж. Пере, Б. Рей використовують такі терміни: загальні, або ключові, уміння, базові уміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, крос-навчальні уміння або навички, ключові уявлення, опори або опорні знання тощо. Усі ці терміни не є тотожними і відображають різні точки зору та різні підходи. Проте в основі всіх педагогічних концепцій лежить ідея необхідності формування компетентної особистості, здатної застосовувати знання, вміння та досвід відповідно до ситуації.

Професійне вміння використати отриманні знання на практиці, вміння оптимізувати всі види навчально- виховної діяльності, спрямувати їх на всебічний розвиток та удосконалення особистості, що забезпечує високу організацію педагогічного процесу – це складові педагогічної діяльності компетентного педагога.

Формування компетентного педагога, творчого, ініціативного, здатного вирішувати різні педагогічні і життєві ситуації, проявляти гнучкість і критичність мислення, повинні здійснювати у роки навчання, коли майбутній учитель поставлений в умови, наближені до його практичної діяльності за допомогою активних методів навчання та проходження практики, що готує його до роботи і співпраці з учнями у подальшій професійній діяльності.

Тобто формування успішного педагога починається з процесу проходження практики, де майбутні вчителі мають можливість реально відчувати атмосферу майбутньої професії, засвоїти теоретичні знання з педагогіки і психології. Саме без цих знань неможливий навчально- виховний процес у школі. Практика може бути активна і пасивна. Під час пасивної практики студенти лише спостерігають за проведенням уроків вчителів. Такий її вид застосовується на 1-му і 2-му курсах університету та під час перших тижнів безперервної практики у коледжах та університетах. Даний вид діяльності дає можливість студентам проаналізувати вибрані методики, методи, принципи навчання, звернути увагу на стиль роботи вчителя. Це формуватиме вміння поглянути на свої конспекти і заняття критично.

Активна практика є безпосереднім процесом проведенням уроків з основної та додаткової спеціальностей. Для цього є певні норми: кожен студент має провести певну кількість уроків з предметів. На кінець проходження практики студенти здають документацію: конспекти занять, характеристику на клас та на окремого учня класу, щоденник спостереження, щоденник з оцінками за кожне проведене заняття.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Процес проходження практики відбувається під керівництвом вчителів та викладачів. Тому важливим є питання компетентності керівників практики. Досвідчений педагог як керівник практики є важливою умовою для формування компетентної особистості, який має орієнтувати студентів, допомагати їм протягом всієї практики, виявляти сильні і слабкі сторони студентів. Студенти працюють з керівником практики та вчителями у школі в однаковій мірі.

Ще один спосіб наближення студентів до реальних умов майбутньої роботи-моделювання педагогічних ситуацій, де реальні об'єкти замінені вигаданими, а взаємостосунки між учасниками ситуації штучно організовані, знаходяться під керівництвом педагога.

Для моделювання педагогічних ситуацій можна обрати систему стимулювання, яка передбачає: оцінювання глибини теоретичних знань; вибір найдоцільніших рішень відповідно до ситуації; надання заохочувальних балів за активну участь у процесі розв'язання педагогічної ситуації. Моделюючи педагогічну ситуацію, учасники навчально – виховного процесу вже з перших хвилин відчувають мобілізацію інтелектуальних знань і моральних сил. У студентів виникає почуття відповідальності за «майбутні» дії. З цього можемо зробити висновок, що метод моделювання передбачає самостійне прийняття індивідом рішень. А це сприяє розвитку процесу самоаналізу.

Важливим є дотримання особистісно – зорієнтованого підходу, який передбачає суб'єкт – суб'єктні відносини між учасниками процесу педагогічної ситуації. Викладач спрямовує свою діяльність на студентів, стимулює гуманістичну спрямованість, майбутню професійну діяльність, тому під час моделювання педагогічних ситуацій формується система педагогічних цінностей.

Під час проходження педагогічної практики також є важливим становлення гуманістичної спрямованості майбутнього педагога

Отже, у формуванні компетентного педагога важливу і одну з основних ролей відіграє процес проходження практики під час навчання у начальному закладі, що дозволяє майбутньому вчителю максимально наблизитися до умов його майбутньої практичної діяльності, відчути особливості процесу майбутньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
2. Життєва компетентність особистості: науково – методичний посібник / За ред. Л.В.Сохань, І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен – К.: Богдана, 2003. – 520 с.
3. Марецька Н. Компетенція чи компетентність: що ми формуємо у молодших школярів // Початкова школа. – 2007. - №9. – с.51-54
4. Педагогічна майстерність. Підручник / За ред. І.А.Зязюна. 2-ге вид.- К.: Вища школа., 2004. – 422 с.

5. Психолого-педагогічні проблеми професійної освіти: науково-методичний збірник / ред. кол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – К., 1994.-384 с.

6. Тлумачний словник української мови: Понад 12500 статей (близько 4000 слів) / За ред. д-ра філологічних наук, проф. В. С. Калашника.- Х.: 2002. – 831 с.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НУШ

Аліна Савич

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ*

*Науковий керівник: Чабайовська М.І.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогічної інноватики*

Анотація. У тезах визначено актуальність дослідження теми. Проаналізована відповідна педагогічна та методична література визначних науковців та педагогів.

На основі отриманих даних зроблені висновки про ефективність використання інтерактивних технологій як засобу мотивації навчання молодших школярів та надані рекомендації щодо їх застосування в практиці навчання.

Ключові слова: інтерактивні технології, мотивація навчання, електронні підручники, відеоуроки, онлайн курси, інтерактивні ігри, ефективність, наукові дослідження, методичні рекомендації.

Актуальність теми. Сьогодні висока конкуренція на ринку праці вимагає від людей постійного самовдосконалення і набуття нових компетентностей. Однак не всі вони мотивовані до навчання, особливо початківці, у яких ще недостатньо досвіду й знань. Одним зі способів мотивації навчання є використання інтерактивних технологій. Ці технології можуть допомогти зробити освітній процес цікавішим і зрозумілішим, забезпечити більш ефективно засвоєння матеріалу та стимулювати бажання навчатися.

Навчання й виховання має забезпечувати потреби особистості у творчій самореалізації, здобутті додаткових знань, умінь, навичок за інтересами, інтелектуальний розвиток, підготовку дітей до активної професійної діяльності.

Аналіз досліджень проблеми. Дослідження та впровадження новітніх методик в освітній процес є питанням, якому приділено увагу в працях Амонашвілі Ш.А., Дусавицького О.К., Бондаря В. І. та інших учених. Для початкової школи з означеної проблеми особливе значення мають праці

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Вашуленка М. С., Васильківської Н. А., Дубовик Г. С., Пономарьової К. І., Цепової І. В. та ін., а також викладачів кафедри української мови та методики навчання й педагогічної інноватики педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова А. Каніщенко, М. Чабайовської та ін. [1; 7; 8].

Мета публікації полягає в теоретичному обґрунтуванні доцільності використання інтерактивних технологій як засобу підвищення рівня навчальної мотивації молодших школярів в умовах НУШ.

Теоретичне значення дослідження полягає в ідентифікації педагогічних факторів, які сприяють використанню інтерактивних технологій як ефективного інструменту для підвищення мотивації молодших школярів до навчання в контексті НУШ.

Практичне значення дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні й практичній розробці методики використання інтерактивних методів навчання в професійній діяльності сучасного вчителя на різних етапах уроків у початковій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення проблеми інтерактивності навчання має давні корені, що сягають щонайменше ХІХ століття. Один з авторів методу проєктів, американський педагог і філософ Дж. Дьюї, вважав, що навчання повинно орієнтуватися на природний розвиток вроджених якостей дитини, а зміст освіти має враховувати інтереси та потреби учнів. Він та його послідовники розробили дидактичні основи впровадження цього методу, який зараз успішно застосовується в багатьох країнах світу з 90-х років, включаючи Україну.

Термін "інтерактивна педагогіка" був введений німецьким дослідником Гансом Фріцем у 1975 році. Його дослідження мали на меті змінити інтерактивний процес в освіті. Одна з головних його прагнень – зміна та покращення моделей поведінки учасників. Адже негативна поведінка може заважати іншим учням у концентрації на уроці, що може знизити їхній успіх у навчанні. Якщо учень демонструє відмову від навчання та виявляє негативну поведінку – це може створити ризик, бо він відставатиме від програми та знизиться успішність у навчанні.

Сьогодні надало вчителю можливість вибрати інтерактивні технології, засоби, структуру побудови процесу навчання які сприяють розвитку та становленню творчої особистості вихованця, комфортному середовищу навчання.

Після проведення аналізу науково-методичної літератури стало очевидним, що школа не повинна лише готувати до життя, вона повинна стати самим життям. Для досягнення цієї мети необхідно створити інтерактивне навчальне середовище, використовуючи постійні, загальновідомі парні, групові та колективні форми діяльності з додаванням сучасних та прогресивних засобів навчання та розвитку здобувачів освіти.

Сучасний педагог в освітньому процесі – інноватор, який досягає успіху й щодня спостерігає за вдосконаленням умінь та навичок учнів. Досягнення високих показників – це результат використання новаторської системи дій, яка

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

дає можливість не тільки вдосконалювати свою роботу, а й побачити швидкі, проміжні результати навчання. Народна мудрість ілюструє цю думку, зауваживши, що "Не вчіть дітей так, як вчили вас. Вони народилися в інший час". Отже, вчитель – це майстер, він має розгледіти кожную особистість як окрему індивідуальність з її поглядами, переконаннями та почуттями. Інноваційні технології, зокрема інтерактивні, передбачають розв'язання цього завдання.

Вивчено доцільність використання та ефективність таких інтерактивних технологій: таксономії навчальних цілей та результатів Бенджаміна Блума, розвиток критичного мислення з використанням графічного організатора «Групування» («Кластер»), «Дерево передбачень», методи «Кубик та ромашка Блума», стратегії «Кероване читання з передбаченням» та «Запитання до автора», «Кошик ідей», «6 капелюшків», «Фішбоун», метод «ПМЦ», «Діаграма Венна», «Квест» та його різновид «Веб-квест», «Щоденні 5», «Кейс» [3; 4; 5].

Проблемною є підготовка і розвиток особистості педагога, який має реалізовувати новітні ідеї та стратегії навчання. У роботі пропонуються методичні рекомендації щодо практичного застосування інтерактивних технологій (за О. Пометун), які стосуються діяльності вчителя, його особистості та стилю спілкування [6].

Професіоналізму вчителя потребує оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. Методика та критерії оцінювання навчальних досягнень школярів не є достатньо розвиненими в умовах інтерактивного навчання. Універсальні критерії часто не підходять для інтерактивного навчання. Учителі самостійно практично визначають об'єкти контролю, розробляють гнучкі критерії оцінювання та відбирають відповідні форми контролю, щоб забезпечити справедливість оцінки та її позитивну мотивацію.

Успішне застосування інтерактивних технологій в освітньому процесі залежить від багатьох факторів, включаючи потенціал навчальних предметів, особливості учнів та їхньої емоційно-психологічної налаштованості. Тому вчителі повинні забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня та мотивацію для саморозвитку кожного з них.

Застосування активних та інтерактивних технологій навчання сприяє розвитку навичок критичного мислення, пізнавальних інтересів учнів, самостійності, допомагає об'єднати в колективну роботу школярів, позитивно діє під час роботи в різноманітних групах, розвиває творчість та нестандартне мислення здобувачів освіти. На уроках, де використовуються ці технології, діти почувають себе впевнено, вільно висловлюють свої думки і спокійно сприймають зауваження, адже вони є активними учасниками освітнього процесу. В атмосфері довіри та взаємодопомоги легко робити відкриття, усвідомлювати вагомість здобутих знань. Важливою є емоційна сфера учня, тому необхідно забезпечити підтримку учнів у їхньому саморозвитку. Важливо, щоб учні були активними учасниками освітнього процесу, мали

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

можливість висловлювати свої думки, задавати питання та співпрацювати з іншими учнями.

Висновки. Рівень розвитку навчальної мотивації молодших школярів в умовах НУШ підвищиться за умов врахування вікових особливостей дітей, особистісно-зорієнтованого характеру педагогічної взаємодії під час організації навчальної діяльності з використанням інтерактивних засобів навчання, застосування комплексу засобів інтерактивних технологій на різних етапах уроку.

Якщо вчителі організують освітній процес зі застосуванням інтерактивних методів і прийомів, то навчання стає більш цікавим, структурованим та якісним, а здобуті знання залишаються в дітей на довгий час.

Список використаних джерел:

1. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А., Дубовик Г. С. Українська мова та читання: підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1. К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.: іл.
2. Державний стандарт початкової освіти. Постанова КМУ № 87 від 21.02.2018 року. К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2019. 45 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
3. Дичківська, І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
4. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 176 с.
5. Комар О. Навчання школярів за інтерактивними методами / О. Комар // Рідна школа. 2016. № 5. С. 57.
6. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун. К.: Вища школа, 2002. 136 с.
7. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання: підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). (Частина 1). Тернопіль: Астон, 2020. 160 с.: іл.: рекомендовано МОН України (наказ МОН України від 21.02.2020 № 271).
8. Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання: підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). (Частина 2). Тернопіль: Астон, 2020. 160 с.: іл.: рекомендовано МОН України (наказ МОН України від 21.02.2020 № 271).

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ ПРИРОДНИЧИХ УМІНЬ В УЧНІВ 1-ГО КЛАСУ ЗАСОБОМ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Олександра Сенюк

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

м. Київ

*Науковий керівник: Васютина Т. М.
доктор педагогічних наук, професор*

Анотація. У статті охарактеризовано суть предметних умінь як дидактичної категорії, наведено приклади предметних природничих умінь, можливих для формування в учнів 1-го класу, запропоновано форми і методи, які підвищують ефективність цього процесу. Висвітлено дидактичні можливості проєктної технології, особливості організації навчальних проєктів здобувачів початкової освіти, що навчаються за Типовою освітньою програмою за ред. Р. Шияна. Наведено приклад організації проєкту «Хто живе на шкільному подвір'ї?» з поетапним формуванням предметних природничих умінь: розпізнавання об'єктів довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо); здатність розрізнити живі і неживі природні та рукотворні об'єкти; розпізнавання за деякими ознаками комах, павуків, раків, риби, жаб, птахів і звірів; вміння порівнювати свійських і диких тварин.

Ключові слова: проєктна технологія, навчальні проєкти, предметні природничі уміння.

Упровадження Державного стандарту початкової освіти, Типових освітніх програм та підручників, які їх реалізують, зумовили пошук нових форм, методів та засобів, які би забезпечили формування в учнів ключових компетентностей, наскрізних умінь. Чільне місце у пояснювальних записках до предметів та інтегрованих курсів відводиться формуванню в учнів предметних умінь, які дослідники характеризують як уміння, що формуються у здобувачів освіти в межах конкретних навчальних предметів (Т. Байбара, О. Лінник) [3, 30]. Формування предметних умінь у здобувачів початкової освіти відбувається переважно шляхом спостереження на екскурсіях, прогулянках, під час ігор і праці, виконання проєктних робіт тощо. Щодо методичного аспекту, то чільне місце у цьому процесі відводиться бесідам, розповідям вчителя з використанням картин, медіаресурсів, читання художньої літератури тощо. Також, підвищувати ефективність формування предметних умінь доцільно, пропонуючи такі види роботи у куточку досліджень НУШ: спостереження за проростанням рослин, їх розмноження, моделювання природних явищ (агрегатні перетворення речовин, «виверження» вулкана, вирощування кристалів) тощо.

Аналіз нормативних джерел та методичної літератури для 1-го класу (де автор працює вчителем та здійснює наукове дослідження) показав, що предметні природничі уміння, які можливо формувати у дітей 6-річного віку, є такі: складання описів об'єктів на основі спостереження (за алгоритмом, створювати казки-описи), проведення спостережень (у природі та куточку природи в класі, на екскурсіях), створення моделей (стрічка часу, графічні), фіксація спостережень (в зошитах, загальнокласному календарі погоди за допомогою умовних позначок), робота з різними приладами

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

природодослідника (термометром, компасом та іншими), орієнтування в просторі (вправи та ігри на екскурсіях) тощо.

Вивчення провідного педагогічного досвіду впродовж 4-х років впровадження НУШ показало відведення пріоритетної ролі проектним технологіям з метою формування у здобувачів початкової освіти предметних умінь загалом та природничих зокрема.

Теоретичні засади проектної технології широко обґрунтовані та висвітлені у працях таких дослідників як: І. Дичківської, С. Дубяги, М. Михайліченко [4], О. Огієнко [2], О. Пехоти, М. Фіцули [7] та інших вчених. Що стосується учнівських навчальних проєктів і методики їх організації, то тут доречно згадати доробок педагогів Л. Беліменко, Т. Гільберг, І. Грущинської, О. Кондратюк, С. Липки. Цінними для педагогів є ідеї з методичним супроводом для організації проектної діяльності учнів із предметів / інтегрованих курсів, представлені в обох Типових освітніх програмах, за якими навчаються сучасні молодші школярі (О. Савченко, Р. Шиян) [5; 6]. Цікавими для дослідження є ідеї щодо організації довготривалих проєктів для молодших школярів, які висвітлено у публікаціях Т. Васютіної, О. Коханко, Т. Золотаренко [1].

Студіюючи доробок вказаних дослідників, встановлено, що проектна технологія на сучасному етапі розвитку початкової освіти втілюється у проектну систему організації навчання, за якої учні початкової школи оволодівають важливими знаннями та відповідними вміннями під час реалізації завдань-проєктів, які мають навчальний характер. Така діяльність молодших школярів має певні етапи (підготовчий, дослідницький та підсумковий). На підготовчому етапі, школярі обирають тему, об'єднуються в групи (пари), якщо він не індивідуальний, визначають кінцевий результат. На дослідницькому етапі учасники збирають потрібну інформацію, втілюють її у прогнозований результат. Заключний етап передбачає виступ-презентацію за результатами проєкту, самоаналіз, відповіді на запитання слухачів. Ефективність використання проектної технології залежить від дотримання принципу свідомості, за якого школяр буде чітко усвідомлювати можливості застосування проєкту у власному житті чи житті школи.

Наведемо приклади формування предметних природничих умінь у процесі проектної діяльності учнів 1-го класу, які навчаються за Типовою освітньою програмою за ред. Р. Шияна [6]. Так, у процесі дослідження ми організували виконання проєктів «Хто живе на шкільному подвір'ї» (під час систематичних прогулянок), «Моя кімнатна рослина» (у куточку досліджень НУШ) для формування в учнів таких предметних умінь, які співзвучні з очікуваними результатами навчання здобувачів освіти 1-2 класів: «розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо); розрізняє живі і неживі природні та рукотворні об'єкти; розпізнає за деякими ознаками комах, павуків, раків, риб, жаб, птахів і звірів; порівнює свійських і диких тварин» [6, 85 – 88].

Так, у проєкті «Хто живе на шкільному подвір'ї» ми на *підготовчому етапі* здійснили таке: повідомили учням тему і мету цього виду роботи, спрогнозували послідовність їхніх дій для його виконання, домовились про результати проєкту (як учні будуть його представляти було за індивідуальним бажанням школярів). Кінцевим результатом мав бути загальнокласний довідник «Хто живе на шкільному подвір'ї?», укомплектований з дитячих робіт: ілюстрацій об'єктів живої природи, аплікацій, виконаних різними техніками. Під час пояснювальної бесіди на уроці з'ясували, що відрізняє тіла живої / неживої природи та рукотворних об'єктів; спрогнозували, які з об'єктів ми можемо побачити біля школи. На *дослідницькому етапі*, учні під час екскурсії шкільним подвір'ям і огляду об'єктів самостійно вирішували, що він / вона хотів / хотіла б дослідити; визначали, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. Під час наступних уроків та групи подовженого дня, молодші школярі встановлювали істотні ознаки об'єкта живої природи, які вони обрали для дослідження, коротко характеризували його і зображували у вигляді ілюстрації чи виготовляли аплікацію. Впродовж *підсумкового етапу* школярі «майстрували» довідник «Хто живе на шкільному подвір'ї?», давали відповіді на запитання однокласників, обмінювались ідеями щодо практичного застосування інформації, яку їм вдалося отримати під час роботи над проєктом.

Таким чином, досвід використання проєктних технологій з метою формування предметних природничих умінь в учнів 1-го класу свідчить про те, що цей процес буде успішним, якщо тема і результати проєкту будуть обрані разом з учнями, якщо в ході його перебігу створюються і закріплюються асоціації між завданнями, знаннями, необхідними для його виконання, та застосуванням знань на практиці. У цьому випадку формування предметних природничих умінь відбуватиметься поетапно: ознайомлення з умінням та усвідомлення його смислу, початкове оволодіння ним, самостійне і дедалі точніше виконання практичних завдань.

Список використаних джерел:

1. Васютіна Т.М., Коханко О.Г., Золотаренко Т.О. Методика організації занурень у початковій школі як приклад міждисциплінарної інтеграції в STREAM-освіті. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 34. Том 1. С. 242 – 248. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/34_2020/part_1/41.pdf. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-1-39>
2. Інноваційні педагогічні технології: посібник / О. І. Огієнко [та ін.]; за заг. ред. О. І. Огієнко; рец.: М. М. Солдатенко, А. В. Ткаченко, О. В. Зосименко; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України. Київ: ІПООД НАПН України, 2015. 314 с.

URL:http://ipood.com.ua/data/NDR/Information_technology/2016_collective_posi_bnyk_innovat.pdf

3. Лінник. О.О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ» : навч. посіб. Київ. 2010. 32с.
4. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навчальний посібник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
5. Типова освітня програма (за ред. О.Я. Савченко). URL: <https://bit.ly/3Slmmuc>
6. Типова освітня програма (за ред. Р.Б. Шияна). URL: <https://bit.ly/3TdkeWB>
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула. 3-тє вид., стер. Київ: Академвидав, 2009. 560 с.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ

Юлія Силка
УДУ імені М.П.Драгоманова

м. Київ

*Науковий керівник: Шевченко А.Ф.,
кандидат педагогічних наук, доцент*

***Анотація.** Зміцнення і здоров'я майбутнього покоління є головною проблемою для України. Внаслідок статистики погіршення фізичного, розумового та психічного розвитку підростаючого покоління виникає необхідність впровадження здоров'язбережувальних технологій як засобу формування соціальної компетентності учнів задля досягнення позитивних результатів.*

***Ключові слова:** технологія, педагогічна технологія, здоров'язбережувальні технології, здоровий спосіб життя.*

Людство з кожною сходинкою свого розвитку стає більш монолітним, цілним організмом, що підтверджується процесом глобалізації. Посилюється взаємозалежність суспільства і індивіда, в тому числі і в плані здоров'я [1, 19]. Особливої уваги потребують діти й підлітки, бо вони – наше майбутнє. Сучасна українська освітня парадигма має формувати не тільки людину з високими громадянськими почуттями, національною свідомістю, а насамперед особистість, яка свідомо ставиться до свого здоров'я, здорового способу життя та повною мірою володіє знаннями поведінки, безпечними для її здоров'я. Досягнення позитивного результату неможливе без застосування вихователем у процесі своєї професійної діяльності здоров'язбережувальних технологій [2, 67].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Поняття „здоров’язбережувальні технології” з’явилося у педагогіці в останні декілька років і стає все більш популярним, широко використовується у дисертаційних дослідженнях, учбових і методичних посібниках. У пошукових системах пропонується понад чотириохсот тисяч джерел на дане ключове слово. Відсутність достатньо однозначного тлумачення поняття „здоров’язбережувальні технології” у педагогічному контексті не дозволяє забезпечити адекватну підготовку майбутніх учителів до використання здоров’язбережувальних технологій у професійній діяльності [3, 57]. Технологія - це системний метод створення, застосування знань з урахуванням технологічних та людських ресурсів та їхнього взаємовпливу, що має на меті оптимізувати форми освіти [4, 345]. Поняття «здоров’язбережувальні технології» об’єднує в собі всі напрями діяльності загальноосвітнього закладу щодо формування, збереження та зміцнення здоров’я учнів.

Під здоров’язбережувальними технологіями розуміємо:

- сприятливі умови навчання дитини в школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання);
- оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм);
- повноцінний та раціонально організований руховий режим [5, 4].

У деякій мірі на трактування дефініції „здоров’язбережувальна технологія” певний відбиток накладає існуюча невизначеність поняття „педагогічна технологія”. О.О.Факторовіч виділяє декілька підходів до визначення даного поняття, у рамках яких розглядає поняття з точки зору науковідповідного тлумачення, як організаційну концепцію та інструментальний підхід до навчання. Автор тлумачить поняття „педагогічна технологія” як частину педагогічної науки, яка вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання; як спосіб організації, модель учбового процесу, яка гарантує отримання запланованого результату; як інструментарій освітнього процесу, як система вказівок, які повинні забезпечити ефективність і результативність навчання. Згідно з запропонованим підходом до тлумачення дефініції, поняття „здоров’язбережувальні технології” може розглядатися як частина педагогічної науки, як спосіб організації, модель учбового процесу, як інструментарій освітнього процесу [3, 57].

Аналіз класифікацій існуючих здоров’язбережувальних технологій дає можливість виокремити такі типи (за О. Ващенко):

- здоров’язбережувальні - технології, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм), відповідність навчального та фізичного навантажень можливостям дитини;

- оздоровчі - технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров’я учнів, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров’я: фізична підготовка, фізіотерапія, ароматерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- технології навчання здоров'ю - гігієнічне навчання, формування життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів тощо), профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеве виховання;

- виховання культури здоров'я - виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини [6, 7].

Здоров'язбережувальні технології навчають дітей жити без конфліктів. Навчають укріплювати, зберігати своє і цінити чуже здоров'я. Ці технології прищеплюють дітям принципи здорового способу життя, посилюють мотивацію до навчання.

Отже, здоров'язбережувальні технології важлива складова формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів. Вони є невід'ємною частиною освітнього процесу. Знаючи та використовуючи вище згадані здоров'язбережувальні технології, майбутні педагоги зможуть ефективно сприяти гармонійному, працездатному та здоровому розвитку дітей. Здоров'я людини та її життя є найбільшою цінністю суспільства, тому перспективність подальшого вивчення на високому рівні, адже дане питання є актуальним на сучасному етапі розвитку освіти та науки.

Список використаних джерел:

1. Ісакова О. І. Здоров'я як соціальна цінність/Ісакова О. І.//Сучасні здоров'язбережувальні технології : монографія / за загальною редакцією проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : Оригінал, 2018. 19-25 с
2. Здіховський А., Здіховська Т. Упровадження здоров'язбережувальних технологій у діяльність закладів оздоровлення і відпочинку. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки.* 2015. № 1. С. 67-71.
3. Єфімова В. М. Здоров'язбережувальні технології у контексті педагогічних досліджень. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту.* 2010. № 1. С. 57-60.
4. Гузь В. В., Жейнова С. С. Здоров'язбережувальні технології як чинник збереження здоров'я дітей та учнівської молоді/ В. В. Гузь, С.С. Жейнова// Сучасні здоров'язбережувальні технології: монографія / за загальною редакцією проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : Оригінал, 2018. - 343-350 с
5. Ващенко О. Організація здоров'я зберігаючої діяльності початкової школи. *Початкова освіта.* 2005. № 46. С. 2-4.
6. Ващенко О. Здоров'язберігаючі технології: сутнісна характеристика. *Здоров'язберігаючі технології у навчальному закладі.* К.: Шк. світ, 2009. С. 5-12.

ЦІННІСТЬ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В УСПІШНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Сітарчук Тетяна

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

Місто Київ

*Науковий керівник: Губарева Д.В.,
доктор філософії, старший викладач*

Анотація: наявність пізнавального інтересу у дитини молодшого шкільного віку здійснює безпосередній вплив на навчальну діяльність особистості, дозволяє сформувати пізнавальні мотиви, підвищує пізнавальну активність та обумовлює ефективність навчання в цілому. Тому, важливим завданням педагога є пошук та впровадження в навчальний процес таких інноваційних педагогічних технологій, які здатні сформувати та підтримувати пізнавальний інтерес учня, сприяти збільшенню їх пізнавальної активності та формуванню позитивного ставлення до навчання. Тільки таким чином можна буде досягти найголовнішого результату у навчанні-ефективності і успішності.

Ключові слова: успішність, пізнавальний інтерес, пізнавальна активність, ефективність навчання, інноваційні технології, педагогічні технології, інформаційно-комунікаційні технології.

Всіх суб'єктів навчального процесу поєднує спільне бажання – щоб учні добре навчались, з інтересом і бажанням займалися в школі, тобто були успішними як у навчанні, так і в житті в цілому. Батьки учнів також в цьому зацікавлені. Але іноді і вчителі, і батьки змушені констатувати: «не хоче вчитися», «здібний, але немає бажання навчатися», «не цікавиться навчанням». Таке відбувається через не сформовані потреби дитини в знаннях, відсутність зацікавленості в навчанні, пізнавального інтересу.

Ефективність навчальної діяльності школяра залежить як від задатків, що закладені генетично, так і від знань і навичок, які набуті самим учнем. Успішність навчання в першу чергу залежить від мотивації школяра. Важливим засобом, що лежить в основі пізнавальної мотивації та стимулює учнів до навчання є пізнавальний інтерес.

Поняття « інтерес» у перекладі з латинської мови означає «маючий значення», такий, що є «причиною діяльності особистості, її соціальної поведінки» [6, с. 177]. Розвиток пізнавальних інтересів молодших школярів є «важливою умовою розвитку пізнавальних здібностей; зміцнення вмінь та навичок самостійно засвоювати та осмислювати навчальний матеріал; формування основних інтелектуальних умінь, необхідних для оволодіння необхідним навчальним матеріалом в початкових класах. Від того, як відбувається розвиток пізнавальних інтересів школярів, залежить активність і самостійність молодших школярів на уроці та ефективність роботи вчителя» [9, с. 178].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Єдиного підходу у визначенні терміну «пізнавальний інтерес» у психолого-педагогічній літературі немає. Це поняття розглядається як «інтелектуальна спрямованість особистості на пошук нового у предметах, явищах, подіях, яка супроводжується прагненням глибше пізнати їх особливості, майже завжди усвідомлене ставлення до предметів, явищ, подій (М. Савчин) [8, с.56]; як прагнення до знань, що виявляється в активному ставленні учня до пізнання сутнісних властивостей предметів і явищ дійсності (О. Савченко) [7, с.361]; як вибіркова спрямованість особистості, звернена до області пізнання, до її пізнавальної сторони і самого процесу оволодіння знаннями (Г. Щукіна)» [10, с.53].

Проблема формування пізнавального інтересу досліджувалась такими видатними педагогами як А. Дістервег, Я. Коменський, І. Песталоцці, В. Сухомлинський, К. Ушинський. Розглядається вона і у дослідженнях сучасних вчених, таких як О. Савченко, Л. Шушори, І. Шамової. Методи і засоби формування пізнавального інтересу молодших школярів розглядаються у працях Н. Бібік, І. Дубровіної, С. Журавель, О. Киричук.

Згідно досліджень учених, пізнавальний інтерес має «послідовні стадії розвитку: цікавість, допитливість, пізнавальний інтерес, теоретичний інтерес. За характером пізнавальні інтереси бувають аморфними; багатосторонніми, тобто широкими, і локальними, або стрижневими» [10, с.7]. За дієвістю розрізняють інтереси пасивні і активні (С. Рубінштейн, О. Ковальов); за широтою-різносторонні і обмежені (О. Ковальов); за глибиною-глибокі і поверхневі (А. Раєвський); за ступенем стійкості-стійкі і нестійкі (П. Іванов).

Аналіз теоретичного матеріалу з проблеми формування пізнавальних інтересів молодших школярів дозволяє зробити висновок, що формування та розвиток пізнавального інтересу у дитини молодшого шкільного віку - це складний та багатогранний процес, який визначається цілою низкою психолого-педагогічних умов.

Найважливішими умовами, що впливають на формування пізнавального інтересу є створення у дитини позитивного налаштування на навчання, встановлення позитивних відносин з вчителем, створення сприятливого мікроклімату навчального процесу, взаємна підтримка вчителя та учнів у процесі навчання, інтеграція знань, справедливе оцінювання рівня знань, стереотипні установки батьків, стосовно навчальної діяльності їх дитини.

Пізнавальний інтерес - це один з найважливіших мотивів навчання школярів, який спонукає учня до самостійної діяльності, активізує процес засвоєння знань, оволодіння навичками. Завдяки ньому школяр здатен до тривалого зусилля під час виконання різних розумових та практичних завдань, він надає впевненості у власних силах, спонукає до нового пошуку, приносить інтелектуальне задоволення.

Дуже важливу роль відіграє пізнавальний інтерес і в становленні особистості молодшого школяра. І. Дубровіна зазначає, що дитина реалізує свій інтерес у процесі основної діяльності, тому що найсильнішим мотивом у

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

навчанні є саме пізнавальний інтерес, котрий відображає всі складові особистості: інтелект, волю, почуття [4].

Пізнавальний інтерес впливає на всі, без винятку, психічні процеси, направляючи їх у правильне русло. Адже, відомо, що перебуваючи у стані зацікавленості, дитина засвоює матеріал швидко й ґрунтовно. Розумова діяльність під впливом інтересу стає більш зосередженою, виникають роздуми, які спонукають певні дії, вважає О. Киричук [5, с. 3].

Формування та розвиток пізнавального інтересу молодшого школяра є актуальним питанням у сучасній педагогіці. Від його вирішення залежить ефективність навчальної діяльності школяра, розвиток інтересу до навчання, формування власних думок, підготовка до життя. Однак, цей процес має і певні складнощі. Наприклад, за результатами досліджень Т. Байбари [2], І. Дубровіної [4], Г. Щукіної [10], пізнавальний інтерес молодших школярів досить нестійкий. Також, для більшості школярів характерна неусвідомленість та нестійкість інтересів, схильність до репродуктивної діяльності, відсутність ініціативи. А це негативно впливає на особисті досягнення в навчанні, зазначає І. Вікторенко [3]. Також у школярів одного класу пізнавальний інтерес може мати різний рівень розвитку і різний характер прояву.

Саме тому, сьогодення потребує кардинальної зміни педагогічної свідомості, пошуку ефективних методів та засобів навчання і виховання дітей, створення таких умов навчання і виховання, які будуть підвищувати інтерес учнів до навчальної діяльності та стимулюватимуть пізнавальну мотивацію дітей. Адже, як зазначає Л. Артемова: « Щоб навчання було легким і бажаним, важливо пропонувати такий зміст знань, який дитина на даному етапі розвитку своєї психіки може сприйняти найбільш оптимально-зацікавлено, з найменшими труднощами» [1, с.7].

Одним із таких засобів може бути впровадження в процес навчання і виховання молодших школярів інноваційних педагогічних технологій, які допоможуть підвищити рівень пізнавальної активності учнів, сприятимуть отриманню ними яскравих вражень від навчання, розвитку дослідницьких, творчих та пошукових здібностей й залучатимуть дитину до активного співробітництва з однолітками та вчителем.

На сьогоднішній день вже накопичено значний досвід використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, який висвітлено у працях Л. В. Залкова, Н. В. Морзе, М. І. Жалдака, В. Г. Розумовського, О. І. Шиман та інших. Аналіз досліджень названих вище вчених дозволяє стверджувати, що використання сучасних інноваційних технологій відкриває широкі перспективи у вивченні дисциплін, дозволяє зробити уроки більш наочними і цікавими, посилити міжпредметні зв'язки, включити в програму навчання ті розділи, що раніше були недоступними, активізувати активність школярів і в цілому покращити якість навчання.

Сучасні діти практико-орієнтовані. Приймаючи активну позицію у навчанні- емпірично, вони засвоюють знання краще, та розуміння багатогранності сучасного світу, з можливістю брати на себе відповідальність

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

в діях, дозволяє тільки збільшувати пізнавальний інтерес молодших школярів. Що, в свою чергу, закладає фундамент світоглядної позиції: «в житті можливо та потрібно проявляти творчий підхід, що прокладає шлях для розуміння яскравості життєвої траєкторії».

Процес впровадження новітніх педагогічних технологій в навчання неможливо спинити, адже сучасні технології поступово стають звичними засобами навчання, їх використання робить уроки яскравими, емоційними, цікавими і, звичайно, набагато результативнішими. Таким чином, виконуючи головне своє завдання-підвищення пізнавального інтересу дітей до навчання.

Список використаних джерел:

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підручник/ Л. В. Артемова-К. : Либідь, 2006. 424 с.
2. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навчальний посібник. К: Веселка, 1998. 334 с.
3. Вікторенко І. Формування пізнавального інтересу до природознавства засобами усної народної творчості. *Рідна школа*. 2004. №3. С. 54-56.
4. Дубровина И. В. Интерес как одно из условий развития способностей школьника// Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия: Учеб.пособие сред.пед.учеб.заведений/ Сост. И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. М.: Изд.центр « Академия», 1999. С.208-217.
5. Киричук О. І. Навчальні інтереси молодших школярів/ О. І. Киричук К.: Радянська школа, 1982. 128 с.
6. Савлучинська Л., Філь І. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів. *Наука і освіта*. № 6, 2013 С. 176-178.
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів. К.: Генеза, 1999.-368 с.
8. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навчальний посібник/ М. В. Савчин, Л. П. Василенко- К.:Академвидав, 2005-360 с.
9. Товкач О. Розвиток пізнавальної активності в учнів 3 класів на уроках « Я і Україна». URL: « [http:// www.psyh.kiev.ua/](http://www.psyh.kiev.ua/)
10. Щукіна Г. І. Проблема пізнавального інтересу в педагогіці. М.: Педагогіка, 1971.146 с.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Тетяна Скрипка
Національний університет
«Чернігівський колегіум»*

імені Т.Г.Шевченка

м. Чернігів

Науковий керівник: Стрілецька Н. М.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

Анотація. *Метою проєктної технології є реалізація оптимального освітнього процесу на основі суб'єктної взаємодії, створення умов для автономного навчання учнів, стимулювання ініціативи, інтересу та особистого бажання учнів. Згідно з цілями проєктна навчальна програма складається з багатьох взаємопов'язаних досліджень, а інформація, отримана з одного дослідження, сприяє розвитку та збагаченню інших досліджень.*

Ключові слова: *Метод проєктів, проблема проєкту, етапи проєкту, алгоритмом.*

Нова українська початкова школа орієнтує сучасного вчителя на врахування в освітньому процесі інтересів, потреб та особистого досвіду молодших школярів. Таким чином змінюється позиція учнів з об'єкту навчального впливу на суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності. Одним із завдань суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу є формування активних творчих особистостей, здатних брати відповідальність за власне навчання, співпрацювати в команді, проявляти ініціативність у вирішенні проблем. Цього можна досягти, використовуючи метод проєктів. [3,17]

Реалізація навчальних проєктів активізує самостійну дослідницьку поведінку учнів, спрямовану на відкриття та отримання нової інформації із зовнішнього середовища. Вона відіграє важливу роль у розвитку когнітивних процесів на всіх рівнях, навчанні, набутті соціального досвіду, соціальному та особистісному розвитку. [4,37]

Метод проєктів — організація навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань — проєктів. Метод проєктів виник у другій половині XIX ст. в школах США. Поширився на початку XX ст. Базується на теоретичних концепціях прагматичної педагогіки. У 20-х роках XX ст. Метод проєктів привернув увагу українських педагогів, які вважали, що критично перероблений Метод проєктів зможе забезпечити розвиток творчої ініціативи й самостійності учнів і сприятиме здійсненню безпосереднього зв'язку між набуттям учнями знань і вмінь та застосуванням їх у розв'язанні практичних завдань [2,205].

Ще в початковій школі в учнів формується уявлення про етапи роботи над проєктом:[6,163; 1,109].

1. Підготовчий (або організація проєкту).
2. Планування проєкту.
3. Практична реалізація проєкту.
4. Підсумок проєкту.

Проблема проєкту визначається вчителем на *підготовчому етапі*, вона повинна забезпечувати мотивацію включення учнів в самостійну роботу,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

лежати в області їх пізнавальних інтересів та в зоні найближчого розвитку дитини [6,163].

Вирішення проблеми методом проєктів передбачає, з одного боку, використання сукупності різноманітних засобів навчання, зокрема цифрових, а з іншого - необхідність інтегрування знань і умінь з різних сфер науки, техніки, культури тощо.

На *етапі планування* вчитель повинен зорієнтувати учнів на усвідомлення задуму проєкту, скерувати на можливі шляхи розв'язання проблеми та ймовірний результат діяльності й допомогти у плануванні. На цьому ж етапі учасники визначаються із формою представлення результатів, ознайомлюються з критеріями оцінювання.

Ключовим аспектом роботи за проєктною системою є виконання порівняно зі звичайними навчальними завданнями в межах предмету значного за обсягом і складністю завдання проєкту, індивідуального чи групового дослідження, тісно пов'язаного з різними проявами у повсякденному житті.

На етапі практичної реалізації проєкту учні з допомогою вчителя визначають можливі джерела інформації, самостійно збирають необхідний матеріал, безпосередньо виконують поставлені дослідницькі завдання проєкту. Педагог займає позицію консультанта, а за потреби – координатора. При цьому, учні стають рівноправними учасниками творчого колективу, що сприяє їх об'єднанню за інтересами, забезпечуючи багаторольову діяльність. Такий підхід дає змогу розвивати не лише мислення школярів, а й їхні почуття. Під час реалізації проєкту вони навчаються допомагати колегам по роботі, самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати на себе відповідальність за те завдання, що найбільше відповідає особистим нахилам та інтересам.

На думку О. Савченко, проєктну діяльність учнів початкової школи можна розглядати як “елементарну модель професійної діяльності через її багатокомпонентність та міжпредметність” [5,229]

Самостійна пошукова та дослідницька робота здійснюється за алгоритмом

[1, 45].

1. Усвідомлення проблеми власного пошуку.
2. З'ясування незрозумілих питань.
3. Спостереження, збір фактів, доказів;
4. Аналіз та узагальнення зібраних даних.
5. Узгодження виконаної роботи із запланованою.
6. Висновки.

Проведене учнями дослідження завершується застосуванням набутих знань у практичній роботі. Її результатом повинен бути реальний освітній продукт, що має суб'єктивну чи об'єктивну цінність, теоретичне та практичне значення. Отримавши його, учні здійснюють рефлексивну діяльність:

– Які знання знадобилися в роботі над проєктом?

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

– Який особистий досвід змогли використати? Який новий досвід отримали?

– Що змінилося в результаті виконання проєкту?

– Що покращили для себе чи для інших людей?

Етап підсумку проєкту передбачає оформлення й презентацію його результату, аналіз та оцінювання (самота взаємооцінювання) проєктної діяльності учасників. Важливість цього етапу у тому, що відчуття завершеності в учнів виникає під час представлення результату проєкту.

Отже, проєктна діяльність цінна для розвитку самостійності, ініціативності молодших школярів, підвищує мотивацію до здійснення пізнавальної діяльності, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей та інтересу до навчання. Проєктний підхід охоплює дослідницьку, пошукову, проблемну діяльність, носить творчий характер і сприяє творчому розвитку учнів, які використовують навчально-пізнавальні прийоми, методи та засоби в результаті самостійної діяльності для вирішення навчальної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Андрусенко І. Проєкт “Допомогти природі може кожен”. Я досліджую світ : підруч. для 2 кл. закл. загал. середн. освіти (у 2 частинах). Частина 1. К.: Грамота. 2019. С.109.

2. Гончаренко С. Український педагогічний словник.:Київ «Либідь». 1997, 374 с.

3. Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С., Коберник І., Ковтунець В., Макаренко О., Малахова О., Нанаєва Т., Усатенко Г., Хобзей П., Шиян Р. ; за заг. ред. Грищенка М. «Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи». 2016. 40 с.

4. Дубяга С.М. Педагогічні технології в початковій школі. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки “Початкова освіта”. Мелітополь.: Видавництво МДПУ ім. Б.Хмельницького. 2015. 160 с.

5. Савченко О.Я. Проєктна діяльність як метод навчання і розвитку. Дидактика початкової освіти.:підручн. К.: Грамота. 2012. 504 с.

6. Стрілецька Н. М. Методика навчання інформатики (у початковій школі) : навчально-методичний посібник. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка. 2014. 240 с.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Ілля Скрипничук
Український державний університет*

*імені М. П. Драгоманова
м. Київ*

*Науковий керівник: Лозенко А.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Анотація. В статті розглянуто особливості формування пізнавального інтересу школярів молодшого шкільного віку засобами інформаційно-комунікативних технологій. Проаналізовано, сутність поняття «пізнавальний інтерес», визначено етапи його формування. Охарактеризовано інформаційно-комунікативні технології, які сприяють розвитку пізнавального інтересу молодших школярів.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, молодший шкільний вік, ІКТ, новітні технології, НУШ, електронні ресурси.

Початкова школа є одним із фундаментальних кроків у процесі здобуття загальної освіти. Пізнавальний інтерес виступає як одна з умов досягнення ефективності та високої якості освіти. Наявність пізнавального інтересу до процесу навчання забезпечує зростання свідомого ставлення до навчання, розвиток пізнавальних процесів, уміння ними керувати, свідомо регулювати їх. Тому перед школою стоїть завдання зробити учня активним учасником пізнавальної діяльності. Вирішення цієї проблеми багато в чому залежить від реалізації індивідуального підходу до учнів.

Проблема формування пізнавального інтересу розглядається у дослідженнях сучасних вчених, таких як: Л. Галіцин, О. Жоржик, А. Кульчинська, О. Харишин та інші. У працях Ю. Бабаян, Н. Бібік, Л. Вишневська та інших дослідників розглядаються методи і засоби формування пізнавального інтересу молодших школярів [1; 2; 4].

Пізнавальний інтерес - це активне мотивоване емоційне ставлення суб'єкта до предмета пізнання, яке має систематично враховуватись і розвиватись у процесі навчання, оскільки безпосередньо впливає на формування і розвиток особистісної спрямованості дитини [4].

Пізнавальний інтерес дитини виявляється в прагненні пізнавати нове, з'ясувати незрозуміле про якості, властивості предметів, явищ дійсності, у прагненні зрозуміти їх сутність, знайти існуючі відносини і зв'язки між ними.

У концепції НУШ розрізняють чотири якісні етапи розвитку інтересу: зацікавленість, допитливість, пізнавальний інтерес, теоретичний інтерес. Усі ці етапи розвитку інтересу змінюються, взаємопроникають, пов'язуються між собою, часом співіснують в єдиному процесі засвоєння знань, пізнанні нового

Основна педагогічна ідея – використання у навчально-виховному процесі таких методів і прийомів, які зацікавлять, залучать усіх учнів до уроку. Саме тому впровадження інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) сприяє активізації пізнавальної діяльності, ефективному засвоєнню нових знань та способів їх отримання.

Інформаційно-комунікативні форми навчання забезпечують високу мотивацію, міцність знань, креативність та уяву, комунікабельність, активну

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

життєву позицію, командний дух, цінність індивідуальності, свободу самовираження, наголос на діяльності, взаємоповагу та демократизм [1].

Під час формування пізнавальних інтересів молодших школярів можна використовувати електронні ресурси навчального призначення: презентації до уроків, логічні ігри, тестові завдання, ресурси Інтернет. Інформаційні технології використовуються на всіх етапах уроку:

1) під час викладення нового матеріалу - візуалізація знань (демонстраційно-енциклопедичні програми; програма презентацій

2) закріплення викладеного матеріалу (тренінг - різноманітні навчальні програми);

3) система контролю і перевірки (тестування з оцінюванням, контролюючі програми);

4) самостійна робота учнів (навчальні програми "Vseosvita", "На урок", енциклопедії, розвивальні програми). Великим поштовхом до розвитку пізнавального інтересу учнів є робота в парах, робота в групах, оскільки при такій формі роботи кожен учень відчуває свою значимість, вчиться висловлювати свої думки, прислухатися до чужої, спільно приходять до певного рішення.

Використовуючи принципи ІКТ в молодшій школі викладачі повинні слідувати певним правилам та задачам, без яких даний процес навчання вважається марним. Основні правила організації інформаційно-комунікативного навчання: усі учасники мають бути залучені в процес навчання; дбати про психологічну підготовку учасників; обмежена кількість учасників процесу; великий простір для роботи; чітке закріплення процедури і регламенту роботи; добровільний розподіл учнів в групах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток і стимулювання пізнавального інтересу учнів, їхня активність у різних видах діяльності є необхідною умовою успішного оволодіння молодшими школярами навчальною діяльністю. Правильно організована робота на уроці сприяє поступовому розвитку та посиленню пізнавального інтересу дітей. Безсумнівним фактом є також вплив на пізнавальний інтерес майстерності вчителя. Дуже важливо, щоб на кожному уроці школярі відчували радість відкриття, щоб у них розвивався пізнавальний інтерес, розвивалася віра у власні сили. *Нестандартні уроки дозволяють урізноманітнювати процесі навчання. Вони глибоко зачіпають емоційну сферу дитини, і формують дух змагальності, і збуджують творчі сили, і сприяють розвитку творчого мислення дітей.*

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в досліджень розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів засобами проєктних технологій.

Список використаних джерел:

1. Бібік Н. М. Пізнавальний інтерес як умова суб'єктності навчання молодших школярів. Педагогічний дискурс, (10), 2011, С. 53-56.

2. Галіцин Л. Технологія використання ІКТ під час навчання / Л. Галіцин К.: Освіта, 2005. 168 с.
3. Концепція Нової української школи Л. Гриневич. 2016. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html> (Дата звернення: 15.05.2022 р.).
4. Пашко Н. Формування пізнавального інтересу молодших школярів у процесі навчання як психолого-педагогічна проблема. Редакційна колегія, 2019, 214 с.

ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР

Анастасія Ставицька
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
науковий керівник: Лобанчук О. А.,
професор кафедри педагогіки
та методики початкового навчання

Логічне мислення формується на основі образного і є вищою стадією розвитку дитячого мислення. Досягнення цієї стадії – тривалий і складний процес, тому що повноцінний розвиток логічного мислення вимагає не тільки високої розумової активності, але й узагальнених знань про загальні й істотні ознаки предметів і явищ дійсності, які закріплені в словах.

Останнім часом використання інноваційних освітніх технологій, таких, як комп'ютерні ігри, стали невід'ємною складовою гармонійного розвитку старшого дошкільника. В основі успішного розвитку дитини переддошкільного віку є розуміння ситуації навколишнього, уміння будувати логічні зв'язки, бажання розв'язувати різні задачі, що постають у житті.

Розвиток логіки і мислення є невід'ємною частиною успішної підготовки дитини до школи і його гармонійного розвитку.

Логічне мислення розвивається одночасно у взаємодії та на основі формування таких якостей як уміння виділяти суть питання (висловлення), відмежовуватися від неістотних деталей (абстрагуватися); переходити від конкретної ситуації до схематичної, не опускаючи нічого істотного, створювати більш просту модель; виділяти із загального твердження часткове; доходити логічних висновків з посилок і застосовувати ці висновки; оцінювати ефективність способів різних обчислень, перетворень тощо.

Старший дошкільний вік є сензитивним періодом у розвитку пізнавальної активності. Саме в цьому віці дитина навчається чітко усвідомлювати поставлену мету і шукає шляхи її самостійної реалізації. На

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

шостому році життя у дітей виникає здібність до довільного запам'ятовування, активно розвивається образне та логічне мислення, підвищується інтерес до конструктивної діяльності.

У роботі з дітьми 5-6 років упроваджуються прості логічні вправи й завдання. Ці завдання подані у вигляді креслення, малюнка, ілюстровані предметами. Матеріал, звичайно, має бути гарний, естетичний, кольоровий, доступний і цікавий. Коли цікаве завдання доступне дитині, у неї складається позитивне емоційне ставлення до нього, що й стимулює розумову активність. Дитину цікавить кінцева мета, що захоплює її: скласти, знайти потрібну фігуру, перетворити.

Важливою умовою розвитку логічного мислення і формування пізнавального інтересу є використання ігрових технологій навчання.

Ігрові технології навчання – це система взаємопов'язаних елементів, які представляють собою комплекс вибіркового використання складових, де взаємодія та взаємовідносини набувають характеру взаємодії компонентів, спрямованих на досягнення запланованого дидактичного результату. Ігрові технології входять до складу навчальних технологій і саме вони є найбільш ефективні в освітньому процесі дошкільників.

На сьогодні існує достатньо широкий спектр ігрових технологій, які використовуються в роботі з дошкільниками. Серед них: технологія «Логічні блоки Дьенеша», технологія «Казкові лабіринти гри», розвиваючі ігри Нікітіних: кубики, гра «Танграм», технологія розвитку творчої особистості, теорія розв'язання винахідницьких завдань та ін.

Створення і використання в освітньому процесі навчальних комп'ютерних програм, які спрямовані на гармонійний розвиток особистості – одна із актуальних проблем сьогодення, якою зацікавлені вітчизняні та зарубіжні педагоги. Універсальність комп'ютерних засобів визначає тим, що вони можуть бути застосовані не тільки як практичний посібник на уроках інформатики, а й як засіб розширення можливостей освітньо-виховного процесу всіх навчальних закладів від дитячого садка до середньої школи і вузу.

Вчені зробили висновки, що використання інформаційних технологій значно підвищує зацікавленість дитини у навчанні, робить процес засвоєння нових знань та уявлень про оточуюче більш швидким та різнобічним, сприяє вдосконаленню та закріпленню старого матеріалу, розвиває логічне мислення, покращує пізнавальну активність, сприяє розвитку багатьох психічних процесів.

Метою емпіричного дослідження було виявлення особливостей розвитку логічного мислення старших дошкільників.

З метою вивчення особливостей розвитку логічного мислення старших дошкільників було проведено експеримент, в якому взяли участь діти, які відвідують заклади дошкільної освіти, означеної вікової групи (від 5 до 6 років). Емпіричною базою проведення дослідження стали вихованці закладів дошкільної освіти м.Олександрії з загальною кількістю учасників 164 особи та члени їх родин у кількості 164 людини.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

На основі визначених критеріїв та показників логічного мислення здійснено опис особливостей розвитку логічного мислення старших дошкільників за критеріями та рівнями: дуже високий, високий, середній, низький та дуже низький.

У ході емпіричного вивчення логічного мислення старших дошкільників нами встановлено наявність серед досліджуваних дітей таких рівнів їх розвитку: з високим рівнем логічного мислення – 3,7%, із середнім рівнем логічного мислення – 39,0% дітей, найбільша підгрупа дітей з низьким рівнем розвитку логічного мислення – 45,7% та з дуже низьким рівнем – 11,6% дітей старшого дошкільного віку. Крім цього, встановлено, що є відмінності у стані розвитку окремих критеріїв логічного мислення. Так, найбільш розвиненим виявився критерій творчої легкості та творчої оригінальності, до них віднесено найбільшу кількість дітей (до дуже високого рівня розвитку), а саме – 7,9%. Найгірше розвинутою виявилась творча гнучкість. За цим критерієм віднесли 37,8% дітей до дуже низького рівня розвитку. На середньому рівні розвитку виявився у старших дошкільників критерій творчої продуктивності та творчої уяви.

На основі контрольного етапу експерименту було отримано кількісні дані, що підтверджують ефективність розвивальної програми, спрямованої на розвиток логічного мислення старших дошкільників засобами комп'ютерних ігор. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що в експериментальній групі зменшилась кількість дітей з дуже низьким рівнем розвитку логічного мислення від 13,3 до 2,5%, а у контрольній групі кількість дітей з дуже низьким рівнем розвитку логічного мислення зменшилась з 9,9 до 7,4%. Характеризуючи групу з низьким рівнем розвитку логічного мислення, варто відзначити зміни, які відбулися в експериментальній групі, а саме – зменшення з 48,2 до 12,3%, а в контрольній групі – зменшення з 43,2 до 24,7%. В свою чергу, кількість старших дошкільників з середнім рівнем розвитку логічного мислення збільшилася в експериментальній групі з 36,1 до 65,4%, а у контрольній з 42,0 до 61,7%. Зросла кількість дошкільників з високим рівнем розвитку в експериментальній групі з 2,4 до 11,1%, на той же час в контрольній він зростає з 4,9 до 6,2%. У контрольній групі кількість дітей з дуже високим рівнем розвитку логічного мислення залишилась сталою, а в експериментальній групі їх кількість зросла з 0 до 8,6%.

Подальша перспектива дослідження проблеми полягає у вивченні впливу комп'ютерних ігор на інші види здібностей дошкільника (музичні, дослідницькі, інтелектуальні, естетичні) та різні аспекти психічного та особистісного розвитку дітей дошкільного віку (емоційного, мотиваційного, вольового, інтелектуального), а також роль комп'ютерних ігор у формуванні готовності дошкільників до навчання в школі.

Список використаних джерел:

1. Беленька Г. В. Розвиток дитини-дошкільника: сучасні підходи та освітні технології: монографія / Г. В. Беленька, Н. М. Голота, А. М. Гончаренко та ін.. К., 2019. 272 с. С. 56–46.

2. Жук Ю.О. Теоретико-методичні засади організації навчальної діяльності старших дошкільників в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання: Монографія / Ю.О.Жук. // К.: Педагогічна думка, 2017. 468 с. С. 55–66.

3. Іванова С. М. Вплив комп'ютерних ігор на формування елементів логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку. URL:<http://www.nbu.gov.ua/eournals/ITZN/em2/content/07ismaps.html>.

4. Новик І. М. Проектування навчальних комп'ютерних ігор в освітньому процесі дошкільного навчального закладу / І. М. Новик URL: <http://www.psyh.kiev.ua/>.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ "МАТЕМАТИКА" В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Юрій Столяренко

Коростишівський педагогічний фаховий коледж

імені І.Я.Франка

м. Коростишів

Науковий керівник: Самійлик А.С.,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

викладач-методист

Анотація. У даній статті будуть розглянуті деякі з найбільш ефективних технологій, які можуть допомогти вчителям у навчанні математики в початкових класах. Матеріал охоплює дослідження різних методів використання цифрових технологій, таких як ігри, програми та інтерактивні дошки, які допомагають залучити учнів до процесу навчання та зробити його більш ефективним: досліджує вплив цифрових технологій на розвиток креативного мислення та підвищення інтересу учнів до вивчення математики. Результати дослідження демонструють, що використання цифрових технологій може бути ефективним інструментом у навчанні математики в початкових класах.

Ключові слова: цифрові технології, математика, початкові класи, ігри, програми, інтерактивні сервіси, онлайн-ресурси, індивідуальний підхід до учнів, інтерес до навчання.

Використання цифрових технологій під час вивчення математики в початкових класах може бути корисним інструментом для підвищення якості навчання та розвитку пізнавальної активності учнів.

Інтерактивні сервіси - це онлайн-інструменти, що дозволяють учням взаємодіяти з математичними концепціями у візуальному та інтерактивному форматі. Ці інструменти надають можливість створювати та виконувати завдання, що сприяють підвищенню рівня інтересу та зацікавленості учнів у вивченні математики.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Ефективними способами використання цифрових технологій в математиці є використання онлайн-ігор, додатків та програм для навчання. Ігри та програми можуть бути корисними для введення нових понять та використання їх на практиці. Наприклад, у додатках для мобільних пристроїв можуть бути інтерактивні ігри, які допоможуть дітям зрозуміти основні математичні поняття. Такі програми забезпечують індивідуальний підхід до кожного учня, що буде особливо корисним для дітей, які мають проблеми з навчанням математики.

Одним із видів цифрових технологій у навчанні математики є використання відеоуроків та онлайн-ресурсів. Відеоуроки допомагають учням зрозуміти матеріал, який може бути складним для них; дають можливість повторити навчальний матеріал та підготуватись до тестування. Онлайн-ресурси забезпечують доступ до більш широкого спектру вправ та завдань, що сприяють формуванню та зміцненню вмінь та навичок учнів.

Для забезпечення взаємодії між вчителем та учнями доцільно використовувати відеоконференції та інші інтерактивні засоби навчання. Відеоконференції можуть бути використані для відповіді на запитання учнів та надання додаткової підтримки. Вчителі можуть також використовувати відеоконференції для проведення віртуальних класів та лекцій, що дозволить учням отримати більш інтерактивний досвід навчання та отримати доступ до додаткового матеріалу.

Окрім цього, існують спеціальні програми для вивчення математики, які дозволяють учням навчатися у власному темпі та отримувати негайний зворотний зв'язок від програми. Такі програми можуть бути особливо корисними для учнів, які мають різні темпи навчання та потребують додаткової підтримки. Використання цих програм допомагає вчителям забезпечити більш індивідуальний підхід до кожного учня та досягти своїх навчальних цілей. [1]

Проте, використання цифрових технологій у навчанні математики не може повністю замінити традиційний метод навчання, що базується на особистій взаємодії між вчителем та учнями. Цифрові технології - це додатковий інструмент, який допоможе підвищити ефективність навчання та сприятиме розвитку креативності та інтересу до математики.

Впровадження цифрових технологій допомагає сформувати в учнів математичні компетентності, забезпечує різнобічний розвиток кожного учня.

Проте використання цифрових технологій у навчанні математики має бути ретельно продуманим. Вчителі повинні володіти певними знаннями та навичками для ефективного використання цифрових інструментів та програм, забезпечувати надійний та безпечний доступ до цифрових ресурсів для своїх учнів. Крім того, необхідно враховувати можливості та особливості кожного учня та забезпечувати індивідуальний підхід до кожного з них.

Цифрові технології можуть бути дуже корисним та ефективним інструментом для підвищення якості освіти. Проте, вчителі повинні бути

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

уважними та обережними, щоб використовувати ці технології належним чином та забезпечувати безпеку та індивідуальний підхід до кожного учня. [2]

Основні переваги використання цифрових технологій у навчанні математики в початкових класах:

- *підвищення зацікавленості та мотивації пізнавальної активності учнів:* використання інтерактивних ігор, відеоуроків та інших цифрових ресурсів робить навчання математики зрозумілим та цікавим для учнів;

- *забезпечення індивідуального підходу до кожного учня:* завдяки цифровим технологіям вчителі можуть створювати індивідуальні навчальні матеріали та завдання в залежності від потреб та рівня знань здобувачів освіти;

- *розвиток креативності та пізнавальних здібностей учнів:* використання цифрових технологій дозволяє учням досліджувати математичні концепції та розв'язувати задачі у креативний та нестандартний спосіб;

- *збільшення швидкості та ефективності навчання:* використання цифрових технологій дозволяє учням засвоювати матеріал швидше та легше, оскільки ці технології допомагають візуалізувати математичні концепції та демонструвати різні аспекти математичних задач.

- *розвиток комп'ютерної грамотності:* використання цифрових технологій у навчанні математики дозволяє учням розвивати комп'ютерну грамотність та навички роботи з цифровими інструментами, що може бути корисним для їх майбутньої кар'єри та особистого життя. [3]

Отже, використання цифрових технологій у навчанні математики в початкових класах може мати значний вплив на процес навчання та розвиток учнів. Використання інтерактивних ігор, відеоуроків, онлайн-завдань та інших цифрових ресурсів допомагає підвищити зацікавленість та мотивацію учнів до навчання математики, забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня, розвивати їх креативні та пізнавальні здібності, збільшувати швидкість та ефективність навчання та розвивати комп'ютерну грамотність.

Вчителі та шкільні адміністратори повинні підтримувати та розвивати цей напрямок, аби навчання математики стало більш цікавим та зрозумілим для учнів, а також розвивати їхні здібності та комп'ютерну грамотність.

Інтерактивні ігри та відеоуроки створюють сприятливе середовище для навчання та дозволяють учням вивчати математику у своєму темпі. Онлайн-завдання та тести допомагають вчителю відстежувати навчальні досягнення кожного учня та здійснювати індивідуальний підхід до навчання.

Зокрема, використання платформ для онлайн-навчання, таких як Google Classroom, Edmodo, та Moodle, може допомогти вчителю створити інтерактивні уроки та надавати доступ до додаткових матеріалів та завдань для учнів. Крім того, інтерактивні ігри та відеоуроки можуть бути корисними для дистанційного навчання. [4]

Однак, використання цифрових технологій має свої обмеження та ризики. Наприклад, можливе відведення уваги від самостійного розв'язування задач, залежність від технологій, можливість зламування безпеки в мережі та інші.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Потрібно пам'ятати, що залежність від технологій може вплинути на здатність учня до самостійного розв'язування задач та здобуття знань. Також, недостатня комп'ютерна грамотність може стати перешкодою у використанні цифрових технологій у навчанні.

Цифрові технології не можуть повністю замінити роль вчителя у процесі навчання. Під час навчального процесу вчителі мають активно співпрацювати з учнями, надавати допомогу та оцінювати досягнення кожного учня. Крім того, використання цифрових технологій у навчанні математики не повинно замінювати традиційні методи навчання, а навпаки збільшувати можливості застосування інтерактивних, ігрових методів, зацікавлення учнів до освітнього процесу.

Також, важливо забезпечувати безпеку та конфіденційність учнів при використанні цифрових технологій. Вчителі повинні забезпечувати безпеку при використанні онлайн-платформ та дотримуватися правил захисту персональних даних учнів. [5]

Застосування інтерактивних сервісів на уроках математики може значно покращити процес навчання та сприяти розвитку пізнавальних інтересів учнів.

Інтерактивні сервіси мають бути доповненням до традиційних методів навчання, а не заміною на них повністю. Вчителі повинні забезпечувати рівномірний доступ до інтерактивних технологій та навчати учнів використовувати їх належним чином. Також важливо враховувати індивідуальні потреби учнів та рівень їхніх знань та навичок при використанні цих сервісів.

Використання цифрових технологій у навчанні математики в початкових класах може бути корисним та ефективним інструментом для покращення навчання та розвитку учнів. Вчителі мають вміти використовувати цифрові технології та враховувати їх переваги та недоліки. Важливо забезпечувати безпеку та конфіденційність учнів при використанні цифрових технологій та не забувати про традиційні методи навчання.

Застосування інтерактивних технологій на уроках математики, особливо в Новій українській школі повинно бути збалансованим та доповнюватись традиційними методами навчання. Вчителі повинні пам'ятати про те, що цифрові технології - це інструмент, який допомагає покращити процес навчання, але не може замінити традиційні методи навчання та особистого спілкування між учителем та учнем.

Використання цифрових технологій у навчанні математичної освітньої галузі в початкових класах сучасної школи є важливим кроком в модернізації освіти та підготовці учнів до життя в цифровій епосі.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І. М. Дичківська. – 2-ге вид., доповн. К. : Академвидав, 2012. С. 21.
2. Друшляк, М.Г., Шамоля, В.Г. Засоби формування візуально-інформаційної культури майбутніх учителів математики та інформатики.

Фізико-математична освіта, 2021. URL: <https://fmo-journal.org/index.php/fmo/article/view/108/75>

3. Карташова, Л. А., Мадзігон, В. М. Концептуальні засади інформаційно-технологічної системи навчання майбутнього вчителя. Педагогічний дискурс: зб. наук. праць, 2010. № 7. С. 111–117.

4. Руденко Н.М. Інтерактивні технології навчання на уроках математики у початковій школі: від планування до результату. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. 2019. №32, С. 22–284

5. Філіппова Г.Н., Горюнова В.А. Особливості інтерактивного навчання в початковій школі. Науково-методичний електронний журнал “Концепт”. 2016.№46. С. 399-404. URL: <http://e-koncept.ru/2016/76554.htm>

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Ірина Стрільчук

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

м. Ніжин

Науковий керівник: Гордієнко Т. В.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та

менеджменту

Анотація. У статті окреслено головні дидактичні функції, які виконують інформаційно – комунікаційні технології. Авторка роботи виокремила дидактичні проблеми, які допомагають розв'язати комп'ютерні технології. Наведено приклади застосування основних видів інформаційно – комунікаційних технологій на уроках у початковій школі.

Ключові слова: інформаційно - комунікаційні технології, початкова школа, здобувачі освіти, Нова українська школа, мультимедійні посібники та підручники.

Постановка проблеми. Упровадження інформаційно – комунікаційних технологій у галузь початкової освіти – одна з найновіших актуальних науково – педагогічних проблем. Актуальність цього напрямку зумовлена пріоритетним завданням Нової української школи, що полягає у забезпеченні сталого розвитку особистості дитини, її розумових здібностей, здатності до творчого й самостійного мислення. Інтерактивність, можливість відображення великих обсягів інформації у стислому доступному форматі, позитивний вплив на активізацію пізнавальних процесів, розвитку мислення, уваги, уяви, пам'яті, мовлення та ін., інтеграція різноманітних типів мультимедійних даних - ці та інші характеристики зумовлюють доцільність використання інформаційно – комунікаційних технологій у освітньому середовищі початкової школи.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Мета статті: висвітлення особливостей використання інформаційно – комунікаційних технологій в освітньому середовищі Нової української школи.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Особливості впровадження інформаційно - комунікаційних технологій в освітнє середовище початкової ланки вивчали В. Барановська, І. Галаган, О. Співаковський та ін. Учені стверджують, що використання у навчанні інформаційно – комунікаційних технологій відкриває доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, надає абсолютно нові можливості творчості, дає змогу реалізувати принципово нові форми і методи навчання у Новій українській школі(далі НУШ).

Виклад основного матеріалу. В умовах інформаційного суспільства дитина ще задовго до навчання у школі має справу з комп'ютерними технологіями, які активно входять до її найближчого інтелектуального оточення.

Під поняттям «інформаційно – комунікаційні технології» (далі ІКТ) у початковій школі розуміють сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовують для забезпечення процесу комунікацій та створення, розповсюдження, збереження та керування інформацією, що забезпечує ефективний процес навчання учнів початкової школи[2].

Концепція НУШ передбачає: «Наскрізне застосування інформаційно – комунікаційних технологій в освітньому процесі має стати інструментом забезпечення успіху Нової української школи. ІКТ суттєво розширять можливості педагога, формуючи в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності» [3].

ІКТ виконують такі основні дидактичні функції:

- наочність, що забезпечує усвідомленість і осмисленість навчальної інформації, формування уявлень і понять;
- інформативність, оскільки засоби навчання є безпосередніми джерелами знання, тобто носіями визначеної інформації;
- компенсаторність, що полегшує процес навчання, сприяє досягненню цілі з найменшими витратами сил і часу;
- адаптивність, яка орієнтована на підтримку сприятливих умов перебігу процесу навчання, організацію демонстрацій і самостійних робіт, збереження наступності знань;
- інтегрованість, що дає змогу розглядати об'єкт або явище як частину і як ціле[1, 30].

Інформаційна підтримка навчального процесу комп'ютерними технологіями

в початковій школі допомагає розв'язати такі дидактичні проблеми:

- індивідуалізація та диференціація навчальної діяльності учнів;
- активізація пізнавальної та творчої діяльності;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- розвиток самостійності в розв'язуванні навчальних вправ і завдань;
- організація поетапного та підсумкового контролю результатів навчання;
- діагностування рівнів інтелектуальної активності учнів та їхніх особистісних якостей.

Методи навчання з використанням ІКТ включають у себе методи організації та здійснення навчально – пізнавальної діяльності, методи стимулювання навчально – пізнавальної діяльності, методи контролю і самоконтролю навчання[1, 30].

ІКТ можна розглядати як засіб доступу до навчальної інформації, забезпечення пошуку, отримання й опрацювання інформації, у тому числі з мережі Інтернет. При цьому потрібно навчити дитину працювати з різними джерелами інформації, ознайомити з можливостями отримання та збереження інформації на електронних носіях[1, 33].

Одним з результатів навчання та виховання у початковій школі повинна стати готовність дитини до володіння сучасними комп'ютерними технологіями і здатність актуалізувати отриману інформацію для подальшої самоосвіти.

Під час використання ІКТ в початковій школі потрібно враховувати таке:

- у початковій школі закладаються основи майбутньої трудової діяльності дитини. Використання ІКТ(ігрових і навчальних програм з логічним і дидактичним навантаженням) допомагає формуванню критичного мислення, умінню аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь – яких джерел; бачити проблеми, ставити запитання; висувати гіпотези та оцінювати альтернативи; робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його;
- більшу частину знань, умінь і навичок, отриманих на уроках, діти ще не використовують у повсякденному житті, тобто їхня практична цінність втрачається. Якщо дитина застосовує ці надбання в ігрових комп'ютерних середовищах, вони стають більш актуальними й мотивують дітей до їх використання;
- молодші здобувачі освіти більш емоційні, тому заняття за комп'ютером дає змогу частково зняти емоційну напругу й оживити навчальний процес[1, 34].

Під час підготовки і проведення уроків варто використовувати новітні технології. У мережі багато готових презентацій, відео, але зазвичай усі вони потребують переосмислення і додаткових авторських доробок. Ці матеріали можна використовувати для пояснення нового матеріалу, закріплення вивченого, на підсумкових уроках для перевірки знань дітей з тієї чи іншої теми.

На уроках інтегрованого курсу « Я досліджую світ» формуються природознавчі компетентності здобувача освіти шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, способів навчально – пізнавальної діяльності,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики.

Для уроків із цього курсу ІКТ – це просто «знахідка». Картини навколишнього світу, тварини, моря та океани, природні заповідники, історичні малюнки на камінні, старовинні обряди й одяг і багато іншого можна на відповідних сайтах мережі. Наприклад, на сайті <https://vsimppts.com/urokpoch1kl/jds> можна знайти готові презентації до деяких тем курсу «Я досліджую світ». «Географія - Малятко», «Мої домашні вихованці з тітонькою Совою», «Пори року», «Уроки живої природи» - ці додатки на YouTube допоможуть вчителю значно урізноманітнити заняття курсу початкової школи «Я досліджую світ»[1, 35].

Навчання грамоти у школі в перші дні для дитини є найскладнішими. Гра потрібна для збереження спадкоємності між дитячим садочком та навчальним закладом, для зниження психічної та фізичної перевтоми. Відео, презентації та мультфільми відкривають можливості для залучення елементів гри і зацікавлення на уроках навчання грамоти. Наочність у вигляді малюнків, особливо анімаційних, дає поштовх дитячій фантазії та спонукає до творчої уяви. А для цього вчитель може використати розважальні навчальні програми – мультфільми «Мишеняткова абетка», «Українська абетка», «Абетка – Малятко», «Абетка імен», «Букварик з Тигриком та Вінні» та інтерактивну гру «Школа Панди» для уроків літературного читання[1, 37].

Здобувачам освіти початкової школи важко запам'ятовувати правопис деяких слів та правила переносу. Мультимедіа дає можливість пояснити дітям правопису з використанням анімацій і цікавих картинок. «Грамотійка допомагає звірятам», «Аліса вивчає українську мову», «Дитячий тренажер грамотності» - ці захоплюючі пізнавальні ігри спрямовані не лише на ознайомлення і навчання, а й на перевірку правильності виконаних вправ і завдань з української граматики.

Особливо цікавими за допомогою ІКТ можна зробити уроки літературного читання. Портрети письменників, місця, де вони жили й писали твори, аудіотвори у виконанні артистів, уривки з вистав, які створені на основі цих творів, словникова робота – усе це приваблює дитину та заохочує до читання. Використання аудіокнижок дає змогу отримати доступ до тієї літератури, яку складно придбати за тих чи інших умов[1, 38].

Під час навчання читанню в 1 класі можна використати електронний навчально-методичний комплекс «Веселий букварик», автор – укладач А. О. Комбарова. Посібник містить багато навчальних, розвивальних та ігрових завдань, які спрямовані на закріплення знань і розвиток мовних здібностей здобувачів освіти початкової ланки. Яскраві малюнки, цікаві завдання, які включено в електронний посібник, сприяють підвищенню інтересу до рідної у дітей, дають змогу в ігровій формі ознайомитися з навчальним матеріалом, надають широкі можливості для самоконтролю та навчальної рефлексії[1, 39]

Для вивчення математики у початковій школі в мережі Інтернет можна знайти презентації та відео, також дитячий портал «Пустунчик» у розділі

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

«Математика» пропонує цікаві розповіді про цифри і числа, математичні загадки та ін.

Мультимедійні підручники «Математика. 1 клас», «Математика. 2 клас» розроблено відповідно до програми з математики для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти (серія «Нова школа»). «Бджілка Жу – Жу. Зачаровані числа», «Арифметика – Малятко», «Петрик. Лісові пригоди», «Петрик. Канікули в бабусі»- це захоплюючі комп'ютерні навчальні ігри, які допоможуть дітям швидше опанувати такий складний предмет, як математика[1,39-40].

Уроки з мистецтва важко уявити без сучасних новітніх технологій. Портрети художників, репродукції картин, аудіо та відео про секрети малювання – це неповний перелік можливостей для вчителя образотворчого мистецтва. «Видатні художники світу» - це мультимедійний посібник для вивчення історії образотворчого мистецтва (Італійський Ренесанс, Північне Відродження, імпресіонізм і постімпресіонізм), ознайомлення з живописом художників нового часу, ХІХ ст., ХХ ст., розвитку уваги, творчих та естетичних здібностей, художнього смаку[1, 41]

Мультимедійні посібники «Музичне мистецтво. 1 клас», «Музичне мистецтво. 2 клас», «Видатні композитори світу» допоможуть вивчити історію музики, нотну грамоту, дізнатися біографію видатних композиторів і розвинути музичний слух

(повторити мелодію, упізнати музичний інструмент за його звучанням тощо).

Відео презентацій , на яких демонструють схеми, послідовність виготовлення виробу, основи проектної діяльності та багато іншого зроблять уроки дизайну та технологій сучасними та доступними для дітей[1, 41].

Висновки. Упровадження ІКТ забезпечує такі результати в навчанні дітей:

- уміння працювати з інформацією;
- розвиток комунікативних здібностей;
- посилення мотивації навчання і підвищення інтересу до предмета;
- розвиток творчих здібностей здобувачів освіти, формування критичного, творчого та модульно – рефлексивного мислення.

Використання ІКТ у початковій школі – це не просто нове віяння часу, а потреба і пошук нового сенсу навчання, тобто реалізуються принципи НУШ: наскрізне застосування інформаційно -комунікаційних технологій в освітньому середовищі має стати інструментом забезпечення успіху Нової української школи. Запровадження ІКТ суттєво розширює можливості педагога, таким чином формуючи у здобувача освіти важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності.

Список використаних джерел:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

1. Антонова О. Навчально – методичний посібник «Нова українська школа»: використання інформаційно – комунікаційних технологій у 1- 2 класах закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2019. 96 с.
2. Інформаційно – комунікаційні технології. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org>
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua./storage/app/media/zagalna/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анна Ткаченко
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Лозенко А.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. У тезах аналізуються особливості використання інноваційних педагогічних технологій у сучасному навчально-виховному процесі початкової школи; розкриваються методика і зміст та особливості методу проєктів.

Ключові слова: технологія, педагогічна технологія, метод проєктів, навчальний проєкт, етапи проєктної діяльності.

Актуальність проблеми проєктного навчання (*project-based learning*) полягає в тому, що воно стає дуже ефективним і актуальним підходом до викладання та навчання. Численні дослідження показали, що після його успішного впровадження в учнів підвищується мотивація до навчання та підвищується рівень успішності. Така форма роботи також частково сприяє реалізації програми раннього профорієнтаційного консультування учнів, щоб у майбутньому випускники могли свідомо обирати професію та навчальний заклад.

На сьогоднішній день метод проєктів вважається одним із найперспективніших методів навчання в школі, адже він створює умови для творчої самореалізації учнів, підвищує їх мотивацію до навчання, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей, залучає кожного учня до активного пізнавального процесу і розвиває їх дослідницькі навички. В основі методу проєктів лежить креативність, вміння рухатися в інформаційному просторі та конструювати власні знання. Крім того, метод проєктів сприяє розвитку спостережливості, бажання знаходити відповіді на запитання та перевіряти їх

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

правильність шляхом аналізу інформації, проведення дослідів та досліджень. Саме під час проєктної діяльності учні набувають досвіду вирішення реальних проблем, маючи на увазі своє майбутнє самостійне життя [2, 12].

Концепція «Нова українська школа» пропонує формулу нової української школи, що включає в себе дев'ять ключових компонентів, ключовими серед яких виділяють: педагогіку партнерства між учнями, вчителями та батьками; орієнтацію на потреби учня в освітньому просторі ЗЗСО, дитиноцентризм; інноваційне освітнє середовище та ін. [1].

Вітчизняними і зарубіжними дослідниками показані великі можливості та переваги методу проєктів у досягненні якісно нового рівня навчання та виховання учнів і студентів (Є.М. Бахтіярова, Т.Є. Бацаєва, В.К. Борисов, Т.В. Ворошилова, В.В. Гузеєв, Н.М. Коваль, А.В. Курова, А.П. Олійник, Н.Ю. Пахомова, Ю.А. Романенко, S. Haines, D. Fried-Booth, M. Wicks та ін.), у тому числі при навчанні іноземної мови (Е.Г. Арванітопуло, Д.С. Мацько, В.О. Післявоз, S. Burwood, H. Dunford, D. Phillips, D. Reinhard, R. Ribe, J. Taylor, N. Vidal, K. Wilson та ін.).

Під проєктною технологією навчання сучасні вітчизняні дослідники розуміють цілеспрямований, чітко контрольований системний метод організації навчального процесу, за допомогою якого учні набувають знань, умінь, ставлень та практичного досвіду (компетентностей) у процесі планування й виконання навчальних проєктів, орієнтованих на створення і презентацію учнем специфічного для певного предмета продукту (текст, художнє зображення, вистава, відеофільм, мультимедійна презентація, макет) [5, 75].

Суть педагогічної технології проєктного навчання полягає в:

- стимулюванні інтересу учнів до конкретної проблеми;
- набуття знань і вмінь, необхідних для розв'язання задачі;
- організація проєктної діяльності для вирішення проблеми;
- практичне застосування результатів [4, 11].

В основі методу проєктів лежить ідея, яка відображає сутність терміну «проєкт», його прагматичну спрямованість на результат розв'язання практично чи теоретично важливої проблеми.

Головне, щоб цей результат можна було побачити, зрозуміти і застосувати в реальному житті. Для досягнення цього результату необхідно навчити дітей самостійно мислити, знаходити та розв'язувати проблеми, використовуючи знання з різних галузей, передбачати результати та можливі наслідки різних розв'язків задач, створювати причинно-наслідкові зв'язки. У цьому випадку вирішення проблем стає проєктною діяльністю. Успіх проєктного методу залежить від того, наскільки учні хочуть самостійно чи разом розв'язати проблему, застосувати необхідні знання (іноді з різних галузей) і отримати реальний і відчутний результат [3, 30].

Отже, проєктна діяльність є важливою складовою продуктивної освітньої системи і є нестандартним, нетрадиційним способом організації освітнього процесу за допомогою активних способів дій (планування,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

прогнозування, аналізу, ситуації), який спрямований на реалізацію особистісно орієнтованого підходу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи викладене в межах цієї публікації, можна зробити висновок про те, що метод проєктів – це спосіб організації самостійної роботи учнів, який поєднує в собі проблемний підхід, групові методи, рефлексію, дослідження, пошук та інші прийоми. Метод проєктів розвиває креативність, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі та самостійно конструювати знання. Навички, які учні розвивають у процесі проєктування, формують ключові компетенції учня: трудову, комунікаційну та соціальну. Під час виконання проєкту велика увага приділяється дослідницькій і творчій самостійній діяльності учнів та структурованому змісту роботи. Таким чином, метод проєктів **формує в учнів початкової школи ключову компетентність – «уміння вчитися впродовж життя».**

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в обґрунтуванні психолого-педагогічних умов використання проєктних технологій навчання учнів початкових класів в освітньому просторі НУШ з метою формування у них ключової компетентності – «уміння вчитися впродовж життя».

Список використаних джерел:

1. Концепція Нової української школи Л. Гриневич. 2016. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html> (Дата звернення: 23.03.2023 р.).
2. Мелашенко К. М. Технологія проєктного навчання. Завуч, №13 (271). Травень, 2016. С. 12–14.
3. Олійник І. Використання методу проєктів на уроках англійської мови. Профтехосвіта. 2018. №10 (46), С.29-33.
4. Терещук А. Навчання учнів основних етапів проєктно-технологічної діяльності. Навчальна підготовка в закл. освіти. 2012. № 4. С. 10-13.
5. Фенченко Г. Проєктна діяльність учнів школи «Інтелект». Рідна школа. 2016. № 12. С . 75-76.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОНЛАЙН-ДОЩОК НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В НУШ

Марія Устимович
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І.Я. Франка
м. Коростишів
Науковий керівник: Кириченко І. Л.,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

Анотація. У статті розглядаються особливості використання онлайн-дощок на уроках інформатики в Новій українській школі. Виявлено, що використання інтерактивних онлайн-дощок створює оптимальні умови для інтелектуального розвитку й самореалізації особистості. Обґрунтовано позитивні сторони використання віртуальних дощок в освітньому процесі початкової школи. Зосереджено увагу на конкретних прикладах завдань із застосуванням онлайн-дощок у структурі уроку інформатики.

Ключові слова: інтерактивні засоби, інтерактивна онлайн-дошка, віртуальна дошка, дистанційне навчання, урок інформатики, Нова українська школа.

Інтенсивне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес здійснюється в усіх розвинутих країнах світу. Україна не є винятком. Їх використання створює умови для розкриття пізнавальної активності, впливає на формування в учнів знань, які лежать в основі багатьох сучасних професій. Використання інтерактивних засобів робить навчання більш доступним і легким для засвоєння.

Особливо актуально для уроків, що проводяться онлайн, є використання наочних засобів, які допомагають якісніше опанувати навчальний матеріал. Вони повинні стати динамічними, інтерактивними та мультимедійними. У зв'язку з цим особливий інтерес викликає комп'ютерна візуалізація навчальної інформації.[1, с.152].

Інтерактивні засоби навчання надають можливість сучасному педагогові реалізувати найрізноманітніші ідеї для проведення уроків. Використання їх в освітньому процесі сприяє збагаченню і розвитку творчого потенціалу як вчителя, так і учня, розкриттю здібностей дитини, формуванню вміння вчитися, творити, активізує пізнавальну діяльність. Інноваційні сервіси, програми та системи постійно оновлюються, змінюються та потребують додаткових методичних рекомендацій для використання, бо педагогам для успішного досягнення поставленої мети необхідно користуватися програмами на належному рівні.

Нова українська школа знаходиться на етапі модернізації змісту і форми навчання. Використання інформаційно-комунікаційних технологій є важливим кроком до підвищення ефективності освітнього процесу у початковій школі, а їх використання створює оптимальні умови для інтелектуального розвитку й самореалізації особистості. Сьогодні застосування інтерактивних засобів навчання міцно увійшло в освітній процес сучасної початкової школи [2, с.26-27].

Одним із інтерактивних інструментів навчання, опанування якого педагогами є необхідним в умовах дистанційного навчання, – це віртуальна дошка (онлайн-дошка, електронна дошка, інтерактивна дошка, стіна, whiteboard-проект), за допомогою якої можна підсилити зацікавленість й активність учнів, поліпшити ефективність роботи на уроках, організувати спільну діяльність учнів.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Інтерактивна онлайн-дошка – це мережевий соціальний ресурс, призначений для організації спільної роботи зі створення та редагування зображень і документів, спілкування у реальному часі. Це кардинально новий інструмент для навчання, завдяки якому можливе поєднання тексту, зображення, відео- й аудіоматеріалу на одному майданчику [4, с.32].

Відповідно до особливостей користування в освітньому процесі, їх умовно можна розподілити на 4 групи:

- ✓ для малювання (Draw Note, Scribblar, CoSketch);
- ✓ для зберігання нотаток (Conceptboard, Scrumblr);
- ✓ для організації спільної роботи (Realttimeboard, Twiddla, Popplet, Rizzoma, Padlet, Linoit, Educreations);
- ✓ для створення інтерактивних плакатів (Wikiwall, Glogster) [3, с.10].

Інтерактивна онлайн дошка – це досить ефективний інструмент для дистанційного навчання, який дає змогу продукувати матеріал (зображення, фото, відео та текст).

На нашу думку, віртуальні дошки в освітньому процесі початкової школи можна використовувати для:

- 1) розміщення та демонстрації навчального матеріалу;
- 2) активного залучення учнів до пізнавальної діяльності під час спільного виконання навчальних завдань як на уроці, під час виховних заходів, так і вдома;
- 3) для організації групової або проєктної роботи;
- 4) для проведення «мозкового штурму»;
- 5) для узагальнення та систематизації знань або ж для рефлексії.

Приклади використання онлайн-дощок на уроці інформатики в Новій українській школі можна побачити в таблиці 1.

Таблиця 1

Застосування інтерактивних онлайн-дощок у структурі уроку інформатики

№	Можливості застосування інтерактивної дошки у структурі уроку	
1	Актуалізація опорних знань	«Мозковий штурм», «Асоціативний куш», «Дерево рішень»
2	Вивчення нового матеріалу	Використання медіа ресурсів на інтерактивній дошці (відео, презентації)
3	Засвоєння нових знань	Розміщення підібраного чи створеного матеріалу відповідно до теми
4	Формування вмінь та навичок	Виконання практичних робіт за інструкцією, виконання індивідуальних та різнорівневих завдань
5	Рефлексія	Загальна дошка відгуків та побажань, безпосередній зв'язок між вчителем та учнями

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Віртуальні дошки можна використовувати під час проведення нестандартних уроків, наприклад, уроку-подорожі. Для цього дошку необхідно підготувати у вигляді гри або подорожі, розмістивши різноманітні дані: презентації, картинки, світлини, відеоролики тощо.

Застосування онлайн-дощок на уроках інформатики сприяє кращому засвоєнню матеріалу, вносить елементи новизни, цікавості, спонукає до пошуків, аналізу, робить навчання інтерактивним, що підвищує мотивацію школярів на досягнення кращих результатів. Засоби сервісів надають можливість і візуалізувати навчальний матеріал, і представити його більш зрозуміло, красиво, привабливо, компактно та просто. Це також розвиває і естетичні смаки, впливає на емоції, пробуджує почуття, спонукає до роздумів, до творчості. Також існує можливість працювати спільно, здійснюючи проєктну діяльність, що соціалізує учнів, розвиває їх критичне та асоціативне мислення, активізує пізнавальну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Руденко Н. Застосування вебквест-технології у підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (86). С. 151–157. Режим доступу до журн. : <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-33> (дата звернення: 29.02.2023)
2. Руденко Н.М. Інтерактивність як спосіб ефективної взаємодії і навчання студентів. *Нова педагогічна думка*. 2014. №1. С. 25-29.
3. Смирнова І.О. Онлайн-дошка в освітньому процесі: методичні рекомендації. Суми, 2018. 30 с.
4. Хміль Н. А. Віртуальні інтерактивні дошки та їх використання в освітньому процесі: Методичні рекомендації / Н. А. Хміль, І. В. Морквян, Т. В. Отрошко. Х. : Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, 2015. 60 с.

РОЛЬ ІГРОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Тетяна Федорова
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Телецька Л. І.,
кандидат педагогічних наук, професор

Анотація. У роботі проаналізовано проблему формування в учнів екологічної компетентності за допомогою ігрових навчальних технологій. Визначено зміст поняття

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

«ігрові навчальні технології». Розроблено методичні рекомендації щодо формування екологічної компетентності молодших школярів засобами ігрових навчальних технологій.

Ключові слова: екологічна компетентність, ігрові навчальні технології, рольові диспути, творчі рольові ігри, дидактичні ігри, ігровий колектив.

Сучасна педагогічна теорія і практика, увійшовши у новий етап розвитку орієнтацій освіти, потребує оновлення наявних засад організації навчально-виховного процесу початкової ланки. Постає необхідність реалізації екологічної компетентності, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства.

Ефективним засобом формування екологічної компетентності є ігрові навчальні технології. Ігрова діяльність в екологічному вихованні, формуванні екологічної культури та бережного ставлення до навколишнього середовища важлива з багатьох причин. Найважливіший аспект полягає в тому, що гра є провідною діяльністю дітей молодшого шкільного віку, а також виступає засобом усебічного розвитку учнів. У процесі гри в учнів виробляються уміння зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються, до активної діяльності залучаються навіть найпасивніші учні.

Головним результатом гри є глибока емоційна задоволеність дитини її процесом, що найбільшою мірою відповідає потребам і можливостям пізнання навколишнього світу та побудові гармонійних стосунків з природою.

У розробленні змісту та форм ігрової діяльності, сприятливої для формування позитивного сприйняття об'єктів природи, доцільно спиратися на дані екологічної психології про вплив психологічних чинників. [2] Тому добираючи об'єкти та явища природи для ігрових завдань слід брати до уваги те, що ставлення дитини до природи загалом формується крізь призму ставлення до об'єктів найближчого оточення. Наприклад, з метою розширення уявлення учнів про вплив людських вчинків на природне довкілля, роль рослин в нашому житті, як вони впливають на чистоту повітря і стан здоров'я людини, формування екологічної культури та свідомості школярів рекомендовано використовувати ігри «Коли Земля сумує та радіє», «Чисте та забруднене селище» та ін. [4]

Як зазначає Л. Печко, екологічні ігри, що проводяться в початковій школі, є різних видів:

1) рольові, що базуються на моделюванні соціального змісту екологічної діяльності;

2) імітаційні, що дозволяють, наприклад, прослідкувати роль кожного компонента системи і змоделювати наслідки антропогенного впливу на біоценози (гра «Екосистема водойм»), показати ланцюги живлення (гра «Екологічна піраміда», «Ноосфера»);

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

3) змагальні, що стимулюють активність їхніх учасників у набутті та демонстрації екологічних знань, умінь і навичок (КВК, конкурси-аукціони, вікторини, «Поле чудес»);

4) ігри-мандрівки, за допомогою яких діти можуть побувати в будь-якій точці світу. [2]

Психологічною основою гуманних вчинків щодо живої природи є співчуття, що спонукає допомогти, захистити. Ефективним методом формування співчуття є ігрові вправи-перевтілення. Їхня сутність полягає в тому, щоб дитина, взявши на себе уявну роль певного об'єкта живої природи, усвідомила його основні потреби, відчуття, почуття. [2] Під час виконання таких ігрових вправ учні переконуються, що у них та у живої істоти, у яку вони «перевтілюються», є багато спільного. Розуміння того, що хтось відчуває, переживає так само, ототожнення із власним почуттєвим досвідом сприяє формуванню найпростішого співчуття.

У процесі навчання С. Балашова пропонує впроваджувати навчально-рольові ігри: рольові диспути та творчі рольові ігри. [1] Рольові диспути проводяться як наукове обговорення за певним планом з обов'язковою участю опонентів. Мета такого диспуту – допомога учням розібратися із поставленими питаннями, пошук істини, пов'язаний із зіткненням різних, найчастіше протилежних, точок зору. У ході проведення диспуту в учнів формуються вміння висувати гіпотези, бачити протиріччя, розкривати нові сторони об'єктів, які вивчаються, передбачати розвиток явищ, а також здійснювати аналіз проблеми. Для проведення диспуту обирається творча група учнів, між ними розподіляються ролі (ведучий, опоненти тощо). Учителем висувається тема диспуту. Наступним кроком є ознайомлення учнів із правилами ведення диспуту.

Творчі рольові ігри відрізняються від інших рольових ігор за такими рисами:

- основною метою творчої гри є розвиток творчого потенціалу учнів;
- використання творчих задач-ситуацій передбачає самостійну постановку і необмежену кількість можливих задумів, маючи новизну;
- відображення в грі навчальної діяльності;
- гнучка зміна ролей у процесі ігрового розв'язку;
- психологічно обґрунтоване керівництво грою – постановка задачі, зародження задуму.

У системі роботи щодо ознайомлення учнів початкових класів із природою на основі екологічного принципу посідають вагомe місце й дидактичні ігри. На думку О. Пруцакової, застосування екологічних дидактичних ігор, здійснюючи цілеспрямований виховний вплив, дозволяє уникнути надмірного навантаження учнів, підвищує якість засвоєння навчального матеріалу, сприяє усвідомленню міжпредметних зв'язків, формує навички колективного спілкування тощо. [3]

Під час екологічної ігрової діяльності виховний вплив здійснюється не тільки самою грою, а і колективом, в якому перебуває гравець. Цей

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

«колективний» вплив проявляється як когнітивно-екологічний (такий, що визначається завданнями екологічного виховання) і загально-розвивальний. [2] Правильно організований ігровий колектив підвищує ефективність екологічного виховання, а той, який дібраний неправильно, може значно знизити результативність виховного впливу.

Таким чином, у формуванні екологічної компетентності молодших школярів особливе місце займає саме ігрова діяльність. Вона формує досвід прийняття екологічно правильних рішень, засвоєння моральних норм і правил поведінки в природі, сприяє створенню зв'язку між навчанням і застосуванням знань на практиці.

Список використаних джерел:

1. Балашова С. Навчально-рольова гра у формуванні дослідницьких умінь. *Початкова школа*. 2005. № 6. С. 52-55

2. Ігри екологічного спрямування. URL: https://studopedia.com.ua/1_374575_Igri-ekologichnogo-spryamuvannya.html (дата звернення: 20.03.2023)

3. Пруцакова О. Дидактичні ігри в екологічному вихованні // *Біологія і хімія в школі*, 2006. № 6. С. 37-39

4. Формування екологічної грамотності молодших школярів в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»: методичні рекомендації / Андрусенко І. В. К: Педагогічна думка, 2020. 75 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Анна Фелюк

Центральноукраїнський державний університет

імені Володимира Винниченка

м. Кропивницький

Науковий керівник: Андросова Н. М., канд. пед. наук

Анотація. У тезах розглянуто зміст і сутність понять «дистанційне навчання» й «дистанційна освіта». Окреслено особливості дистанційного навчання та шляхи його здійснення. Описано особливості дистанційної освіти в початковій школі.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційне навчання, початкова школа, учні початкових класів, молодші школярі.

За останні три роки системі освіти України, як ніколи, доводиться боротися із викликами сьогодення, що призвело до розробки системи дистанційної форми навчання, яка, хоч й існувала в сучасній освіті України, проте не була масово поширеною раніше. А тепер зробила значні кроки в своєму розвитку.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Поняття «дистанційна освіта» тлумачиться як комплекс освітніх послуг, в основі якого лежать засоби дистанційного навчання зі спеціально розробленими ІКТ, навчальними ресурсами тощо та надається здобувачам освіти в умовах спеціального інформаційного середовища, яке ґрунтується на обміні інформацією на відстані [4, 8].

У науковій літературі часто можна зустріти терміни «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання», вжиті як синоніми. Дослідниці Л. Гаврілова та Ю. Катасонова зазначають, що терміни відрізняються, як і загальнопедагогічні поняття «освіта» та «навчання» – навчання розуміється як шлях здійснення освіти, яка є його кінцевим результатом та реалізованою метою. Науковиці наголошують, що хоч поняття «дистанційна освіта» таким чином є ширшим, ніж «дистанційне навчання», але це не виключає можливості використання їх як синонімічних [1, 173].

Аналізуючи праці дослідників, зазначимо, що дистанційне навчання – це індивідуалізований процес здобуття знань, умінь та навичок; форма організації освітнього процесу, що реалізується на базі сучасних ІКТ, а його учасники здійснюють свою взаємодію екстериторіально (віддалено) [3, 61; 4, 8; 2, 54].

Вчені виокремлюють такі характерні риси дистанційного навчання як: гнучкість, модульність, паралельність, асинхронність, віддаленість, масовість, рентабельність, велика аудиторія, економічність, технологічність, соціальна рівність, інтернаціональність, нова роль викладача, якість [3, 61–62; 4, 9–10].

Водночас ключовими компонентами дистанційної освіти є: платформа для дистанційного навчання (навчальне середовище), необхідні засоби комунікації, база навчальних матеріалів (література, відео- та аудіо-матеріали), засоби контролю та оцінювання (практичні завдання, тестування, форуми, веб-квести, скрайбінг тощо), суб'єкти дистанційного навчання (педагог та здобувачі освіти) та технічні спеціалісти (для здійснення контролю за навчальною платформою тощо) [1, 172].

Існує два шляхи здійснення дистанційного навчання – синхронний та асинхронний. За синхронної технології педагогічний процес відбувається за одночасної участі учнів та вчителя в реальному часі; за асинхронної – із застосуванням відео, комп'ютерів та інших засобів і форм для передачі навчальної інформації і не передбачає контакт у реальному часі [4, 16–17; 3, 62].

Ці дві технології здійснення дистанційної форми навчання дають можливість реалізувати освітній процес за складних умов, які виникли у період воєнного стану, коли всі учасники цього процесу не можуть бути включеними в комунікацію одночасно, в реальному часі.

Також існують різні інструменти для здійснення того чи іншого шляху реалізації дистанційної форми навчання. Є різні критерії вибору цих інструментів. Найважливішим серед них є відповідність поставленим методичним цілям, а також універсальність, зрозумілість, інформаційна безпека.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Оскільки основною формою онлайн-комунікації з учнями початкових класів є відео конференції (за можливості синхронної технології дистанційної освіти), то найпоширенішими платформами для її здійснення стали «Zoom», «Microsoft Teams», «Google Meet», «Skype», «GoToMeeting»; а також «Google Classroom», «ClassDojo», «Classtime», «LearningApps.org», «Padlet» [2, 54–55]. Також для організації дистанційного навчання в початковій школі українські вчителі найбільш активно користуються такими сервісами як: Viber, You Tube, Google Classroom, «Всеосвіта», «На урок» [3, 63].

Особливості організації дистанційного навчання в початковій школі зумовлені віковими особливостями учнів молодшого шкільного віку, а також їхніми індивідуальними особливостями, які досконало повинен знати вчитель. Створення комфортних умов навчання для дітей полягає у чіткому відборі матеріалу, розширення його інформаційного поля, враховуючи інтереси учнів; набуття предметом практико орієнтованого характеру [3, 63].

Отже, дистанційна освіта здійснюється шляхом сучасних ІКТ та передбачає контакт її учасників на відстані. Вона може здійснюватися як синхронно, так і асинхронно. Дистанційна освіта в початковій школі має свої особливості, передусім зумовлені віком дітей.

Список використаних джерел:

1. Гаврілова Л. Г., Катасонова Ю. І. Теоретичні аспекти впровадження дистанційного навчання в Україні. *Освітологічний дискурс*. Київ : Київський університет ім. Бориса Грінченка, 2017. Випуск № 1–2. С. 168–182.

2. Деркач Ю., Левицька Ю. Особливості взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах дистанційної освіти. *Молодий вчений*. Херсон : Гельветика, 2022. Випуск 6(106). С. 53–56.

3. Дуда Ю. Особливості дистанційного навчання молодших школярів. *Інноваційні педагогічні рішення у початковій освіті* : збірник наукових праць. Випуск 3. Полтава : Сімон, 2020. С. 59–66.

4. Муковіз О. П. Основи дистанційного навчання у початковій освіті : навчально-методичний посібник. Умань : Візаві, 2018. 128 с.

АВА-ТЕРАПІЯ ЯК ОДИН З КОРЕКЦІЙНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ З АУТИЗМОМ

Філімонова Ірина
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Шульженко Д. І.,
доктор психологічних наук, професор

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Анотація. В даній статті розкрито особливості використання однієї з методик, яка на даний час є однією з популярних в корекційній роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру і вона науково доказова як діюча методика. Також наведений приклад модифікації та впровадження АВА-терапії в рамках масової школи.

Ключові слова: аутизм, розлад аутистичного спектру, дитячий аутизм, АВА-терапія, корекційна робота, прикладний аналіз поведінки.

Мета статті. Мета статті- розкрити цільові, організаційні, змістові, сутнісні компоненти однієї з найбільш поширених світових спеціальних методик подолання аутизму у дітей і підлітків- методики оперантної терапії та розкрити особливості модифікації та застосування в умовах України.

Дітей з діагнозом дитячий аутизм постійно збільшується, як у світі, так і в Україні. Проявляється він до трирічного віку, рідше до п'ятирічного віку. Аутизм є одним з важких порушень розвитку (ВІР) (pervasive developmental disorders PDDs). Термін "аутизм" належить Ейгену Блейлеру (1911), який першим застосував його для визначення категорії егоцентричного мислення при шизофренії, а вже у 1943 році вперше був описаний психіатром Лео Каннером. Спочатку він пов'язував аутистичні розлади з порушенням адекватного контакту дитини з оточуючим світом, пізніше вважав, що ранній дитячий аутизм належить до психічних порушень шизофренічного спектру[1].

Ітак, на сьогоднішній день Аутизм (грец. autos — «сам»; аутизм — «занурення в себе») — це розлад розвитку нервової системи, що характеризується порушенням соціальної взаємодії, вербальної і невербальної комунікації, і повторюваною поведінкою, існують складнощі у взаємодії із зовнішнім світом, з цього приводу виникають порушення в соціалізації.

Сьогодні надзвичайно актуальним є питання навчання дітей з розладами аутистичного спектру в освітньому просторі. Лікувально-педагогічна робота з аутистичними дітьми має комплексний характер. Він включає медикаментозну, психолого-педагогічну корекцію поведінкового розвитку дитини. Основне навантаження в цьому процесі лягає на психолого-педагогічні заняття корекційного спрямування. Система допомоги особам з аутизмом в Україні лише започаткована, що є початком виконання державою завдань щодо реалізації конституційного права громадян з аутизмом на відповідну їм освіту. Аналіз спеціальної літератури показує, що методи лікування аутизму ще недостатньо розроблені, тому на сьогодні таким дітям можна надавати лише реабілітаційну та корекційну допомогу.

У західних країнах широко використовується психоаналітичний підхід, суть якого полягає у поведінковій терапії (АВА-терапія). Перші згадки про АВА, як самостійної наукової дисципліни датується 1968 роком, але застосування законів поведінки у виправній роботі почалося раніше, у 60-х роках. На початку 90-х років, після виходу книги Кетрін Морріс «Почуй свій голос». Авторка описала історію терапії своїх двох дітей з аутизмом і цим дала надію багатьом батькам, які хвилювалися, що можливості дітей з аутизмом назавжди будуть серйозно обмежені через цей розлад [2, с.48]

Існує багато міфів про те, що таке АВА:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- робота за цукерку;
- сидіння за столом;
- використовується лише з дітьми з важкими порушеннями;
- роблять з дітей роботів (позбавляють своєї волі).

Але ж, якщо ми подивимось на виховання нормотипових дітей, батьки щоденно роблять теж саме. Наприклад, будеш вести себе добре, тоді... і батьки пропонують якесь заохочення для мотивації. І роблять це в повсякденному житті, за оцінки, за допомогу по дому та інше. Це ж відноситься і до „сидіння за столом„. Більша частина навчання в масовій школі проходить за партою, але стереотип на цю методику не накладають. Тим паче, в АВА, як і в масовій школі частина занять дійсно проходить за столом, але ж є ще заняття в природному середовищі. Та метод випадкового навчання відбувається в ході повсякденного життя. Прикладний аналіз поведінки (АВА) дозволяє коригувати не тільки існуючу поведінку, але й також формувати нову поведінку. Всі ці міфи про використання тих чи інших форм роботи за методикою АВА далекі від реальності і насправді ця методика надзвичайно ефективна в роботі з дітьми з аутизмом. Звісно, як і люба методика, ця не є виключенням і має недоліки. А саме: корекція проводиться сертифікованим спеціалістом (значні фінансові витрати), корекція відбувається на довготривалій основі (і це не тиждень/ місяць), в реабілітації задіяний не тільки спеціаліст, але і родина. Також відзначаються кращі результати, якщо корекційна робота проводиться більш ніж 30 годин на тиждень[3, с.52].

Психоаналітичний метод включає в себе спеціальну організацію зовнішніх умов, які вимагають від дитини необхідної поведінки у різних ситуаціях (спілкування, соціально-побутове орієнтування, продуктивну діяльність)[4, с. 81]. Крім того, корекція АВА-терапією включає в себе багато різних методів. Більшість цих методів зосереджуються на попередніх факторах (те, що сталося до того, як виникла поведінка), а також на наслідках. У системі АВА однією з ключових технік є «позитивне підкріплення». По суті, йдеться про те, що після нормальної поведінки(виконаного завдання) йде винагорода і тоді існує висока ймовірність того, що така поведінка повториться в майбутньому. Інші поширені методи лікування, засновані на АВА, це: навчання, тренування на випадок непередбачених ситуацій (або натуралістичне), тренування вербальної поведінки, навички підтримки та інші.

Враховуючи ті фактори, що в Україні немає великої кількості терапевтів АВА і не всі мають змогу займатись індивідуально, ми вирішили трохи модифікувати цей метод і застосувати його в рамках звичайної школи з інклюзивною орієнтацією. На думку доктора психологічних наук Шульженко Д.І. „ Якщо учням належить навчитися правильній поведінці, то їм потрібно перебувати в інклюзивному середовищі, щоб бачити і чути, як говорять і діють їхні ровесники. Якщо учням потрібно навчитися соціальним навичкам, то їм потрібно перебувати в просторі, де вони можуть спостерігати і вчитися у інших людей в соціальних ситуаціях. Якщо учням потрібна соціальна

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

підтримка для академічного успіху, то вчителям потрібно спостерігати за учнями в інклюзивному класі, щоб визначити, яке саме підтримка йому потрібна., [5,с.176]. На даний момент інклюзивна школа є найефективнішим способом виховання та навчання дітей, який забезпечує солідарність у соціальних стосунках з дітьми з особливими труднощами у навчанні та нормальними однолітками. Спільне навчання призначене для задоволення соціальних і психологічних потреб будь-якої дитини, а також освітньої потреби. Це має досягатися не лише навчанням, а й створенням спеціальних педагогічних умов, які сприяють гуманізації стосунків учнів з іншими дітьми та їхнього благополуччя в школі. Інклюзивна форма освіти реалізується та здійснюється асистентом учителя (корекційним педагогом або психологом, логопедом), який окрім виконання освітньої, корекційної, консультативної функцій виконує з дитиною супровідну функцію (тьютора). І психологічна корекція тьютором здійснюється в різних сферах шкільного життя: під час уроку, під час перерви, під час прийому їжі, під час відпочинку, під час проведення масових заходів.

Ми взяли для експерименту учнів 2-го класу з особливими освітніми потребами і будемо впроваджувати запропоновану нами АВА-терапію в корекційні заняття. Але спочатку провели етапи збору інформації. Перший етап підготовки включав в себе знайомство з учителем класу та тьютором, який працює з ним. Потім ознайомлення з розкладом уроків та програмою за яким навчаються діти, які індивідуальні зміни в план роботи були внесені. Другий етап був спрямований на вивчення документації. В першу чергу нас цікавив офіційний діагноз та висновки з ІРЦ. Вони включають висновки з характеристики, які саме проблеми виникають в дитини і з якими складнощами треба пропрацювати. Третій етап- це знайомство з батьками. Була проведена змістовна бесіда, яка включала в себе пояснення для батьків, що таке АВА-терапія, яким чином вона впливає на розвиток дитини, яким саме методом ми будемо користуватися. І також збір інформації про дитину, що вона вміє робити самостійно, в чому потребує часткової допомоги, що не вміє робити взагалі. І саме важливе дізнатися, які вподобання є в дитини, для того щоб знайти можливі варіанти(іграшки, смаколики) в якості заохочення та подразники, щоб менше травмувати дитину. Наступний етап був пов'язаний з аналізом середовища. Чи комфортно дитині в класі, достатньо йому світла і чи не є світло подразником, зручно йому сидіти за партою і де саме розположення цієї парти, які матеріали використовує дитина, чи достатньо допоміжних матеріалів. Також приділяється увага на взаємозв'язку з однокласниками. Як проходить комунікація, в чому проявляються складності, чи приймає участь дитина в іграх на перервах. Важлива ж не тільки робота з особливими дітьми, а і розвиток толерантного ставлення у нормотипових дітей, розвитку вміння піклуватись, формування гуманістичних цінностей.

Спектр аутистичних розладів- це спектр різних за своєю складністю дефектів. Психічний розвиток аутистичної дитини перебігає дизонтогенетично. При роботі з такою дитиною, вчитель повинен враховувати

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

психічні особливості та застосовувати для неї індивідуальні заходи, щоб дитині було легше опанувати матеріал. Наприклад, на уроці математики, розв'язування задачі можна пояснити не цифрами на дошці, а за допомогою предметів. В нашому випадку це були м'ячі, які полюбляє наш підопічний. Це призвело до розуміння в прикладі і було уникнено небажаної поведінки, яку проявляє дитина під час складності в вивченні матеріалу. Тим самим це ще призвело до збереження уроку для інших учнів.

Ще один приклад, який був застосований під час уроків з дитиною, яка має гіперактивність. Підопічному було запропоновано виконувати завдання не сидячи за партою, як усі діти, а лежачи на килимку. Дитина була спокійнішою, а головне працювала разом з усіма в класі. Іншим дітям вчитель пояснив чому саме цій дитині було дозволено виконувати завдання саме таким чином. Це ще раз підтверджує думку нашого вченого Л.С.Виготського: «... щоб дефективна дитина могла досягнути, того що й нормальна, слід застосовувати щодо неї спеціальні засоби, щось подібне до шрифту Брайля для сліпого чи дактилогії для німого, тобто до системи обхідних шляхів культурного розвитку там, де прямі шляхи неможливі через дефект».

Наступний приклад, коли в дитини було порушення розуміння та відтворення мовлення, також розуміння абстрактних понять. В нашому випадку ми використовували короткі та чіткі інструкції, ділили складні інструкції на декілька частин, використовували допоміжні матеріали(картки), додавали та прибирали підказки де це було можливо(щоб не утворилась залежність від постійної підказки), заохочення наприкінці виконаного завдання.

З метою визначення ефективності методики АВА констатувальний експеримент був спрямований на її модифікацію, а саме внесені нами авторські зміни в методику, щоб полегшили б її реалізацію. Виходячи з того, що сутність методики має системний характер, ми застосовували її в освітньому просторі в рамках школи, забезпечили можливість використання терапії не тільки на індивідуальних заняттях, але і на роботі в класі. По завершенню дослідної роботи в школі ми отримали конкретні результати, діти повністю адаптовані та комфортно почувають себе на уроках та серед однолітків, розроблено методичні рекомендації для кожної дитини окремо, також надані загальні методичні поради для вчителів початкових класів [5,с.262]

Висновки. Корекція для дітей з розладом аутистичного спектру є дуже важливою. В ході нашого дослідження, ми впевнились, що АВА-терапія допомагає модифікувати поведінку дитини, набути їй певних знань, умінь та навичок, соціалізуватися. У спеціально організованих умовах навчання в дітей з розладом аутистичного спектру спостерігається позитивна динаміка в засвоєнні умінь і навичок.

Список використаних джерел:

1. Leaf R, Makeken D. A work in progress. Strategies for working with behavior. Curriculum for behavioral intervention in autism DRL Books 1999. 608с.
2. Catherine Maurice. Let Me Hear Your Voice: A Family's Triumph over Autism. Knopf, 1993. 371p
3. Роберт Шрамм. Дитячий аутизм і АВА. АВА (Applied Behavior Analysis). Терапія, заснована на методах прикладного аналізу поведінки / Шрамм Роберт //Видавництво: Рама Паблішинг. 2013. 208с.
4. Гапон Н. П. Соціальна психологія: Навчальний посібник . Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 366 с
5. Шульженко Д.І. Освітньо-психологічна інтеграція (інклюзія) дітей з аутизмом. Монографія. Київ. 2017р.

ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

Світлана Ханенко
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Науковий керівник: Товкач І. Є.,
кандидат психологічних наук, старший викладач

Анотація. *Значення сенсорного виховання в ранньому віці важко переоцінити. Формування сенсорних здібностей у дітей молодшого дошкільного віку є важливим аспектом їх особистісного зростання. Існує чимала кількість методів та засобів формування таких здібностей. Одним з таких засобів є - нетрадиційні техніки малювання, що є важливим інструментом розвитку дитячої уваги, фантазії, творчої активності та емоційної сприйнятливості. Крім того, казки стимулюють розвиток образотворчої діяльності, та підвищують рівень загальної культури дітей. Тому ми розглядаємо нетрадиційні техніки малювання ,як один з засобів формування сенсорних здібностей дітей зазначеного віку.*

Ключові слова: *діти молодшого дошкільного віку, образотворча діяльність, сенсорні здібності, малювання, нетрадиційні техніки малювання.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день залишається відкритою низка питань щодо ефективності застосування нетрадиційних технік малювання для дітей молодшого дошкільного віку. Об'єктивно існують протиріччя між необхідністю формування сенсорних здібностей у дітей молодшого дошкільного віку засобами нетрадиційних технік малювання дітей зазначеного віку та недостатній обізнаності вихователів та батьків як доцільно підібрати та використовувати нетрадиційні техніки малювання для вищезазначених цілей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукові дослідження з питань формування сенсорних здібностей у дітей молодшого дошкільного віку

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

засобами нетрадиційних технік малювання проводили багато вчених з різних галузей, зокрема з психології, педагогіки, спец.методик.

Назвемо науковців, які займалися дослідженням формування сенсорних здібностей засобами нетрадиційних технік малювання у дітей дошкільного віку: О. Борук, М. Ільницька, О. Комаровська, О. Ликова, В. Котляр, О. Половіна та інші.

Мета статті: теоретично обґрунтувати значення нетрадиційних технік малювання засобами в формуванні сенсорних здібностей у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Сенсорний розвиток дитини - це розвиток її сприйняття й формування уявлень про зовнішні властивості предметів: їхню форму, колір, величину, розташування у просторі, а також запах, смак тощо. Значення сенсорного виховання в ранньому віці важко переоцінити. Саме цей вік найбільш сприятливий для вдосконалення органів чуттів, накопичення уявлень про навколишній світ.

Малювання – вид образотворчої діяльності, основне призначення якої - образне відображення дійсності. Образотворча діяльність — одне з найцікавіших дітей дошкільного віку: вона глибоко хвилює дитини, викликає позитивні емоції. Пізнання предметів та його властивостей, куплене дієвим шляхом, закріплюється у свідомості. Якості тієї чи іншої форми, величина, колір стають як ознаками окремих, певних предметів, а й узагальнюються у розумінні дітей як властиві багатьом предметам. Вони дізнаються і назвуть їх у будь-яких предметах.

Так, авторами програми «Впевнений старт» визначено такі освітні завдання, що стосуються сенсорного розвитку дітей дошкільного віку:

- розширювати досвід пізнання дитиною навколишнього світу та усвідомлення себе у ньому;
- сприяти розвитку та вдосконаленню різних способів пізнання відповідно до вікових норм та індивідуальних темпів розвитку дитини;
- цілеспрямовано розвивати пізнавальні процеси за допомогою спеціальних дидактичних ігор та вправ, максимально використовувати розумові операції в процесі пізнання світу;
- розвивати пізнавальні здібності дитини, вміння аналізувати різні явища і події, зіставляти їх, узагальнювати, робити елементарні висновки, умовиводи, висувати припущення, обґрунтовувати власну думку [1].

На думку О. Запорожця, образотворча діяльність подібно до гри, дозволяє більш глибоко осмислити сюжети, що цікавлять дитину. Однак ще важливіше, як вказує він же, що в міру оволодіння образотворчою діяльністю у дитини створюється ідеальний внутрішній план, який відсутній в ранньому дитинстві. У молодшому дошкільному віці внутрішній план діяльності в повному обсязі внутрішній, він потребує матеріальних опор, малюнок - одне з таких опор.

Дитина може знайти себе в малюванні, і при цьому буде знято емоційний блок, який гальмує його розвиток. У дитини може відбутися

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

самоідентифікація, можливо, вперше у її творчій роботі. У цьому його творча робота як така може мати естетичного значення. Вочевидь, що така зміна у розвитку набагато важливіше, ніж кінцевий продукт - малюнок.

Отже, вирішуючи завдання сенсорного розвитку, дитяче малювання вирішує завдання створення зображення як образу предмета. Художні прийоми, що відкриваються та використовуються дітьми, - це швидкі графічні техніки малювання олівцем, авторучкою, фломастерами, крейдою; до виразних художніх засобів слід віднести форму, її конфігурацію та зримі контури предметів - взаєморозташування елементів, і колір для передачі предметного кольору в його однозначності (сонце – жовте, трава – зелена, небо – синє, ведмедик - коричневий, квітка - червоний або синій)

Малювати з використанням нетрадиційних технік можна і потрібно починати з молодшого віку - за принципом «від простого до складного». Основні техніки, використовувані в цьому віці: малювання пальчиками, долоньками; малювання стусанами з поролону, ватяними паличками; друкування листям, картоплею, морквою; малювання свічкою, вугіллям.

Тому їх використання дозволяє дітям відчувати себе ризикованіше, сміливіше, розвиває уяву, дає повну свободу для самовираження. Нетрадиційні техніки малювання - це новий напрямок, що допомагає розвивати у дитини всі сторони.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, можна стверджувати, що нетрадиційні техніки малювання є ефективними засобами у формуванні сенсорних здібностей у дітей молодшого дошкільного віку. Вони допомагають розвивати сенсорні не лише сенсорні здібності, а й формують уміння та навички образотворчої діяльності дітей зазначеного віку, що вирішує важливі завдання загального розвитку дитини.

Список використаних джерел:

1. Андрієтті О.П. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». Тернопіль : Мандрівець, 2019. 104 с.,
2. Базовий компонент дошкільної освіти/М-во освіти та науки. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
3. Борук О. У країні веселих пальчиків / Ольга Борук, Валентина Дуб'ячина // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2019. № 8. С. 54-59.,
4. Вернидуб І. Тіньові малюнки. Джміль. 2017. № 5-6. С. 18-19.
5. Горошко Н.А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах: малювання, ліплення, аплікація : планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Харків : Ранок, 2007. 224 с.
6. Кольорознавство : навч. посіб. / наук. ред. професора Є. А. Антоновича. 2-ге вид., випр. і доповн. Київ : Альтерпрес, 2016. 452 с.
7. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : Навчальний посібник. Запоріжжя : Просвіта, 2020. 188 с.

11. Нетрадиційні техніки малювання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: навчально-методичний посібник / Т. В. Журавко ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 125 с.

МУЗИЧНА ІМПРОВІЗАЦІЯ ЯК ОДНА З ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТОСТЕЙ СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТА-МУЗИКАНТА

Анастасія Хмельова

Коростишівський педагогічний фаховий коледж

м. Коростишів

*Науковий керівник: Білявська Л.П.,
викладач-методист вищої категорії*

Анотація: У тезах розкриваються аспекти формування й розвиток музичної імпровізації. Розглянуто мовну, вокальну, ритмічну, інструментальну імпровізацію як творчий метод.

Ключові слова: музична імпровізація, методи розвитку музичної імпровізації.

Саме музична імпровізація як одна з фахових компетентностей є невід'ємною частиною засвоєння професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Пропоную розглянути особливості застосування різних видів імпровізацій (вокальної, ритмічної, мовної, інструментальної) як творчого методу на заняттях музичного виховання з методикою та гри на музичному інструменті в педагогічному коледжі, на яких ми, здобувачі освіти, навчаємось музичної імпровізації.

Імпровізація – це явище універсальне, вона має місце у філософській, психолого-педагогічній та технічній науках, у різних сферах повсякденності, однак найкраще себе реалізує у мистецтві. Етимологія терміну «імпровізація» (від латин. *improvises* – непередбачуваний, *ex improviso* – без підготовки) вказує на раптовість як головну ознаку процесу імпровізації. При цьому імпровізація в художньому виконавстві розглядається як «творчість з ходу», без попередньої підготовки.

Ми розуміємо це поняття значно ширше, а саме як складний комплексний процес, під час якого ми з викладачами музичних дисциплін реалізуємо свій творчий потенціал завдяки діяльнісно-виконавським, творчо-пошуковим та психолого-педагогічним діям. Під час виконання на музичному інструменті пісень вправ, розспівок, чи слухаємо музичні твори ми вчимося імпровізувати, граємо різними виконавськими штрихами, різними темпами та динамікою, що дає можливість створити різний музичний образ, чи кожний в уяві створює музичний образ. Використовуємо імпровізацію в відтворювані пульсу, ритмічного малюнку спираючись на звук, ритм, динаміку й енергію музичної теми, усвідомлені через тілесні імпульси. Через таку імпровізацію

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

в навчанні музики і ритміки відбувається формування уяви, пластичного сприйняття й композиційного мислення здобувачів освіти.

На заняттях використовуємо мовні імпровізації – це вміння раптово й довільно висловлювати свою думку, що виражається в безпосередності мовного контакту, спонтанності виникнення й виголошення своєї думки, відповідній інтонації, доцільності використання під час музичного аналізу музичних творів, вивчення пісень шкільного репертуару. Мовні імпровізації здобувача освіти на заняттях музичних дисциплін розпочинаються із пошуку емоційно-образних визначень характеру, настрою музики, передачі їх смислового значення у відповідному виразному тоні: сумно, радісно, тривожно і т. д. Для ефективного розвитку мовної імпровізації на заняттях музичних дисциплін викладачі підбирають музичні твори цікавого програмного змісту, що дозволяє нам яскраво проявити свою творчу уяву. Аналізуючи музичні твори з програми здобувачі освіти вчаться описати настрій, характер, темп та динаміку розвитку музики, що в кінцевому результаті дасть можливість сформувати в нас уяві адекватний задум композитора музичний образ.

Важливим компонентом мовних імпровізацій є ритмізація, тобто прочитання у власному ритмі, характері та емоціях віршованих рядків: зразків дитячого літературного фольклору, пісенних текстів тощо. Наприклад, разом із ритмізацією слова пісень чи вірша запропонованих викладачем здобувачам освіти подумати, якими інтонаціями можна озвучити його – маршовими, наспівними чи танцювальними. Такі музично-рухові вправи допомагають підготувати здобувача освіти до спонтанного рухового вираження, навчають зображувати звуки й настрої через елементарний рух (удари, клацання, плескання, притупування), при цьому виробляється швидкість реакції, вміння чекати, знаходити момент вступу. У музично-рухових вправах здобувач освіти водночас виконує і творить, оскільки він придумує рухи, виходячи з характеру, темпу, ритму, тембру пропонованої йому музики. Тобто, здобувач освіти починає усвідомлювати музику через рух.

Застосування вокальної імпровізації на заняттях музичного мистецтва з методикою є найпоширенішим, оскільки самовираження через голос, спів закладене в самій природі людини. Серед вокальних творчих завдань можуть бути такі: запитання-відповідь, музичний діалог, музична бесіда між викладачем та здобувачами освіти, здобувачем освіти і здобувачем освіти (у парах, трійках), завдання на продовження чи закінчення музичної фрази поспівки, пісні та ін.

Яскравим прикладом може стати музична гра-діалог, де викладач співатиме початок якоїсь відомої мелодії (до казки, наприклад), а здобувачеві освіти необхідно її відгадати й продовжити (або ж вигадати свою мелодію, але відобразити її інтонаційно доцільно та ритмічно). У таких музичних іграх-

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

діалогах викладач використовує різноманітні пісні, старається міняти ладове забарвлення мелодій, їх жанр та динаміку.

На заняттях музичного виховання з методикою та з гри на музичному інструменті викладач приділяє час для інструментальної імпровізації та навчає здобувачів освіти підбирати підголоски, придумувати мелодії, що мають різні мелодичні лінії, ритми та ін. Володіння такими уміннями допомагає здобувачам освіти у створенні музичних образів – передаванні характеру конкретного персонажа (вовк, мишка, зайчик), навіть у певних музичних жанрах (танець, вальс, мазурка).

Таким чином, з'ясовано, що музична імпровізація відіграє важливу роль на заняттях музичного виховання з методикою та з гри на музичному інструменті в педагогічному коледжі у становленні творчої особистості здобувача освіти, оскільки спрямовується на розкриття творчого потенціалу і стає одним із потужних засобів самореалізації. Через різні види імпровізації – мовну, ритмічну, інструментальну, вокальну – викладачі циклової комісії музичного виховання з методикою в педагогічному коледжі долучають здобувачів освіти до пізнання мистецтва і до творчого пошуку у створенні різноманітних музичних образів, до творчого самовираження, самостійно практикуватися з метою набуття необхідних професійних компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Алексеев А. Из истории фортепианной педагогики : хрестоматия / А. Алексеев // Киев : Музична Україна, 1974. 165 с. С. 86.
2. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Очеретяна Н. В. Мистецтво : підруч. для 3-го кл. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Н. В. Очеретяна. = Київ : Генеза, 2014. = 144с
3. Мозгальова Н. Г. Змістове наповнення поняття “інструментально-виконавська підготовка” вчителя музики / Н. Г. Мозгальова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. Вип. 9 (14).
4. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан. 2005. 358с.

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Софія Холод

*КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені
Івана Франка» Чернігівської обласної ради
м. Прилуки*

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

*Науковий керівник: О.М. Кочерга,
кандидат педагогічних наук,
викладач-методист,
голова циклової комісії педагогіки та психології*

Анотація. В статті розкривається проблема використання театралізованої діяльності у вихованні культури поведінки шестирічних першокласників. Проаналізовано можливості впровадження елементів театральної педагогіки у виховний процес молодших школярів.

Ключові слова: культура поведінки, театральна педагогіка, театралізована діяльність, театрально-ігрова діяльність.

Постановка проблеми. Проблема формування культури поведінки підростаючого покоління є однією із головних на сучасному етапі розвитку людства. Зниження культурно-морального рівня суспільства в цілому веде до необхідності створення нових підходів і шляхів формування культури поведінки особистості, особливо в контексті загальнолюдських цінностей і норм поведінки. Як відомо, фундамент культури поведінки закладається у шкільному віці, що визначає подальший гармонійний розвиток особистості і суспільства в цілому.

Слід зазначити, що у сучасному суспільстві спостерігається поступовий відхід від традиційної моделі організації освітнього процесу, в якій вчитель є ретранслятором знань, а учень його пасивним реципієнтом. Сьогодні виховні можливості навчального закладу зорієнтовані на розвиток природних обдарувань дитини, її творчих здібностей. Впровадження елементів театральної педагогіки у виховний процес розглядається нами як один із найважливіших засобів, що сприяє розвитку природних здібностей учнів, підвищенню їх пізнавального інтересу, формуванню способів діяльності у суспільстві, навичок культурної поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. У дослідженнях сучасних зарубіжних та вітчизняних учених проблема виховання культури поведінки особистості розглядається переважно у таких аспектах: теоретико-методологічні засади виховання культури поведінки (С.Анісімов, М.Вебер, В.Малахов, В.Соловйов, В.Франкл); особистісно орієнтований підхід до її виховання (І.Бех, А.Богущ, А.Бойко, О.Кононко, В.Кузь, О.Савченко); формування культури взаємин дітей дошкільного і молодшого шкільного віку (Л.Артемова, А.Гончаренко, В.Киричок, Н.Хіміч, О.Яницька); виховання культури спілкування дошкільників і молодших школярів (Г.Лаврентьєва, Т.Поніманська); естетичні аспекти культурної поведінки (М.Волос, В.Дружинін, І.Зязюн, Л.Масол). Значний внесок у розкриття проблем театральної педагогіки та її ролі в розвитку особистості доведено в численних дослідженнях Б.Глінського, Б. Грязнова, Б. Диніна, Г. Подкоритова, В. Постовалової та ін. Окремі аспекти організації діяльності шкільного театру як чинника розвитку гуманітарної культури учнів розглянуто в дисертації Т. Полякової. Дослідження місця шкільного театру в системі культури та освіти

було предметом дисертаційної роботи О. Лапіної. Питанням театральної педагогіки як чинника формування соціокультурного досвіду особистості присвячено праці вітчизняних (В. Дмитрієвський, Л. Курбас, Г. Паскар, К. Станіславський та ін.) та зарубіжних учених (Дж. Морено, Ж. Піаже та ін.). Проблемі використання театральних ігрових форм і методів роботи у навчанні та вихованні школярів присвячено дослідження вчених А. Капської, О. Комаровської, Г. Костюшко, Г. Лабковської, В. Лозового, С. Соломахи та ін.

Зміни в освітньому процесі ставлять нові вимоги до діяльності вчителя, яка орієнтована на учня як культуротворчу особистість, і це викликає необхідність по-новому підійти до проблеми організації виховної діяльності школярів. Тому об'єктом нашого дослідження є виховання культури поведінки, а предметом – процес використання театралізованої діяльності як ефективного засобу виховання культури поведінки учнів молодшого шкільного віку.

Метою статті є аналіз можливостей використання елементів театралізованої діяльності у формуванні культури поведінки молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Проблеми творчого розвитку особистості зберігають свою актуальність ще з часів античності. Саме гармонійно розвинена особистість є уособленням споконвічних прагнень людства досягти вищої досконалості, гармонії та краси. З цих позицій театральне мистецтво розглядається як ефективний засіб, що дозволяє розвивати інтелектуальну, духовно-моральну, фізичну сфери людини, ефективно реалізувати її творчий потенціал.

Цілеспрямована, систематична робота з виховання навичок та звичок культурної поведінки повинна починатися з того моменту, коли школяр вперше приходить до школи. Якщо елементарні норми культурної поведінки не прищеплені дітям з раннього віку, то пізніше необхідно перевиховувати учнів, у поведінці яких закріпились негативні звички, що значно ускладнює роботу над вихованням підростаючого покоління. Все це призводить до необхідності пошуку нових методів виховання та педагогічних втручань, ефективність яких забезпечується низкою педагогічних умов. Однією з таких умов є включення школярів у театралізовану діяльність, спрямовану на підвищення рівня їх вихованості, збагачення духовно-моральної поведінки.

Залучення до театру першокласників пов'язано в основному з виставами-казками. Враховується інтерес дітей до цього жанру, доступність дитячому сприйняттю, а також суспільне значення казки для духовно-морального і естетичного виховання дітей. Найбільш доцільною формою роботи у цьому напрямку вважається театралізована діяльність.

Виховні можливості театралізованої діяльності широкі. Беручи участь у ній, діти знайомляться з навколишнім світом у всьому його різноманітті через образи, фарби, звуки, а вміло поставлені питання змушують їх думати, аналізувати, робити висновки і узагальнення. З розумовим розвитком тісно пов'язана виразність реплік персонажів, непомітно активізується словник

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

дитини, удосконалюється звукова культура її мови, її інтонаційний лад. Виконувана роль, вимовлені репліки ставлять учня перед необхідністю ясно, чітко, зрозуміло висловлюватися, вступати у діалог з персонажами, учасниками театралізованого дійства, поводити себе таким чином, як цього вимагає взята на себе роль. Театралізовані дійства можуть викликати у дітей як схвальну оцінку (позитивне ставлення до добрих, чуйних, уважних, персонажів, які готові прийти на допомогу, підтримати друга у біді, поділитись, розрадити і т.п.), так і критичний осуд (висміювання неробства, грубості, безкультурності у проявах героїв інсценованих казок, оповідань). А це, в свою чергу, сприяє збагаченню мотиваційного та когнітивного аспектів культури поведінки школяра, які є основою, фундаментом для формування реальної поведінки особистості.

Можна стверджувати, що театралізована діяльність є джерелом розвитку почуттів, глибоких переживань і відкриттів дитини, залучає її до духовних цінностей. Це – конкретний, реальний результат. Але не менш важливо, театралізовані заняття розвивають емоційну сферу дитини, примушують її співчувати персонажам, співпереживати подіям, які розігруються.

Театралізована діяльність дозволяє формувати досвід соціальних навичок поведінки завдяки тому, що кожен літературний твір або казка для дітей шестирічного віку завжди мають моральну спрямованість (дружба, доброта, чесність), але і висловлює своє власне ставлення до добра і зла. Улюблені герої стають зразками для наслідування і ототожнення. Саме здатність дитини до такої ідентифікації з улюбленим героєм певним чином дозволяє педагогам через театралізовану діяльність справляти позитивний вплив на дітей.

Театралізована діяльність дозволяє дитині вирішувати багато проблемних ситуацій, опосередкованих від особи будь-якого персонажа. Це допомагає долати боязкість, невпевненість у собі, сором'язливість.

Важливе значення для організації театралізованої діяльності дітей та керівництва нею має визначення змісту, функціонального призначення, специфіки завдань у кожному з її видів.

Доцільність використання елементів театрального мистецтва як активної форми естетичного та духовно-морального виховання охарактеризував педагог Я. Мамонтов. Естетичне виховання, на його думку, насамперед формує в людині здатність до переживання, а саме – до пізнання усього «людського». Завдяки театральному мистецтву ми пізнаємо красу людської душі, і тим самим формуємо в собі якості, які необхідні для розвитку соціальних стосунків. А це, в свою чергу, сприяє підвищенню як внутрішньої, так і зовнішньої культури особистості.

Визначення театралізованої діяльності як театрально-ігрової (О. Аматыєва) базується на сприйманні художніх творів із подальшим відтворенням змісту на виконавчому (інсценівки, театралізовані вистави) та на творчо-імпровізаційному (театралізовані ігри: ігри-драматизації, ігри за сюжетами художніх творів) рівнях [2].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Доцільно наголосити, що специфічним видом активності учнів виступає шкільний театр, який не тільки розважає, але й сприяє духовно-моральному вихованню, формуючи вміння співпереживати, створюючи відповідний емоційний настрій, та підвищує впевненість у собі. Спілкуючись в шкільному театрі, учні вчаться бути толерантними до однолітків, стриманими та організованими. Театр формує в учнів цілеспрямованість, зібраність, взаємодопомогу. Театральні імпрровізації сприяють умінню реалізувати свій потенціал. Театр, відзначав акад. І. Зязюн, – один із найяскравіших емоційних засобів, що формують смак дитини. Театр діє на уяву дитини різними засобами: словом, дією, зображувальним мистецтвом, музикою. Це синтез багатьох мистецтв, об'єднуювальну функцію яких виконує література. Хоча кожен вид мистецтва має свою специфіку відображення дійсності, проте загальним є матеріал, за допомогою якого митець створює єдиний художній образ. У літературі таким матеріалом є слово, у театрі – дія [4].

Завдяки театралізації ми маємо можливість розвивати творчі та інтелектуальні здібності дітей (артистичність, імпрровізацію, здатність до перевтілення, збагачення світогляду, самооцінка); вдосконалення координації рухів, жестів, пластики дитини та її міміки; розвивається виразність мовлення (ритм, дикція, інтонаційна виразність). Діти опановують діалогічне та монологічне мовлення. Виховання високих почуттів любові до Батьківщини, відчуття дітьми причетності до духовних скарбів свого народу (пісні, танцю, усної народної творчості), живий інтерес школярів до мистецтва театрального, музичного, художнього.

Головне завдання, що стоїть перед педагогом – позитивними стимулами підтримати пошукову діяльність учнів, щоб освітній процес супроводжувала радість відкриття, уміло застосовувати оригінальні засоби театральної педагогіки з метою формування у них культурної поведінки.

Таким чином, можна дійти висновку про доцільність використання елементів театралізованої діяльності у навчально-виховному процесі молодших школярів. Така діяльність виявляється ефективним виховним засобом, який утворює особливу атмосферу у класі, робить процес навчання захопливим, приносить задоволення; викликає подальше бажання удосконалюватися. А школярів, яких втомлює одноманітність у навчанні, беземоційність та несюжетність здобуття знань, вмотивовує використання колективних форм пізнавальної діяльності, індивідуальний підхід в умовах групової взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. К. : Лібра, 1996.
2. Амацьєва О.П. Діагностика та розвиток творчих здібностей дошкільників у театральній-ігровій діяльності. *Наука і освіта*. 1999. № 5. С. 77-80.
3. Буркіна М. Театралізована діяльність дітей. *Дошк. виховання*. 1985. № 5. С. 28 - 29.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

4. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти / І.А. Зязюн // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи (за ред. І. А. Зязюна). К., 2000. 636 с.

5. Калько Р.М. Модель формування соціокультурного досвіду молодших школярів засобами театральної педагогіки в сучасному освітньому просторі. *Духовність особистості*. Луганськ, 2010. Вип. 5 (40). С. 99-111.

6. Салко В.В. Формування морально-етичної культури молодших школярів у художньо-творчій дозвіллевій діяльності : дис ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Салко Володимир Васильович. К., 2000. 222 с.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ І ПРАКТИЦІ

Марія Царюк
Коростишівський педагогічний
фаховий коледж імені І. Я. Франка
м. Коростишів
Науковий керівник: Горобець О.А.
викладач природничих дисциплін

Анотація. *Сучасні технології мають значний вплив на педагогічну науку і практику, оскільки вони надають нові можливості для покращення процесу навчання та сприяють змінам в підходах до навчання і виховання.*

Ключові слова: *сучасні технології, педагогічна наука і практика, ефективність навчального процесу, навчання, логічне та критичне мислення.*

Педагогічна (освітня) технологія – це система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, яка побудована на науковій освіті, запрограмована в часі та просторі і приводить до належних результатів. [3]

Однією з основних переваг сучасних технологій в педагогіці є їх можливість допомагати в розвитку креативності, логічного мислення та критичного мислення учнів. Технології можуть допомогти у створенні інтерактивних уроків, ігрових вправ, які стимулюють учнів до активної участі та допомагають зрозуміти складні концепції.

Технології також можуть допомогти в підвищенні доступності навчання, забезпеченні можливості навчання на відстані та у відповідності з індивідуальними потребами учнів. Вони дозволяють створювати ефективні засоби комунікації та співпраці між вчителем та учнем, а також дозволяють вчителям стежити за успішністю учнів та аналізувати їх прогрес.

Крім того, використання сучасних технологій дозволяє вчителям зосередитися на індивідуальному навчанні та розвитку кожного учня відповідно до його потреб. Вони також дозволяють створювати різноманітні завдання та інтерактивні матеріали для різних рівнів знань та навичок.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Усі ці фактори допомагають вчителям і учням досягати кращих результатів у навчанні та стимулюють розвиток нових методів та підходів до педагогічної науки і практики.

Сучасні технології в педагогічній науці і практиці включають різноманітні засоби та програмні продукти, які допомагають підвищити ефективність навчального процесу та розвитку учнів. Деякі з найбільш поширених технологій включають:

- Електронні підручники та онлайн-курси. Ці засоби дозволяють учням навчатися віддалено, в будь-який зручний для них час та темп. Вони можуть містити різноманітні відео- та аудіоматеріали, графічні зображення та інші інтерактивні елементи, що забезпечують більш зрозуміле та зручне засвоєння матеріалу.

- Системи управління навчальним процесом. Вони дозволяють вчителям створювати індивідуальні навчальні плани, контролювати прогрес учнів та забезпечувати доступ до різноманітних матеріалів для навчання.

- Інтерактивні дошки. Ці засоби дозволяють вчителям демонструвати матеріал на великому екрані та забезпечують можливість взаємодії з учнями під час уроку.

- Розумні пристрої та мобільні додатки. Вони дозволяють учням здійснювати навчання на мобільних пристроях та забезпечують доступ до різноманітних навчальних матеріалів та ресурсів.

- Віртуальна реальність. Це технологія, що дозволяє створювати віртуальні середовища для навчання, що дозволяють учням взаємодіяти з реальними об'єктами та сценаріями.

Сучасні технології в педагогічній науці та практиці мають деякі переваги порівняно з класичними методами навчання:

- Більша доступність. Сучасні технології надають можливість доступу до навчальних матеріалів та ресурсів з будь-якого місця та в будь-який час, що сприяє розвитку дистанційного навчання.

- Більша ефективність. Ефективність сучасних технологій в педагогічній науці та практиці базується на індивідуальному підході до кожного учня, що дозволяє краще враховувати його потреби та особливості. Технології також дозволяють забезпечувати більш взаємодійну та інтерактивну форму навчання.

- Більша зручність. Сучасні технології дозволяють учням навчатися з використанням зручних для них засобів, таких як мобільні пристрої та комп'ютери. Крім того, технології дозволяють вчителям більш ефективно контролювати та оцінювати прогрес учнів.

- Більш високий рівень мотивації. Сучасні технології мають різноманітні інтерактивні елементи, такі як відео- та аудіоуроки, ігри та тестування, що сприяють збільшенню мотивації учнів до навчання.

- Більш високий рівень інноваційності. Сучасні технології включають в себе широкий спектр інноваційних рішень та продуктів, що

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

сприяє розвитку більш сучасного та прогресивного підходу до навчання та розвитку учнів.

Володіння сучасними педагогічними технологіями є дуже важливим для вчителя з кількох причин. Це забезпечення ефективного навчання. Сучасні технології дозволяють забезпечити більш інтерактивний та ефективний процес навчання, що сприяє досягненню кращих результатів.

Також, підвищення мотивації учнів. Сучасні технології мають багато інтерактивних елементів, які збільшують мотивацію учнів до навчання, зокрема, відео- та аудіоуроки, ігри, тестування тощо.

Сучасні технології вимагають від учителів та учнів певного рівня технологічної грамотності, тому володіння такими технологіями сприяє розвитку цієї важливої компетенції.

Сучасні технології дозволяють використовувати нові, сучасні підходи до навчання, такі як дистанційне навчання, індивідуальне навчання, співпрацю тощо. Володіння сучасними педагогічними технологіями забезпечує вчителям більшу конкурентоспроможність на ринку праці, оскільки вони можуть пропонувати більш ефективний та сучасний підхід до навчання, дозволяє забезпечити більший розвиток учнів, що сприяє їхній успішності в майбутньому.

Впровадження в практику роботи коледжу інноваційних технологій через ІКТ має вирішальне значення у підвищенні якості оволодіння студентами знаннями фахового спрямування.

Використання сучасних педагогічних технологій в практиці навчання має безперечні переваги, такі як підвищення ефективності навчання, підвищення мотивації учнів, розвиток технологічної грамотності, використання нових підходів до навчання та забезпечення більшого розвитку учнів. Володіння сучасними педагогічними технологіями є важливою компетенцією для вчителів.

Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / В.Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. №1 (15) URL: http://valbykov.blogspot.com/p/blog-page_3.html – Загол з екрану. – Мова укр.
2. Інноваційні педагогічні технології навчання професії / Пікуліна А.С., Максименко Ю.Б., Матвєєв Г.П., Заславська С.А., Сілаєва І.Є, Костюченко М.П., Молчанов В.М.; За ред. Нікуліної А.С. Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2005. 385 с.
3. Педагогічні технології. Навчальний посібник для вузів // Укр. держ. пед. університет ім. М. Драгоманова; Падалка О.С. (ред.) та ін. К.: Українська енциклопедія, 1995. 253 с.
4. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія /

[Лузан П. Г., Манько В. М., Нестерова Л. В., Романова Г. М.]; за заг. ред. Г. М. Романової. К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 216 с.

LEGO- ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ганна Шевченко
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Довбня С. О.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти

Анотація. У статті розкрито LEGO як одну із інноваційних технологій із власними особливостями, зокрема: можливістю створення нового освітнього середовища для розвитку мислення дітей старшого дошкільного віку, підвищення мотивації їх до навчання і виховання, що сприяє формуванню навичок винахідництва, вигадкування, експериментування та перетворення оточуючого довкілля на світ гри; окреслено основні завдання у застосуванні Lego- технологій в освітньому процесі в умовах закладу дошкільної освіти.

Ключові слова: Lego-конструювання, Lego-технології, гра, мислення, старший дошкільний вік.

Сучасні інноваційні технології змушують дитячий мозок еволюціонувати в швидкому, мобільному темпі. Діти, які проживають формат «online» і «offline» мають абсолютно новий простір до пізнання нового, самовдосконалення, гри та розваги. Одним з таких ефективних засобів для розвитку мислення дітей старшого дошкільного віку, стають саме Lego-технології, які об'єднують в собі елементи гри і експериментування.

Дошкільне дитинство – це вік гри в якій вони пізнають світ, висловлюють до нього своє ставлення. Гра надає дітям величезні можливості для розумового, фізичного, естетичного та соціального розвитку. Ігри з Lego виступають способом дослідження і орієнтації дитини в реальному світі [5].

На думку вітчизняних психологів (Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Запорожець, О. Леонт'єв, А. Лурія та ін.) грі належить провідна роль у формуванні психічних процесів (мислення, мовлення, пам'яті, уваги, сприймання, уяви), що визначають рівень розумового розвитку дітей [2, 27-32].

У наукових доробках сучасних педагогів (В. Близнюк, О. Борук, Н. Голота, Т. Пеккер, І. Резніченка, О. Рома, О. Терещенка, та ін.) визначено, що Lego- технології як ефективний засіб для розвитку мислення і формування вміння знаходити взаємозв'язки логічних суджень, планувати свої дії, висловлювати власну думку в дітей старшого дошкільного віку [3; 4].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Розкрити особливості використання Lego-технології як ефективного засобу розвитку мислення дітей старшого дошкільного віку.

Проблема розвитку мислення є головною під час становлення інтелектуальної сфери особистості старшого дошкільника.

Актуалізують зазначену проблему державні документи: Закон України «Про освіту» (2017 р.), Закон України «Про дошкільну освіту» (2018 р.), Базовий компонент дошкільної освіти (оновлений, 2021 р.) та парціальні програмами «Безмежний світ гри з LEGO» (2016 р.) [3], «ЛЕГО-конструювання (2010 р.) [4, 18] у яких обґрунтовано необхідність і доцільність впровадження Lego-технології у освітньому процесі закладу дошкільної освіти, яка направлена на різнобічний розвиток дітей старшого дошкільного віку.

На основі аналізу вище зазначених парціальних програм було визначено основні завдання розвитку дітей старшого дошкільного віку, зокрема: навчати дошкільників основним прийомам та способам конструювання різних моделей з деталей LEGO-цеглинок, сприяти розвитку образного, наочно-схематичного та логічного мислення, пояснювати свої дії та рішення, виконувати завдання відповідно до поставленої мети [3; 4].

В основі Lego-технологій лежить створення дітьми старшого дошкільного віку моделей реальних об'єктів, досліджування предметів довкілля, програвання ситуації, які можуть трапитися з ними у реальному житті, навчаючи їх правильно діяти у них, прогнозувати наслідки своїх дій. Так діти використовують набуті знання у власних конструкціях, намагаються зробити їх функціональними, міцними і стійкими, красивими, відповідними власним потребам тощо.

Отже, LEGO – одна із інноваційних технологій, яка має власні особливості як-то: можливість створити нове освітнє середовище для розвитку мислення дітей старшого дошкільного віку, підвищення мотивації їх до виховання і навчання, що сприяє формуванню навичок винахідництва, втілення власного задуму, самостійного вирішення поставлених завдань, вмінь проектувати продукт своєї діяльності, конструювати свої простори, в яких можна із задоволенням гратися, змінюватися та вдосконалюватися.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (оновлений, 2021). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini> (дата звернення: 13.03.2023)
2. Лурія А.Р. Розвиток конструктивної діяльності дошкільника. *Питання психології*. 2005. №7. С. 27–32.
3. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ гри з LEGO» / О.Ю. Рома, В.Ю. Близнюк, О.П. Борук. The LEGO® Foundation. 2016. 140 с.

4. Програма розвитку конструктивних здібностей дітей дошкільного віку «ЛЕГО-конструювання» / Т.В. Пеккер, Н.М. Голота, О.П. Терещенко, І.Ю. Резніченко. Київ. 2010, 138 с.

5. Сухенко І. Використання LEGO – конструювання в освітньому процесі ДНЗ. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2012. №2. С. 48-52.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ТЕХНОЛОГІЇ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Христина Шолудько
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Васютина Т. М.
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. У публікації розкрито суть технології контекстного навчання, її вплив на формування наскрізних умінь здобувачів початкової освіти. Наголошено на важливості використання засобів і моделей контекстного навчання, що забезпечують моделювання предметного і соціального змісту діяльності молодших школярів. Описано навчальні моделі технології контекстного навчання: семіотична (теоретична інформація), імітаційна (практичне перетворення модельованих ситуацій) і соціальна (проблемна ситуація), завдяки яким відбувається трансформація знакової інформації, до абстрактного мислення, а від нього – до практики, усвідомленої дії.

Ключові слова: технологія контекстного навчання, наскрізні вміння, моделі контекстного навчання.

Формула Нової української школи представлена у вигляді одинадцяти ключових компетентностей, у яких прописані необхідні вміння для успішної самореалізації здобувача освіти в соціумі. «Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: уміння читати і розуміти прочитане, уміння висловлювати думку усно і письмово, критичне і системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, ініціативність, творчість, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики, уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність до співпраці в команді» [4, 6]. Застосування лише традиційних технологій навчання не забезпечує розвиток вищезгаданих умінь і навичок. Це зумовило потребу в пошуку нових технологій навчання задля досягнення відповідної мети.

М. Фіцула описує технологію навчання, як «шлях до освоєння конкретного навчального матеріалу в межах предмета, теми, питання» [5, 161]. Але змісту Нової української школи, за нашим баченням, більше відповідає доволі новий термін «освітня технологія» за визначенням М. Михайліченка і Я. Рудика і є способом «оптимального досягнення мети педагогічного процесу з використанням відповідних методів» [3, 18]. А функціонування будь-якої технології забезпечується через спільну діяльність вчителя і учнів, яка відповідає наступним критеріям: «системність, ефективність,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

оптимальність, алгоритмічність, діагностичність, відтворюваність, прогнозованість, ієрархічність тощо» [3, 33].

Щодо ефективності застосування освітньої технології визначальною залишається педагогічна майстерність – педагогічна діяльність високого рівня, яка має наступні ознаки: «гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність)» [1, 251].

На нашу думку, використання засобів технології контекстного навчання у початковій школі здатне вирішити одразу кілька проблем. По-перше, опанування технологією контекстного навчання для вчителя не несе великих затрат часу і зусиль. По-друге, у освітній процес вбудовуються фрагменти соціального життя, які претворюються в досвід. Відповідно формується більша частина наскрізних навичок та вмінь, які вплетені в систему ключових компетентностей Нової української школи. По-третє, контекстне навчання наповнює освітній процес особистісним змістом і допомагає включати учня в сам пізнавальний процес, що вирішує недолік традиційної системи навчання, яке орієнтує учня на минулий соціальний досвід. І на останок, вирішуємо проблему єдності навчання і виховання, оскільки через застосування системи засобів технології контекстного навчання в результаті отримуємо «діяльні здібності особистості, систему відносин зі світом, з людьми, з собою» [2, 210].

Проблемна ситуація виступає основною одиницею в змісті контекстного навчання, система яких дозволяє створити відповідні умови для успішного використання отриманих теоретичних знань для їх вирішення. А одиницею діяльності учня є вчинок. Тобто, діючи в ситуації відповідно до норм, школяр отримує необхідний досвід для успішної самореалізації особистості в суспільстві.

Через поєднання таких навчальних моделей як семіотична (теоретична інформація), імітаційна (практичне перетворення модельованих ситуацій) і соціальна (проблемна ситуація) відбувається «перехід від знаку (інформації) до думки, від думки – до дії, усвідомленого вчинку» [2, 214].

Отже, рівень сформованості наскрізних умінь та навичок буде більш ефективним завдяки впровадженню в освітній процес засобів технології контекстного навчання.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко; [гол. ред. С. Головка]. Київ: Либідь, 1997. 373 с.

2. Інноваційні педагогічні технології: посібник / О. І. Огієнко [та ін.]; за заг. ред. О. І. Огієнко; рец.: М. М. Солдатенко, А. В. Ткаченко, О. В. Зосименко; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України. Київ: ІПООД НАПН України, 2015. 314 с. URL: http://ipood.com.ua/data/NDR/Information technology/2016_collective_posibnyk_innovat.pdf

3. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навчальний посібник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.

4. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.

5. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула. 3-тє вид., стер. Київ: Академвидав, 2009. 560 с.

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НАВЧАЛЬНІЙ І ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБОМ СТОРІТЕЛЛІНГУ

Олександра Шубіна
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м.Київ
Науковий керівник: Севастюк М. С.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. *В статті досліджено питання розвитку зв'язного мовлення молодших школярів засобами технології сторітеллінгу. З'ясовано сутність поняття «сторітеллінгу», виділені види даної технології та розкрито їх роль у розвитку мовлення учнів початкової школи у навчальній та позанавчальній діяльності.*

Ключові слова: *мовлення молодших школярів, зв'язне мовлення, інноваційна технологія, технологія сторітеллінгу, молодший школяр.*

Мова – основа духовного життя народу. З її допомогою люди обмінюються інформацією, діляться своїми думками, роздумами, передають ті духовні цінності наступному поколінню, без яких не може існувати жодне суспільство. В сучасному глобальному світі мова є ще й індикатором аутентичності особистості, приналежності її до певного народу, певного соціуму. Вміння презентувати себе, свої думки, відстоювати свою точку зору за допомогою правильно підібраних слів, інтонації дає безліч можливостей для розвитку особистості, знаходження свого місця в суспільстві, а отже, впевненості у завтрашньому дні. Тому проблема розвитку зв'язного мовлення у школярів є дуже актуальною, адже сучасні учні мають дефіцит живого спілкування з однолітками через надмірну інформатизацію і телефонізацію, не вміють чітко і лаконічно висловити свою думку, вживають слова-паразити або залучені слова з інших мов, часто не розуміючи їхнього значення. Словниковий активний запас сучасної молоді досить обмежений, адже читання книг і складання творів є, на їхню думку, марним витрачанням часу.

Саме тому в Державному стандарті початкової освіти зацентровано увагу на розвиток зв'язного мовлення у молодших школярів як на провідний принцип навчання рідної мови [5]. Зв'язне мовлення має надзвичайне значення для розвитку інтелекту й самосвідомості учня, воно позитивно впливає на формування комунікабельності, доброзичливості, креативності, ініціативності тощо. За допомогою розвинутого зв'язного мовлення школяр вчиться

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

мислити, висловлювати свою думку, встановлювати контакт з оточенням, брати участь у різних видах діяльності.[2, с.450-451].

Проблемою розвитку зв'язного мовлення займалось багато вчених. Серед них були М.Вашуленко, О.Савченко, В.Сухомлинський, О.Ушакова та інші. Провідною лінією в їхніх працях є те, що однією з особливостей методики розвитку зв'язного мовлення у сучасних учнів є використання інноваційних технологій. Адже сучасним учням не цікаво просто споживати готову інформацію, яку надає їм вчитель. Для них важливим є кінцевий результат, тобто для чого вони це вивчають, як знайти потрібну інформацію і застосувати її на практиці, як набуті знання використати у подальшому житті. Тому одним із завдань сучасного вчителя є пошук різних інноваційних, інтерактивних форм і методів навчання, за допомогою яких можна зацікавити учнів у вивченні того чи іншого предмету, заохотити їх до набуття знань, та, зокрема, до спонукання учнів розширювати свій активний словниковий запас, правильно розмовляти чистою українською мовою, читати книжки і вміти гарно, чітко і лаконічно розказати одноліткам про прочитане чи почуте.

Однією з таких інноваційних технологій є сторітеллінг. З англійської мови цей метод перекладається як мистецтво цікавої розповіді. Сучасні дослідники вважають його одним із найперспективніших методів навчання. Педагог Н.Бондаренко визначає сторітеллінг як ефективний метод донесення інформації шляхом розповіді зворушливих, повчальних, смішних історій [3, с.130-135]. Дійсно, психологи і когнітивісти підтверджують, що інформація, яка подається у вигляді захопливої, емоційно забарвленої історії, до якої легше застосувати асоціативний ряд з власного досвіду особистості, запам'ятовується і усвідомлюється значно краще.

Із педагогічного сторітеллінгу виокремлюють класичний та активний. Класичний сторітеллінг полягає в тому, що реальна або вигадана історія розповідається безпосередньо вчителем і використовується ним для привернення уваги учнів до певного об'єкта знань. На відміну від класичного, активний сторітеллінг передбачає залучення слухачів до створення яскравої історії. Учні можуть моделювати сюжет, обирати героя, візуалізувати, презентувати її перед однокласниками, що впливає на розвиток комунікативної компетентності.

Сторітеллінг можна використовувати не лише на уроках української мови чи літературного читання, а й під час вивчення інших предметів, наприклад, я досліджую світ, математика, мистецтво, іноземна мова [1].

Цією технологією зацікавлені педагоги і психологи у всьому світі, оскільки пояснення матеріалу у формі розповіді історій розвиває в учнів уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти [4]. Тож ця технологія якнайкраще сприяє формуванню усного мовлення тих, хто бере участь у складанні історій.

Основним продуктом сторітеллінгу є текст, що має презентувати особистість. Робота з текстом майбутньої історії має чітко визначену послідовність, мету, що має відповідати навчальним завданням, темі уроку і вимагає чималих знань про текст як мовну одиницю, його будову, засоби

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

зв'язку між реченнями, темою, основну думку. Учень, працюючи над історією, має пам'ятати про розвиток подій, гарно орієнтуватись у сюжетних елементах.

Отже, технологія сторітеллінгу має дуже велике значення в педагогічній науці, бо сприяє розвитку зв'язного мовлення у школярів, їх творчих здібностей, креативності, критичного мислення.

Проведена нами діагностика рівня розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів показала, що в більшості учнів рівень сформованості зв'язного мовлення перебуває на середньому рівні. Особливість їхнього мовлення полягає у тому, що розповіді учнів були короткими, складались з простих речень, без емоцій і використання синонімів тощо. В них прослідковувалась сюжетна лінія, але вона була досить непослідовною. У школярів були проблеми з постановкою наголосу в словах, вони використовували слова-паразити, допускали логічні помилки, які потім могли виправити за допомогою вчителя. Це дало нам підстави для проведення цілеспрямованої роботи із формування зв'язного мовлення молодших школярів засобами сторітеллінгу.

Комплексна робота над розвитком зв'язного мовлення учнів включала різні вправи на збагачення активного і пасивного словникового запасу, списування та коментування різних текстів, переказування прочитаних творів, створення діалогів, словниково-логічні вправи та ігри, пошук фразеологізмів та їх значень, синонімів та антонімів до пропонованих слів, різні творчі вправи. Також учням пропонувалась серія сюжетних картин, за допомогою яких формувалось знання про сюжет, його розвиток, про композицію оповідання. Така серія картин виступала як певна схема оповідального тексту, що сприяло розвитку у школярів більшої усвідомленості при побудові власної розповіді. Крім того, ми пропонували учням включати у зв'язні висловлювання образні слова, використовувати не лише прості речення, а й складні.

Окрім роботи з учнями над розвитком їхнього зв'язного мовлення, нами були використані історії, створені засобом сторітеллінгу під час проведення уроків. Це були уроки не лише з української мови та літературного читання, а й з математики, я досліджую світ, образотворчого мистецтва. Спочатку учням пропонувалось створити таку історію, яку б вони легко розповіли друзям. Вчитель допомагав їм дібрати тему історії, створити яскравий сюжет, дібрати слова для опису головного героя, яскравого мовного стилю, драматичного звернення. В процесі дослідження нами було визначено та перевірено експериментальним шляхом запропоновані нами педагогічні умови ефективного використання технології сторітеллінгу для розвитку зв'язного мовлення молодших школярів: дотримання певних правил складання історій; використання історій на всіх предметах початкової школи; позитивної мотивації учнів до створення історій.

Таким чином, робота з розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів за допомогою новітніх педагогічних технологій, а саме засобу сторітеллінгу, позитивно вплинула на підвищення рівня розвитку мовлення

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

учнів. Його використання на різних уроках допомогло учням розширити свій словниковий запас, їхня мова стала більш образною, емоційною, яскравою, вони почали використовувати різні звороти, фразеологізми, замінити слова синонімами, підбирати фразеологізми, порівняння тощо. Крім того, учні стали більш розкутіші, з задоволенням приймали участь у створенні історій, їхні герої набували різних рис характеру, події ставали більш складними, розширеними, з великою кількістю героїв, образів. За допомогою історій учні стали вирішувати різні конфліктні ситуації, які були в їхньому колективі, навчилися бути більш толерантними до думки своїх однокласників, а для вчителя вони стали засобом урізноманітнення уроків, більш живого спілкування зі своїми учнями і делегуванням деяких повноважень в підготовці до уроку.

Список використаних джерел:

1. Авторський курс «Storytelling: пізнавально, цікаво, захопливо». <https://naurok.com.ua/learn/storytelling-piznavalno-sikavo-zahoplivo-23>.
2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник. Друге видання, доповнене. Київ: Видавничий дім «Слово», 2011, 704 с.
3. Бондаренко Н.В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. Молодь і ринок, 2019. Вип. 7.
4. Булгакова І.М. Навчально-методичний посібник Storytelling (історії, які навчають). [Vseosvita.ua/library/navcalno-metodicniy-posibnik-storytelling-istorii-aki-navcaut-205089.html](https://vseosvita.ua/library/navcalno-metodicniy-posibnik-storytelling-istorii-aki-navcaut-205089.html).
5. Державний стандарт початкової освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87.

НАВЧАЛЬНІ ПРОЄКТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*Юрченко А. О.
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник Семеренко Г.В.,
кандидат філологічних наук*

Анотація. У тезах висвітлено значення навчальних проєктів у формуванні пізнавальної активності школярів, наведено приклади навчальних проєктів, можливість їх використання при роботі з дітьми з особливими потребами.

Ключові слова: навчальні проєкти, пізнавальна активність, діти з особливими потребами.

Актуальність теми. Для того, щоб розвивати систему початкової освіти на засадах особистісно-орієнтованої педагогіки, необхідно шукати освітні засоби, які надають учням можливості для розвитку їхньої інтелектуальної творчості, здатності до самостійного здобуття нових знань та вміння задовольняти свої пізнавальні потреби. Такими є навчальні проєкти.

Виклад основного матеріалу. У документах про освіту з 2009-2018 роки зазначено, що учні повинні мати достатній особистий досвід культури спілкування і співпраці в різних видах діяльності та самовираження у розв'язанні творчих завдань. Цим вимогам відповідає метод проєктів. Українські педагоги ще на початку ХХ століття почали використовувати метод проєктів, який досі є актуальним.

До питань проєктної діяльності у навчально-виховному процесі початкової школи звертались як психологи, так і педагоги. Історія застосування методу проєктів у навчальній діяльності школярів детально проаналізована С. У. Гончаренком, О. Я. Савченко, Н. В. Котелянець, О. О. Фунтіковою та ін. [3]

Активізацію пізнавальної активності учнів у проєктній діяльності забезпечує зміст різних джерел інформації (візуальних, аудіальних, аудіовізуальних, мультимедійних), до яких учасники проєкту звертаються в процесі пошуку можливих варіантів його рішення. Проєктна діяльність не обмежує учнів у виборі джерел інформації, дозволяючи відбирати ті, які найбільшою мірою відповідають їх інтересам і індивідуально-психологічних особливостям. [2]

Проєктна діяльність передбачає роботу в колективі, сприяє становленню, формує соціалізовану особистість, працюючи у команді діти вчать взаємодіяти один з одним, вирішувати можливі конфлікти, набувати навичок етичного міжособистісного спілкування, брати відповідальність за вибір рішення, аналізувати результати діяльності. [4]

Наприклад:

- Інформаційний проєкт на тему “Гордість країни” 3 клас з ЯДС.

Завданням учнів з допомогою батьків було підготувати інформацію про українських спортсменів.

Перший етап підготовки проєкту: розподіл спортсменів між учнями (щоб не було повторів).

Другий етап: пошук інформації.

Третій етап: презентація своїх робіт.

Четвертий етап: Рефлексія. (Що запам'яталось. Хто більше сподобався і т. д.). Цікаво, що учні підбирали спортсменів, яких хотіли наслідувати. Хлопчики обирали братів Кличків, дівчаткам більше подобалися спортсменки з плавання, тенісу, легкої атлетики.

- Індивідуальний проєкт “Традиційні українські страви. Улюблені страви моєї родини” 3 клас ЯДС.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

У проєкті брали участь учні та їхні батьки. Під час роботи над проєктом учні ознайомились із традиційними стравами; дізнались про улюблену страву своєї родини; розвинули практичні уміння та навички у приготуванні страв. Завершенням проєкту було частування друзів смачними стравами.

- Груповий проєкт “Пізнаємо Україну” 3 клас ЯДС

Метою проєкту є поглиблення знання про Україну, про державні та національні символи, розширення знань про нашу культурну спадщину.

Перший етап: об'єднання учнів у групи та вибір об'єкту дослідження.

Другий етап: пошук інформації, у разі потреби консультації з учителем.

Третій етап: презентація своїх робіт: альбоми із репродукціями, фотографіями, розповідями про видатних людей минулого, художників, музикантів тощо.

Четвертий етап: Рефлексія.

- Груповий проєкт “Дорожні знаки” 3 клас ЯДС

Під час проєкту учні ознайомились з групами дорожніх знаків; закріпили знання про правила дорожнього руху; навчилися орієнтуватися за допомогою дорожніх знаків; навчилися розрізняти дорожні знаки за їхньою формою, кольором і малюнками.

Перший етап: об'єднання учнів у групи та вибір категорій знаків (попереджувальні, заборонні, наказові, знаки сервісу).

Другий етап: пошук інформації, у разі потреби консультації з учителем.

Третій етап: презентація своїх робіт. Діти презентували малюнки, фотографії, правила поведінки на вулиці під час переходу на «зебрі» без світлофора і з ним, власні дорожні знаки-заборони при катанні на велосипеді тощо.

Четвертий етап: Рефлексія.

Робота над проєктами має надзвичайно важливе значення і для дітей з особливими потребами. Я працюю з дівчинкою із синдромом Дауна. Вона не любила мити руки, боялася мила. Я знайшла в інтернеті цікавий проєкт «Мило – формула чистоти і здоров'я». У роботі над проєктом ми ознайомилися з властивостями мила, разом з мамою і дівчинкою вивчали його зміст, знаходили рецепти створення саморобного мила. У межах проєкту «Мило – формула чистоти і здоров'я» був створений буклет-пам'ятка, який допоміг легко вивчити правила використання милом. Було підібрано красиві малюнки мила, їх використання дітками. Для дівчинки ми з батьками дістали натуральне мило у вигляді троянди, маленьких тваринок. Поступово, слухаючи розповіді про мило, вдивляючись у картинки з малюнками, які після використання мила стають чистенькими, спостерігаючи за дорослими, як вони користуються цим засобом, дитина перестала боятися мила. Залюбки користувалася ним, зрозуміла, що миття рук оберігає від вірусів і інфекцій.

Основою методу проєктів є розвиток таких компетенцій: уміння орієнтуватися у різних джерелах інформації, пізнавальних навичок учнів, застосувати на практиці отримані знання, визначити проблеми і шляхи їх вирішення, прогнозувати, планувати, зіставляти, аналізувати, порівнювати,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

робити висновки, оцінювати, виробляти особисту думку та презентувати результати проектної діяльності. [5]

Таким чином, проектна діяльність сприяє розвитку комунікативних навичок і толерантності, оскільки учні різного віку працюють в парах, групах і в співпраці.

Список використаних джерел:

1. Метод проектів (Антологія педагогічної думки) // Початкова освіта. 2008. №4 (Вкладка).

2. Метод проектів як засіб розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів. 2020.

URL:

http://dspace.idgu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1001/3/%D0%A2%D0%B0%D0%BA%D1%83_%D0%84.%D0%86._%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84.%D0%A0%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80.pdf.

3. Організація проектної діяльності молодших школярів у процесі проведення позакласної роботи з літературного читання. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9661/1/16.PDF>.

4. Проектна діяльність як засіб формування життєвої компетентності молодших школярів. URL: [http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5509/1/Project activity as a means of forming the vital competence of younger students.pdf](http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5509/1/Project%20activity%20as%20a%20means%20of%20forming%20the%20vital%20competence%20of%20younger%20students.pdf).

5. Формування пізнавальної діяльності молодших школярів засобами проектної технології. 2022. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-formuvannya-piznavalno-diyalnosti-molodshih-shkolyariv-zasobami-proektno-tehnologi-296088.html>.

СЕКЦІЯ 6

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ТА ПСИХОЛОГІВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Діана Адамюк

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

м. Київ

*Науковий керівник: Хлонь О. М.,
доцент кафедри практичної психології*

Анотація. На фоні економічних, соціальних та політичних проблем люди, зокрема, соціально-незахищені групи, особливо потребують послуг психологів. Важливу роль відіграє аспект психологічної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів, що й стало темою нашої роботи.

Ключові слова: *психологічна готовність, студенти, професія, професіоналізм.*

Психологічна готовність до професійної діяльності розглядається науковцями як позитивне ставлення до себе та цінність виконуваної професійної ролі.

Загальноприйнятим трактуванням є те, що психологічна готовність – це виявлення суті властивостей і стану особливостей. Тому готовність розглядається не тільки як властивість чи ознака особистості, а ще як показник діяльності людини.

Психологічна готовність до виконання професійної ролі - це свідоме ставлення до професійної діяльності в контексті прийняття власної здатності виконувати її при збереженні мотиваційно-вольовий стан.

Метою підготовки психолога-консультанта є опанування сукупністю знань, умінь, набуття досвіду, формування індивідуального стилю психологічної консультативної допомоги, що є основним для розвитку професійної майстерності фахівця психологічної галузі.

Навчання студента та підготовка до професійної діяльності зосереджено у двох планах [2, 80].

1. Формування професійної компетентності, тобто обізнаності у сфері змісту, теорії, методів і процедур професійної діяльності.

2. Формування психологічної готовності до освоєння даної професії та самореалізації в ній.

Розглядаючи різні підходи до поняття готовності, зокрема виділяють два основних аспекти: готовність як особистісна якість і готовність як стан.

Угрин М.М. розглядав компоненти готовності, що сприяють саморозвитку та самореалізації у професійній сфері. Результати його дослідження свідчать, що готовність студентів до професійної діяльності

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

визначається вимогами діяльності щодо психічних процесів, станів, властивостей особистості, мотивація в професії, особистісна спрямованість, а також життєвий і професійний досвід [3, 106].

Головними показниками професіоналізму практичного психолога, які треба формувати у студентів-психологів, є [1, 113]:

1. Стабільно висока продуктивність та ефективність практичної діяльності.
2. Висока кваліфікація та професійна компетентність.
3. Адекватний розподіл праці та відпочинку.
4. Якість, надійність та висока точність отриманих результатів.
5. Організованість.
6. Незалежність від зовнішніх факторів.
7. Креативність, варіабельність та творчий підхід до роботи.
8. Прагнення особистісного зростання.
9. Орієнтація на досягнення позитивних соціально-значущих цілей.

На думку вчених, велике значення мають такі характеристики психолога-практика, як: здатність до аналітико-конструктивного мислення та самостійності суджень; чуйність; терплячість, стійкість волі та емоцій; стресостійкість та здатність до ефективної адаптації; емпатія та рефлексія.

Важливо також акцентувати на концептуальній моделі, яка є сутністю підготовки до професійної діяльності. Суть цієї технології полягає у зверненні до внутрішньої активності свідомості студента, її розвитку прояву професійних якостей і функцій, у формуванні індивідуального стилю професійної діяльності.

Узагальнюючи думки різних авторів, можна зробити висновок про активний, динамічний характер психологічної готовності до діяльності, що виражається в професійній діяльності суб'єкта, яка властива в ставленні до професії, а також до себе, своїх здібностей і можливостей, іншими словами, формування професійної свідомості.

Тож активізація особистісної готовності студентів-психологів залежить від ряду факторів, таких як: оптимізація міжособистісної багаторівневої взаємодії; можливості професійного розвитку; активність соціальних контактів, їх розширення та збагачення; впровадження інноваційних підходів до викладання викладачами ВНЗ тощо.

Список використаних джерел:

1. Быкова Е.А. Особенности профессионально важных качеств психолога. Вестник, 3 - 2015. URL: <http://shgpi.edu.ru/files/nauka/vestnik/2015/2015-3-23.pdf> (дата звернення: 20.03.23).

2. Seryapina, Y. The Concept of "Readiness for Pedagogical Activity": Motivational Readiness, Psychological Readiness, Readiness to Innovative Activity. Bulletin of the South Ural State University Series "Education. Educational Sciences", 10 (4), 77-86. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/THE->

CONCEPT-OF-%E2%80%9CREADINESS-FOR-PEDAGOGICAL-
READINESS-Seryapina/f754956a916e5b01d2fb46d46eda2d6c512ff972 (дата
звернення: 20.03.23).

3. Uhryn, O. (2013). Psychological readiness of students to work in a professional field. *Journal of Education Culture and Society*, 2, 97-107. URL: <https://jecs.pl/index.php/jecs/article/view/735> (дата звернення: 20.03.23).

ПРОБЛЕМА СИМВОЛУ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Аліна Байрацька
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Євтушенко І.В.
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної психології

Анотація. У статті представлено огляд літератури з проблеми розуміння символів та можливості їх використання у роботі практичного психолога. Окреслено поняття символ, архетип, представлено класифікацію символів, .

Ключові слова: символ, психоаналіз, архетип, архетипна символіка, несвідоме.

Поняття «символ» можна зустріти у багатьох сферах людського життя і має такі близькі значення як «знак», «метафора». Разом з тим, між ними є певні відмінності. В багатьох сферах діяльності людини немає єдиної думки щодо визначення поняття «символ», але у літературі, науці, міфології виокремлюють таке визначення символу: включає в себе предметний образ і глибинний сенс, між якими є безперечний зв'язок, а символіка є багатошаровою і поринає своїм корінням у передісторію створення людства.

Багато вчених таких як Е. Фромм, З. Фрейд, К. Г. Юнг в своїх роботах робили спроби дати визначення «символу» і класифікувати його. І. Дюмотц, С. Головін, В. Бауер у своїх роботах описують символи, дають їм класифікацію. У книзі «Енциклопедія символів» автори дають досить велику класифікацію символам: символи грецької та індійської міфології, християнства, символіка казок та алхімії, символи, астрологічні символи, таро, повсякденні символи, найдавніші символи.

З. Фрейд у своїх роботах звертався до проблеми символу у зв'язку з вивченням такого явища, як сновидіння і спробами трактувати їх. «Постійне відношення між елементом сновидіння і його значенням, ми називаємо-символічним, а сам елемент сновидіння –символом, відповідним до несвідомого змісту сновидіння»[1 с.4]. У своїх роботах З. Фрейд розглядає два типи символів: універсальні і індивідуальні. Індивідуальні символи мають особисте походження, притаманні конкретному індивіду. Універсальні

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

символи можуть зустрічатися у дуже багатьох сновидіннях або навіть у міфах, казках тощо. З. Фрейд запропонував трактування символіки з точки зору науки та не відмовився від трактування символу як такого. Як зазначав науковець, в сновидінні людина бачить те, що в повсякденному житті приховано у її несвідомому. Під час сну дія цензури послаблюється і бажання або страхи із несвідомого переходять у свідоме у формі символів. Тому З. Фрейд вважав, що символізується тільки те, що приховано у несвідомому. Треба також враховувати, що багато символів у сновидіннях має декілька значень, особливо це стосується сновидінь сексуального характеру. Важливим елементом психоаналізу в теорії З. Фрейда є уявлення про лібідо. Лібідо, сексуальний інстинкт і став центральною ідеєю психоаналізу. Тому у роботах вченого можна побачити фалічні символи, які проявляються у снах людини.

Еріх Фромм давав таке визначення символу: «Символ часто визначають як «щось, що є позначенням чогось іншого»[2 с.3]. Також Е. Фромм дає таку класифікацію символам: випадкові, умовні, універсальні. До умовних символів Е. Фромм відносив образи, слова. Випадкові символи - протилежні умовному символу хоча і мають спільні риси: відсутність внутрішнього зв'язку між символом і тим, що він символізує. На відміну від умовного символу, випадковий не може бути одним і тим самим у різних людей, тому що зв'язок між символом і подією встановлює сама людина. Універсальні символи – це такі символи де є внутрішній зв'язок між тим, що він символізує і самим символом. Для універсального символу характерний зв'язок між фізичним та душевним переживаннями.

К. Юнг ввів у глибинну психологію поняття «архетип». За теорією К. Юнга «архетип» складає зміст колективного несвідомого - загальнолюдські першообрази, які властиві не одній особистості, а людству в цілому. Архетип -це форма, яка надається деяким переживанням і спогадам наших пращурів; це автономні предкові образи, які є частиною колективного несвідомого. Архетипи – це повторювані візерунки зображень та символів, які з'являються в різних видах різних культур. Багато прикладів архетипів і символів можна побачити в його роботах «Архетипи і символи», «Символи і метаморфозі лібідо», «Людина і її символи».

Архетип - (від грец. arche – начало и typos – образ) –прообраз, первісний образ, ідея [1 с.48]. Вони наділені різним функціональним значенням: інколи К. Юнг використовує їх як ототожнені, інколи наділяє кожне з цих понять особливо-специфічним змістом. У К. Юнга образи несвідомого оформляються у символи, постаючи перед свідомістю у символічному вигляді. Саме через архетип реалізується процес скерування дій особистості у певне русло, схоже на те, які поведінкові стратегії були у попередніх поколінь людства. Архетип у структурі несвідомого має дуже складне значення у зв'язку з відсутністю підпорядкування будь-яким мотивам ззовні. Архетип завжди передбачає багато значень, і ця багатозначність може бути зведена до єдиної логічної системи. «Архетип – це своєрідна готовність знову репродукувати ті ж самі, чи схожі міфічні уявлення... це відбитки суб'єктивних реакцій, що

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

багаторазово повторюються..., але водночас, це сили і тенденції до повторення того ж самого досвіду» [3 с.110]. Також К. Юнг вважав, що людина може сформувати багато архетипів, але вчений виділив п'ять основних типів, зокрема: аніма, анімус, персона, самість, тінь. Звичайно К. Г. Юнг описував і інші архетипи, але ці є найбільш поширеними.

Персона (від латинського слова "persona", що позначає "маска") – це наше публічне лице, тобто те, як ми показуємо себе у стосунках з іншими людьми. Персона окреслює безліч ролей, які ми показуємо відповідно до соціальних вимог. У розумінні К. Юнга, персона служить меті справляти враження на інших або приховувати від інших свій справжній зміст. Персона як архетип необхідна нам, щоб жити з іншими в повсякденні.

Тінь - на противагу тій ролі, яку грає в нашому пристосуванні до навколишнього світу персона, репрезентує пригнічений темний, тваринний і поганий бік особистості. Тінь містить наші соціально неприйнятні, агресивні та сексуальні імпульси, пристрасті та порочні думки. Але тінь має і позитивні сторони. Отже, К. Юнг розглядав тінь, як джерело життєвої сили, спонтанності та творчого початку у житті людини. Згідно з К. Юнгом, роль цього архетипу полягає в тому, щоб спрямовувати в потрібне русло енергію тіні, усмиряти згубну сторону людської натури настільки, щоб ми могли жити в гармонії з іншими, але в той же час відкрито висловлювати свої бажання і насолоджуватися здоровим і творчим життям.

Аніма – це внутрішній образ жінки у чоловіка, його несвідома жіноча сторона; тоді як анімус — внутрішній образ чоловіка у жінці, її несвідома чоловіча сторона. Ці архетипи створені і частково на тому біологічному факті, що в організмі жінки і чоловіка, виробляються і жіночі, і чоловічі гормони. Цей архетип, як казав К. Юнг, еволюціонував протягом багатьох віків у колективному несвідомому, як результат досвіду взаємодії з протилежною статтю. Багато чоловіків, певною мірою, «фемінізувалися» в результаті багаторічного сумісного життя з жінками, а для жінок є вірним супротивне. К. Юнг наполягав на тому, анімус і аніма, як і інші архетипи, мають бути виражені сбалансовано, не порушуючи загальної рівноваги, щоб не гальмувався розвиток особистості у напрямі самореалізації.

Самість - найважливіший архетип теорії К. Юнга. Самість є основою особистості, навколо якої організовані всі інші елементи. Коли досягнуто інтеграції всіх аспектів душі, людина відчуває єдність, гармонію та цілісність. Таким чином, у розумінні К. Юнга розвиток самості – це головна мета людського життя. Основним символом архетипу самості є мандала та її численні різновиди (абстрактне коло, німб святого, вікно-розетка). По К. Юнгу, цілісність і єдність "Я", символічно виражені у завершеності постатей, на зразок мандали, можна знайти у снах, фантазіях, міфах, релігійному та містичному досвіді.

Список використаних джерел:

1. Фрейд З. Сновидения. Сексуальная жизнь человека. Избранные лекции. Алма-Ата. Наука, 1990. 194 с.
2. Фромм Э. Забытый язык. СПб.: Биг-пресс, 2012. 192с.
3. Юнг К. Психология бессознательного. М.: Наука, 1994. 320 с.

ПРОВІДНІ ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩЕ КОЛЕДЖУ УНІВЕРСИТЕТУ

Інна Бондарчук
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Кушнірук С. А.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. У роботі розглядається вплив інновацій на розвиток освітнього середовища коледжу університету. Проаналізовано структуру освітнього середовища ЗВО. Висвітлено основні аспекти підвищення професійної культури педагогічних працівників, що сприяють накопиченню та реалізації інноваційного потенціалу освітнього закладу,

Ключові слова: освіта, інновація, коледж, освітнє середовище, компетентність, викладач.

Інтеграція вищої освіти до європейського й світового освітнього просторів зумовила появу університетських комплексів різних типів. До їх складу можуть входити заклади вищої освіти (ЗВО) різних рівнів акредитації і, зокрема, коледжі. Статус університетського коледжу визначається Законом України «Про вищу освіту», у якому зазначено, що це ЗВО другого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану зі здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації [4; 6]. Університетський коледж здійснює підготовку фахівців за освітньо-професійною програмою молодшого спеціаліста у поєднанні з загальноосвітньою підготовкою. Завдяки цьому стало можливим реалізувати на практиці фундаментальну і прикладну складові вищої освіти.

Системні реформні зміни, які спостерігаємо у суспільстві, освіті та виробництві, висувають нові вимоги до вищої освіти щодо підготовки професійно компетентної студентської молоді. У Законі України «Про вищу освіту», зазначено, що у ЗВО повинно бути створено освітнє середовище «... орієнтоване на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії» [4].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Поняття «освітнє середовище» в енциклопедичній і науковій літературі визначається, як сукупність об'єктивних зовнішніх і внутрішніх умов, необхідних для успішного функціонування закладу освіти та розвитку його суб'єктів. Саме освітнє середовище є одним із провідних чинників розвитку особистості, що дає можливість сучасному студентству визначитися у соціумі, задовольнити потреби у навчанні та сприймати освіту як індивідуально-значущу цінність.

Аналіз наукових досліджень і публікацій учених дає можливість стверджувати, що проблема освітнього середовища у закладах вищої освіти знайшла своє відображення у різних аспектах. Так, визначенню суті поняття «освітнє середовище» у вищій освіті і коледжах, зокрема, присвячені дослідження О. Артюхіної, М. Братко, Н. Нікітіної, М. Сороки, Д Хорвата та ін. Дослідниця М. Братко визначає освітнє середовище коледжу як «комплекс умов-можливостей та ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, що склалась цілеспрямовано в установі, яка виконує освітні функції щодо надання вищої фахової освіти, забезпечує можливості для загальнокультурного та особистісного розвитку суб'єктів освітнього процесу» [2, с. 11]. Розуміння суті поняття сприяє визначенню його компонентного складу з метою проектування освітнього середовища коледжу університету для задоволення освітніх і соціальних потреб та реалізації особистісного розвитку усіх суб'єктів освітнього процесу.

Важливе значення для нашого дослідження має визначення структури освітнього середовища ЗВО для його удосконалення і розвитку. Проблема типології та структурування освітнього середовища у ЗВО розкривається у дослідженні Ю. Шапран і О. Шапран. Учені вважають, що виокремлення характерних ознак і структурних компонентів освітнього середовища сприятимуть формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців ЗВО. Вони виокремлюють такі структурні компоненти: матеріально-технічний, технологічний і суб'єктно-соціальний. За типами освітнє середовище ЗВО науковці розрізняють таким чином: «впровадженням нововведень (традиційне і творчо-інноваційне); видами діяльності (ігрове, навчальне, професійне і комунікативне); особливостями оточення (природне, соціальне, інформаційно-освітнє, віртуальне); специфікою впливу на особистість (здоров'язбережувальне, розвивальне, виховне і рефлексивне) [5, с. 6-7].

Інші варіанти моделювання структури освітнього середовища ЗВО розглянуто М. Братко, О. Єжовою, Г. Ковальновою, В. Пановою і В. Ясвіном. На думку М. Братко компоненти освітнього середовища ЗВО є умовами, завдяки яким відбувається формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Так, інформаційно-змістовий і просторово-предметний компоненти освітнього середовища впливають на формування загальнокультурних, загальнонаукових, професійних і спеціальних знань студентів. Організаційно-діяльнісний компонент спрямований на вироблення у студентів фахових умінь

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

і набуття досвіду професійної діяльності. Особистісний і аксіологічно-смысловий компоненти спрямовані на розвиток особистісних і професійних якостей майбутнього фахівця [1].

Зміст розвивального потенціалу освітнього середовища розкриває у своєму дослідженні І. Габа. На її думку, він складається із можливостей суб'єкту освітнього середовища ЗВО, суб'єктивної значущості цієї можливості і суб'єктивної досяжності. Тобто, суть розвивального потенціалу полягає у тому, що тільки у процесі ефективної діяльності закладу освіти зростатиме активність його суб'єктів, що призведе до позитивних результатів цієї діяльності. Водночас успішність суб'єктів освітнього середовища є показником результату діяльності ЗВО та визначає якість надання освітніх послуг, його конкурентоздатність на ринку праці і соціальну затребуваність у суспільстві [3, с. 9-10].

Вплив середовищного підходу у вищій школі на професійний розвиток особистості у ЗВО аналізують О. Бондар, І. Краснощок, О. Романовський та ін.

Особливості підготовки майбутніх фахівців різного спрямування в освітньому середовищі стали предметом дослідження А. Кух, С. Микитюк, О. Цюняк, О. Шапран.

Інноваційне середовище коледжу ВСП КФКМГ ТНУ імені В. І. Вернадського являє собою педагогічно доцільно організований простір життєдіяльності, який передбачає технологічну і методичну підготовленість викладачів, їх постійну інформованість щодо педагогічних новацій. Наявність саме такого середовища у колективі допомагає подолати стереотипи професійної діяльності та знаходить реальне відображення у ставленні викладачів до педагогічних інновацій. Слід відзначити, що саме інноваційне середовище освітнього закладу формує інноваційний потенціал педагога, інноваційність закладу освіти, інноваційний потенціал, інноваційні ідеї, режим, інновацію освіти тощо.

Створення інноваційного середовища у закладі освіти ВСП КФКМГ ТНУ імені В. І. Вернадського вимагає:

- загального розуміння необхідності введення інновації в освітній процес;
- відповідного професійного фахового рівня викладачів закладу (їх фахова освіта, стан з підвищенням кваліфікації, діяльність методичних рад тощо);
- створення відповідної матеріально-технічної бази;
- залучення науковців-працівників ЗВО, інститутів післядипломної педагогічної освіти, партнерів з базових підприємств;
- науково обґрунтований вибір інновації для конкретного закладу освіти.

Пропонована система удосконалення і розвитку інноваційного середовища ВСП Київського фахового коледжу міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського створює необхідне підґрунтя для накопичення і реалізації інноваційного потенціалу

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

освітнього закладу, підвищення професійної культури педагогічних працівників, активізації навчальної діяльності, підвищення якості освіти, модернізації її змісту та форм організації освітнього процесу, розробку та впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій, орієнтацію на інновації, що відповідають сучасним потребам розвитку країни, загальноосвітнім тенденціям у сфері освіти.

Список використаної літератури:

1. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу як детермінанта якості освіти. URL : http://umo.wedes.com.ua/images/content/institutes/cipo/kaf_UPOP/metod_material/vseukr_internet_konf.pdf (дата звернення 21.03.2023 р.).
2. Братко М. В. Управління професійною підготовкою фахівців в умовах університетського коледжу: теоретичний аспект. *Scientific Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2016. № 7(3). С. 9-16.
3. Габа І. М. Соціально-психологічні складові розвивального потенціалу освітнього середовища вищого навчального закладу : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи». Київ, 2018. 23 с.
4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № № 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (дата звернення 18.03.2023 р.).
5. Шапран Ю. П., Шапран О. І. Типологія освітнього середовища в умовах компетентісно-зорієнтованої педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2015. № 23. С. 4–9.
6. Kushniruk S.A. Formation of readiness for research activity of students in the process of general-pedagogical preparation. Science and practice: Collection of scientific articles. Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. P. 262-267. <http://elibrary.ru/item.asp?id=28413122>.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Олена Галета
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Войналович О.О.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Анотація. У статті розглянуто педагогічні умови формування професійної культури майбутнього викладача. Проаналізовано різні підходи до основних понять, а саме: «культура», «педагогічна культура» та «професійна культура». Визначено основні напрямки сучасної підготовки майбутнього фахівця у закладі вищої освіти відповідно до європейських стандартів. Продемонстрована актуальність проблеми формування професійної культури майбутнього викладача.

Ключові слова: культура, професійна культура, педагогічна культура, професійно-педагогічна культура

Актуальність теми. Однією з основних цілей державної політики щодо розвитку вищої освіти в Україні, як вказано в Національній доктрині розвитку освіти, є підготовка кваліфікованих фахівців, які мають високі здібності до творчої роботи та професійного розвитку, а також можуть успішно використовувати наукові та інформаційні технології і бути конкурентоспроможними на ринку праці.

У зв'язку з появою нових викликів у XXI столітті, педагоги України повинні оволодіти сучасними методиками навчання та використанням передового педагогічного досвіду, а також бути здатними активно працювати з інформаційним середовищем, ефективно використовувати інновації, системно мислити і мати творчі та наукові здібності. Педагоги повинні мати високу професійну компетентність, щоб забезпечувати якісну підготовку майбутніх фахівців, які зможуть успішно працювати в різних сферах життя і бути корисними для розвитку нації в цілому. [4, 2]. Педагогічні заклади вищої освіти повинні стати місцем, де майбутні педагоги зможуть не лише набути професійних знань, але й розвинути свою емоційно-моральну сферу. Це надзвичайно важливо для успішного вирішення складних проблем, пов'язаних з модернізацією освітньої системи на сучасному етапі її розвитку. Таким чином, одним з пріоритетних напрямків педагогічної науки є формування професійної культури майбутніх викладачів. [5].

Метою даної статті є визначення понять «культура», «педагогічна культура» і «професійна культура» та розкриття актуальності її формування в професійній діяльності майбутніх викладачів.

Ступінь розроблення. У науково-педагогічній літературі накопичено значний досвід досліджень особливостей формування професійної та педагогічної культури. Багато вчених, таких як С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Андрущенко, Г. Балл, І. Бех, В. Кремень, Н. Ничкало, В. Радул, В. Рибалко, О. Семенов, С. Сисоєва, Л. Хомич, П. Воловик, О. Кульчицька, О. Хмельницька, В. Ткаченко, Б. Гаєвський та інші, вивчали феномен професійної культури майбутніх фахівців. Сучасні дослідження стали можливими завдяки використанню історико-педагогічної спадщини, включаючи ідеї класиків педагогіки, таких як Й.Г. Песталоцці, Ф.В.А. Дістервег та В.О. Сухомлинський, щодо розвитку загальної та педагогічної культури викладача.

Дослідження педагогічних джерел показало, що вчені розглядають різні аспекти цього феномену, зокрема методологічний, морально-естетичний, соціально-психологічний, комунікативний, технологічний, інформаційний,

духовний, фізичний та екологічний. За думкою зарубіжних дослідників, найпоширенішими компонентами професійної культури викладача є вміння ставити цілі та планувати свою роботу, знання особливостей дітей, віра в учня, висока культура спілкування, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення та інші [5]. Але у педагогічній науці не існує згоди щодо єдності визначення сутності та змісту професійної культури викладача. Це призводить до використання різних термінів, таких як «професійна культура», «педагогічна культура» та «професійно-педагогічна культура» [1, 33]. Однак відомо, що професійна культура, яка є невід'ємною частиною загальної культури, складається з сукупності норм, правил та поведінки людей, спеціальних теоретичних знань та практичних умінь, що стосуються певної сфери праці. [2, 511].

Отже, незважаючи на велику кількість досліджень, що проводилися на тему професійної культури майбутніх викладачів, її повне розкриття залишається актуальною. Це пояснюється тим, що викладач з високою професійною культурою, який поєднує в собі як індивідуальні, так і професійні якості, може успішно вирішувати сучасні проблеми в освітньому середовищі.

Виклад змісту. Культура та її історія є невід'ємним, постійним та цілісним процесом розвитку, де співіснують два основних середовища — повсякденна та професійна культура. Таким чином, культура пов'язана з діяльністю та визначається як спосіб оволодіння суб'єктом матеріальними, соціальними та духовними цінностями. [6, 145]. У довідковій літературі поняття «культура» визначається як рівень освіченості та вихованості особи, а також як рівень оволодіння певною галуззю знань або діяльності. [4, 5].

Ілля Федорович Ісаєв запропонував поняття професійної культури для наукового використання та визначив його як "спосіб творчої самореалізації викладача у різних видах педагогічної діяльності та спілкування, спрямованих на створення, передачу та освоєння педагогічних цінностей та технологій". І. Ісаєв, В. Сластьонін та Є. Шиянов розглядають професійну культуру майбутнього викладача як ступінь оволодіння навиками та методами розв'язання спеціальних професійних завдань, як важливу складову загальної культури педагога, що виявляється в системі професійних якостей та специфіці педагогічної діяльності. [5]. Професійна культура, за твердженням В.М. Гриньової, є певним рівнем володіння професією, який базується на духовній культурі особистості та включає способи та методи вирішення професійних завдань. Варто зазначити, що терміни "професійна культура викладача" та "педагогічна культура" не є однаковими, оскільки остання охоплює культуру педагогічної діяльності, яка не обмежується лише педагогічними працівниками.

Згідно з дослідженнями В.О. Барабанщикова, педагогічна культура є специфічним професійним явищем, але не вказує на взаємозв'язок компонентів, які є частинами цієї культури. Таким чином, зміст професійно-

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

педагогічної культури можна визначити як систему індивідуально-професійних якостей, провідних компонентів та функцій.

В даному підході педагогічна культура виступає як інтегрована якість особистості професіонала, що поєднує в собі якість та майстерність. Вона є умовою та передумовою ефективної педагогічної діяльності, а також узагальненим показником професійної компетентності викладача та метою професійного самовдосконалення. [7].

Професійна культура особистості охоплює широкий спектр аспектів, які включають знання, компетентність та значущі якості, необхідні для успішної професійної діяльності. Це поняття враховує всі аспекти духовного потенціалу особистості, включаючи інтелектуальні, емоційні та практично-дієві компоненти свідомості. Професійна культура не тільки визначає пізнавальні інтереси, але й впливає на світогляд, ціннісні орієнтації та загальне життєве кредо особистості.

У випадку викладача, професійна культура є вищим рівнем професіоналізму, досягнутим через філософське осмислення та саморефлексію професії. Вона є інтеграційною якістю особистості педагога-професіонала та є передумовою для результативної педагогічної діяльності. Це складне особистісне новоутворення, що об'єднує рефлексивну культуру, професійну компетентність, педагогічну майстерність та здатність до науково-дослідної діяльності, яка спрямована на професійне самовдосконалення та самореалізацію [4, 5-6].

Розвиток професійної культури викладача є вкрай необхідним, оскільки зростають вимоги до якості загальної та спеціальної підготовки випускників ЗВО. Майбутні спеціалісти повинні бути готові до професійного та компетентного входження в ринок праці, де вимагається постійний професійний саморозвиток, самовдосконалення та самореалізація. [1, 31].

Сучасна підготовка майбутніх фахівців у закладах вищої освіти повинна відповідати європейським стандартам. Для того, щоб викладач відповідав вимогам суспільства, йому необхідно мати не лише достатні знання, уміння і навички з предметів, які він викладає, а й бути здатним до педагогічної майстерності та мати високу професійну культуру. [4, 2-3].

Отже, для того, щоб викладач був носієм високої культури, він повинен постійно прагнути до самовдосконалення. Це досягається за допомогою усвідомлення своїх недоліків і уміння їх виправляти, здатністю до самоконтролю та самоаналізу, а також побудовою дій для самовиховання. Викладач має право вчити лише до того моменту, доки сам навчається, оскільки постійне самовдосконалення повинно бути професійним кредо для сучасного викладача. Тому прагнення до самовдосконалення є однією з основних якостей особистості викладача високої професійної культури. [3, 32].

Висновки. Аналіз наукових статей з проблем формування професійної культури майбутнього викладача дає підстави для наступних висновків:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

➤ Формування професійної культури викладача є складним і динамічним процесом, який передбачає поступове генерування професійних знань, умінь та якостей особистості. Цей процес має важливе значення для суспільства, оскільки від нього залежить сформованість духовно-моральних цінностей.

➤ Завдяки сформованій професійній культурі, викладач може приймати важливі професійні рішення, забезпечувати готовність та компетентність у наданні психологічної підтримки та розв'язанні психологічних проблем. Також викладач може активізувати свої особистісні резерви для зростання та розвитку, що допомагає вирішувати нестандартні ситуації, які можуть виникнути в процесі професійної діяльності.

➤ Існує певний алгоритм, який можна застосувати для формування професійної культури майбутнього викладача: аналіз рівня розвитку особистісних якостей студента; оволодіння теоретичною базою та планування саморозвитку, зосереджуючись на ключових рисах, які є властивими фахівцю з високою професійною культурою; постійне самовдосконалення (участь у курсах підвищення кваліфікації, тренінгових програмах, семінарах, конференціях тощо); перевірка під час педагогічних практик рівня сформованості професійної культури.

Список використаних джерел:

1. Бабенко Т.В. Формування професійної культури педагога. *Наукові записки*. Вип. 140. С. 31-34. (Серія «Педагогічні науки»). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/53035444.pdf> (дата звернення: 30.11.2022).

2. Гальченко В., Семенча Л. Професійна культура як системоутворювальний фактор успішності майбутніх педагогів в освітній діяльності. *Освіта XXI століття: реалії, виклики, тенденції розвитку: колективна монографія* / за наук. ред. проф. Г. Цветкової. Hameln: InterGING, 2020. С. 509-522. URL: <https://dwherold.de/onewebmedia/Monograph%20Tsvietkova%202020%20July.pdf#page=514> (дата звернення: 30.11.2022).

3. Гауряк О. Д., Киселиця О. М. Формування педагогічної культури майбутніх учителів фізичної культури в процесі фахової підготовки у ВНЗ. *Вісник Запорізького національного університету*, 2012. № 2(8). С. 27-35. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/FViS-2012-2/027-35.pdf> (дата звернення: 30.11.2022).

4. Гончарова О. М. Деякі аспекти формування професійної культури майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика*, 2018. Вип. 5(9). (Серія «Педагогіка»). Електрон. наук. фахове вид. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22295> (дата звернення: 30.11.2022).

5. Кришень І.В. Формування професійної культури майбутніх учителів початкової школи. *Вісник психології і педагогіки. Зб. наук. праць*. Вип. 12. URL:

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

<https://www.psyh.kiev.ua/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D0%86.%D0%92.%D0%A4%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%97%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%85%D1%83%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8> (дата звернення: 30.11.2022).

6. Ніколенко Л. І. Сутність і структура професійної культури майбутніх викладачів музичного мистецтва. *Наук. часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова*. Вип. 69. 2019. С. 144-147. (Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи). URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/28008?locale-attribute=uk> (дата звернення: 30.11.2022).

7. Проблема формування професійно-педагогічної культури викладача в умовах ВНЗ. *Pidru4niki*. URL: https://pidru4niki.com/88906/pedagogika/problema_formuvannya_profesiyno-pedagogichnoyi_kulturi_vikladacha_umovah (дата звернення: 30.11.2022).

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

*Світлана Город
Волинськи національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк*

Анотація. У даній роботі наведено актуальність мотивації студентів, для покращення професійного розвитку. Наведені типи найефективніші типи мотивації.

Ключові слова: мотивація, мотивація навчальної діяльності студентів.

Сучасна соціокультурна ситуація характеризується постійним підвищенням вимог до ефективного функціонування особистості в суспільстві. Студентська молодь, як специфічна соціально-вікова група, відчуває ці суспільні виклики з особливою гостротою, оскільки поставлена перед необхідністю вибору життєвої стратегії, формування особистих і професійних якостей, соціальної і особистісної ідентифікації. Перед студентською молоддю стоїть низка особливо важливих завдань, що пов'язані із власним самоствердженням, досягненням значимих результатів, формуванням власної позиції та моделі успішності, що сприятиме ефективній адаптації у різних сферах суспільної життєдіяльності.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Мотивація — це готовність людей докласти максимальних зусиль з метою досягнення організаційних цілей, що зумовлена здатністю цих зусиль задовольняти певну індивідуальну потребу. Із таким тлумаченням пов'язано запровадження трьох ключових понять: зусилля, організаційні цілі та індивідуальна потреба.

Характерно, що мотивація задовольняє дві обставини:

- 1) забезпечення індивідуальних потреб;
- 2) досягнення організаційних цілей.

Ці умови можуть і мають задовольнятися якомога повніше.

Останнім часом у психологічній науковій літературі питанням мотивації навчальної діяльності приділяється особлива увага. Це не випадково, оскільки питання про мотиви – це фактично питання про якість навчальної діяльності. Переважання зовнішніх мотивів веде до того, що навчання набуває формального характеру, відсутній творчий підхід, самостійна постановка навчальних цілей.[1]

Мотивація навчальної діяльності студентів є суттєво необхідною умовою для ефективного здійснення навчального процесу, оскільки негативне чи байдуже ставлення до навчання може бути причиною низької успішності або неуспішності студента. Основним фактором, що впливає на мотивацію до навчання студентів, є оволодіння знаннями, вміннями та навичками, які у подальшому сформуєть фундамент професійної діяльності. У студентів, зацікавлених науковою діяльністю, виявляються мотиви саморозвитку та досягнень. Саме вони змушують багато працювати, розв'язувати складні завдання, займатися самоосвітою, долати труднощі для досягнення найвищих результатів. У випадку низької мотивації викладачам доводиться використовувати різні способи стимулювання навчальної діяльності. [2]

Ефективність навчального процесу безпосередньо пов'язана з тим, що наскільки високими є мотивація і стимул оволодіння майбутньою професією.

Для дослідження використовували методика вивчення мотивів навчальної діяльності студентів, модифіковану А. А. Реаном, В. А. Якуніним. [3]

Зазначена методика визначала ефективність таких типів мотивації:

1. Стати висококваліфікованим фахівцем;
2. Отримати диплом;
3. Успішно продовжити навчання на подальших курсах;
4. Успішно вчитися
5. Постійно отримувати стипендію
6. Набути глибоких і міцних знань
7. Досягти поваги викладачів
8. Бути прикладом однокурсникам
9. Домогтися схвалення батьків і оточуючих.

Проаналізувавши дані, отримані за допомогою модифікованої методики вивчення мотивів навчальної діяльності студентів, виділяють у студентів 5 основних мотивів навчальної діяльності: стати висококваліфікованим

спеціалістом – 68,8%, отримати диплом – 48%, отримати інтелектуальне задоволення – 43,2%. Крім того, більшість студентів виділяє позитивним мотиваційним аспектом отримання схвалення і похвали від колег і викладачів.

Мотивація досить складний процес, що може мати різне спрямування. Внутрішня мотивація знаходиться в самій людині і є більш значимою, ефективною і необхідною формою мотивації. Зовнішня мотивація виходить від батьків, педагогів, суспільства.

Механізм самоорганізації у професійному саморозвитку є не менш значущим. Він має відповідати висуненим вимогам, забезпечувати їх дотримання. Варто зазначити, що система вимог має потворні вияви, якщо вона відображає принцип "вимоги не для всіх". Особистість може розвивати в собі орієнтацію на пристосування до обставин, пов'язаних з відходом від вимог. Можливість не дотримуватися вимог є мірою особливого становища, що забезпечується певним статусом, наближенням до впливової особи, згодою розв'язувати ситуації некоректними або неприпустимими способами.

Готовність до самопізнання, уміння організувати власну діяльність, формування настанови на самоосвітню діяльність протягом життя є підставами професійної самореалізації особистості. Тому мотивація професійного саморозвитку має ґрунтуватися саме на досягненні цієї мети.

Одним зі способів формування професійної спрямованості студентів є розширення їхнього досвіду фахової діяльності, якого вони набувають у процесі фахової практики. У цей період відбувається вдосконалення і коригування сформованих у процесі вивчення фахових дисциплін знань і навичок. Практика – це можливість виявити наявність (чи відсутність) інтересу до обраної професії, життєвих налаштувань, пов'язаних із цією професією, ступеня готовності до здійснення професійної діяльності.

Висновок. Отже, для підвищення рівня підготовки сучасних фахівців до успішної конкурентоспроможної професійної діяльності на світовому ринку праці суттєвим завданням є розвиток професійної мотивації вищих навчальних закладів. Вища школа має систематично формувати мотивацію студентів до професійної діяльності за допомогою фахової практики, розкриття можливостей позитивного використання професійного досвіду.

Список використаних джерел:

1. Бакшаева Н. А. Психология мотивации студентов / Н. А. Бакшаева, А. А. Вербицкий. М. : Логос, 2013. 184 с.
2. Гурова Н. А. Мотивация студентов к учебной и научной деятельности / Н. А. Гурова // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии : сб. ст. по материалам XLVII Междунар. науч.-практ. конф. -Новосибирск : СибАК, 2014. № 12 (47). С. 102–105.
3. Бадмаева Н. Ц. Влияние мотивационного фактора на развитие умственных способностей : монография / Н. Ц. Бадмаева. Улан-Удэ, 2004. 280 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Олександра Зволінська
Український Державний Університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Себало Л. І.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Анотація. У роботі розглянуто важливість рухової активності для учнів початкових класів та зазначено оптимальну тривалість фізичних вправ для здобувачів початкової освіти. Описано різноманітні види рухової активності, а також засоби фізичного виховання, які допоможуть оптимізувати рухову активність здобувачів початкової освіти. Наголошено на необхідності врахування індивідуальних особливостей кожної дитини при підборі режиму рухової активності, а також на необхідності забезпечення достатньої кількості часу на відпочинок та рекреацію.

Ключові слова: рухова активність, фізичне виховання, засоби фізичного виховання; здобувачі початкової освіти.

Роль фізичної активності важко переоцінити. Вона допомагає учням зберігати здоров'я, розвивати фізичні та психічні якості, підвищувати рівень академічної успішності, формувати соціальну та моральну культуру. На ранніх стадіях життя дитини формуються звички та поведінкові моделі, які можуть залишатися з нею на все життя. Тому важливо навчати дітей активному та здоровому способу життя з початкових класів.

Серед українських науковців, які займаються дослідженнями у сфері рухової активності та фізичного виховання дітей, слід виділити О. Левчука, І. Іванову, Ю. Верхошанського, О. Круп'як, О. Порошенко та інших.

Рухова активність сприяє фізичному розвитку дітей, зміцнює їхні кістки, м'язи та серцево-судинну систему, що зменшує ризик виникнення різних захворювань, таких як ожиріння, діабет, хвороби серця та інші.

Також рухова активність має позитивний вплив на психологічний стан дітей. Вона допомагає зняти стрес та напругу, збільшує витривалість та відчуття власної сили, покращує настрій та самопочуття. Регулярна рухова активність сприяє розвитку пам'яті, уваги та інших психічних функцій [1].

Крім того, рухова активність є важливим елементом соціалізації дітей і допомагає формувати комунікативні навички, взаємодію з іншими людьми, розвивати емоційний інтелект та толерантність.

Учителі та батьки повинні стимулювати дітей до регулярних занять фізичною активністю та прививати їм звички здорового способу життя.

Для учнів початкових класів рекомендується проводити принаймні 60 хвилин рухової активності на день. Однак, ця тривалість може бути розподілена на кілька коротших занять, наприклад, по 20-30 хвилин на день [3].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Важливо забезпечити різноманітність фізичних активностей, що залучають різні групи м'язів та підвищують кардіоваскулярну витривалість, гнучкість та координацію рухів. Можна рекомендувати такі види рухової активності: ігри з м'ячем (футбол, баскетбол, настільний теніс); скакалка та інші аеробні вправи (біг, ходьба, плавання); вправи на розтягування та розвиток гнучкості; вправи на розвиток координації та балансу (наприклад, на одній нозі); ігри навулиці та взаємодія з природою (стрибки через скакалку, катання на велосипеді тощо) [2].

Важливо, щоб рухова активність не була занадто виснажливою для дитини, адже дитина має зберігати енергію на інші види діяльності, такі як навчання та соціальні взаємодії. Тому, при підборі режиму рухової активності, слід враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та забезпечити достатню кількість часу на відпочинок та рекреацію.

Засоби фізичного виховання, які допоможуть оптимізувати рухову активність здобувачів початкової освіти, включають у себе наступні [1; 2]:

- Рухливі ігри. Це можуть бути різні ігри, які допомагають розвивати різні фізичні та психічні якості учнів, зокрема, координацію, швидкість, витривалість, зосередженість та спритність.
- Спортивні змагання, які допомагають учням розвивати не тільки фізичні, але і соціальні якості, такі як командність, співпраця, взаємодія та розвиток лідерських якостей.
- Фізичні вправи та комплекси вправ. Це можуть бути різні вправи, які допомагають розвивати фізичні якості учнів, такі як сила, витривалість, швидкість, гнучкість та координацію рухів.
- Елементи йоги та медитації, які допомагають учням зосередитися та зняти напругу, що сприяє підвищенню рівня уваги та концентрації на навчанні.
- Прогулянки та екскурсії сприяють підтримці здоров'я та підвищенню рівня рухової активності, а також розвитку соціальних та моральних якостей, таких як толерантність, взаємодія з іншими людьми та культурне сприйняття навколишнього світу.

Отже, оптимізація рухової активності здобувачів початкової освіти може бути досягнута за допомогою різноманітних засобів фізичного виховання, які будуть сприяти активному та здоровому способу життя учнів. Організація різноманітних фізичних вправ, ігор, спортивних змагань, екскурсій та активного відпочинку може стати ефективними засобами стимулювання рухової активності. Також важливо забезпечити комфортне та безпечне робоче місце для учнів та залучати батьків до процесу стимулювання рухової активності дітей. Необхідно пам'ятати, що рухова активність має велике значення не тільки для фізичного, а й для психічного здоров'я дітей, тому варто зробити все можливе, щоб забезпечити їх активність та розвиток в цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Жайворонок О.О. Оптимізація рухової активності школярів засобами олімпійської освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 3К (131), 2021. С. 144-149.
2. Ляліна Л. В. Методи формування рухової активності на уроках фізичної культури. Посібник. Кременчук, 2022. 74 с.
3. Рубан В. Ю. Організаційно-методичні засади оптимізації процесу фізичного виховання учнів початкових класів в умовах сільської загальноосвітньої школи. Автореферат дисертації. Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту. Дніпро, 2018.

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: АПГРЕЙД ІНСТРУМЕНТАРІЮ СУЧАСНОГО УЧИТЕЛЯ З ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Іващук Олександра
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І.Я. Франка
м. Коростишів
Науковий керівник: Левченко С.В.,
викладач психолого-педагогічних дисциплін

Анотація. У статті висвітлено завдання, зміст і принципи педагогіки партнерства в Новій українській школі. Окреслено правила спілкування педагогів зі здобувачами освіти. Описано вправи, які відтворюють аспекти партнерських відносин у закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: педагогіка партнерства, учитель, батьки, партнерство.

Одним із складників формули Нової української школи є педагогіка партнерства. Щоб батьки були односторонніми-помічниками, вчителі повинні добре організувати їх навчання. Якщо вчителі добре впораються з цим завданням, навчивши батьків по-іншому розуміти дитинство, якість виховання дітей різко підвищиться, з'являться реальні можливості для активної участі батьків у житті класу та школи.

Зауважимо, що педагогіка партнерства поняття не нове, але має кілька підходів у трактуванні суті: навчання без примусу; вільний; інтелектуальне поле класу.

Педагогіка партнерства вперше в історії педагогіки прописана законодавчо, вона одним із восьми компонентів формули Нової української школи і зафіксована у Концепції. До основних принципів цього підходу відносять:

- повагу до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіру у відносинах;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- діалог – взаємодію – взаємоповагу;
- розподілене лідерство (право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Пріоритетною стає роль учителя, який має бути другом, а сім'я своєю чергою має бути залучена до побудови освітнього шляху дитини. Зокрема, з'являються нові педагогічні професії:

- фасилітатор (допомагає, підтримує учня через педагогічну взаємодію);
- тьютор (репетитор, наставник);
- коуч (тренер, здатний зробити з людини чемпіона, коли йдеться про виховання переможців);
- ментор (допомагає тоді, коли його просять про допомогу, наприклад, щоб досягнути індивідуального зростання);
- едвайзер (радник, або консультант).

Окрім нових професій, з'являється і новий ринок партнерських послуг. Наприклад, форум «Мудрі батьки – щаслива дитина» проводиться 10-й рік поспіль; тренінги та вебінари Д. Карпачова, зокрема: «Комп'ютерна та інтернет залежність у дітей», «Школа без стресу», «Чому дитину потрібно поважати»; майстер-класи на тему «Батьківська мудрість та любов»; психологічні тренінги освітнього проекту «На урок» за темами: «Батьки і діти: шляхи взаємодії», «Діти – дзеркало батьків».

Під час участі у науково-практичній конференції «Нова українська школа: практична підготовка майбутнього вчителя в умовах викликів суспільства», яку організувало і провело Студентське наукове товариство Коростишівського педагогічного коледжу імені І.Я. Франка Житомирської обласної ради, ми запропонували різноманітні вправи, які відтворюють аспекти партнерських відносин у закладах загальної середньої освіти.

Вправа 1. «Березень-квітень-травень». Загал учасників був розділений на три групи, наприклад, за назвами місяців весни (березень-квітень-травень), де «березень» – це група, що зображує модель партнерських відносин в колективі з колегами, «квітень» – з учнями, а «травень» – з батьками. Учасники отримали завдання: використовуючи вербальні та невербальні засоби, представити свою групу так, щоб дві інші здогадалися, яку модель представляють колеги. Час на підготовку – 8 хв. Форма подачі – на вибір учасників (проза, поезія, перформанс, інсценізація тощо). По закінченню підготовки кожна група презентувала свій виступ. Усі учасники впоралися із завданням.

Вправа 2. Шкільна програма співпраці. Відповідно до утворених груп учасники виступали об'єднаннями професіоналів, а саме директорами шкіл. На чистому аркуші учасники вказали, яка громадська організація створена в школі, або яка працює програма співпраці школи та батьківською громадою, з якою назвою? Також вказали, які традиційні форми роботи з

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

батьками реалізуються. Якщо такої не існувало, учасники придумували власний варіант. Також відбулося обговорення кроків, які ми можемо зробити зараз або в найближчому майбутньому, щоб почати вибудовувати партнерські відносини. Наприклад:

– Учитель отримує в класі ту модель поведінки, яку демонструє сам. Не намагається змінити дітей, а змінює себе, бо діти будуть такими, як він.

– Учитель зменшує кількість правил, обов'язкових до виконання. Треба пам'ятати, що правила діють і для учнів, і для вчителя (наприклад, приходити на урок без запізнення).

– Учитель дозволяє собі та дітям помилятися тобто зробити помилку ресурсом для розвитку (Як добре, що ми будемо жити без оцінок!).

– Учитель довіряє дітям, дає їм більше можливостей для прояву самостійності та відповідальності.

– Учитель створює в класі емоційно безпечне середовище, щоб учні відчували, що їх розуміють, приймають такими, як вони є, наприклад, проведення ранкових зустрічей.

– Учитель створює середовище щастя. Щастя – це коли дитину в школі поважають, не кричать на неї, не звинувачують у всіх гріхах. Щастя – це коли дитина має свободу, поєднану з відповідальністю, коли учні допомагають один одному. Щастя – це коли школа стає місцем безпеки та психологічного комфорту, школою співпраці, взаємної поваги та взаєморозуміння. Школою, де допомагають знайти своє місце у світі, який зараз так швидко змінюється.

Вправа 3. Проєкт «Антигаджет». Наявність мобільного телефону сьогодні є нормою для кожної цивілізованої людини. Зазвичай користувачі смартфонів починають свій день із перегляду соціальних мереж або стрічки новин та закінчують його так само. «Розумні гаджети» стали невіддільною частиною нашого життя: люди використовують їх не лише для дзвінків або повідомлень, але й для перевірки погоди, здійснення онлайн-покупок, пошуку роботи, знайомств тощо. Можна було б припустити, що життя зі смартфоном у руці робить підлітків щасливішими, та наукові докази свідчать про зворотне: «Чим більше часу підлітки проводять, дивлячись на екрани, тим більша ймовірність, що вони скаржитимуться на симптоми депресії»

Робота продовжилась у групах, де одну представляли директори та вчителі шкіл, другу – батьки, і третю – учні різних класів. Протягом 7 хв. учасники мали провести «мозковий штурм», обговорюючи пропозиції, та запропонувати аудиторії конкретні шляхи з вирішення проблеми використання телефонів у школі. Як їх обмежити, чи заборонити, чи залишити без змін.

Під час роботи над цією вправою учасники представили такі нестандартні рішення щодо використання гаджетів у шкільному середовищі:

1. Використовуємо нові слогани як пропаганду:

– «Не дай телефону СЕБЕ захопити!!!»,

– «Школа – не місце для побачень із гаджетом!»,

– «Що ти обираєш: телефон чи свободу».

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

2. Використовуємо нові форми роботи з учнями: створення *буктрейлерів*, які, з одного боку, популяризують читання книги, а з іншого – дозволяють на повну реалізувати творчі здібності школярів; проведення «живої книги» – зустрічі з «книгами», в ролі яких виступають люди.

3. Уводимо чіткі правила для всіх:

- у класі ми не користуємося телефоном без навчальної необхідності!
- треба зробити / прийняти дзвінок – чекай перерви!
- шкільний Wi-Fi обмежений у навчальний час.

Проведена науково-практична конференція продемонструвала, що проблема розуміння та впровадження педагогічного партнерства у сучасні реалії закладів загальної середньої освіти неоднозначна. Важливо впроваджувати дієві форми налагодження партнерських взаємин учителя з батьками, бо педагогіка партнерства ґрунтується на спілкуванні, взаємодії, співпраці між учителем, учнями та батьками; новому залученні родини у побудову освітньої траєкторії дитини; діалозі між учителями, учнями та батьками. Усі учасники освітнього процесу (учителі, учні та батьки) об'єднані спільними цілями та рівноправні.

Список використаних джерел:

1. Артемова В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь, 2006. 424 с.

2. Вплив смартфонів на рівень щастя, інтелекту та нове покоління «iGen»
URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28705680.html>

3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Постанова КМ України № 988 від 14.12.2016 р.

4. Майстер-клас «Батьківська мудрість та любов» URL: <https://vseosvita.ua/library/majster-klas-batkivska-mudristta-lubov-66186.html>

ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ УЧНІВ НУШ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

*Корзун О.В., Бутенко С. В.
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя
м. Ніжин*

*Науковий керівник: Дубровська Л.О.,
кандидатка педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,
початкової освіти, психології та менеджменту.*

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Анотація. У статті розглянуто проблему формування комунікативних компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі формування патріотичності у школярів. Окреслюється думка про те, що підготовка майбутнього фахівця в початковій школі буде найефективнішою за умови її діяльності в патріотичному аспекті. Реалізації взаємодії комунікативності майбутніх фахівців та патріотичності учнів формує розвинену, прогресивну молодь.

Ключові слова: формування, комунікативна компетентність, патріотичні почуття, педагогічні технології, процес навчання, учитель початкових класів, учень НУШ.

Актуальність дослідження. Нова українська школа перебуває в стадії інтенсивного розвитку та збагачення і напрями, в яких формується учень стає все більше, але незмінним залишається – патріотичне виховання. Саме патріотичне виховання молодших школярів є складовою частиною педагогічної системи освіти України. А також особливістю сучасного етапу розвитку нашого суспільства є необхідність докорінного покращення підготовки спеціалістів, зокрема майбутніх учителів, опанування ними основами педагогічних знань та успішного застосування їх на практиці. Тому перед вищою школою України гостро постало питання підготовки висококваліфікованих фахівців, спроможних бути мобільними та конкурентно спроможними на світовому ринку праці, мати необхідні знання, навички й компетенції для навчання протягом життя.

Мета статті є розкрити взаємодію формування комунікативної компетентності з патріотичними почуттями, педагогічними технологіями, процесом навчання, майбутніх учителів початкових класів та учнів НУШ.

Виклад основного матеріалу. Проблема розвитку комунікативної компетентності майбутніх педагогів у процесі підготовки до професійної діяльності в інклюзивному середовищі є актуальною в сучасну історичну добу. Вчитель здійснює навчання і виховання всіх дітей, використовуючи принцип індивідуально-диференційованого підходу. Таким чином забезпечується соціалізація дітей та їх розвиток. Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. У Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національній доктрині розвитку освіти як стратегічні визначаються завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота України як світоглядного чинника [1].

Досліджували дану тематику чимала кількість науковців. Теоретичний аспект патріотичного виховання молодших школярів розробляли відомі українські педагоги минулого: Х.Алчевська, Г.Ващенко, Б.Грінченко, М.Грушевський, О.Духнович, М.Драгоманов, А.Макаренко, І.Огієнко, С.Русова, В.Сухомлинський, К.Ушинський, які значну увагу приділяли вихованню любові до своєї землі, рідної мови, формуванню національної самосвідомості.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Враховуючи вище зазначене варто зауважити, що саме розвиток патріотичності не можливий без компетентнісного підходу фахівців.

Поняття компетентнісного підходу виводиться із взаємозалежних понять «компетентність», «компетенція», «компетентний». Відповідно до трактування компетентний працівник – такий, «який має достатні знання у якій-небудь галузі, який з чим небудь добре обізнаний, тямущий, який володіє знаннями, кваліфікований, має певні повноваження, повноправний, повновладний. Компетенція - це коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи, коло питань, у яких дана особа має повноваження, знання, досвід, сукупність знань, навичок, умінь, сформованих у процесі навчання тої чи іншої дисципліни, а також здатність до виконання певної діяльності; професійна компетенція – здатність до успішної професійної діяльності; компетенція спеціаліста – єдність знань, професійного досвіду, здатності діяти і навичок поведінки індивіда, обумовлених заданою ситуацією, її метою і посадою індивіда. Компетентність це: 1) володіння компетенцією; 2) володіння знаннями, що дозволяють судити про що-небудь; 3) коло повноважень якоїсь установи або особи, коло питань, у яких дана особа володіє знаннями і досвідом [6].

Різні аспекти проблеми спілкування та формування стилю між особистісної взаємодії висвітлені в дослідженнях Б. Ананьєва, Г. Андреєвої, Л. Баткіна, М. Бахтіна, М. Бейкера, В. Біблера, О. Бодальова, М. Бубера, Г. Васяновича, П. Вацлавіка, К. і Р. Ведерберів, Л. Виготського, О. Гойхмана, В. Горяніної, М. Кагана, В. Лабунської ін.

Успішність комунікативної підготовки майбутніх учителів початкових класів, що розвиватиме патріотичні почуття, залежить від того, наскільки в змісті та методиці їхнього навчання буде забезпечено: використання навчальних дисциплін і трансдисциплінарних зв'язків між ними як засобу досягнення мети формування комунікативної компетентності студентів; організацію комунікативного освітнього середовища в процесі викладання фахових дисциплін; управління непрямого типу з опорою на партнерську взаємодію учасників освітнього процесу, співтворчість, участь студентів у навчальному процесі як його активних суб'єктів; використання методів і прийомів інтерактивного характеру, традиційних та інноваційних технологій з метою оволодіння студентами стратегіями і тактиками професійної комунікації [2].

До складових комунікативної компетентності належать:

- орієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування, заснована на знаннях і життєвому досвіді індивіда;
- спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин, умов соціального середовища;
- адекватна орієнтація людини в самій собі – власному психологічному потенціалі та потенціалі партнера, ситуації;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- готовність й уміння будувати контакти з людьми; • внутрішні засоби регуляції комунікативних дій;
- знання, уміння і навички конструктивного спілкування;
- внутрішні ресурси, необхідні для побудови ефективної комунікативної дії у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії [6].

Патріотичне виховання почутті в сучасній школі містить взаємопов'язану діяльність вчителя та учня з розвитку сукупності моральних норм та рис поведінки, а саме: повага до Батьківщини, відданість їй, активна праця на благо Вітчизни, примноження трудових звичаїв країни, прагнення до зміцнення честі й гідності своєї держави, любов до рідного краю, дружба з іншими народами, тощо. Школа має невичерпні можливості для здійснення патріотичного виховання. Під час навчального процесу молодші школярі ознайомлюються з історією українського народу, його багатовіковою боротьбою за свої права за незалежність, з багатонаціональною культурою, унікальними традиціями, звичаями та обрядами [8].

Робота вчителя початкових класів ґрунтується на комунікативних підходах та навичках, а робота з патріотичного виховання молодших школярів має починатися з формування патріотичних почуттів дитини до власної родини, що має виражатися не лише на словах, а і у вчинках учня.

Висновок. Отже, формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів у сучасних умовах передбачає спеціальну організацію розвивального освітнього комунікативного середовища вищого педагогічного навчального закладу та розробленням відповідного методичного супроводу, що сприятиме оволодінню всіма складниками комунікативної компетентності. Водночас ефективність процесу формування комунікативних якостей майбутніх учителів початкових класів залежить від професійної спрямованості навчання їх української мови, інших дисциплін, мовленнєвої активності студентів, розвитку в них умінь особистісної і фахової самореалізації.

Тому процес формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців та патріотичний розвиток учнів НУШ є цілеспрямованим, керованим, вимірюваним і ґрунтується на низці теоретико-методологічних концептів.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності [Текст] : навч. посіб. К. : Академвидав. 2009. 248 с.
2. Вітюк В.В. Готовність педагогів до змін в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». *Наукові публікації «Педагогічний пошук»* № 2 (94). 2017. С. 3–7.
3. Когут І. В. Обґрунтування методики формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університету імені Григорія Сковороди»*. Додаток 2 до Вип. 35. Том IV (16).

4. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя. *Дис. канд. пед. наук*: 13.00.04. Полтава. 2015. С. 91–122

5. Комунікативна компетентність, її складові. Навчальні матеріали онлайн. URL: https://pidru4niki.com/90380/sotsiologiya/komunikativna_kompetentnist_skladovi

6. Матвієнко О. В. Педагогічне спілкування вчителя як складова професійної готовності до педагогічної взаємодії в навчально - виховному середовищі школи першого ступеня. *Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманов. Збірник наукових праць*. С.127-130

7. Прасол Д. В. Психодіагностика та корекція в роботі шкільного психолога: методичний посібник. Миколаїв : Кріт. 2009. 214 с.

8. Стефанік С.К. Українське народознавство (Практичне народознавство): Навч. пос. - 2-е вид., доповнене. Харків: БНН. 2003. С.6-44.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НУШ ДО УПРАВЛІННЯ МОВЛЕННЕВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Вікторія Кошик
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси
Науковий керівник: Яцина С.М.,
кандидат педагогічних наук

Анотація. *Актуалізовано проблему професійної підготовки майбутніх учителів Нової української школи до управління мовленнєвою діяльністю молодших школярів. Розглянуто структуру мовленнєвої діяльності молодших школярів та її види (говоріння, аудіювання, читання, письмо). Зазначено напрями професійної підготовки майбутніх учителів Нової української школи до управління мовленнєвою діяльністю молодших школярів.*

Ключові слова: *мовленнєва діяльність, структура мовленнєвої діяльності, молодші школярі, майбутні вчителі, управління, Нова українська школа.*

Актуальність проблеми дослідження зумовлена реформаційними процесами, що нині відбуваються в початковій освіті й з-поміж інших передбачають формування мовленнєвої діяльності молодших школярів, яка охоплює аудіювання, говоріння, читання й письмо. Серед найбільш ефективних методів, що дозволяють ефективно впливати на мовленнєву діяльність молодших школярів, популярністю користуються інтерактивні методи, застосування яких на уроках української мови і літературного читання

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

сприяють посиленню якості освітнього процесу Нової української школи загалом.

Проблема управління мовленнєвою діяльністю молодших школярів є достатньо розробленою в дослідженнях І. Аміріді, Н. Бірецької, Б. Галайди, С. Дубовик, О. Лобчук, О. Панчак, К. Петриченко, К. Пономарьової, О. Хорошковської та ін. Психолінгвістичний аспект представлений у наукових розвідках О. Гуменецької, Л. Калмикової, Г. Калмикова, І. Лапшиної, Н. Харченко, І. Черезової та ін. Можливості застосування новітніх освітніх технологій на уроках української мови і літературного читання в початковій школі розкрито такими вченими, як В. Волкова, Л. Гадкевич, О. Затишняк, Г. Івашина, С. Камишенцева, Н. Кудикіна, Л. Пироженко, О. Пометун, В. Редько, Л. Чередниченко та ін.

Розкриваючи сутність поняття «мовленнєва діяльність молодших школярів», слід зазначити, що це – активний, цілеспрямований і водночас багатокомпонентний процес передавання і сприймання інформації, який реалізується у таких її видах, як аудіювання, читання, говоріння і письмо. Не важко зрозуміти, що така діяльність спрямована, найперше, на формування мовної особистості як гаранта забезпечення і подальшого розвитку національної культури і державності. У «Державному стандарті початкової освіти» структура мовленнєвої діяльності молодших школярів схарактеризована так: «взаємодіє з іншими особами усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях; сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її для збагачення власного досвіду; висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими особами письмово і в режимі реального часу, дотримується норм літературної мови; досліджує індивідуальне мовлення для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх» [1].

Наголосимо, що мовленнєва діяльність молодшого школяра дуже важлива і залежить від реалізації всіх змістових ліній мовно-літературної освітньої галузі, а саме: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовлення», «Театралізуємо» (за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Шияна Р. Б.) [2] або «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища» (за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Савченко О. Я.) [3].

Наголосимо, що завдяки управлінню мовленнєвою діяльністю зі сторони вчителя Нової української школи (далі – НУШ) молодші школярі оволодівають фонетичною будовою і лексикою, засвоюють закономірності словозміни і словотворення, логіку і композицію висловлення, відшліфовують виразність усного мовлення. Як результат, висока культура усного і писемного мовлення, добре знання і чуття рідної мови стає найкращою опорою дитини в її подальшому суспільному житті й творчій діяльності.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Готуючи майбутніх учителів НУШ до управління мовленнєвою діяльністю молодших школярів слід акцентувати увагу на таких напрямках: 1) удосконалення звуковимови учнів і підвищення їхньої культури мовлення; 2) збагачення, уточнення й активізація словникового запасу молодших школярів; 3) вироблення вміння вживати слова у властивому для них значенні, послуговуватися виразними засобами мовлення залежно від ситуації й мети висловлювання; 4) учити послідовно і логічно викладати думки; 5) удосконалювати граматичну будову мовлення молодших школярів; 6) допомагати оволодіти нормами українського літературного мовлення; 7) сприяти засвоєнню найважливіших етичних правил спілкування. Перелічені напрями становлять основу для вироблення в учнів НУШ цих умінь сприймати, відтворювати і будувати зв'язні висловлення різних типів і стилів.

Готуючись до управління мовленнєвою діяльністю молодших школярів майбутнім учителям НУШ слід пам'ятати, що мовлення в освітньому процесі відіграє не лише роль спілкування, установлення контакту між людьми, обмін думками і почуттями, інформацією. Адже комунікація здійснюється не тільки вербально, але й за допомогою невербальних знаків, які вивчає семіотика (міміка, жести, дотик). Натомість мовлення передбачає, насамперед, вербальну комунікацію за допомогою мовних знакових одиниць: слів, синтаксичних конструкцій, тексту, інтонацій, часто за підтримки невербальних засобів.

Управління мовленнєвою діяльністю молодших школярів потребує від майбутніх учителів НУШ усвідомлення фізіологічних основ і механізмів мовленнєвої діяльності за її видами: говоріння (діалогічне і монологічне усне мовлення, побудова діалогу, переказування тексту, створення власних висловлювань), аудіювання (сприйняття і розуміння усного мовлення, слухання і розуміння мовних одиниць, визначення основної думки), читання (вголос і про себе), письмо (письмові зв'язні висловлювання). Особливої уваги потребують кодові переходи, взаємозв'язок мислення й мовлення, реалізація функцій мови в мовленні, взаємодія різних мов у мовленнєвій діяльності білінгва, процес оволодіння мовленням дитиною молодшого шкільного віку, а також формування «мовного чуття» (інтуїції).

Отже, нині проблема управління мовленнєвою діяльністю молодших школярів потребує від майбутніх учителів НУШ набуває особливої актуальності. Однак молодші школярі не завжди можуть чітко висловити свої думки, оскільки їм бракує активного словникового запасу. Звідси одне з основних завдань полягає в управлінні мовленнєвою діяльністю молодших школярів не лише на уроках, але і в позаурочний час.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://surl.li/fimeu> (дата звернення: 01.11.2022 р.).
2. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас. URL: <http://surl.li/dexnc> (дата звернення: 10.10.2022 р.)

3. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3- 4 клас. URL: <http://surl.li/cvuza> (дата звернення: 10.10.2022 р.)

НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ, ВИХОВАТЕЛЯМИ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ, ПСИХОЛОГАМИ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Ганна Лисенко
Український державний університет
Імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Пригодій М. А.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. У статті розглянуто спрямування інклюзивної педагогіки, як науки, на освіченість людей у ставленні до інвалідності, розвитку таких особистих цінностей, що виключають негативне індивідуальне, колективне, соціально несприятливе ставлення до людей з особливими потребами. Висвітлено складові освітньої політики, які мають включатися в освітнє та соціальне виховання територіальної спільноти в атмосфері прийняття, турботи та зустрічі з тим, хто відрізняється, щоб сприяти інклюзії. Розкрито аспекти підготовки майбутніх педагогів, важливі для ефективного зростання їх професійної компетентності, які дозволять запроваджувати та використовувати ефективні педагогічні технології навчання й виховання різних категорій дітей з особливими потребами.

Ключові слова: інклюзивна педагогіка, інклюзивна освіта, діти з особливими потребами, підготовка майбутнього педагога до навчання дітей з особливими потребами.

Стаючи науковою, інклюзивна педагогіка спрямовується на освіченість людей у ставленні до інвалідності, розвитку таких особистих цінностей, що виключають негативне індивідуальне, колективне, іноді вкрай соціально несприятливе ставлення до людей з особливими потребами.

Наявність людей з особливими потребами, дорослих чи неповнолітніх, залучає усе суспільство до вирішення цієї проблеми. Загальна мета є такою, щоб впроваджувати достойні умови життя та систему відносин, які задовольнятимуть людей з особливими потребами таким чином, щоб вони могли відчувати себе частиною спільноти, де є можливість діяти, робити вибір та бачити визнаною власну роль та власну особу, незважаючи на вади.

Щоб забезпечити добробут, людську гідність та можливість соціальної інклюзії людей з особливими потребами, необхідно діяти таким чином, щоб розвивалася культура прийняття, культура турботи, як ставлення з бажанням допомагати, а також культура «зустрічі». Ці складові мають включатися в освітнє та соціальне виховання територіальної спільноти в атмосфері прийняття, турботи та зустрічі з тим, хто відрізняється, щоб сприяти інклюзії.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Це означає – розвивати, практикувати і постійно пропонувати інклюзивну освіту.

Освіта є залученням інтересу і зацікавленості, коли передбачаються варіації вибору та послідовна побудова шляху. Вона вимагає взаємності та прихильності до освіти людей з особливими освітніми потребами, слухання та поваги, розуміння їх потреб, знання їхніх звичок та консультацій між учасниками взаємодії щодо ситуацій, критичної та пильної оцінки пройдених шляхів. Добра і якісна освіта, можлива лише за умови, коли вона справедлива, коли вона зорієнтована на дрібні деталі, особистісний контекст, маленькі кроки і окремі зрозумілі жести, сповнені почуттями [2].

Щоб зробити цей процес більш доступним, необхідно:

1. Створити нову культуру прийняття та інклюзії осіб з особливими потребами: це означає змінити погляд та соціальні уявлення, уникнути того, щоб різноманітність не стала нерівністю та неповноцінністю в соціальному, політичному та професійному житті.

2. Подумати над роллю осіб з особливими потребами в процесі інклюзії через їх реальну участь: якщо не буде надано ніякого простору для діяльності таким людям, існує ризик що вони стануть пасивними, це означає зробити їх такими, що потребують лише допомоги. Участь у побудові власного шляху означає також можливість для такої особи задіяти власні вміння та розвивати особистісні потенціали.

3. Подолати будь-яку можливу схематизацію хвороби: необхідне глобальне бачення людини з її історією, її способом життя, її пережитим досвідом і її почуттями.

4. Прийняти в якості переважного відношення до здібностей, збережених функцій, подолавши будь-яку форму опіки і нагляду: навіть у піклуванні, створити простір для самостійної дії та оцінки реальної ситуації, оскільки безперервна допомога іншому означатиме вторгнення в його інтимний життєвий світ, створюючи вид залежності та пасивності.

5. Створювати людські ресурси із залученням до участі в прийнятті та підтримці: треба сприяти впровадженню постійного освітнього процесу через соціальні та педагогічні заходи.

6. Переглянути підготовку фахівців професійного складу: фахівці мають вміти взаємодіяти, взаємодоповнювати один одного, виходячи із свого досвіду, повинні вести діалог щодо керування супроводом, як би не відрізнялася їх попередня освіта і спеціалізація.

Про шкідливий вплив на дітей з особливими потребами соціальної ізоляції, на необхідність включення їх у середовище звичайних дітей вказував ще Л. С. Виготський у 1978 році. Він дійшов висновку, що відриваючи дітей з вадами від сімей та друзів і створюючи для них особливе соціальне середовище, суспільство викликає у них – вторинну інвалідність, яка призводить до ще більшого відсторонення людини від суспільного життя. «Надзвичайно важливо з психологічної точки зору не замикати дітей з інвалідністю в особливі групи, а можливо ширше практикувати їх спілкування

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

з рештою дітей; ...глибоко антипедагогічним є правило, згідно якого ми, з метою зручності, підбираємо однорідні колективи дітей з розумовими проблемами розвитку. Роблячи це, ми йдемо не тільки проти природної тенденції в розвитку цих дітей, але, що набагато важливіше, ми позбавляємо дитину колективної співпраці і спілкування з іншими, посилюємо, а не полегшуємо найближчу причину, що обумовлює недорозвинення її вищих функцій».

Вивчення інклюзивної педагогіки майбутнім вчителям загальноосвітніх шкіл, вихователям дошкільних закладів, психологам системи освіти:

- допомагає налагодити співпрацю й застосовувати командний підхід до вирішення проблем і знаходження шляхів у подоланні труднощів;

- забезпечує можливості для професійного розвитку;

- допомагає усвідомити важливість розроблення програм навчання для дітей із різноманітними потребами;

- дає змогу збагатити власну палітру методів і прийомів навчання та виховання;

- допомагає краще зрозуміти індивідуальні особливості дітей;

- спеціалісти (медичні працівники, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей більш цілісно, а також вчать дивитися на життєві ситуації очима дітей;

- вихователь й асистент вихователя в групі мають змогу працювати бінарно, взаємодоповнювати один одного, створювати цікаві діалоги, правильно розподіляти професійні функції [5].

Первинною та важливою сходинкою підготовки системи освіти до реалізації процесу інклюзії є етап психологічних і ціннісних змін її фахівців та рівня їх професійних компетентностей. Вже на перших етапах розвитку інклюзивної освіти гостро постає проблема неготовності педагогів (професійної, психологічної та методичної) до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, виявляється брак професійних компетенцій до роботи в інклюзивній сфері, наявність психологічних бар'єрів і професійних стереотипів. Основним психологічним «бар'єром» є страх перед невідомим, страх шкоди інклюзії для решти учасників процесу, негативні установки та упередження, професійна невпевненість, небажання змінюватися, психологічна неготовність до роботи з «особливими» дітьми.

Підготовка педагогів для реалізації інклюзивної освіти містить деякі аспекти, важливі для ефективного зростання їх професійної компетентності. Майбутнім вчителям загальноосвітніх шкіл, вихователям дошкільних закладів, психологам системи освіти необхідно викладати класичний (мінімальний або поглиблений) блок знань про проблеми розвитку і основи педагогіки підтримки.

Крім класичного блоку знань про особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами, важливо врахувати принципово нові підходи до підвищення кваліфікації педагогів. Важливим аспектом підготовки кадрів є інтерактивні форми навчання, включаючи тренінги, педагогічні

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

консиліуми, відкриті обговорення стратегії супроводу дитини, культурологічні дискусії. Наприклад, спеціальні педагогічні тренінги допомагають створити основу для мотивованого підвищення педагогічної компетентності, тобто:

- прийняти філософію інклюзії;
- навчитися спостерігати за дитиною, відзначаючи зміни в її поведінці і навчанні;
- побороти страхи і розвінчати забобони пов'язані з навчанням дітей з обмеженими можливостями;
- виявити ресурси для організації ефективної роботи;
- поставити цілі для мотивованого заповнення прогалин в професійних знаннях;
- організувати реальне міждисциплінарне співробітництво як всередині свого педагогічного колективу, так і у всіх зовнішніх структурах.

У співпраці майбутнього педагога з родинами має бути прогнозування перспектив розвитку дитини, створення програми дій для кожного члена родини, визнання батьками рівноцінності та унікальності кожної дитини, побудова стратегій спільного особистісного зростання. Тому ведучими формами роботи з батьками мають стати тренінги, семінари-практикуми, робота у малих групах, рольові ігри, створення довгострокових проектів взаємодії вихователя з родиною.

Отже, необхідність вивчення інклюзивної педагогіки майбутніми вчителями загальноосвітніх шкіл, вихователями дошкільних закладів, психологами системи освіти обґрунтована тим, що дозволяє:

1. Засвоїти концептуальні засади, зміст основних принципів і цінностей інклюзивної педагогіки.
2. Оволодіти знаннями щодо міжнародного та національного законодавства у сфері інклюзивної освіти, зарубіжного досвіду інших країн світу.
3. Набути уявлень про механізми та інструменти включення дітей до загальноосвітніх закладів.
4. Засвоїти основні поняття і вимоги деонтології в інклюзивній практиці.
5. Засвоїти основні технології та методики організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти: правильно будувати інклюзивний процес, бути ефективним членом команди супроводу, налагоджувати партнерські стосунки, які б гарантували право на активну та конструктивну позицію кожного з учасників.
6. Інформувати педагогів, батьків, громадськість про сучасні підходи до виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами, методи засоби і форми роботи з ними.
7. Визначати спільні та специфічні для кожного фахівця та батьків функції, залишати за кожною зі сторін право на особливу роль у вихованні дитини.

8. Розробляти спеціальну документацію та вміти організувати навчально-виховний процес та розвиваюче середовище відповідно до потреб усіх дітей групи.

9. Здійснювати освіту дитини з особливими освітніми потребами на оптимістичному прогнозі та життєвих перспективах.

10. Використовувати в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами інноваційні технології та сучасні підходи, прогресивний світовий досвід інклюзивної освіти інших країн.

Список використаних джерел:

1. Бабакова О.С. Готовність педагогів до впровадження інклюзивної освіти в Україні // Педагогіка здоров'я: збірник наукових праць IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 210-річчю з дня заснування Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди / за загальною редакцією акад. Прокопенка І.Ф. Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2014. С. 625-626.

2. Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти / Дімітріс Аргіропулос, Наталія Тарнавська. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 248 с.

3. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

4. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство «Україна» 2019. 300 с.

5. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2019. 264 с.

6. Шевченко В. Підготовка фахівців до роботи з дітьми з особливими потребами в сучасних умовах // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруюва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. № 4 (88) С. 340-350.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ЗАДАЧ З МАТЕМАТИКИ ДЛЯ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

Оксана Невірець
Волинський національний університет
імені Лесі України
М. Луцьк

Анотація. У статті порушено питання створення сучасних умов для ефективного освітнього процесу. Досліджено методики використання нестандартних задач на уроках математики з учнями 5-6 класів. Виявлено користь та ефективність від використання нестандартних задач в навчальному процесі учнів.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Ключові слова: *нестандартні задачі з математики, уроки математики, розвиток методики нестандартних математичних задач.*

Одним із важливих завдань сучасної школи є створення в системі навчання таких умов, які сприяли б розвитку дитини, розкриттю її творчого потенціалу. Засвоєння знань – велика та нелегка праця. Вона вимагає від учнів максимальної віддачі та інтелектуальних сил, тривалих та напружених зусиль, постійної сили волі та уваги.

З року в рік зростає потреба суспільства в кваліфікованих спеціалістах, здатних досліджувати, вивчати будь-які зміни, нетрадиційно та якісно вирішувати існуючі проблеми. Вона зумовлена прискоренням темпів розвитку суспільства і, як наслідок, необхідністю підготовки людей до життя в умовах, що швидко змінюються. Фахівці, які приділяють увагу питанням шкільної математичної освіти, звертають особливу увагу на вдосконалення системи математичних задач, оскільки більшість наявних у сучасних підручниках з математики задач, як правило, вимагають алгоритмічного способу розв'язування, що не сприяє розвитку дослідницької та пізнавальної діяльності учнів. Саме це підвищує інтерес вчителів, науковців, авторів підручників до завдань певного жанру, у спеціальній літературі позначених різними синонімічними термінами: проблемні, творчі, пошукові, евристичні, цікаві, які можна об'єднати загальним терміном «нестандартні задачі» [1, с.140]. Досліджуючи розвиток методики використання нестандартних задач з математики у 5-6 класах, можна сказати, що такі задачі знаходять все більш часте та широке застосування у навчанні математики: ці завдання з'являються не лише в підручниках математики, а й в окремих тематичних посібниках з математики для учнів. Слід зазначити, що дослідженням проблематики займалось чимало науковців, зокрема, Д. Пойя, М. Б. Балк, Г. П. Бевз, М. І. Бурда, П. Я. Гальперін, Ю. М. Колягін, А. Г. Конфорович, І. А. Кушнір, Ф. Ф. Нагібін, Л. М. Фрідман та ін.

Ефективність навчання учнів розв'язування нестандартних задач залежить від кількох умов: задачі слід вводити в процес навчання шляхом поступового підвищення рівня складності, оскільки непосильне завдання негативно вплине на розвиток учнів; важливо надавати учням максимальну самостійність у пошуку розв'язків задач, дійти до кінця, переконатися в помилковості відповіді, повернутися до умови і заново почати пошук розв'язку; необхідно пояснювати учням різні способи, прийоми, евристики розв'язування різних нестандартних задач [1].

Із розвитком методики використання нестандартних задач на уроках математики в 5-6 класах виникло не лише чимало їх визначень, а й немало їх класифікацій. Серед їх великого різномайття слід виділити класифікацію Є. Ю. Лавлінської. Дана класифікація виглядає так: комбінаторні задачі; задачі на активний перебір варіантів співвідношень; задачі на впорядкування елементів множини; задачі на вливання і переливання; задачі на зважування; логічні задачі; задачі на визначення функціональних, просторових, тимчасових

відношень [1]. У навчально-методичній літературі також наводяться такі класифікації нестандартних задач: за характером вимог, за змістом розумових операцій, задіяних у процесі розв'язування, за прийомами, використаними у процесі розв'язування [2].

На прикладі однієї з нестандартних задач (логічної задачі) можна ще раз підкреслити важливість, необхідність і розвиток даного типу задач [4, с.105].

Задача. Три богатирі, Ілля Муромець, Добрия Микитич та Альоша Попович, захищаючись від нападу на рідну землю, зрубали Змію Гориничу всі 13 голів. Найбільше зрубав Ілля Муромець, а найменше – Альоша Попович. Скільки голів міг зрубати кожен із них?

Міркуючи над задачею учні усвідомлюють, що імовірними є кілька правильних відповідей. Для візуалізації всіх можливих випадків доцільно скористатися таблицею, адже серед логічних задач досить поширеним є метод розв'язування за допомогою таблиць. Проте розв'язати одну й ту саму задачу і прийти до правильної відповіді часто можна різними способами, що підкреслює багатofункціональність і багатогранність нестандартних задач.

Отже, підбиваючи підсумки, я з упевненістю можу стверджувати, що розвиток методики використання нестандартних задач на уроках математики в 5-6 класах стрімко набуває обертів і буде продовжувати розширюватися в умовах сучасної освіти. Використання таких задач дає можливість не лише розвивати пізнавальну активність учнів, а й накопичувати свій досвід у зіставленні, спостереженні, виявленні математичних закономірностей, висловлювати свої здогадки й логічні твердження. Отже, в процесі розв'язування нестандартних задач в учнів формується певний стиль мислення, який сприяє в організації дослідницької діяльності. Також важливо використовувати досвід наших попередників, які займалися дослідженням цього питання, поповнювати й адаптовувати цей досвід до сучасних змінюваних умов новими знаннями й методичними здобутками з даної теми.

Список використаних джерел:

1. Богатирьова І.М. Застосування проблемного навчання на уроках математики в 5-6 класах. Дидактика математики: проблеми і дослідження. Донецьк: Фірма ТЕАН, 2008. С. 139-143.
2. Конфорович А.Г. Добрий день, Архімеде! : Цікаві задачі, ігри, головоломки. Київ : Молодь, 1988. 150 с.
3. Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С. Математика. 5 клас: підруч. для ЗЗСО. Харків: Гімназія, 2018. 272 с.

ВИМОГИ ДО ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ФУТБОЛІ

Віталій Новітченко
Сумський державний педагогічний університет

імені А.С.Макаренка

М. Суми

*Науковий керівник Максименко Л.М.,
канд. наук із фізкультури і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії та методики спорту*

Анотація. У статті проаналізовано рухову активність та визначено її характеристики. Досліджено та охарактеризовано ігрову діяльність футболістів. Виявлено, що рівень сучасних вимог до футболістів високого класу настільки високий, що вимагає від гравців прояву понад функціональних, і фізичних можливостей в екстремальних умовах гри.

Ключові слова: рухові дії, фізична підготовка, футбол.

Сьогодні у футболі переважає високий рівень організації гри, при якому значно зросли вимоги до рівня фізичної підготовленості гравців, до розвитку швидкості, спритності, витривалості, сили і стрибучості. Футболіст, у процесі ігрової діяльності, виконує надзвичайно високе, екстремальне навантаження, що вимагає відповідного розвитку рівня функціональних можливостей і виховання вольових якостей.

У зв'язку з тим, що під час гри одні технічні прийоми і дії змінюються іншими у мінливих ситуаціях, рухова діяльність футболістів дуже різноманітна. У футболі, як і в інших спортивних іграх, рухова активність має свою специфіку. Головними характеристиками її є наступні:

- багатостороння механічна діяльність на тлі емоційного збудження;
- висока варіативність нервово-м'язових зусиль;
- безперервна зміна робочих рухових режимів;
- висока інтенсивність зусиль у вирішальні ігрові моменти;
- високі вимоги, як до рухових так і до вегетативних функцій організму;
- комплексний прояв рухових якостей у короткі інтервали часу.

Детальний аналіз рухової діяльності футболістів показує, що вона характеризується постійною зміною інтенсивності дій. М'язова робота високої інтенсивності змінюється періодами зниженої активності і відносного спокою. Прискорення, ривки, стрибки чергуються з рівномірним легким бігом, ходьбою, зупинками і виконуються зі зміною напрямку, ритму і темпу руху. Така діяльність пов'язана із здійсненням певних фізичних навантажень і супроводжується значними функціональними зрушеннями у протіканні вегетативних процесів, у першу чергу обміну речовин, дихання і кровообігу.

Ігрова діяльність футболістів виключно складна і різноманітна: за 90 хвилин гри вони долають (із різною швидкістю бігу) відстань до 6000 метрів, із яких у середньому 1000 метрів із субмаксимальною і максимальною швидкістю. Сумарний метраж швидкісної роботи футболістів високої кваліфікації становить 1000–1200 метрів для півзахисників, 850–100 метрів для нападників 600–00 метрів – для захисників. Обсяг швидкісної роботи з м'ячем варіює від 72 до 184 метрів. В умовах жорсткого єдиноборства, діючи

на граничній швидкості і тривалий час, футболіст повинен у найрізноманітніших вихідних положеннях (підкат, стрибок, одноопорний стан та ін..) ефективно володіти м'ячем, одночасно вирішуючи складні тактичні завдання [3, 11].

Дії футболіста з м'ячем займають центральне місце у процесі гри. Від ефективності цих дій залежить, у кінцевому рахунку, досягнутий результат. Дослідження показують, що за матч футболісти зустрічаються з м'ячем від 50 до 140 разів, володіючи ним від 20 до 230 сек. найчастіше м'ячем володіють гравці середньої лінії, а основним тактичним засобом ведення гри слугують короткі і середні передачі [2].

Чим вище стійкість гравця, тим більше у нього можливостей до продовження дій у контактних ситуаціях нестійкої рівноваги і тим самим до продовження володіння ініціативою, що завжди мало у футболі першочергове значення.

Особливо велике в екстремальних і складних за координаційною структурою ситуаціях гри значення спеціальної спритності.

Рівень сучасних вимог до футболістів високого класу настільки високий, що вимагає від гравців прояву понад функціональних, і фізичних можливостей в екстремальних умовах гри.

Змагальна спортивна діяльність майже завжди пов'язана з екстремальними ситуаціями, що призводить до вираженої редукції вироблених засобів поведінки і змушує футболіста проявляти приховані функціональні резерви організму і психіки. Безумовно, змагальні навантаження у футболі, що мають високу стресовість, можуть призводити до виснаження функції резервів адаптації, ослаблення захисних структурно-функціональних бар'єрів, що у свою чергу є наслідком схильності до захворювань і травматизму. У зв'язку з цим, футболістові необхідна спеціальна підготовка рухового апарату, оскільки дії футболіста переважно швидко-силовий характер. Це вимагає високої адаптації м'язів до роботи в анаеробних і аеробних умовах [1].

Отже, ігрова діяльність футболістів проходить в умовах короткочасних відрізків і характеризується великою варіативністю дій, що виконуються з різною інтенсивністю і здатністю зберігати високоінтенсивний руховий режим протягом усього матчу, що пов'язано з необхідністю підтримувати високу працездатність, протягом тривалого часу, і виконувати роботу максимальної інтенсивності на тлі значного загального стомлення.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко Е. Ю., Кокарева С. М., Кокарев Б. В. Деякі питання організації занять із загальної та спеціальної фізичної підготовки студентської команди з міні-футболу. *Спортивний вісник Придніпров'я. Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту*, 2017. № 1. С. 37–41.
2. Кокарева С. М., Кокарев Б. В., Черненко О. Є. Особливості змін рівня фізичної роботоздатності та фізичної підготовленості футболістів

високої кваліфікації у другому підготовчому та другому змагальному періодах річного циклу підготовки. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. Житомир: ФОП Євенок ОО, 2017. Вип. 4. С. 65–70.

3. Овчаренко С.В., Матяш В.В., Яковенко А.В. Засоби та методи розвитку фізичних якостей футболістів у річному циклі підготовки : метод. рекомендації. Дніпро: ПДАФКіС, 2019. 37 с.

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Тетяна Панченко
кандидатка психологічних наук
Комунальний заклад Київської обласної ради
“Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж”
м. Біла Церква

Анотація. Розглядаються питання реалізації інклюзивного навчання відповідно до існуючої нормативної бази на основі компетентнісного підходу. Звертається увага на необхідність формування готовності педагогів початкової школи до роботи в інклюзивному освітньому середовищі шляхом формування інклюзивної компетентності як складової загальної професійної компетентності. Розкривається сутність поняття інклюзивної компетентності педагога.

Ключові слова: *інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, компетентність, професійна компетентність, інклюзивна компетентність.*

У сучасному суспільстві значна увага приділяється проблемі інклюзії як в соціумі загалом, так і в системі освіти зокрема. У зв'язку з цим зростають вимоги до її впровадження в практику роботи закладів освіти різного рівня. Реалізація положень відповідних нормативних документів: Конвенції про права осіб з інвалідністю, Закону України «Про освіту», Указу Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки», Концепції розвитку інклюзивної освіти, Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року та інших нормативно-правових актів спрямовується на забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам різного віку, які мають особливі освітні потреби.

У березні 2023 року відбулося засідання міжвідомчої робочої групи з питань розроблення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на 2023-2030 роки. Серед низки важливих питань було зосереджено увагу на таких пріоритетних напрямках роботи, як: розширення переліку категорій осіб з особливими освітніми потребами; реабілітація та подальша інтеграція у суспільстві осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії; забезпечення належного харчування дітям із цукровим діабетом, харчовими алергіями

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

тощо; створення та забезпечення фінансування системи підтримки обдарованих дітей, зокрема тих, які перебувають за кордоном та навчаються дистанційно у закладах освіти України; підготовка та перепідготовка педагогічних працівників для роботи з особами із особливими освітніми потребами; відновлення закладів освіти та мережі інклюзивно-ресурсних центрів, зруйнованих та розграбованих.

Це зумовлює необхідність зміни підходів до професійної освіти педагогів та практичних психологів, насамперед, вчителів початкової школи, компетентних у питаннях професійного забезпечення реалізації функцій навчання, виховання і корекції розвитку учнів з різними порушеннями психофізичного здоров'я в інклюзивному освітньому середовищі. Високого рівня професіоналізму педагогів у забезпеченні інклюзивних підходів в освіті можна досягти саме шляхом формування інклюзивної компетентності.

Дослідженням питань організації та впровадження інклюзивної освіти присвячені роботи як зарубіжних, так і вітчизняних науковців і практиків, які розглядали різні її аспекти (В. Засенко, А. Колупаєва, Т. Сак, В. Синьов, П. Таланчук, А. Шевцов та ін.). Особливості викладання в інклюзивному навчальному закладі вивчали Г. Нікуліна, Л. Савчук, І. Хафізулліна та ін.

Одним із основних завдань розвитку освіти в Україні є оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку.

Згідно з положеннями Національної рамки кваліфікацій, компетентність – це неспецифічні предметні уміння та навички життєво необхідні людині будь-якої професії та віку [1].

У Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [2].

Особливістю професійної компетентності педагога є те, що вона являє собою відповідний рівень сформованості в його праці як різних сторін педагогічної діяльності, так і педагогічного спілкування, в яких особистість фахівця самореалізована настільки, що забезпечує стійкі позитивні результати навчання і розвитку учнів. В. Ягупов [3, 167] вказує на те, що професійна компетентність вчителя виступає основою його педагогічної майстерності, зміст якої розкривають глибокі професійні знання, навички та вміння, високий професіоналізм у галузі психології та педагогіки, досконала методика здійснення навчально-виховних заходів.

Освітній процес підготовки майбутніх педагогів за спеціальністю 013 «Початкова освіта» має бути спрямований на формування і розвиток здатності студентів до виконання основних трудових функцій, які включають відповідні трудові дії та операції, предмети та засоби праці, професійні компетентності, знання, уміння та навички.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

В межах нашого дослідження слід, насамперед, звернути увагу на професійні компетентності, які дають можливість вчителю забезпечити ефективний освітній процес як для дітей з нормальним психофізичним розвитком, так і для дітей з особливими освітніми потребами, що перебувають одночасно в одному навчальному середовищі.

Діти з особливими освітніми потребами мають різні відхилення від нормального фізичного чи психічного розвитку, які можуть бути зумовлені внутрішніми чи зовнішніми причинами, вродженими чи набутими розладами здоров'я. Через функціональні порушення слуху, мовлення, недоліки розвитку розумової діяльності, академічних здібностей, наочності, уваги, координації, загальної моторики, сприйняття і переробки інформації, гнучкості мислення, недоліки в розвитку особистості (невпевненість у собі, надмірна залежність від оточуючих, низький рівень спілкування, невміння керувати особистою поведінкою тощо) в учнів з особливими освітніми потребами виникають суттєві труднощі у навчанні [4]. Такі учні під час навчання швидко втомлюються, вони відзначаються драгівливістю, збудливістю, емоційною неврівноваженістю; у них спостерігається нестійкість уваги і пам'яті, низький рівень контролю за власною діяльністю, проблеми у застосовуванні набутих знань, умінь і навичок, порушення пізнавальної діяльності, низький рівень розумової працездатності, знижена самооцінка. Товариськість учнів з особливими освітніми потребами зазвичай обмежена, що може бути наслідком різних причин: боязкості, вразливості, лякливості, емоційних порушень, незначної потреби у спілкуванні. Слід зауважити також, що у таких учнів можуть виникати невротичні реакції на зауваження, неочікувану з їхнього боку низьку оцінку процесу чи результату роботи або неохвальні висловлювання вчителів чи однолітків [5].

У структурі компетентності педагога інклюзивного закладу освіти фахівці виділяють професійну компетентність у певній професії (педагог, соціальний педагог, психолог та ін.) і спеціальну (інклюзивну) компетентність як складову професійної компетентності.

Інклюзивна компетентність у наукових дослідженнях [6] розглядається як рівень знань і вмінь педагогічного працівника, необхідних йому для виконання професійних функцій в умовах інклюзивного навчання. У своїх роботах М. Чайковський [7, 191] вказує на те, що інклюзивна компетентність, інклюзивна майстерність та інклюзивна зрілість є послідовними етапами особистісного професійного зростання працівника інклюзивного закладу освіти.

Як зазначає Т. П'ятакова [8], інклюзивна компетентність педагога – це інтегративне особистісне утворення, що зумовлює здатність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, враховуючи різноманітні освітні потреби учнів і забезпечуючи, по-перше, включення дитини з обмеженими можливостями в середовище загальноосвітнього закладу і, по-друге, створення умов для її розвитку й саморозвитку. Інклюзивна компетентність включає в себе сукупність взаємопов'язаних

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

компонентів: мотиваційного, когнітивного, операційного та рефлексивного. Такі компоненти можуть слугувати критеріями формування інклюзивної компетентності майбутнього педагога.

У процесі навчально-виховної діяльності педагог повинен враховувати індивідуальні можливості осіб з особливими освітніми потребами, тому необхідно, насамперед, з'ясувати рівень складності порушення здоров'я, систематично контролювати відповідність обраної програми роботи та технології її здійснення до реального рівня розвитку дитини.

Отже, ключові компетентності майбутнього педагога, у тому числі й інклюзивна, формуються в рамках навчальної діяльності протягом усього процесу навчання у закладі вищої освіти. Своєю чергою, критерії оцінки конкретних компетенцій допомагають майбутньому педагогічному працівнику визначитися з вимогами професійної діяльності на конкретному робочому місці.

Надзвичайно корисними у процесі формування інклюзивної компетентності педагогів можуть бути тренінгові форми роботи, які передбачають навчання на практиці, засвоєння нових форм і методів роботи під керівництвом досвідчених фахівців у сфері роботи з дітьми з різними порушеннями психофізичного розвитку; науково-практичні семінари, семінари-практикуми, «круглі столи», конференції, педагогічні читання, де педагоги у процесі виступів та обговорень зможуть знайти відповіді на проблемні питання ефективної реалізації процесу інклюзивного навчання.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011>

2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>

3. Ягупов В.В. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.

4. Бородіна О.С., Бойчук Ю.Д. Методичні рекомендації щодо організації та змісту діяльності вчителя загальноосвітнього навчального закладу в умовах інклюзивного навчання : [метод. рек. для вчителів загальноосвітніх шкіл]. Харків : ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, 2013. 20 с.

5. Голуб Н., Голуб В. Особливості навчання дітей з порушеннями інтелекту. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2011. № 36. С. 170-175.

6. Чайковський М.Є. Інклюзивна компетентність як складова професійної компетентності суб'єктів навчально-виховного процесу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. № 2. 2012. С. 15-21.

7. Чайковський М.Є. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору

: дис. ... доктора пед. наук / 13.00.05 Соціальна педагогіка. Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2016. 570 с.

8. П'ятакова Т. Розвиток інклюзивної компетентності вчителя: швейцарський досвід. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2012/2012_1_13.pdf

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Олександра Познякова
Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І.Я. Франка
м. Коростишів
Науковий керівник: Кириченко І. Л.,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
старший викладач, викладач інформатики

Анотація. У статті розглядаються шляхи розвитку логічного мислення молодших школярів на уроках інформатики. Виявлено, що розвиток логічного мислення у дітей є одним із найважливіших завдань початкової школи. Обґрунтовано позитивні сторони використання вчителем завдань для розвитку логічного мислення в освітньому процесі. Зосереджено увагу на конкретних прикладах логічних вправ і завдань, які вчитель може використовувати на уроці інформатики, а також на можливих технологіях їх створення.

Ключові слова: мислення, логічне мислення, урок інформатики, початкова школа, молодші школярі, мислительні операції, логічні завдання та вправи.

Проблема формування і розвитку логічного мислення молодших школярів є актуальною в освітньому процесі нової української школи.

Мислення завжди формується у різних видах діяльності, серед яких на першому місці для учнів початкових класів – навчальна. Оскільки логічне мислення не є вродженим, значною мірою йде стихійно, тому, починаючи з початкової ланки, та впродовж усіх років навчання в школі його потрібно всебічно розвивати, вчити учнів користуватися розумовими операціями [2, 31].

Уроки інформатики найбільше сприяють розвитку логічного, алгоритмічного та критичного мислення. Про це йдеться в пояснювальній записці освітньої програми НУШ, про це пишуть і в методичних посібниках для педагогів [4].

Логічне мислення – це здатність мислити точно й послідовно, не допускаючи протиріч у своїх міркуваннях, та вміння виявляти логічні помилки.

Такий вид мислення передбачає вміння здійснювати наступні мислительні операції: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

узагальнення, конкретизація та вміння користуватися ними в практичній діяльності. Які з логічних операцій застосує дитина, залежатиме від завдання та характеру інформації, яку вона піддає розумовій обробці.

Як же вчителю на уроках інформатики сприяти розвитку логічного мислення молодших школярів? Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є розв'язування логічних завдань, які можна використовувати в якості «розумової зарядки» на початку уроку чи на етапі закріплення вивченого матеріалу.

Розв'язування логічних завдань спонукає учнів до пошукової діяльності, сприяє розширенню кругозору, розвитку пам'яті, уваги, загальному розвитку учнів, розвиває вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки, узагальнювати, виховує у дітей спостережливість, ініціативність, залучає пасивних учнів до систематичної розумової праці, дає змогу дитині відчувати успіх, повірити в свої сили. Обмірковування ідеї щодо виконання завдання, конструювання його логічно-обґрунтованого рішення – найкращий спосіб розвитку логічного мислення і творчих здібностей учнів [3, 89].

Розглянемо найпоширеніші види завдань, які розвивають логіку дітей і будуть доцільними на уроках інформатики в початкових класах.

Одним із таких завдань є розгадування загадок. Загадка – це такий різновид народної творчості, в якому описано певне явище, предмет чи істоту, але не названо їх.

Наприклад. *Ця всесвітня павутина
стільки знає – просто диво!
З нею вчись ти працювати –
теж багато будеш знати. (Інтернет)*

Розвитку логічного мислення сприятимуть і головоломки – це завдання, для розв'язання яких, як правило, потрібна кмітливість, а не спеціальні знання високого рівня.

Наприклад. *Перемістіть лише одну паличку так, щоб рівність стала правильною. (Шукайте не один варіант відповіді).*

$$\square + \square - 4 = \square$$

Якщо вчитель дасть учням 2-3 хвилини поміркувати над цим завданням, то учні запропонують свої варіанти відповідей.

$$\square + \square - 4 = \square \quad \square + \square - 11 = \square$$

Одним із різновидів головоломок є пазли – гра-головоломка, що являє собою мозаїку, яку потрібно скласти з безлічі фрагментів малюнка різної форми. Для молодших школярів процес складання пазлів є цікавим, захоплюючим і доступним, додає їм радості та азарту. Вчитель може запропонувати учням роботу з класичними, дерев'яними, м'якими, магнітними чи віртуальними пазлами [1, 24].

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Для розвитку логічного мислення на уроках інформатики актуальними будуть такі завдання як «Знайди однакові предмети», «Знайди відмінності», «Знайди зайве», «Пошук закономірностей». Їх виконання вимагає від учня уважності та зосередженості, вміння порівнювати, знаходити зв'язки та залежності між об'єктами, тренує зорову пам'ять.

До завдань, які сприяють розвитку логічного мислення, відносять і розгадування кросвордів. Кросворд – задача-гра, завданням якої є заповнити рядки, що перетинаються, та клітинки словами. Кросворди можна використовувати в освітньому процесі для запам'ятовування термінів і визначень, як своєрідний метод тематичного або підсумкового контролю знань учнів у ігровій формі [1, 36]. Крім класичних кросвордів, учитель може також запропонувати розгадування віртуального кросворду, створеного ним за допомогою безкоштовних онлайн-сервісів: CrossMaker <https://crossmaker.ru/ru/>, Фабрика кроссвордов <https://puzzlecup.com/crossword-ru/>, Online Test Pad <https://onlinetestpad.com/ua/crosswordmaker> чи інших.

Цікавим завданням для учнів, яке розвиває їх логіку, є розгадування анаграм. **Анаграма** – безладна перестановка букв у слові, що створює інше слово.

Наприклад, перестав букви у правильному порядку і відгадай слова:

ЗЕПРЕЦІАНТА

ТУФОРННЯВАМА

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Найпоширенішим видом логічних завдань є логічні задачі – це задачі, для розв'язання яких не вимагається виконання арифметичних дій або ці дії відіграють допоміжну роль.

Наприклад.

У родині 6 сестер, і в кожній сестри по одному брату. Скільки всього дітей у цій родині? (7 дітей).

В гори пішли п'ятеро туристів: Тарас, Галина, Сашко, Олена та Михайло. Сашко йде попереду Михайла, Олена – попереду Тараса, але позаду Михайла, Галина – попереду Сашка. В якому порядку йдуть туристи? (Галина, Сашко, Михайло, Олена, Тарас).

Цікавим завданням для учнів, що розвиває логічне мислення, є розгадування ребусів. Ребус – це загадка, записана за допомогою малюнків, букв, знаків. Найважче при розгадуванні ребусів – правильно назвати зображений на малюнку предмет і зрозуміти, як співвідносяться між собою фрагменти малюнка. Швидко перетворити будь-яке слово чи фразу на ребус учителю допоможе сайт Генератор ребусів http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator.

Крім того, в мережі є велика кількість сайтів, які містять вже готові вправи, логічні ігри, лабіринти, квести, пазли, кросворди, фокуси та інші завдання для розвитку логічного мислення дітей різного віку, робота з якими буде захоплюючою для учнів і в школі на уроках інформатики, і вдома. Найвідоміші з них: Логіклайк <https://logiclike.com/uk/rozvytok->

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

navchannya/logichne-myslennya, Пустунчик <https://pustunchik.ua/ua/games>, Розвиток дитини <https://childdevelop.com.ua/>.

Отже, якщо учні на уроках інформатики постійно займаються розв'язуванням логічних завдань, то вони набувають навичок нестандартного міркування, вчать грамотно обґрунтовувати свою точку зору, не губляться у важких ситуаціях, діють активно, самостійно знаходять правильні рішення, не тільки накопичують і поглиблюють знання, а й відкривають для себе нові сторони матеріалу, що вивчається, розкривають свої здібності, переходять від репродуктивних, формальних дій до творчих.

Тому, готуючись до кожного уроку інформатики, вчителю обов'язково потрібно підбирати розвивальні логічні завдання, робота над якими сприятиме розвитку не лише логічного, а й критичного та алгоритмічного мислення молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Метенчук А.В. Міркуємо логічно. З досвіду викладання інформатики у початковій школі: навчальний посібник. Маневичі, 2018. 54 с.
2. Мойко О. Розвиток логічного мислення молодших школярів на уроках інформатики. *Молодь і ринок*. 2019. Вип. 11 (178). С. 31–36.
3. Остапйовська І. Формування логічного мислення молодших школярів засобами позакласної роботи з інформатики. *Педагогічний часопис Волині*. №1(8). 2018. С. 88-93.
4. Савченко О. Я. Типова освітня програма для ЗЗСО. К.: «Освіта». – 2019.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

Віра Савченко
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Євтушенко І.В.
кандидат психологічних наук, доцент
доцент кафедри практичної психології

Анотація: визначено психологічні чинники формування професійної компетентності майбутніх практичних психологів Розглянуто основні компоненти формування професійної компетентності майбутніх практичних психологів. Визначено умови формування професійної компетентності майбутніх практичних психологів.

Ключові слова: формування, професійна компетентність, практичний психолог, психологічні чинники.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Психологічні чинники формування професійної компетентності майбутніх практичних психологів обумовлені низкою факторів: внутрішніми умовами, що є основою процесу розвитку особистості студентів, сукупністю стійких мотивів, що характеризуються ціннісними орієнтаціями, інтересами, відносинами, установками, що визначають професійний розвиток студентів; підвищують прагнення студентів до самореалізації, зростання та інтенсивного розвитку у сфері навчально-професійної діяльності; забезпечують формування професійних якостей, здібностей, знань та умінь, а також рефлексії та інтересу до майбутньої психолого-педагогічної діяльності, що є системоутворюючим фактором розвитку студентів; усуває протиріччя між сформованими навичками діяльності студентів та реальними вимогами до психологів [3, с.63].

Ґрунтуючись на теоретичних передумовах, ми припускаємо, що професійна компетентність майбутніх практичних психологів може бути виявлена в процесі дослідження взаємозв'язку умов формування її структурних компонентів, на різних етапах навчання у ЗВО. Виходячи з теоретичних обґрунтувань, можна стверджувати, що структура професійної компетентності майбутніх практичних психологів представлена когнітивним, мотиваційним, оцінним та діяльним компонентами. Рівень сформованості цих компонентів визначає рівень професійної компетентності майбутніх практичних психологів [1, с.14].

Розглядаючи ставлення студентів до професійної компетентності, необхідно відзначити, що основним стимулом само змін є, головним чином, когнітивний компонент. Завдяки збільшенню обсягу сприйманої інформації, студенти мають можливість усвідомити та оцінити альтернативи небажаний поведінці та зростання власних особистих та професійних можливостей, пов'язаних із професійною компетентністю.

Змістовною стороною мотиваційного компонента професійної компетентності майбутніх практичних психологів є внутрішня та зовнішня мотивація, інтерес та ціннісне ставлення до професійної діяльності. Отже, динаміку образів «Я» на кожному етапі навчання, можна представити як освоєння професійного простору відповідно до задоволеності вибором професії, підсумками процесу навчання, які утворюють мотиваційну сферу діяльності студентів [5, с.230].

Знання механізмів професіоналізації та розвитку компетентності — показник професійної майстерності психолога, що забезпечує цілісність та єдність сфери професійної діяльності, оскільки тут проявляються всі когнітивні та регулятивні системи професіонала.

У період навчання на факультеті психології у студентів відбувається більш адекватне формування професійних уявлень: створюється образ психолога-фахівця, який має певний набір професійних якостей, необхідних для успішної діяльності, чіткіше усвідомлюються труднощі професії, пов'язані з процесом професійної підготовки, набуттям певних знань, умінь, навичок.

Формування когнітивного компонента професійної компетентності у майбутніх практичних психологів передбачає знайомство зі специфікою

психологічного процесу, вітчизняними та зарубіжними концепціями психолога, основними методами, формами, програмами роботи, закономірностями та принципами психологічного процесу, методикою та етапами організації та проведення психологічної роботи, принципами та вимогами організації психологічного заходу [2, с.58].

Формування діяльнісного компонента професійної компетентності у майбутніх практичних психологів спрямоване на розвиток здатності застосовувати отримані знання з галузі теорії та методики консультування у професійній діяльності, організацію психологічної роботи, оволодіння навичками публічного виступу, розробки практичних рекомендацій психологічної роботи, розвиток умінь аналізувати та застосовувати методики, уміння організувати спільну діяльність та міжособистісну взаємодію суб'єктів, ведення дискусії виховання виступати з доповіддю, вести діалог з актуальних проблем.

Формування емоційно-мотиваційного компонента професійної компетентності у майбутніх практичних психологів спрямоване на розвиток мотивації до планування та організації професійної діяльності психологічної спрямованості, інтересу до дисципліни, що вивчається, формування професійно важливих якостей психології, організованість, відповідальність, працездатність, спостережливість, вихованість, ініціативність, креативність, уміння робити вибір, приймати рішення, відстоювати свою позицію [4, с.219].

Отже, особистісна зрілість, стан психічного здоров'я психолога є системоутворюючими факторами його професійної позиції, інструментами ефективності професійної діяльності. Професійна взаємодія психолога з іншою людиною спирається на особистісний досвід самопізнання, саморозкриття. Формування професійної майстерності психолога відбувається протягом багатьох років у результаті навчання, розвитку та ін.

Список використаних джерел:

1. Брюховецька О. В. Сутність і структура професійної компетентності *Духовність особистості : методологія, теорія і практика*. 2013. № 3(56). С. 12-19
2. Галузьяк В. М.. Розвиток особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя: теорія і практика: монографія; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця : Твори, 2021. 399 с.
3. Затворнюк О. М. Формування професійної компетентності майбутніх психологів у позааудиторній діяльності *Рідна школа*. 2013. № 11. С. 62-65
4. Макаренко С. С. Методичні основи дослідження психологічних проблем впливу мотивації на навчально-професійну діяльність студентів. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 12, Вип. 21. С. 218-229
5. Онуфрієва Л. А. Дослідження психологічних детермінант розвитку професійної самосвідомості та особистісної зрілості майбутніх фахівців соціономічних професій. *Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. ; за ред. С. Д.*

Максименка, Н. О. Євдокимової. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2013. Т. 2. Вип. 10(91). С. 227-233

ВИКОРИСТАННЯ ТЬЮТОРСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗВО (АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ)

Давід Синягівський
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: Кушнірук С. А.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. У роботі розглядається досвід використання тьюторських технологій в освітньому процесі ЗВО в умовах воєнного часу. Виділяються основні технології тьюторингу, що широко використовуються у зарубіжних ЗВО. Проаналізовано особливості їх впровадження в освітній процес українських ЗВО.

Ключові слова: технологія, тьюторинг, освіта, ЗВО, дистанційна освіта.

Останнім часом в Україні все більше уваги приділяється впровадженню інноваційних тьюторських технологій у закладах вищої освіти. Це стає можливим завдяки швидкому розвитку інформаційних технологій та зростанню інтересу до онлайн-навчання.

Одним із найбільш ефективних підходів до використання тьюторських технологій є використання адаптивних систем навчання. Такі системи надають можливість студентам навчатися відповідно до їх потреб та рівня знань, забезпечують індивідуальний підхід до кожного студента.

Для використання тьюторських технологій в ЗВО також застосовуються інші підходи, такі як масштабні відкриті онлайн-курси (МООС), відеоконференції та вебінари. Ці підходи дозволяють студентам здійснювати навчання на відстані та допомагають розвивати навички самостійності та самоконтролю.

Зарубіжний досвід використання тьюторських технологій у ЗВО є дуже різноманітним. В США та Великобританії, наприклад, використовуються системи навчання зі штучним інтелектом, які дозволяють студентам отримувати індивідуальні рекомендації та підказки під час навчання. В Японії ж створено системи, що дозволяють студентам взаємодіяти з іншими студентами та викладачами у віртуальному освітньому просторі.

Основними технологіями тьюторингу у зарубіжних ЗВО, які потенційно доповнюють систему освіти в Україні сьогодні, є такі:

1. Адаптивні системи навчання. Це системи, які надають можливість студентам працювати зі своїм власним навчальним матеріалом в залежності від їх потреб та рівня знань. Адаптивність полягає в тому, що система

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

відстежує успішність студента та надає йому додаткові матеріали для вивчення тих тем, у яких він виявив слабкість.

2. MOOC. Це аббревіатура від англійської фрази Massive Open Online Courses, що означає масштабні відкриті онлайн-курси. У цих курсах викладачі надають студентам доступ до відеолекцій, тестів, форумів та інших засобів для вивчення матеріалу.

3. Відеоконференції та вебінари. Ці технології дозволяють студентам взаємодіяти з викладачем та іншими студентами в онлайн-режимі. Відеоконференції відбуваються в режимі реального часу, тоді як вебінари можуть бути записані та доступні для перегляду в будь-який час.

4. Платформи самостійного вибору. Ці платформи дають можливість студентам самостійно вибирати та планувати своє навчання. Наприклад, студент може обрати, які курси він буде вивчати у певний семестр, в якій послідовності, та скільки часу буде приділяти на кожен курс.

5. Соціальні мережі. У ЗВО можуть використовуватися соціальні мережі для співпраці та обміну інформацією між студентами та викладачами.

До найбільш ефективних традиційних тьюторських технологій також віднесено:

1. Індивідуальне навчання. Це технологія, в якій студент працює з викладачем один на один, дозволяє викладачу визначити потреби та слабкі місця студента й надати індивідуальну підтримку та допомогу у засвоєнні матеріалу.

2. Групове навчання. Групове навчання - це форма організації навчальної діяльності студентів в малих групах. Викладач може використовувати такі методи групового навчання, як дискусії, співпрацю та колективну роботу, щоб допомогти студентам зрозуміти та засвоїти матеріал.

3. Технології, що базуються на дослідженнях (інтерактивні). Передбачається використання методів навчання, в яких студенти вивчають матеріал, проводять дослідження та аналізують дані, щоб зрозуміти тему. Застосування інтерактивних технологій дозволяє студентам бути активними учасниками освітнього процесу.

4. Кейс-технології. Використовується метод, в якому студенти вивчають реальні випадки та сценарії, що допомагають їм зрозуміти, як матеріал застосовується на практиці; сприяє розвитку критичного мислення тощо.

5. Технології проблемного навчання. Це технології за допомогою яких студенти отримують задачу або проблему, яку потрібно вирішити та розробляють стратегії для її розв'язання; допомагають прискорити вирішення питань за рахунок висловлення думок усіх студентів та спільно прийти до найбільш правильно рішення.

Проаналізовані основні тьюторські технології, такі як індивідуальне та групове навчання, методи, що базуються на дослідженнях, кейс-технологіях та технологіях проблемного навчання дозволяють студентам активно долучатися до процесу навчання та розвивати критичне мислення й формувати загальні та фахові компетентності.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Отже, у зарубіжних ЗВО широко використовуються як традиційні так і новітні технології тьюторингу: онлайн-курси та платформи для навчання; інтерактивні технології, такі як ігри; відео та аудіо матеріали; навчальні мобільні додатки задля інтеграції віртуальної та доповненої реальності в освітній процес.

Застосування новітніх технологій тьюторингу у ЗВО дозволяє здійснювати моделювання індивідуального супроводу в освітньому процесі, покращити якість навчання, формувати компетентності та забезпечити прогнозовані результати навчання.

Список використаної літератури:

1. Акініна Н. Тьюторство як технологія. Освіта. 2016 № 6. 13 квітня (№13-14)
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навч.посіб. К. : Академія, 2012.
3. Євсюков О.Ф. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків, 2021.
4. Кравченко І. Тьюторство: досвід. Освіта : всеукр. гром. політ. тиж. 2016. № 13/14 (6–13 квітня).
5. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2016.
6. Flores L.A., Castells J.M. Teaching and Learning in the Digital Age, 2012.
7. Kushniruk S.A. Formation of readiness for research activity of students in the process of general-pedagogical preparation. Science and practice: Collection of scientific articles. Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. P. 262-267. <http://elibrary.ru/item.asp?id=28413122>.
8. Mayer R.E., Clark R.S. E-Learning and the Science of Instruction: Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning, 2011.
9. Shawn C. H., Johnson L.L. The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs, 2013.
10. Siskind J. M., Americansky T. E. Handbook of Research on Educational Communications and Technology, 2014.
11. Sui T.K. Effective Online Teaching: Foundations and Strategies for Student Success, 2016.

ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКУ САМООЦІНКИ З МОТИВАЦІЄЮ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Вікторія Тимченко
Український педагогічний університет
імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

*Науковий керівник: Ортікова Н. В.,
доктор філософії (PhD) з психології,
доцент кафедри практичної психології*

Анотація. На основі теоретичного аналізу наукових праць було констатовано, що самооцінка є важливим фактором мотивації особистості в юнацькому віці. З'ясовано, що існує зв'язок між самооцінкою та мотивами допитливості, прийняття, досягнень та іншими компонентами.

За результатами емпіричного дослідження було виявлено, що низький рівень самооцінки корелює з деякими мотиваційними компонентами, такими як прийняття, ідеалізм, влада, порядок та збереження. Чим нижча самооцінка, тим більше юнаки схильні прагнути до схвалення від інших, соціальної справедливості, впливати на інших та отримувати задоволення від захоплення собою від соціуму. Вони також бажають усе організовувати, накопичувати та зберігати.

Також виявлено, що низький рівень самооцінки негативно впливає на мотивацію досягнень, допитливість та соціальні контакти. Оптимізації рівня самооцінки в юнацькому віці можна досягти за допомогою стимулювання досягнень та розвитку соціальних навичок.

Ключові слова: рівень самооцінки, мотивація досягнення, юнацький вік, розвиток особистості.

Юнацький вік є критичним періодом розвитку, коли людина формує свою концепцію як особистості та зміцнює своє почуття власної гідності. Розуміння впливу самооцінки на мотивацію в цей період є важливим для розвитку молоді та для заходів, спрямованих на підвищення позитивної самооцінки та мотивації.

Самооцінка та мотивація впливають на академічний та професійний успіх. Особистості з високою самооцінкою частіше встановлюють перед собою складні цілі та виявляють наполегливість, що збільшує їх шанси на успіх.

Взаємозв'язок між самооцінкою та мотивацією також впливає на стосунки та соціальні взаємодії. Люди з високою самооцінкою частіше формують здорові стосунки та позитивні соціальні зв'язки, тоді як люди з низькою самооцінкою можуть мати труднощі у формуванні та підтримці близьких стосунків.

Зв'язок самооцінки та мотиваційної сфери особистості розглядався у низці наукових робіт таких вчених, як основні положення про теорію самовизначення Р. Десі та Е. Райана [4, 8], в яких зазначається про вплив автономії, компетентності та соціальних зв'язків на мотивацію; на теорію мотивації досягнення, розроблена Д. Макклелландом [6], що вказує на вплив впевненості у собі на потребу у владі. Зв'язок досліджено, зокрема, у теорії самоефективності

А. Бандури [1, 2], концепції «безумовного позитивного ставлення» К. Роджерса [7], теорії ієрархії потреб А. Маслоу [5] та роботах Р. Баумаєстера [3] про дослідження впливу самооцінки на мотивацію.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

На основі теоретичного аналізу була сформована модель нашого емпіричного дослідження. Зокрема ми досліджували аспекти зв'язку самооцінки з мотивами допитливості, прийняття, порядку досягнень та іншими компонентами. Для цього були використані методики: «Тест самооцінки» М. Соренсен, «Тест мотивації досягнення» А.Мехраб'ян в адаптації М.Ш. Магомед-Емінова, «Мотиваційний профіль» С. Рісса. У дослідженні взяли участь 43 студенти віком від 18 до 25 років, з яких 34 особи жіночої статі, а 9 осіб – чоловічої статі.

За результатами теоретичного та емпіричного етапів дослідження були зроблені наступні висновки.

1. Самооцінка є важливим фактором мотивації особистості в юнацькому віці.

2. Низький рівень самооцінки позитивно корелює з деякими мотиваційними компонентами, такими як прийняття ($R=0,31$), ідеалізм ($R=0,46$), влада ($R=0,38$), порядок ($R=0,35$), та збереженням ($R=0,48$). Чим нижча самооцінка, тим більше люди схильні прагнути до схвалення від інших, соціальної справедливості, впливати на інших та отримувати задоволення від захоплення собою від соціуму. Вони також бажають усе організувати, накопичувати та зберігати.

3. Низький рівень самооцінки негативно корелює з мотивацією досягнення ($R=-0,33$), допитливості ($R=-0,51$) та соціальних контактів ($R=-0,42$). Чим вища самооцінка, тим більше люди орієнтовані на досягнення, прагнуть вчитися та взаємодіяти з іншими людьми.

4. На основі дослідження були виведені наступні чинники оптимізації рівня самооцінки в юнацькому віці.

- Стимулювання досягнень. Висока самооцінка корелює з мотивацією досягнення та допитливості, тому важливо, надавати можливості для здобуття нових знань.

- Розвиток соціальних навичок. Важливо допомагати юнакам розвивати навички спілкування, сприяти їхній соціалізації та підтримувати позитивні взаємини з оточуючими.

- Підтримка позитивного ставлення до себе. Важливо допомагати особам юнацького віку розвивати позитивне ставлення до себе, допомагати їм зрозуміти та приймати свої переваги та недоліки, підтримувати їхню самостійність та розвиток особистості.

Список використаних джерел:

1. Бандура А. Теория социального научения. СПб.: Евразия, 2000. 320 с.
2. Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: W.H. Freeman.
3. Baumeister, R. F., Bratslavsky, E., Muraven, M., Tice, D. M. (1998). Ego depletion: Is the active self a limited resource?. Journal of personality and social psychology, 74(5), 1252-1265.

4. Deci, E. L., Ryan, R. M. (2008). Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 49(1), 14-23.
5. Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
6. McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. Princeton, NJ: Van Nostrand.
7. Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn*. Columbus, OH: Charles E. Merrill Publishing Co.
8. Ryan, R. M., Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York: Guilford Press.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ САМОРОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Дар'я Шкудун
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ

Науковий керівник: Митник О. Я.,
доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук,
професор кафедри практичної психології

З дорослішанням, емоційний інтелект не розвивається спонтанно, а потребує цілеспрямованої роботи та дисципліни. Юнацький вік, який припадає на студентський період, з точки зору новоутворень, є сензитивним для покращення емоційної компетентності. Особливо для студентів спеціальності «Практична психологія», професія яких відноситься до типу «людина-людина», що вимагає когнітивної емпатійності, стресостійкості, навичок рефлексії.

Для практичного психолога емоційний інтелект – здатність розуміти емоції інших, піддавати власні емоції рефлексивному аналізу, підвищувати ефективність діяльності завдяки використанню емоцій, регулювати власний емоційний стан та здатність впливати на емоційний стан інших.

Розвиток емоційного інтелекту студентів психологів, спирається на наступні головні моменти. По-перше, це компоненти, з яких складається емоційний інтелект, та які потрібно розвивати при роботі з емоційним інтелектом.

П. Селовей, Дж. Майер та Д. Карузо є відомими дослідниками емоційного інтелекту, які першими дали визначення даному поняттю. Вони

виділяють наступні компоненти емоційного інтелекту: 1) ідентифікація емоцій – усвідомлення факту наявності емоцій, їх внутрішня класифікація; 2) використання емоцій для підвищення ефективності мислення та діяльності; 3) розуміння емоцій – усвідомлення причин виникнення емоцій власних та інших, зв'язків між наявними емоціями, переходу із одного емоційного стану в інший; 4) керування емоціями – здатність до корегування та контролю емоцій [1].

По-друге, це показники розвитку, які свідчать про гарний рівень розвитку емоційного інтелекту. Спираючись на думки наступних дослідників - М.О. Журавльова, Є.Ю. Бруннер, В.І. Іванова, К.О. Богачова, виділяємо наступні показники розвитку: використання емоційного інтелекту для покращення рівня якості життя; вміння використовувати можливості емоційного інтелекту для адаптації; вербальний та невербальний контроль власних емоцій; вміння мотивувати себе за допомогою емоцій; наявність навичок емоційної саморегуляції [2].

По-третє, важливим питанням є методи розвитку емоційного інтелекту, серед яких: 1) психотехніки спрямовані на ідентифікацію емоцій та саморегуляцію емоційного стану; 2) психологічний тренінг; 3) семінарські, лекційні заняття для формування академічних знань про емоційний інтелект; 4) сюжетно-рольові ігри; 5) методики на розвиток невербального емоційного інтелекту [3].

Окрім перерахованих методів, важливими умовами для розвитку емоційного інтелекту студентів є характер проведення занять, відносини між викладачем та студентами та між студентом та групою, використання активних методів навчання. Важливою умовою ефективного розвитку емоційного інтелекту студентів-психологів є саморозвиток, регулярна робота над своїми емоціями, задавати собі питання: «Чому зараз я злюсь?», «Чому я накричав на нього в тій ситуації?», «Що приносить мені радість?».

Враховуючи перераховані вище умови розвитку емоційного інтелекту студентів психологів, можемо виділити наступні етапи розвитку:

1. Перший етап, спрямований на пізнання та усвідомлення власної емоційної сфери, на розвиток навичок саморефлексії;
2. Другий етап, спрямований на вивчення технік та методів регуляції власних емоцій, керування емоційним станом;
3. Третій етап – розвиток вміння ідентифікації емоцій інших людей;
4. Четвертий етап – вміння цілеспрямовано впливати на регуляцію емоційного стану іншого, попереджати виникнення негативних станів у міжособистісному спілкуванні;
5. П'ятий етап – формування навички використовувати емоційний інтелект у професійній діяльності та на практиці [4].

Отже, для саморозвитку емоційного інтелекту студент-психолог має враховувати компоненти емоційного інтелекту та спиратися на показники розвитку. У закладі вищої освіти для розвитку емоційного інтелекту студентів-

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

психологів викладачі мають використовувати активні методи навчання та забезпечувати сприятливу психологічну атмосферу на парах.

Список використаних джерел:

1. Алаєва М.В., Жидкова Н.С. Особливості емоційного інтелекту у студентів педагогічного ВНЗ, 2016, С. 1-5.
2. Сітаров В.А., Пашкова О.А. Сутнісні ознаки емоційного інтелекту, Вісник Московського університету МВС Росії. 2020, С. 315-318.
3. Белобородов А.М., Люб'якін О.О., Оконечнікова Л.В. Активні методи формування емоційного інтелекту студентів психологів, 2015, С. 55-16.
4. Рудакова О. А. Емоційний інтелект у структурі особистості майбутнього психолога, 2020, С. 127-130.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Юлія Яковенко

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

м. Умань

Науковий керівник: Солтусенко М. М.,

*викладач-стажист кафедри фахових методик
та інноваційних технологій у початковій школі*

Анотація. У сучасних умовах підготовка майбутніх вчителів початкової школи до професійної діяльності у зв'язку з упровадженням положень концепції *Нова українська школа* потребує оновлення. Потребують детального розгляду проблеми підготовки педагогів до проведення ігрової діяльності в початковій школі, щоб доцільно і ефективно впроваджувати її в освітній процес НУШ.

Ключові слова: *початкова освіта, ігрова діяльність, проблеми навчання, вчитель, НУШ.*

Сучасній школі потрібні не лише кваліфіковані вчителі, здатні до ґрунтовного навчання учнів, а й учителі-вихователі, які формують особистість школяра. Такої думки дотримувався В. О. Сухомлинський: «...хорошим вчителем педагог може бути тільки тоді, коли він буде хорошим вихователем» [4].

Упровадження в практику ідей Нової української школи, а саме ідеї організації навчання на засадах ігрової діяльності стимулює поглиблення досліджень проблеми організації ігрової діяльності в освітньому процесі початкової школи.

Ігровий метод навчання є особливою формою організації освітнього процесу, виховання і розвитку особистості, що здійснюється педагогом на

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

основі цілеспрямовано організованої діяльності учнів за спеціально розробленим ігровим сценарієм [3].

Гра – шлях до пізнання дитиною своїх потенційних можливостей, здібностей, саме тому дитячі ігри є важливим засобом самовиховання. У жодній іншій діяльності дитина не проявляє стільки наполегливості, цілеспрямованості, невтомності, як у грі.

Для дітей результат гри (перемога, успіх, поразка) не завжди є важливим – їм подобається сам процес гри – саме в ньому закладені суттєві виховні можливості.

Тому, вчитель, який залучає учнів до ігрового виду діяльності, повинен володіти певними рисами характеру, знаннями та вміннями з організації дитячих ігор:

- ініціативністю
- кмітливостю
- винахідливістю
- самостійністю
- організованістю
- оригінальністю ідей
- вмінням перевтілюватися в інший образ тощо.

Особливого значення набуває готовність майбутнього вчителя до організації ігрової діяльності в перші тижні навчання у школі. Адже у школярів 6–7-річного віку не сформовані стійкі мотиви навчання, у них переважають ігрові інтереси, мимовільна увага над довільною; наочно-образне мислення, недостатній розвиток вольових якостей. Саме тому цей період важливий для створення в класній спільноті атмосфери прийняття, довіри, бажання слухати одне одного, висловлюватися. На цьому етапі закладаються основи для усної взаємодії учителя з учнями та учнів між собою в ігрових формах [2].

У сучасній НУШ, що робить освітній процес цікавішим та відкритим до використання нових методів навчання, а особливо ігрової діяльності, для вчителів відкривається більше цікавих можливостей для проведення уроку.

Наприклад, гру можна використовувати в таких напрямках:

- як самостійний елемент в технології для засвоєння поняття, теми та навіть розділу навчального предмета;
- як елемент більш загальної технології;
- як урок або його частини (введення, контроль);
- як технологію позакласної роботи [1].

Отже, набуття майбутніми вчителями початкової школи знань, умінь і навичок ігрової діяльності, розроблення та впровадження ефективних ігрових методик сприятимуть реалізації освітньої діяльності молодшого школяра, створюючи середовище, у якому буде приємно навчаться і яке даватиме учням нові знання та вміння.

Список використаних джерел:

1. Бублієнко М. Ю. Використання ігрових педагогічних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи. *Досвід роботи сучасного вчителя: практичні розробки та теоретичні надбання* : матеріали Всеукр. науково-практ. конф., м. Полтава, 7 квіт. 2020 р. URL: <https://genezum.org/conference/poltava-07042020> (дата звернення: 19.03.2023).
2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р : станом на 22 серп. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-r#Text> (дата звернення: 19.03.2023).
3. Салань Н. В. Застосування ігрових технологій на уроках математики та інформатики у початковій школі. *Фізико-математична освіта*. 2016. Вип. 4. С. 108–111.
4. Яременко Н. В. Формування компетентності майбутнього педагога з організації дозвілєвої ігрової діяльності учнів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. Випуск 24. С. 212–216.

СЕКЦІЯ 7 ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО: ЗРІСТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ДОПОМІЖНІ ІНСТРУМЕНТИ РОБОТИ З ADOBE ILLUSTRATOR У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕКТОРНИЙ ГРАФІЦІ

Ганна Гаврилiна
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ

Науковий керівник: Шевнюк Олена Леонiдiвна,
професор, доктор педагогічних наук

Анотація. У статті розглянуто ефективність допоміжних інструментів у процесі опанування студентів закладів вищої освіти застосунку Adobe Illustrator. Акцентовано дидактичний потенціал сучасних веб ресурсів у фаховій підготовці майбутніх художників..

Ключові слова: векторна графіка, інструменти навчання, навчання комп'ютерної графіки, застосунки-тренажери.

Adobe Illustrator — це якісне та рекомендоване програмне забезпечення, яке щодня задовольняє потреби художників і графічних дизайнерів. Adobe Illustrator орієнтований на створення векторної графіки. Він пропонує комплексне векторне рішення для проектування, сенсорне керування та підтримку власних пензлів, можливість додавання різних ефектів і фільтрів, якісну деталізацію і робочий процес із розширеними функціями, широкий набір функцій друку та публікацій, єдину еко-систему з іншими продуктами бренду.

Більшість досліджень в галузі векторної графіки спрямовані на її зв'язок з веб ресурсами, зокрема, робота Марка Джеймса Колінза [2]. Джонатан Раган-Келлі і Тові Гросман [3] пропонують вивчати векторну графіку шляхом системних практичних вправ. Ми згодні з точкою зору цих авторів, що саме такий напрямок є перспективним у навчанні майбутніх фахівців. Дослідження новітніх методів навчання векторної графіки в закладах вищої освіти дозволяє осучаснити знання і навички з дисциплін, що лежать в основі модерної освіти художника, оновити підхід до викладання комп'ютерної графіки в закладах вищої освіти, удосконалити педагогічну систему професійної підготовки художників. Тому метою нашої статті є структурування допоміжних програмних інструментів практичних веб ресурсів, що сприяють опануванню та покращенню навичок і вмінь при роботі з застосунком векторної графіки Adobe Illustrator та його інструментами. Зазначені інструменти сприяють розвиненню технічних навичок роботи у цифровій графіці та дозволяють поглибити знання з композиції, колористики тощо.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Фахова підготовка майбутніх художників орієнтована в першу чергу на формування сталих художніх навичок роботи з інструментами комп'ютерної графіки. Тренування таких навичок потребує значного обсягу самостійної роботи студента. Саме тут стають помічними допоміжні ресурси, спрямовані на опанування певного інструменту для майбутньої роботи з Adobe Illustrator. Найпопулярніші серед них: The Bezier game, Shape type, Kern type, Colour method та інші. В їх середовищі для роботи використовуються такі інструменти як: перо, криві, маніпулятори, фігури, ніж/ножиці (залежить від версії застосунку), інструмент створення фігур Shape builder тощо [1].

Найважливіший інструмент в Adobe Illustrator – перо. Воно необхідне для створення фігур та об'єктів. Звісно, можна використовувати стандартні фігури, але для отримання бажаного результату цього може бути недостатньо, навіть з перетворенням елементів на криві, тому на допомогу приходять саме цей інструмент. Для формування навичок роботи з пером ми використовували ефективний тренажер – The Bezier game. Він пропонує зробити контури фігур, від простих до складніших, та навчає роботі з опорними точками, маніпуляторами та гарячими точками саме для цього інструменту. Цей тренажер сприятиме формуванню навичок роботи з пером, зокрема, опорними точками, елементами з'єднання, маніпуляторами. На кожному рівні пропонується повторити контур фігури, маючи обмеження у кількості опорних точок, завдання вважається пройденим, якщо всі точки були розташовані на своїх місцях, маніпулятори вказували коректний напрямок, та фігура була повторена.

Для вдосконалення навичок роботи з пером та його елементами, а саме з маніпуляторами ми рекомендуємо застосовувати додаток Shape type. Текст, переведений в криві, також можна трансформувати за потребою, зробити ширшим або навпаки, зробити монограму, чи виокремити певні елементи. Цей ресурс спрямований сформуванню практичних навичок студента роботи з маніпуляторами без використання пера. Тренажер пропонує літери, які потрібно відкоригувати, також він буде показувати відсоток наближення до оригіналу та інформацію про шрифт: рік створення, автора, чи дозволений для комерційного використання. Аналізований ресурс удосконалив навички роботи з маніпуляторами при опрацюванні тексту, сприятиме досягненню художнього задуму в процесі редагування написів або окремих літер.

У деяких проєктах потрібно використати певний шрифт, тому ресурс The Font game допомагає вивчити назви шрифтів та їх особливості. Тренажер пропонує шрифти для друку, популярні шрифти, рукописні, усі вони представлені латиницею. Цей тренажер допоможе візуально розрізнити шрифти між собою, оскільки це складна задача з урахуванням їх кількості та оновлення. У застосунках Adobe Illustrator та Adobe Fonts налічується безліч шрифтів, а можливості фільтрації обмежені, тому впевнені знання назв і особливостей шрифтів сприятимуть пропозиції декількох їх варіацій: класичної, товщої або навпаки.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Для створення різноманітних шрифтових композицій або рекламної продукції важлива робота з розташуванням тексту. Кернінг (англ. kerning) при наборі тексту - вибіркова зміна інтервалу між літерами в залежності від їх форми. Існують шрифти, які автоматично прораховують відстань між літерами, зазвичай, це популярні для використання шрифти Times New Roman, Arial, Cambria та інші, однак шрифтів для ручного коригування все ж таки більше. Тренажер для формування навичок ручного коригування – Kern type. Його мета — навчити вимірювати відстань між літерами. Для тренування надається слово, зазвичай використовуються літери латиницею. Структура ритму між літерами буде порушена, вхідні дані - це дві літери, що статичні, перша та остання. З іншими складовими потрібно працювати та віднаходити баланс між ними. Ускладнюють задачу літери, які мають похилі, наприклад : A, V, W, Y, X, K, Z, бо в більшості випадків людина обирає невідповідний інтервал. Межі літери визначаються її максимальною шириною, усі літери будуть мати однакову ширину. Таким чином, можна навчитись рівномірно розподіляти текст на площині. Різноманітність шрифтів надасть навички роботи з завданнями різної складності.

Додаток Colour method тренує вміння студента підібрати гармонійний колір згідно основним типам колірних гармоній: компліментарної, спорідненої, споріднено-компліментарної, тріадної тощо. Починаються завдання з простого: на колірному колі з усією градацією кольорів знайти один відтінок, потім — споріднені, комплементарні та інші види колірних гармоній. Послідовно буде зменшуватись час, а кількість кольорів збільшуватись. Цей додаток може бути корисним не лише для тих, хто займається цифровим живописом, а й академічним. Наразі триває його розробка для людей з вадами зору, які бачать кольори дещо інакше. Цей тренажер сприяє запам'ятовуванню колірних гармоній та використанню їх у творчих роботах.

Помічним для формування фахових навичок студента є застосунок What the hex? Його завдання — обрати шістнадцятковий код (HEX-код) кольору, який з'являється на екрані. Це інструмент для вивчення особливостей шістнадцяткової системи кольорів та запам'ятовування різних відтінків. Програма пропонує нам повний колірний спектр або пошук по назві. Колір у форматі HEX — це ніщо інше, як шістнадцяткове уявлення RGB. Код складається з трьох груп шістнадцяткових цифр, де кожна група відповідає за свій колір: #112233, де 11 — червоний, 22 — зелений, 33 — синій. З перевагою синього кольору ми отримуємо темно-синій відтінок, а якщо замінити 33 на 99, то — ультрамариновий. Аналізований допоміжний інструмент якісно формує у студентів відчуття та розуміння класифікації кольору.

Отже, аналізовані та опробовані практикою допоміжні інструменти роботи з Adobe Illustrator націлені на формування навичок та вмінь роботи з застосунком векторної графіки Adobe Illustrator. Ресурси сприяють опануванню основних інструментів цієї програми, а саме: оволодіння пером у створенні елементів та коригуванні стандартних фігур або літер, підбір адекватного кольору на основі врахуванні колірних гармоній,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

пошук відповідних шрифтів за їх особливостями тощо. Це інноваційний напрямок в навчанні образотворчого мистецтва, що поєднує в собі тренди сучасності, цифрові технології з можливістю використання базових знань та навичок з усіх мистецьких дисциплін.

Список використаних джерел:

1. Навчання й підтримка Adobe Illustrator: веб сайт. URL: <https://helpx.adobe.com/ua/illustrator/tutorials.html> (дата звернення: 02.04.2023)
2. Collins M. J. Scalable Vector Graphics. In: Pro HTML5 with CSS, JavaScript, and Multimedia. Apress, Berkeley, CA, 2017. P. 560. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4842-2463-2_22 (Last accessed:04.04.2023).
3. Tzu-Mao Li, Michal Lukac, Mschael Gharbi, Jonathan Ragan-Kelley Differentiable Vector Graphics Rasterization for Editing and Learning. ACM Trans. Graph., December 2020. Vol. 39, No. 6, Article 193. P. 1-15. URL: <https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/3414685.3417871> (Last accessed:04.04.2023).

ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Меланія Галкіна

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

м. Київ

Науковий керівник:

Філософ наук, доцент кафедри етики та естетики

Дорогая Алла Євгенівна

Анотація. Розглянуто особливості формування активної мовленнєвої діяльності дітей у ранньому віці засобами театралізованої діяльності. Визначено основні структурні компоненти мовлення та закономірності розвитку мовлення дитини, встановлено місце театралізованої діяльності у формуванні мовленнєвої діяльності дітей у ранньому віці.

Ключові слова: мовленнєва діяльність, ранній вік, театралізована діяльність, компетенція.

Найважливішим досягненням дітей у ранньому віці є оволодіння мовленням, яке означає опанування навичками рідної мови, формування вміння використовувати її як засіб пізнання оточуючого світу, засвоєння історичного досвіду людства, отримання навичок спілкування, саморегуляції та взаємодії.

Слід відмітити, що активна мовленнєва діяльність – це не тільки говоріння, але й слухання та сприйняття мовлення. Тому необхідно з раннього віку привчати дітей до активного розуміння та сприйняття мовлення оточення.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Ранній дошкільний вік характеризується інтенсивною активізацією мовлення – переведенням елементів мовленнєвої діяльності з пасивного словника в активний. Мовлення перетворюється в основний засіб спілкування, але залишається ситуативним. Ситуативність проявляється в тому, що дитина може зовсім випускати підмет, замінювати його займенником, при цьому не вказано, кому цей займенник належить; у мовленні переважають прислівники та слово «такий», яке супроводжується жестикуляцією. У наочній ситуації ситуативність підвищується, а без наочності з'являються перші початкові форми контекстного мовлення [1, с. 29].

Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку передбачає формування різних структурних компонентів мовлення. Серед таких компонентів вчена визначає:

- мовленнєву компетенцію як одну з базових характеристик особистості;
- мовленнєвий розвиток – формування у дитини певних мовленнєвих вмінь і навичок, якими забезпечується функціонування мовлення;
- навчання мови, яке пов'язане із засвоєнням певного обсягу початкових знань про мову та мовлення, які формуються у дитини на основі розвитку мовного чуття та одночасно обумовлюють цей розвиток;
- мовленнєве виховання, тобто виховання мовленнєвої культури особистості дитини [5, с. 326].

Мовленнєвий розвиток дитини у ранньому віці зумовлюється певними особливостями умов життя і виховання, які можуть сприяти його розвитку або, навпаки, його гальмувати. Науковцями встановлено, що вирішальне значення для розвитку мовлення дитини мають перші роки життя. До основних закономірностей, які мають важливий вплив на мовленнєвий розвиток дитини у ранньому віці є: зв'язок розуміння дитиною змісту мовлення від засвоєння нею граматичних та лексичних мовних значень різного рівня узагальненості; залежність можливості дитини до сприймання мови від стану натренованості її м'язів органів мовлення; розвитку почуття мови; залежність оволодіння виразністю мови дитини від розвитку її сприйнятливості до засобів виразності; залежність опанування дитиною психічного мовлення від розвитку у неї координації між усним і писемним мовленням [3].

У процесі формування активної мовленнєвої діяльності дитини у ранньому віці важливе місце займає театралізована діяльність, як особливий вид мистецтва, що органічно поєднує драматичну дію, художнє слово, поезику, музику, живопис, літературу. Засоби театралізованої діяльності допомагають дитині більш глибоко пізнати себе, спонукають її до творчості, самовдосконалення, удосконалення мовних навичок, викликаючи у неї естетичні почуття й емоції під час театралізованого дійства [2, с. 65].

Театралізована діяльність об'єднує в собі різні види роботи дітей раннього дошкільного віку:

- образотворчу – ліплення, малювання, аплікація;

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

- мовленнєво-творчу – складання казок, міні-творів, загадок, віршів;
- музичну – відтворення театрального образу в іграх, танцях, пантомімі, складання пісень тощо;
- драматичну – підготовка і проведення театральних дійств, свят, театр природи, вікторини, ляльковий театр, концерти, конкурси) [3].

Театралізована діяльність у ранньому дошкільному віці звертає увагу на мовленнєвий розвиток дітей, адже кожен складник такої діяльності, такий як засвоєння засобами театру літературних творів, театралізована гра, виконує важливі завдання з активізації словника дитини, вдосконалення звукової культури мовлення, інтонації. Під час театралізованої діяльності дитина оволодіває монологічним мовленням, зрозуміло та чітко промовляючи текст. У неї покращується діалогічне мовлення та його граматична будова [4, с. 136].

Значну роль в успішному розв'язанні завдань формування активної мовленнєвої діяльності дітей у ранньому віці відіграє раціональне поєднання різних видів театралізованої діяльності (заняття театрального гуртка, заняття з розвитку мовлення, заняття по ознайомленню з літературними творами) й типів занять (індивідуально-групові, групові, фронтальні).

Планомірна мовленнєва робота проводиться з дітьми на заняттях з розвитку мовлення, ознайомлення з літературними творами, заняттях театрального гуртка, на комплексних літературно-мовленнєвих заняттях, на заняттях синтетичного типу, які поєднують різні види театралізованої діяльності, а також під час театралізованих, сюжетно-рольових ігор, спілкування, підготовки театральних вистав, свят. Усе це дає можливість вихователю досягнути органічного включення елементів мовленнєвої діяльності в різні ігрові, навчальні, побутові ситуації.

Таким чином, зважаючи на важливість формування активної мовленнєвої діяльності дітей у ранньому віці, в цьому процесі необхідно використовувати засоби театралізованої діяльності, які чинять значний вплив на розвиток мовленнєвої діяльності, розширюють словник, удосконалюють звуковимову та розвивають мовний слух, що сприяє оволодінню засобами звукової виразності.

Список використаних джерел:

1. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна; за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС - ЛТД, 2021. 226 с.
2. Древаль В. О., Зелінська-Любченко К. О. Театралізована діяльність як засіб розвитку мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення. *Матеріали науково-практичної конференції «Сучасні проблеми логопедії та реабілітації» (15 лютого 2019 року, м. Суми)*. Суми, 2019. С. 64–67.
3. Мельник І. Ю. Музично-театралізована діяльність як засіб творчого розвитку дітей старшого дошкільного віку. URL : <http://www.ird.npu.edu.ua/files/melnuk.pdf>

4. Пихтіна Н. П., Черевко Л. М. Використання театралізованої діяльності у попередженні негативних проявів у поведінці дітей дошкільного віку. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 5. С. 134–140.

5. Чекаліна В. А. Формування мовленнєвої компетентності дошкільників у процесі навчання переказу літературних творів. *Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 11 квітня 2014 р.). Київ, 2014. С. 325-331.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Світлана Герасименко
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
місто Київ
Науковий керівник: Григоренко В.Є.,
кандидат педагогічних наук

Анотація. *Розглянуто проблему формування художньо-естетичного смаку молодших школярів. Визначено психолого-педагогічні особливості та фактори формування художньо-естетичного смаку у молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва.*

Ключові слова: *естетичний смак, молодший шкільний вік, образотворче мистецтво, творча уява.*

Сьогодні проблема розвитку естетичного смаку у молодших школярів є особливо актуальною, оскільки через ЗМІ та Інтернет відбувається потужний інформаційний вплив, внаслідок чого діти не завжди можуть відрізнити цінності та антицінності. Це проявляється в невмінні бачити красу в навколишньому середовищі, в убогості емоційних проявів та переживань. У молодшому шкільному віці відбувається формування та закладання базових цінностей, розвиток моральних установок, формування норм поведінки. Тому перед педагогом постає питання виховання особистості, її гармонійного розвитку та становлення.

Правильному сприйняттю прекрасного в природі, праці, вчинках, людях здатне навчити образотворче мистецтво. Через мистецтво у людини розвиваються естетичні погляди, смаки та почуття, розвивається естетичний досвід, а також формується стійка потреба у перетворенні навколишньої дійсності. Цей процес естетичного виховання молодшого школяра призводить до духовного збагачення та вдосконалення його особистості.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Вивченням проблеми формування естетичного смаку займалися такі дослідники, як Е. Бунда, І. Майборода, О. Гулей, А. Харченко, І. Василюк, І. Коновальчук, Т. Яновська та інші. У своїх дослідженнях вчені зазначають, що естетичний смак – це особлива категорія чи властивість, у процесі формування якої особистість наповнюється внутрішнім змістом, а також збагачується духовно. Також дослідники дотримуються думки, що естетичний смак не виявляється як самостійна характеристика особистості, вона виступає у єдності естетичного почуття та естетичної свідомості, де і формується естетичний смак, уміння людини оцінювати твори мистецтва, предмети, явища, що відбуваються навколо нас, ситуації дійсності та мистецтва з позиції естетичного ідеалу. Естетичні ідеали - це система естетичних цінностей та ціннісних орієнтацій, яка склалася у особистості.

Естетичний смак базується на ціннісному ставленні особистості до навколишнього світу, образотворчого мистецтва, предметів, об'єктів і явищ дійсності, розвиває вміння естетичного вибору, розкриває особливості поведінки у процесі образотворчої діяльності, що відображається в естетичних діях і вчинках [6, с.45]. Таким чином, естетичний смак – це властивість особи, яка характеризується здатністю відчувати, відрізнити справді прекрасне, справжні естетичні переваги явищ природи, суспільного життя та мистецтва.

На основі наведених визначень сформуємо власне поняття естетичного смаку, під яким пропонуємо розуміти здатність відрізнити прекрасне від потворного та керуватися нормами прекрасного в судженнях, виборі та оцінці явищ мистецтва.

Естетичний смак є елементом системи естетичної освіти та формується у процесі естетичного виховання. Розвивати естетичний смак потрібно вже з молодшого шкільного віку, оскільки в мисленнєвій діяльності переважає наочно-образна форма мислення. Підвищена емоційність дітей, їх сприйнятливність та вразливість, жива уява дозволяють більш продуктивно впливати на формування їх особистості в процесі виховання.

Формування естетичних уявлень, понять і смаків учнів молодшого шкільного віку є досить складним педагогічним завданням. Дуже важливо в початкових класах збагатити учнів уявленнями про художні засоби передачі настрою людини, які використовуються в літературі, музиці і образотворчому мистецтві [2].

Велику роль у формуванні естетичного смаку грає творча уява, адже вона сприяє створенню нових образів, пов'язаних з переробкою вражень, що дозволяє дітям поєднувати це все в нові поєднання та комбінації. Саме уява, поряд з образною пам'яттю є сполучною ланкою, що сприяє переходу від сприйняття як функціонуючого аналітичного та емоційного процесу до художньо-образного мислення як специфічного аналітико-синтетичного та узагальнюючого процесу створення художнього образу. Саме творча уява дозволяє самостійно відтворювати нові образи, віртуальні форми та реальності. Вона передбачає більш складну організацію процесу породження творчих образів відповідно до власної внутрішньої психологічної сутності, з

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

особистим задумом. Мислення поступово починає відбивати суттєві властивості та ознаки предметів і явищ, що призводить до перших узагальнень та якихось висновків.

Дуже важливим аспектом в естетичному вихованні молодших школярів є формування у них уміння використовувати критерії естетичного смаку у звичайному житті.

Уведення у навчальну програму уроків з образотворчого мистецтва надають можливості молодшим школярам бути всебічно розвиненими та естетично обізнаними [7, с.93].

На заняттях з образотворчого мистецтва молодші школярі вивчають такі естетичні вияви, як форма, колір, пропорція, конструкція, просторове розміщення предметів, композиція. Водночас, в учнів формується естетичний смак. Уроки образотворчого мистецтва несуть у собі величезний потенціал естетичного виховання молодших школярів та мають значні можливості впливу на естетичну свідомість учнів, їх уміння сприймати, оцінювати та примножувати прекрасне в дійсності та мистецтві. Молодші школярі намагаються знайти відповідь на такі питання: наскільки форма предмета є досконалою, чи є вона гармонійною і пропорційною в окремих своїх виявах; якими є лінії рисунка, чи важливими є форма і колір предмета, наскільки гармонійний є предмет та його фон. Звернення уваги на зазначені вище естетичні вияви в творах образотворчого мистецтва позитивно впливає на естетичний смак, робить його більш витонченим, сприйнятливим до найвишуканіших виявів прекрасного в мистецтві.

Ціннісний зміст образотворчого мистецтва є різним, а тому відкриває широкий простір щодо його використання в процесі формування естетичного світогляду молодших школярів [4, с.230].

Ознайомлення учнів із ціннісним змістом образотворчого мистецтва, за твердженням теоретиків та практиків педагогіки мистецтва, базується на рівні розвитку їхніх естетичних смаків та функціональної активності, бо естетичні смаки є виявом ціннісного ставлення учнів до того, що вони сприймають не лише у творах мистецтва, але й у природі, побуті, взаєминах між людьми [4, с.229].

Через розуміння кольору, композиції, техніки молодші школярі залучаються до художньо-творчої діяльності й формують мистецькі компетентності. Початкова ланка освіти створює основу для подальшого розвитку, навчання упродовж життя, тому так важливо сформувати естетично цінний досвід ставлення до оточення, сприймання життя через творчість, через реалізацію ціннісно-естетичного світогляду [5, с.389].

Основними завданнями використання образотворчого мистецтва у процесі формування художньо-естетичного смаку у молодших школярів виступають наступні: розвиток художньо-естетичного сприйняття учнями творів візуального мистецтва, умінь аргументовано висловлювати своє емоційно-ціннісне ставлення до художніх творів та спроможності виконувати навчально-репродуктивні та творчі роботи, використовуючи різноманітні

техніки і засоби художньої виразності, розуміння художньо-образних, жанрово-стильових та видових особливостей образотворчого мистецтва [1, с.54].

Таким чином, уроки образотворчого мистецтва несуть у собі величезний потенціал естетичного виховання молодших школярів та мають значні можливості впливу на естетичну свідомість учнів, їх уміння сприймати, оцінювати та примножувати прекрасне в дійсності та мистецтві.

Список використаних джерел:

1. Бунда Е., Майборода І. Е. Педагогічні умови естетичного виховання молодших школярів у процесі навчання образотворчого мистецтва. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції* : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції, 25-26 жовтня 2018р., Мукачєво / Ред.кол.: Т. Д. Щербан (гол.ред.) та інш. Мукачєво: Вид-во МДУ, 2018. С.54-56
2. Василюк, І., Коновальчук, І. М. Естетичне виховання молодших школярів засобами образотворчого мистецтва. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти*. 2017. <http://eprints.zu.edu.ua/24339/1/2%20%281%29.PDF>
3. Гулей О. В, Харченко А. І. До питання про естетичне виховання школярів на уроках образотворчого мистецтва. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін* : науково-педагогічний журнал СумДПУ ім. А. С. Макаренка. 2018. №1(6). С.146-149
4. Пацалюк І. Сприйняття творів живопису на уроках образотворчого мистецтва як засіб формування естетичного світогляду молодших школярів / І. Пацалюк // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини. 2010. № Ч. 1. С. 227-234
5. Цзянькунь Го. Використання словесних методів навчання на уроках образотворчого мистецтва в початковій школі. *Innovative areas of solving problems of science and practice* : The 7th International scientific and practical conferenc. Oslo, Norway. International Science Group. 2022. P.389-390.
6. Шестобуз О. Формування естетичних смаків молодших школярів на уроках мистецтва. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2021. №2(24). С.44-50. [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(24\).2021.244190](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(24).2021.244190)
7. Яновська Т. А. Естетичне виховання молодших школярів засобами образотворчого мистецтва. *Проектування позитивного життєвого простору особистості* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2019 р., Полтава / [упоряд. О. І. Березан]. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2019. С. 91-93.

ОМАЗ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ АПРОПІАЦІЇ ХУДОЖНЬОЇ МАНЕРИ ПОРТРЕТІВ ПОЛЯ СЕЗАННА

Анастасія Зелінська

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

*Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м.Київ*

*Науковий керівник: Шевнюк Олена Леонідівна,
професор, завідувача кафедри Образотворчого мистецтва*

Анотація. У статті надане тлумачення омажу як важливого інструменту вираження захоплення відомими майстрами та їхньої творчістю. Омаж також розглянуто як інноваційний навчальний інструмент апропріації художньої манери портретів Поля Сезанна у фаховій підготовці майбутніх художників у закладах вищої освіти.

Ключові слова: апропріація, омаж, Поль Сезанн, сезаннівська манера, Енді Ворхол, Девід Хокні, Хілтон Крамер, метод навчання, професійна підготовка художника.

У сучасному мистецтві традиційна установка на новизну протистоїть маніфестуванню принципової вторинності, бажанню опанувати досвід світової культури та використання її шляхом іронічного цитування. Художники використовують готові форми, походження яких не має принципового значення – від побутових предметів, знайдених на сміттєзвалищі до шедеврів світового мистецтва. Подібна апропріація художніх творів може стати також ефективним методом навчання майбутніх художників та сприяти більш ефективному засвоєнню матеріалу студентами. Омаж як навчальне завдання, засноване на апропріації манери художника, може бути досліджене як один з найбільш доцільних інструментів оновлення освітніх технологій у закладах вищої освіти.

На сьогодні існує досить обмежена кількість досліджень, присвячених використанню омажу в Україні. Зокрема, Рябчевська С. [3] вважає, що дуже важливим феноменом є використання омажів, адаптацій і переосмислень та робить висновки, що вперше за всю історію людства на зміну зневажливому ставленню до минулого приходять його культ та вплинуло на розвиток мистецтва в цілому. Однак аналіз омажів як інноваційного навчального інструмента апропріації художньої манери портретів Поля Сезанна у фаховій підготовці майбутніх художників поки не став предметом наукового зацікавлення.

Метою статті є дослідження омажу в мистецтві як інноваційного навчального інструменту, що дозволяє студентам вивчати та розуміти мистецьку манеру автора шляхом взаємодії з його художнім стилем.

Апропріація як присвоєння реальних предметів і творів мистецтва активно використовується у поп-арті, постмодернізмі, де ідея відтворення творів старих майстрів необхідна для того, щоб висловити критику або іронію щодо вже існуючих творів, або просто для того, щоб створити нові інтерпретації знайомих образів чи привернути увагу соціуму до забутої класики. Наприклад, у роботах американського художника Енді Ворхола часто зустрічаються елементи апропріації, коли він використовує знайомі

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

зображення з мас-медіа, такі як культові фільми або рекламні лозунги, і перетворює їх на власні твори мистецтва.

Апропріація є сьогодні не тільки основним інструментом сучасного мистецтва, але й важливим дидактичним методом навчання сучасного художника. По-перше, метод апропріації дозволяє художникам використовувати наявні образи як основу для власної творчості. По-друге, це може допомогти сучасним художникам опанувати історію мистецтва та відновлювати старі техніки. По-третє, апропріація як навчальний метод формує критичне ставлення до історії мистецтва. Художники можуть перетворювати та інтерпретувати образи, додавши до них оригінальні елементи та ідеї, що дозволить створити нові твори зі значним потенціалом для аналізу та обговорення.

У нашому дослідженні ми розглядаємо навчальну апропріацію на прикладі осмислення портретного мистецтва французького художника-постімпресіоніста Поля Сезанна. Він ламав звичні норми та стандарти у мистецтві та вважав, що найважливіша ціль мистецтва полягає у відтворенні обличчя [1]. Це означало створити образ людини так, щоби духовна сутність людини стала очевидною.

Художник написав понад 200 портретів за своє життя, і вони не були на замовлення. Він малював простих людей з народу - своїх друзів, родичів чи знайомих, постійно експериментуючи в живописній техніці, композиції чи кольорах.

Особливістю портретів Сезанна є використання незвичайних ракурсів. Він намагався показати моделі з несподіваної точки зору, наприклад, зверху або знизу, що дозволяло передати їхню внутрішню динаміку та рух.

Крім того, Сезанн використовував такі техніки як: "маленькі крапки" - це плями, що на відстані зливаються в образ; "сухий мазок", що полягає у нанесенні тонких шарів фарби без додавання розчинника, що дає змогу створювати повітряну, свіжу поверхню. Також ж ефекту повітряної перспективи допомагала досягнути синя обводка предметів, що стала головною ознакою його стилю. Одна з найвідоміших портретних робіт Сезанна - це "Madame Cézanne" 1886-87-х років, де він використовує ці техніки, щоб передати виразність та характер жінки. На цьому портреті Мадам Сезанн виглядає дещо таємничо, з блідим обличчям та глибокими очима, а розмитий фон дає змогу зосередитися на обличчі моделі та її внутрішніх переживаннях.

Основна особливість його портретів полягала в тому, що він намагався передати не просто зовнішній вигляд особи, але і її внутрішній світ та емоції. Сезанн використовував напружені кольори та виразні експресивні живописні мазки, щоби точно віддзеркалити внутрішній стан своїх моделей.

Виразність творчої манери Поля Сезанна робить апропріацію художньої стилістики та змістового наповнення його портретного мистецтва є важливою та корисною для майбутніх художників. Оскільки це дозволяє бережно використовувати вже існуючі образи та ідеї з метою створення нових

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

самостійних творів. Реалізація апропріації як дидактичного методу у фаховій підготовці майбутнього художника можлива через навчальне завдання з виконання омажу.

Омаж — це робота-наслідування, яка виступає жестом поваги до іншого художника [2]. У навчанні образотворчого мистецтва омаж може бути важливим засобом вираження захоплення відомими майстрами та їхньої творчістю, а також сприяти розвитку та вдосконаленню власного авторського стилю та техніки молодого художника.

Портрети Поля Сезанна можуть слугувати для студентів зразками техніки та стилю, особливостей використання кольору, світла та тіні, його унікального розмазаного дотику пензля та його способу відтворення об'ємності.

Також омажі можуть бути використані для вивчення історії мистецтва, оскільки сприятимуть розумінню впливу Сезанна та його техніки на подальший розвиток мистецтва. Крім того, омаж може слугувати інспірацією для власних творчих проєктів студентів. Вони можуть використовувати техніки та стиль Сезанна, щоб створювати власні портрети та інші твори, які натхненні його творчістю.

Приклад такого омажу можна побачити в роботах відомого американського художника Девіда Хокні. У своїй серії "Відповідь Сезаннові" Хокні використовує кольори та форму, щоб перевірити, чи можуть портрети Сезанна мати інший вигляд у сучасній стилістиці. Також можна згадати роботи Хілтона Крамера, американського художника-критика, який в картинах ілюструє зовнішність і поведінку своїх друзів і знайомих, використовуючи при цьому елементи стилю Сезанна.

У своїй власній творчій роботі ми також активно працювали над омажами на основі манери Поля Сезанна. Це два натюрморти: один з них відтворює поетапно його техніку для вивчення сезаннівської манери письма; інший - авторський, пронизаний епохою митця, меланхолією блакитних тонів та певною драматургією світла і темряви.

Також нами було створено автопортрет в манері Сезанна, в якому минуле та сучасне зустрічається на межі. Образ сучасної меланхолійної дівчини перенесено у драматичний світ Сезанна, де змагання широких різнобарвних мазків-плям, які наче змагаються між собою на полотні, створює атмосферу певних внутрішніх переживань. У всіх своїх роботах ми використовували техніки та елементи стилю Сезанна, щоби передати власні інтерпретації портретних образів та показати його вплив на нашу творчість.

Омаж може бути використаний як ефективний навчальний інструмент для вивчення стилю Сезанна за умови дотримання певних рекомендацій: критично аналізувати творчість Сезанна та його підхід до живопису, що допоможе краще зрозуміти його стиль; опрацьовувати техніку портретів Сезанна, що допоможе краще зрозуміти, як він створював свої шедеври; на основі цього перейти до створення авторських портретів у манері Сезанна, що допоможе краще засвоїти його техніку та стилістику, водночас розвивати

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

власні художні навички. У такому випадку омаж стає інструментом експериментування з творчою манерою Сезанна, що допоможе майбутньому художнику відточити індивідуальний стиль письма.

Таким чином, омаж в мистецтві вказує на шанування художників минулого, містить в собі відтворення або натхнення від робіт інших митців, має відкрите визначення авторства та намір віддати повагу оригіналові. Омаж на тему портретів Поля Сезанна може бути використаний як творчий спосіб виразу власних ідей, рефлексії або взаємодії з іншими творами мистецтва. Це є важливим елементом навчання образотворчого мистецтва, адже дає можливість студентам опановувати стиль та техніку відомого майстра, досліджувати історію мистецтва та контекст епохи, а також знаходити власне творче натхнення. Проте, важливо дотримуватися етики та прав авторства, а також визнавати джерело відтворених або використаних матеріалів.

Список використаних джерел

1. Говорить і показує: цитати Поля Сезанна про темперамент, гордість, почесні, очі та інтелект: веб сайт. URL: <https://cutt.ly/u7Wo6B6> (дата звернення: 24.03.2023)
2. Омаж (мистецтво): веб сайт. URL: <https://cutt.ly/97Wo2WS> (дата звернення: 24.03.2023)
3. Постмодерні тенденції у вуличній моді: веб сайт. URL: <https://cutt.ly/87WoZad> (дата звернення: 24.03.2023)

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА СТУДЕНТІВ З ВАДАМИ СЛУХУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Олександра Карпенко
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ
Науковий керівник: Шевнюк О.Л.,
професор, доктор педагогічних наук*

Анотація. Проблема навчання студентів з вадами слуху образотворчому мистецтву впливає з необхідності соціальної адаптації таких студентів та набуття ними кваліфікації художника – викладача. Запропоновано практичні рекомендації щодо особливостей методів навчання образотворчого мистецтва, що враховують необхідність постійного візуального зв'язку викладача і студента.

Ключові слова: вади слуху, заклад вищої освіти, навчання образотворчого мистецтва.

Сучасний світ диктує потребу в доступі до якісної освіти всім категоріям молоді. Сьогодні ніхто не вважає людей, що мають вади слуху, такими, яким не доступне навчання у закладах вищої освіти. Водночас відсоток нечуючих

чи слабчучих людей, які мають бакалаврську освіту, не такий вже і великий. Завдання надання доступу до освіти дітей з вадами слуху частково вирішує інклюзія, тобто включення в навчальний процес серед звичайних дітей і дітей з особливими потребами. Проте проблеми навчання студентської молоді у цьому аспекті наразі ще недостатньо висвітлені.

Мета статті - структурування пропозицій щодо методики навчання образотворчого мистецтва студентів з вадами слуху у закладах вищої освіти.

Як зазначає у своїй роботі С. Литовченко [2], доступність отримання вищої освіти особами з порушенням слуху є вирішальним фактором їх захищеності в суспільстві та створює основу для їх конкурентоспроможності на ринку праці, є фактором підвищення їхнього соціального статусу та професійною реабілітацією. Проблемам професійної підготовки студентів з вадами слуху приділяли увагу такі дослідники як Подволоцька О.С., Швець І. В. [3]. На їх думку, “інформаційний зміст онлайн-наочності в свою чергу забезпечує зв’язок між конкретним та абстрактним, а головне сприяє виявленню та ідентифікації якостей і властивостей об’єктів вивчення, оптимізуючи процес онлайн навчання в цілому” [3, с.140].

На жаль, кількість людей, які страждають від втрати слуху, зростає з кожним роком. Причиною цього є як вроджені вади, викликані нераціональним використанням антибіотиків, так і привнесені звички слухати гучну музику в навушниках, що дуже згубно позначається саме на слухові.

Додасть проблем зі слухом і війна. Після нашої перемоги повернуться наші воїни, які продовжать своє навчання у закладах вищої освіти. Голосні постріли, артобстріли, вибухи, ударні хвилі, контузії – все це призводить як до погіршення слуху, так і до його повної втрати.

Перш ніж розглянути проблеми навчання студентів з вадами слуху образотворчого мистецтва важливо акцентувати саме види реабілітації і методи сприйняття матеріалу такою молоддю. Адже від цього напряду залежить викладання навчального матеріалу. До останнього часу спілкування з повністю нечуючими людьми відбувалося за допомогою жестової мови. У закладах вищої освіти можливе залучення перекладача жестової мови. Як, наприклад, в канадському університеті MacEwan. За академічний 2016-2017 рік в університеті MacEwan було 28 студентів з порушенням слуху. Четверо з них звернулися з проханням забезпечити для них послугу перекладача жестової мови, ще двоє – попросили послугу синхронного запису лекцій. Для кожного студента виділяють двох перекладачів жестової мови, яких наймають за контрактом. «Глухі та слабчучі студенти мають такий же доступ до навчання, як й інші. В освітньому процесі вони засвоюють матеріал, користуючись мовою жестів, або текстовим автоматичним читанням. Також ми спонукаємо наших викладачів готувати відеолекції з субтитрами», – зазначає Абігайл Перриш-Крейг [1].

Для реабілітації нечуючих людей застосовуються слухові апарати або імпланти. Проте можливість чути за допомогою підсилюючої апаратури не завжди дає можливість розбирати слова, а особливо при розмові чи при

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

спілкуванні з малознайомими людьми. Часто такі люди не володіють жестовою мовою, особливо, якщо вони народилися в чуючих сім'ях. Зазвичай такі студенти, крім можливості чути звуки, читають по губах. Вони уважно сліdkують за кожним рухом співрозмовника, за його мімікою. Дуже часто перепитують і уточнюють почуте. На жаль, у викладачів під час лекцій перепитувати не доводиться. Наразі викладачі часто ведуть лекції повністю текстові, без використання презентацій чи наочності, які б доповнювали і пояснювали тему лекції. Конспектувати лекцію в таких умовах слабчучими малоймовірно. Добре, якщо поруч виявиться толерантний товариш, який потім пояснить тему після занять чи дасть свій конспект. При таких умовах зацікавленість студентів падає, а, відповідно, і знижується успішність та якість освіти.

Зараз в умовах дистанційної освіти проблеми навчання студентів з вадами слуху загострилися ще більше. Адже не завжди техніка, яка є у викладача і у студента якісно передає звуки і зображення. Через неякісний Інтернет «зависає картинка», «плаває звук», тощо.

Саме тому ми пропонуємо для покращення роботи викладача, у якого серед студентів є такі, що мають вади слуху, ряд правил.

При підготовці великого масиву текстового матеріалу доцільно структурувати його, розбивати на певні блоки. Обов'язково викладач має супроводжувати ці блоки презентацією або наочною. При цьому враховувати час, протягом якого демонструється певний слайд. Він не має бути достатнім для того, щоб студенти встигли його переглянути і прочитати. До подібної презентації має бути підібраний лаконічний текст. У презентаціях на заняттях образотворчого мистецтва мають домінувати зображення, діаграми, графіки та інших візуальних елементів на екрані, щоб показати різні аспекти образу, технології або творчої концепції. Використання виразних кольорів та текстур мотивують студентів до навчання.

Коли неможливо підібрати матеріал для презентації, тоді під час онлайн занять необхідно подавати субтитри українською мовою. На жаль, не всі ресурси надають можливість скористатися функцією субтитрів саме українською мовою. Зручно працювати в Zoom Video, Google Meet, а також через соціальні мережі, наприклад, Телеграм. Досвід кафедри образотворчого мистецтва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова показує достатню ефективність роботи в цьому месенджері, оскільки викладачі на фото робіт студентів наочно показують помилки та досить оперативно відповідають.

Дуже важливо для студентів з вадами слуху мати доступ до навчальних ресурсів типу Moodle, де були б лекції й тестові завдання у вільному доступі, бо часто засвоєння матеріалу відбувається ефективніше, коли застосовуються тести самоконтролю.

Для занять з образотворчого мистецтва зі студентами з вадами слуху важливо давати посилання на відео або майстер-класи з субтитрами. Медійні матеріали можуть допомогти таким студентам зрозуміти процес створення

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

зображення та продемонструвати різні техніки рисунку або живопису. Відео можна використовувати для демонстрації роботи з матеріалами, такими як метал, тканина, глина тощо. Наприкінці такого заняття необхідно завдання надавати не тільки вербально, але і в письмовому вигляді, бо іноді трапляється, що навіть чуучі студенти не завжди розуміють, яке завдання дав викладач.

У навчанні образотворчого мистецтва студентів з вадами слуху доцільне використання моделей та реальних об'єктів: робота з моделями, кольірними схемами, анатомічними атласами та манекенами, спостереження зміни ракурсів, освітлення, масштабів полегшить сприйняття інформації з перспективи, колористики, пластичної анатомії.

Комфорт для студентів з вадами слуху створюють індивідуальні заняття з викладачем образотворчого мистецтва. Вони можуть допомогти таким студентам краще зрозуміти матеріал та спільно вирішувати будь-які проблеми, які виникають в процесі розуміння матеріалу та його опрацювання.

Отже, варто зазначити, що робота зі студентами, які мають вади слуху, вимагає додаткових емоційних та часових затрат при підготовці до лекційних і практичних занять з образотворчого мистецтва. Проте це підвищить якість освіти також і серед чуучих студентів, а нечуучим дасть змогу до набуття повноцінної освіти. Необхідність постійного візуального контакту при роботі над образотворчими проектами між викладачем та студентом, спрощеність подання текстового матеріалу та його візуалізація дозволяє студентам з вадами слуху реалізувати свої творчі та креативні задуми в цікаві мистецькі твори. Навчити майстерності та підвищити вміння в галузі образотворчого мистецтва викладачам дозволить методи роботи із залученням новітніх технологій та Інтернет ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Вища освіта жестовою мовою: яким має стати простір рівних можливостей для глухих та слабкочуючих? Український католицький університет (ucu.edu.ua). Веб-сайт: URL: <https://ucu.edu.ua/news/vyshha-osvita-movoyu-zhestiv-yakym-maye-staty-prostir-rivnyh-mozhlyvostej-dlya-gluhyh-ta-slabkochuyuchyh/>

2. Литовченко С.В. Наочність як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів з порушеннями слуху // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб.: Вип.4 / За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. К.: Наук. світ, 2002. С. 158 – 162

3. Подволоцька О. С., Швець І. В. Аспекти дистанційного навчання академічному рисунку в сучасних умовах (на прикладі навчання студентів дизайнерських факультетів). Вип. 151 (дата: 01.042023). веб-сайт: URI: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/3786>

ВИХОВАННЯ ОСНОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКИ

Олеся Коток

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

М. Київ

Науковий керівник: Ходунова Вікторія Леонідівна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

Анотація. *Тези присвячені вивченню теоретичних основ екологічної культури у дітей старшого дошкільного віку засобами казки. У роботі аналізується сутність екологічної культури, доводиться потреба правильно організованого екологічного розвиваючого середовища у дошкільних освітніх закладах, дається обґрунтування необхідності використання екологічних казок для формування екологічної культури дошкільників.*

Ключові слова: *екологічне виховання, екологічна освіта, екологічна культура, екологічне розвиваюче середовище, екологічні казки.*

Як показує практика, незважаючи на значний прогрес у справі екологічного просвітництва, рівень екологічної культури більшості людей залишається недостатньо високим. Отже, у даних обставинах велике значення має екологічна освіта дошкільників, оскільки, дитинство, як вважають педагоги і психологи, є таким віковим періодом, впродовж якого активно формується підґрунтя людського світогляду: відношення дитини до себе, іншої людини, оточуючого середовища.

Проблеми екологічної культури досліджували такі науковці: Р. Александрова, Р. Біджієва, Є. Гірусов, С. Дерябо, В. Кобилянський, М. Моїсеєв та ін. Педагогічними та психологічними проблемами виховання екологічної культури, теорією та практикою її виховання переймалися І. Зверев, А. Львовичкіна, Ю. Швалб, В. Ясвін та ін. Але, не дивлячись на велику кількість досліджень щодо виховання основ екологічної культури у дітей дошкільного віку, бракує спеціальних досліджень, присвячених вивченню проблеми виховання основ екологічної культури у дітей старшого шкільного віку засобами казки.

Багаторічне вивчення проблем екологічної освіти дозволило дослідникам визначити екологічну культуру, яка, на думку І. Загарницької, має бути пов'язана із соціально-моральною діяльністю, що викликає потребу у покращенні навколишнього середовища [4]. Екологічна культура особистості будується на основі розуміння закономірності живої системи і поваги до живої природи, а її основний показник – індивідуальна і соціальна екологічна відповідальність за події в людському житті й природі.

На думку Н. Кота, сутність екологічної культури може бути представлена як органічна єдність екологічно розвиненої свідомості,

екологічно обґрунтованої практичної діяльності й емоційно-психічних станів. Автор наполягає, що екологічна культура «повинна будуватися на екологічних знаннях і включати глибоку зацікавленість у природоохоронній діяльності, грамотне її здійснення, багатство морально-естетичних почуттів, що породжуються спілкуванням з природою» [2, с. 58].

В. Діденко сутність екологічної культури пов'язує з природокористуванням, усвідомленням неприпустимого нестримного використання ресурсів Землі, з необхідністю загальнонаціонального збереження природи. А це має бути пов'язано із самообмеженням особистого споживання та пошуками оптимальних норм виробничого споживання [1].

Проведений у процесі дослідження аналіз літературних джерел показав, що більшість дослідників, розглядаючи феномен екологічної культури, спираються на підсистеми цього поняття, в якості яких виступають екологічне мислення, екологічна свідомість й ставлення, екологічна діяльність, тобто, екологічна культура роздивляється як широка інтегративна властивість особистості.

Отже, вважаємо, що екологічна культура – це одна із складових загальної культури людини, яка є цілісною системою знань, умінь, а також поглядів, особистих переконань, цінностей та емоційного відгуку людини, що визначає ставлення та поведінку людини до навколишнього природного середовища.

Теоретичний аналіз літератури доводить, що правильно організоване екологізоване розвиваюче середовище значно впливає на реалізацію системи екологічної освіти в дошкільній установі, створює сприятливі умови для формування у дитини елементів екологічної культури. Екологічне розвиваюче середовище – це місце для реалізації дитячої діяльності екологічної спрямованості [5].

Дошкільники, які прагнуть пізнання навколишньої природи, знаходяться в тому віці, котрий є сприятливим для формування екологічних знань. У правильно організованому екологізованому розвиваючому середовищі перед дитиною розкривається мальовничість рідної природи. Водночас дитина помічає і неправильний, згубний вплив людей на навколишнє середовище. Тобто, для того, щоб навчити дітей бачити навколо себе згадані контрасти, співпереживати живій природі, необхідно використовувати екологічні казки [3]. Крім цього, виходячи з особливостей розвитку психіки дошкільників, у старшому дошкільному віці за допомогою казок закладається підґрунтя екологічної культури, оскільки саме у даний період накопичуються образні, яскраві емоційні враження, перші екологічні уявлення, закладаються основи правильного ставлення до живої природи та вірної орієнтації у навколишньому світі.

Таким чином, на основі знань, отриманих через екологічну казку, у дітей закладається початкова форма усвідомленого вірного відношення до природи; співчуття до неї; вміння бачити красу природи у різних її формах та проявах, виражати своє емоційне ставлення до неї.

Список використаних джерел:

1. Діденко В.Ф. Людина і світ : словник. Київ : Віра-Р, 1998. 88 с.
2. Кот Н. М. Про нові аспекти змісту екологічного виховання дошкільників. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Бердянськ: БДПУ, 2015. № 2. С. 54–59.
3. Присяжнюк Л. Екологічна казка у роботі зі старшими дошкільнятами. *Дошкільнє виховання*. 2014. № 9. С. 20–24.
4. Розвиток дитини-дошкільника: сучасні підходи та освітні технології: Монографія / за заг. ред. І. І. Загарницької. К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009. 267 с.
5. Чорна Г. В., Скірко Г. З. Формування екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку в різних видах діяльності в природі. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 31. Т.2 С. 163–169.

ВЗАЄМОДІЯ ХУДОЖНИКА ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Анастасія Скринник

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ*

*Науковий керівник: Карпенко В.А.,
старший викладач*

Анотація. *З розвитком технологій виконання мистецьких творів сучасні художники зіткнулися з проблемою взаємодії рукотворного мистецтва та мистецтва, виконаного штучним інтелектом. У дослідженні запропоновано започаткувати дискусію щодо того, чи можливо називати твори, виконані машинами, мистецтвом, а також акцентовано проблему емоційного забарвлення продуктів штучного інтелекту та авторських мистецьких творів.*

Ключові слова: *штучний інтелект, графічний дизайнер, логотип.*

Ми живемо в час розвитку нових технологій, які розповсюджуються і на сферу мистецтва. За прогнозами футурологів найближчим часом зникне майже сотня професій. Чи дійсно залишиться професія художника та вчителя образотворчого мистецтва, а чи вони будуть замінені штучним інтелектом?

«Штучний інтелект — це здатність обчислювальної системи моделювати процес мислення людини через виконання функцій, притаманних лише інтелекту людини. За останні роки було створено декілька ШІ, які здатні виконувати досить складні завдання. Від застосування Reface, що замінює обличчя, до андроїдів за типом Tesla Optimus Ілона Маска» [1].

Сама суть ШІ полягає у зборі інформації та комбінуванні її. Тобто він комбінує декілька робіт в одну по запиті користувача. Тож не вміє створювати нове. Це наштовхує на думку, що ШІ – це звичайний рандомізатор з гучною назвою. Його роботи не мають здатності викликати постійний сплеск емоцій,

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

як від клопітких робіт художників. Тому що ШІ всього лиш код, написаний людиною, він не здатен відчувати емоції. Також він не може виправити щось у своїх згенерованих роботах, тому не здатен повністю задовольнити всі потреби замовника, як це міг би зробити художник. Тим паче ШІ дотримується одного стилю, в той час різноманітність стилів у мистецтві досить велика, і художники не зупиняються в реалізації своїх креативних задумів.

Для графічного дизайнера робота над створенням фірмового стилю, який включає в себе розробку логотипа, буклета, афіши, рекламного плаката чи флаєрів, використання штучного інтелекта, а саме комп'ютерних програм подібних до *Stable Diffusion*, дуже спрощує роботу. Адже художник – дизайнер словами описує необхідні вимоги до роботи. І штучний інтелект виконує механічну роботу дуже швидко. Для такого виду роботи це зручно, доступно і можливо. В даній роботі емоційне забарвлення не має важливого значення.

Художники завжди виставляють свої твори на огляд глядачів, беруть участь у конкурсах і пишаються своїми досягненнями. Але останнім часом на конкурсах можна побачити роботи, виконані за допомогою ШІ. «Штучний інтелект забирає в людини як призові місця на конкурсах, так й потенційні гонорари на аукціонах. Нещодавно стало відомо, що AI-художник Botto вже встиг заробити мільйон доларів на продажі цифрових картин. Швидкість його роботи вражає: за день штучний інтелект генерує близько 300 робіт. Щотижня одна з них після перемоги у голосуванні на форумі виставляється на NFT-аукціоні SuperRare [3].

З появою ШІ у фрилансі з'явилась категорія AI Artist. На наш погляд, більшість робіт людей, які працюють в цій групі, одноманітні і не цікаві. Тому, що не мають креативного підходу до цього потужного, інструменту. Що підштовхує нас до висновку, що треба мати знання для реалізації грандіозних ідей, навіть якщо це жаба в рожевому капелюшку, яка гуляє по зоряному озеру.

Професія художника нараховує не одне століття, проте багато хто досі недооцінює цю професію. Без людей, які відточили свої навички відображати цей світ, ми б не знали як виглядають вимерлі тварини, зруйновані міста, видатні люди, культури різних етносів, та, навіть, як проходило життя древніх людей, якби ті не малювали своїми руками наскельні малюнки.

З допомогою різних матеріалів, митець спроможний виразити та донести до людей свої почуття, вразити чи збентежити їх, довести до сліз чи відчутти довгоочікуваний спокій.

З тим, почуття художника вкладені в роботу, впливають на людей не гірше за добре написану книгу. Від авторського твору мистецтва глядачі можуть відчутти тепло і захоплення, або відразу і неприйняття, страх і тривогу. Тому художник певною мірою несе відповідальність за те, що він малює, і що хоче донести до людей.

ШІ стане прекрасним помічником для людей, які його опанують, бо допомагає згенерувати купу композиційно цікавих ідей, які довершить художник своїм баченням та пропустить через свої емоції.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Отже, штучний інтелект може створювати для художника пошукові варіанти композиції, які той у подальшому може вдосконалювати в авторській стилістиці. Штучний інтелект в його теперішньому вигляді є прекрасним допоміжним інструментом для художників.

Список використаних джерел:

1. Лавровський В., 03 марта 2023, «Зникнуть 100 професій, на заміну прийде 300». Як штучний інтелект змінить мистецтво та життя: веб сайт. URL: <https://mayak.org.ua/news/artificial-intelligence-in-modernity-art-and-life/>
2. Штучний інтелект може створювати мистецтво, гідне визнання, але все ще не здатний конкурувати з людською творчістю. Наука та освіта: веб сайт. URL: <https://md-eksperiment.org/post/shtuchnij-intelekt-mozhe-stvoryuvati-mistectvo>
3. Штучний інтелект та мистецтво: чи зможе машина позбавити роботи художників: веб сайт. URL: <https://kyiv.gallery/statii/shtuchnyi-intelekt-ta-mystetstvo-chy-zmozhe-mashyna-pozbavyty-roboty-khudozhnyki>

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ НА ЗАНЯТТЯ З МАЛЮВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИМИ ТЕХНІКАМИ

Євгенія Соколова

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

М. Київ

Науковий керівник: Ходунова Вікторія Леонідівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти

Анотація. Основні характеристики особистості, як є базовими компонентами формування майбутньої креативності, закладаються саме в дошкільному віці, коли відбуваються бурхливі інтеграційні процеси психіки та становлення дитячої творчості і при цьому важливим компонентом у формуванні творчої особистості є її уява. Нетрадиційні техніки малювання, на думку творчих педагогів і практиків, створюють таку атмосферу невимушеності, відкритості, яка сприяє розвитку самостійності дітей, формує їх емоційне та позитивне ставлення до діяльності.

Ключові слова: уява, нетрадиційні техніки, малювання, творчість.

Проблема виховання творчої особистості, яка здатна генерувати нові ідеї, приймати сміливі рішення, знаходити вихід із нестандартних ситуацій і відходити від шаблонного мислення, стає суспільним замовленням та актуальною вимогою сьогодення в результаті виникає необхідність культивування творчості і креативності вже в дошкільному віці. Основні характеристики особистості, як є базовими компонентами формування

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

майбутньої креативності, закладаються саме в дошкільному віці, коли відбуваються бурхливі інтеграційні процеси психіки та становлення дитячої творчості і при цьому важливим компонентом у формуванні творчої особистості є її уява [1, с. 37].

Уява - це психічний процес створення людиною нових образів на основі її попереднього досвіду і чим значніший досвід людини, чим більш розвинутими є її інтереси, потреби, тим більш яскравою і різноманітною є уява, але життєвого досвіду у дошкільника ще недостатньо, тому потреба дослідження методів, засобів, процесів розвитку його уяви є нагальною та актуальною. Проблема формування уяви дітей дошкільного віку набуває особливої актуальності тоді, коли головним напрямком у реформуванні вітчизняної системи освіти і виховання стає активізація творчого потенціалу особистості

Дослідженнями доведено, що розвинена уява є передумовою ефективного засвоєння дітьми нових знань, умовою творчого перетворення ними вже наявних у них знань. Значний внесок у дослідження проблеми розвитку творчої особистості, уяви, шляхів її розвитку стали українські науковці. Праці багатьох провідних українських дослідників (А. Богуш, І. Барташнікова, В. Волкова, Т. Березовська, Т. Піроженко) свідчать про усвідомлення важливості теоретичної і практичної розробки проблеми розвитку дитячої уяви, фантазії та творчості в цілому.

Нетрадиційні техніки малювання, на думку творчих педагогів і практиків, створюють таку атмосферу невимушеності, відкритості, яка сприяє розвитку самостійності дітей, формує їх емоційне та позитивне ставлення до діяльності.

Слід підкреслити, що результат образотворчої діяльності не може бути позитивним чи навпаки, тому що робота кожної дитини є індивідуальною і неповторною. Крім того, доступність використання нетрадиційних технік визначена віковими особливостями дітей дошкільного віку, які малюють пензликами, пальчиками, долонями, губкою, зубною щіткою, мильними бульбашками, штампують паличкою, зім'ятим папером, листям дерев, що в свою чергу сприяє розвитку образотворчих здібностей дітей, допомагаючи подолати невпевненість під час виконання роботи, надаючи оригінальності малюнкам.

Нетрадиційні техніки малювання, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного віку, створюють великі можливості для розвитку дитячої уяви та творчих здібностей, стимулюючи її до нових пошуків і чим різноманітнішими будуть умови, в яких відбувається образотворча діяльність, зміст, форми, методи і прийоми роботи з дітьми, матеріали, з якими вони діють, тим інтенсивніше будуть розвиватися образотворчі здібності дітей дошкільного віку.

Для виявлення рівня сформованості творчої уяви у дітей старшого дошкільного віку було проведено експериментальне дослідження, на базі закладу дошкільної освіти (ЗДО). Метою експериментальної роботи є

виявлення стану сформованості уяви у дітей старшого дошкільного віку. У дослідженні взяли участь 20 дітей дошкільного віку, які були розподілені на групи: експериментальну (ЕГ) – 10 дітей та контрольну (КГ) – 10 дітей. Для визначення рівнів розвитку творчої уяви у дітей старшого дошкільного віку, нами були виділені наступні критерії: інтерес до творчої діяльності (малювання) наявність творчої уяви, сформованість зображуваних умінь і навичок, розпізнавання та створення образів предметів і явищ, захопленість процесом творення художніх образів самостійність і довільність творення образів у художній діяльності. Визначені рівні сформованості творчої уяви у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з малювання нетрадиційними техніками: високий, середній, низький.

Організація та проведення формувального етапу дослідження вимагали дотримання послідовності експериментальної діяльності та визначення мети формувальної частини та постановки на її основі завдань. Отже, основною метою даного етапу була оптимізація розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку в освітньому процесі.

Так, для досягнення успіху в оптимізації розвитку уяви (фантазії) дітей старшого дошкільного віку була розроблена система роботи, яка складалася з розвиваючих впливів на дітей, вихователів і батьків дітей. Засоби реалізації розвиваючих впливів модифікувалися відповідно до цілей і завдань формувального етапу педагогічного експерименту.

Отже, результати контрольного етапу показали загальне підвищення рівня ставлення вихователів і батьків до вдосконалення розвитку уяви в образотвірчій діяльності за допомогою методики нетрадиційного малювання у дітей старшого дошкільного віку [2, с. 85].

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) від 21 січня 2021 року № 33.
2. Тарасенко Г. С. Розвиток художньо-творчого потенціалу обдарованої дитини (аспект дослідження методологічних засад і методичних шляхів) / Г.С. Тарасенко // Теорія і методика навчання й виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: від історії до інновацій : [монографія] / за заг. ред. А.А.Сбруєвої, С.М.Кондратюк та ін. – Суми : Мрія, 2016. – С. 325-342.

ТЕНДЕНЦІ СУЧАСНОГО ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЛЬВІВЩИНИ У ТВОРЧОСТІ МИСТКИНІ ДАРІЇ АЛЬОШКІНОЇ

*Катерина Юхновська
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,*

Анотація. У статті виокремлено провідні тенденції сучасного прикладного мистецтва Львівщини. Автором обґрунтовано особливості розвитку витинанки як різновиду прикладного мистецтва в контексті модернізованого підходу до оздоблення інтер'єру, а також проаналізовано творчість львівської майстрині мистецтва витинанки Дарії Альошкіної.

Ключові слова: *прикладне мистецтво, декоративне мистецтво, витинанка, мистецтво Львівщини, творчість Дарії Альошкіної.*

Львівщина – це унікальний культурно-мистецький край, багатий на талановитих майстринь, їхні вироби завжди особливі, і є свого роду шедеврами народної творчості. Тут, серед високих гір, густих лісів та нестримних потоків струмків, упродовж віків зароджувалися і розвивалися численні різновиди прикладного мистецтва. Такі як: гутництво, ткацтво, лозоплетіння, писанкарство, витинанка, художнє різьблення, килимарство, гончарство, художні вироби з кераміки, гравіювання, кування, художній метал, іконопис, художня вишивка, бісероплетіння, декоративний розпис та малярство. Прикладне мистецтво як художня колективна творчість регіону, що відображає його світогляд, життя та морально-естетичні ідеали, дає нам найяскравіші уявлення поняття про кожен регіон.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує, що проблема вивчення сучасних тенденцій розвитку прикладного мистецтва Львівщини є предметом наукового зацікавлення ряду дослідників, серед яких О. Швед [5], О. Ковальчук [2], М. Матковська [3]. Наукові розвідки стосуються окремих питань інноваційних технологій у сучасному прикладному мистецтві Львівщини, в модернізації його окремих підвидів, історії його формування, перспектив розвитку. Метою нашої статті є конкретизація сучасних тенденцій розвитку прикладного мистецтва Львівщини на прикладі творчості мисткині Дарії Альошкіної.

Витинанка – витончений, повітряний та прекрасний старовинний вид декоративно-прикладного мистецтва. Назва походить від слова "витинати", тобто вирізати. Це паперові прикраси житла, ажурно витяті ножицями або вирізані ножем. Перші в світі витинанки з'являються в VII-XII столітті на батьківщині паперу – в Китаї. Напередодні весни китайські майстрині витинали паперові «чуанхуан» (віконні візерунки). На них зазвичай були зображені дракони, фенікси та різні божества, що оберігали їх від злих духів.

Паперові прикраси на теренах України з'являються у середині XIX століття. Частіше за все, це були прикраси на стіну замість килимів, вони грали роль своєрідних шпалер або слугували фіранками на вікнах. На Прикарпатті довгими стрічками обклеювали проміжок між вікном та стіною. Витинанки часто зустрічалися в поєднанні з настінними розписами, вишивками та виробами зі шкіри. Витинанки різних місцевостей мають певні відмінні риси, які відповідають певному регіону. До прикладу, львівські витинанки характерні дрібною орнаментикою, витинанки Дніпропетровщини мають

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

схожі риси з петриківським розписом, а подільські нагадують елементи вишивки та візерунків на килимах.

В порівнянні з минулим традиційна витинанка у сучасному прикладному мистецтві Львівщини виходить на зовсім інший рівень і стрімко розвивається. З'являються нові майстри, утворюються нові модернізовані підходи до вирішення декорування приміщення та відновлюється прадавнє народне мистецтво в осучасненому розумінні.

Серед митців модернізованої витинанки є Заслужений художник України Микола Теліженко, який здійснив справжній прорив у розвитку витинанки, піднявши її від хатнього ремесла до образотворчої монументальності. Митець, чудово володіючи тонкощами композиції та ритму, створив серію монументальних витинанкових полотен на різні історичні теми, зокрема, «Велесові перевесла», «Трипільські ритми», «Холодний Яр». Він зробив звичайний папір величним і збагатив його сенсом філософських тем.

Процес переосмислення традиційного мистецтва витинанки особливо яскраво у виразненій витинанками львівської майстрині Дарії Альошкіної. Мисткині вдалося зробити витинанки справжнім модним брендом. Її паперові твори знають не лише в Україні, але й у Італії, Кореї, Польщі.

Роботи Дарії вирізняються своїм монументальним рішенням і високою майстерністю виконання. “У витинанці головне зрозуміти всі витнуті частини і залишені, це та сама графіка, у принципі. Я думаю, що у витинанки дуже велике майбутнє, тому що вона універсальна, можна використовувати у дизайні, одязі, прикрашати житло, великі зали. Дуже тішуся, що пішла хвиля відродження, є молоді дівчата, які починають експериментувати”, – каже мисткиня [4]. Сама художниця Дарія Альошкіна з сім'ї вінницьких скульпторів, дружина львівського митця та мама трьох дітей. Саме завдяки дітям і почала займатись мистецтвом виитинанки.

У серпні 2020 року її було запрошено оздобити новий креативний простір АНУВ, у Львові на площі Ринок. Мисткині хотілося привнести у середовище самобутність та оригінальність, підкреслити вірність українським традиціям, але водночас і націленість на сучасність, щось таке, що надихатиме гостей та відвідувачів даного арт простору. Вона створила паперові витинанки на вікна із зображенням Дерева-життя. Даний проєкт зародився в неї досить швидко, оскільки вона любить працювати з традиційними оберегами та символами, тому життєдайне дерево взяла за основу. Ці витинанки можна побачити на стелі, стінах, вікнах і в зоні бару. Всі вони абсолютно різні. Реалізація мистецького проєкту доповнена введенням інноваційних технологій QR коду. За допомогою нього можна відсканувати код і при переведенні на стелю побачити анімаційну 3D проєкцію Дерева-життя. Також мисткиня створила оригінальну мистецьку практику витинанок з металу: спершу вона створює паперові оригінали, які згодом переносить на збільшений формат. Металева витинанка прикрашає зону відпочинку в креативному просторі АНУВ [1].

Мисткиня також працює з опалим листям. Вона опанувала технологію молодого винахідника Валентина Фречки, який навчив її правильно

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

переробляти таке листя на папір, що нічим не поступається звичайному. Так художниця створила витинанку-панно під назвою «Та, що народжує» з образом Берегині в центрі композиції.

Отже, сучасні тенденції прикладного мистецтва Львівщини проявляються в осучасненні матеріалів, до яких застосовується техніка витинанки, монументалізації її традиційних форм, а також використанні елементів інформаційних технологій, таких як QR коди, за допомогою яких паперовий витвір мистецтва перетворюється на живий анімований арт-об'єкт. Творчість нової генерації львівських митців, зокрема, Дарії Альошкіної, є яскравим підтвердженням такої модернізації.

Список використаних джерел:

1. Ейсмунт В. Мистецтвознавці казали, що на витинанки в Україні немає моди: веб-сайт. URL: https://zaxid.net/mistetstoznavtsi_kazali_shho_na_vitinanki_v_ukrayini_nemaє_modi_n1512083 (дата звернення: 30.03.2023).
2. Ковальчук О. Сучасне прикладне мистецтво Львівщини: теорія і практика. Львів, 2017.
3. Матковська М. Сучасні тенденції розвитку прикладного мистецтва Львівщини. Львів, 2015.
4. Терещук Г. Витинанки львівської художниці стали модним брендом в Україні та за кордоном : веб-сайт. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/vytynanka-lviv_hudozgnysya/30424982.html (дата звернення 30.03.2023).
5. Швед О. Сучасне прикладне мистецтво Львівщини: історія, сучасність, перспективи. Львів, 2018.